

NOZĪMĪGĀKO NOLĒMUMU IZLASE

2022. GADS

Pētniecības un
dokumentācijas
direkcijas sagatavotais
rezumējumu
apkopojums

Ievads	10
1. nodaļa – Tiesa	11
I. Eiropas Savienības vērtības	11
2022. gada 16. februāra spriedums (plēnumš) Ungārija/Parlaments un Padome (C-156/21, EU:C:2022:97).....	11
2022. gada 16. februāra spriedums (plēnumš) Polija/Parlaments un Padome (C-157/21, EU:C:2022:98).....	14
II. Dalībvalsts izstāšanās no Eiropas Savienības	18
2022. gada 9. jūnija spriedums (virspalāta) <i>Préfet du Gers un Institut national de la statistique et des études économiques</i> (C-673/20, EU:C:2022:449).....	18
III. Pamattiesības	21
1. Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesības uz piekļuvi objektīvai tiesai	21
2022. gada 29. marta spriedums (virspalāta) <i>Getin Noble Bank</i> (C-132/20, EU:C:2022:235)	21
2022. gada 8. novembra spriedums (virspalāta) <i>Deutsche Umwelthilfe</i> (Mehānisko transportlīdzekļu tipa apstiprināšana) (C-873/19, EU:C:2022:857).....	23
2. <i>Ne bis in idem</i> princips	26
2022. gada 22. marta spriedums (virspalāta) <i>bpost</i> (C-117/20, EU:C:2022:202)	26
2022. gada 22. marta spriedums (virspalāta) <i>Nordzucker u.c.</i> (C-151/20, EU:C:2022:203).....	28
2022. gada 28. oktobra spriedums (virspalāta), <i>Generalstaatsanwaltschaft München</i> (Izdošana un <i>ne bis in idem</i>) (C-435/22 PPU, EU:C:2022:852)	30
3. Vārda brīvība un tiesības uz informāciju	33
2022. gada 26. aprīļa spriedums (virspalāta) Polija/Parlaments un Padome (C-401/19, EU:C:2022:297)	33
4. Personas datu aizsardzība.....	36
a) Personas datu glabāšana.....	36
2022. gada 5. aprīļa spriedums (virspalāta) <i>Commissioner of An Garda Síochána u.c.</i> (C-140/20, EU:C:2022:258)	36
2022. gada 21. jūnija spriedums (virspalāta) <i>Ligue des droits humains</i> (C-817/19, EU:C:2022:491)...	39
b) Personas datu apstrāde finanšu nozarē	44
2022. gada 20. septembra spriedums (virspalāta), VD un SR (C-339/20 un C-397/20, EU:C:2022:703)	44
2022. gada 22. novembra spriedums (virspalāta), <i>Luxembourg Business Registers</i> (C-37/20 un C-601/20, EU:C:2022:912)	47
c) Lūgums par atsaistīšanu meklētājprogrammā.....	50
2022. gada 8. decembra spriedums (virspalāta), <i>Google</i> (Apgalvoti nepatiesa saturs atsaistīšana) (C-460/20, EU:C:2022:962).....	50
d) Prasības, kas celtas pret datu apstrādi, kura ir pretrunā VDAR.....	54
2022. gada 28. aprīļa spriedums <i>Meta Platforms Ireland</i> (C-319/20, EU:C:2022:322)	54
IV. Savienības pilsonība	57
1. Eiropas Savienības pilsonības zaudēšana līdz ar dalībvalsts pilsonības zaudēšanu	57
2022. gada 18. janvāra spriedums (virspalāta) <i>Wiener Landesregierung</i> (Naturalizācijas garantijas atsaukšana) (C-118/20, EU:C:2022:34)	57
2. Tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā.....	59

	2022. gada 10. marta spriedums <i>Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs</i> (Visaptverošs veselības apdrošināšanas segums) (C-247/20, EU:C:2022:177).....	59
3.	Trešās valsts valstspiederīgo, kuri ir Savienības pilsoņa ģimenes locekļi, atvasinātas uzturēšanās tiesības	61
	2022. gada 5. maija spriedums <i>Subdelegación del Gobierno en Toledo</i> (Ģimenes locekļa uzturēšanās – Nepietiekami līdzekļi) (C-451/19 un C-532/19, EU:C:2022:354).....	61
4.	Diskriminācija pilsonības dēļ.....	64
	2022. gada 22. decembra spriedums (virspalāta) <i>Generalstaatsanwaltschaft München</i> (Lūgums izdot Bosnijai un Hercegovinai) (C-237/21, EU:C:2022:1017)	64
V.	Institucionāli noteikumi	68
1.	Savienības iestāžu un struktūru mītnesvieta	68
	2022. gada 14. jūlija spriedums (virspalāta) Itālija un <i>Comune di Milano</i> /Padome (Eiropas Zāļu aģentūras mītnesvieta) (C-59/18 un C-182/18, EU:C:2022:567).....	68
	2022. gada 14. jūlija spriedums (virspalāta) Itālija un <i>Comune di Milano</i> /Padome un Parlaments (Eiropas Zāļu aģentūras mītnesvieta) (C-106/19 un C-232/19, EU:C:2022:568)	68
	2022. gada 14. jūlija spriedums (virspalāta) Parlaments/Padome (Eiropas Darba iestādes mītnesvieta) (C-743/19, EU:C:2022:569).....	68
2.	Eiropas Savienības iestāžu kompetence	71
	2022. gada 22. novembra spriedums (virspalāta), Komisija/Padome (Pievienošanās Ženēvas aktam) (C-24/20, EU:C:2022:911)	71
VI.	Finanšu noteikumi	76
	2022. gada 8. marta spriedums (virspalāta) Komisija/Apvienotā Karaliste (Ar pārāk zemu novērtējumu saistītas krāpšanas apkarošana) (C-213/19, EU:C:2022:167).....	76
VII.	Savienības tiesības un valsts tiesības.....	80
	2022. gada 22. februāra spriedums (virspalāta) RS (Konstitucionālās tiesas spriedumu iedarbība) (C-430/21, EU:C:2022:99)	80
	2022. gada 10. marta spriedums <i>Grossmania</i> (C-177/20, EU:C:2022:175).....	82
	2022. gada 28. jūnija spriedums (virspalāta) Komisija/Spānija (Likumdevēja pieļauts Savienības tiesību pārkāpums) (C-278/20, EU:C:2022:503).....	84
VIII.	Aprites brīvības	87
1.	Darba ņēmēju pārvietošanās brīvība	87
	2022. gada 16. jūnija spriedums <i>Sosiaal- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto</i> (Psihoterapeiti) (C-577/20, EU:C:2022:467)	87
2.	Brīvība veikt uzņēmējdarbību	89
	2022. gada 7. septembra spriedums (virspalāta), Čilevičs u.c. (C-391/20, EU:C:2022:638).....	89
IX.	Robežkontrole, patvēruma un imigrācija.....	91
1.	Patvēruma politika.....	91
	2022. gada 1. augusta spriedums (virspalāta) <i>Bundesrepublik Deutschland</i> (Bēgļu bērns, kas dzimis ārpus uzņemošās dalībvalsts) (C-720/20, EU:C:2022:603)	91
	2022. gada 8. novembra spriedums (virspalāta), <i>Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid</i> (Aizturēšanas pārbaude pēc savas ierosmes) (C-704/20 un C-39/21, EU:C:2022:858).....	93
2.	Robežkontrole	95
	2022. gada 26. aprīļa spriedums (virspalāta) <i>Landespolizeidirektion Steiermark</i> (Robežkontroles pie iekšējām robežām maksimālais ilgums) (C-368/20 un C-369/20, EU:C:2022:298).....	95
3.	Humānās palīdzības operācijas jūrā	97
	2022. gada 1. augusta spriedums (virspalāta) <i>Sea Watch</i> (C-14/21 un C-15/21, EU:C:2022:604).....	97
X.	Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās	101

1.	Eiropas apcietināšanas orderis	101
	2022. gada 22. februāra spriedums (virspalāta), <i>Openbaar Ministerie</i> (Izniegšanas dalībvalsts tiesību aktos noteikta tiesa) (C-562/21 PPU un C-563/21 PPU, EU:C:2022:100).....	101
	2022. gada 14. jūlija spriedums <i>Procureur général près la cour d'appel d'Angers</i> (C-168/21, EU:C:2022:558)	103
2.	Tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā	105
	2022. gada 19. maija spriedums <i>Spetsializirana prokuratura</i> (Aizbēgšu apsūdzētā tiesāšana) (C-569/20, EU:C:2022:401).....	105
3.	Tiesības uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā	107
	2022. gada 1. augusta spriedums TL (Mutiskā tulka un rakstiska tulkojuma nenodrošināšana) (C-242/22 PPU, EU:C:2022:611).....	107
XI.	Tiesu iestāžu sadarbība civillietās	110
1.	Regula Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās	110
	2022. gada 20. jūnija spriedums (virspalāta) <i>London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association</i> (C-700/20, EU:C:2022:488).....	110
2.	Regula Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību.....	112
	2022. gada 1. augusta spriedums MPA (Pastāvīgā dzīvesvieta – Trešā valsts) (C-501/20, EU:C:2022:619)	112
3.	Regula 2015/848 par maksātspējas procedūrām	114
	2022. gada 24. marta spriedums <i>Galapagos BidCo.</i> (C-723/20, EU:C:2022:209).....	114
XII.	Konkurence	116
1.	Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana (LESD 102. pants)	116
	2022. gada 12. maija spriedums <i>Servizio Elettrico Nazionale</i> u.c. (C-377/20, EU:C:2022:379)	116
2.	Valsts atbalsts.....	119
	2022. gada 25. janvāra spriedums (virspalāta) Komisija/ <i>European Food</i> u.c. (C-638/19 P, EU:C:2022:50).....	119
	2022. gada 8. novembra spriedums (virspalāta) <i>Fiat Chrysler Finance Europe</i> /Komisija (C-885/19 P un C-898/19 P, EU:C:2022:859)	121
XIII.	Tiesību aktu tuvināšana.....	124
1.	Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums	124
	2022. gada 24. marta spriedums <i>Austro-Mechana</i> (C-433/20, EU:C:2022:217).....	124
	2022. gada 22. decembra spriedums (virspalāta) <i>Louboutin</i> (Pārkāpjoša apzīmējuma izmantošana tiešsaistes tirdzniecības vietā) (C-148/21 un C-184/21, EU:C:2022:1016)	125
2.	Tabakas izstrādājumi.....	129
	2022. gada 22. februāra spriedums (virspalāta) <i>Stichting Rookpreventie Jeugd</i> u.c. (C-160/20, EU:C:2022:101)	129
3.	Mehāniskie transportlīdzekļi	131
	2022. gada 14. jūlija spriedums (virspalāta) <i>GSMB Invest</i> (C-128/20, EU:C:2022:570).....	131
	2022. gada 14. jūlija spriedums (virspalāta) <i>Volkswagen</i> (C-134/20, EU:C:2022:571).....	131
	2022. gada 14. jūlija spriedums (virspalāta) <i>Porsche Inter Auto</i> un <i>Volkswagen</i> (C-145/20, EU:C:2022:572)	132
4.	Iekšējās informācijas izplatīšana finanšu nozarē	135
	2022. gada 15. marta spriedums (virspalāta) <i>Autorité des marchés financiers</i> (C-302/20, EU:C:2022:190)	135

5.	Administratīvā sadarbība nodokļu jomā.....	138
	2022. gada 8. decembra spriedums (virspalāta) <i>Orde van Vlaamse Balies</i> u.c. (C-694/20, EU:C:2022:963)	138
XIV.	Ekonomikas un monetārā politika	142
	2022. gada 13. septembra spriedums <i>Banka Slovenije</i> (C-45/21, EU:C:2022:670).....	142
XV.	Sociālā politika	145
1.	Darba laika organizēšana	145
	2022. gada 24. februāra spriedums <i>Glavna direksia "Pozharna bezopasnost i zashtita na naselenieto"</i> (C-262/20, EU:C:2022:117)	145
2.	Pagaidu darba aģentūru darbinieku aizsardzība.....	146
	2022. gada 15. decembra spriedums <i>TimePartner Personalmanagement</i> (C-311/21, EU:C:2022:983)	146
3.	Darbinieku iesaistīšana Eiropas uzņēmējdarbībā.....	148
	2022. gada 18. oktobra spriedums (virspalāta) <i>IG Metall un ver.di</i> (C-677/20, EU:C:2022:800)	148
XVI.	Sabiedrības veselība	151
	2022. gada 22. decembra spriedums (virspalāta), <i>EUROAPTIEKA</i> (C-530/20, EU:C:2022:1014)	151
XVII.	Patērētāju aizsardzība	154
	2022. gada 17. maija spriedums (virspalāta) <i>Ibercaja Banco</i> (C-600/19, EU:C:2022:394)	154
	2022. gada 17. maija spriedums (virspalāta) <i>SPV Project 1503</i> u.c. (C-693/19 un C-831/19, EU:C:2022:395)	154
	2022. gada 17. maija spriedums (virspalāta) <i>Impuls Leasing România</i> (C-725/19, EU:C:2022:396)..	154
	2022. gada 17. maija spriedums (virspalāta) <i>Unicaja Banco</i> (C-869/19, EU:C:2022:397).....	154
XVIII.	Vide	158
1.	Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi	158
	2022. gada 25. janvāra spriedums (virspalāta) <i>VYSOČINA WIND</i> (C-181/20, EU:C:2022:51).....	158
2.	Gaisa kvalitāte	159
	2022. gada 22. decembra spriedums (virspalāta) <i>Ministre de la Transition écologique un Premier ministre</i> (Valsts atbildība par gaisa piesārņojumu) (C-61/21, EU:C:2022:1015).....	159
2. nodaļa – Vispārējā tiesa	162	
I.	Eiropas Savienības tiesvedība	162
1.	Pārstāvība, ko īsteno advokāts, kuram ir tiesības praktizēt tikai Apvienotās Karalistes tiesās	162
	2022. gada 20. jūnija rīkojums <i>Natixis/Komisija</i> (T-449/21, EU:T:2022:394)	162
2.	Prasība par ārpuslīgumisko atbildību	164
	2022. gada 23. februāra spriedums <i>United Parcel Service/Komisija</i> (T-834/17, EU:T:2022:84).....	164
3.	Strīds saistībā ar līgumu.....	167
	2022. gada 13. jūlija spriedums <i>JF/EUCAP Somalia</i> (T-194/20, EU:T:2022:454)	167
II.	Institucionālās tiesības – Eiropas Prokuratūra	170
	2022. gada 12. janvāra spriedums <i>Verelst/Padome</i> (T-647/20, EU:T:2022:5)	170
III.	Konkurence	173
1.	Aizliegtas vienošanās (LESD 101. pants)	173
	2022. gada 2. februāra spriedums <i>Scania</i> u.c./Komisija (T-799/17, EU:T:2022:48).....	173

2.	Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana (LESD 102. pants).....	175
	2022. gada 19. janvāra spriedums <i>Deutsche Telekom/Komisija</i> (T-610/19, EU:T:2022:15)	175
	2022. gada 26. janvāra spriedums <i>Intel Corporation/Komisija</i> (T-286/09 RENV, EU:T:2022:19).....	178
	2022. gada 15. jūnija spriedums <i>Qualcomm/Komisija (Qualcomm – ekskluzivitātes maksājumi)</i> (T-235/18, EU:T:2022:358).....	181
	2022. gada 14. septembra spriedums <i>Google un Alphabet/Komisija (Google Android)</i> (T-604/18, EU:T:2022:541).....	184
3.	Jaunumi koncentrāciju jomā.....	188
	2022. gada 13. jūlija spriedums <i>Illumina/Komisija</i> (T-227/21, EU:T:2022:447).....	188
4.	Valsts atbalsts.....	191
	2022. gada 4. maija spriedums <i>Wizz Air Hungary/Komisija (TAROM; glābšanas atbalsts)</i> (T-718/20, EU:T:2022:276).....	191
	2022. gada 18. maija spriedums <i>Ryanair/Komisija (Condor; glābšanas atbalsts)</i> (T-577/20, EU:T:2022:301).....	194
	2022. gada 8. jūnija spriedums Apvienotā Karaliste un <i>ITV/Komisija</i> (T-363/19 un T-456/19, EU:T:2022:349).....	196
	2022. gada 30. novembra spriedums <i>Austrija/Komisija</i> (T-101/18, EU:T:2022:728).....	198
IV.	Intelektuālais īpašums.....	201
1.	Eiropas Savienības preču zīme.....	201
	2022. gada 8. jūnija spriedums <i>Muschaweck/EUIPO – Conze (“UM”)</i> (T-293/21, EU:T:2022:345)	201
	2022. gada 6. jūlija spriedums <i>Zdút/EUIPO – Nehera u.c. (“nehera”)</i> (T-250/21, EU:T:2022:430).....	202
2.	Dizainparaugi	204
	2022. gada 27. aprīļa spriedums <i>Group Nivelles/EUIPO – Easy Sanitary Solutions</i> (Dušas noteka) (T-327/20, EU:T:2022:263).....	204
V.	Kopējā ārpolitika un drošības politika – ierobežojoši pasākumi.....	207
1.	Ukraina.....	207
	2022. gada 27. jūlija spriedums <i>RT France/Padome</i> (T-125/22, EU:T:2022:483).....	207
2.	Sīrija.....	210
	2022. gada 18. maija spriedums <i>Foz/Padome</i> (T-296/20, EU:T:2022:298).....	210
3.	Kongo Demokrātiskā Republika.....	212
	2022. gada 27. aprīļa spriedums <i>Ilunga Luyoyo/Padome</i> (T-108/21, EU:T:2022:253)	212
4.	Terorisma apkarošana	213
	2022. gada 30. novembra spriedums <i>Kurdistan Workers’ Party (PKK)/Padome</i> (apvienotās lietas T-148/19 un T-316/14 RENV, EU:T:2022:727).....	213
VI.	Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija.....	218
	2022. gada 22. jūnija spriedums <i>Itālija/Komisija</i> (T-357/19, EU:T:2022:385).....	218
VII.	Personas datu aizsardzība	221
	2022. gada 27. aprīļa spriedums <i>Veen/Eiropols</i> (T-436/21, EU:T:2022:261)	221
VIII.	Sabiedrības veselība	223
	2022. gada 27. aprīļa spriedums <i>Roos u.c./Parlaments</i> (T-710/21, T-722/21 un T-723/21, EU:T:2022:262).....	223
	2022. gada 23. novembra spriedums <i>CWS Powder Coatings/Komisija</i> (apvienotās lietas T-279/20, T-288/20 un T-283/20, EU:T:2022:725).....	224
IX.	Enerģētika.....	227

	2022. gada 7. septembra spriedums <i>BNetzA/ACER</i> (T-631/19, EU:T:2022:509).....	227
X.	Kopējā tirdzniecības politika	230
	2022. gada 18. maija spriedums <i>Uzina Metalurgica Moldoveneasca/Komisija</i> (T-245/19, EU:T:2022:295).....	230
XI.	Ekonomikas un monetārā politika	232
1.	Vienotais noregulējuma mehānisms	232
	2022. gada 1. jūnija spriedums <i>Fundación Tatiana Pérez de Guzmán el Bueno un SFL/VNV</i> (T-481/17, EU:T:2022:311).....	232
	2022. gada 1. jūnija spriedums <i>Del Valle Ruíz u.c./Komisija un VNV</i> (T-510/17, EU:T:2022:312).....	232
	2022. gada 1. jūnija spriedums <i>Eleveté Invest Group u.c./Komisija un VNV</i> (T-523/17, EU:T:2022:313)	232
	2022. gada 1. jūnija spriedums <i>Algebris (UK) un Anchorage Capital Group/Komisija</i> (T-570/17, EU:T:2022:314).....	232
	2022. gada 1. jūnija spriedums <i>Aeris Invest/Komisija un VNV</i> (T-628/17, EU:T:2022:315)	232
2.	Kredītiestāžu prudenciālā uzraudzība.....	236
	2022. gada 22. jūnija spriedums <i>Anglo Austrian AAB un Belegging-Maatschappij "Far-East"/ECB</i> (T-797/19, EU:T:2022:389).....	236
	2022. gada 7. decembra spriedums <i>PNB Banka/ECB</i> (T-275/19, EU:T:2022:781).....	238
	2022. gada 7. decembra spriedums <i>PNB Banka/ECB</i> (T-301/19, EU:T:2022:774).....	240
	2022. gada 7. decembra spriedums <i>PNB Banka u.c./ECB</i> (T-330/19, EU:T:2022:775).....	241
XII.	Savienības iestāžu publiskie iepirkumi	244
	2022. gada 26. janvāra spriedums <i>Leonardo/Frontex</i> (T-849/19, EU:T:2022:28).....	244
XIII.	Savienības budžets un dotācijas	247
	2022. gada 29. jūnija spriedums <i>LA International Cooperation/Komisija</i> (T-609/20, EU:T:2022:407)	247
XIV.	Pieklūve iestāžu dokumentiem.....	249
1.	Izņēmums saistībā ar tiesvedības aizsardzību	249
	2022. gada 12. oktobra spriedums <i>Saure/Komisija</i> (T-524/21, EU:T:2022:632)	249
2.	Izņēmums saistībā ar pārbaužu, izmeklēšanas un revīzijas darbībām.....	251
	2022. gada 28. septembra spriedums <i>Agrofert/Parlaments</i> (T-174/21, EU:T:2022:586)	251
3.	Izņēmums saistībā ar lēmumu pieņemšanas procesa aizsardzību.....	253
	2022. gada 14. septembra spriedums <i>Pollinis France/Komisija</i> (T-371/20 un T-554/20, EU:T:2022:556).....	253
XV.	Civildienests	256
1.	Strīda starp Savienību un tās darbinieku neesamība.....	256
	2022. gada 13. jūnija rīkojums <i>Mendes de Almeida/Padome</i> (T-334/21, EU:T:2022:375).....	256
2.	Pārceļšanās pabalsts	257
	2022. gada 7. septembra spriedums <i>LR/EIB</i> (T-529/20, EU:T:2022:523).....	257
3.	Līgumsaistību izbeigšana.....	259
	2022. gada 5. oktobra spriedums <i>WV/CdT</i> (T-618/21, EU:T:2022:603).....	259
XVI.	Pieteikumi par pagaidu noregulējumu	262
	2022. gada 30. marta rīkojums <i>RT France/Padome</i> (T-125/22 R, nav publicēts, EU:T:2022:199).....	262
	2022. gada 31. marta rīkojums <i>AL/Padome</i> (T-22/22 R, nav publicēts, EU:T:2022:200).....	264
	2022. gada 25. aprīļa rīkojums <i>HB/Komisija</i> (T-408/21 R, nav publicēts, EU:T:2022:241).....	266

2022. gada 30. maija rīkojums OT/Padome (T-193/22 R, nav publicēts, EU:T:2022:307).....	268
2022. gada 8. jūnija rīkojums Ungārija/Komisija (T-104/22 R, nav publicēts, EU:T:2022:351)	270
2022. gada 20. oktobra rīkojums PB/Komisija (T-407/21 R, nav publicēts, EU:T:2022:655).....	271

Ievads

Nozīmīgāko nolēmumu izlase ir jauna ikgadēja publikācija, kas domāta tam, lai Eiropas Savienības tiesu judikatūru padarītu redzamāku un pieejamāku. To veido galveno Tiesas un Vispārējās tiesas nolēmumu rezumējumu apkopojums, ko sagatavojusi Pētniecības un dokumentācijas direkcija.

Nozīmīgāko nolēmumu izlase, kas tādējādi iekļaujas jaunā judikatūras izplatīšanas politikā, ir izveidota ar nolūku apmierināt jaunās informācijas sniegšanas prasības saistībā ar tiesas spriešanas darbībām un dot iespēju juridisko profesiju pārstāvjiem iepazīties ar galvenajām pārmaiņām pagājušā gada judikatūrā.

Pamatojoties uz Tiesas un Vispārējās tiesas atlasītajiem nolēmumiem, šajā izdevumā tiek piedāvāta sintētiskā analīze par judikatūras pamatvirzieniem aizgājušajā gadā. Šie pamatvirzieni ir izklāstīti minētajos rezumējumos, kas ir sagrupēti pa tematiem atbilstoši Eiropas Savienības līgumu struktūrai. Katrā rezumējumā ir hipersaite uz nolēmuma tekstu.

Nozīmīgāko spriedumu izlase, kas ir pilnībā pieejama elektroniskā formātā, no paša sākuma bija paredzēta kā rīks, kurš iekļaujas digitālajā vidē iestādes digitalizācijas politikas ietvaros.

Pētniecības un dokumentācijas direkcijas
direktore
Celestina Iannone

1. nodaļa – Tiesa

I. Eiropas Savienības vērtības

2022. gada 16. februāra spriedums (plēnums) Ungārija/Parlaments un Padome (C-156/21, [EU:C:2022:97](#))

Atcelšanas prasība – Regula (ES, Euratom) 2020/2092 – Vispārējs nosacītības režīms Eiropas Savienības budžeta aizsardzībai – Savienības budžeta aizsardzība, ja kādā dalībvalstī tiek pārkāpti tiesiskuma principi – Juridiskais pamats – LESD 322. panta 1. punkta a) apakšpunkts – Iespējama LES 7. panta un LESD 269. panta apiešana – Iespējami LES 4. panta 1. punkta, 5. panta 2. punkta un 13. panta 2. punkta, kā arī tiesiskās drošības principa, samērīguma principa un dalībvalstu vienlīdzības saistībā ar Līgumiem principa pārkāpumi

Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2020. gada 16. decembra Regulu 2020/2092 ¹ tika izveidots "horizontālās nosacītības mehānisms", lai aizsargātu Eiropas Savienības budžetu gadījumos, ja kādā dalībvalstī tiek pārkāpti tiesiskuma principi. Šim nolūkam minētā regula ļauj Eiropas Savienības Padomei, pamatojoties uz Eiropas Komisijas priekšlikumu, atbilstoši tajā paredzētajiem nosacījumiem noteikt atbilstošus aizsardzības pasākumus, piemēram, no Savienības budžeta veicamo maksājumu apturēšanu vai vienas vai vairāku no šī budžeta finansēto programmu apstiprinājuma apturēšanu. Apstrīdētajā regulā šādu pasākumu noteikšana ir pakļauta konkrētu apstākļu esamībai, kas var pierādīt ne tikai tiesiskuma principu pārkāpuma pastāvēšanu, bet arī tā ietekmi uz Savienības budžeta izpildi.

Apstrīdētā regula iekļaujas tādu iniciatīvu virknes paplašinājumā, kuras vispārīgāk attiecas uz tiesiskuma aizsardzību dalībvalstīs ² un kuru mērķis ir Savienības līmenī sniegt atbildes uz pieaugošajām bažām par to, kā vairākās dalībvalstīs tiek ievērotas Savienībai kopējās vērtības, kas noteiktas LES 2. pantā ³.

Ungārija, kuru atbalsta Polijas Republika ⁴, cēla prasību galvenokārt par apstrīdētās regulas atcelšanu un pakārtoti – par atsevišķu tās noteikumu atcelšanu. Prasījumu pamatojumam tā būtībā apgalvoja, ka šīs regulas mērķis – lai arī formāli tā tiek norādīta kā akts, uz kuru ir attiecināmi LESD 322. panta 1. punkta a) apakšpunktā norādītie finanšu noteikumi, – patiesībā esot sodīt dalībvalsti par to vien, ka tā nav ievērojusi tiesiskuma principus, kuru prasības katrā ziņā neesot pietiekami precīzas. Līdz ar to Ungārija savu prasību tostarp pamato ar Savienības kompetences neesamību pieņemt šādu regulu gan juridiskā pamata neesamības dēļ, gan LES 7. pantā paredzētās procedūras apiešanas dēļ, kā arī ar to, ka nav ievērotas tiesiskās drošības principa prasības.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2020/2092 (2020. gada 16. decembris) par vispārēju nosacītības režīmu Savienības budžeta aizsardzībai (OV 2020, L 433 I, 1. lpp.; labojums – OV 2021, L 373, 94. lpp.; turpmāk tekstā – "apstrīdētā regula").

² Konkrētāk skat. Komisijas 2019. gada 17. jūlija paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Tiesiskuma stiprināšana Savienībā. Rīcības plāns", COM(2019) 343 final, kas ir turpinājums Komisijas 2014. gada 11. marta paziņojumam Eiropas Parlamentam un Padomei "Jauns ES mehānisms tiesiskuma nostiprināšanai", COM(2014) 158 final.

³ LES 2. pantā ietvertās Savienībai un dalībvalstīm kopīgās pamatvērtības ietver cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu, kā arī cilvēktiesību ievērošanu sabiedrībā, kur valda plurālisms, tolerance, taisnīgums, solidaritāte un sieviešu un vīriešu līdztiesība un kur nav diskriminācijas.

⁴ Arī Polijas Republika cēla prasību atcelt Regulu 2020/2092 (lieta C-157/21).

Tādējādi, lūgta lemt par Savienības kompetenci aizsargāt savu budžetu un savas finanšu intereses pret ietekmi, kas var izrietēt no LES 2. pantā norādīto vērtību pārkāpumiem, Tiesa uzskatīja, ka šī lieta ir ārkārtīgi svarīga un tas attaisno tās nodošanu izskatīšanai plēnumā. Šo pašu iemeslu dēļ tā apmierināja Eiropas Parlamenta pieteikumu izskatīt šo lietu paātrinātā tiesvedībā. Savā spriedumā Tiesa Ungārijas celto atcelšanas prasību noraida pilnībā.

Tiesas vērtējums

Pirms prasības izskatīšanas pēc būtības Tiesa lēma par Padomes lūgumu neņemt vērā dažas Ungārijas prasības pieteikuma daļas, ciktāl to pamatā ir informācija no Padomes Juridiskā dienesta konfidenciālā atzinuma, kas ir publiskots bez nepieciešamās atļaujas. Šajā ziņā Tiesa apstiprināja, ka principā attiecīgā iestāde var pakļaut šāda iekšēja dokumenta iesniegšanu izmantošanai tiesā prasībai par iepriekšējas atļaujas saņemšanu. Tomēr gadījumā, kad attiecīgais juridiskais atzinums ir saistīts ar likumdošanas procesu, kā tas ir šajā gadījumā, jāņem vērā pārskatāmības princips, jo šāda atzinuma publiskošana var palielināt likumdošanas procesa pārskatāmību un atklātumu. Tādējādi ar likumdošanas procesa pārskatāmību un atklātumu saistītās sevišķās sabiedrības intereses principā prevalē pār iestāžu interesēm, ciktāl runa ir par iekšēja juridiskā atzinuma publiskošanu. Ņemot vērā, ka šajā gadījumā Padome nav pierādījusi, ka aplūkotajam juridiskajam atzinumam būtu īpaši jutīgs raksturs vai īpaši plašs tvērums, kas pārsniegtu attiecīgā likumdošanas procesa robežas, Tiesa attiecīgi Padomes lūgumu noraida.

Izskatot lietu pēc būtības, Tiesa, pirmkārt, izvērtē galveno prasījumu par apstrīdētās regulas pilnīgu atcelšanu atbalstam izvirzītos pamatus, kas attiecas, pirmām kārtām, uz Savienības kompetences pieņemti apstrīdēto regulu neesamību un, otrām kārtām, uz tiesiskās drošības principa pārkāpumu.

Pirmām kārtām, ciktāl tas attiecas uz apstrīdētās regulas juridisko pamatu, Tiesa norāda, ka šajā regulā paredzēto procedūru var sākt vienīgi gadījumā, ja pastāv pamatoti iemesli ne vien uzskatīt, ka kādā dalībvalstī tiek pārkāpti tiesiskuma principi, bet it īpaši tad, ja šie pārkāpumi pietiekami tieši ietekmē vai nopietni draud ietekmēt Savienības budžeta pareizu finanšu pārvaldību vai tās finanšu interešu aizsardzību. Turklāt pasākumi, kurus var noteikt saskaņā ar apstrīdēto regulu, ir saistīti vienīgi ar Savienības budžeta izpildi un tie visi ir tādi, ar kuriem var ierobežot finansējumu no šī budžeta atkarībā no tā, kāds ir šādas ietekmes vai šādu nopietnu draudu ietekmēt iespajds uz to. Tātad apstrīdētās regulas mērķis ir aizsargāt Savienības budžetu pret ietekmi, kas pietiekami tieši izriet no tiesiskuma principu pārkāpumiem, nevis sodīt par pašiem šiem pārkāpumiem.

Atbildot uz Ungārijas argumentāciju, saskaņā ar kuru finanšu noteikuma mērķis nevar būt to prasību apmēra precizēšana, kuras raksturīgas LES 2. pantā norādītajām vērtībām, Tiesa atgādina – tas, ka dalībvalstis ievēro kopējās pamatvērtības, uz kurām balstīta Savienība, kuras tās ir noteikušas, kuras tām ir kopīgas, kurās definēta pati Savienības kā šīm valstīm kopējas tiesību sistēmas identitāte un kurās ietilpst tiesiskums un solidaritāte, pamato šo valstu savstarpējo uzticēšanos. Tā kā šī ievērošana tādējādi ir priekšnoteikums visu to tiesību izmantošanai, kas izriet no Līgumu piemērošanas attiecīgajā dalībvalstī, Savienībai jāspēj tās noteiktās kompetences robežās aizstāvēt šīs vērtības.

Tiesa šajā jautājumā precizē, pirmkārt, ka šo vērtību ievērošanu nevar reducēt līdz pienākumam, kurš kandidātvalstij jāpilda, lai pievienotos Savienībai, un no kura tā pēc tam varētu atbrīvoties. Otrkārt, tā uzsver, ka Savienības budžets ir viens no galvenajiem instrumentiem, kas Savienības politikās un darbībās ļauj konkretizēt solidaritātes starp dalībvalstīm pamatprincipu, un ka šā principa īstenošana, izmantojot šo budžetu, ir balstīta uz dalībvalstu savstarpēju uzticēšanos par budžetā iekļauto kopējo resursu atbildīgu izmantošanu.

Dalībvalstī izdarīti tiesiskuma principu pārkāpumi var būtiski apdraudēt Savienības budžeta pareizu finanšu pārvaldību un Savienības finanšu intereses. Šo pārkāpumu sekas tostarp var būt tādas garantijas neesamība, ka izdevumi, kas segti no Savienības budžeta, atbilst visiem Savienības tiesībās paredzētajiem finansējuma nosacījumiem un tādējādi atbilst Savienības mērķiem, tai finansējot šādus izdevumus.

Tādējādi apstrīdētajā regulā ieviestais "horizontālās nosacītības mehānisms", kas Savienības budžeta finansējuma saņemšanu pakļauj nosacījumam, lai dalībvalsts ievērotu tiesiskuma principus, var ietilpt kompetencē, kas Savienībai piešķirta ar Līgumiem, lai noteiktu "finanšu noteikumus" par Savienības budžeta izpildi. Tiesa precizē, ka šāda mehānisma neatņemama sastāvdaļa, kā to veidojošie elementi, ir apstrīdētās regulas noteikumi, kuros norādīti šie principi, sniegts to gadījumu uzskaitījums, kas var norādīt uz minēto principu pārkāpumu, precizētas situācijas vai rīcība, uz kuru jāattiecas šādiem pārkāpumiem, un noteikts to aizsardzības pasākumu raksturs un apmērs, kurus attiecīgajā gadījumā var veikt.

Turpinājumā attiecībā uz iebildumu par apgalvoto LES 7. pantā paredzētās procedūras, kā arī LESD 269. panta noteikumu apiešanu Tiesa noraida Ungārijas argumentāciju, saskaņā ar kuru vienīgi ar LES 7. pantā paredzēto procedūru Savienības iestādēm ir piešķirta kompetence pārbaudīt, konstatēt un vajadzības gadījumā sodīt par LES 2. pantā ietverto vērtību pārkāpumiem dalībvalstī. Papildus LES 7. pantā paredzētajai procedūrai daudzas Līgumu normas, kas bieži ir konkretizētas dažādos atvasināto tiesību aktos, Savienības iestādēm piešķir kompetenci pārbaudīt, konstatēt un vajadzības gadījumā sodīt par LES 2. pantā ietverto vērtību pārkāpumiem, kas izdarīti kādā dalībvalstī.

Turklāt Tiesa norāda, ka LES 7. pantā paredzētās procedūras mērķis ir ļaut Padomei sodīt par vairākkārtējiem nopietniem Savienībai kopīgu pamatvērtību, kas nosaka tās identitāti, pārkāpumiem, lai tostarp pieprasītu attiecīgajai dalībvalstij izbeigt šos pārkāpumus. Turpretī apstrīdētās regulas mērķis ir aizsargāt Savienības budžetu, turklāt vienīgi tādu tiesiskuma principu pārkāpumu dalībvalstī gadījumā, kas ietekmē vai nopietni draud ietekmēt budžeta pareizu izpildi. Bez tam LES 7. pantā paredzētā procedūra no apstrīdētajā regulā ieviestās procedūras atšķiras attiecībā uz tās priekšmetu, uzsākšanas nosacījumiem, paredzēto pasākumu noteikšanas un atcelšanas nosacījumiem, kā arī pēdējo minēto pasākumu raksturu. Tādējādi šīm divām procedūrām ir dažādi mērķi un katrai no tām ir skaidri atšķirīgs priekšmets. Turklāt no tā izriet, ka apstrīdētajā regulā ieviesto procedūru nevar arī uzskatīt par tādu, kuras mērķis ir apiet LESD 269. pantā paredzēto Tiesas vispārējās kompetences ierobežojumu, ciktāl tās formulējums attiecas vienīgi uz tiesību akta, kuru Eiropadome vai Padome ir pieņēmusi saskaņā ar LES 7. pantu, tiesiskuma pārbaudi.

Visbeidzot, ņemot vērā, ka apstrīdētā regula ļauj Komisijai un Padomei pārbaudīt vienīgi tādas situācijas vai rīcību, kurās ir vainojamas dalībvalsts iestādes un kuras šķiet nozīmīgas Savienības budžeta pareizai izpildei, šīm iestādēm ar šo regulu uzticētās pilnvaras nepārsniedz Savienībai piešķirto kompetenču robežas.

Otrām kārtām, izvērtējot pamatu par tiesiskās drošības principa pārkāpumu, Tiesa par nepamatotu atzīst arī Ungārijas izstrādāto argumentāciju saistībā ar precizitātes trūkumu, kāds piemīt apstrīdētajai regulai gan attiecībā uz kritērijiem, kas attiecas uz procedūras sākšanas nosacījumiem, gan attiecībā uz veicamo pasākumu izvēli un apmēru. Šajā ziņā Tiesa vispirms norāda, ka apstrīdētajā regulā ietvertie principi kā "tiesiskuma"⁵ jēdzienu veidojošie elementi ir plaši attīstīti tās judikatūrā, ka šo principu avots ir kopējās vērtības, kuras dalībvalstis ir atzinušas un piemēro arī savās tiesību sistēmās, un ka tie izriet no "tiesiskuma" jēdziena, kurš dalībvalstīm ir kopīgs un kuram tās pievienojas kā to pašu konstitucionālajām tradīcijām kopīgai vērtībai. Tādēļ Tiesa uzskata, ka pašas dalībvalstis var pietiekami precīzi noteikt katra šī principa būtisko saturu, kā arī no tā izrietošās prasības.

Konkrētāk, attiecībā uz kritērijiem saistībā ar procedūras sākšanas nosacījumiem un veicamo pasākumu izvēli un apjomu Tiesa precizē, ka apstrīdētajā regulā tajā paredzēto aizsardzības pasākumu veikšanai ir pieprasīts noteikt faktisku saikni starp tiesiskuma principa pārkāpumu un ietekmi vai nopietniem draudiem ietekmēt Savienības pareizu finanšu pārvaldību vai tās finanšu intereses un šādam pārkāpumam ir jāattiecas uz situāciju vai rīcību, kurā vainojama dalībvalsts

⁵ Saskaņā ar apstrīdētās regulas 2. panta a) punktu "tiesiskuma" jēdziens ietver "likumību, kas nozīmē pārredzamu, pārskatatbildīgu, demokrātisku un plurālistisku likumdošanas procesu; juridisko noteiktību [tiesisko drošību]; izpildvaras patvaļīguma aizliegumu; efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, tostarp tiesu iestāžu pieejamību, ko nodrošina neatkarīgas un objektīvas tiesas, arī attiecībā uz pamattiesībām; varas dalīšanu; un nediskriminēšanu un vienlīdzību likuma priekšā".

iestāde un kura ir nozīmīga Savienības budžeta pareizai izpildei. Turklāt tā norāda, ka “nopietnu draudu” jēdziens ir precizēts Savienības Finanšu regulā, un atgādināja, ka veicamajiem aizsardzības pasākumiem jābūt stingri samērīgiem ar konstatētā pārkāpuma ietekmi uz Savienības budžetu. Proti, Tiesa uzskata, ka šie pasākumi uz darbībām un pasākumiem, kurus šāds pārkāpums neskar, var attiekties vienīgi tiktāl, cik tas ir stingri nepieciešams, lai sasniegtu mērķi aizsargāt šo budžetu kopumā. Visbeidzot, konstatējusi, ka Komisijai, kura ir pakļauta Savienības tiesas pārbaudei, ir jāievēro stingras procesuālās prasības, kas tostarp ietver vairākas konsultācijas ar attiecīgo dalībvalsti, Tiesa secina, ka apstrīdētā regula atbilst tiesiskās drošības principa prasībām.

Otrkārt, Tiesa izvērtē pakārtotos prasījumus par apstrīdētās regulas daļēju atcelšanu. Šajā ziņā Tiesa nolemj, pirmām kārtām, ka apstrīdētās regulas 4. panta 1. punkta atcelšana izraisītu to, ka tiktu grozīta šīs regulas būtība, jo šajā tiesību normā ir precizēti nosacījumi, kas nepieciešami, lai varētu veikt šajā regulā paredzētos aizsardzības pasākumus, un līdz ar to prasījumi tikai par šī viena noteikuma atcelšanu jāuzskata par nepieņemamiem. Otrām kārtām, Tiesa atzīst par nepamatotiem iebildumus saistībā ar virkni citu apstrīdētās regulas noteikumu attiecībā uz juridiskā pamata neesamību, kā arī gan Savienības tiesību noteikumu par valsts budžeta deficītu, gan tiesiskās drošības, samērīguma un dalībvalstu vienlīdzības saistībā ar Līgumiem principu pārkāpumiem. Tādējādi tā noraida pakārtotos prasījumus kopumā, kā arī visu Ungārijas celto prasību.

2022. gada 16. februāra spriedums (plēnums) Polija/Parlaments un Padome (C-157/21, [EU:C:2022:98](#))

Atcelšanas prasība – Regula (ES, Euratom) 2020/2092 – Vispārējs nosacītības režīms Eiropas Savienības budžeta aizsardzībai – Savienības budžeta aizsardzība, ja kādā dalībvalstī tiek pārkāpti tiesiskuma principi – Juridiskais pamats – LESD 322. panta 1. punkta a) apakšpunkts – LESD 311. pants – LESD 312. pants – iespējama LES 7. panta un LESD 269. panta apiešana – iespējami LES 4. panta 1. punkta, 5. panta 2. punkta, 13. panta 2. punkta, LESD 296. panta otrās daļas, 2. protokola par subsidiaritātes principa un proporcionalitātes principa piemērošanu, kā arī kompetences piešķiršanas, tiesiskās drošības, samērīguma un dalībvalstu vienlīdzības saistībā ar Līgumiem principu pārkāpumi – iespējama pilnvaru nepareiza izmantošana

Eiropas Parlamenta un Padomes 2020. gada 16. decembra Regula 2020/2092 ⁶ iekļaujas tādu iniciatīvu virknes paplašinājumā, kuras vispārīgāk attiecas uz tiesiskuma aizsardzību dalībvalstīs ⁷ un kuru mērķis ir Savienības līmenī sniegt atbildes uz pieaugošajām bažām par to, kā vairākās dalībvalstīs tiek ievērotas Savienībai kopējās vērtības, kas noteiktas LES 2. pantā ⁸.

Polijas Republika, kuru atbalsta Ungārija ⁹, cēla prasību atcelt apstrīdēto regulu. Prasījumu pamatojumam tā būtībā apgalvoja, ka šīs regulas mērķis – lai arī formāli tā tiek norādīta kā akts, uz kuru ir attiecināmi LESD 322. panta 1. punkta a) apakšpunktā norādītie finanšu noteikumi, – patiesībā

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2020/2092 (2020. gada 16. decembris) par vispārēju nosacītības režīmu Savienības budžeta aizsardzībai (OV 2020, L 433 I, 1. lpp.; labojums – OV 2021, L 373, 94. lpp.; turpmāk tekstā – “apstrīdētā regula”).

⁷ Konkrētāk skat. Komisijas 2019. gada 17. jūlija paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Tiesiskuma stiprināšana Savienībā – Rīcības plāns”, COM(2019) 343 final, kas ir turpinājums Komisijas 2014. gada 11. marta paziņojumam Eiropas Parlamentam un Padomei “Jauns ES mehānisms tiesiskuma nostiprināšanai”, COM(2014) 158 final.

⁸ LES 2. pantā ietvertās Savienībai un dalībvalstīm kopīgās pamatvērtības ietver cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu, kā arī cilvēktiesību ievērošanu sabiedrībā, kur valda plurālisms, tolerance, taisnīgums, solidaritāte un sieviešu un vīriešu līdztiesība un kur nav diskriminācijas.

⁹ Arī Ungārija cēla prasību atcelt Regulu 2020/2092 (lieta C-156/21).

esot sodīt dalībvalsti par to vien, ka tā nav ievērojusi tiesiskuma principus, kuru prasības katrā ziņā neesot pietiekami precīzas. Līdz ar to Polija savu prasību tostarp pamato ar Savienības kompetences neesamību pieņemt šādu regulu gan juridiskā pamata neesamības dēļ, gan LES 7. pantā paredzētās procedūras apiešanas dēļ, kā arī ar to, ka nav ievērotas Savienības kompetencei raksturīgās robežas un tiesiskās drošības princips.

Tādējādi, lūgta lemt par Savienības kompetenci aizsargāt savu budžetu un savas finanšu intereses pret ietekmi, kas var izrietēt no LES 2. pantā norādīto vērtību pārkāpumiem, Tiesa uzskatīja, ka šī lieta ir ārkārtīgi svarīga un tas attaisno tās nodošanu izskatīšanai plēnumā. Šo pašu iemeslu dēļ tā apmierināja Eiropas Parlamenta pieteikumu izskatīt šo lietu paātrinātā tiesvedībā. Savā spriedumā Tiesa Polijas celto atcelšanas prasību noraida pilnībā.

Tiesas vērtējums

Pirms prasības izskatīšanas pēc būtības Tiesa lēma par Padomes lūgumu neņemt vērā dažas Polijas prasības pieteikuma daļas, ciktāl to pamatā ir informācija no Padomes Juridiskā dienesta konfidenciālā atzinuma, kas ir publiskots bez nepieciešamās atļaujas. Šajā ziņā Tiesa apstiprināja, ka principā attiecīgā iestāde var pakļaut šāda iekšēja dokumenta iesniegšanu izmantošanai tiesā prasībai par iepriekšējas atļaujas saņemšanu. Tomēr gadījumā, kad attiecīgais juridiskais atzinums ir saistīts ar likumdošanas procesu, kā tas ir šajā gadījumā, jāņem vērā pārskatāmības princips, jo šāda atzinuma publiskošana var palielināt likumdošanas procesa pārskatāmību un atklātumu. Tādējādi ar likumdošanas procesa pārskatāmību un atklātumu saistītās sevišķās sabiedrības intereses principā prevalē pār iestāžu interesēm, ciktāl runa ir par iekšēja juridiskā atzinuma publiskošanu. Ņemot vērā, ka šajā gadījumā Padome nav pierādījusi, ka aplūkotajam juridiskajam atzinumam būtu īpaši jutīgs raksturs vai īpaši plašs tvērums, kas pārsniegtu attiecīgā likumdošanas procesa robežas, Tiesa Padomes lūgumu noraida.

Izskatot lietu pēc būtības, pirmkārt, Tiesa izvērtē kopā pamatus par Savienības kompetences pieņemšanu apstrīdēto regulu neesamību.

Vispirms attiecībā uz apstrīdētās regulas juridisko pamatu Tiesa norāda, ka šajā regulā paredzēto procedūru var sākt vienīgi gadījumā, ja pastāv pamatoti iemesli ne vien uzskatīt, ka kādā dalībvalstī tiek pārkāpti tiesiskuma principi, bet it īpaši tad, ja šie pārkāpumi pietiekami tieši ietekmē vai nopietni draud ietekmēt Savienības budžeta pareizu finanšu pārvaldību vai tās finanšu interešu aizsardzību. Turklāt pasākumi, kurus var noteikt saskaņā ar apstrīdēto regulu, ir saistīti vienīgi ar Savienības budžeta izpildi un tie visi ir tādi, ar kuriem var ierobežot finansējumu no šī budžeta atkarībā no tā, kāds ir šādas ietekmes vai šādu nopietnu draudu ietekmēt iespajds uz to. Tātad apstrīdētās regulas mērķis ir aizsargāt Savienības budžetu pret ietekmi, kas pietiekami tieši izriet no tiesiskuma principu pārkāpumiem, nevis sodīt par pašiem pārkāpumiem.

Atbildot uz Polijas argumentāciju, saskaņā ar kuru finanšu noteikuma mērķis nevar būt to prasību apmēra precizēšana, kuras raksturīgas LES 2. pantā norādītajām vērtībām, Tiesa atgādina – tas, ka dalībvalstis ievēro kopējās pamatvērtības, uz kurām balstīta Savienība, kuras tās ir noteikušas, kuras tām ir kopīgas, kurās definēta pati Savienības kā šīm valstīm kopējas tiesību sistēmas identitāte un kurās ietilpst tiesiskums un solidaritāte, pamato šo valstu savstarpējo uzticēšanos. Tā kā šī ievērošana tādējādi ir priekšnoteikums visu to tiesību izmantošanai, kas izriet no Līgumu piemērošanas attiecīgajā dalībvalstī, Savienībai jāspēj tās noteiktās kompetences robežās aizstāvēt šīs vērtības.

Šajā jautājumā Tiesa precizē, pirmkārt, ka šo vērtību ievērošanu nevar reducēt līdz pienākumam, kurš kandidātvalstij jāpilda, lai pievienotos Savienībai, un no kura tā pēc tam varētu atbrīvoties. Otrkārt, tā uzsver, ka Savienības budžets ir viens no galvenajiem instrumentiem, kas Savienības politikās un darbībās ļauj konkretizēt solidaritātes starp dalībvalstīm pamatprincipu, un ka šā principa īstenošana, izmantojot šo budžetu, ir balstīta uz dalībvalstu savstarpēju uzticēšanos par budžetā iekļauto kopējo resursu atbildīgu izmantošanu.

Dalībvalstī izdarīti tiesiskuma principu pārkāpumi var būtiski apdraudēt Savienības budžeta pareizu finanšu pārvaldību un Savienības finanšu intereses. Šo pārkāpumu sekas tostarp var būt tādas garantijas neesamība, ka izdevumi, kas segti no Savienības budžeta, atbilst visiem Savienības tiesībās paredzētajiem finansējuma nosacījumiem un tādējādi atbilst Savienības mērķiem, tai finansējot šādus izdevumus.

Tādējādi apstrīdētajā regulā ieviestais "horizontālās nosacītības mehānisms", kas Savienības budžeta finansējuma saņemšanu pakļauj nosacījumam, lai dalībvalsts ievērotu tiesiskuma principus, var ietilpt kompetencē, kas Savienībai piešķirta ar Līgumiem, lai noteiktu "finanšu noteikumus" par Savienības budžeta izpildi. Tiesa precizē, ka šāda mehānisma neatņemama sastāvdaļa, kā to veidojošie elementi, ir apstrīdētās regulas noteikumi, kuros norādīti šie principi, sniegts to gadījumu uzskaitījums, kas var norādīt uz minēto principu pārkāpumu, precizētas situācijas vai rīcība, uz kuru jāattiecas šādiem pārkāpumiem, un noteikts to aizsardzības pasākumu raksturs un apmērs, kurus attiecīgajā gadījumā var veikt.

Turpinājumā attiecībā uz iebildumu par apgalvoto LES 7. pantā paredzētās procedūras apiešanu Tiesa noraida Polijas argumentāciju, saskaņā ar kuru vienīgi ar LES 7. pantā paredzēto procedūru Savienības iestādēm ir piešķirta kompetence pārbaudīt, konstatēt un vajadzības gadījumā sodīt par LES 2. pantā ietverto vērtību pārkāpumiem dalībvalstī. Papildus LES 7. pantā paredzētajai procedūrai daudzas Līgumu normas, kas bieži ir konkretizētas dažādos atvasināto tiesību aktos, Savienības iestādēm piešķir kompetenci pārbaudīt, konstatēt un vajadzības gadījumā sodīt par LES 2. pantā ietverto vērtību pārkāpumiem, kas izdarīti kādā dalībvalstī.

Turklāt Tiesa norāda, ka LES 7. pantā paredzētās procedūras mērķis ir ļaut Padomei sodīt par vairākkārtējiem nopietniem Savienībai kopīgu pamatvērtību, kas nosaka tās identitāti, pārkāpumiem, lai tostarp pieprasītu attiecīgajai dalībvalstij izbeigt šos pārkāpumus. Turpretī apstrīdētās regulas mērķis ir aizsargāt Savienības budžetu, turklāt vienīgi tādu tiesiskuma principu pārkāpumu dalībvalstī gadījumā, kas ietekmē vai nopietni draud ietekmēt budžeta pareizu izpildi. Bez tam LES 7. pantā paredzētā procedūra no apstrīdētajā regulā ieviestās procedūras atšķiras attiecībā uz tās priekšmetu, uzsākšanas nosacījumiem, paredzēto pasākumu noteikšanas un atcelšanas nosacījumiem, kā arī pēdējo minēto pasākumu raksturu. Tādējādi šīm divām procedūrām ir dažādi mērķi un katrai no tām ir skaidri atšķirīgs priekšmets. Turklāt no tā izriet, ka apstrīdētajā regulā ieviesto procedūru nevar arī uzskatīt par tādu, kuras mērķis ir apiet LESD 269. pantā paredzēto Tiesas vispārējās kompetences ierobežojumu, ciktāl tās formulējums attiecas vienīgi uz tiesību akta, kuru Eiropadome vai Padome ir pieņēmusi saskaņā ar LES 7. pantu, tiesiskuma pārbaudi.

Otrkārt, Tiesa pārbauda citus iebildumus pēc būtības, kurus Polija izvirza pret apstrīdēto regulu.

Šajā ziņā Tiesa vispirms par pilnīgi nepamatotiem atzīst Polijas apgalvojumus par kompetences piešķiršanas principa, kā arī par pienākuma ievērot dalībvalstu galvenās funkcijas pārkāpšanu. Tiesa atgādina, ka dalībvalstis var brīvi īstenot savu kompetenci visās tām piešķirtajās jomās, tomēr tā ir jāīsteno, ievērojot Savienības tiesības. Tātad, pieprasot, lai dalībvalstis ievērotu tām Savienības tiesībās noteiktos pienākumus, Savienība nekādi necenšas pati īstenot šo kompetenci, nedz arī to piesavināties.

Turklāt, pārbaudot pamatus par dalībvalstu nacionālās identitātes ievērošanas pārkāpumu, no vienas puses, un tiesiskās drošības principa pārkāpumu, no otras puses, Tiesa par nepamatotu atzīst arī Polijas izstrādāto argumentāciju saistībā ar precizitātes trūkumu, kāds piemīt apstrīdētajai regulai gan attiecībā uz kritērijiem, kas attiecas uz procedūras sākšanas nosacījumiem, gan attiecībā uz veicamo pasākumu izvēli un apmēru. Šajā ziņā Tiesa vispirms norāda, ka apstrīdētajā regulā ietvertie principi kā "tiesiskuma"¹⁰ jēdzienu veidojošie elementi ir plaši attīstīti tās judikatūrā, ka šo principu

¹⁰ Saskaņā ar apstrīdētās regulas 2. panta a) punktu "tiesiskuma" jēdziens ietver "likumību, kas nozīmē pārrēdzamu, pārskatāmbildīgu, demokrātisku un plurālistisku likumdošanas procesu; juridisko noteiktību [tiesisko drošību]; izpildvaras

avots ir kopējās vērtības, kuras dalībvalstis ir atzinušas un piemēro arī savās tiesību sistēmās, un ka tie izriet no "tiesiskuma" jēdziena, kurš dalībvalstīm ir kopīgs un kuram tās pievienojas kā to pašu konstitucionālajām tradīcijām kopīgai vērtībai. Tātad Tiesa uzskata, ka pašas dalībvalstis var pietiekami precīzi noteikt katra šī principa būtisko saturu, kā arī no tā izrietošās prasības.

Konkrētāk attiecībā uz kritērijiem saistībā ar procedūras sākšanas nosacījumiem un veicamo pasākumu izvēli un apjomu Tiesa precizē, ka apstrīdētajā regulā tajā paredzēto aizsardzības pasākumu veikšanai ir pieprasīts noteikt faktisku saikni starp tiesiskuma principa pārkāpumu un ietekmi vai nopietniem draudiem ietekmēt Savienības pareizu finanšu pārvaldību vai tās finanšu intereses un šādam pārkāpumam ir jāattiecas uz situāciju vai rīcību, kurā vainojama dalībvalsts iestāde un kura ir nozīmīga Savienības budžeta pareizai izpildei. Turklāt tā norāda, ka "nopietnu draudu" jēdziens ir precizēts Savienības Finanšu regulā, un atgādina, ka veicamajiem aizsardzības pasākumiem jābūt stingri samērīgiem ar konstatētā pārkāpuma ietekmi uz Savienības budžetu. Proti, šie pasākumi uz darbībām un programmām, ko šāds pārkāpums neskar, var attiekties vienīgi tiktāl, cik tas ir stingri nepieciešams, lai sasniegtu mērķi aizsargāt šo budžetu kopumā. Visbeidzot, konstatējusi, ka Komisijai, kura ir pakļauta Savienības tiesas pārbaudei, ir jāievēro stingras procesuālās prasības, kas tostarp ietver vairākas konsultācijas ar attiecīgo dalībvalsti, Tiesa secina, ka apstrīdētā regula atbilst prasībām, kas izriet no dalībvalstu nacionālās identitātes ievērošanas, kā arī no tiesiskās drošības principa.

Visbeidzot, ciktāl Polija apstrīd pašu apstrīdētās regulas pieņemšanas nepieciešamību no samērīguma principa prasību viedokļa, Tiesa norāda, ka šī dalībvalsts nav izvirzījusi nevienu apstākli, kas varētu pierādīt, ka Savienības likumdevējs būtu pārsniedzis tam šajā ziņā piemītošo plašo rīcības brīvību. Šī pēdējā iebilduma noraidīšana tādējādi ļauj Tiesai noraidīt prasību kopumā.

patvaļīguma aizliegumu; efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, tostarp tiesu iestāžu pieejamību, ko nodrošina neatkarīgas un objektīvas tiesas, arī attiecībā uz pamattiesībām; varas dalīšanu; un nediskriminēšanu un vienlīdzību likuma priekšā".

II. Dalībvalsts izstāšanās no Eiropas Savienības ¹¹

2022. gada 9. jūnija spriedums (virspalāta) *Préfet du Gers un Institut national de la statistique et des études économiques (C-673/20, [EU:C:2022:449](#))*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības pilsonība – Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes valstspiederīgais, kurš dzīvo dalībvalstī – LES 9. pants – LESD 20. un 22. pants – Tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās dzīvesvietas dalībvalstī – LES 50. pants – Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas – Sekas, ko rada dalībvalsts izstāšanās no Savienības – Svītrosana no vēlētajū sarakstiem dzīvesvietas dalībvalstī – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 39. un 40. pants – Lēmuma (ES) 2020/135 spēkā esamība

Apvienotās Karalistes valstspiederīgā EP, kura kopš 1984. gada dzīvo Francijā, tika svītrotā no Francijas vēlēšanu sarakstiem pēc tam, kad 2020. gada 1. februārī stājās spēkā Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (turpmāk tekstā – “Izstāšanās līgums”) ¹².

EP šo svītrosanu apstrīdēja *tribunal judiciaire d'Auch* (Ošas tiesa, Francija) tā iemesla dēļ, ka viņa vairs nevar balsot nedz Francijā, jo pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības ir zaudējis Savienības pilsoņa statusu, nedz Apvienotajā Karalistē, jo viņai vairs nav tiesību balsot un kandidēt šajā valstī ¹³. EP uzskata, ka šis zaudējums ir pretrunā tiesiskās drošības un samērīguma principiem un ir uzskatāms par diskrimināciju starp Savienības pilsoņiem, kā arī par viņas pārvietošanās brīvības aizskārumu.

Iesniedzējtiesa uzskata, ka Izstāšanās līguma normu piemērošana EP nesamērīgi aizskar viņas pamattiesības balsot. Šajā ziņā tā vēlas noskaidrot, vai LES 50. pants ¹⁴ un Izstāšanās līgums ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem tiek atņemta Savienības pilsonība Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri – turpinot būt pakļauti Apvienotās Karalistes tiesību aktiem – vairāk nekā piecpadsmit gadus ir dzīvojuši citā dalībvalsts teritorijā un kuriem tādējādi ir liegtas jebkādas tiesības balsot. Apstiprinot atbildes gadījumā tā jautā, kādā mērā attiecīgās Izstāšanās līguma ¹⁵ un LESD normas ¹⁶ ir jāuzskata par tādām, kas ļauj šiem valstspiederīgajiem saglabāt tiesības uz Eiropas Savienības pilsonību, kuras viņiem bija pirms Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības. Tā arī jautā par Izstāšanās līguma spēkā esamību un līdz ar to – par Padomes Lēmuma 2020/135 par šā līguma noslēgšanu ¹⁷ spēkā esamību.

¹¹ Šajā sadaļā jānorāda arī uz 2022. gada 24. marta spriedumu *Galapagos BidCo.* (C-723/20, [EU:C:2022:209](#)). Šis spriedums ir izklāstīts XI.3. sadaļā “Regula 2015/848 par maksātnespējas procedūrām”.

¹² Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (OV 2020, L 29, 7. lpp.).

¹³ Atbilstoši Apvienotās Karalistes tiesību normai, saskaņā ar kuru šis valsts valstspiederīgajam, kurš vairāk nekā 15 gadus uzturas ārvalstīs, vairs nav tiesību piedalīties Apvienotās Karalistes vēlēšanās.

¹⁴ LES 50. pants attiecas uz Eiropas Savienības dalībvalsts tiesībām izstāties un izstāšanās kārtību.

¹⁵ Izstāšanās līguma 2., 3., 10., 12. un 127. pants.

¹⁶ LESD 18., 20. un 21. pants.

¹⁷ Padomes Lēmums (ES) 2020/135 (2020. gada 30. janvāris) par to, lai noslēgtu Līgumu par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (OV 2020, L 29, 1. lpp.).

Savā spriedumā Tiesa, pirmkārt, nospriež, ka attiecīgās LES¹⁸ un LESD¹⁹ normas, lasot tās kopsakarā ar Izstāšanās līgumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka kopš Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības šis valsts valstspiederīgajiem, kuri pirms šajā līgumā paredzētā pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības uzturēties dalībvalstī, vairs nav Savienības pilsoņa statusa. Konkrētāk, viņiem vairs nav tiesību balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās viņu dzīvesvietas dalībvalstī, tostarp tad, ja saskaņā ar viņu valstspiederības valsts tiesībām viņiem ir liegtas arī tiesības balsot šis valsts organizētajās vēlēšanās. Otrkārt, Tiesa nekonstatēja nevienu apstākli, kas varētu ietekmēt Lēmuma 2020/135 spēkā esamību.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa atgādina, ka saskaņā ar LES 9. pantu un LESD 20. panta 1. punktu, lai personai būtu Savienības pilsonība, ir nepieciešams, lai tai būtu kādas dalībvalsts pilsonība, un tādējādi pastāv nesaraucama un ekskluzīva saikne starp dalībvalsts pilsonības esamību un Savienības pilsoņa statusa iegūšanu, kā arī saglabāšanu.

Ar Savienības pilsonību ir saistīta virkne tiesību²⁰, it īpaši primārās un individuālās tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā. Konkrēti, runājot par Savienības pilsoņiem, kas uzturas dalībvalstī, kuras valstspiederīgie viņi nav, šīs tiesības ietver tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās dalībvalstī, kurā viņi uzturas, – šīs tiesības ir arī atzītas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā²¹. Turpretī nevienā no šīm normām minētās tiesības nav paredzētas trešo valstu valstspiederīgajiem. Līdz ar to apstāklis, ka indivīds laikā, kad viņa valstspiederības valsts bija dalībvalsts, ir izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties citas dalībvalsts teritorijā, neļauj tam saglabāt Savienības pilsoņa statusu un visas LESD paredzētās ar to saistītās tiesības, ja pēc viņa izcelsmes valsts izstāšanās no Savienības viņam vairs nav dalībvalsts pilsonības.

Otrām kārtām, Tiesa atgādina, ka saskaņā ar savu suverēno lēmumu izstāties no Savienības, kas pieņemts saskaņā ar LES 50. panta 1. punktu, Apvienotā Karaliste kopš 2020. gada 1. februāra vairs nav tās locekle, līdz ar to tās pilsoņiem tagad ir trešās valsts, nevis kādas dalībvalsts pilsonība. Dalībvalsts pilsonības zaudēšana nozīmē, ka ikviena persona, kurai nav arī citas dalībvalsts pilsonības, automātiski zaudē Savienības pilsoņa statusu. Tātad šai personai vairs nav tiesību balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās savā dzīvesvietas dalībvalstī.

Šajā ziņā Tiesa precizē – tā kā Savienības pilsoņa statusa zaudēšana Apvienotās Karalistes valstspiederīgajam ir automātiskas sekas Apvienotās Karalistes suverēni pieņemtajam lēmumam izstāties no Savienības, nedz dalībvalstu kompetentajām iestādēm, nedz to tiesām nav pienākuma veikt individuālu pārbaudi no samērīguma principa viedokļa par sekām, kuras Savienības pilsoņa statusa zaudēšana rada attiecīgajām personām.

Trešām kārtām, Tiesa norāda, ka Izstāšanās līgumā nav nevienas tiesību normas, ar kuru pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības dzīvot kādā dalībvalstī, tiktu saglabātas tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās viņu dzīvesvietas dalībvalstī.

Lai gan šajā līgumā ir paredzēts princips, ka Savienības tiesības Apvienotajai Karalistei ir piemērojamas pārejas periodā, tomēr tā 127. panta 1. punkta b) apakšpunktā, atkāpjoties no šā

¹⁸ LES 9. pants par Savienības pilsonību un LES 50. pants par Eiropas Savienības dalībvalsts tiesībām izstāties un izstāšanās kārtību.

¹⁹ LESD 20. pants par Savienības pilsonību, LESD 21. pants par Savienības pilsoņu pārvietošanās brīvību un dzīvesvietas izvēles brīvību un LESD 22. pants par Savienības pilsoņu tiesībām balsot un kandidēt vēlēšanās.

²⁰ Saskaņā ar LESD 20. panta 2. punktu un 21. un 22. pantu.

²¹ Hartas 40. pants.

principa, ir skaidri izslēgta LESD un Hartas normu²² par Savienības pilsoņu tiesībām balsot un kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās un pašvaldību vēlēšanās to dzīvesvietas dalībvalstī piemērošana šajā laikposmā. Ir taisnība, ka šajā izņēmumā burtiski ir minēta Apvienotā Karaliste un "šis valsts teritorija", tieši nenorādot uz šīs valsts valstspiederīgajiem. Tomēr no Izstāšanās līguma 127. panta 6. punkta ir redzams, ka izslēgti ir arī tie Apvienotās Karalistes valstspiederīgie, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības uzturēties dalībvalstī saskaņā ar Savienības tiesībām. Līdz ar to dalībvalstīm, sākot no 2020. gada 1. februāra, vairs nebija pienākuma pielīdzināt to teritorijā dzīvojošos Apvienotās Karalistes valstspiederīgos dalībvalsts pilsoņiem attiecībā uz tiesību balsot un kandidēt Eiropas Parlamenta, kā arī pašvaldību vēlēšanās piešķiršanu.

Izstāšanās līguma 127. panta 1. punkta b) apakšpunkta pretēja interpretācija, atbilstoši kurai tas būtu piemērojams tikai Apvienotās Karalistes teritorijai un tādējādi – tikai tiem Savienības pilsoņiem, kuri pārejas periodā uzturējās šajā valstī, radītu asimetriju starp tiesībām, kas ar šo līgumu piešķirtas Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem un Savienības pilsoņiem. Šāda asimetrija būtu pretrunā līguma mērķim, proti, nodrošināt abpusēju aizsardzību Savienības pilsoņiem un Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši attiecīgās brīvas pārvietošanās tiesības.

Attiecībā uz laikposmu, kas sākās pēc pārejas perioda, Tiesa precizē, ka Apvienotās Karalistes valstspiederīgo tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās dzīvesvietas dalībvalstī neietilpst Izstāšanās līguma otrās daļas piemērošanas jomā; šajā daļā ir paredzēti noteikumi, kuru mērķis ir pēc 2021. gada 1. janvāra savstarpēji un vienlīdzīgi aizsargāt Savienības pilsoņus un Apvienotās Karalistes valstspiederīgos²³, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības uz brīvu pārvietošanos.

Visbeidzot, LESD 18. panta pirmo daļu un 21. panta pirmo daļu²⁴, kas saskaņā ar Izstāšanās līgumu ir piemērojamas pārejas periodā un pēc tam, nevar interpretēt tādējādi, ka dalībvalstīm pēc 2020. gada 1. februāra ir pienākums arī turpmāk piešķirt Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri uzturas to teritorijā, tādas tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās, kādas tās piešķir Savienības pilsoņiem.

Ceturtkārt un visbeidzot, runājot par Lēmuma 2020/135 spēkā esamību, Tiesa nospriež, ka šis lēmums nav pretrunā Savienības tiesībām²⁵. Konkrēti – nav neviena apstākļa, kas ļautu uzskatīt, ka Savienība kā Izstāšanās līguma līgumslēdzēja puse būtu pārsniegusi savas rīcības brīvības robežas ārējo attiecību īstenošanā, jo tā nav pieprasījusi, lai šajā līgumā Apvienotās Karalistes valstspiederīgajiem, kuri pirms pārejas perioda beigām ir izmantojuši savas tiesības uzturēties kādā dalībvalstī, tiktu piešķirtas tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās viņu dzīvesvietas dalībvalstī.

²² LESD 20. panta 2. punkta b) apakšpunkts un 22. pants, Hartas 39. un 40. pants.

²³ Izstāšanās līguma 10. panta a) un b) punkts.

²⁴ LESD 18. pants attiecas uz jebkādas diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumu, un LESD 21. pants attiecas uz Savienības pilsoņu pārvietošanās brīvību un dzīvesvietas izvēles brīvību.

²⁵ Šajā gadījumā LES 9. pantam, LESD 18., 20., 21. un 22. pantam, kā arī Hartas 40. pantam.

III. Pamattiesības²⁶

1. Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesības uz piekļuvi objektīvai tiesai²⁷

2022. gada 29. marta spriedums (virspalāta) Getin Noble Bank (C-132/20, [EU:C:2022:235](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Pieņemamība – LESD 267. pants – Jēdziens “tiesa” – LES 19. panta 1. punkts – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Tiesiskums – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā – Tiesnešu neatkarības princips – Tiesību aktos noteikta tiesa – Tiesu iestāde, kuras locekli tiesneša amatā pirmo reizi iecēlusi nedemokrātiska režīma izpildvaras politiska iestāde – Krajowa Rada Sądownictwa (Valsts tiesu padome, Polija) darbības kārtība – Likuma, uz kuru pamatojoties tika izveidota šī padome, neatbilstība Konstitūcijai – Iespēja kvalificēt šo iestādi par objektīvu un neatkarīgu tiesu Savienības tiesību izpratnē

2017. gadā Polijā vairāki patērētāji kompetentajā apgabaltiesā bija cēlušī prasību par iespējami negodīgiem noteikumiem kredītliņumos, kurus viņi bija noslēguši ar banku *Getin Noble Bank*. Tā kā prasība netika pilnībā apmierināta ne pirmajā instancē, ne apelācijas instancē, prasītāji iesniedza kasācijas sūdzību *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija), kas ir iesniedzējtiesa.

Lai izvērtētu iesniegtās kasācijas sūdzības pieņemamību, minētajai tiesai saskaņā ar valsts tiesībām ir jāpārbauda, vai iztiesāšanas sastāvs, kas ir pasludinājis pārsūdzēto spriedumu, ir likumīgs. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa viena tiesneša sastāvā jautā par apelācijas tiesas sastāva atbilstību Savienības tiesībām. Tā uzskata, ka triju apelācijas tiesnešu neatkarība un objektivitāte varētu tikt apšaubīta, ņemot vērā apstākļus, kuros tie tika iecelti tiesnešu amatos.

²⁶ Šajā sadaļā jānorāda arī uz šiem spriedumiem: 2022. gada 9. jūnija spriedums *Préfet du Gers un Institut national de la statistique et des études économiques* (C-673/20, [EU:C:2022:449](#)), kas attiecas uz tiesībām balsot Eiropas Parlamenta un pašvaldību vēlēšanās un kas izklāstīts II sadaļā “Dalībvalsts izstāšanās no Eiropas Savienības”; 2022. gada 5. maija spriedums *Subdelegación del Gobierno en Toledo (Ģimenes locekļa uzturēšanās – Nepietiekami līdzekļi)* (C-451/19 un C-532/19, [EU:C:2022:354](#)), kas attiecas uz ģimenes dzīves neaizskaramību un bērna tiesībām un kas izklāstīts IV.3. sadaļā “Trešās valsts valstspiederīgo, kas ir Savienības pilsoņa ģimenes locekļi, atvasinātas uzturēšanās tiesības”, un 2022. gada 22. decembra spriedums *Generalstaatsanwaltschaft München (Lūgums izdot Bosnijai un Hercegovinai)* (C-237/21, [EU:C:2022:1017](#)), kas attiecas uz aizsardzību izdošanas gadījumā un kas izklāstīts IV.4. sadaļā “Diskriminācija pilsonības dēļ”; 2022. gada 7. septembra spriedums *Cilevičs u.c.* (C-391/20, [EU:C:2022:638](#)), kas attiecas uz kultūru un valodu dažādību un kas izklāstīts VIII.2. sadaļā “Brīvība veikt uzņēmējdarbību”; 2022. gada 14. jūlija spriedums *Procureur général près la cour d’appel d’Angers* (C-168/21, [EU:C:2022:558](#)), kas attiecas uz noziedzīgu nodarījumu un sodu samērīguma principu un kas izklāstīts X.1. sadaļā “Eiropas apcietināšanas orderis”; 2022. gada 22. februāra spriedums *Stichting Rookpreventie Jeugd u.c.* (C-160/20, [EU:C:2022:101](#)), kas attiecas uz veselības aizsardzību un bērna tiesībām un kas izklāstīts XIII.2. sadaļā “Tabakas izstrādājumi”, un 2022. gada 8. decembra spriedums *Orde van Vlaamse Balies u.c.* (C-694/20, [EU:C:2022:963](#)), kas attiecas uz ģimenes dzīves neaizskaramību un kas izklāstīts XIII.5. sadaļā “Administratīvā sadarbība nodokļu jomā”, kā arī 2022. gada 24. februāra spriedums *Glavna direkcija “Pozharna bezopasnost i zashtita na naselenieto”* (C-262/20, [EU:C:2022:117](#)), kas attiecas uz godīgiem un taisnīgiem darba apstākļiem un kas izklāstīts XV.1. sadaļā “Darba laika organizēšana”.

²⁷ Šajā sadaļā jānorāda arī uz šiem spriedumiem: 2022. gada 10. marta spriedums *Grossmania* (C-177/20, [EU:C:2022:175](#)), kas izklāstīts VII. sadaļā “Savienības tiesības un valsts tiesības”; 2022. gada 8. novembra spriedums *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Aizturēšanas pārbaude pēc savas ierosmes)* (C-704/20 un C-39/21, [EU:C:2022:858](#)), kas izklāstīts IX.1. sadaļā “Patvēruma politika”; 2022. gada 22. februāra spriedums *Openbaar Ministerie (Izsniegšanas dalībvalsts tiesību aktos noteikta tiesa)* (C-562/21 PPU un C-563/21 PPU, [EU:C:2022:100](#)), kas izklāstīts X.1. sadaļā “Eiropas apcietināšanas orderis”; 2022. gada 19. maija spriedums *Spetsializirana prokuratura (Aizbēguša apsūdzētā tiesāšana)* (C-569/20, [EU:C:2022:401](#)), kas izklāstīts X.2. sadaļā “Tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā”, un 2022. gada 1. augusta spriedums *TL (Mutiskā tulka un rakstiska tulkojuma nenodrošināšana)* (C-242/22 PPU, [EU:C:2022:611](#)), kas izklāstīts X.3. sadaļā “Tiesības uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā”.

Šajā ziņā iesniedzējtiesa atsaucas, pirmkārt, uz apstākli, ka viena no tiesnešiem (FO) pirmā iecelšana šajā amatā notikusi ar lēmumu, ko pieņēmusi Polijā pirms tās pievienošanās Eiropas Savienībai pastāvošā nedemokrātiskā režīma iestāde, un pēc šī režīma beigām viņš tika atstāts šajā amatā, nesniedzot jaunu zvērestu un izmantojot darba stāžu, ko viņš ieguvis šī režīma laikā²⁸. Otrkārt, attiecīgie tiesneši esot iecelti apelācijas tiesā pēc *Krajowa Rada Sądownictwa* (Valsts tiesu padome, Polija; turpmāk tekstā – “KRS”) priekšlikuma: viens – 1998. gadā, kad nebija pienākuma pamatot šīs iestādes rezolūcijas un kad tās nebija pārsūdzamas, un pārējie divi – 2012. un 2015. gadā, kad, kā atzīst *Trybunał Konstytucyjny* (Konstitucionālā tiesa, Polija), KRS nedarbojās pārskatāmi un tās sastāvs neatbilda Konstitūcijai.

Spriedumā, kas pasludināts virspalātā, Tiesa būtībā nospriež, ka tiesību, kuras tiesvedības dalībniekiem izriet no Savienības tiesībām²⁹, efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips ir jāinterpretē tādējādi, ka pārkāpumi, uz kuriem atsaukusies iesniedzējtiesa attiecībā uz šiem apelācijas tiesas tiesnešiem, paši par sevi nevar tiesvedības dalībniekiem radīt pamatotas un nopietnas šaubas par šo tiesnešu neatkarību un objektivitāti, ne arī par to, ka iztiesāšanas sastāvs, kurā viņi ietilpst, ir uzskatāms par neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos noteiktu tiesu.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa noraida iebildi par nepieņemamību, saskaņā ar kuru Polijas Augstākās tiesas vienīgais tiesnesis, kuram ir jāpārbauda tajā iesniegtās kasācijas sūdzības pieņemamība, neesot bijis tiesīgs uzdot Tiesai prejudiciālus jautājumus, ņemot vērā trūkumus, kas pieļauti viņa iecelšanā amatā un kas liekot apšaubīt viņa neatkarību un objektivitāti. Proti, ja lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegusi valsts tiesa, ir jāpieņem, ka tā atbilst Tiesas noteiktajām prasībām, lai tā būtu “tiesa” LESD 267. panta izpratnē. Šāda prezumpcija tomēr var tikt atspēkota, ja valsts vai starptautiskas tiesas pieņemts galīgs tiesas nolēmums liktu uzskatīt, ka tiesnesis, kas ietilpst iesniedzējtiesā, nav neatkarīga, objektīva, tiesību aktos noteikta tiesa. Tā kā Tiesas rīcībā nav informācijas, kas ļautu atspēkot šādu prezumpciju, lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu tāpat ir pieņemams.

Turpinājumā Tiesa izvērtē divas uzdoto jautājumu grupas.

Ar pirmo jautājumu grupu iesniedzējtiesa vaicā, vai LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai un Hartas 47. pantam ir pretrunā tas, ka par neatkarīgu un objektīvu tiesu tiek kvalificēts valsts tiesas iztiesāšanas sastāvs, kurā ietilpst tiesnesis, kurš, tāpat kā FO, ir sācis savu karjeru komunistiskā režīma laikā un kurš pēc šī režīma beigām palika amatā.

Šajā ziņā Tiesa, atzinusi savu kompetenci lemt par šo jautājumu³⁰, precizē, ka, lai gan tieslietu organizācija dalībvalstīs ietilpst šo dalībvalstu kompetencē, tomēr, īstenojot šo kompetenci, dalībvalstīm ir jāievēro pienākumi, kas tām izriet no Savienības tiesībām, tostarp pienākums nodrošināt efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principa ievērošanu.

Attiecībā uz to, kā tiesneša neatkarību un objektivitāti ietekmē apstākļi pirms pievienošanās, uz ko iesniedzējtiesa atsaucas attiecībā uz tādiem tiesnešiem kā FO, Tiesa atgādina, ka brīdī, kad Polija pievienojās Eiropas Savienībai, tika uzskatīts, ka principā tās tiesu sistēma atbilst Savienības tiesībām.

²⁸ Turpmāk tekstā uz šo tiks norādīts kā uz “apstākļiem pirms pievienošanās”.

²⁹ Princips, uz ko ir atsauce LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, saskaņā ar kuru “dalībvalstis nodrošina tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības”, un kas ir apstiprināts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantā, kā arī Padomes Direktīvā 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.). Šīs direktīvas 7. panta 1. un 2. punktā atkārtoti ir apstiprinātas patērētāju, kuri uzskata, ka minēto noteikumu dēļ viņiem ir nodarīts kaitējums, tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību.

³⁰ Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesai ir kompetence interpretēt Savienības tiesības attiecībā uz to piemērošanu jaunā dalībvalstī tikai no tās pievienošanās Savienībai datuma. Šajā gadījumā, pat ja tas skar apstākļus pirms Polijas pievienošanās Savienībai, uzdotais jautājums attiecas uz situāciju, kas nav radījusi visas sekas pirms šī datuma, jo FO, kas iecelts amatā pirms pievienošanās, pašlaik ir tiesnesis un pilda šim statusam atbilstošus pienākumus.

Turklāt iesniedzējtiesa nav sniegusi nekādu konkrētu paskaidrojumu, kas parādītu, kādā veidā FO pirmās iecelšanas nosacījumi varētu ļaut viņu nepamatoti ietekmēt. Tādējādi apstākļi, kas ir saistīti ar viņa pirmo iecelšanu amatā, paši par sevi nevar tikt uzskatīti par tādiem, kas tiesvedības dalībniekiem var radīt pamatotas un nopietnas šaubas par šī tiesneša neatkarību un objektivitāti, kad viņš vēlāk veic tiesas spriešanas funkcijas.

Ar otro jautājumu grupu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, Hartas 47. pants, kā arī Direktīvas 93/13 7. panta 1. un 2. punkts nepieļauj, ka par neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos noteiktu tiesu tiek atzīts dalībvalsts tiesas iztiesāšanas sastāvs, kurā darbojas tiesnesis, kurš pirmo reizi tiesneša amatā tika iecelts vai vēlāk tika iecelts augstāka līmeņa tiesā vai nu pēc tam, kad viņa kandidatūru tiesneša amatam izvirzīja struktūra, kas izveidota atbilstoši tiesību normām, kuras šis dalībvalsts konstitucionālā tiesa vēlāk atzina par neatbilstošām konstitūcijai (turpmāk tekstā – “pirmais aplūkojamais apstāklis”), vai arī pēc tam, kad viņa kandidatūru uz tiesneša amatu izvirzīja likumīgi izveidota struktūra, tomēr atbilstoši procedūrai, kas nebija nedz pārskatāma, nedz atklāta, nedz arī tāda, uz kuru varēja attiecināt pārsūdzību tiesā (turpmāk tekstā – “otrais aplūkojamais apstāklis”).

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka ne visas kļūdas, kas var rasties tiesneša iecelšanas procedūrā, ir tādas, kas raisa šaubas par šā tiesneša neatkarību un objektivitāti.

Šajā gadījumā attiecībā uz pirmo aplūkojamo apstākli Tiesa norāda, ka Konstitucionālā tiesa nav lēmusi par KRS neatkarību, kad tā atzina, ka šīs struktūras sastāvs, kāds tas bija laikā, kad divi citi tiesneši, kas nav FO, tika iecelti iztiesāšanas sastāvā, kurš pasludināja iesniedzējtiesā pārsūdzēto spriedumu, neatbilda Konstitūcijai. Tādējādi šis atzinums par neatbilstību Konstitūcijai pats par sevi nevar radīt šaubas par šīs iestādes neatkarību, nedz arī tiesvedības dalībniekiem radīt šaubas par šo tiesnešu neatkarību no ārējiem elementiem. Turklāt iesniedzējtiesa šajā ziņā nav norādījusi nevienu konkrētu pierādījumu, kas pamatotu šādu šaubu esamību.

Tāds pats secinājums ir izdarāms attiecībā uz otrā aplūkojamā apstākļa situāciju. No lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu neizriet, ka KRS, kāda tā bija izveidota pēc Polijā pastāvošā nedemokrātiskā režīma beigām, nav neatkarīga no izpildvaras un likumdošanas varas.

Līdz ar to šie divi apstākļi nepierāda tiesnešu iecelšanas jomā piemērojamo pamatnoteikumu pārkāpumu. Tādējādi, tā kā norādītie pārkāpumi nerada patiesu risku, ka izpildvara varētu īstenot nepamatotu rīcības brīvību, apdraudot tiesnešu iecelšanas amatā procesā panāktā rezultāta integritāti, Savienības tiesībām nav pretrunā tas, ka par neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos noteiktu tiesu tiek atzīts iztiesāšanas sastāvs, kurā darbojas attiecīgie tiesneši.

2022. gada 8. novembra spriedums (virspalāta) Deutsche Umwelthilfe (Mehānisko transportlīdzekļu tipa apstiprināšana) (C-873/19, [EU:C:2022:857](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vide – Orhūsas konvencija – Iespēja vērsties tiesā – 9. panta 3. punkts – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 47. panta pirmā daļa – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā – Vides aizsardzības apvienība – Šādas apvienības locus standi valsts tiesā, lai apstrīdētu noteiktiem transportlīdzekļiem piešķirto EK tipa apstiprinājumu – Regula (EK) Nr. 715/2007 – 5. panta 2. punkta a) apakšpunkts – Mehāniskie transportlīdzekļi – Dīzeļdzinējs – Piesārņotāju emisijas – Izplūdes gāzu recirkulācijas vārsts (EGR vārsts) – Slāpekļa oksīdu (NOx) emisiju samazināšana, kas ierobežota ar “temperatūras logu” – Pārveidošanas ierīce – Šādas ierīces atļaušana, ja tās nepieciešamību attaisno dzinēja aizsardzība pret bojājumiem vai negadījumiem un droša transportlīdzekļa darbība – Tehnoloģijas attīstības līmenis

Volkswagen AG ir autoražotājs, kurš tirgoja mehāniskos transportlīdzekļus, kuri bija aprīkoti ar Euro 5 paaudzes EA 189 tipa dīzeļdzinējiem un ar izplūdes gāzu recirkulācijas vārstu (turpmāk

tekstā – “EGR vārsts”) – vienu no tehnoloģijām, ko izmanto autoražotāji, lai kontrolētu un samazinātu slāpekļa oksīdu (NOx) emisijas. Programmatūra, kas darbina izplūdes gāzu recirkulācijas sistēmu, bija iestatīta tādējādi, ka normālos ekspluatācijas apstākļos izplūdes gāzu recirkulācijas līmenis samazinājās. Tādējādi attiecīgajos transportlīdzekļos nebija ievērotas NOx emisijas robežvērtības, kas paredzētas Regulā Nr. 715/2007 par mehānisko transportlīdzekļu tipa apstiprinājumu ³¹.

EK tipa apstiprināšanas procedūrā ³², kas attiecās uz vienu no šiem transportlīdzekļu modeļiem, *Kraftfahrt-Bundesamt* (Federālais mehānisko transportlīdzekļu satiksmes birojs, Vācija; turpmāk tekstā – “KBA”) secināja, ka attiecīgā programmatūra ir pārveidošanas ierīce ³³, kura neatbilst minētajai regulai ³⁴.

Tādēļ *Volkswagen* atjaunināja programmatūru, iestatot EGR vārstu tādējādi, ka izplūdes gāzu attīrīšana bija pilnībā efektīva tikai tad, kad āra temperatūra bija augstāka par 15°grādiem pēc Celsija un zemāka par 33°grādiem pēc Celsija (turpmāk tekstā – “temperatūras logs”). Ar 2016. gada 20. jūnija lēmumu (turpmāk tekstā – “strīdīgais lēmums”) KBA piešķīra atļauju attiecībā uz konkrēto programmatūru.

Vides aizsardzības apvienība *Deutsche Umwelthilfe*, kurai saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem ir procesuālā rīcībspēja, *Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht* (Šlēsvīgas-Holšteinas Administratīvā tiesa, Vācija) apstrīdēja strīdīgo lēmumu.

Minētā tiesa norāda, ka saskaņā ar Vācijas tiesībām *Deutsche Umwelthilfe* nav *locus standi*, lai vērstos pret strīdīgo lēmumu. Tā tomēr vēlas noskaidrot, vai šī apvienība var gūt *locus standi* tieši no Savienības tiesībām. Apstiprinošas atbildes gadījumā iesniedzējtiesa vaicā par temperatūras loga saderību ar Regulu Nr. 715/2007. Konstatējusi, ka temperatūras logs ir pārveidošanas ierīce šīs regulas izpratnē, minētā tiesa vēlas noskaidrot, vai attiecīgā programmatūra var tikt atļauta, pamatojoties uz šajā regulā paredzēto šādu ierīču aizlieguma izņēmumu ³⁵, kas prasa, lai “šādas ierīces nepieciešamību attaisno motora aizsardzība pret bojājumiem vai negadījumiem un droša transportlīdzekļa darbība”.

Tiesa, izskatot iesniedzējtiesas lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, virspalātas sastāvā spriež par vides aizsardzības apvienības *locus standi* apstrīdēt valsts tiesā administratīvu lēmumu, ar kuru piešķirta atļauja, kas varētu būt pretrunā Savienības tiesībām, ņemot vērā Orhūsas konvenciju ³⁶ un

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 715/2007 (2007. gada 20. jūnijs) par tipa apstiprinājumu mehāniskiem transportlīdzekļiem attiecībā uz emisijām no vieglajiem pasažieru un komerciālajiem transportlīdzekļiem (“Euro 5” un “Euro 6”) un par piekļuvi transportlīdzekļa remonta un tehniskās apkopes informācijai (OV 2007, L 171, 1. lpp.).

³² Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2007/46/EK (2007. gada 5. septembris), ar ko izveido sistēmu mehānisko transportlīdzekļu un to piekabju, kā arī tādiem transportlīdzekļiem paredzētu sistēmu, sastāvdaļu un atsevišķu tehnisku vienību apstiprināšanai (pamatdirektīva) (OV 2007, L 263, 1. lpp.), 3. panta 5. punktu “EK tipa apstiprināšana” ir procedūra, ar ko dalībvalsts apliecina, ka transportlīdzekļa, sistēmas, sastāvdaļas vai atsevišķas tehniskas vienības tips atbilst Savienības tiesībās paredzētiem administratīviem noteikumiem un tehniskām prasībām.

³³ Regulas Nr. 715/2007 3. panta 10. punkta izpratnē. Šajā tiesību normā pārveidošanas ierīce ir definēta kā “jebkurš konstrukcijas elements, kas nosaka [konstatē] temperatūru, transportlīdzekļa ātrumu, dzinēja apgriezienus (RPM), pārnesumu, kolektora vakuumu vai citus parametrus, lai aktivizētu, modulētu, aizkavētu vai pārtrauktu jebkuras emisiju kontroles sistēmas daļas darbību, kas samazina emisiju kontroles sistēmas efektivitāti apstākļos, kas ir [saprātīgi] paredzami normālā transportlīdzekļa darbībā un izmantošanā”.

³⁴ Regulas Nr. 715/2007 5. pants.

³⁵ Regulas Nr. 715/2007 5. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

³⁶ 9. panta 3. punkts Konvencijā par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kas parakstīta Orhūsā 1998. gada 25. jūnijā un Eiropas Kopienas vārdā apstiprināta ar Padomes 2005. gada 17. februāra Lēmumu 2005/370/EK (OV 2005, L 124, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Orhūsas konvencija”).

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantā nostiprinātās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību. Tāpat Tiesa precizē apstākļus, kādos pārveidošanas ierīce var būt attaisnojama saskaņā ar Regulu Nr. 715/2007³⁷.

Tiesas vērtējums

Iesākumā Tiesa atgādina, ka saskaņā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu katra konvencijas slēdzēja puse nodrošina to, ka sabiedrības pārstāvjiem, kas atbilst attiecīgās valsts tiesību aktos iespējami noteiktajiem kritērijiem, ir pieejamas administratīvas vai tiesas procedūras, lai apstrīdētu fizisku personu vai valsts iestāžu darbību vai bezdarbību, kas pārkāpj attiecīgās valsts tiesību aktus vides jomā.

Šajā ziņā Tiesa, pirmkārt, konstatē, ka administratīvs lēmums, kas attiecas uz transportlīdzekļu EK tipa apstiprinājumu un kas varētu būt pretrunā Regulai Nr. 715/2007, ietilpst Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkta materiālajā piemērošanas jomā, jo šis lēmums ir atzīstams par valsts iestādes darbību, par kuru tiek apgalvots, ka ar to ir pārkāpti valsts tiesību akti vides jomā. Proti, tā kā Regulas Nr. 715/2007 mērķis ir nodrošināt augstu vides aizsardzības līmeni, ievērojami samazinot NOx emisijas no transportlīdzekļiem, kuri ir aprīkoti ar dīzeļdzinējiem, šī regula ir daļa no “valsts tiesību aktiem vides jomā” minētās tiesību normas izpratnē. Apstākļi, ka konkrētā regula ir pieņemta uz EKL 95. panta (tagad – LESD 114. pants) pamata, nevis balstoties uz juridisko pamatu, kas ir īpaši paredzēts vides jomai, nekādi neatspēko šo konstatējumu, jo atbilstoši LESD 114. panta 3. punktam savos priekšlikumos pasākumiem, lai tuvinātu dalībvalstu normatīvos vai administratīvos aktus, kas attiecas uz vides aizsardzību, Komisija par galveno uzskata augstu aizsardzības līmeni, īpašu uzmanību pievēršot visiem atklājumiem, kas pamatojas uz zinātnes faktiem.

Otrkārt, Tiesa uzsver, ka vides aizsardzības apvienība, kurai ir procesuālā rīcībspēja, ietilpst Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkta *ratione personae* piemērošanas jomā, jo tā ir uzskatāma par daļu no šajā tiesību normā minētās sabiedrības un atbilst valsts tiesību aktos iespējami noteiktajiem kritērijiem.

Treškārt, attiecībā uz jēdzienu “valsts tiesību aktos noteiktie kritēriji” šīs tiesību normas izpratnē Tiesa precizē, ka no Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkta izriet, ka dalībvalstis atbilstoši tām šajā ziņā piešķirtajai rīcības brīvībai var paredzēt procesuālo tiesību normas attiecībā uz nosacījumiem, kādi jāizpilda, lai varētu celt prasības vai iesniegt pieteikumus atbilstoši minētajai tiesību normai, un ka šādi kritēriji attiecas tikai uz to subjektu loka noteikšanu, kuriem ir tiesības vērsties tiesā. No tā izriet, ka dalībvalstis nedrīkst sašaurināt minētās tiesību normas materiālo piemērošanas jomu tādējādi, ka no prasības vai pieteikuma priekšmeta tiktu izslēgtas noteiktas valsts tiesību aktu vides jomā kategorijas. Turklāt dalībvalstīm, nosakot piemērojamās procesuālo tiesību normas, ir jāievēro Hartas 47. pantā nostiprinātās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tās nedrīkst noteikt kritērijus, kuri būtu tik stingri, ka vides aizsardzības apvienībām būtu neiespējami apstrīdēt Orhūsas konvencijā minētās darbības vai bezdarbību³⁸. Tādēļ Tiesa secina, ka Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkts, lasot to kopsakarā ar Hartas 47. pantu, nepieļauj, ka šāda apvienība nav tiesīga apstrīdēt lēmumu, ar kuru piešķirts vai grozīts EK tipa apstiprinājums un kurš varētu būt pretrunā Regulai Nr. 715/2007³⁹. Proti, tas būtu neattaisnojams tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību ierobežojums.

Tātad iesniedzējtiesai valsts procesuālās tiesības ir jāinterpretē atbilstīgi Orhūsas konvencijai un Savienības tiesībās nostiprinātajām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību, lai ļautu vides aizsardzības apvienībai apstrīdēt šādu lēmumu valsts tiesā. Gadījumā, ja šāda atbilstīga interpretācija izrādītos neiespējama, un ņemot vērā, ka Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktam nav tiešas

³⁷ Regulas Nr. 715/2007 5. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

³⁸ Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkts.

³⁹ Regulas Nr. 715/2007 5. panta 2. punkts.

iedarbības, Hartas 47. pants rada privātpersonām tiesības, uz kurām pašām par sevi var atsaukties, tāpēc uz šo pantu var atsaukties kā uz ierobežojumu rīcības brīvībai, kas dalībvalstīm ir saglabāta šajā ziņā. Šādā situācijā iesniedzējtiesai būs jāatstāj nepiemērotas valsts tiesību normas, kas nepieļauj, ka tādai vides aizsardzības apvienībai kā *Deutsche Umwelthilfe* būtu iespēja apstrīdēt lēmumu, ar kuru piešķirts vai grozīts EK tipa apstiprinājums un kurš varētu būt pretrunā Regulai Nr. 715/2007⁴⁰.

Visbeidzot, Tiesa uzskata, ka pārveidošanas ierīce var tikt attaisnota ar tās nepieciešamību dzinēja aizsardzībai pret bojājumiem vai negadījumiem un drošai transportlīdzekļa darbībai Regulas Nr. 715/2007 izpratnē⁴¹ tikai tad, ja šī ierīce strikti atbilst nepieciešamībai izvairīties no tūlītējiem dzinēja bojājuma vai negadījuma riskiem, kurus rada izplūdes gāzu recirkulācijas sistēmas sastāvdaļas nepareiza darbība un kuri ir tik smagi, ka izraisa konkrētu apdraudējumu ar minēto ierīci aprīkotā transportlīdzekļa braukšanas laikā. Turklāt šādas ierīces nepieciešamība pastāv tikai tad, ja šīs ierīces vai ar to aprīkotā transportlīdzekļa EK tipa apstiprināšanas brīdī neviens cits tehniskais risinājums neļauj novērst minētos riskus.

2. *Ne bis in idem* princips

2022. gada 22. marta spriedums (virspalāta) *bpost* (C-117/20, [EU:C:2022:202](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Pasta pakalpojumi – Universālā pakalpojuma sniedzēja noteikta tarififikācijas sistēma – Valsts pasta nozares regulatīvās iestādes uzlikts naudas sods – Valsts konkurences iestādes uzlikts naudas sods – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 50. pants – “Ne bis in idem” princips – Viena un tā paša pārkāpuma esamība – 52. panta 1. punkts – “Ne bis in idem” principa ierobežojumi – Saukšanas pie atbildības un sodu kumulēšana – Nosacījumi – Vispārējo interešu mērķa sasniegšana – Samērīgums

Sākot no 2010. gada, vēsturiskais pasta pakalpojumu sniedzējs Beļģijā *bpost SA* ieviesa jaunu tarififikācijas sistēmu.

Ar 2011. gada 20. jūlija lēmumu Beļģijas pasta nozares regulatīvā iestāde⁴² piesprieda *bpost* naudas sodu 2,3 miljonu EUR apmērā par piemērojamā nozares tiesiskā regulējuma pārkāpumu, jo šī jaunā sistēma bija balstīta uz nepamatotu atšķirīgu attieksmi starp starpniekiem un tiešajiem klientiem.

Cour d'appel de Bruxelles (Briseles apelācijas tiesa, Beļģija) atcēla šo lēmumu, pamatojoties uz to, ka attiecīgā tarifu politika neesot diskriminējoša. Šis spriedums, kurš ir kļuvis galīgs, tika pasludināts, ņemot vērā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā, kurā tika taisīts Tiesas 2015. gada 11. februāra spriedums *bpost*⁴³.

Starplaikā Beļģijas konkurences iestāde ar 2012. gada 10. decembra lēmumu konstatēja, ka *bpost* ir ļaunprātīgi izmantojis dominējošo stāvokli, kas ir aizliegts ar Likumu par konkurences aizsardzību⁴⁴, kā arī LESD 102. pantu. Ļaunprātīgā izmantošana izpaudās tādējādi, ka laikposmā no 2010. gada

⁴⁰ Regulas Nr. 715/2007 5. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

⁴¹ Regulas Nr. 715/2007 5. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

⁴² Proti, *Institut belge des services postaux et des télécommunications (IBPT)* (Beļģijas Pasta pakalpojumu un telekomunikāciju institūts).

⁴³ 2015. gada 11. februāra spriedums *bpost* (C-340/13, [EU:C:2015:77](#)).

⁴⁴ *Loi du 10 juin 2006 sur la protection de la concurrence économique* (2006. gada 10. jūnija likums par ekonomiskās konkurences aizsardzību; 2006. gada 29. jūnija *Moniteur belge*, 32755. lpp.), kas koordinēts ar Karaļa 2006. gada 15. septembra dekrētu (2006. gada 29. septembra *Moniteur belge*, 50613. lpp.).

janvāra līdz 2011. gada jūlijam *bpost* bija pieņēmis un īstenojis jauno tarifkācijas sistēmu. Tādējādi Beļģijas konkurences iestāde piesprieda *bpost* naudas sodu 37 399 786 EUR apmērā, kas tika aprēķināts, ņemot vērā naudas sodu, ko iepriekš bija uzlikusi pasta nozares regulatīvā iestāde.

Cour d'appel de Bruxelles (Briseles apelācijas tiesa) atcēla arī šo lēmumu, jo tas bija pretrunā *ne bis in idem* principam. Šajā ziņā minētā tiesa secināja, ka procedūras, ko bija īstenojušas pasta nozares regulatīvā iestāde un konkurences iestāde, attiecās uz vieniem un tiem pašiem faktiem.

Cour de cassation (Kasācijas tiesa, Beļģija) tomēr atcēla šo spriedumu un nodeva lietu atpakaļ *cour d'appel de Bruxelles* (Briseles apelācijas tiesa).

Tiesvedībā, kas notika pēc šīs lietas nodošanas, *cour d'appel de Bruxelles* (Briseles apelācijas tiesa) nolēma uzdot Tiesai divus prejudiciālus jautājumus, kas būtībā attiecas uz to, vai Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 50. pantā paredzētais *ne bis in idem* princips liedz pasta pakalpojumu sniedzējam piemērot naudas sodu par Savienības konkurences tiesību pārkāpumu, ja par tiem pašiem faktiem attiecībā uz šo pakalpojumu sniedzēju jau ir ticis pieņemts galīgs lēmums saistībā ar pasta nozares tiesiskā regulējuma pārkāpumu.

Atbildot uz šiem jautājumiem, Tiesa, izskatot lietu virspalātas sastāvā, precizē gan ar Hartas 50. pantā paredzēto *ne bis in idem* principu garantētās aizsardzības tvērumu, gan tās ierobežojumus.

Tiesas vērtējums

Tiesa vispirms atgādina, ka atbilstoši Hartas 50. pantā nostiprinātajam *ne bis in idem* principam ir aizliegts to pašu personu par tiem pašiem nodarījumiem kumulatīvi saukt pie – šī panta izpratnē – krimināltiesiska rakstura atbildības un piemērot krimināltiesiska rakstura sodus.

Tā kā iesniedzējtiesa ir apstiprinājusi to procedūru krimināltiesisko raksturu, kuras attiecībā uz *bpost* bija ierosinājušas attiecīgi Beļģijas pasta nozares regulatīvā iestāde un Beļģijas konkurences iestāde, Tiesa turpinājumā norāda, ka uz *ne bis in idem* principa piemērošanu ir attiecināms dubultnosacījums, proti, pirmkārt, ir jāpastāv iepriekšējam galīgam lēmumam (*bis* nosacījums) un, otrkārt, uz to pašu rīcību ir jābūt attiecinātam iepriekšējam lēmumam un vēlākai saukšanai pie atbildības vai nolēmumiem (*idem* nosacījums).

Beļģijas pasta nozares regulatīvās iestādes lēmums tika atcelts ar likumīgā spēkā stājušos spriedumu, atbilstoši kuram *bpost* tika attaisnots procedūrā, kas attiecībā uz to bija ierosināta, pamatojoties uz pasta nozares tiesisko regulējumu, tāpēc šīs iestādes ierosinātā procedūra tika izbeigta ar galīgu lēmumu un līdz ar to *bis* nosacījums šajā lietā ir izpildīts.

Runājot par *idem* nosacījumu, atbilstošais kritērijs, lai novērtētu viena un tā paša pārkāpuma pastāvēšanu, ir būtisko faktu identiskums, lai kāda arī nebūtu tā juridiskā kvalifikācija valsts tiesībās vai aizsargātās tiesiskās intereses. Šajā ziņā būtisko faktu identiskums ir uzskatāms par konkrētu apstākļu kopumu, kas izriet no notikumiem, kuri būtībā ir tie paši, jo tie ietver vienu un to pašu likumpārkāpēju un ir savstarpēji nedalāmi saistīti laikā un telpā.

Līdz ar to iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai fakti, uz kuriem attiecas abas procedūras, kas attiecībā uz *bpost* tika ierosinātas, pamatojoties attiecīgi uz pasta nozares tiesisko regulējumu un konkurences tiesībām, ir identiski. Ja tas tā būtu, abu attiecībā uz *bpost* ierosināto procedūru kumulēšana būtu Hartas 50. pantā garantētā *ne bis in idem* principa ierobežojums.

Šāds *ne bis in idem* principa ierobežojums tomēr var tikt attaisnots atbilstoši Hartas 52. panta 1. punktam. Atbilstoši šai tiesību normai visiem Hartā atzīto tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos un tajos ir jārespektē šo tiesību un brīvību būtība. Minētajā tiesību normā ir arī precizēts, ka, ievērojot samērīguma principu, ierobežojumus šīm tiesībām un brīvībām drīkst noteikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējo interešu mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka šāda tiesību aktā paredzēta iespēja kumulēt divu dažādu valstu iestāžu ierosinātos procesus saukšanai pie atbildības un to piemērotos sodus atbilst Hartas 50. panta būtībai, ar nosacījumu, ka valsts tiesiskajā regulējumā nav ļauts saukt pie atbildības un sodīt par vieniem un tiem pašiem faktiem par to pašu pārkāpumu vai lai sasniegtu to pašu mērķi, bet ir paredzēta vienīgi iespēja kumulatīvi saukt pie atbildības un piemērot sodus saskaņā ar atšķirīgu tiesisko regulējumu.

Saistībā ar to, vai šāda kumulēšana var atbilst Savienības atzītam vispārējo interešu mērķim, Tiesa konstatē, ka abiem tiesiskajiem regulējumiem, atbilstoši kuriem *bpost* tika saukts pie atbildības, ir atšķirīgi leģitīmi mērķi. Proti, pasta nozares tiesiskā regulējuma mērķis ir pasta pakalpojumu iekšējā tirgus liberalizācija, bet konkurences aizsardzības noteikumu mērķis ir garantēt neizkropļotu konkurenci iekšējā tirgū. Tādējādi ir pamatoti, ka, lai garantētu pasta pakalpojumu iekšējā tirgus liberalizācijas procesa turpināšanu, vienlaikus nodrošinot šī tirgus pareizu darbību, dalībvalsts piemēro sodu gan par tā nozares tiesiskā regulējuma pārkāpumu, kura mērķis ir attiecīgā tirgus liberalizācija, gan par valsts un Savienības konkurences tiesību normu pārkāpumu.

Runājot par samērīguma principa ievērošanu, tas prasa, lai valsts tiesiskajā regulējumā paredzētā saukšanas pie atbildības un sodu kumulēšana nepārsniegtu attiecīgajā tiesiskajā regulējumā noteikto leģitīmo mērķu sasniegšanai piemēroto un vajadzīgo pasākumu robežas, ņemot vērā, ka, ja ir izvēle starp vairākiem piemērotiem pasākumiem, ir jāizvēlas mazāk ierobežojošais un ka radītās neērtības nedrīkst būt nesamērīgas ar paredzētajiem mērķiem.

Šajā ziņā Tiesa uzsver – apstākļi, ka divām procedūrām ir atšķirīgi vispārējo interešu mērķi, kurus ir pamatoti aizsargāt kumulatīvi, var tikt ņemts vērā, analizējot saukšanas pie atbildības un sodu piemērošanas kumulēšanas samērīgumu, kā faktors, kas attaisno šo kumulāciju, ar nosacījumu, ka šīs procedūras ir papildinošas un papildu slogs, kas izriet no minētās kumulācijas, tādējādi var tikt attaisnots ar abiem izvirzītajiem mērķiem.

Runājot par šādas saukšanas pie atbildības un sodu kumulēšanas absolūti nepieciešamo raksturu, ir jāizvērtē, vai apgrūtinājums, kas attiecīgajām personām izriet no šādas kumulēšanas, ir absolūti nepieciešams un piemēroto sodu kopums atbilst izdarīto pārkāpumu smagumam. Šajā nolūkā ir jāizvērtē, vai pastāv skaidri un precīzi noteikumi, kas ļauj paredzēt, par kādām darbībām vai bezdarbību var kumulatīvi saukt pie atbildības un sodīt, kā arī koordinēt abas kompetentās iestādes, vai abas procedūras ir īstenotas pietiekami koordinēti un tuvināti laikā un vai piemēroto sodu kopums atbilst izdarīto pārkāpumu smagumam.

Tādējādi iespējamo sodu kumulēšanas attaisnojumu ierobežo nosacījumi, kuri, ja tie ir izpildīti, tostarp ir vērsti uz to, lai, tomēr neapstrīdot *bis* esamību kā tādu, ierobežotu attiecīgo procedūru funkcionāli atšķirīgo raksturu un tātad konkrētās sekas, kas attiecīgajām personām izriet no tā, ka attiecībā uz tām īstenotās procedūras tiek kumulētas.

2022. gada 22. marta spriedums (virspalāta) Nordzucker u.c. (C-151/20, [EU:C:2022:203](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – LESD 101. pants – Aizliegta vienošanās, pret kuru ir vērsušās divas valstu konkurences iestādes – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 50. pants – “Ne bis in idem” princips – Viena un tā paša pārkāpuma esamība – 52. panta 1. punkts – “Ne bis in idem” principa ierobežojumi – Nosacījumi – Vispārējo interešu mērķa sasniegšana – Samērīgums

Nordzucker AG un Südzucker AG ir divi Vācijas cukura ražotāji, kuri kopā ar trešo lielo ražotāju dominē cukura tirgū Vācijā. Šis tirgus tradicionāli ir bijis sadalīts trīs galvenajās ģeogrāfiskajās zonās, un katru no tām kontrolē viens no šiem trim lielajiem ražotājiem.

Agrana Zucker GmbH (turpmāk tekstā – “*Agrana*”), kas ir *Südzucker* meitasuzņēmums, ir galvenais cukura ražotājs Austrijā.

Nordzucker un *Südzucker* vienojās vēlākais no 2004. gada savstarpēji nekonkurēt, iekļūstot viens otra vēsturiski galvenajos noieta reģionos. Tieši šajā kontekstā 2006. gada sākumā *Südzucker* komercdirektors piezvanīja *Nordzucker* komercdirektoram, paužot neapmierinātību par *Nordzucker* Slovērijas meitasuzņēmuma veiktajām cukura piegādēm Austrijas tirgū, liekot saprast, ka tas varētu ietekmēt Vācijas cukura tirgu (turpmāk tekstā – “2006. gada telefonsaruna”).

Lai varētu izmantot valsts iecietības programmas, *Nordzucker* vēlāk informēja gan *Bundeskartellamt* (Federālais karteļu birojs, Vācija), gan *Bundeswettbewerbsbehörde* (Federālā konkurences iestāde, Austrija) par savu dalību aizliegtās vienošanās darbībā Vācijas un Austrijas cukura tirgos. Abas šīs iestādes vienlaikus sāka izmeklēšanas procedūras.

2014. gadā Vācijas konkurences iestāde ar galīgu lēmumu konstatēja, ka *Nordzucker*, *Südzucker* un trešais Vācijas ražotājs ir piedalījušies pret konkurenci vērstā aizliegtas vienošanās darbībā, pārkāpjot LESD 101. pantu un atbilstošās Vācijas tiesību normas, un tostarp uzlika *Südzucker* naudas sodu 195 500 000 EUR apmērā. Šajā lēmumā bija norādīts arī 2006. gada telefonsarunas saturs saistībā ar Austrijas cukura tirgu.

Savukārt Austrijas konkurences iestādes prasību, pirmkārt, konstatēt, ka *Nordzucker*, *Südzucker* un *Agrana* ir pārkāpušas LESD 101. pantu un atbilstošās Austrijas tiesību normas, un, otrkārt, piespried *Südzucker* divus naudas sodus, vienu no tiem solidāri ar *Agrana*, *Oberlandesgericht Wien* (Apelācijas tiesa Vīnē, Austrija) noraidīja.

Austrijas iestāde par šo nolēmumu iesniedza apelācijas sūdzību *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija), kas ir iesniedzējtiesa. Šajā ziņā tā vēlas noskaidrot, vai Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 50. pantā nostiprinātais *ne bis in idem* princips tai liedz tajā notiekošajā tiesvedībā ņemt vērā 2006. gada telefonsarunu, jo šī telefonsaruna jau bija skaidri norādīta Vācijas konkurences iestādes 2014. gada lēmumā. Šī tiesa turklāt jautā, vai, ņemot vērā Tiesas judikatūru, *ne bis in idem* princips ir piemērojams pārkāpuma konstatēšanas procedūrā, kurā, ņemot vērā uzņēmuma dalību valsts iecietības programmā, naudas sods nav piemērots.

Atbildot uz šiem jautājumiem, Tiesa, izskatot lietu virspalātas sastāvā, precīzē *ne bis in idem* principu vienlaicīgās vai secīgās procedūrās konkurences tiesībās attiecībā uz vienu un to pašu pret konkurenci vērsto rīcību vairākās dalībvalstīs.

Tiesas vērtējums

Tiesa vispirms atgādina, ka atbilstoši Hartas 50. pantā nostiprinātajam *ne bis in idem* principam ir aizliegts to pašu personu par tiem pašiem nodarījumiem kumulatīvi saukt pie – šī panta izpratnē – krimināltiesiska rakstura atbildības un piemērot krimināltiesiska rakstura sodus.

Konkurences tiesību jomā minētais princips konkrētāk aizliedz kādu uzņēmumu atkārtoti sodīt vai ierosināt lietu par pretkonkurences rīcību, par kuru tas ir sodīts, vai saistībā ar kuru ar iepriekšēju lēmumu, kurš vairs nav pārsūdzams, ir ticis atzīts, ka uzņēmums nav atbildīgs par šo rīcību. Uz *ne bis in idem* principa piemērošanu konkurences tiesību jomas procedūrās ir attiecināms dubultnosacījums, proti, pirmkārt, ir jāpastāv iepriekšējam galīgam lēmumam (*bis* nosacījums) un, otrkārt, uz to pašu rīcību ir jābūt attiecinātam iepriekšējam lēmumam un vēlākai saukšanai pie atbildības vai nolēmumiem (*idem* nosacījums).

Tā kā Vācijas konkurences iestādes 2014. gada lēmums ir iepriekšējs galīgs lēmums, kas ir pieņemts pēc lietas būtības vērtējuma, Austrijas konkurences iestādes īstenotās procedūras gadījumā *bis* nosacījums ir izpildīts.

Runājot par *idem* nosacījumu, atbilstošais kritērijs, lai novērtētu viena un tā paša pārkāpuma pastāvēšanu, ir faktiskā sastāva identiskums, lai kāda arī būtu tā juridiskā kvalifikācija valsts tiesībās vai aizsargātās tiesiskās intereses. Pretkonkurences rīcības identiskums ir jāizvērtē, ņemot vērā konkrēto teritoriju, preču tirgu un laikposmu, kurā attiecīgās rīcības mērķis vai sekas bija nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci.

Līdz ar to iesniedzējtiesai, pamatojoties uz visu atbilstošo apstākļu vērtējumu, ir jāpārbauda, vai Vācijas konkurences iestādes 2014. gada lēmumā bija konstatēta un sodīta attiecīgā aizliegtā vienošanās, ņemot vērā tās pretkonkurences mērķi vai sekas ne tikai Vācijas, bet arī Austrijas teritorijā. Ja tas tā būtu, citi procesi saukšanai pie atbildības un attiecīgā gadījumā citi sodi par LESD 101. panta un atbilstošo Austrijas tiesību normu pārkāpumu, ņemot vērā aizliegto vienošanos Austrijas teritorijā, būtu Hartas 50. pantā garantēto pamattiesību ierobežojums.

Šāds ierobežojums turklāt nevar tikt attaisnots atbilstoši Hartas 52. panta 1. punktam. Šajā tiesību normā tostarp ir paredzēts, ka visiem Hartā atzīto tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem faktiski ir jāatbilst Savienības atzītiem vispārējas nozīmes mērķiem vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.

Protams, ciktāl LESD 101. pantā paredzētā aizlieguma slēgt aizliegtas vienošanās mērķis ir nodrošināt neizkropļotu konkurenci iekšējā tirgū, Hartas 50. pantā garantētā *ne bis in idem* principa ierobežošana, kas izriet no divu valstu konkurences iestāžu īstenoto procesu saukšanai pie atbildības un krimināltiesiska rakstura sodu kumulēšanas, var būt attaisnojama saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punktu, ja šiem procesiem un sodiem ir izvirzīti vēl papildu mērķi, kas attiecīgā gadījumā var attiekties uz šīs pašas attiecīgās rīcības, kas veido pārkāpumu, atšķirīgiem aspektiem. Tomēr gadījumā, ja divas valstu konkurences iestādes ierosinātu procesu saukšanai pie atbildības un sodītu par vieniem un tiem pašiem faktiem, lai nodrošinātu, ka tiek ievērots aizliegums slēgt aizliegtas vienošanās saskaņā ar LESD 101. pantu un attiecīgajām valsts tiesību normām, kurās ir aizliegts slēgt aizliegtas vienošanās, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm LESD 101. panta izpratnē, šīm abām iestādēm būtu viens un tas pats mērķis nodrošināt, lai konkurence iekšējā tirgū netiek izkropļota. Šāda procesu saukšanai pie atbildības un sodu kumulēšana neatbilstu Savienības atzītam vispārējo interešu mērķim, tādējādi to arī nevar attaisnot saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punktu.

Runājot par attiecībā uz *Nordzucker* ierosināto Austrijas konkurences iestādes procedūru, Tiesa visbeidzot apstiprina, ka tādai konkurences tiesību īstenošanas procedūrai, kurā *Nordzucker* dalības valsts iecietības programmā dēļ var vienīgi konstatēt šo tiesību pārkāpumu, arī var tikt piemērots *ne bis in idem* princips.

Tā kā *ne bis in idem* princips ir cieši saistīts ar *res judicata* principu, tā mērķis ir nodrošināt tiesisko drošību un taisnīgumu, nodrošinot, ka tad, ja fiziska vai juridiska persona ir saukta pie atbildības un attiecīgā gadījumā arī sodīta, šī persona var būt droša, ka tā netiks atkārtoti saukta pie atbildības par to pašu pārkāpumu. No tā izriet, ka kriminālvajāšanas sākšana pati par sevi var ietilpt *ne bis in idem* principa piemērošanas jomā neatkarīgi no tā, vai par šo kriminālvajāšanu faktiski ir ticis piemērots sods.

2022. gada 28. oktobra spriedums (virspalāta), Generalstaatsanwaltschaft München (Izdošana un *ne bis in idem*) (C-435/22 PPU, [EU:C:2022:852](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Steidzamības prejudiciāla nolēmuma tiesvedība – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 50. pants – Konvencija, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu – 54. pants – Princips “ne bis in idem” – Nolīgums par izdošanu starp Eiropas Savienību un Amerikas Savienotajām Valstīm – Trešās valsts valstspiederīgā izdošana Amerikas Savienotajām Valstīm saskaņā ar dalībvalsts noslēgtu divpusēju līgumu – Valstspiederīgais, kurš citā dalībvalstī ir bijis galīgi notiesāts par tiem pašiem nodarījumiem un ir pilnībā izcietis sodu

2022. gada janvārī Serbijas valstspiederīgajam HF Vācijā tika piemērots pagaidu apcietinājums, pamatojoties uz sarkano paziņojumu, kuru pēc Amerikas Savienoto Valstu iestāžu pieprasījuma bija publicējusi Starptautiskā Kriminālpolicijas organizācija (Interpols). Pēdējās minētās iestādes lūdza HF izdot, lai veiktu kriminālvajāšanu par noziedzīgiem nodarījumiem, kas ietver vienošanās par dalību noziedzīgās koruptīvās organizācijās un par krāpšanu banku jomā un krāpšanu, izmantojot

telekomunikāciju ierīces, un izdarīti laikā no 2008. gada septembra līdz 2013. gada decembrim. Aizturēšanas brīdī HF paziņoja, ka dzīvo Slovēnijā, un uzrādīja uzturēšanās atļauju Slovēnijā ar 2019. gada novembrī beigušos derīguma termiņu.

Attiecīgā persona 2012. gadā Slovēnijā ar spriedumu, kas kļuvis galīgs, jau tika notiesāta par tiem pašiem faktiem, kuri minēti izdošanas lūgumā, attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti līdz 2010. gada jūnijam. Turklāt viņš jau bija pilnībā izcietis savu sodu.

Tāpēc *Oberlandesgericht München* (Federālās zemes Augstākā tiesa Minhenē, Vācija), kurai ir jāpieņem lēmums par HF izdošanas lūgumu, nolēma uzdot Tiesai jautājumu, vai saskaņā ar *ne bis in idem* principu tai ir noteikts pienākums atteikties šo izdošanu attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem Slovēnijā ir pieņemts galīgais spriedums. Šis princips, kurš ir nostiprināts gan Konvencijas, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu (turpmāk tekstā – “Šengenas konvencija”) ⁴⁵, 54. pantā, gan Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 50. pantā, aizliedz personu, attiecībā uz kuru kādā dalībvalstī jau ir pieņemts galīgais spriedums, atkārtoti saukt pie atbildības par to pašu noziedzīgo nodarījumu. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa arī vēlas noskaidrot, vai starp Vāciju un Amerikas Savienotajām Valstīm noslēgtais līgums par izdošanu ⁴⁶, ciktāl tas pieļauj izdošanas atteikumu *ne bis in idem* principa dēļ tikai attiecībā uz notiesāšanas gadījumu lūguma saņēmējā valstī (šajā gadījumā – Vācijā), var ietekmēt šī principa piemērošanu pamatlietā.

Ar steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā pasludināto spriedumu Tiesa virspalātas sastāvā nospriež, ka Šengenas konvencijas 54. pants, to lasot Hartas 50. panta gaismā, liedz dalībvalsts iestādēm izdot trešās valsts valstspiederīgo citai trešai valstij, ja šis valstspiederīgais citā dalībvalstī ir galīgi notiesāts par tiem pašiem nodarījumiem, kas minēti izdošanas lūgumā, un ir izcietis tajā noteikto sodu. Šajā ziņā nav nozīmes tam, ka izdošanas lūgums ir balstīts uz divpusēju līgumu par izdošanu, kurā *ne bis in idem* principa tvērums ir ierobežots, to attiecinot tikai uz spriedumiem, kas pasludināti lūguma saņēmējā dalībvalstī.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, runājot par jautājumu, vai Šengenas konvencijas 54. pantā minētais jēdziens “persona” ietver trešās valsts valstspiederīgo, Tiesa vispirms norāda, ka šajā pantā *ne bis in idem* principa sniegtā aizsardzība ir garantēta, ja dalībvalstī ir pieņemts galīgais spriedums attiecībā uz personu. Tādējādi šīs tiesību normas formulējumā nav paredzēts nosacījums saistībā ar dalībvalsts pilsonības esamību. Turpinājumā – šādu interpretāciju apstiprina šī panta konteksts. Arī Hartas 50. pantā ⁴⁷, kura gaismā ir jāinterpretē Šengenas konvencijas 54. pants, nav noteikta saikne ar Savienības pilsoņa statusu. Visbeidzot šīs tiesību normas mērķi, proti, it īpaši nodrošināt tiesisko drošību, ievērojot valsts iestāžu nolēmumus, kas kļuvuši galīgi, kā arī taisnīgumu, apstiprina interpretāciju, saskaņā ar kuru šī tiesību norma nav piemērojama tikai dalībvalsts pilsoņiem. Šajā ziņā Tiesa uzsver arī, ka no Šengenas konvencijas 54. panta nebūt neizriet, ka tajā paredzēto pamattiesību esamība attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem būtu padarīta atkarīga no tā, vai ir izpildīti nosacījumi saistībā ar viņu uzturēšanās likumību vai tiesībām brīvi pārvietoties Šengenas zonā. Tādā lietā kā pamatlieta neatkarīgi no tā, vai attiecīgās personas uzturēšanās ir likumīga, ir jāuzskata, ka uz to attiecas Šengenas konvencijas 54. panta piemērošanas joma.

⁴⁵ Konvencija, ar ko īsteno Šengenas 1985. gada 14. jūnija Nolīgumu starp Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdībām, Vācijas Federatīvās Republikas valdību un Francijas Republikas valdību par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām (OV 2000, L 239, 19. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regulu (ES) Nr. 610/2013.

⁴⁶ 1978. gada 20. jūnija *Auslieferungsvertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und den Vereinigten Staaten von Amerika* (Vācijas Federatīvās Republikas un Amerikas Savienoto Valstu Līgums par izdošanu; *BGBI.* 1980 II, 647. lpp.; turpmāk tekstā – “Vācijas un ASV Līgums par izdošanu”).

⁴⁷ Hartas 50. pantā ir paredzēts, ka “nevienu” nedrīkst atkārtoti tiesāt vai sodīt krimināllietā par nodarījumu, par kuru viņš saskaņā ar tiesību aktiem Savienībā jau ticis attaisnots vai notiesāts ar galīgu spriedumu.

Otrkārt, Tiesa konstatē, ka Nolīgums par izdošanu starp Eiropas Savienību un Amerikas Savienotajām Valstīm (turpmāk tekstā – “ES un ASV nolīgums”)⁴⁸, kas piemērojams pastāvošām attiecībām starp dalībvalstīm un šo trešo valsti izdošanas jomā, ir piemērojams pamatlietā, jo izdošanas lūgums, pamatojoties uz Vācijas un ASV Līgumu par izdošanu, tika iesniegts pēc šī ES un ASV nolīguma stāšanās spēkā. Lai gan ir taisnība, ka minētajā nolīgumā nav tieši paredzēts, ka *ne bis in idem* principa piemērojamība varētu pieļaut to, ka dalībvalsts atsaka ASV lūgtu izdošanu, tomēr tā 17. panta 2. punkts⁴⁹, ar ko principā tiek pieļauts, ka dalībvalsts aizliedz izdot personas, attiecībā uz kurām jau ir pieņemts galīgais spriedums par to pašu noziedzīgo nodarījumu, kas minēts izdošanas lūgumā, ir autonoms un pakārtots juridiskais pamats šī principa piemērošanai saistībā ar izdošanas lūgumu, ja piemērojamais divpusējais līgums šo jautājumu neļauj atrisināt. Pirmšķietami Vācijas un ASV Līgumā par izdošanu pamatlietā izvirzītais jautājums ir regulēts, jo šajā līgumā nav paredzēts, ka izdošanu varētu atteikt, ja attiecībā uz apsūdzēto personu par izdošanas lūgumā minēto noziedzīgo nodarījumu galīgo spriedumu ir pieņēmušas citas dalībvalsts, nevis lūguma saņēmējas valsts kompetentās iestādes⁵⁰. Tiesa tomēr atgādina, kā nosaka pārākuma princips, ka iesniedzējtiesai ir jānodrošina Šengenas konvencijas 54. panta un Hartas 50. panta pilnīga iedarbība pamatlietā, pēc savas ierosmes nepiemērojot nevienu tādu Vācijas un ASV Līguma par izdošanu normu, kas nav saderīga ar šajos pantos nostiprināto *ne bis in idem* principu. Ja no Vācijas un ASV Līguma par izdošanu noteikumiem par *ne bis in idem* principa piemērošanu atkāpjas tāpēc, ka tie ir pretrunā Savienības tiesībām, šis līgums vairs neļauj atrisināt pamatlietā izvirzīto izdošanas jautājumu, un tādējādi šī principa piemērošana var tikt balstīta uz autonomu un pakārtotu juridisko pamatu, kas ir ES un ASV nolīguma 17. panta 2. punkts.

Visbeidzot, lai gan konstatējusi, ka LESD 351. panta pirmā daļa⁵¹ pamatlietā *a priori* nav piemērojama, ņemot vērā Vācijas un ASV Līguma par izdošanu noslēgšanas datumu, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai šī tiesību norma nav jāinterpretē plaši – tā, ka tā attiecas arī uz nolīgumiem, ko kāda dalībvalsts ir noslēgusi pēc 1958. gada 1. janvāra vai pēc tās pievienošanās dienas, bet pirms datuma, kurā Savienība ir ieguvusi kompetenci jomā, uz kuru attiecas šie nolīgumi. Šajā ziņā, atgādinot, ka izņēmumi ir jāinterpretē šauri, lai vispārējie noteikumi nezaudētu jēgu, Tiesa precizē, ka šī atkāpietverošā tiesību norma ir jāinterpretē tādējādi, ka tā attiecas tikai uz nolīgumiem, kas noslēgti pirms 1958. gada 1. janvāra vai – attiecībā uz kandidātvalstīm – pirms to pievienošanās dienas, un tāpat – ka Vācijas un ASV Līgumam par izdošanu tā nav piemērojama.

⁴⁸ 2003. gada 25. jūnija Nolīgums par izdošanu starp Eiropas Savienību un Amerikas Savienotajām Valstīm (OV 2003, L 181, 27. lpp.).

⁴⁹ ES un ASV nolīguma 17. panta “Nereglamentētie iemesli” 2. punktā ir paredzēts: “Ja lūguma saņēmējas valsts konstitucionālie principi vai saistošie galīgie tiesu nolēmumi var radīt šķērslus tās izdošanas saistību pildīšanai un šajā nolīgumā vai attiecīgā divpusējā līgumā nav paredzēta jautājumu atrisināšana, starp lūguma saņēmēju un iesniedzēju valsti notiek konsultācijas”.

⁵⁰ Saskaņā ar Vācijas un ASV Līguma par izdošanu 8. pantu izdošanai nepiekrīt, ja lūguma saņēmējas valsts kompetentās iestādes attiecībā uz apsūdzēto personu jau ir pieņēmušas galīgo spriedumu par noziedzīgo nodarījumu, par kuru tiek lūgta izdošana. Tomēr šajā tiesību normā šāda iespēja nav paredzēta tāda galīga sprieduma gadījumā, kas pieņemts citā valstī.

⁵¹ Saskaņā ar šo tiesību normu “Līgumi neietekmē tiesības un pienākumus, ko uzliek. kurus pirms 1958. gada 1. janvāra un – attiecībā uz kandidātvalstīm – pirms to pievienošanās dienas viena vai vairākas dalībvalstis, no vienas puses, noslēgušas ar vienu vai vairākām trešām valstīm, no otras puses”.

3. Vārda brīvība un tiesības uz informāciju ⁵²

2022. gada 26. aprīļa spriedums (virspalāta) Polija/Parlaments un Padome (C-401/19, [EU:C:2022:297](#))

Atcelšanas prasība – Direktīva (ES) 2019/790 – 17. panta 4. punkta b) apakšpunkts un c) apakšpunkts "in fine" – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 11. pants un 17. panta 2. punkts – Vārda un informācijas brīvība – Intelektuālā īpašuma aizsardzība – Tiešsaistes saturs kopīgošanas pakalpojumu sniedzēju pienākumi – Lietotāju tiešsaistē ievietotā saturs iepriekšēja automatiska kontrole (filtrēšana)

Ar Direktīvu 2019/790 par autortiesībām un blakustiesībām digitālajā vienotajā tirgū ⁵³ tika izveidots jauns īpašs atbildības mehānisms tiešsaistes saturs kopīgošanas pakalpojumu sniedzējiem (turpmāk tekstā – "pakalpojumu sniedzēji"). Šīs direktīvas 17. pantā ir noteikts princips, saskaņā ar kuru pakalpojumu sniedzēji ir tieši atbildīgi, ja to pakalpojumu lietotāji nelikumīgi augšupielādē [ar autortiesībām] aizsargātus darbus vai blakustiesību objektus. Attiecīgie pakalpojumu sniedzēji tomēr var tikt atbrīvoti no šīs atbildības. Šajā nolūkā tiem saskaņā ar šī panta noteikumiem ⁵⁴ tostarp ir aktīvi jāuzrauga lietotāju augšupielādētais saturs, lai novērstu tādu aizsargāto objektu ievietošanu tiešsaistē, kurus tiesību subjekti nevēlas padarīt pieejamus ar šiem pašiem pakalpojumiem.

Polijas Republika ir cēlusi prasību galvenokārt atcelt Direktīvas 2019/790 17. panta 4. punkta b) apakšpunktu un c) apakšpunktu *in fine* un pakārtoti – atcelt šo pantu kopumā. Tā būtībā apgalvo, ka šajās tiesību normās pakalpojumu sniedzējiem ir noteikts pienākums preventīvi ar automatiskās filtrēšanas rīkiem uzraudzīt visu saturu, ko to lietotāji vēlas izvietot tiešsaistē, neparedzot garantijas, kas nodrošinātu tiesību uz vārda un informācijas brīvību ievērošanu ⁵⁵.

Spriežot virspalātā, Tiesa pirmo reizi lemj par Direktīvas 2019/790 interpretāciju. Tā noraida Polijas prasību, nospriežot, ka šajā direktīvā paredzētais pakalpojumu sniedzēju pienākums veikt lietotāju tiešsaistē ievietotā saturs iepriekšēju automatisku kontroli ietver atbilstošas garantijas, lai nodrošinātu to tiesību uz vārda un informācijas brīvību ievērošanu, kā arī taisnīgu līdzsvaru starp šīm tiesībām un intelektuālā īpašuma tiesībām.

Tiesas vērtējums

Vispirms, izvērtējuma prasības pieņemamību, Tiesa konstatē, ka Direktīvas 2019/790 17. panta 4. punkta b) apakšpunkts un c) apakšpunkts *in fine* nav nodalāmi no 17. panta pārējās daļas un ka līdz ar to galvenokārt izvirzītie prasījumi, kuru mērķis ir atcelt vienīgi šos noteikumus, ir nepieņemami. Protī, ar 17. pantu attiecībā uz pakalpojumu sniedzējiem ir izveidots jauns atbildības režīms, kura dažādie noteikumi veido vienu veselumu un kuru mērķis ir radīt līdzsvaru starp šo pakalpojumu sniedzēju, to pakalpojumu lietotāju un tiesību subjektu tiesībām un interesēm. Līdz ar to šāda daļēja atcelšana grozītu minētā panta būtību.

Pēc būtības Tiesa izvērtē vienīgo Polijas izvirzīto pamatu par tāda tiesību uz vārda un informācijas brīvību īstenošanas ierobežojumu, kurš izriet no atbildības režīma, kas ieviests ar Direktīvas 2019/790 17. pantu. Ievadā Tiesa atgādina, ka informācijas kopīgošana internetā, izmantojot platformas kopīgošanai tiešsaistē, ietilpst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas

⁵² Šajā sadaļā jānorāda arī uz 2022. gada 15. marta spriedumu **Autorité des marchés financiers** (C-302/20, [EU:C:2022:190](#)). Šis spriedums ir izklāstīts XIII.4. sadaļā "Iekšējās informācijas izplatīšana finanšu nozarē".

⁵³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/790 (2019. gada 17. aprīlis) par autortiesībām un blakustiesībām digitālajā vienotajā tirgū un ar ko groza Direktīvas 96/9/EK un 2001/29/EK (OV 2019, L 130, 92. lpp.).

⁵⁴ Skat. Direktīvas 2019/790 17. panta 4. punkta b) apakšpunktu un c) apakšpunktu *in fine*.

⁵⁵ Tādas kā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 11. pantā paredzētā garantija.

10. panta un Hartas 11. panta piemērošanas jomā. Tā konstatē, ka, lai pakalpojumu sniedzēji netiktu saukti pie atbildības, kad lietotāji to platformās augšupielādē nelikumīgu saturu, attiecībā uz kuru pakalpojumu sniedzējiem nav atļaujas no tiesību subjektiem, šiem pakalpojumu sniedzējiem ir jāpierāda, ka tie atbilst visiem Direktīvas 2019/790 17. panta 4. punkta a), b) un c) apakšpunktā paredzētajiem atbrīvojuma nosacījumiem, proti, ka tie:

- ir darījuši visu iespējamo, lai saņemtu šādu atļauju (a) apakšpunkts); un
- ir ātri rīkojušies, lai savās platformās izbeigtu konkrētus autortiesību pārkāpumus pēc tam, kad tādi bija radušies un kad tiesību subjekti par tiem bija iesnieguši pietiekami pamatotu paziņojumu (c) apakšpunkts); un
- pēc šāda paziņojuma saņemšanas vai ja šie tiesību subjekti pirms autortiesību pārkāpuma izdarīšanas tiem ir snieguši attiecīgo un nepieciešamo informāciju, "ir darījuši visu iespējamo, ievērojot ar profesionālo rūpību saistītus augstus nozares standartus", lai izvairītos no tā, ka šādi pārkāpumi rodas vai atkārtojas (b) un c) apakšpunkts).

Tādējādi pēdējie minētie pienākumi *de facto* uzliek šiem pakalpojumu sniedzējiem pienākumu veikt iepriekšēju tā satura pārbaudi, ko lietotāji vēlas augšupielādēt to platformās, ja vien tie no tiesību subjektiem ir saņēmuši šīs direktīvas 17. panta 4. punkta b) un c) apakšpunktā paredzēto informāciju vai paziņojumus. Šajā nolūkā pakalpojumu sniedzējiem nākas izmantot automātiskus atpazīšanas un filtrēšanas rīkus. Tomēr šāda iepriekšēja pārbaude un filtrēšana var ierobežot būtisku satura izplatīšanas tiešsaistē līdzekli un tādējādi būt par Hartas 11. pantā garantēto tiesību uz vārda un informācijas brīvību ierobežojumu. Turklāt šis ierobežojums ir attiecināms uz Savienības likumdevēju, jo tas ir minētā īpašā atbildības režīma tiešās sekas. Līdz ar to Tiesa secina, ka šis režīms ietver attiecīgo lietotāju tiesību uz vārda un informācijas brīvību īstenošanas ierobežojumu.

Visbeidzot, attiecībā uz jautājumu, vai attiecīgais ierobežojums ir attaisnots, ņemot vērā Hartas 52. panta 1. punktu, Tiesa norāda, pirmām kārtām, ka šis ierobežojums ir paredzēts tiesību aktos, jo tas izriet no pienākumiem, kas šo pakalpojumu sniedzējiem ir noteikti Savienības tiesību normā, proti, Direktīvas 2019/790 17. panta 4. punkta b) apakšpunktā un c) apakšpunktā *in fine*, un ar to tiek respektēta interneta lietotāju tiesību uz vārda un informācijas brīvību būtība. Otrām kārtām, samērīguma pārbaudē Tiesa konstatē, ka minētais ierobežojums atbilst Hartas 17. panta 2. punktā garantētā intelektuālā īpašuma aizsardzības vajadzībai, ka tas ir nepieciešams, lai apmierinātu šo vajadzību, un ka pakalpojumu sniedzējiem uzliktie pienākumi nesamērīgi neierobežo lietotāju tiesības uz vārda un informācijas brīvību.

Pirmkārt, Savienības likumdevējs ir noteicis skaidras un precīzas robežas pasākumiem, kurus var veikt šo pienākumu īstenošanai, it īpaši izslēdzot pasākumus, ar kuriem tiek filtrēts un bloķēts likumīgais saturs, kad tas tiek augšupielādēts. Otrkārt, Direktīvā 2019/790 dalībvalstīm ir paredzēts pienākums nodrošināt, lai lietotājiem būtu atļauts augšupielādēt un darīt pieejamu saturu, ko tie radījuši tādiem konkrētiem nolūkiem kā citēšana, kritika, apskats, karikatūra, parodija vai stilizācija. Turklāt pakalpojumu sniedzējiem ir jāinformē savi lietotāji par to, ka viņi var izmantot darbus un blakustiesību objektus, uz kuriem attiecas Savienības tiesību aktos paredzēti autortiesību un blakustiesību izņēmumi vai ierobežojumi⁵⁶. Treškārt, pakalpojumu sniedzēju atbildība var iestāties tikai tad, ja attiecīgo tiesību subjekti tiem nodod būtisko un vajadzīgo informāciju par attiecīgo saturu. Ceturtkārt, šīs direktīvas 17. pants, kura piemērošana nerada nekādu vispārēju pārraudzības pienākumu, nozīmē, ka pakalpojumu sniedzējiem nevar noteikt pienākumu novērst tāda satura augšupielādi un padarīšanu par publiski pieejamu, kura nelikumīgā rakstura konstatēšanai tiem būtu jāveic neatkarīgs satura novērtējums⁵⁷. Šajā ziņā var būt tā, ka neatļauta satura pieejamība var tikt liegta tikai, pamatojoties uz tiesību subjekta paziņojumu. Piektkārt, ar Direktīvu 2019/790 ir ieviestas vairākas

⁵⁶ Direktīvas 2019/790 17. panta 7. un 9. punkts.

⁵⁷ Direktīvas 2019/790 17. panta 8. punkts.

procesuāla rakstura garantijas, tostarp lietotāju iespēja iesniegt sūdzību, ja viņi uzskata, ka piekļuve saturam, kuru tie ir augšupielādējuši, ir kļūdaini atspējota, kā arī piekļuve ārpustiesas tiesību aizsardzības mehānismiem un efektīviem tiesiskās aizsardzības tiesā līdzekļiem⁵⁸. Sestkārt, šajā direktīvā Eiropas Komisijai ir uzticēts organizēt dialogu starp ieinteresētajām pusēm, lai izvērtētu paraugpraksi attiecībā uz sadarbību starp pakalpojumu sniedzējiem un tiesību subjektiem, un izdot norādījumus par šī režīma piemērošanu⁵⁹.

Līdz ar to Tiesa secina, ka Savienības likumdevējs no Direktīvas 2019/790 17. panta 4. punktā noteiktā īpašās atbildības režīma izrietošajam pakalpojumu sniedzēju pienākumam kontrolēt saturu, kuru lietotāji vēlas augšupielādēt uz to platformām pirms tā izplatīšanas sabiedrībai, ir paredzējis atbilstošas garantijas, lai nodrošinātu lietotāju tiesību uz vārda un informācijas brīvības respektēšanu, kā arī taisnīgu līdzsvaru starp šīm tiesībām, no vienas puses, un intelektuālā īpašuma tiesībām, no otras puses. Dalībvalstīm, transponējot šīs direktīvas 17. pantu, ir jāpamatojas uz tādu šīs tiesību normas interpretāciju, kas ļauj nodrošināt taisnīgu līdzsvaru starp dažādām Hartā aizsargātām pamattiesībām. Turklāt, īstenojot minētā panta transponēšanas pasākumus, dalībvalstu iestādēm un tiesām ir ne tikai jāinterpretē savas valsts tiesības ar šo pašu noteikumu saskanīgā veidā, bet arī jāgādā, lai, to darot, tās nebalstītos uz tādu šā noteikuma interpretāciju, kas būtu pretrunā šīm pamattiesībām vai citiem Savienības tiesību vispārējiem principiem – tādiem kā samērīguma princips.

⁵⁸ Direktīvas 2019/790 17. panta 9. punkta pirmā un otrā daļa.

⁵⁹ Direktīvas 2019/790 17. panta 10. punkts.

4. Personas datu aizsardzība

a) Personas datu glabāšana

2022. gada 5. aprīļa spriedums (virspalāta) *Commissioner of An Garda Síochána* u.c. (C-140/20, [EU:C:2022:258](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Personas datu apstrāde elektronisko komunikāciju nozarē – Komunikāciju konfidencialitāte – Elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzēji – Informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu visaptveroša un nediferencēta saglabāšana – Piekļuve saglabātajiem datiem – A posteriori pārbaude tiesā – Direktīva 2002/58/EK – 15. panta 1. punkts – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 7., 8. un 11. pants, kā arī 52. panta 1. punkts – Iespēja valsts tiesai ierobežot ar Savienības tiesībām nesaderīga valsts tiesību akta atzīšanas par spēkā neesošu sekas laikā – Izslēgšana

Pēdējo gadu laikā Tiesa vairākos spriedumos ir spriedusi par personas datu saglabāšanu un piekļuvi tiem elektronisko komunikāciju jomā ⁶⁰.

It īpaši divos virspalātas sastāvā 2020. gada 6. oktobrī pasludinātajos spriedumos ⁶¹ Tiesa apstiprināja savas no sprieduma *Tele2 Sverige* izrietošās judikatūras atziņas par informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu visaptverošas un nediferencētas saglabāšanas nesamērīgumu. Tā arī precizēja tostarp to, cik plašas pilnvaras Direktīvā par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju tiek atzītas dalībvalstīm attiecībā uz šādu datu saglabāšanu valsts drošības aizsardzības un noziedzības apkarošanas nolūkos.

Šajā lietā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegusi *Supreme Court* (Augstākā tiesa, Īrija), izskatot prasību civillietā, ko cēlusi kāda persona, kas ir notiesāta ar mūža ieslodzījumu par Īrijā izdarītu slepkavību. Šī persona apstrīdēja, ka ar Savienības tiesībām ir saderīgas vairākas normas elektronisko komunikāciju gaitā radīto datu saglabāšanu reglamentējošajā valsts likumā ⁶². Pamatojoties uz šo likumu ⁶³, elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzēji bija saglabājuši un

⁶⁰ Tādējādi 2014. gada 8. aprīļa spriedumā *Digital Rights Ireland u.c.* (C-293/12 un C-594/12, [EU:C:2014:238](#)) Tiesa par spēkā neesošu atzina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/24/EK (2006. gada 15. marts) par tādu datu saglabāšanu, kurus iegūst vai apstrādā saistībā ar publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniegšanu vai publiski pieejamu komunikāciju tīklu nodrošināšanu, un par grozījumiem Direktīvā 2002/58/EK (OV 2006, L 105, 54. lpp.), tāpēc, ka iejaukšanās Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") atzītajās tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību, ko rada šajā direktīvā paredzētais vispārīgais pienākums saglabāt informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus, neaprobežojās ar absolūti nepieciešamo. Pēc tam, 2016. gada 21. decembra spriedumā *Tele2 Sverige un Watson u.c.* (C-203/15 un C-698/15, [EU:C:2016:970](#)), Tiesa nosprieda, ka Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/58/EK (2002. gada 12. jūlijs) par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju) (OV 2002, L 201, 37. lpp.) (turpmāk tekstā – "Direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju"), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Direktīvu 2009/136/EK (OV 2009, L 337, 11. lpp.), 15. panta 1. punktam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā noziedzības apkarošanas nolūkā ir paredzēta informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu visaptveroša un nediferencēta saglabāšana. Visbeidzot, 2018. gada 2. oktobra spriedumā *Ministerio Fiscal* (C-207/16, [EU:C:2018:788](#)) Tiesa interpretēja šo pašu 15. panta 1. punktu lietā par valsts iestāžu piekļuvi elektronisko komunikāciju līdzekļu lietotāju identitātes datiem.

⁶¹ Spriedumi, 2020. gada 6. oktobris, *Privacy International* (C-623/17, [EU:C:2020:790](#)), un *La Quadrature du Net u.c.* (C-511/18, C-512/18 un C-520/18, [EU:C:2020:791](#)).

⁶² *Communication (Retention of Data) Act 2011* (2011. gada Komunikāciju (datu saglabāšanas) likums)). Šis likums tika pieņemts, lai Īrijas tiesību sistēmā transponētu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/24/EK (2006. gada 15. marts) par tādu datu saglabāšanu, kurus iegūst vai apstrādā saistībā ar publiski pieejamu elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniegšanu vai publiski pieejamu komunikāciju tīklu nodrošināšanu, un par grozījumiem Direktīvā 2002/58/EK (OV 2006, L 105, 54. lpp.).

⁶³ Likums atļauj preventīvi, visaptveroši un nediferencēti uz diviem gadiem saglabāt informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus attiecībā uz visiem abonentiem arī citos, ne tikai ar valsts drošības aizsardzības apsvērumiem saistītos nolūkos.

polīcijas iestādēm nodevuši informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus saistībā ar apsūdzētās personas tālruņa zvaniem. Iesniedzējtiesa šaubījās konkrēti par to, vai ar Direktīvu par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju⁶⁴, lasot to Hartas gaismā⁶⁵, ir saderīgs regulējums par šo datu visaptverošu un nediferencētu saglabāšanu saistībā ar smagu noziegumu apkarošanu.

Šajā virspalātas sastāvā pasludinātajā spriedumā Tiesa apstiprina savas judikatūras atziņas, kas izriet no sprieduma *La Quadrature du Net* u.c., precizējot to tvērumu un atgādinot, ka smagu noziegumu apkarošanas un nopietnu valsts drošības apdraudējumu novēršanas nolūkos nav atļauts veikt ar elektroniskajām komunikācijām saistītās informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu visaptverošu un nediferencētu saglabāšanu. Tā apstiprina arī to, ka no sprieduma *Prokuratuur* (Piekļuves elektronisko komunikāciju datiem nosacījumi)⁶⁶ izrietošās judikatūras atziņas – konkrēti jautājumā par to, ka kompetento valsts iestāžu piekļuve šiem saglabātajiem datiem ir jāpakārto iepriekšējai kontrolei, ko veic vai nu tiesa, vai neatkarīga administratīva iestāde, – ir attiecināmas arī uz policijas amatpersonu.

Tiesas vērtējums

Tiesa nospriež, pirmām kārtām, ka Direktīvai par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, lasot to Hartas gaismā, ir pretrunā tādi valsts leģislatīvie pasākumi, kuros smagu noziegumu apkarošanai un nopietnu valsts drošības apdraudējumu novēršanai preventīvi tiek paredzēta ar elektroniskajām komunikācijām saistītās informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu visaptveroša un nediferencēta saglabāšana. Proti, ņemot vērā, pirmkārt, atturošo ietekmi uz pamattiesību izmantošanu⁶⁷, kādu šī saglabāšana var izraisīt, un, otrkārt, šīs saglabāšanas radītās iejaukšanās smagumu, šādai saglabāšanai ir jābūt izņēmumam no šīs direktīvas radītās sistēmas, nevis tās normai; un tā rezultātā šie dati nevarētu tikt saglabāti sistemātiski un ilgstoši. Noziedzība, pat ja tā ir īpaši smaga, nav pielīdzināma valsts drošības apdraudējumam, jo šādas pielīdzināšanas rezultātā iespējami tiktu radīta starpkategorija starp valsts drošību un sabiedrības drošību, lai uz otro no tām attiecinātu prasības, kādas ir noteiktas saistībā ar pirmo.

Direktīvai par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, lasot to Hartas gaismā, savukārt nav pretrunā leģislatīvi pasākumi, kas smagu noziegumu apkarošanas un nopietnu sabiedrības drošības apdraudējumu novēršanas nolūkos ar šajā spriedumā minētajiem nosacījumiem paredz informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu mērķorientētu saglabāšanu, kura, pamatojoties uz objektīviem un nediskriminējošiem elementiem, tiek ierobežota atkarībā no attiecīgo personu kategorijām vai pamatojoties uz ģeogrāfisku kritēriju, uz laikposmu, kas nepārsniedz absolūti nepieciešamo, taču kuru ir iespējams pagarināt. Tā piebilst, ka šāds saglabāšanas pasākums, kas tiek veikts attiecībā uz vietām vai infrastruktūru, kuru regulāri apmeklē ļoti liels personu skaits, vai arī stratēģiskām vietām, piemēram, lidostām, dzelzceļa stacijām, jūras ostām vai autoceļu nodevas iekasēšanas vietām, ļauj kompetentajām iestādēm iegūt informāciju par to, ka šajās vietās vai ģeogrāfiskajās zonās atrodas personas, kuras tur lieto elektroniskās komunikācijas līdzekli, un smagu noziegumu apkarošanas nolūkā no tās izdarīt secinājumus par šo personu atrašanos un aktivitātēm šajās vietās vai ģeogrāfiskajās zonās. Katrā ziņā iespējamās grūtības precīzi noteikt gadījumus, kad var tikt veikta mērķorientēta saglabāšana, un nosacījumus, saskaņā ar kuriem tā veicama, neattaisno to, ka dalībvalstis paredz informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu visaptverošu un nediferencētu saglabāšanu.

⁶⁴ Konkrēti – Direktīvas 2002/58 15. panta 1. punktu.

⁶⁵ Proti, Hartas 7., 8., 11. panta un 52. panta 1. punkts.

⁶⁶ Spriedums, 2021. gada 2. marts, *Prokuratuur* (Piekļuves elektronisko komunikāciju datiem nosacījumi) (C-746/18, [EU:C:2021:152](#)).

⁶⁷ Kas nostiprinātas Hartas 7.–11. pantā.

Šai direktīvai, lasot to Hartas gaismā, nav pretrunā arī leģislatīvi pasākumi, kuri šajos pašos nolūkos paredz uz laiku, kas nepārsniedz absolūti nepieciešamo, visaptveroši un nediferencēti saglabāt savienojuma avotam piešķirtās IP adreses, kā arī elektronisko komunikāciju līdzekļu lietotāju personas identitātes datus. Attiecībā uz pēdējo no nupat minētajiem aspektiem Tiesa precizē, ka nedz Direktīvai par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, nedz kādam citam Savienības tiesību aktam nav pretrunā tādi valsts tiesību akti, kuru mērķis ir smagu noziegumu apkarošana un saskaņā ar kuriem gan elektroniskās komunikācijas līdzekļa, piemēram, priekšapmaksas SIM kartes iegāde, ir pakārtota prasībai par pircēja identitāti apliecināšu oficiālu dokumentu pārbaudi un pārdevēja pienākumam reģistrēt no tās izrietošo informāciju, gan pārdevējam vajadzības gadījumā ir pienākums dot kompetentajām valsts iestādēm piekļuvi šai informācijai.

Citādi nav arī gadījumā ar leģislatīvajiem pasākumiem, kuri šajos pašos smagu noziegumu apkarošanas un nopietnu sabiedrības drošības apdraudējumu nolūkos paredz ar kompetentās iestādes lēmumu, kas ir pakļauts efektīvai pārbaudei tiesā, noformēta rīkojuma izdošanu elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem uz noteiktu laiku operatīvi saglabāt (*quick freeze*) šo pakalpojumu sniedzēju rīcībā esošo informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus. Proti, šāda saglabāšana var būt attaisnojama tikai ar mērķi apkarot smagus noziegumus un *a fortiori* – aizsargāt valsts drošību, ja vien šis pasākums, kā arī piekļuve saglabātajiem datiem aprobežojas ar to, kas ir absolūti nepieciešams. Tiesa atgādina, ka šāds operatīvās saglabāšanas pasākums var tikt attiecināts arī uz informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datiem saistībā ar personām, kas nav tās, kuras tiek turētas aizdomās par to, ka tās ir gatavojušās smaga nozieguma izdarīšanai vai to izdarījušās, vai arī veikušās valsts drošības apdraudējumu, ciktāl šie dati, pamatojoties uz objektīviem un nediskriminējošiem elementiem, var veicināt šāda noziedzīga nodarījuma vai šāda valsts drošības apdraudējuma atklāšanu, piemēram, cietušās personas datus, kā arī datus par tās sociālo vai profesionālo vidi veidojošo personu loku.

Tomēr turpinājumā Tiesa norāda, ka visos iepriekš minētajos leģislatīvajos pasākumos ar skaidriem un konkrētiem noteikumiem ir jānodrošina, ka attiecīgo datu saglabāšana notiek atbilstoši tai paredzētajiem materiāltiesiskajiem un procesuālajiem nosacījumiem un ka datu subjektiem ir efektīvas garantijas pret ļaunprātīgas izmantošanas risku. Dažādie informācijas par datu plūsmu un atrašanās vietas datu saglabāšanas pasākumi, ievērojot absolūti nepieciešamā robežas, pēc valsts likumdevēja izvēles var tikt piemēroti kopā.

Turklāt Tiesa precizē, ka smagu noziegumu apkarošanas nolūkā atļaut piekļuvi šādiem datiem, kas ir visaptveroši un nediferencēti saglabāti tālab, lai reaģētu uz nopietniem draudiem valsts drošībai, būtu pretrunā hierarhijai, kas pastāv starp vispārējo interešu mērķiem, ar kuriem var tikt attaisnots saskaņā ar Direktīvu par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju veiktais pasākums⁶⁸. Proti, tas nozīmētu pieļaut, ka piekļuve tiek attaisnota ar mērķi, kurš nav tik svarīgs kā šo saglabāšanu pamatojušais mērķis, proti, valsts drošības aizsardzība, tādējādi, iespējams, atņemot visu lietderīgo iedarbību aizliegumam visaptverošu un nediferencētu saglabāšanu veikt smagu noziegumu apkarošanas nolūkā.

Otrām kārtām, Tiesa nospriež, ka Direktīvai par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, lasot to Hartas gaismā, ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru policijas pieprasījumus par piekļuvi elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzēju saglabātajiem datiem saistībā ar smagu noziegumu izmeklēšanu un kriminālvajāšanu par tiem centralizēti izskata kāda policijas amatpersona, pat ja tai palīdz kāda policijā izveidota struktūrvienība, kura ir apveltīta ar zināma apjoma autonomiju sava uzdevuma veikšanai, un attiecībā uz kuras lēmumiem vēlāk var tikt veikta pārbaude tiesā. Proti, pirmkārt, šāda amatpersona neatbilst neatkarības un objektivitātes prasībām, kurām ir jāatbilst administratīvajai iestādei, kura veic iepriekšēju kontroli attiecībā uz kompetento

⁶⁸ Šī hierarhija ir nostiprināta Tiesas judikatūrā, tostarp 2020. gada 6. oktobra spriedumā *La Quadrature du Net u.c.* (C-511/18, C-512/18 C-520/18, [EU:C:2020:791](#)), 135. un 136. punkts. Šajā hierarhijā smagas noziedzības apkarošana nav tik nozīmīga kā valsts drošības aizsardzība.

valsts iestāžu iesniegtajiem pieprasījumiem saņemt piekļuvi datiem, jo tā nav nepiederīga šīm iestādēm. Otrkārt, lai arī šādas amatpersonas lēmums var būt pakļauts *a posteriori* pārbaudei tiesā, šī pārbaude nevar aizstāt neatkarīgu un, izņemot pienācīgi pamatotus steidzamības gadījumus, iepriekš veiktu pārbaudi.

Visbeidzot trešām kārtām, Tiesa apstiprina savu judikatūras atziņu, ka Savienības tiesībām ir pretrunā tas, ka dalībvalsts tiesa ierobežo laikā sekas, kas izriet no apstākļa, ka tā, pildot savu valsts tiesībās paredzēto uzdevumu, par spēkā neesošiem ir atzinusi valsts tiesību aktus – kuros elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem ir uzlikts pienākums visaptveroši un nediferencēti saglabāt informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus – tāpēc, ka šie tiesību akti ir nesaderīgi ar Direktīvu par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju. Tomēr Tiesa atgādina, ka atbilstoši dalībvalstu procesuālās autonomijas principam šādas glabāšanas ceļā iegūto pierādījumu pieļaujamība ir vērtējama atbilstoši valsts tiesībām ar nosacījumu, ka tiek ievēroti tostarp līdzvērtības un efektivitātes principi.

2022. gada 21. jūnija spriedums (virspalāta) *Ligue des droits humains* (C-817/19, [EU:C:2022:491](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Personas datu apstrāde – Pasažieru datu reģistrs (PDR) – Regula (ES) 2016/679 – 2. panta 2. punkta d) apakšpunkts – Piemērošanas joma – Direktīva (ES) 2016/681 – Aviolidojumu starp Eiropas Savienību un trešām valstīm pasažieru PDR datu izmantošana – Iespēja iekļaut Savienības iekšienē veikto aviolidojumu pasažieru datus – Šo datu automātiska apstrāde – Glabāšanas termiņš – Cīņa pret teroristiskiem nodarījumiem un smagiem noziegumiem – Spēkā esamība – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 7., 8. un 21. pants, kā arī 52. panta 1. punkts – Valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru PDR sistēmas piemērošana tiek attiecināta arī uz cita veida transportēšanu Savienībā – Pārvietošanās brīvība Savienībā – Pamattiesību harta – 45. pants

PDR (pasažieru datu reģistrs) dati ir informācija par biļešu iegādi, ko gaisa pārvadātāji glabā savās izlidošanas rezervēšanas un kontroles sistēmās. PDR direktīvā⁶⁹ šiem pārvadātājiem ir noteikts pienākums pārsūtīt datus par ikvienu pasažieri, kas izmanto lidojumu ārpus ES, kurš tiek veikts starp trešo valsti un Eiropas Savienību, attiecīgā lidojuma galamērķa vai izlidošanas dalībvalsts pasažieru informācijas nodaļai (turpmāk tekstā – “PIN”), lai cīnītos pret terorismu un smagiem noziegumiem. Šādi pārsūtītos PDR datus PIN⁷⁰ iepriekš izvērtē un pēc tam tos glabā, lai attiecīgās dalībvalsts vai citas dalībvalsts kompetentās iestādes varētu veikt iespējamu vēlāku novērtējumu. Dalībvalstis var nolemt piemērot direktīvu arī attiecībā uz ES iekšējiem lidojumiem⁷¹.

Ligue des droits humains cēla atcelšanas prasību *Cour constitutionnelle* (Konstitucionālā tiesa, Beļģija) attiecībā uz 2016. gada 25. decembra likumu⁷², ar kuru Beļģijas tiesībās ir transponēta gan PDR direktīva, gan IPI direktīva⁷³. Prasītājas ieskatā šajā likumā netiek ievērotas tiesības uz privātās dzīves

⁶⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/681 (2016. gada 27. aprīlis) par pasažieru datu reģistra (PDR) datu izmantošanu teroristu nodarījumu un smagu noziegumu novēršanai, atklāšanai, izmeklēšanai un saukšanai pie atbildības par tiem (OV 2016, L 119, 132. lpp.; turpmāk tekstā – “PDR direktīva”).

⁷⁰ Šis iepriekšējais novērtējums tiek veikts, lai identificētu personas, attiecībā uz kurām kompetentajām iestādēm ir jāveic padziļināta pārbaude, ņemot vērā, ka šīs personas var būt iesaistītas teroristiskā nodarījumā vai smagā noziegumā. Tas tiek veikts sistemātiski un ar automatizētiem līdzekļiem, salīdzinot PDR datus ar “lietderīgām” datubāzēm vai tos apstrādājot saskaņā ar PDR direktīvas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā un 3. punktā noteiktajiem kritērijiem.

⁷¹ Izmantojot PDR direktīvas 2. pantā paredzēto iespēju.

⁷² 2016. gada 25. decembra Pasažieru datu apstrādes likums (2017. gada 25. janvāra *Moniteur belge*, 12905. lpp.).

⁷³ Padomes Direktīva 2004/82/EK (2004. gada 29. aprīlis) par pārvadātāju pienākumu darīt zināmus datus par pasažieriem (OV 2004, L 261, 24. lpp.; turpmāk tekstā – “IPI direktīva”). Šajā direktīvā ir regulēta gaisa pārvadātāju veikta iepriekšējās

neaizskaramību un uz personas datu aizsardzību. Tā kritizē, pirmkārt, PDR datu ļoti plašo apjomu un, otrkārt, šo datu vākšanas, pārsūtīšanas un apstrādes visaptverošo raksturu. Ar šo likumu tiek apdraudēta arī personu brīva pārvietošanās, jo ar to, attiecinot PDR sistēmu uz ES iekšējiem lidojumiem un cita veida transportēšanu Savienības iekšienē, netieši tiek atjaunota robežkontrolle.

Šādos apstākļos Beļģijas *Cour constitutionnelle* (Konstitucionālā tiesa) uzdeva Tiesai desmit prejudiciālus jautājumus, it īpaši par PDR direktīvas spēkā esamību un interpretāciju, kā arī par VDAR piemērojamību ⁷⁴.

Šie jautājumi Tiesai liek vēlreiz pievērsties PDR datu apstrādei, ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartā ⁷⁵ nostiprinātās pamattiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību ⁷⁶. Ar virspalātas sastāvā taisīto spriedumu Tiesa apstiprina PDR direktīvas spēkā esamību, jo tā var tikt interpretēta atbilstoši Hartai, un sniedz precizējumus par atsevišķu tās normu ⁷⁷ interpretāciju.

Tiesas vērtējums

Konkretizējusi, kuriem no valsts tiesību aktos paredzētajiem personas datu apstrādes veidiem, kuru mērķis tāpat kā šajā lietā ir transponēt vienlaikus gan IPI direktīvu, gan PDR direktīvu, ir piemērojami VDAR ⁷⁸ vispārīgie noteikumi, Tiesa pārbauda PDR direktīvas spēkā esamību.

- **Par PDR direktīvas spēkā esamību**

Spriedumā Tiesa nospriež – tā kā Tiesas veiktā PDR direktīvas normu interpretācija Hartas ⁷⁹ 7., 8. un 21. pantā, kā arī 52. panta 1. punktā garantēto pamattiesību gaismā nodrošina šīs direktīvas saderību ar minētajiem pantiem, izskatot uzdotos jautājumus, nav konstatēts neviens elements, kas ietekmētu minētās direktīvas spēkā esamību.

Vispirms tā atgādina, ka Savienības tiesību akts, ciktāl iespējams, ir jāinterpretē tā, lai netiktu apstrīdēta tā spēkā esamība, un saskaņā ar primāro tiesību aktiem kopumā, it īpaši saskaņā ar Hartas noteikumiem, tātad dalībvalstīm jā rūpējas, lai tās nebalstītos uz tādu šā akta interpretāciju, kas būtu

informācijas par pasažieriem (piemēram, izmantotā ceļošanas dokumenta numurs un veids, kā arī pilsonība) nodošana kompetentajām valsts iestādēm, lai uzlabotu robežkontroli un cīnītos pret nelikumīgu imigrāciju.

⁷⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “VDAR”).

⁷⁵ Turpmāk tekstā – “Hartas 7. un 8. pantā garantētās pamattiesības”. Tiesa jau ir izvērtējusi PDR datu vākšanas un apstrādes sistēmas, kas paredzēta Nolīguma starp Kanādu un Eiropas Savienību projektā par pasažieru datu reģistra datu pārsūtīšanu un apstrādi (2017. gada 26. jūlija **Atzinums 1/15 (ES un Kanādas PDR nolīgums)** ([EU:C:2017:592](#))), saderību ar šīm tiesībām.

⁷⁶ Turpmāk tekstā – “Harta”.

⁷⁷ It īpaši PDR direktīvas 2. pants (“[...] [direktīvas] piemērošana ES iekšējiem lidojumiem”), 6. pants (“PDR datu apstrāde”) un 12. pants (“Datu glabāšanas termiņš un depersonalizēšana”).

⁷⁸ Tiesa konkretizē, ka VDAR ir piemērojama šādos tiesību aktos paredzētajai personas datu apstrādei attiecībā, pirmkārt, uz privātu operatoru veiktu datu apstrādi un, otrkārt, uz datu apstrādi, ko veic valsts pārvaldes iestādes, uz kurām attiecas vienīgi vai arī IPI direktīva. Savukārt VDAR nav piemērojama šādos tiesību aktos paredzētajai apstrādei, uz kuru attiecas tikai PDR direktīva, ko veic PIN vai kompetentās iestādes, lai cīnītos pret teroristiskiem nodarījumiem un smagiem noziegumiem.

⁷⁹ Atbilstoši šai tiesību normai visiem Hartā atzīto tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem jābūt noteiktiem tiesību aktos un tiem jāievēro šo tiesību un brīvību būtība. Turklāt šo tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumus drīkst noteikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst Savienības atzītiem vispārējo interešu mērķiem vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.

pretrunā Savienības tiesību sistēmā aizsargātajām pamattiesībām vai citiem šajā tiesību sistēmā atzītajiem vispārējiem principiem. Par PDR direktīvu Tiesa konkretizē, ka liels skaits tās apsvērumu un normu prasa šādu atbilstošu interpretāciju, uzsverot, kādu nozīmi Savienības likumdevējs tai piešķir, atsaucoties uz paaugstinātu datu aizsardzības līmeni, pilnībā ievērojot Hartā nostiprinātās pamattiesības.

Tiesa konstatē, ka PDR direktīva ietver būtisku iejaukšanos Hartas 7. un 8. pantā garantētajās tiesībās, it īpaši tāpēc, ka tās mērķis ir nodibināt turpinātas, uz konkrētu mērķi nevērstas un sistemātiskas uzraudzības režīmu, ietverot automatisku visu personu, kas izmanto aviotransporta pakalpojumus, personas datu novērtēšanu. Tā atgādina, ka dalībvalstu iespēja pamatot šādu iejaukšanos jānovērtē, izsverot tās būtiskumu un pārļiecinoties, ka izvirzītais vispārējo interešu mērķis ir saistīts ar šo būtiskumu.

Tiesa secina – var uzskatīt, ka šajā direktīvā noteikto PDR datu pārsūtīšana, apstrāde un glabāšana ir ierobežota ar absolūti nepieciešamo, lai cīnītos pret teroristiskiem nodarījumiem un smagiem noziegumiem, ar nosacījumu, ka minētajā direktīvā noteiktās pilnvaras tiek interpretētas šauri. Šajā ziņā šodien taisītajā spriedumā it īpaši ir konkretizēts turpmāk minētais:

- Ar PDR direktīvu izveidotā sistēma var attiekties tikai uz skaidri identificējamu informāciju un apstākļiem, kas uzskaitīti tās I pielikuma punktos un kas saistīti ar veikto lidojumu un attiecīgo pasažieri, un tas attiecībā uz atsevišķiem šī pielikuma punktiem nozīmē, ka tie piemērojami vienīgi skaidri norādītai informācijai ⁸⁰.
- Ar PDR direktīvu izveidotās sistēmas piemērošana ir jāierobežo attiecībā uz teroristiskiem nodarījumiem un smagiem noziegumiem, kam ir objektīva, kaut arī netieša, saikne ar pasažieru aviotransportu. Runājot par šiem noziegumiem – šīs sistēmas piemērošanu nevar attiecināt uz noziedzīgiem nodarījumiem, kas, lai gan atbilst šajā direktīvā paredzētajam kritērijam par smaguma sliekšni un ir tieši norādīti tās II pielikumā, ir uzskatāmi par parastiem noziedzīgiem nodarījumiem, ņemot vērā valsts krimināltiesību sistēmas īpatnības.
- Iespējamā PDR direktīvas piemērošanas attiecināšana uz visiem ES iekšējiem lidojumiem vai daļu no tiem – ko dalībvalsts var izlemt, izmantojot šajā direktīvā paredzētās pilnvaras, – ir jāierobežo ar to, kas ir absolūti nepieciešams. Šajā ziņā jābūt iespējamai efektīvai tiesas vai neatkarīgas valsts pārvaldes iestādes kontrolei, kuras lēmums ir saistošs. Šajā ziņā Tiesa konkretizē:
 - tikai tad, ja minētā dalībvalsts konstatē, ka pastāv pietiekami konkrēti apstākļi, lai uzskatītu, ka ir runa par terorisma draudiem, kas, iespējams, ir reāli un aktuāli vai paredzami, šīs direktīvas piemērošana visiem ES iekšējiem lidojumiem no minētās dalībvalsts vai uz to uz laiku, kas ir ierobežots ar absolūti nepieciešamo, bet ir pagarināms, nepārsniedz absolūti nepieciešamo ⁸¹.
 - ja nav šādu terorisma draudu, minētās direktīvas piemērošana nevar attiekties uz visiem ES iekšējiem lidojumiem, bet tā ir jāierobežo uz tiem ES iekšējiem lidojumiem, kuri attiecas it īpaši uz noteiktiem gaisa satiksmes maršrutiem vai ceļojumu plāniem vai arī uz noteiktām lidostām, par kurām attiecīgās dalībvalsts vērtējumā pastāv norādes, kas var pamatot šo piemērošanu. Šīs piemērošanas šādi izvēlētiem ES iekšējiem lidojumiem absolūta

⁸⁰ Tādējādi it īpaši "maksājumu informācija" (pielikuma 6. punkts) ir jāierobežo ar maksāšanas kārtību un rēķinu par aviobiļeti, izslēdzot jebkādu citu informāciju, kurai nav tiešas saistības ar lidojumu, un "vispārīgās piezīmes" (12. punkts) var attiekties tikai uz šajā punktā tieši uzskaitīto informāciju, kas attiecas uz nepilngadīgiem pasažieriem.

⁸¹ Proti, šādu draudu esamība pati par sevi var radīt saikni starp attiecīgo datu pārsūtīšanu un apstrādi un cīņu pret terorismu. Tādējādi, paredzot PDR direktīvas piemērošanu visiem ES iekšējiem lidojumiem no attiecīgās dalībvalsts vai uz to uz noteiktu laiku, nepārsniedz stingri nepieciešamā robežas, jo lēmumu, kurā paredzēta šī piemērošana, ir jāspēj pārbaudīt tiesā vai neatkarīgā valsts pārvaldes iestādē.

nepieciešamība regulāri jāpārbauda atkarībā no to nosacījumu attīstības, kuri ir to izvēles pamatā.

- Lai iepriekš novērtētu PDR datus ar mērķi identificēt personas, attiecībā uz kurām jāveic padziļināta pārbaude pirms viņu ieceļošanas vai izceļošanas, ko vispirms veic, izmantojot automatisku apstrādi, PIN, pirmkārt, šos datus var salīdzināt tikai ar datubāzēm par meklējamām personām vai mantām vai arī personām, par kurām saņemts brīdinājums⁸². Šīm datubāzēm jābūt nediskriminējošām, un tās jāpārvalda kompetentajām iestādēm saistībā ar cīņu pret teroristiskiem nodarījumiem un smagiem noziegumiem, kuri objektīvi, kaut arī netieši, ir saistīti ar pasažieru aviotransportu. Attiecībā, otrkārt, uz iepriekš konstatēto kritēriju iepriekšēju novērtēšanu PIN nevar izmantot mākslīgās inteligences tehnoloģijas pašmācīšanās (*machine learning*) sistēmā, kas bez cilvēka iesaistīšanās un kontroles var mainīt novērtēšanas procesu un it īpaši novērtēšanas kritērijus, uz kuriem tiek balstīts šī procesa piemērošanas rezultāts, kā arī šo kritēriju izsvēršanu. Minētie kritēriji jānosaka tādā veidā, lai to piemērošana būtu vērsta specifiski uz indivīdiem, uz kuriem varētu attiekties saprātīgas aizdomas par līdzdalību teroristiskos nodarījumos vai smagos noziegumos, un lai tiktu ņemti vērā gan “apsūdzotie”, gan “attaisnotie” elementi, neradot tiešu vai netiešu diskrimināciju⁸³.
- Ņemot vērā šādai PDR datu automatiskai apstrādei raksturīgo kļūdas līmeni un samērā lielo to “kļūdaini pozitīvo” rezultātu skaitu, kuri iegūti tās piemērošanas laikā 2018. un 2019. gadā, ar PDR direktīvu izveidotās sistēmas piemērotība izvirzīto mērķu sasniegšanai galvenokārt ir atkarīga no šajā PIN veiktajā apstrādē iegūto pozitīvo rezultātu otrreizējās pārbaudes ar līdzekļiem, kas vairs nav automatiski, labas darbības. Šajā ziņā dalībvalstīm jāparedz skaidri un precīzi noteikumi, uz kuriem PIN darbinieki, kas veic šo individuālo atkārtoto pārbaudi, balstītu savu analīzi, lai nodrošinātu Hartas 7., 8. un 21. pantā nostiprināto pamattiesību pilnīgu ievērošanu un it īpaši garantētu saskanīgu administratīvu praksi PIN, ievērojot diskriminācijas aizlieguma principu. It īpaši tām jānodrošina, ka PIN nosaka objektīvus pārskatīšanas kritērijus, kas tās darbiniekiem ļautu pārbaudīt, pirmkārt, vai un kādā mērā pozitīva atbilde (*hit*) tiešām attiecas uz indivīdu, kas var būt iesaistīts teroristiskos nodarījumos vai smagos noziegumos, kā arī, otrkārt, automatiskās apstrādes nediskriminējošo raksturu. Šajā ziņā Tiesa vēl arī uzsver – kompetentajām iestādēm jānodrošina, ka ieinteresētā persona var saprast iepriekš noteikto novērtēšanas kritēriju un programmu, ar kurām šie kritēriji tiek piemēroti, darbības veidu, lai apzināti varētu izlemt izmantot vai neizmantot tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Tāpat arī saistībā ar šādu pārsūdzību tiesa, kas kontrolē kompetento iestāžu pieņemtā lēmuma likumību, kā arī, izņemot draudu valsts drošībai gadījumu, pati ieinteresētā persona var iepazīties gan ar visiem iemesliem, gan pierādījumiem, uz kuriem pamatojoties šis lēmums ir pieņemts, tostarp ar iepriekš noteiktajiem novērtēšanas kritērijiem un to programmu darbību, kuras piemēro šos kritērijus.
- Vēlāka PDR datu paziņošana un novērtēšana, tas ir, pēc attiecīgās personas ieceļošanas vai izceļošanas, var notikt vienīgi, pamatojoties uz jaunatklātiem apstākļiem un objektīviem elementiem, kas vai nu var pamatot saprātīgas aizdomas par šīs personas iesaistīšanos smagos noziedzīgos nodarījumos, kuri objektīvi, kaut arī netieši, ir saistīti ar pasažieru aviotransportu, vai arī ļauj uzskatīt, ka šie dati konkrētajā gadījumā varētu faktiski palīdzēt cīņā pret teroristiskiem nodarījumiem, kam ir šāda saikne. PDR datu paziņošana, lai veiktu šādu vēlāku novērtējumu, izņemot pienācīgi pamatotas steidzamības gadījumu, principā var notikt pēc iepriekšējas

⁸² Proti, datubāzes, kas attiecas uz meklējamām personām vai mantām vai arī personām, par kurām saņemts brīdinājums PDR direktīvas 6. panta 3. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Savukārt analīze, pamatojoties uz dažādām datubāzēm, varētu izpausties kā datu izpēte (*data mining*), un tā varētu radīt šo datu nesamērīgu izmantošanu, sniedzot līdzekļus attiecīgo personu precīza profila noteikšanai tikai tāpēc, ka tām ir nodoms ceļot ar lidmašīnu.

⁸³ Iepriekš noteiktajiem kritērijiem jābūt mērķorientētiem, samērīgiem un konkrētiem, un tie regulāri ir jāpārskata (PDR direktīvas 6. panta 4. punkts). Iepriekšējs novērtējums, ņemot vērā iepriekš noteiktus kritērijus, jāveic nediskriminējošā veidā. Saskaņā ar PDR direktīvas 6. panta 4. punkta ceturto teikumu kritēriji nekādā gadījumā nav balstīti uz personas rasi vai etnisko izcelsmi, politiskiem uzskatiem, reliģiju vai filozofisko pārliecību, dalību arodbiedrībās, veselību, seksuālo dzīvi vai dzimumorientāciju.

pārbaudes, ko veic vai nu tiesa, vai arī neatkarīga valsts pārvaldes iestāde pēc kompetento iestāžu pamatota pieteikuma, un tas tā ir neatkarīgi no tā, vai šis pieteikums iesniegts pirms vai pēc sešu mēnešu termiņa pēc šo datu pārsūtīšanas PIN beigām ⁸⁴.

- **Par PDR direktīvas interpretāciju**

Konstatējusi PDR direktīvas spēkā esamību, Tiesa sniedz papildu precizējumus par šīs direktīvas interpretāciju. Pirmkārt, tā norāda, ka direktīvā ir izsmeļoši uzskaitīti PDR datu apstrādes mērķi. Tādējādi šai direktīvai pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums, kurā ir atļauta PDR datu apstrāde citiem mērķiem, kas nav cīņa pret teroristiskiem nodarījumiem un smagiem noziegumiem. Tātad ar valsts tiesību aktiem, kuros kā PDR datu apstrādes mērķis turklāt ir atzīta izlūkošanas un drošības dienestu darbība, var būt neievērots šī uzskaitījuma izsmeļošais raksturs. Tāpat arī ar PDR direktīvu izveidoto sistēmu nevar paredzēt, lai uzlabotu robežkontroli un cīņu ar nelegālo imigrāciju ⁸⁵. No minētā izriet arī, ka PDR datus nevar saglabāt vienā datubāzē, ar kuru var iepazīties, lai sasniegtu gan PDR direktīvas mērķus, gan citus mērķus.

Otrkārt, Tiesa izskaidro neatkarīgas valsts iestādes jēdzienu, kurai ir kompetence pārbaudīt, vai PDR datu izpaušanas nosacījumi to vēlākai novērtēšanai ir izpildīti, un apstiprināt šādu izpaušanu. It īpaši iestādi, kas ir izveidota kā PIN, nevar par tādu uzskatīt, jo tai nav trešās personas statusa attiecībā pret iestādi, kas lūdz piekļuvi datiem. Tā kā tās darbinieki var būt darbinieki, kurus ir pārsūtījušas iestādes, kam ir tiesības lūgt šādu piekļuvi, PIN visdrīzāk noteikti ir saistīta ar šīm iestādēm. Tādējādi PDR direktīvai pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru iestādei, kas ir izveidota kā PIN, ir arī valsts kompetentās iestādes statuss, kura ir pilnvarota apstiprināt PDR datu izpaušanu sešus mēnešus pēc šo datu pārsūtīšanas PIN.

Treškārt, par PDR datu glabāšanas termiņu Tiesa ir nospriedusi, ka PDR direktīvas 12. pantam, skatītam Hartas 7. un 8. panta, kā arī 52. panta 1. punkta gaismā, ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts vispārējais šo datu glabāšanas termiņš pieci gadi, kas ir vienādi piemērojams visiem aviopasažieriem.

Tiesas ieskatā pēc sākotnējā sešu mēnešu glabāšanas termiņa beigām PDR datu glabāšana visdrīzāk nav ierobežota vienīgi ar absolūti nepieciešamo, ja tie attiecas uz aviopasažieriem, par kuriem ne iepriekšējais vērtējums, ne iespējamā sākotnējā sešu mēnešu glabāšanas laikā veiktās pārbaudes, ne jebkāds cits apstākļi nav parādījis, ka pastāvētu objektīvi elementi – piemēram, tas, ka attiecīgo pasažieru PDR dati ir snieguši pozitīvu atbildi, kas pārbaudīta iepriekšējā novērtējumā –, kuri varētu radīt risku teroristisku nodarījumu vai smagu noziegumu jomā, kam būtu objektīva, kaut arī netieša, saikne ar šo pasažieru veikto avioceļojumu. Savukārt tā uzskata, ka sākotnējā sešu mēnešu perioda laikā visu aviopasažieru, uz kuriem attiecas ar šo direktīvu izveidotā sistēma, PDR datu glabāšana principā visdrīzāk nepārsniedz to, kas ir absolūti nepieciešams.

Ceturtkārt, Tiesa sniedz norādes par PDR direktīvas iespējamo piemērošanu cīņā pret teroristiskiem nodarījumiem un smagiem noziegumiem citiem pasažieru transportēšanas veidiem Savienībā. Direktīvai, skatītai kopā ar LES 3. panta 2. punktu, LESD 67. panta 2. punktu un Hartas 45. pantu, ir pretrunā visu veidu PDR datu pārsūtīšanas un apstrādes sistēma par transportēšanu ar citiem līdzekļiem Savienības iekšienē, ja nav reālu un aktuālu vai paredzamu terorisma draudu, ar kuriem sastapusies attiecīgā dalībvalsts. Šādā situācijā ar PDR direktīvu izveidotās sistēmas piemērošana, tāpat kā piemērošana ES iekšējiem lidojumiem, ir jāierobežo ar PDR datiem par transportu attiecībā it īpaši uz noteiktiem savienojumiem vai ceļojumu plāniem vai arī noteiktām stacijām vai ostām, par kurām pastāv norādes, kas pamato šo piemērošanu. Attiecīgajai dalībvalstij ir jāizvēlas pārvadājumi,

⁸⁴ Saskaņā ar PDR direktīvas 12. panta 1. un 3. punktu šāda kontrole ir tieši paredzēta tikai attiecībā uz pieprasījumiem izpaust PDR datus, kas iesniegti pēc sešu mēnešu termiņa pēc šo datu pārsūtīšanas PIN.

⁸⁵ Proti, IPI direktīvas mērķis.

attiecībā uz kuriem šādas norādes pastāv, un regulāri jāpārskata šī piemērošana atkarībā no to nosacījumu attīstības, kuri ir to izvēles pamatā.

b) Personas datu apstrāde finanšu nozarē

2022. gada 20. septembra spriedums (virspalāta), VD un SR (C-339/20 un C-397/20, [EU:C:2022:703](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vienotais finanšu pakalpojumu tirgus – Tirgus ļaunprātīga izmantošana – Iekšējās informācijas ļaunprātīga izmantošana – Direktīva 2003/6/EK – 12. panta 2. punkta a) un d) apakšpunkts – Regula (ES) Nr. 596/2014 – 23. panta 2. punkta g) un h) apakšpunkts – Autorité des marchés financiers (AMF) uzraudzības un izmeklēšanas pilnvaras – Vispārējo interešu mērķis aizsargāt Eiropas Savienības finanšu tirgu integritāti un sabiedrības uzticēšanos finanšu instrumentiem – Iespēja AMF panākt, ka tai tiek nosūtīti elektronisko komunikāciju operatora rīcībā esošie datu plūsmas ieraksti – Personas datu apstrāde elektronisko komunikāciju nozarē – Direktīva 2002/58/EK – 15. panta 1. punkts – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 7., 8. un 11. pants, kā arī 52. panta 1. punkts – Komunikāciju konfidencialitāte – Ierobežojumi – Tiesību akti, kuros ir noteikts, ka elektronisko komunikāciju operatori visaptveroši un nediferencēti glabā informāciju par datu plūsmu – Iespēja valsts tiesai ierobežot ar Savienības tiesībām nesaderīgu valsts tiesību normu atzīšanas par spēkā neesošām sekas laikā – Izslēgšana

Autorité des marchés financiers (Finanšu tirgus uzraudzības iestāde (AMF), Francija) veiktās pārbaudes⁸⁶ rezultātā tika uzsākti kriminālprocesi pret divām fiziskām personām, proti, VD un SR, kas bija apsūdzētas šādu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā: iekšējās informācijas ļaunprātīga izmantošana, iekšējās informācijas ļaunprātīgas izmantošanas slēpšana, līdzdalība minētajos nodarījumos, korupcija un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana. Šajā izmeklēšanā AMF bija izmantojusi personas datus, kuri izriet no VD un SR veiktajiem tālruņa zvaniem un kuri elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniegšanas ietvaros iegūti saskaņā ar *code des postes et des communications électroniques* (Pasta un elektronisko sakaru kodekss)⁸⁷.

Tā kā par aizdomās turētajiem viņi tika atzīti, pamatojoties uz AMF sniegto informāciju par datu plūsmu, VD un SR katrs vērsās *cour d'appel de Paris* (Parīzes apelācijas tiesa, Francija) ar prasību, izvirzot tostarp pamatu par to, ka esot pārkāpts Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju⁸⁸ 15. panta 1. punkts, lasot to Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 7., 8. un 11. panta, kā arī 52. panta 1. punkta gaismā. Konkrēti, atsaucoties uz judikatūru, kas izriet no sprieduma *Tele2 Sverige un Watson u.c.*⁸⁹, VD un SR apstrīdēja, ka AMF ir tiesīga vākt minētos datus, pamatojoties uz aplūkotajām valsts tiesību normām, tāpēc, ka, viņuprāt, šīs normas, pirmkārt, nav saderīgas ar Savienības tiesībām, jo paredz savienojuma datu visaptverošu un nediferencētu glabāšanu, un, otrkārt, tajās nav nekādi ierobežotas AMF izmeklētāju pilnvaras pieprasīt tiem nosūtīt glabātos datus.

⁸⁶ Šī izmeklēšana tika veikta saskaņā ar *code monétaire et financier* (Monetārais un finanšu kodekss), redakcijā, kas piemērojama pamatlīetu faktiskajiem apstākļiem, L.621-10. pantu.

⁸⁷ Konkrēti, pamatojoties uz *code des postes et des communications électroniques*, redakcijā, kas piemērojama pamatlīetu faktiskajiem apstākļiem, L.34-1. pantu.

⁸⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/58/EK (2002. gada 12. jūlijs) par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju) (OV 2002, L 201, 37. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Direktīvu 2009/136/EK (OV 2009, L 337, 11. lpp.).

⁸⁹ Spriedums, 2016. gada 21. decembris, *Tele2 Sverige un Watson u.c.* (C-203/15 un C-698/15, [EU:C:2016:970](#)).

Ar diviem 2018. gada 20. decembra un 2019. gada 7. marta spriedumiem *cour d'appel de Paris* (Parīzes apelācijas tiesa) noraidīja VD un SR prasības. Iepriekš minēto prasības pamatu pirmās instances tiesas tiesneši noraidīja, pamatojoties tostarp uz apstākli, ka Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regula⁹⁰ ļauj kompetentajām iestādēm – ciktāl tas atbilst valsts tiesību aktiem – pieprasīt elektronisko komunikāciju pakalpojumu operatoru rīcībā esošos datu plūsmas ierakstus, ja ir pamatotas aizdomas par iekšējās informācijas izmantošanas tirdzniecībā aizlieguma pārkāpumu un ja šādi ieraksti var būt vajadzīgi šā pārkāpuma izmeklēšanai.

Tad VD un SR iesniedza kasācijas sūdzību *Cour de cassation* (Kasācijas tiesa, Francija), kas ir iesniedzējtiesa šajās lietās.

Šajā kontekstā iesniedzējtiesa vaicā, kā Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 15. panta 1. punkts – kontekstā ar Hartu – būtu salāgojams ar prasībām, kas izriet no Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas direktīvas⁹¹ 12. panta 2. punkta d) apakšpunkta un Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regulas 23. panta 2. punkta g) un h) apakšpunkta. Šā jautājuma pamatā ir pamatlietās aplūkoti leģislatīvie pasākumi, kuros tirgus ļaunprātīgas izmantošanas noziegumu – starp kuriem ir arī iekšējās informācijas ļaunprātīga izmantošana – apkarošanas nolūkos elektronisko komunikāciju pakalpojumu operatori tiek noteikts pienākums preventīvā kārtā veikt informācijas par datu plūsmu visaptverošu un nediferencētu glabāšanu gadu pēc tās ierakstīšanas. Ja Tiesa atzītu, ka pamatlietās aplūkoti tiesību akti par savienojuma datu glabāšanu neatbilst Savienības tiesībām, iesniedzējtiesa vaicā par šo tiesību aktu seku provizorisku atstāšanu spēkā, lai novērstu tiesisko nedrošību un ļautu līdz šim savāktos un glabātos datus izmantot iekšējās informācijas ļaunprātīgas izmantošanas konstatēšanai un kriminālvajāšanai par to.

Virspalātas sastāvā pasludinātajā spriedumā Tiesa nospriež, ka elektronisko komunikāciju pakalpojumu operatori nav atļauts tirgus ļaunprātīgas izmantošanas nodarījumu apkarošanas nolūkos preventīvā kārtā visaptveroši un nediferencēti glabāt informāciju par datu plūsmu gadu pēc tās ierakstīšanas. Turklāt tā apstiprina savas judikatūras atziņu, ka Savienības tiesībām ir pretrunā, ka dalībvalsts tiesa ierobežo laikā sekas, kas izriet no apstākļa, ka tā, pildot savu uzdevumu, par spēkā neesošām ir atzinusi ar Savienības tiesībām nesaderīgas valsts tiesību normas.

Tiesas vērtējums

Tiesa vispirms atgādina, ka, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī konteksts un šo normu ietverošā tiesiskā regulējuma mērķi.

Attiecībā uz prejudiciālajos jautājumos minēto tiesību normu formulējumu Tiesa konstatē, ka Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas direktīvas 12. panta 2. punkta d) apakšpunktā ir norādīts uz AMF pilnvarām “pieprasīt esošo[s] telefonsarunu ierakstus un esošos datu plūsmas ierakstus”, savukārt Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regulas 23. panta 2. punkta g) un h) apakšpunktā ir norādīts uz šīs iestādes pilnvarām pieprasīt, pirmkārt, “ieguldījumu brokeru sabiedrību, kredītiestāžu vai citu finanšu iestāžu rīcībā esošo[s] [...] datu plūsmas ierakstus” un, otrkārt, “ciktāl to atļauj valsts tiesību akti, pieprasīt telekomunikāciju operatora rīcībā esošos datu plūsmas ierakstus”. Tiesa atzīst, ka no šo tiesību normu formulējuma nepārprotami izriet, ka tajās ir vienīgi noteikti ietvari AMF pilnvarām “pieprasīt” šo operatoru rīcībā esošos datus, un tas nozīmē piekļuvi šiem datiem. Turklāt norāde uz minēto operatoru “rīcībā” “esošajiem” ierakstiem ļauj noprast, ka Savienības likumdevējs nav vēlējis reglamentēt valsts likumdevēja iespēju noteikt pienākumu šādus ierakstus glabāt. Tiesas ieskatā,

⁹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 596/2014 (2014. gada 16. aprīlis) par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu (tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regula) un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/6/EK un Komisijas Direktīvas 2003/124/EK, 2003/125/EK un 2004/72/EK (OV 2014, L 173, 1. lpp.).

⁹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/6/EK (2003. gada 28. janvāris) par iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu un tirgus manipulācijām (tirgus ļaunprātīgu izmantošanu) (OV 2003, L 96, 16. lpp.).

pamatojums šai interpretācijai esot turklāt rodams gan minēto normu kontekstā, gan šo normu veidotā tiesiskā regulējuma mērķos.

Par prejudiciālajos jautājumos minēto tiesību normu kontekstu Tiesa norāda – lai gan no attiecīgo Tirdzniecības likuma izmantošanas direktīvas⁹² un Tirdzniecības likuma izmantošanas regulas⁹³ normu formulējuma izriet, ka Savienības likumdevējs ir vēlējis likt dalībvalstīm veikt pasākumus, kas vajadzīgi tālab, lai finanšu jomā kompetento iestāžu rīcībā būtu iedarbīgu instrumentu, pilnvaru un resursu kopums, kā arī uzraudzības un izmeklēšanas pilnvaru kopums, lai nodrošinātu efektivitāti to uzdevumu veikšanā, šajās normās nekas nav teikts nedz par dalībvalstu varbūtējo iespēju tālab noteikt elektronisko komunikāciju pakalpojumu operatoriem pienākumu visaptveroši un nediferencēti glabāt informāciju par datu plūsmu, nedz par nosacījumiem, ar kādiem šiem operatoriem būtu jāglabā šie dati, lai tos vajadzības gadījumā iesniegtu kompetentajām iestādēm.

Par attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķiem Tiesa norāda, ka gan no Tirdzniecības likuma izmantošanas direktīvas⁹⁴, gan no Tirdzniecības likuma izmantošanas regulas⁹⁵ izriet, ka šo tiesību aktu mērķis ir nodrošināt Savienības finanšu tirgu integritāti un vairost ieguldītāju uzticēšanos šiem tirgiem, savukārt šī uzticēšanās balstās tostarp uz pārliecību, ka pret viņiem būs vienlīdzīga attieksme un viņi tiks aizsargāti no iekšējās informācijas prettiesiskas izmantošanas. Minētajās tiesību normās⁹⁶ noteiktā iekšējās informācijas izmantošanas aizlieguma mērķis tāpat ir nodrošināt līgumslēdzēju vienlīdzību biržas darījumos, izvairoties no tā, ka kāds no tiem, kura rīcībā ir iekšējā informācija un kurš tādēļ ir labvēlīgākā situācijā attiecībā pret citiem ieguldītājiem, gūst labumu uz to personu rēķina, kas šo informāciju nezina. Tirdzniecības likuma izmantošanas regulā⁹⁷ patiešām ir teikts, ka savienojuma datu ieraksti ir svarīgi un dažreiz vienīgie pierādījumi, lai konstatētu un pierādītu iekšējās informācijas izmantošanu tirdzniecībā un tirdzniecības manipulācijas, tomēr šajā regulā ir runa tikai par elektronisko komunikāciju pakalpojumu operatoru "rīcībā" esošajiem ierakstiem, kā arī par finanšu jomā kompetentās iestādes pilnvarām "pieprasīt" no šiem operatoriem "esošos" datus. Tādējādi no šā akta nekādi neizriet, ka Savienības likumdevējs būtu šādi vēlējis atzīt dalībvalstīm tiesības uzlikt elektronisko komunikāciju pakalpojumu operatoriem vispārīgu pienākumu glabāt datus. No tā izriet, ka nedz Tirdzniecības likuma izmantošanas direktīva, nedz Tirdzniecības likuma izmantošanas regula nevar būt juridiskais pamats vispārīgam pienākumam glabāt elektronisko komunikāciju pakalpojumu operatoru rīcībā esošos datu plūsmas ierakstus tālab, lai finanšu jomā kompetentā iestāde varētu īstenot tai saskaņā ar šiem tiesību aktiem piešķirtās pilnvaras.

Pēc tam Tiesa atgādina, ka jautājumā par datu glabāšanu un plašāk – par personas datu apstrādi elektronisko komunikāciju jomā – atsaucis regulējums rodams Direktīvā par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, un tāpēc tas, kā Tiesa interpretē šo direktīvu, ir attiecināms arī uz elektronisko komunikāciju pakalpojumu operatoru rīcībā esošajiem plūsmas datu ierakstiem, kurus finanšu jomā kompetentās iestādes Tirdzniecības likuma izmantošanas direktīvas⁹⁸ un Tirdzniecības likuma izmantošanas regulas⁹⁹ izpratnē var tiem pieprasīt. Tāpēc elektronisko komunikāciju

⁹² Direktīvas 2003/6 12. panta 1. punkts.

⁹³ No Regulas Nr. 596/2014 23. panta 3. punkta kopsakarā ar šīs regulas 62. apsvērumu.

⁹⁴ No Direktīvas 2003/6 2. un 12. apsvēruma.

⁹⁵ No Regulas Nr. 596/2014 1. panta kopsakarā ar šīs regulas 2. un 24. apsvērumu.

⁹⁶ Direktīvas 2003/6 2. panta 1. punktā un Regulas Nr. 596/2014 8. panta 1. punktā.

⁹⁷ Regulas Nr. 596/2014 62. apsvērumā.

⁹⁸ Direktīvas 2003/6 11. pants.

⁹⁹ Regulas Nr. 596/2014 22. pants.

pakalpojumu operatoru rīcībā esošo ierakstu apstrādes likumīgums¹⁰⁰ jāvērtē to nosacījumu kontekstā, kas paredzēti Direktīvā par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, kā arī atbilstoši tam, kā šo direktīvu interpretē Tiesa.

Tādējādi Tiesa nospriež, ka Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas direktīvai un Tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regulai – kopsakarā ar Direktīvu par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju un lasot tās Hartas gaismā – ir pretrunā tādi leģislatīvi pasākumi, kuros tirgus ļaunprātīgas izmantošanas nodarījumu – starp kuriem ir arī iekšējās informācijas ļaunprātīga izmantošana – apkarošanas nolūkos elektronisko komunikāciju pakalpojumu operatoriem tiek paredzēts pienākums preventīvā kārtā uz noteiktu laiku, proti, gadu pēc tās ierakstīšanas, taču visaptveroši un nediferencēti glabāt informāciju par datu plūsmu.

Visbeidzot, Tiesa apstiprina savu judikatūras atziņu, ka Savienības tiesībām ir pretrunā, ka dalībvalsts tiesa ierobežo laikā sekas, kas izriet no apstākļa, ka tā, pildot savu valsts tiesībās paredzēto uzdevumu, par spēkā neesošām ir atzinusi valsts tiesību normas – kurās, pirmkārt, elektronisko komunikāciju pakalpojumu operatoriem ir uzlikts pienākums visaptveroši un nediferencēti glabāt informāciju par datu plūsmu un, otrkārt, pieļauts, ka šī informācija tiek sniegta finanšu jomā kompetentajai iestādei, iepriekš nesāņemot tiesas vai neatkarīgas administratīvas iestādes atļauju –, jo šīs tiesību normas ir nesaderīgas ar Direktīvu par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, lasot to Hartas gaismā. Tomēr Tiesa atgādina, ka atbilstoši dalībvalstu procesuālās autonomijas principam šādas glabāšanas ceļā iegūto pierādījumu pieļaujāmība ir vērtējama atbilstoši valsts tiesībām ar nosacījumu, ka tiek ievēroti tostarp līdzvērtības un efektivitātes principi. Šis nupat minētais efektivitātes princips prasa, lai valsts krimināllietu tiesa neņemtu vērā informāciju un pierādījumus, kas pretrunā Savienības tiesībām ir iegūti, visaptveroši un nediferencēti glabājot informāciju par datu plūsmu un atrašanās vietas datus, ja datu subjekti nespēj efektīvi paust nostāju par šo informāciju un šiem pierādījumiem, kuri ir saistīti ar jomu, ko tiesa nepārzina, un kuri var būtiski ietekmēt faktu vērtējumu.

2022. gada 22. novembra spriedums (virspalāta), Luxembourg Business Registers (C-37/20 un C-601/20, [EU:C:2022:912](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Finanšu sistēmas izmantošanas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai vai terorisma finansēšanai novēršana – Direktīva (ES) 2018/843, ar kuru groza Direktīvu (ES) 2015/849 – Pēdējās minētās direktīvas 30. panta 5. punkta pirmās daļas c) apakšpunktā izdarītie grozījumi – Ikviena sabiedrības locekļa piekļuve informācijai par patiesajiem labuma guvējiem – Spēkā esamība – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 8. pants – Privātās un ģimenes dzīves neaizskaramība – Personas datu aizsardzība

Lai apkarotu un novērstu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu, ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvu¹⁰¹ dalībvalstīm ir noteikts pienākums uzturēt reģistru, kurā ir informācija par to teritorijā reģistrētu sabiedrību un citu juridisko vienību

¹⁰⁰ Direktīvas 2003/6 12. panta 2. punkta d) apakšpunkta un Regulas Nr. 596/2014 23. panta 2. punkta g) un h) apakšpunkta izpratnē.

¹⁰¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 648/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK (OV 2015, L 141, 73. lpp.; turpmāk tekstā – “Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīva”).

patiesajiem labuma guvējiem¹⁰². Pēc grozījumiem šajā direktīvā, kas izdarīti ar Direktīvu 2018/843¹⁰³, noteikta daļa informācijas vienmēr ir jādara pieejama ikvienam sabiedrības loceklim. Atbilstoši šādi grozītajai Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvai (turpmāk tekstā – “grozītā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīva”) ar Luksemburgas tiesību aktiem¹⁰⁴ tika izveidots patieso labuma guvēju reģistrs (turpmāk tekstā – “PLGR”), lai saglabātu un darītu pieejamu virkni tādas informācijas par reģistrēto juridisko veidojumu patiesajiem labuma guvējiem, kam var piekļūt ikviens interesents.

Šajā kontekstā Luksemburgas apgabaltiesā tika ierosinātas divas lietas, kurās WM un *Sovim SA* apstrīdēja, ka *Luxembourg Business Registers*, kas pārvalda PLGR, ir noraidījis to lūgumus liegt plašai sabiedrībai piekļuvi informācijai, kas attiecas – pirmajā lietā – uz WM kā nekustamā īpašuma sabiedrības patieso labuma guvēju un – otrajā lietā – uz *Sovim SA* patieso labuma guvēju. Saistībā ar šīm divām lietām *tribunal d'arrondissement de Luxembourg* (Luksemburgas apgabaltiesa), rodoties šaubām par Savienības tiesību, ar kurām izveidota informācijas par patiesajiem labuma guvējiem publiskas pieejamības sistēma, spēkā esamību, vērsās Tiesā ar prejudiciālu jautājumu par spēkā esamības vērtējumu.

Ar savu spriedumu Tiesa virspalātas sastāvā ir atzinusi par spēkā neesošu Direktīvu 2018/843, ciktāl ar to grozīta Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīva tādā nozīmē, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, lai informācija par to teritorijā reģistrētu sabiedrību un citu juridisko vienību patiesajiem labuma guvējiem vienmēr būtu pieejama ikvienam sabiedrības loceklim¹⁰⁵.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa konstatē, ka ikviena sabiedrības locekļa piekļuve informācijai par patiesajiem labuma guvējiem, kas paredzēta Grozītajā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvā, ir smaga iejaukšanās Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) attiecīgi 7. un 8. pantā nostiprinātajās pamattiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka – tā kā attiecīgajos datos ir ietverta informācija par identificētām fiziskām personām, proti, dalībvalstu teritorijā reģistrētu sabiedrību un citu juridisko vienību patiesajiem labuma guvējiem, – ikviena plašas sabiedrības locekļa piekļuve informācijai ietekmē pamattiesības uz privātās dzīves neaizskaramību. Turklāt to publiskošana ikvienam sabiedrības loceklim ir personas datu apstrāde. Tā piebilst, ka šāda publiskošana ikvienam sabiedrības loceklim ir iejaukšanās divās iepriekš minētajās pamattiesībās, lai kāda arī būtu izpaustās informācijas vēlākā izmantošana¹⁰⁶.

Attiecībā uz šīs iejaukšanās smagumu Tiesa norāda, ka, ciktāl ikvienam sabiedrības loceklim izpaustā informācija attiecas uz patiesā labuma guvēja identitāti, kā arī viņa faktiskās līdzdalības veidu un lielumu uzņēmumos vai citās juridiskajās vienībās, tā var ļaut izveidot profilu, kas attiecas uz

¹⁰² Saskaņā ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvas 3. panta 6. punktu patiesie labuma guvēji ir jebkura(-as) fiziska(-as) persona(-as), kurai(-ām) faktiski pieder klients vai kura(-as) šo klientu kontrolē, un/vai fiziska(-as) persona(-as), kuras vārdā darījums vai darbība tiek veikta.

¹⁰³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/843 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvas 2009/138/EK un 2013/36/ES (OV 2018, L 156, 43. lpp.).

¹⁰⁴ *Loi du 13 janvier 2019 instituant un Registre des bénéficiaires effectifs* (2019. gada 13. janvāra likums par patieso labuma guvēju reģistra izveidi; *Mémorial A* 2019, Nr. 15).

¹⁰⁵ Direktīvas 2018/843 1. panta 15. punkta c) apakšpunkta, ar kuru ir grozīts Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvas 30. panta 5. punkta pirmās daļas c) apakšpunkts, spēkā neesamība.

¹⁰⁶ Spriedums, 2022. gada 21. jūnijs, *Ligue des droits humains* (C-817/19, [EU:C:2022:491](#), 96. punkts un tajā minētā judikatūra).

noteiktiem personas identifikācijas datiem, datu subjekta mantisko stāvokli, kā arī konkrētām ekonomikas nozarēm, valstīm un uzņēmumiem, kuros tas ir veicis ieguldījumus. Turklāt šī informācija kļūst pieejama potenciāli neierobežotam personu skaitam tādējādi, ka šāda personas datu apstrāde var ļaut arī personām, kuras ar šī pasākuma mērķi nesaistītu iemeslu dēļ vēlas noskaidrot tostarp patiesā labuma guvēja materiālo un finansiālo situāciju, brīvi piekļūt minētajai informācijai. Šī iespēja ir vēl vienkāršāka, ja ar attiecīgajiem datiem var iepazīties internetā. Turklāt varbūtējās sekas datu subjektiem, kādas rodas iespējamās to datu ļaunprātīgas izmantošanas dēļ, saasina fakts, ka, tiklīdz šie dati ir darīti pieejami ikvienam sabiedrības loceklim, tos ne tikai var brīvi iegūt, bet arī saglabāt un izplatīt un tādējādi datu subjektiem kļūst grūtāk vai pat iluzori efektīvi aizstāvēt sevi pret ļaunprātīgām darbībām.

Otrām kārtām, pārbaudot attiecīgās iejaukšanās attaisnojumu, pirmkārt, Tiesa atzīmē, ka šajā lietā ir ievērots tiesiskuma princips. Tā, iepriekš minēto pamattiesību izmantošanas ierobežojums, kas izriet no ikviena sabiedrības locekļa piekļuves informācijai par patiesajiem labuma guvējiem, ir paredzēts tiesību aktā, proti, grozītajā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvā. Turklāt, no vienas puses, šajā direktīvā ir precizēts, ka šai informācijai ir jābūt adekvātai, pareizai un aktuālai, un tajā ir skaidri uzskaitīti konkrēti dati, kuriem ir jāpiešķir publiska piekļuve. No otras puses, tajā ir paredzēti nosacījumi, ar kādiem dalībvalstis var paredzēt atkāpes no šādas piekļuves.

Otrkārt, tā precizē, ka attiecīgā iejaukšanās neapdraud Hartas 7. un 8. pantā garantēto pamattiesību būtību. Lai gan ir taisnība, ka grozītajā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvā nav ietverts izsmelošs to datu uzskaitījums, kuriem ir jāļauj piekļūt ikvienam sabiedrības loceklim, un ka dalībvalstīm ir tiesības sniegt piekļuvi papildu informācijai, tomēr var iegūt, saglabāt un tādējādi potenciāli darīt publiski pieejamu vienīgi "adekvātu" informāciju par patiesajiem labuma guvējiem un to faktisko līdzdalību, kas tostarp izslēdz informāciju, kurai nav adekvātas saiknes ar grozītās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvas mērķiem. Tomēr nešķiet, ka informācijas, kam ir šāda saikne, izpaušana ikvienam sabiedrības loceklim jebkādā veidā apdraudētu minēto pamattiesību būtību.

Treškārt, Tiesa uzsver, ka, paredzot ikviena sabiedrības locekļa piekļuvi informācijai par patiesajiem labuma guvējiem, Savienības likumdevējs vēlas novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu, radot vidi ar lielāku pārredzamību, kurā ir mazāka iespēja, ka to izmantos šiem mērķiem, proti, vispārējo interešu mērķim, ar ko var attaisnot pat smagu iejaukšanos Hartas 7. un 8. pantā nostiprinātajās pamattiesībās.

Ceturtkārt, pārbaudot attiecīgās iejaukšanās piemērotību, nepieciešamību un samērīgumu, Tiesa konstatē, ka ikviena sabiedrības locekļa piekļuve informācijai par patiesajiem labuma guvējiem, protams, ir piemērota šī mērķa sasniegšanai.

Tomēr tā uzskata, ka šo iejaukšanos nevar uzskatīt par tādu, kas ierobežota ar absolūti nepieciešamo. No vienas puses, minētās iejaukšanās striktu nepieciešamību nevar pierādīt, pamatojoties uz to, ka kritēriju par ikvienas personas, kura vēlas piekļūt informācijai par patiesajiem labuma guvējiem, "leģitīmo interešu" esamību saskaņā ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvu, redakcijā, kas bija spēkā pirms tās grozīšanas ar Direktīvu 2018/843, bija grūti īstenot un ka tā piemērošana varēja izraisīt patvaļīgus lēmumus. Proti, iespējamās grūtības tiesību aktos precīzi noteikt gadījumus un apstākļus, kādos sabiedrība var piekļūt informācijai par patiesajiem labuma guvējiem, nevar attaisnot to, ka Savienības likumdevējs piekļuvi šai informācijai paredz ikvienam sabiedrības loceklim.

No otras puses, arī ar Direktīvā 2018/843 ietvertajiem skaidrojumiem nevar pierādīt attiecīgās iejaukšanās striktu nepieciešamību¹⁰⁷. Tā kā saskaņā ar šiem skaidrojumiem ikviena sabiedrības locekļa piekļuvei informācijai par patiesajiem labuma guvējiem ir jāļauj pilsoniskajai sabiedrībai,

¹⁰⁷ Skaidrojumi minēti Direktīvas 2018/843 30. apsvērumā.

tostarp presei un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, vairāk kontrolēt informāciju, Tiesa norāda, ka gan presei, gan pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kurām ir saikne ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu un apkarošanu, ir likumīgas intereses piekļūt attiecīgajai informācijai. Tas pats attiecas uz personām, kas vēlas uzzināt sabiedrības vai citas juridiskas vienības patiesā labuma guvēja identitāti, jo tās gatavojas noslēgt darījumus ar šīm personām, vai arī finanšu iestādēm un iestādēm, kas iesaistītas cīņā ar pārkāpumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas vai terorisma finansēšanas jomā.

Attiecīgā iejaukšanās nav arī samērīga. Šajā ziņā Tiesa konstatē, ka materiālo tiesību normas, kas reglamentē šo iejaukšanos, neatbilst skaidrības un precizitātes prasībai. Proti, grozītajā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvā ir paredzēta ikvienas sabiedrības daļas piekļuve "vismaz" šajā direktīvā minētajiem datiem un dalībvalstīm ir dota iespēja sniegt piekļuvi papildu informācijai, kas ietver "vismaz" attiecīgā patiesā labuma guvēja dzimšanas datumu vai kontaktinformāciju. No vārda "vismaz" lietojuma izriet, ka šī direktīva ļauj sabiedrībai darīt pieejamus datus, kas nav nedz pietiekami definēti, nedz identificējami.

Turklāt attiecībā uz šīs iejaukšanās smaguma samērošanu ar izvirzītā vispārējo interešu mērķa nozīmīgumu Tiesa atzīst, ka, ņemot vērā tā nozīmīgumu, šis mērķis var attaisnot pat smagu iejaukšanos Hartas 7. un 8. pantā nostiprinātajās pamattiesībās.

Tomēr, pirmkārt, cīņa pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu galvenokārt ir jāveic valsts iestādēm, kā arī tādām struktūrām kā kredītiestādēm vai finanšu iestādēm, kurām, ņemot vērā to darbību, šajā jomā ir noteikti īpaši pienākumi. Šī iemesla dēļ grozītajā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvā ir paredzēts, ka informācijai par patiesajiem labuma guvējiem vienmēr ir jābūt pieejamai kompetentajām iestādēm un finanšu ziņu vākšanas vienībām bez jebkādiem ierobežojumiem, kā arī atbildīgajiem subjektiem saistībā ar klienta uzticamības pārbaudi¹⁰⁸.

Otrkārt, salīdzinājumā ar agrāko sistēmu, kurā papildu kompetento iestāžu un noteiktu struktūru piekļuvei informācijai par patiesajiem labuma guvējiem bija paredzēta arī jebkuras tādas personas vai organizācijas piekļuve, kas var pierādīt likumīgās intereses, ar Direktīvu 2018/843 ieviestā sistēma ir uzskatāma par ievērojami smagāku Hartas 7. un 8. pantā garantēto pamattiesību aizskārumu, taču šis papildu smagums nevar attaisnot iespējamus ieguvumus, ko attiecībā uz cīņu pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu šī pēdējā sistēma varētu radīt salīdzinājumā ar pirmo.

c) Lūgums par atsaistīšanu meklētājprogrammā

2022. gada 8. decembra spriedums (virspalāta), Google (Apgalvoti nepatiesa satura atsaistīšana) (C-460/20, [EU:C:2022:962](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Fizisko personu aizsardzība attiecībā uz personas datu apstrādi – Direktīva 95/46/EK – 12. panta b) punkts – 14. panta pirmās daļas a) punkts – Regula (ES) 2016/679 – 17. panta 3. punkta a) apakšpunkts – Interneta meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējs – Meklēšana, ievadot personas vārdu – Tādas saites uz rakstiem, kuros ir apgalvoti nepatiesa informācija, iekļaušana meklēšanas rezultātu sarakstā – Šo rakstu ilustrējošās fotogrāfijas, kas attēlu meklēšanas rezultātu sarakstā parādītas sīktēlu (thumbnails) formā – Meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam adresēts atsaistīšanas lūgums – Pamattiesību izsvēršana – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7., 8., 11. un 16. pants – Meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzēja pienākumi un atbildība atsaistīšanas lūguma izpildes sakarā – Atsaistīšanas lūguma iesniedzēja pierādīšanas pienākums

¹⁰⁸ Grozītās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvas 30. panta 5. punkta pirmās daļas a) un b) apakšpunkts.

Par prasītājiem pamatlietā, proti, TU, kas ieņem atbildīgus amatus un kam pieder kapitāldaļas dažādās sabiedrībās, un RE, kas bija viņa dzīvesbiedre un līdz 2015. gada maijam – vienas no šīm sabiedrībām prokūriste, bija trīs raksti, kurus 2015. gadā kādā interneta vietnē publicēja šīs interneta vietnes redaktore G LLC. Šajos rakstos, no kuriem viens tika ilustrēts ar četrām fotogrāfijām, kurās attēloti prasītāji un kuras vedina domāt, ka viņi dzīvo greznībā, bija kritiski aplūkots viņu sabiedrību ieguldījumu modelis. Piekļuve šiem rakstiem bija iespējama, Google LLC (turpmāk tekstā – “Google”) pārvaldītajā meklētājprogrammā ievadot prasītāju vārdus un uzvārdus gan atsevišķi, gan kopā ar konkrētu sabiedrību nosaukumiem. Rezultātu sarakstā bija saite uz šiem rakstiem, kā arī uz fotogrāfijām sīktēlu (*thumbnails*) formā.

Prasītāji pamatlietā lūdza Google kā tās meklētājprogrammas veiktās personas datu apstrādes pārziņi, pirmkārt, no meklēšanas rezultātu saraksta atsaistīt attiecīgos rakstus, pamatojoties uz to, ka šajos rakstos esot ietverti nepatiesi apgalvojumi un apmelojoši viedokļi, un, otrkārt, no meklēšanas rezultātu saraksta izņemt sīktēlus. Google atteicās apmierināt šo lūgumu.

Tā kā gan pirmajā instancē, gan apelācijas instancē prasītājiem pamatlietā spriedums nebija labvēlīgs, tie vērsās *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) ar revīzijas (*Revision*) sūdzību, saistībā ar kuru *Bundesgerichtshof* vērsās Tiesā ar prejudiciālajiem jautājumiem par VDAR¹⁰⁹ un Direktīvas 95/46¹¹⁰ interpretāciju.

Ar virspalātas sastāvā pasludināto spriedumu Tiesa virza tālāk savu judikatūru par nosacījumiem, kas piemērojami atsauču atsaistīšanas lūgumiem, kuri adresēti meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam, pamatojoties uz noteikumiem par personas datu aizsardzību¹¹¹. Konkrēti, tā pārbauda, pirmkārt, to pienākumu un atbildības apjomu, kas ir meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam, izskatot atsaistīšanas lūgumu, kurš pamatots ar piesaistītajā saturā atrodamās informācijas apgalvotu nepatiesumu, un, otrkārt, datu subjekta pienākumu pierādīt šīs informācijas nepatiesumu. Turklāt tā arī spriež par to, vai, izskatot lūgumu no meklēšanas rezultātu saraksta izņemt sīktēlu formā esošās fotogrāfijas, ir jāņem vērā sākotnējais konteksts, kurā šīs fotogrāfijas ir publicētas internetā.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa nospiež, ka saistībā ar izsvēršanu, kas jāveic, no vienas puses, starp tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību un, no otras puses, tiesībām uz vārda un informācijas brīvību¹¹², izskatot meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam adresētu lūgumu no meklēšanas rezultātu saraksta atsaistīt saturu ar apgalvoti nepatiesu informāciju, šāda atsaistīšana nav pakārtota nosacījumam, ka jautājumam par atsaučes piesaistītā satura patiesumu jābūt vismaz provizoriski atrisinātam tiesvedībā, ko šī lūguma iesniedzējs uzsācis pret satura veidotāju.

Ievadam, lai izvērtētu, kādos apstākļos meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam ir jāapmierina atsaistīšanas lūgums un tāvad no rezultātu saraksta, kas parādās, veicot meklēšanu pēc datu subjekta vārda, jādzēš saite uz interneta vietni, kurā atrodas apgalvojumi, kurus minētā persona uzskata par nepatiesiem, Tiesa citastarp ir atgādinājusi, ka:

¹⁰⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp.) 17. panta 3. punkta a) apakšpunkts.

¹¹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (OV 1995, L 281, 31. lpp.) 12. panta b) punkts un 14. panta pirmās daļas a) punkts.

¹¹¹ Spriedumi, 2014. gada 13. maijs, *Google Spain un Google* (C-131/12, [EU:C:2014:317](#)), kā arī 2019. gada 24. septembris, *GC u.c. (Atsauču uz sensitīviem datiem atsaistīšana)* (C-136/17, [EU:C:2019:773](#)) un *Google (Atsauču atsaistīšanas teritoriālā piemērojamība)* (C-507/17, [EU:C:2019:772](#)).

¹¹² Pamattiesības, kas garantētas attiecīgi Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7., 8. un 11. pantā.

- ciktāl meklētājprogrammas darbība var būtiski un vēl papildus interneta vietņu redaktoru darbībai ietekmēt pamattiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību, šādas meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam kā personai, kas nosaka šīs darbības nolūkus un līdzekļus, savas atbildības, pilnvaru un iespēju robežās ir jānodrošina, lai Direktīvā 95/46 un VDAR paredzētās garantijas varētu tikt pilnībā nodrošinātas un lai faktiski varētu tikt īstenota datu subjektu efektīva un pilnīga aizsardzība;
- meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam, kas saņēmis lūgumu atsaistīt atsauces, ir jāpārbauda, vai saites uz attiecīgo interneta vietni iekļaušana rezultātu sarakstā ir vajadzīga, lai izmantotu ar tiesībām uz vārda brīvību un informāciju aizsargāto informācijas brīvību to interneta lietotāju gadījumā, kuri varētu būt ieinteresēti piekļūt šai interneta vietnei, veicot šādu meklēšanu;
- VDAR ir skaidri noteikta prasība pamattiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību izsvērt iepretim pamattiesībām uz informācijas brīvību.

Vispirms tiesa norāda, ka, lai gan datu subjekta tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību vispārīgi ir pārākas par interneta lietotāju tiesībām piekļūt attiecīgajai informācijai, šis samērs tomēr var būt atkarīgs no katra gadījuma īpašajiem apstākļiem, tostarp – šīs informācijas veida un tā, cik šī informācija ir sensitīva saistībā ar datu subjekta privāto dzīvi, kā arī no sabiedrības interesēm saņemt šo informāciju, kuras var atšķirties citastarp atkarībā no attiecīgā subjekta lomas sabiedriskajā dzīvē.

Jautājums, vai norādītais saturs ir vai nav paties, arī ir būtisks elements šajā vērtējumā. Tādējādi noteiktos apstākļos interneta lietotāju tiesības uz informāciju un satura veidotāja vārda brīvība var prevalēt pār tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību, it īpaši, ja datu subjektam ir loma sabiedriskajā dzīvē. Tomēr šī saikne apvēršas, ja vismaz daļa no atsaistīšanas lūgumā norādītās informācijas, kura iepretim visam saturam nav maznozīmīga, izrādās nepatiesa. Šādā gadījumā tiesības informēt un tiesības tikt informētam nevar tikt ņemtas vērā, jo tās nevar ietvert tiesības izplatīt šādu informāciju un piekļūt tai.

Turpinājumā, runājot, pirmkārt, par pienākumiem saistībā ar konstatējumu par to, vai informācija, kas ietverta piesaistītajā saturā, ir vai nav patiesa, Tiesa precizē, ka personai, kas lūdz atsaistīt atsauces šādas informācijas nepatiesuma dēļ, ir jāpierāda, ka šī informācija vai vismaz daļa no šīs informācijas, kura nav maznozīmīga iepretim visam šim saturam, ir acīmredzami nepatiesa. Tomēr, lai izvairītos, ka šai personai tiek uzlikts pārmērīgs slogs, kas varētu kaitēt tiesību uz atsaistīšanu efektivitātei, šai personai ir pienākums iesniegt tikai tādus pierādījumus, ko tai var pamatoti prasīt sameklēt, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus. Šai personai principā nevar prasīt, lai tā pirmstiesas posmā, pamatojot savu atsaistīšanas lūgumu, iesniegtu tiesas nolēmumu, kas kaut pagaidu noregulējuma posmā pieņemts pret interneta vietnes redaktoru.

Otrkārt, attiecībā uz meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzēja pienākumiem un atbildību Tiesa uzsver – lai pārbaudītu, vai pēc atsaistīšanas lūguma saņemšanas attiecīgo saturu var joprojām iekļaut tā meklētājprogrammas sniegto meklējumu rezultātu sarakstā, pakalpojumu sniedzējam ir jāņem vērā visas iesaistītās tiesības un intereses un visi konkrētās lietas apstākļi. Taču šim pakalpojumu sniedzējam nevar prasīt, lai tas noskaidrotu faktus un šajā nolūkā organizētu sacīkstē balstītu saziņu ar satura veidotāju, lai iegūtu trūkstošo informāciju par norādītā satura patiesumu. Pienākums piedalīties atsaucēs piesaistītā satura patiesuma noskaidrošanā pakalpojumu sniedzējam radītu slogu, kas pārsniedz to, ko no tā var saprātīgi gaidīt, ņemot vērā šā pakalpojumu sniedzēja atbildību, pilnvaras un iespējas. Šāds risinājums radītu nopietnu risku, ka saturs, kas atbilst legītimai un prevalējošai sabiedrības vajadzībai pēc informācijas, tiktu atsaistīts no rezultātu saraksta un tādējādi kļūtu grūti atrodams internetā. Tādējādi, ja šis pakalpojumu sniedzējs gandrīz sistemātiski veiku atsaistīšanu no rezultātu saraksta, lai izvairītos no pienākuma noskaidrot attiecīgos faktus par norādītā satura patiesumu, pastāvētu reāls risks, ka personas varētu tikt atturētas no vārda un informācijas brīvības izmantošanas.

Tāpēc gadījumā, ja atsaistīšanas lūguma iesniedzējs sniedz pierādījumus tam, ka piesaistītajā saturā ietvertā informācija vai vismaz daļa no šīs informācijas, kura nav maznozīmīga iepretim visam šim saturam, ir acīmredzami nepatiesa, meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam ir jāapmierina šis lūgums. Tāpat ir gadījumā, kad lūguma iesniedzējs iesniedz tiesas nolēmumu, kas pieņemts pret interneta vietnes redaktoru un kas ir balstīts uz konstatējumu, ka minētajā saturā ietvertā informācija, kura iepretim visam šim saturam nav maznozīmīga, vismaz pirmšķietami ir nepatiesa. Savukārt, ja no lūguma iesniedzēja sniegtajiem pierādījumiem uzskatāmi neizriet, ka šī informācija ir nepatiesa, meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam nav pienākuma apmierināt atsaistīšanas lūgumu, ja nav šāda tiesas nolēmuma. Ja attiecīgā informācija var veicināt sabiedriski nozīmīgu diskusiju, tad, ņemot vērā visus konkrētās lietas apstākļus, īpaša nozīme ir jāpiešķir tiesībām uz vārda un informācijas brīvību.

Visbeidzot Tiesa piebilst, ka tad, ja meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējs atsaistīšanas lūgumu atstāj bez virzības, datu subjektam ir jābūt iespējai vērsties uzraudzības iestādē vai tiesu iestādē, lai tā varētu veikt nepieciešamās pārbaudes un uzdot pārzinim veikt vajadzīgās darbības. Šajā ziņā tieši tiesu iestādēm ir jānodrošina konfliktējošo interešu izsvēršana, jo tās ir vislabākajā pozīcijā, lai veiktu kompleksu un padziļinātu izsvēršanu, kurā tiek ņemti vērā visi kritēriji un faktori, kas ir noteikti atbilstošajā judikatūrā.

Otrām kārtām, Tiesa nospriež, ka, izsverot iepriekš minētās pamattiesības, lai izvērtētu atsaistīšanas lūgumu no attēlu meklējuma, kas veikts pēc fiziskas personas vārda, atsaistīt rezultātus ar fotogrāfijām sīktēlu formā, kurās attēlota šī persona, jāņem vērā šo fotogrāfiju informatīvā nozīme neatkarīgi no to sākotnējā konteksta, kādā tās publicētas interneta vietnē, no kuras tās izgūtas. Taču ir jāņem vērā visi teksta elementi, kuri šīm fotogrāfijām tieši pievienoti meklēšanas rezultātu sarakstā un kuri var viest skaidrību par šo fotogrāfiju informatīvo nozīmi.

Lai pamatotu šo secinājumu, Tiesa uzsver, ka attēlu meklēšanai, kas veikta interneta meklētājprogrammā, ievadot kādas personas vārdu, tiek piemēroti tādi paši principi kā interneta vietņu un tajās ietvertās informācijas meklēšanai. Tā norāda, ka datu subjekta fotogrāfiju parādīšana sīktēlu formā, veicot meklēšanu pēc personvārda, var iespējami radīt šīs personas tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību īpaši nopietnu aizskārumu.

Tāpēc, ja meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējam ir iesniegts atsaistīšanas lūgums dzēst attēlu meklēšanas rezultātus, kas veikti, ievadot personas vārdu un iegūstot šīs personas fotogrāfijas sīktēlu formā, tam ir jāpārbauda, vai attiecīgo fotogrāfiju parādīšana ir nepieciešama, lai varētu tikt izmantotas šajās fotogrāfijās potenciāli ieinteresēto interneta lietotāju tiesības uz informācijas brīvību.

Tā kā meklētājprogramma datu subjekta fotogrāfijas parāda ārpus konteksta, kādā tās publicētas ar atsauci piesaistītajā interneta vietnē, visbiežāk, lai ilustrētu šajā lapā ietvertos teksta elementus, jānoskaidro, vai šis konteksts tomēr ir jāņem vērā veicamajā konfliktējošo tiesību un interešu izsvēršanā. Šajā ziņā tas, vai minētajā vērtējumā jāiekļauj arī tās interneta vietnes saturs, kurā ir ietverta fotogrāfija, kuras parādīšanu sīktēla formā tiek prasīts izbeigt, ir atkarīgs no attiecīgās apstrādes priekšmeta un rakstura.

Pirmkārt, attiecībā uz šīs apstrādes priekšmetu Tiesa norāda, ka fotogrāfiju kā neverbāla komunikācijas līdzekļa publicēšanai var būt lielāka ietekme uz interneta lietotājiem nekā tekstuālām publikācijām. Proti, fotogrāfijas pašas par sevi ir būtisks līdzeklis, lai piesaistītu interneta lietotāju uzmanību, un var izraisīt interesi piekļūt rakstiem, ko tās ilustrē. Tomēr, jo īpaši, ņemot vērā to, ka fotogrāfijas bieži vien var tikt interpretētas dažādi, to parādīšana meklēšanas rezultātu sarakstā sīktēlu formā var radīt īpaši nopietnu iejaukšanos datu subjekta tiesībās uz sava attēla aizsardzību, un tas ir jāņem vērā, izsverot konfliktējošās tiesības un intereses. Tādēļ atšķirīga izsvēršana jāveic atkarībā no tā, vai runa ir par interneta vietnes redaktora publicētiem rakstiem ar fotogrāfijām, kas, ievietotas to sākotnējā kontekstā, ilustrē šajos rakstos sniegto informāciju un tajos pausto viedokli, vai turpretim par fotogrāfijām, kuras kā sīktēlus rezultātu sarakstā meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējs parāda ārpus konteksta, kurā tās publicētas sākotnējā interneta vietnē.

Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka ne tikai iemesls, kas attaisno personas datu publicēšanu interneta vietnē, var arī nesakrist ar to, uz ko balstās meklētājprogrammas darbība, bet pat tad, ja tas tā ir, veicamās attiecīgo tiesību un interešu izsvēršanas rezultāts var atšķirties atkarībā no tā, vai apstrādi ir veicis meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējs vai interneta vietnes redaktors. Pirmām kārtām, legītimās intereses, kas attaisno šo apstrādi, var būt atšķirīgas un, otrām kārtām, sekas, kādas ir šādai apstrādei attiecībā uz datu subjektu un it īpaši tā privāto dzīvi, var arī nebūt vienas un tās pašas ¹¹³.

Otrkārt, attiecībā uz meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzēja veiktās apstrādes raksturu Tiesa konstatē, ka, izgūstot internetā publicētās fizisko personu fotogrāfijas un parādot tās atsevišķi attēlu meklēšanas rezultātos sīktēlu formā, meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējs piedāvā pakalpojumu, kas ietver personas datu apstrādi, kura ir savrupa un atšķirīga no tās apstrādes, ko veic tās interneta vietnes redaktors, no kuras ir ņemtas fotogrāfijas, un no apstrādes, par kuru ir atbildīgs arī šis pakalpojumu sniedzējs un kura attiecas uz atsauču piesaistīšanu šai vietnei.

Tāpēc darbība, ko meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzējs veic, attēlu meklēšanas rezultātus parādot sīktēlu formā, ir jāvērtē savrupi, jo šādas darbības rezultātā radītais papildu pamattiesību aizskārums var būt īpaši spēcīgs tādēļ, ka, veicot meklēšanu pēc personvārda, tiek apkopota visa internetā atrodamā informācija par datu subjektu. Šajā savrupajā vērtējumā jāņem vērā, ka fotogrāfiju parādīšana pati par sevi ir interneta lietotāja veiktās meklēšanas rezultāts neatkarīgi no tā, vai viņš pēc tam nolēmj aplūkot sākotnējo saturu ietverošo interneta vietni vai ne.

Katrā ziņā Tiesa piebilst, ka šāda īpaša izsvēršana, kurā ņemts vērā meklētājprogrammas pakalpojumu sniedzēja veiktās apstrādes autonomais raksturs, neskar iespējamo to teksta elementu nozīmi, kuri var būt tieši pievienoti meklēšanas rezultātu sarakstā uzrādītajai fotogrāfijai, jo šādi elementi var viest skaidrību par šīs fotogrāfijas informatīvo nozīmīgumu sabiedrībai un tādējādi ietekmēt attiecīgo tiesību un interešu izsvēršanu.

d) Prasības, kas celtas pret datu apstrādi, kura ir pretrunā VDAR

2022. gada 28. aprīļa spriedums *Meta Platforms Ireland* (C-319/20, [EU:C:2022:322](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Fizisko personu aizsardzība attiecībā uz personas datu apstrādi – Regula (ES) 2016/679 – 80. pants – Datu subjektu pārstāvība, ko veic bezpeļņas apvienība – Pārstāvības prasība, kuru patērētāju interešu aizstāvības apvienība ceļ bez pilnvarojuma un nesaistīti ar kādu konkrētu datu subjekta tiesību pārkāpumu – Prasība, kas pamatota ar negodīgas komercprakses aizliegumu, patērētāju tiesību aizsardzības likuma pārkāpumu vai spēkā neesošu tipveida darījuma nosacījumu izmantošanas aizliegumu

Meta Platforms Ireland pārvalda tiešsaistes sociālā tīkla *Facebook* pakalpojumu piedāvājumu un ir šā tīkla lietotāju datu pārzinis Savienībā. Interneta platformā *Facebook* – tīmekļvietnē [www.facebook.de](#) – atrodas tā sauktais *App-Zentrum* (lietotņu centrs), kurā *Meta Platforms Ireland* saviem lietotājiem dara pieejamas trešo pakalpojumu sniedzēju piedāvātās bezmaksas spēles. Atverot kādu no šīm spēlēm, lietotājs tiek brīdināts, ka attiecīgās lietotnes izmantošanas gadījumā konkrēto spēli piedāvājošā sabiedrība var iegūt vairākus personas datus un šā lietotāja vārdā publicēt informāciju. Lietojot šo lietotni, viņš piekrīt tās tipveida darījuma nosacījumiem un politikai datu aizsardzības jomā. Kādas konkrētas spēles gadījumā lietotājs tiek arī informēts, ka lietotne drīkst viņa vārdā publicēt fotoattēlus un citu informāciju.

¹¹³ Skat. spriedumu *Google Spain* un *Google*, 86. punkts.

Vācijas Federālā patērētāju tiesību organizāciju un asociāciju apvienība¹¹⁴ konstatēja, ka informācija, kas lietotņu centrālē sniegta saistībā ar attiecīgajām spēlēm, ir negodīga prakse. Tāpēc Federālā apvienība – būdama struktūra, kas apveltīta ar *locus standi*, lai prasītu izbeigt patērētāju tiesību aizsardzības jomu reglamentējošo tiesību aktu¹¹⁵ pārkāpumus, – pret *Meta Platforms Ireland* cēla prasību noteikt aizliegumu. Šī prasība tika celta apstākļos, kad nav nedz konkrēti pārkāptas kāda datu subjekta tiesības uz datu aizsardzību, nedz šāda subjekta pilnvarojuma. Par nolēmumu, ar kuru šī prasība tika apmierināta, *Meta Platforms Ireland* iesniedza apelācijas sūdzību un, ņemot vērā, ka šī apelācijas sūdzība tika noraidīta, – pēc tam veica pārsūdzību *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija). Šaubīdamās par Federālās apvienības prasības pieņemamību un konkrēti par tās *locus standi* pret *Meta Platforms Ireland*, minētā tiesa vērsās Tiesā.

Savā spriedumā Tiesa nospriež, ka Vispārīgās datu aizsardzības regulas 80. panta 2. punktam¹¹⁶ nav pretrunā, ka patērētāju interešu aizstāvības organizācija, nesaņēmusi tālab piešķirtu pilnvarojumu un nesaistīti ar kādu datu subjektu konkrētu tiesību pārkāpumu, drīkst celt prasību pret aizdomās turēto personas datu aizsardzības pārkāpuma izdarītāju, atsaucoties uz to, ka ir pārkāpts negodīgas komercprakses aizliegums, patērētāju tiesību aizsardzības likums vai aizliegums izmantot spēkā neesošus tipveida darījuma nosacījumus. Šāda prasība ir iespējama, ja attiecīgā datu apstrāde iespējami var skart tiesības, kas identificētām vai identificējamām fiziskām personām rodas no VDAR.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa atgādina, ka, lai gan VDAR¹¹⁷ mērķis ir nodrošināt, ka personas datu aizsardzības jomu reglamentējošie valstu tiesību akti tiek saskaņoti principā pilnīgi, šīs regulas 80. panta 2. punkts ir viena no tām tiesību normām, kas dalībvalstīm ļauj pēc saviem ieskatiem izlemt, kā tās ir īstenojamas¹¹⁸. Tādējādi, lai personas datu aizsardzības jomā bez pilnvarojuma varētu tikt celta šajā tiesību normā paredzētā pārstāvības prasība, dalībvalstīm jāizmanto šajā normā piedāvātā iespēja paredzēt savos tiesību aktos šo datu subjektu pārstāvības veidu. Tomēr, izmantojot šo iespēju, dalībvalstīm savas rīcības brīvības izmantošanā jāievēro VDAR paredzētie nosacījumi un ierobežojumi un tādējādi likumdošanas darbībā jārikojas tā, lai neapdraudētu šīs regulas saturu un mērķus.

Pēc tam Tiesa uzsver, ka, paverot dalībvalstīm iespēju paredzēt mehānismu pārstāvības prasībai pret personas datu aizsardzības iespējamo pārkāpēju, VDAR 80. panta 2. punktā ir paredzēti vairāki nosacījumi, kas tālab ir jāievēro. Tādējādi, pirmkārt, *locus standi* ir atzīts struktūrai, organizācijai vai apvienībai, kas atbilst kritērijiem, kuri uzskaitīti VDAR¹¹⁹. Šim jēdzienam var atbilst tāda patērētāju interešu aizstāvības apvienība kā Federālā apvienība, kas darbojas, lai sasniegtu sabiedrības interešu mērķi nodrošināt tiesības un brīvības, ko datu subjekti bauda kā patērētāji, jo šāda mērķa

¹¹⁴ *Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband e.V.* (turpmāk tekstā – “Federālā apvienība”).

¹¹⁵ Saskaņā ar Vācijas tiesībām patērētāju tiesību aizsardzības likumi ietver arī noteikumus par uzņēmuma vai uzņēmēja veiktas patērētāja personas datu vākšanas vai apstrādes, vai izmantošanas likumību.

¹¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV 2016, L 119, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “VDAR”). Tās 80. panta 2. punktā ir noteikts, ka “dalībvalstis var paredzēt, ka jebkurai šā panta 1. punktā minētajai struktūrai, organizācijai vai apvienībai neatkarīgi no datu subjekta dotā pilnvarojuma ir tiesības minētajā dalībvalstī iesniegt sūdzību uzraudzības iestādei, kura ir kompetenta, ievērojot 77. pantu, un īstenot tiesības, kas minētas 78. un 79. pantā, ja tā uzskata, ka [datu subjekta personas datu] apstrādes rezultātā pārkāptas datu subjekta tiesības saskaņā ar šo regulu”.

¹¹⁷ Kā tas izriet no šīs regulas 1. panta 1. punkta, lasot to šīs regulas 9., 10. un 13. apsvēruma gaismā.

¹¹⁸ Piemērojot “atvērējklauzulas”.

¹¹⁹ Tostarp VDAR 80. panta 1. punktā. Šajā normā ir norādīts uz “bepeļņas struktūru, organizāciju vai apvienību, kura ir pienācīgi izveidota saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem, kuras statūtos noteiktie mērķi atbilst sabiedrības interesēm un kura darbojas datu subjekta tiesību un brīvību aizsardzības jomā”.

sasniegšana ir iespējami saistīta ar šo subjektu personas datu aizsardzību. Otrkārt, minēto pārstāvības prasību attiecīgā struktūra var celt tad, ja – neatkarīgi no tā, vai tai ir vai nav dots pilnvarojums, – tā uzskata, ka datu subjekta personas datu apstrādes rezultātā ir pārkāptas viņam no VDAR izrietošās tiesības.

Tādējādi, pirmām kārtām, lai attiecīgā struktūra varētu celt pārstāvības prasību ¹²⁰, tai nav individuāli iepriekš jāidentificē persona, kuru ir konkrēti skārusi VDAR noteikumiem pretrunā iespējami esošā apstrāde. Tālab var būt pietiekami arī ar norādi uz šādas apstrādes skarto personu kategoriju vai kopumu ¹²¹.

Otrām kārtām, šādas prasības celšanas iespēja nav pakārtota arī nosacījumam par to, ka ir jābūt konkrēti pārkāptām kādas personas no VDAR izrietošām tiesībām. Proti, lai varētu atzīt struktūras *locus standi*, pietiek vien apgalvot, ka attiecīgā datu apstrāde var iespējami skart tiesības, kas identificētām vai identificējamām fiziskām personām rodas no minētās regulas, bez vajadzības pierādīt datu subjekta tiesību aizskāruma rezultātā tam konkrētā situācijā faktiski nodarīto kaitējumu. Tādējādi, ievērojot VDAR mērķi, tādas patērētāju interešu aizstāvības apvienības kā Federālā apvienība apveltīšana ar tiesībām pārstāvības prasības mehānisma izmantošanas ceļā celt prasības, lai panāktu, ka tiek izbeigta VDAR noteikumiem pretrunā esoša apstrāde – neatkarīgi no tā, vai ir pārkāptas kādas no šā pārkāpuma individuāli un konkrēti cietušas personas tiesības, – neapstrīdami palīdz stiprināt datu subjektu tiesības un nodrošināt tiem augstu aizsardzības līmeni.

Noslēgumā Tiesa precizē, ka personas datu aizsardzības noteikuma pārkāpums var vienlaikus izraisīt arī patērētāju tiesību aizsardzības vai negodīgas komercprakses noteikumu pārkāpumu. Proti, VDAR ¹²² ļauj dalībvalstīm izmantot iespēju paredzēt, ka patērētāju interešu aizstāvības apvienības ir tiesīgas rīkoties pret VDAR paredzēto tiesību pārkāpumiem, ņemot talkā noteikumus, kuru mērķis ir aizsargāt patērētāju tiesības vai apkarot negodīgu komercpraksi.

¹²⁰ Saskaņā ar VDAR 80. panta 2. punktu.

¹²¹ Konkrēti, ņemot vērā tvērumu, ar kādu ir apveltīts VDAR 4. panta 1. punktā paredzētais jēdziens “datu subjekts”, kas aptver gan “identificētu [...] fizisku personu”, gan “identificējamu fizisku personu”.

¹²² Konkrēti VDAR 80. panta 2. punkts.

IV. Savienības pilsonība ¹²³

1. Eiropas Savienības pilsonības zaudēšana līdz ar dalībvalsts pilsonības zaudēšanu

2022. gada 18. janvāra spriedums (virspalāta) Wiener Landesregierung (Naturalizācijas garantijas atsaukšana) (C-118/20, [EU:C:2022:34](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības pilsonība – LESD 20. un 21. pants – Piemērošanas joma – Atteikšanās no dalībvalsts pilsonības, lai iegūtu citas dalībvalsts pilsonību saskaņā ar šīs dalībvalsts izsniegtu garantiju naturalizēt attiecīgo personu – Šīs garantijas atsaukšana sabiedriskās kārtības vai valsts drošības apsvērumu dēļ – Samērīguma princips – Bezvalstniecības situācija

JY, tolaik Igaunijas pilsoņi, kas dzīvoja Austrijā, 2008. gadā lūdza piešķirt viņai Austrijas pilsonību. Ar 2014. gada 11. marta lēmumu tolaik kompetentā Austrijas administratīvā iestāde ¹²⁴ viņai sniedza garantiju, ka šis valsts pilsonība viņai tiks piešķirta, ja JY divu gadu laikā pierādīs, ka viņa ir izslēgta no Igaunijas pilsoņu kopuma. Noteiktajā termiņā JY iesniedza apstiprinājumu, ka 2015. gada 27. augustā viņa ir izslēgta no Igaunijas pilsoņu kopuma. Kopš šī datuma JY bija bezvalstniece.

Ar 2017. gada 6. jūlija lēmumu par kompetento kļuvusi Austrijas administratīvā iestāde ¹²⁵ saskaņā ar valsts tiesībām atcēla 2014. gada 11. marta lēmumu un noraidīja JY pieteikumu piešķirt viņai Austrijas pilsonību. Lēmuma pamatojumam šī iestāde norādīja, ka JY vairs neatbilst valsts tiesībās paredzētajiem pilsonības piešķiršanas nosacījumiem. Proti, pēc tam, kad JY bija saņēmusi garantiju par to, ka viņai tiks piešķirta Austrijas pilsonība, viņa bija izdarījusi divus smagus administratīvus pārkāpumus: viņa nebija piestiprinājusi tehniskās apskates zīmi savam transportlīdzeklim un bija vadījusi mehānisko transportlīdzekli alkohola reibumā. Viņa bija izdarījusi arī astoņus administratīvos pārkāpumus, pirms viņai tika izsniegta šī garantija.

Tā kā JY sūdzība par minēto lēmumu tika noraidīta, viņa iesniedza revīzijas sūdzību *Verwaltungsgerichtshof* (Augstākā administratīvā tiesa, Austrija). Šī tiesa norāda, ka, ņemot vērā JY izdarītos administratīvos pārkāpumus pirms un pēc garantijas par Austrijas pilsonības piešķiršanu saņemšanas, atbilstoši Austrijas tiesībām bija izpildīti šīs garantijas atsaukšanas nosacījumi. Tomēr tā jautā, vai JY situācija ietilpst Savienības tiesību jomā un vai, lai pieņemtu lēmumu par naturalizācijas garantijas atsaukšanu, kas JY liedz atgūt Savienības pilsonību, kompetentajai administratīvajai iestādei bija jāievēro šīs tiesības, it īpaši tajās iedibinātais samērīguma princips, ņemot vērā šāda lēmuma ietekmi uz attiecīgās personas situāciju.

Šādos apstākļos iesniedzējtiesa nolēma uzdot Tiesai jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju. Virspalātā pasludinātajā spriedumā Tiesa interpretē LESD 20. pantu saistībā ar tās judikatūru ¹²⁶ par dalībvalstu pienākumiem pilsonības iegūšanas un zaudēšanas jomā saskaņā ar Savienības tiesībām.

Tiesas vērtējums

¹²³ Šajā sadaļā jānorāda arī uz 2022. gada 9. jūnija spriedumu *Préfet du Gers un Institut national de la statistique et des études économiques* (C-673/20, [EU:C:2022:449](#)). Šis spriedums ir izklāstīts II. sadaļā "Dalībvalsts izstāšanās no Eiropas Savienības".

¹²⁴ *Niederösterreichische Landesregierung* (Lejasaustrijas federālās zemes pārvalde, Austrija).

¹²⁵ *Wiener Landesregierung* (Vīnes federālās zemes pārvalde, Austrija).

¹²⁶ No spriedumiem, 2010. gada 2. marts, *Rottmann* (C-135/08, [EU:C:2010:104](#)), un 2019. gada 12. marts, *Tjebbes u.c.* (C-221/17, [EU:C:2019:189](#)).

Pirmkārt, Tiesa nospriež, ka tādas personas situācija, kura, būdama tikai vienas dalībvalsts pilsoņe, atsakās no šīs pilsonības, lai iegūtu citas dalībvalsts pilsonību, un līdz ar to zaudē Savienības pilsoņa statusu, pēc tam, kad pēdējās minētās dalībvalsts iestādes ir izsniegušas garantiju, ka šīs valsts pilsonība viņai tiks piešķirta, pēc savas būtības un sekām ietilpst Savienības tiesību jomā, ja šī garantija tiek atsaukta, kā rezultātā šai personai tiek liegts atgūt Savienības pilsoņa statusu.

Šajā ziņā Tiesa vispirms konstatē, ka brīdī, kad tika atsaukta minētā garantija, JY bija bezvalstniece un bija zaudējusi Savienības pilsoņa statusu. Tā kā pieteikums par izslēgšanu no JY izcelsmes dalībvalsts pilsoņu kopuma tika izteikts saistībā ar naturalizācijas procedūru nolūkā iegūt Austrijas pilsonību un izriet no tā, ka JY, ņemot vērā viņai sniegto garantiju, pildīja ar šo procedūru saistītās prasības, nevar uzskatīt, ka tāda persona kā JY ir brīvprātīgi atteikusies no Savienības pilsoņa statusa. Gluži pretēji, tā kā uzņēmējvalsts bija sniegusi garantiju, ka viņai tiks piešķirta tās pilsonība, pieteikuma viņu izslēgt no viņas izcelsmes dalībvalsts pilsoņu kopuma mērķis ir izpildīt nosacījumu šīs pilsonības iegūšanai un pēc šīs pilsonības saņemšanas turpināt gūt labumu no Savienības pilsoņa statusa un ar to saistītajām tiesībām.

Turklāt, ja naturalizācijas procedūrā uzņēmējvalsts iestādes atsauc naturalizācijas garantiju, attiecīgā persona, kas bija tikai vienas citas dalībvalsts pilsoņe un ir atteikusies no savas izcelsmes valsts pilsonības, lai izpildītu ar šo procedūru saistītās prasības, nevar turpināt izmantot tiesības, kas izriet no viņas Savienības pilsoņa statusa. Šāda procedūra kopumā ietekmē ar LESD 20. pantu dalībvalstu pilsoņiem piešķirto statusu. Proti, tā rezultātā personai JY situācijā var tikt atņemtas ar šo statusu saistītās tiesības, lai gan minētās procedūras sākumā šī persona bija kādas dalībvalsts pilsoņe un tādējādi viņai bija Savienības pilsoņa statuss.

Visbeidzot, norādot, ka JY kā Igaunijas pilsoņe – apmezdāmās uz dzīvi Austrijā, kur viņa dzīvo jau vairākus gadus, – ir izmantojusi pārvietošanās un uzturēšanās brīvību, Tiesa uzsver, ka progresīvās integrācijas uzņēmējvalsts sabiedrībā loģika, kas tiek atbalstīta ar LESD 21. panta 1. punktu, prasa, lai tāda Savienības pilsoņa situācija – kuram ar šo tiesību normu ir piešķirtas tiesības, tāpēc ka viņš ir izmantojis tiesības brīvi pārvietoties Savienībā, un kurš var zaudēt ne tikai šīs tiesības, bet arī pašu Savienības pilsoņa statusu, lai gan viņš, izmantojot naturalizāciju uzņēmējvalstī, ir centies sasniegt lielāku iekļaušanos tās sabiedrībā, – ietilpst LESD normu par Savienības pilsonību piemērošanas jomā.

Otrkārt, Tiesa interpretē LESD 20. pantu tādējādi, ka uzņēmējvalsts kompetentajām valsts iestādēm un tiesām ir jāpārbauda, vai lēmums par atsaukšanu, kas attiecīgajai personai padara galīgu Savienības pilsoņa statusa zaudēšanu, ir saderīgs ar samērīguma principu, ņemot vērā sekas, kādas tas rada attiecībā uz šīs personas situāciju. Šī saderības ar samērīguma principu prasība nav izpildīta, ja šāds lēmums ir pamatots ar ceļu satiksmes noteikumu administratīviem pārkāpumiem, par kuriem saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesībām uzliek tikai naudas sodu.

Lai nonāktu pie šāda secinājuma, Tiesa norāda, ka tad, ja dalībvalstī sāktā naturalizācijas procedūrā šī pēdējā minētā Savienības pilsoņim pieprasa, lai viņš atsakās no savas izcelsmes dalībvalsts pilsonības, tiesību, kas šim pilsoņim izriet no LESD 20. panta, īstenošana un lietderīgā iedarbība prasa, lai viņš nevienā brīdī nebūtu pakļauts Savienības pilsoņa pamatstatusa zaudēšanai tikai šīs procedūras īstenošanas dēļ vien. Proti, jebkura šī statusa – pat pagaidu – zaudēšana nozīmē, ka attiecīgajai personai uz nenoteiktu laiku ir liegta iespēja izmantot visas ar minēto statusu piešķirtās tiesības.

Līdz ar to, ja dalībvalsts pilsoņi lūdz viņam atņemt pilsonību, lai viņš varētu iegūt citas dalībvalsts pilsonību un tādējādi turpināt gūt labumu no Savienības pilsoņa statusa, izcelsmes pilsonības dalībvalsts, pamatojoties uz šīs citas dalībvalsts sniegtu naturalizācijas garantiju, nevar pieņemt galīgo lēmumu par pilsonības atņemšanu, nepārliecinoties, ka šis lēmums stājas spēkā tikai pēc tam, kad jaunā pilsonība ir faktiski iegūta.

Tomēr situācijā, kad Savienības pilsoņa statuss uz laiku jau ir zaudēts tādēļ, ka naturalizācijas procedūrā izcelsmes pilsonības dalībvalsts attiecīgajai personai ir atņēmusi tās pilsonību, pirms tā faktiski ir ieguvusi uzņēmējvalsts pilsonību, pienākums nodrošināt LESD 20. panta lietderīgo

iedarbību galvenokārt ir pēdējai minētajai dalībvalstij. Šis pienākums it īpaši ir jāievēro attiecībā uz lēmumu atsaukt naturalizācijas garantiju, kas Savienības pilsoņa statusa zaudēšanu var padarīt galīgu. Tātad šāds lēmums var tikt pieņemts tikai leģitīmu iemeslu dēļ un ievērojot samērīguma principu.

Samērīguma pārbaude citastarp prasa pārbaudīt, vai šādu lēmumu pamato attiecīgās personas izdarīto pārkāpumu smagums. Attiecībā uz JY, tā kā pārkāpumi pirms naturalizācijas garantijas nav bijuši šķērslis tās izsniegšanai, tos vairs nevar ņemt vērā, lai pamatotu lēmumu par atsaukšanu. Pārkāpumi, kas ir izdarīti pēc naturalizācijas garantijas saņemšanas, ņemot vērā to raksturu un smagumu, kā arī prasību par sabiedriskās kārtības un valsts drošības jēdzienu šauru interpretāciju, JY nepadara par tādu personu, kura rada reālu, aktuālu un pietiekami nopietnu apdraudējumu sabiedrības pamatinteresēm vai Austrijas valsts drošībai. Proti, ar ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem, kuri ir sodāmi tikai ar naudas sodiem, nevar pierādīt, ka persona, kura ir izdarījusi šos pārkāpumus, apdraud sabiedrisko kārtību un valsts drošību, kas varētu attaisnot tās Savienības pilsoņa statusa galīgu zaudēšanu.

2. Tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā

2022. gada 10. marta spriedums *Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs (Visaptverošs veselības apdrošināšanas segums)* (C-247/20, [EU:C:2022:177](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā – LESD 21. pants – Direktīva 2004/38/EK – 7. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 16. pants – Bērns, kas ir vienas dalībvalsts pilsonis, bet uzturas citā dalībvalstī – Vecāka, kura faktiskā aizgādībā ir šis bērns, atvasinātas uzturēšanās tiesības – Prasība par visaptverošu veselības apdrošināšanas segumu – Bērns, kuram ir pastāvīgas uzturēšanās tiesības attiecībā uz daļu no konkrētajiem laikposmiem

VI un viņas vīrs ir Pakistānas pilsoņi, kas kopā ar saviem bērniem dzīvo Ziemeļīrijā (Apvienotā Karaliste). Viņu dēls, kas dzimis 2004. gadā un ir Īrijas pilsonis, ieguva pastāvīgas uzturēšanās tiesības Apvienotajā Karalistē, jo bija likumīgi uzturējies šajā valstī nepārtrauktā piecu gadu laikposmā.

Lai gan VI, kas sākotnēji rūpējās par viņu bērniem, strādā un maksā nodokļus tikai kopš 2016. gada aprīļa, viņas vīrs strādāja un maksāja nodokļus visos pamatlīnētā aplūkotajos laikposmos, un abiem laulātajiem bija pietiekami ienākumi, lai nodrošinātu savas ģimenes vajadzības.

Commissioners for Her Majesty's Revenue & Customs (Ieņēmumu un muitas dienests, Apvienotā Karaliste) uzskatīja, ka no 2006. gada maija līdz augustam un no 2014. gada augusta līdz 2016. gada septembrim VI nebija visaptveroša veselības apdrošināšanas seguma un tādēļ viņai nebija uzturēšanās tiesību Apvienotajā Karalistē, un līdz ar to viņa nevarēja saņemt nedz nodokļa atlaidi par apgādājamu bērnu, nedz ģimenes pabalstus.

Social Security Appeal Tribunal (Northern Ireland) (Sociālā nodrošinājuma lietu apelācijas tiesa, Ziemeļīrija, Apvienotā Karaliste), izskatot divas saistībā ar minētajām tiesībām celtas prasības, jautā Tiesai, cik lielā mērā Direktīvas 2004/38¹²⁷ 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētā prasība par

¹²⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.). Šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir noteikts, ka visiem Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citās dalībvalstīs teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus, ja viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par uzņemošās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā, un viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņemošajā dalībvalstī.

visaptverošu veselības apdrošināšanas segumu uzņemošajā dalībvalstī bija piemērojama VI un viņas dēlam attiecīgajos laikposmos un – attiecīgā gadījumā – vai ar šo bezmaksas dalību uzņemošās dalībvalsts publiskajā veselības apdrošināšanas sistēmā bija pietiekami, lai izpildītu šo prasību.

Tiesa nospriež, ka LESD 21. pants, kurā paredzēta Savienības pilsoņu pārvietošanās un uzturēšanās brīvība, un Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punkts, kurš attiecas uz pastāvīgo uzturēšanās tiesību iegūšanu, ir jāinterpretē tādējādi, ka nedz bērnam, Savienības pilsonim, kurš ir ieguvis pastāvīgas uzturēšanās tiesības, nedz vecākam, kura faktiskā aizgādībā ir šis bērns, nav jābūt visaptverošam veselības apdrošināšanas segumam šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē, lai saglabātu savas uzturēšanās tiesības uzņemošajā valstī. Savukārt attiecībā uz laikposmiem, pirms bērns, Savienības pilsonis, bija ieguvis pastāvīgas uzturēšanās tiesības uzņemošajā valstī, gan šim bērnam – ja uzturēšanās tiesības viņam tiek pieprasītas, pamatojoties uz minētā 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu –, gan vecākam, kura faktiskā aizgādībā ir šis bērns, ir jābūt visaptverošam veselības apdrošināšanas segumam šīs direktīvas izpratnē.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, saistībā ar laikposmiem pēc tam, kad bērns, Savienības pilsonis, ir ieguvis pastāvīgas uzturēšanās tiesības pēc piecus gadus ilgas nepārtrauktas uzturēšanās uzņemošajā dalībvalstī, Tiesa uzsver, ka uz šīm tiesībām vairs nav attiecināmi ¹²⁸ nosacījumi, ka viņam pašam un viņa ģimenes locekļiem ir jābūt pietiekamiem līdzekļiem, kā arī visaptverošam veselības apdrošināšanas segumam, kas piemērojami pirms šādu pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas ¹²⁹.

Runājot par vecāku, trešās valsts valstspiederīgo, kura faktiskā aizgādībā ir minētais bērns, Tiesa konstatē, ka viņš nav "ģimenes loceklis" Direktīvas 2004/38 izpratnē un tādēļ nevar atsaukties uz šo direktīvu ¹³⁰, lai iegūtu pastāvīgas uzturēšanās tiesības uzņemošajā dalībvalstī, ja bērns ir sava vecāka apgādībā. Jēdziens "ģimenes loceklis" šīs direktīvas izpratnē attiecībā uz Savienības pilsoņa augšupējiem radniekiem attiecas tikai ¹³¹ uz "apgādībā esošiem" tiešiem šī pilsoņa augšupējiem radniekiem.

Paturot to prātā, pastāvīgās uzturēšanās tiesības uzņemošajā dalībvalstī, kas ar Savienības tiesībām ir piešķirtas nepilngadīgam Savienības pilsonim, kurš ir kādas dalībvalsts pilsonis, lai nodrošinātu šo uzturēšanās tiesību lietderīgo iedarbību, ir uzskatāmas par tādām, kas saskaņā ar LESD 21. pantu noteikti ietver vecāku, kurš faktiski īsteno šī nepilngadīgā Savienības pilsoņa aizgādību, tiesības kopā ar viņu uzturēties uzņemošajā dalībvalstī neatkarīgi no šī vecāka pilsonības. No tā izriet, ka citstarp Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzēto nosacījumu nepiemērojamība pēc tam, kad minētais nepilngadīgais ir ieguvis pastāvīgās uzturēšanās tiesības atbilstoši šīs direktīvas 16. panta 1. punktam, saskaņā ar LESD 21. pantu ir attiecināma arī uz šo vecāku.

Otrkārt, attiecībā uz laikposmiem, pirms bērns, Savienības pilsonis, ir ieguvis pastāvīgas uzturēšanās tiesības uzņemošajā dalībvalstī, no Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta formulējuma, kā arī no šīs direktīvas vispārējās sistēmas un mērķa izriet, ka ne tikai Savienības pilsonim, bet arī viņa ģimenes locekļiem, kuri dzīvo kopā ar viņu uzņemošajā valstī, kā arī vecākam, kura faktiskā aizgādībā ir šis bērns, ir jābūt visaptverošam veselības apdrošināšanas segumam.

¹²⁸ Saskaņā ar Direktīvas 2004/38 16. panta 1. punkta pēdējo teikumu.

¹²⁹ Paredzēti Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā.

¹³⁰ Direktīvas 2004/38 16. panta 2. punktā ir paredzēts, ka šā panta 1. punkts attiecas arī uz tiem ģimenes locekļiem, kas nav nevienas dalībvalsts valstspiederīgie un kopā ar Savienības pilsoni likumīgi un nepārtraukti ir uzturējušies uzņemošajā dalībvalstī piecus gadus.

¹³¹ Atbilstoši Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punktam.

Šajā ziņā no šī panta kopsakarā ar minētās direktīvas 10. apsvērumu un 14. panta 2. punktu izriet, ka visā uzturēšanās uzņēmumā dalībvalstī laikposmā, kas ir ilgāks par trim mēnešiem un īsāks par pieciem gadiem, ekonomiski neaktīvajam Savienības pilsonim un viņa ģimenes locekļiem tostarp ir jābūt visaptverošam veselības apdrošināšanas segumam, lai nekļūtu par pārmērīgu slogu šīs dalībvalsts publiskajām finansēm. Saistībā ar tāda bērna situāciju, kurš ir Savienības pilsonis un dzīvo uzņēmumā valstī kopā ar vecāku, kura faktiskā aizgādībā ir šis bērns, šī prasība ir izpildīta gan tad, ja bērnam ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums, kas attiecas uz viņa vecāku, gan tad, kad šim vecākam ir šāda apdrošināšana par bērnu.

Tāda nepilngadīga Savienības pilsoņa gadījumā, kura viens no vecākiem, trešās valsts valstspiederīgais, attiecīgajā laikposmā ir strādājis un maksājis nodokļus uzņēmumā valstī, būtu nesamērīgi atteikt šim bērnam un vecākam, kura faktiskā aizgādībā ir šis bērns, uzturēšanās tiesības tikai tādēļ, ka šajā laikposmā viņi šīs valsts veselības apdrošināšanas sistēmā bija apdrošināti bez maksas. Proti, nevar uzskatīt, ka tādos apstākļos kā pamatlietā šāda bezmaksas dalība būtu pārmērīgs slogs minētās valsts finansēm.

3. Trešās valsts valstspiederīgo, kuri ir Savienības pilsoņa ģimenes locekļi, atvasinātas uzturēšanās tiesības

2022. gada 5. maija spriedums Subdelegación del Gobierno en Toledo (Ģimenes locekļa uzturēšanās – Nepietiekami līdzekļi) (C-451/19 un C-532/19, [EU:C:2022:354](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 20. pants – Eiropas Savienības pilsonība – Savienības pilsonis, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību – Viņa ģimenes locekļa, trešās valsts valstspiederīgā, uzturēšanās atļaujas pieteikums – Noraidīšana – Savienības pilsonim noteiktais pienākums par pietiekamu finanšu līdzekļu esamību viņa rīcībā – Laulāto kopdzīves pienākums – Nepilngadīgs bērns, Eiropas Savienības pilsonis – Valsts tiesību akti un prakse – Savienības pilsoņiem piešķirto tiesību būtības faktiskā izmantošana – Liegšana

XU ir Venecuēlā dzimis bērns, kura mātei attiecībā uz viņu ir atsevišķas aizgādības tiesības. Viņš dzīvo Spānijā kopā ar savu māti un viņas laulāto, Spānijas pilsoni, kā arī savas mātes un šī Spānijas pilsoņa kopīgo bērnu. QP, kurš ir Peru pilsonis, ir precējies ar Spānijas pilsoni, ar kuru viņam ir kopīgs bērns, Spānijas pilsonis. Gan XU, gan QP ir tādu Savienības pilsoņu ģimenes locekļi, kuri ir valsts, kurā viņi dzīvo, pilsoņi un kuri nekad nav īstenojuši savas brīvas pārvietošanās tiesības citā dalībvalstī.

XU un QP pieteikumi par uzturēšanās atļaujas piešķiršanu viņiem kā Savienības pilsoņa ¹³² ģimenes locekļiem tika noraidīti, [atteikumu] motivējot ar to, ka šim Savienības pilsonim nav pietiekamu finanšu līdzekļu ne sev pašam, ne saviem ģimenes locekļiem ¹³³. *Subdelegación del Gobierno en Toledo* (Spānijas valdības apakšpārstāvniecība Toledo) XU gadījumā ir ņēmusi vērā tikai viņa patēva ekonomisko situāciju, savukārt QP gadījumā – tikai viņa laulātās ekonomisko situāciju.

Tā kā pieteikumi par šiem atteikuma lēmumiem tika apmierināti, iestāde par šajā ziņā pasludinātajiem spriedumiem iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā.

Šī tiesa šaubās par tādas prakses saderību ar Savienības tiesībām ¹³⁴, saskaņā ar kuru trešās valsts valstspiederīgajam automātiski tiek atteikta ģimenes atkalapvienošanās ar Spānijas pilsoni, kurš

¹³² Šajā lietā attiecībā uz XU – viņa patēvs un attiecībā uz QP – viņa laulātā.

¹³³ Lai nekļūtu par slogu Spānijas sociālās palīdzības sistēmai, kā tas ir paredzēts Spānijas tiesību aktos.

¹³⁴ LESD 20. pants par Savienības pilsonību.

nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, [atteikumu] motivējot tikai ar viņa ekonomisko situāciju. Šādas prakses dēļ šis Spānijas pilsonis varētu būt spiests atstāt Savienības teritoriju. Minētā tiesa uzskata, ka tas tā varētu būt abās lietās, ņemot vērā kopdzīves pienākumu, kas noteikts laulībai piemērojamajā Spānijas tiesiskajā regulējumā ¹³⁵.

Ar savu spriedumu Tiesa būtībā nospriež, ka Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka tās nepieļauj to, ka dalībvalsts noraida pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos – ko iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais, kurš ir tāda Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, kuram ir šis dalībvalsts pilsonība un kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību –, [atteikumu] motivējot vien ar to, ka šim Savienības pilsonim nav pietiekamu līdzekļu sev un šim ģimenes loceklim, neizvērtējot, vai starp šo Savienības pilsoni un viņa ģimenes loekli pastāv tādas atkarības attiecības, ka gadījumā, kad šim pēdējam tiek atteiktas atvasinātās uzturēšanās tiesības, pats šis Savienības pilsonis būtu spiests atstāt Savienības teritoriju kopumā un tādējādi viņam tiktu liegta viņa Savienības pilsoņa statusa piešķirto tiesību būtības faktiska izmantošana. Pēc tam Tiesa sniedz vairākus precizējumus, lai veiktu vērtējumu, vai katrā konkrētajā gadījumā pastāv tādas atkarības attiecības, kas var pamatot atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu trešās valsts valstspiederīgajam saskaņā ar Savienības tiesībām.

Tiesas vērtējums

Vispirms attiecībā uz ģimenes atkalapvienošanos un prasību par pietiekamu līdzekļu esamību Tiesa atgādina, ka Savienības tiesības principā nav piemērojamas trešās valsts valstspiederīgā pieteikumam par ģimenes atkalapvienošanos ar tādu viņa ģimenes loekli, kas ir dalībvalsts pilsonis, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, un ka tādējādi tās principā pieļauj dalībvalsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram šāda ģimenes atkalapvienošanos ir pakļauta nosacījumam par pietiekamu līdzekļu esamību. Tomēr sistemātiska šāda nosacījuma piemērošana bez jebkādiem izņēmumiem var pārkāpt atvasinātās uzturēšanās tiesības, kas ļoti īpašās situācijās saskaņā ar LESD 20. pantu ir jāatzīst trešās valsts valstspiederīgajam, kurš ir Savienības pilsoņa ģimenes loceklis, it īpaši, ja šādu tiesību atteikums liktu minētajam pilsonim atstāt Savienības teritoriju, tādējādi viņam liedzot iespēju faktiski izmantot ar viņa Savienības pilsoņa statusu piešķirto tiesību būtību. Tas tā ir tad, kad starp šo trešās valsts valstspiederīgo un Savienības pilsoni, viņa ģimenes loekli, ir tādas atkarības attiecības, kuru dēļ Savienības pilsonis būtu spiests doties līdz trešās valsts valstspiederīgajam un atstāt Savienības teritoriju kopumā.

Attiecībā uz atkarības attiecību esamību lietā C-532/19 Tiesa, pirmkārt, precizē, ka tādas atkarības attiecības, kas var pamatot atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu saskaņā ar LESD 20. pantu, nepastāv tikai tādēļ vien, ka pilngadīgam dalībvalsts valstspiederīgajam, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, un viņa laulātajam, kurš ir trešās valsts valstspiederīgais, ir kopdzīves pienākums atbilstoši tās dalībvalsts tiesību normām, kuras valstspiederīgais ir Savienības pilsonis un kurā ir noslēgta laulība.

Otrkārt, Tiesa izvērtē, vai šādas atkarības attiecības var pastāvēt, ja trešās valsts valstspiederīgais un viņa laulātais, kas ir dalībvalsts pilsonis, kurš nekad nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību, ir tāda nepilngadīga bērna vecāki, kurš ir šīs pašas dalībvalsts pilsonis un nav īstenojis savu pārvietošanās brīvību.

Tā, lai novērtētu risku, vai attiecīgajam bērnam, Savienības pilsonim, būtu jāatstāj Savienības teritorija, ja viņa vecākam, trešās valsts valstspiederīgajam, tiktu atteikts piešķirt atvasinātās uzturēšanās tiesības attiecīgajā dalībvalstī, ir jānosaka, vai šis vecāks faktiski īsteno aizgādību pār bērnu un vai

¹³⁵ Lietā C-532/19 atteikums piešķirt uzturēšanās tiesības QP varot likt viņa sievai atstāt Savienības teritoriju. Lietā C-451/19 atteikums piešķirt uzturēšanās tiesības XU varot izraisīt to, ka XU un viņa māte būtu spiesti atstāt Savienības teritoriju, un tas liktu atstāt šo teritoriju ne vien viņas laulātajam, bet arī nepilngadīgajam bērnam, kurš ir viņu savienībā dzimušais Spānijas pilsonis.

starp viņiem pastāv faktiskas atkarības attiecības, ņemot vērā tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību ¹³⁶ un pienākumu ņemt vērā bērna labākās intereses ¹³⁷.

Apstākļi, ka otrs vecāks, Savienības pilsonis, patiešām spēj viens pats uzņemt ikdienas un faktisko aizgādību pār bērnu, nav pietiekams, lai varētu konstatēt, ka starp vecāku, kas ir trešās valsts valstspiederīgais, un bērnu nepastāv tādas atkarības attiecības, kuru dēļ šis bērns būtu spiests atstāt Savienības teritoriju, ja šim trešās valsts valstspiederīgajam tiktu atteiktas uzturēšanās tiesības. Šādam konstatējumam ir jābūt balstītam uz to, ka attiecīgā bērna labākajās interesēs ir jāņem vērā visi lietas apstākļi ¹³⁸.

Turklāt fakts, ka vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, dzīvo kopā ar nepilngadīgu bērnu, Savienības pilsoni, ir viens no atbilstošajiem elementiem, kas ir jāņem vērā, lai noteiktu atkarības attiecību esamību starp viņiem, taču tas nav nepieciešamais nosacījums. Turklāt gadījumā, kad nepilngadīgais Savienības pilsonis pastāvīgi dzīvo kopā ar abiem saviem vecākiem un šī bērna aizgādību, kā arī viņa likumisko, emocionālo un finansiālo aprūpi ikdienā nodrošina abi vecāki, var tikt izdarīts vienkāršs pieņēmums par atkarības attiecību esamību starp šo nepilngadīgo Savienības pilsoni un viņa vecāku, trešās valsts valstspiederīgo, neatkarīgi no tā, ka otram šī bērna vecākam kā tās dalībvalsts pilsonim, kurā ir nodibināta šī ģimene, ir beznosacījumu tiesības dzīvot šajā dalībvalstī.

Attiecībā uz atkarības attiecību esamību lietā C-451/19, pirmkārt, Tiesa uzsver, ka, tā kā atvasinātajām uzturēšanās tiesībām, kas trešās valsts valstspiederīgajam var tikt piešķirtas saskaņā ar LESD 20. pantu, ir pakārtota piemērojāmība, iesniedzējtiesai it īpaši ir jāizvērtē, vai XU, kurš uzturēšanās atļaujas pieteikuma noraidīšanas datumā bija nepilngadīgs un kura mātei, trešās valsts valstspiederīgajai, bija šādas uzturēšanās tiesības Spānijas teritorijā, šajā datumā nevarēja tikt piešķirtas uzturēšanās tiesības šajā pašā teritorijā saskaņā ar Direktīvu 2003/86 ¹³⁹.

Otrkārt, gadījumā, ja XU nebūtu nekādas uzturēšanās atļaujas saskaņā ar atvasinātajām Savienības tiesībām vai valsts tiesībām, Tiesa izvērtē, vai ar LESD 20. pantu var tikt atļauta atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršana šim trešās valsts valstspiederīgajam.

Šajā ziņā ir jānosaka, vai datumā, kurā tika noraidīts pieteikums par uzturēšanās atļaujas piešķiršanu XU, viņa piespiedu izceļošana faktiski būtu varējusi viņa mātei likt atstāt Savienības teritoriju starp viņiem iespējami esošu atkarības attiecību dēļ un, ja tas tā ir, vai XU mātes aizbraukšanas dēļ viņas nepilngadīgajam bērnam, Savienības pilsonim, arī faktiski būtu jāatstāj Savienības teritorija starp šo Savienības pilsoni un viņa māti esošo atkarības attiecību dēļ.

Vērtējums par to, vai LESD 20. panta piemērošanas mērķiem pastāv atkarības attiecības starp vienu no vecākiem un viņa bērnu, kas abi ir trešās valsts valstspiederīgie, *mutatis mutandis* ir balstīts uz tiem pašiem iepriekš izklāstītajiem kritērijiem. Gadījumā, kad uzturēšanās atļauja tiek atteikta nepilngadīgajam, trešās valsts valstspiederīgajam, un pastāv risks, ka viņš būs spiests atstāt Savienības teritoriju, ir nozīme apstāklim, ka otrs viņa vecāks no juridiskā, finansiālā un emocionālā

¹³⁶ Ietvertas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 7. pantā.

¹³⁷ Atzītas Hartas 24. panta 2. punktā un ietver Hartas 24. panta 3. punktā nostiprinātās šī bērna tiesības regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem vecākiem.

¹³⁸ It īpaši bērna vecums, fiziskā un emocionālā attīstība, viņa emocionālo attiecību līmenis gan ar vecāku, kurš ir Savienības pilsonis, gan ar vecāku, kurš ir trešās valsts valstspiederīgais, kā arī risks, ko šī bērna līdzsvaram radītu viņa atšķiršana no šī pēdējā minētā.

¹³⁹ Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanu (OV 2003, L 251, 12. lpp.) 4. panta 1. punkta c) apakšpunkts. Lai gan šajā direktīvā ir paredzēts, ka tā – ņemot vērā tās mērķi veicināt ģimenes atkalapvienošanu un aizsardzību, ko tā paredz piešķirt trešo valstu valstspiederīgajiem, it īpaši nepilngadīgajiem, – nav piemērojama Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem, tās piemērošana attiecībā uz nepilngadīgu trešās valsts valstspiederīgo nevar tikt izslēgta tikai tādēļ vien, ka viņa vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, ir arī tāda Savienības pilsoņa vecāks, kurš ir dzimis savienībā ar dalībvalsts pilsoni.

viedokļa var uzņemties aprūpi tostarp viņa izcelsmes valstī, bet tas nav pietiekami, lai secinātu, ka vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, kurš dzīvo minētajā dalībvalstī, nebūs spiests atstāt Savienības teritoriju.

Ja datumā, kad tika noraidīts uzturēšanās atļaujas pieteikums XU, viņa piespiedu izceļošana no Spānijas teritorijas praktiski būtu likusi atstāt Savienības teritoriju ne vien viņa mātei, trešās valsts valstspiederīgajai, bet arī otram viņas bērnam, kas ir Savienības pilsonis – un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai –, atvasinātās uzturēšanās tiesības saskaņā ar LESD 20. pantu būtu jāatzīst viņa pusbrālim XU, lai nepieļautu, ka šim Savienības pilsonim viņa izceļošanas dēļ tiek liegta to tiesību būtība, kuras viņam piešķir viņa statuss.

4. Diskriminācija pilsonības dēļ

2022. gada 22. decembra spriedums (virspalāta) Generalstaatsanwaltschaft München (Lūgums izdot Bosnijai un Hercegovinai) (C-237/21, [EU:C:2022:1017](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Eiropas Savienības pilsonība – LESD 18. un 21. pants – Dalībvalstij adresēts trešās valsts lūgums izdot Savienības pilsoni, kurš ir citas dalībvalsts pilsonis un ir izmantojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos pirmajā no šīm dalībvalstīm – Lūgums, kas iesniegts, lai izpildītu brīvības atņemšanas sodu – Izdošanas aizliegums, kas piemērojams tikai attiecīgās valsts pilsoņiem – Brīvas pārvietošanās ierobežojums – Attaisnojums, kas balstīts uz nesodāmības novēršanu – Samērīgums

S.M., Horvātijas, Bosnijas un Serbijas pilsonis, kopš 2017. gada dzīvo Vācijā un tur strādā kopš 2020. gada. 2020. gada novembrī Bosnijas un Hercegovinas iestādes lūdza Vācijas Federatīvo Republiku izdot S.M., lai izpildītu brīvības atņemšanas sodu, ko viņam ir piespriedusi Bosnijas tiesa.

Generalstaatsanwaltschaft München (Minhenes Ģenerālprokuratūra, Vācija), atsaucoties uz spriedumu *Raugevicius*¹⁴⁰, lūdza S.M. izdošanu atzīt par nepieņemamu.

Oberlandesgericht München (Federālās zemes Augstākā tiesa Minhenē, Vācija), kas ir iesniedzējtiesa šajā lietā, uzskata, ka šī lūguma pamatotība ir atkarīga no tā, vai LESD 18. un 21. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tajos ir paredzēta Savienības pilsoņa neizdošana pat tad, ja saskaņā ar starptautiskajiem līgumiem lūguma saņēmējai dalībvalstij¹⁴¹ viņš ir jāizdod.

Spriedumā *Raugevicius* uz šo jautājumu neesot atbildēts, jo šī sprieduma pamatā esošajā lietā lūguma saņēmējai dalībvalstij, ņemot vērā piemērojamos starptautiskos līgumus, bija atļauts neizdot attiecīgo Lietuvas pilsoni ārpus Savienības. Turpretim šajā lietā Vācijai esot pienākums attiecībā pret Bosniju un Hercegovinu izdot S.M., piemērojot Parīzē 1957. gada 13. decembrī parakstīto Eiropas Konvenciju par izdošanu. Proti, saskaņā ar šīs konvencijas 1. pantu Vācijai un Bosnijai un Hercegovinai, lai izpildītu sodu, savstarpēji esot jānodod lūguma iesniedzējas valsts tiesu iestādes pieprasītās personas. Šajā ziņā Vācijas deklarācijā, kas sniegta saskaņā ar minētās konvencijas 6. pantu, par aizsardzību pret tās

¹⁴⁰ 2018. gada 13. novembra spriedumā *Raugevicius* (C-247/17, [EU:C:2018:898](#), turpmāk tekstā – “spriedums *Raugevicius*”) Tiesa LESD 18. pantu (kas ietver diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma principu) un LESD 21. pantu (kura 1. punktā garantētas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā) interpretēja tādējādi, ka gadījumā, ja trešā valsts, lai izpildītu brīvības atņemšanas sodu, ir iesniegusi lūgumu izdot Savienības pilsoni, kurš ir īstenojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos, lūguma saņēmējai dalībvalstij, atbilstoši kuras tiesībām ir aizliegts izdot savus pilsoņus soda izpildei ārpus Savienības un ir paredzēta iespēja, ka šāds ārvalstīs piemērots sods var tikt izciests tās teritorijā, attiecībā pret šo Savienības pilsoni – tādēļ, ka viņš pastāvīgi dzīvo tās teritorijā, – izdošanas jomā ir jānodrošina tāda pati attieksme kā pret saviem pilsoņiem (50. punkts un rezolutīvā daļa).

¹⁴¹ Dalībvalsts, kurai iesniegts izdošanas lūgums.

“pilsoņu” izdošanu pēdējais minētais jēdziens ir attiecināts tikai uz tām personām, kurām ir Vācijas pilsonība.

Tādējādi Tiesa spriedumā *Raugevicius* neesot risinājusi jautājumu par to, vai nepieciešamība paredzēt mazāk ierobežojošus pasākumus nekā izdošana var nozīmēt, ka lūguma saņēmēja dalībvalsts pārkāpj savus no starptautiskajām tiesībām izrietošos pienākumus.

Tādēļ iesniedzējtiesa uzdod Tiesai jautājumu par LESD 18. un 21. panta interpretāciju. Tā būtībā jautā, vai šiem pantiem pretrunā ir tas, ka dalībvalsts – gadījumā, ja trešā valsts ir iesniegusi izdošanas lūgumu, lai izpildītu brīvības atņemšanas sodu citas dalībvalsts pilsonim, kas pastāvīgi dzīvo pirmajā dalībvalstī, kuras iekšējās tiesībās ir aizliegta vienīgi savu pilsoņu izdošana ārpus Savienības un ir paredzēta iespēja, ka šo sodu var izpildīt tās teritorijā, ja vien tam piekrīt trešā valsts, – izdod šo Savienības pilsoni atbilstoši pienākumiem, kuri tai izriet no starptautiskās konvencijas, tāpēc ka tā faktiski nevar uzņemties atbildību par šā soda izpildi, ja nav šādas piekrišanas.

Savā spriedumā Tiesa atbild, ka LESD 18. un 21. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka

- šādos apstākļos lūguma saņēmējai dalībvalstij ir pienākums aktīvi censties panākt trešās valsts, kas ir izdošanas lūguma iesniedzēja, piekrišanu, lai citas dalībvalsts pilsoņa, kurš pastāvīgi dzīvo lūguma saņēmējā dalībvalstī, sods tiktu izpildīts pēdējās minētās dalībvalsts teritorijā, izmantojot visus sadarbības un palīdzības mehānismus krimināltiesību jomā, kas ir tās rīcībā attiecībā ar šo trešo valsti;
- šādas piekrišanas neesamības gadījumā tie pieļauj, ka šādos apstākļos lūguma saņēmēja dalībvalsts izdod šo Savienības pilsoni atbilstoši pienākumiem, kas tai noteikti saskaņā ar starptautisku konvenciju, ja vien šī izdošana neaizskar Eiropas Savienības Pamattiesību hartā garantētās tiesības¹⁴².

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, Tiesa atgādina, ka spriedumā *Raugevicius*, kas, tāpat kā pamatlīta, attiecās uz tādas trešās valsts iesniegtu izdošanas lūgumu, kura nav noslēgusi nolīgumu par izdošanu ar Savienību, tā nosprieda, ka tad, ja nav Savienības tiesību normu, kas reglamentē dalībvalstu pilsoņu izdošanu trešām valstīm, dalībvalstīm ir pilnvaras pieņemt šādas tiesību normas un šīs pilnvaras ir jāīsteno, ievērojot Savienības tiesības, it īpaši LESD 18. pantu un 21. panta 1. punktu.

S.M., būdams Horvātijas valstspiederīgais, kurš likumīgi uzturas Vācijā, kā Savienības pilsonis ir tiesīgs atsaukties uz LESD 21. panta 1. punktu, un attiecībā uz viņu ir piemērojami līgumi LESD 18. panta izpratnē. Tas, ka personai ir arī trešās valsts, kas ir izdošanas lūguma iesniedzēja, valstspiederība, nevar liegt tai izmantot ar Savienības pilsoņa statusu piešķirtās tiesības un brīvības, it īpaši tās, kas garantētas ar LESD 18. un 21. pantu.

Otrkārt, Tiesa norāda, ka dalībvalsts tiesību normas par izdošanu, ar kurām, kā tas ir pamatlīta, ieviesta atšķirīga attieksme atkarībā no tā, vai pieprasītajai personai ir šīs dalībvalsts pilsonība vai citas dalībvalsts pilsonība, var ietekmēt citu dalībvalstu pilsoņu, kuri likumīgi uzturas lūguma saņēmējas valsts teritorijā, pārvietošanās un uzturēšanās brīvību, jo ar tām viņiem netiek piešķirta aizsardzība pret izdošanu, kas ir garantēta šīs pēdējās minētās dalībvalsts pilsoņiem.

Attiecīgi tādā situācijā kā pamatlīta nevienlīdzīga attieksme, kas izpaužas kā atļauja izdot citas dalībvalsts, nevis lūguma saņēmējas dalībvalsts pilsoni, ir iepriekš minētās brīvības ierobežojums, ko var attaisnot tikai tad, ja tas ir balstīts uz objektīviem apsvērumiem un ir samērīgs ar mērķi, ko valsts tiesības leģitīmi tiecas sasniegt.

¹⁴² Turpmāk tekstā – “Harta”.

Leģitīmais mērķis novērst noziedzīgu nodarījumu izdarījušu personu nesodāmības risku ļauj attaisnot pasākumu, kas ierobežo LESD 21. pantā paredzēto brīvību, ja vien šis pasākums ir nepieciešams, lai aizsargātu intereses, kuras ar to ir paredzēts garantēt, un tikai tad, ja šos mērķus nevar sasniegt ar mazāk ierobežojošiem pasākumiem.

Izdošanas lūguma, lai izpildītu brīvības atņemšanas sodu, gadījumā tas, ka lūguma saņēmējas dalībvalsts tiesībās pastāv iespēja, ka sods, kura izpilde ir lūguma par izdošanu priekšmets, tiek izpildīts lūguma saņēmējas dalībvalsts teritorijā, ir izdošanai alternatīvs pasākums, kas mazāk aizskar tāda Savienības pilsoņa tiesību uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos īstenošanu, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī. Tādēļ, piemērojot LESD 18. un 21. pantu, šādam citas dalībvalsts pilsonim, kurš ir saņēmējas dalībvalsts pastāvīgais iedzīvotājs, būtu jābūt iespējai izciest savu sodu šīs dalībvalsts teritorijā ar tādiem pašiem nosacījumiem kā šīs pēdējās minētās pilsoņiem.

Treškārt, Tiesa tomēr uzsver, ka judikatūrā, kas izriet no sprieduma *Raugevicius*, nav paredzētas automātiskas un absolūtas Savienības pilsoņu tiesības netikt izdotiem ārpus Savienības. Tiesa arī precizē, ka tad, ja pastāv valsts tiesību norma, ar kuru, kā tas ir pamatlietā, ieviesta atšķirīga attieksme pret izdošanas lūguma saņēmējas dalībvalsts pilsoņiem un tajā pastāvīgi dzīvojošajiem Savienības pilsoņiem, aizliedzot tikai pirmo personu izdošanu, šai dalībvalstij ir pienākums aktīvi censties rast izdošanai alternatīvu pasākumu, kas mazāk aizskar tādu tiesību un brīvību īstenošanu, kuras šādiem pilsoņiem izriet no LESD 18. un 21. panta, gadījumā, kad trešā valsts attiecībā uz viņiem izdevusi izdošanas lūgumu.

Tādējādi, ja šāda izdošanai alternatīva pasākuma piemērošana nozīmē, ka Savienības pilsoņi, kuri pastāvīgi dzīvo izdošanas lūguma saņēmējā dalībvalstī, var izciest savu sodu šajā dalībvalstī ar tādiem pašiem nosacījumiem kā minētās dalībvalsts pilsoņi, bet šī piemērošana ir atkarīga no trešās valsts, kas ir iesniegusi izdošanas lūgumu, piekrišanas saņemšanas, LESD 18. un 21. pantā izdošanas lūguma saņēmējai dalībvalstij ir noteikts pienākums aktīvi censties saņemt šīs trešās valsts piekrišanu, izmantojot visus sadarbības un palīdzības mehānismus krimināltiesību jomā, kuri tai ir pieejami tās attiecībās ar minēto trešo valsti.

Ja šī trešā valsts piekrīt, ka sods tiek izpildīts lūguma saņēmējas dalībvalsts teritorijā, pēdējā minētā var ļaut Savienības pilsonim, attiecībā uz kuru ir iesniegts izdošanas lūgums un kurš pastāvīgi dzīvo tās teritorijā, savā teritorijā izciest viņam trešā valstī, kas ir izdošanas lūguma iesniedzēja, piespriesto sodu un nodrošināt tādu pašu attieksmi kā pret saviem pilsoņiem.

Šādā gadījumā šī izdošanai alternatīvā pasākuma piemērošana varētu arī ļaut lūguma saņēmējai dalībvalstij īstenot savas pilnvaras atbilstoši līgumiskajiem pienākumiem, kas to saista ar šo trešo valsti. Minētās trešās valsts piekrišana visa izdošanas lūgumā norādītā soda izpildei lūguma saņēmējā dalībvalstī šī lūguma izpildi padarītu lieku.

Savukārt, ja trešās valsts piekrišana netiek saņemta, LESD 18. un 21. pantā paredzētais izdošanai alternatīvais pasākums nevarētu tikt piemērots. Šādā gadījumā šī dalībvalsts attiecīgo personu var izdot atbilstoši saviem pienākumiem, kas tai izriet no Eiropas Konvencijas par izdošanu, tādēļ ka šādas izdošanas atteikums neļautu izvairīties no šīs personas nesodāmības riska.

Šādā gadījumā, tā kā attiecīgās personas izdošana, ņemot vērā šo mērķi, ir nepieciešams un samērīgs pasākums, ir attaisnots pārvietošanās un uzturēšanās tiesību ierobežojums, kas izriet no izdošanas soda izpildes nolūkā. Tomēr lūguma saņēmējai dalībvalstij ir jāpārbauda, vai šī izdošana neapdraud Hartas 19. panta 2. punktā sniegto aizsardzību pret jebkādu būtisku risku trešā valstī, kas ir izdošanas lūguma iesniedzēja, tikt pakļautam nāves sodam, spīdzināšanai vai citai necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei vai sodam.

V. Institucionāli noteikumi

1. Savienības iestāžu un struktūru mītnesvieta

2022. gada 14. jūlija spriedums (virspalāta) Itālija un Comune di Milano/Padome (Eiropas Zāļu aģentūras mītnesvieta) (C-59/18 un C-182/18, [EU:C:2022:567](#))

Atcelšanas prasība – Institucionālās tiesības – Eiropas Savienības struktūras, biroji un aģentūras – Eiropas Zāļu aģentūra (EMA) – Pilnvaras mītnesvietas noteikšanas jomā – LESD 341. pants – Piemērošanas joma – Lēmums, ko dalībvalstu valdību pārstāvji ir pieņēmuši ārpus Padomes sanāksmes ietvariem – Tiesas kompetence saskaņā ar LESD 263. pantu – Akta autors un juridiskais raksturs – Saistošu seku neesamība Savienības tiesību sistēmā

2022. gada 14. jūlija spriedums (virspalāta) Itālija un Comune di Milano/Padome un Parlaments (Eiropas Zāļu aģentūras mītnesvieta) (C-106/19 un C-232/19, [EU:C:2022:568](#))

Atcelšanas prasība – Institucionālās tiesības – Regula (ES) 2018/1718 – Eiropas Zāļu aģentūras (EMA) mītnesvietas noteikšana Amsterdamā (Nīderlande) – LESD 263. pants – Pieņemamība – Interese celt prasību – Locus standi – Tiešs un individuāls skārumš – Lēmums, ko dalībvalstu valdību pārstāvji ir pieņēmuši ārpus Padomes sanāksmes ietvariem, lai noteiktu Eiropas Savienības aģentūras mītnesvietu – Saistošu seku neesamība Savienības tiesību sistēmā – Eiropas Parlamenta prerogatīvas

2022. gada 14. jūlija spriedums (virspalāta) Parlaments/Padome (Eiropas Darba iestādes mītnesvieta) (C-743/19, [EU:C:2022:569](#))

Atcelšanas prasība – Institucionālās tiesības – Eiropas Savienības struktūras, biroji un aģentūras – Eiropas Darba iestāde (ELA) – Kompetence mītnesvietas noteikšanas jomā – LESD 341. pants – Piemērošanas joma – Lēmums, ko dalībvalstu valdību pārstāvji ir pieņēmuši ārpus Padomes sanāksmes ietvariem – Tiesas kompetence atbilstoši LESD 263. pantam – Akta autors un juridiskais raksturs – Saistošu seku neesamība Savienības tiesību sistēmā

Tiesā tika celtas piecas prasības par tādu dažādu tiesību aktu atcelšanu, kurus pieņēmuši, pirmkārt, dalībvalstu valdību pārstāvji un, otrkārt, Padome un Eiropas Parlaments par divu Eiropas aģentūru mītnesvietas noteikšanu.

Divas prasības cēla attiecīgi Itālija un *Comune di Milano* (Milānas pašvaldība, Itālija), pirmkārt, pret Padomi, lai atceltu 2017. gada 20. novembra lēmumu ¹⁴³, ko pieņēmuši dalībvalstu valdību pārstāvji (apvienotās lietas C-59/18 un C-182/18), un, otrkārt, pret Parlamentu un Padomi, lai atceltu Regulu (ES) 2018/1718 ¹⁴⁴ (apvienotās lietas C-106/19 un C-232/19) par Amsterdamas pilsētas (Nīderlande) noteikšanu par Eiropas Zāļu aģentūras (EMA) jauno mītnesvietu pēc *Brexit*. Vēl vienu prasību pret Padomi cēlis Parlaments, lai panāktu, ka tiek atcelts 2019. gada 13. jūnija lēmums ¹⁴⁵, kurš pieņemts,

¹⁴³ Ārpus Padomes sanāksmes pieņemts lēmums, ar kuru Amsterdamas pilsēta tiek atzīta par Eiropas Zāļu aģentūras (EMA) jauno mītnesvietu (turpmāk tekstā – “lēmums, ar ko nosaka EMA jauno mītnesvietu”).

¹⁴⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1718 (2018. gada 14. novembris), ar ko attiecībā uz Eiropas Zāļu aģentūras mītnesvietu groza Regulu (EK) Nr. 726/2004 (OV 2018, L 291, 3. lpp.; turpmāk tekstā – “apstrīdētā regula”).

¹⁴⁵ Lēmums (ES) 2019/1199, ko ar kopēju vienošanos pieņēmuši dalībvalstu valdību pārstāvji (2019. gada 13. jūnijs), par Eiropas Darba iestādes atrašanās vietu (OV 2019, L 189, 68. lpp.; turpmāk tekstā – “lēmums, ar ko nosaka ELA mītnesvietu”).

savstarpēji vienojoties dalībvalstu valdību pārstāvjiem, un kurā ir noteikta Eiropas Darba iestādes (ELA) mītnesvieta Bratislavā (Slovākija) (lieta C-743/19).

Lietās par *EMA* mītnesvietu valstu vai valdību vadītāji pēc *Brexit* bija apstiprinājuši procedūru, lai pieņemtu lēmumu par minētās mītnesvietas pārceļšanu; līdz šim tā bija Londonā (Apvienotā Karaliste). Šīs procedūras iznākumā Nīderlandes piedāvājums guva pārsvaru pār Itālijas (Milāna) piedāvājumu. Tāpēc dalībvalstu valdību pārstāvji ar 2017. gada 20. novembra lēmumu, kas pieņemts ārpus Padomes sanāksmes ietvariem, par *EMA* jauno mītnesvietu noteica Amsterdamas pilsētu. Šī noteikšana tika apstiprināta ar apstrīdēto regulu parastās likumdošanas procedūras noslēgumā, kurā bija iesaistīts Parlaments. Itālija un Milānas pašvaldība tomēr apgalvoja, ka lēmums, ar kuru nosaka *EMA* jauno mītnesvietu, tā kā tas attiecas uz Savienības aģentūras, nevis Savienības iestādes mītnesvietas noteikšanu, ietilpst Savienības ekskluzīvajā kompetencē un ka tas patiesībā ir attiecināms uz Padomi. Tāpēc tās apstrīdēja šī lēmuma tiesiskumu kā apstrīdētās regulas pamatu un turklāt apgalvoja, ka Parlaments, pieņemot šo regulu, nav pilnībā izmantojis savas likumdošanas prerogatīvas.

Lietā, kas attiecas uz *ELA* mītnesvietu, dalībvalstu valdību pārstāvji, savstarpēji vienojoties, bija apstiprinājuši procedūru un kritērijus, kas ļauj noteikt šīs aģentūras mītnesvietu. Piemērojot šo procedūru, viņi ārpus Padomes sanāksmes ietvariem pieņēma lēmumu, ar kuru *ELA* mītnesvieta noteikta Bratislavā. Parlaments apgalvoja, ka šī lēmuma faktiskais autors patiesībā bija Padome un ka juridiski saistošs Savienības tiesību akts ir apstrīdams Tiesā atcelšanas prasības ietvaros.

Ar trim virspalātas pasludinātiem spriedumiem Tiesa attīsta savu judikatūru par atbilstošajām tiesību normām, kas piemērojamas Savienības struktūru, biroju un aģentūru mītnesvietas noteikšanai. Tā citstarp uzskata, ka lēmumi, ar kuriem nosaka *EMA* jauno mītnesvietu un *ELA* jauno mītnesvietu, ir politiska rakstura akti, kurus šajā statusā ir pieņēmušas vienīgi pašas dalībvalstis, nevis dalībvalstis kā Padomes locekles, tādējādi šie akti nav pakļauti LESD 263. pantā paredzētajai tiesiskuma kontrolei. Šos lēmumus nevar pielīdzināt tiem lēmumiem, kuri pieņemti saskaņā ar LESD 341. pantu¹⁴⁶, kas attiecas vienīgi uz Savienības iestāžu mītnesvietas noteikšanu¹⁴⁷. Tādēļ šī norma nevar būt šo lēmumu juridiskais pamats.

Tiesas vērtējums

- **Par reģionālās vai vietējās vietvaras celtās prasības par regulu, ar ko nosaka Savienības struktūras, biroja vai aģentūras mītnesvietu, pieņemamību (apvienotās lietas C-106/19 un C-232/19)**

Vispirms Tiesa atgādina, ka reģionālās vietvaras prasību nevar pielīdzināt dalībvalsts prasībai LESD 263. panta izpratnē un līdz ar to šādai vietvarai ir jāpamato gan interese celt prasību, gan *locus standi*. Konstatējusi, ka Milānas pašvaldība ir pierādījusi interesi celt prasību, jo apstrīdētās regulas iespējamās atcelšanas rezultātā tiktu atsākta likumdošanas procedūra, lai noteiktu *EMA* mītnesvietu, uz ko tā bija kandidāte, Tiesa nospiež, ka šī regula šo subjektu skar tieši un individuāli un tādējādi tai ir tiesības prasīt tās atcelšanu. Šajā ziņā Tiesa konstatē, pirmkārt, ka šis reglamentējošais akts nepiešķir nekādu rīcības brīvību tā adresātiem un, otrkārt, ka Milānas pašvaldība ir konkrēti piedalījies *EMA* mītnesvietas atlasē procedūrā un šīs dalības dēļ šī pašvaldība atrādas situācijā, kura to ir individuāli izcēlusi tādā pašā veidā kā akta adresātu.

¹⁴⁶ LESD 341. pantā ir paredzēts, ka "Savienības iestāžu atrašanās vietu nosaka, dalībvalstu valdībām savstarpēji vienojoties".

¹⁴⁷ Kā minēts LES 13. panta 1. punktā.

- Par Tiesas kompetenci izskatīt dalībvalstu lēmumus jautājumā par Savienības struktūras, biroja vai aģentūras mītnesvietas noteikšanu (apvienotās lietas C-59/18 un C-182/18 un lieta C-743/19)

Vispirms Tiesa atgādina, ka attiecībā uz atcelšanas prasību Savienības tiesas kompetencē ir vienīgi pārbaudīt Savienības iestāžu, struktūru, biroju vai aģentūru tiesību aktu tiesiskumu. Tādējādi uz dalībvalstu valdību pārstāvju pieņemtajiem aktiem, kad šie pārstāvji rīkojas šādā statusā un tādējādi kopīgi īsteno dalībvalstu kompetenci, neattiecas tiesiskuma kontrole, ko veic Savienības tiesa, izņemot gadījumus, kad attiecīgais akts, ņemot vērā tā saturu un apstākļus, kādos tas pieņemts, faktiski ir Padomes lēmums. Tāpēc tā precizē, ka lēmumi, ar kuriem ir noteikta *EMA* jaunā mītnesvieta un *ELA* jaunā mītnesvieta, var tikt izvērtēti, tikai ņemot vērā atbilstošās tiesību normas, kas piemērojamas Savienības struktūru, biroju vai aģentūru mītnesvietas noteikšanai.

Šajā ziņā tā saistībā ar tekstuālo, kontekstuālo un teleoloģisko analīzi izvērtē, vai uz LESD 341. pantu var pamatoti atsaukties kā uz šo lēmumu pamatojumu ¹⁴⁸.

Pirmkārt, Tiesa uzsver, ka LESD 341. panta formulējums formāli attiecas tikai uz "Savienības iestādēm".

Otrkārt, attiecībā uz šīs tiesību normas kontekstu tā citstarp uzskata, ka nevar lietderīgi atsaukties uz plašu šī termina interpretāciju ārpuslīgumiskās atbildības jomā ¹⁴⁹, lai pēc analogijas definētu šīs tiesību normas piemērošanas jomu. Turklāt Tiesa norāda, ka iepriekšējā institucionālā prakse, uz kuru atsaucas Padome un saskaņā ar kuru Savienības struktūru, biroju un aģentūru mītnesvietas tika noteiktas, pamatojoties uz politisku izvēli, kuru izdarījuši vienīgi dalībvalstu valdību pārstāvji, nebūt nav vispārēja, tā nav institucionāli atzīta un tā katrā ziņā nevar radīt precedentu, kas ir saistošs iestādēm.

Treškārt, saistībā ar LESD 341. panta mērķi Tiesa vispirms precizē, ka tas ir saglabāt dalībvalstu lēmumpieņemšanas pilnvaras, nosakot vienīgi Savienības iestāžu mītnesvietu. Turpinājumā tā norāda, ka Savienības struktūru, biroju un aģentūru izveide izriet no atvasināta tiesību akta, kas pieņemts, pamatojoties uz materiālajām tiesību normām, ar kurām tiek īstenota Savienības politika, kurā darbojas struktūra, birojs vai aģentūra. Lēmums par to atrašanās vietas noteikšanu ir lēmuma par to izveidi neatņemama sastāvdaļa. Tātad Savienības likumdevējam principā ir ekskluzīva kompetence noteikt Savienības struktūras, biroja un aģentūras mītnesvietu, tāpat kā kompetence noteikt tās pilnvaras un organizāciju. Visbeidzot Tiesa uzsver – tas, ka lēmumam par Savienības struktūras, biroja vai aģentūras mītnesvietas noteikšanu var būt būtiska politiska dimensija, neliedz Savienības likumdevējam pieņemt šo lēmumu saskaņā ar nozīmīgās Līgumu materiāltiesiskajās normās paredzētajām procedūrām.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa secina, ka LESD 341. pantu nevar interpretēt tādējādi, ka tajā ir reglamentēta tādu Savienības struktūru, biroju vai aģentūru kā *EMA* vai *ELA* mītnesvietas noteikšana, un ka saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru kompetence lemt par šo aģentūru juridiskās adreses noteikšanu ir nevis dalībvalstīm, bet Savienības likumdevējam.

Pēc tam Tiesa pārbauda savu kompetenci lemt par to lēmumu spēkā esamību, ar kuriem nosaka *EMA* jauno mītnesvietu un *ELA* jauno mītnesvietu saskaņā ar LESD 263. pantu. Šajā ziņā tā atgādina, ka atbilstošais kritērijs, lai izslēgtu Savienības tiesu kompetenci izskatīt prasību tiesā par aktiem, kurus pieņēmuši dalībvalstu valdību pārstāvji, ir tikai kritērijs par to autoru neatkarīgi no to saistošām tiesiskajām sekām. Ja LESD 263. pantā paredzētais apstrīdama tiesību akta jēdziens tiktu attiecināts arī uz tiem aktiem, kurus ir pieņēmušas dalībvalstis, pat ja tās ir

¹⁴⁸ Pēc būtības līdzīgu argumentāciju Tiesa sniedz apvienotajās lietās C-106/19 un C-232/19.

¹⁴⁹ LESD 340. panta otrā daļa.

vienojušās, tiktu pieļauta Savienības tiesas tieša kontrole pār dalībvalstu tiesību aktiem un tādējādi tiktu apieti Līgumos īpaši paredzētie tiesību aizsardzības līdzekļi tajos dalībvalstīm noteikto pienākumu neizpildes gadījumā.

Visbeidzot Tiesa precizē, ka Savienības likumdevējam gan tiesiskās noteiktības, gan efektīvas tiesību aizsardzības tiesā iemeslu dēļ ir jāpieņem Savienības tiesību akts, ar kuru tiek apstiprināts dalībvalstu pieņemtais politiskais lēmums vai, gluži pretēji, ar kuru atkāpjas no tā. Tā kā minētais akts noteikti ir pirms jebkādiem konkrētiem īstenošanas pasākumiem saistībā ar attiecīgās aģentūras mītnesvietu, tikai šis Savienības likumdevēja akts var radīt saistošas tiesiskās sekas Savienības tiesībās.

Tiesa secina, ka dalībvalstu valdību pārstāvju lēmumi, ar kuriem nosaka *EMA* un *ELA* jauno mītnesvietu (apvienotās lietas C-59/18 un C-182/18 un lieta C-743/19), ir nevis Padomes tiesību akti, bet gan politiski akti, kuriem nav saistošu tiesisko seku un kurus kopīgi pieņēmušas dalībvalstis, tādējādi par šiem lēmumiem nevar celt atcelšanas prasību saskaņā ar LESD 263. pantu. Tāpēc tā noraida minētās prasības kā vērstas pret aktiem, kuru tiesiskuma kontrole neietilpst tās kompetencē.

- **Par tāda leģislatīvā akta spēkā esamību, kurā ir noteikta Savienības struktūras, biroja vai aģentūras mītnesvieta (apvienotās lietas C-106/19 un C-232/19)**

Par apstrīdēto regulu, ar kuru Padome un Parlaments parastajā likumdošanas procedūrā apstiprināja dalībvalstu valdību pārstāvju lēmumu, ar ko nosaka *EMA* jauno mītnesvietu, Tiesa atgādina, ka tās saturs jānosaka tikai šīm iestādēm atbilstoši LES¹⁵⁰ paredzētajiem pilnvaru un institucionālā līdzsvara piešķiršanas principiem. Šajā ziņā tā uzsver, ka šim lēmumam nevar tikt piešķirts saistošs spēks, kas varētu ierobežot Savienības likumdevēja rīcības brīvību. Tātad minētajam lēmumam ir politiskas sadarbības akta nozīme, kas nekādā gadījumā neskar Savienības iestādēm parastajā likumdošanas procedūrā piešķirtās pilnvaras. Tādējādi Parlamenta neiesaistīšanās procesā, kura rezultātā tika pieņemts minētais lēmums, nekādā ziņā nav ne šīs iestādes kā likumdevēja prerogatīvu pārkāpums, ne apiešana, un minētā lēmuma politiskā ietekme uz Parlamenta un Padomes likumdošanas pilnvarām nevar būt pamats, lai Tiesa atceltu apstrīdēto regulu. Tā kā 2017. gada 20. novembra lēmumam nav nekādu saistošu tiesisko seku Savienības tiesībās, Tiesa secina, ka šis lēmums nevar būt apstrīdētās regulas juridiskais pamats, tātad tās tiesiskumu nevar ietekmēt iespējamie minētā lēmuma pieņemšanā pieļautie pārkāpumi.

2. Eiropas Savienības iestāžu kompetence

2022. gada 22. novembra spriedums (virspalāta), Komisija/Padome
(Pievienošanās Ženēvas aktam) (C-24/20, [EU:C:2022:911](#))

¹⁵⁰ LES 13. panta 2. punkts.

Atcelšanas prasība – Lēmums (ES) 2019/1754 – Eiropas Savienības pievienošanās Lisabonas vienošanās par cilmes vietu nosaukumiem un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm Ženēvas aktam – LESD 3. panta 1. punkts – Savienības ekskluzīvā kompetence – LESD 207. pants – Kopējā tirdzniecības politika – Intelektuālā īpašuma komerciālie aspekti – LESD 218. panta 6. punkts – Eiropas Komisijas iniciatīvas tiesības – Eiropas Savienības Padomes veikts Komisijas priekšlikuma grozījums – LESD 293. panta 1. punkts – Piemērojamība – LES 4. panta 3. punkts, 13. panta 2. punkts un 17. panta 2. punkts – LESD 2. panta 1. punkts – Kompetences piešķiršanas, institucionālā līdzsvara un lojālas sadarbības principi

Ar Lēmumu 2019/1754¹⁵¹ Eiropas Savienības Padome apstiprināja pievienošanos Lisabonas vienošanās par cilmes vietu nosaukumiem un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm¹⁵² Ženēvas aktam¹⁵³.

Lisabonas vienošanās ir īpaša vienošanās Parīzes konvencijas par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību¹⁵⁴ izpratnē, un tai var pievienoties visas Parīzes konvencijas dalībvalstis. Septiņas Eiropas Savienības dalībvalstis ir tās dalībnieces. Saskaņā ar šo vienošanos valstis, uz kurām tā attiecas, veido Īpašu savienību ar Parīzes konvenciju izveidotajā Rūpnieciskā īpašuma aizsardzības savienībā. Ar Ženēvas aktu Eiropas Savienībai tika sniegta iespēja kļūt par tās pašas Īpašās savienības dalībnieci, kuras dalībnieces ir dalībvalstis, kaut arī ar Lisabonas vienošanos bija atļauta tikai valstu pievienošanās.

Savienības pievienošanās Ženēvas aktam Savienības vārdā tika apstiprināta ar apstrīdētā lēmuma 1. pantu. Šā lēmuma 2. un 5. pantā ir noteikta pievienošanās praktiskā kārtība. Apstrīdētā lēmuma 3. pants ļauj dalībvalstīm, kuras to vēlas, ratificēt Ženēvas aktu vai tam pievienoties. Savukārt šā lēmuma 4. pantā ir sīki izklāstīta Eiropas Savienības un dalībvalstu, kas ratificē Ženēvas aktu vai pievienojas tam, pārstāvība Īpašajā savienībā, kā arī Eiropas Savienības pienākumi saistībā ar no minētā akta izrietošo Eiropas Savienības un dalībvalstu tiesību izmantošanu un pienākumu izpildi.

Komisija cēla prasību, kurā tā lūdza daļēji atcelt apstrīdēto lēmumu, proti, tā 3. pantu un 4. pantu, ciktāl tajā ir norādes uz dalībvalstīm. Komisija pārmeta Padomei, ka Padome ir grozījusi Komisijas priekšlikumu¹⁵⁵, ieviešot tiesību normu, ar ko dalībvalstīm, kuras vēlas ratificēt Ženēvas aktu vai tam pievienoties, tas tika atļauts. Komisijas priekšlikumā, kas iesniegts, pamatojoties uz LESD noteikumiem par kopējās tirdzniecības politikas īstenošanu¹⁵⁶ un lēmuma par starptautiska nolīguma noslēgšanu pieņemšanas procedūru šajā jomā¹⁵⁷, bija paredzēts, ka, ņemot vērā Savienības ekskluzīvo kompetenci, Ženēvas aktam pievienojas tikai Savienība.

Taisot spriedumu virspalātā, Tiesa lemj par apelācijas sūdzības pieņemamību, ņemot vērā kritēriju par apstrīdētā akta autoru un kritēriju par iespējamību no pārējās akta daļas nodalīt noteikumus, kurus

¹⁵¹ Padomes Lēmums (ES) 2019/1754 (2019. gada 7. oktobris) par Eiropas Savienības pievienošanos Lisabonas Vienošanās par cilmes vietu nosaukumiem un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm Ženēvas aktam (OV 2019, L 271, 12. lpp.; turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

¹⁵² Lisabonas Vienošanās par cilmes vietu nosaukumiem un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm Ženēvas akts (OV 2019, L 271, 15. lpp.; turpmāk tekstā – “Ženēvas akts”).

¹⁵³ Lisabonas vienošanās par cilmes vietu nosaukumu aizsardzību un to starptautisko reģistrāciju tika parakstīta 1958. gada 31. oktobrī, pārskatīta Stokholmā 1967. gada 14. jūlijā un grozīta 1979. gada 28. septembrī (*United Nations Treaty Series*, 828. sēj., Nr. 13172, 205. lpp.; turpmāk tekstā – “Lisabonas vienošanās”).

¹⁵⁴ Konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību tika parakstīta Parīzē 1883. gada 20. martā, pēdējo reizi pārskatīta Stokholmā 1967. gada 14. jūlijā un grozīta 1979. gada 28. septembrī (*United Nations Treaty Series*, 828. sēj., Nr. 11851, 305. lpp.).

¹⁵⁵ 2018. gada 27. jūlijā Komisijas Priekšlikums Padomes lēmumam par Eiropas Savienības pievienošanos Lisabonas Vienošanās par cilmes vietu nosaukumiem un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm Ženēvas aktam (dokuments COM(2018) 350 final).

¹⁵⁶ LESD 207. pants.

¹⁵⁷ LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunkts.

tiek lūgts atcelt. Turklāt, izskatot galveno pamatu – kuru tā atzīst par pamatotu –, Tiesa lemj par pilnvarām pieņemt juridiski saistošus aktus, piemēram, pievienošanās starptautiskam nolīgumam, kuras Padome dalībvalstīm ir piešķīrusi Savienības ekskluzīvajā kompetencē ietilpstošā jomā. Tiesa, konstatējusi, ka apstrīdētais lēmums ir pieņemts, pārkāpjot LESD 293. panta 1. punktu, kas lasīts kopsakarā ar LES 13. panta 2. punktu, to daļēji atceļ.

Tiesas vērtējums

Tiesa iesākumā noraida Itālijas Republikas izvirzīto argumentu, ka prasība esot nepieņemama, jo tā ir celta tikai pret Padomi, nevis arī pret Eiropas Parlamentu. Proti, Tiesa konstatē, ka saskaņā ar LESD 218. panta 6. punktu, neraugoties uz Eiropas Parlamenta iepriekšēju piekrišanu, lēmumu par starptautiska nolīguma noslēgšanu ir tiesības pieņemt vienīgi Padomei. Tātad apstrīdēto lēmumu pamatoti ir parakstījis vienīgi Padomes priekšsēdētājs, un tādējādi ar šo parakstu ir identificēts šā lēmuma autors, pret kuru ir ceļama prasība.

Turklāt Tiesa noraida Padomes izvirzīto iebildi par nepieņemamību, kurā apgalvots, ka apstrīdētā lēmuma noteikumi, kurus Komisija lūdz atcelt, nav nodalāmi no pārējā šā lēmuma un ka tā daļēja atcelšana tāpēc nav iespējama.

Šajā kontekstā Tiesa atgādina, ka apstrīdēto noteikumu nodalāmības pārbaudē ir jāizvērtē minēto noteikumu piemērojamība, lai varētu noteikt, vai to atcelšana grozītu apstrīdētā akta jēgu un būtību. Šajā ziņā tā konstatē, ka apstrīdētā lēmuma būtība ir Savienības pievienošanās Ženēvas aktam, kas apstiprināta Savienības vārdā saskaņā ar minētā lēmuma 1. pantu. Savukārt noteikumi, kurus Komisija lūdz atcelt, ir vērsti uz to, lai dalībvalstīm, kuras vēlas ratificēt Ženēvas aktu vai tam pievienoties, tas tiktu atļauts. Tiesa norāda, ka nedz situācija, kad neviena dalībvalsts neīstenotu šo iespēju, nedz no tās izrietošās sekas neietekmētu apstrīdētā lēmuma 1. panta juridisko piemērojamību, nedz arī liktu apšaubīt Savienības pievienošanos Ženēvas aktam. Tiesa precīzē – tas, ka Komisija lūdz, sākot no pasludināmā sprieduma pasludināšanas datuma, paturēt spēkā to apstrīdētā lēmuma daļu sekas, kuras tā lūdz atcelt attiecībā uz dalībvalstīm, kas ir Lisabonas vienošanās līgumslēdzējas puses, nekādi neietekmē apstrīdētā lēmuma, kuru tiek lūgts atcelt, noteikumu nodalāmību.

Attiecībā uz lietu pēc būtības Tiesa izvērtē galveno pamatu, ar ko tiek apgalvots, ka Padome – grozot Komisijas priekšlikumu un ieviešot tiesību normu, kas atļauj dalībvalstīm, kuras to vēlas, ratificēt Ženēvas aktu vai tam pievienoties, – ir rīkojusies ārpus jebkādas Komisijas iniciatīvas robežām un tādējādi pārkāpusi LESD 218. panta 6. punktu un 293. panta 1. punktu un radījusi kaitējumu institucionālajam līdzsvaram, kas izriet no LES 13. panta 2. punkta.

Pirmām kārtām, Tiesa secina, ka LESD 293. panta 1. punkts ir piemērojams, ja Padome pēc Komisijas – kura rīkojas kā saskaņā ar LESD 218. panta 3. punktu Padomes izvirzītais sarunu vadītājs – priekšlikuma pieņem lēmumu par starptautiska nolīguma noslēgšanu atbilstoši LESD 218. panta 6. punktam.

Otrām kārtām, Tiesa izvērtē argumentu par LESD 293. panta 1. punkta pārkāpumu.

Šajā nolūkā tā vispirms atgādina, ka šī tiesību norma ir jālasa, ņemot vērā institucionālā līdzsvara principu, kas raksturīgs Savienības institucionālajai struktūrai un kas nozīmē – katrai iestādei savas pilnvaras ir jāīsteno, ievērojot citu iestāžu pilnvaras, kā arī ņemot vērā savstarpējas lojālas sadarbības principu¹⁵⁸. Šajā kontekstā nelegislatīvi Savienības akti, kāds ir aplūkots lēmums par starptautiska nolīguma noslēgšanu, tiek pieņemti pēc Komisijas priekšlikuma. Saskaņā ar šīm iniciatīvas pilnvarām Komisija sekmē vispārējās Savienības intereses un šajā nolūkā uzņemas atbilstīgu iniciatīvu. LESD 293. pants – paredzot, pirmkārt, Padomes pilnvaras grozīt priekšlikumu, ja vien nepastāv

¹⁵⁸ LES 13. panta 2. punktā izklāstītie principi.

izņēmumi, vienīgi ar vienprātīgu lēmumu un, otrkārt, Komisijas pilnvaras grozīt savu priekšlikumu, kamēr Padome nav pieņēmusi lēmumu, – nodrošina, ka tiek ievērots institucionālā līdzsvara princips starp Komisijas un Padomes pilnvarām. Tādējādi Padomes pilnvaras veikt grozījumus nevar sniegties tiktāl, ka tās ļauj tai sagrozīt Komisijas priekšlikumu tādā veidā, kas liktu šķēršļus izvirzīto mērķu sasniegšanai un līdz ar to – laupītu tā esamības jēgu.

Pēc tam Tiesa pārbauda, vai Padomes izdarītie grozījumi ir sagrozījuši Komisijas priekšlikuma priekšmetu vai mērķi tādā veidā, ka tiktu likti šķēršļi tajā izvirzīto mērķu sasniegšanai.

Šajā ziņā tā atgādina, ka minētā priekšlikuma priekšmets bija Savienības vienas pašas pievienošanās Ženēvas aktam un ka šā priekšlikuma mērķis bija ļaut Savienībai pareizi īstenot savu ekskluzīvo kompetenci jomā, uz kuru attiecas šis akts, proti, kopējās tirdzniecības politikas jomā, kuras pamatā ir vienādi principi un kura tiek īstenota, ievērojot Savienības ārējās darbības principus un mērķus; sarunas par Ženēvas aktu ietilpst šajā kompetencē.

Turklāt Tiesa norāda – ja Līgumos Savienībai ir piešķirta ekskluzīva kompetence kādā konkrētā jomā, tad veikt likumdošanas funkciju un pieņemt juridiski saistošus aktus drīkst tikai Savienība, izņemot, ja Savienība pilnvaro dalībvalstis šādi rīkoties¹⁵⁹. Turklāt no Tiesas judikatūras izriet, ka kompetenču piešķiršanas princips, kā arī institucionālā sistēma, kas ir izveidota, lai Savienība varētu īstenot tai Līgumos piešķirtās kompetences, ir Savienības un tās tiesību īpašas iezīmes, kuras attiecas uz Savienības konstitucionālo struktūru.

Proti, Tiesa konstatē, ka, nolemjot piešķirt dalībvalstīm pilnvaras ratificēt Ženēvas aktu vai tam pievienoties, Padome ir paudusi Komisijas priekšlikumam alternatīvu politisku izvēli, kas ietekmē Savienībai ekskluzīvi piešķirto kompetenču īstenošanas kārtību, kaut arī šāda izvēle ir daļa no Komisijas veiktā Savienības vispārējo interešu vērtējuma, kurš ir nesaraujami saistīts ar Komisijas iniciatīvas pilnvarām.

Tiesa no tā secina, ka ar šīm Padomes piešķirtajām pilnvarām tiek sagrozīts Komisijas priekšlikuma priekšmets un mērķis – Komisijas priekšlikumā bija pausta politiskā izvēle ļaut Savienībai vienai pašai pievienoties Ženēvas aktam un tādējādi vienai pašai īstenot savu ekskluzīvo kompetenci jomā, uz kuru attiecas minētais akts.

Turklāt tā piebilst, ka šo secinājumu nevar atspēkot apstākļi, ka apstrīdētā lēmuma 3. pantā paredzētā atļauja tiek piešķirta, pilnībā ievērojot Savienības ekskluzīvo kompetenci, un ka saskaņā ar šā lēmuma 4. pantu, lai nodrošinātu Savienības un tās dalībvalstu starptautiskās pārstāvības vienotību, Padome ir uzticējusi Komisijai pārstāvēt Savienību, kā arī jebkuru dalībvalsti, kas vēlas izmantot šo atļauju. Proti, kaut arī ir noteiktas šādas robežas, minētās dalībvalstis kā neatkarīgi starptautisko tiesību subjekti līdztekus Savienībai īsteno tās ekskluzīvo kompetenci, bet tas liedz Savienībai īstenot šo kompetenci vienai pašai.

Visbeidzot, Padomes grozījumus nevar pamatot arī argumenti, kuri attiecas uz nepieciešamību nodrošināt, ka Eiropas Savienībai ir tiesības balsot Īpašās savienības Asamblejā, kā arī saglabāt saskaņā ar Lisabonas vienošanos reģistrēto cilmes vietu nosaukumu prioritāti un turpinātu aizsardzību septiņās dalībvalstīs, kas jau bija šīs vienošanās līgumslēdzējas puses. Tiesa nospiež, ka iespējamās grūtības, kas Eiropas Savienībai varētu rasties starptautiskā mērogā, īstenojot savu ekskluzīvo kompetenci, vai šīs īstenošanas sekas attiecībā uz dalībvalstu starptautiskajām saistībām pašas par sevi nevar ļaut Padomei grozīt Komisijas priekšlikumu tādā mērā, ka tiek sagrozīts tā priekšmets vai mērķis un tādējādi aizskarts institucionālā līdzsvara princips, kura ievērošanu ir paredzēts nodrošināt ar LESD 293. pantu.

¹⁵⁹ LESD 2. panta 1. punkts.

VI. Finanšu noteikumi

2022. gada 8. marta spriedums (virspalāta) Komisija/Apvienotā Karaliste (Ar pārāk zemu novērtējumu saistītas krāpšanas apkarošana) (C-213/19, [EU:C:2022:167](#))

Valsts pienākumu neizpilde – LES 4. panta 3. punkts – LESD 310. panta 6. punkts un 325. pants – Pašu resursi – Muitas nodokļi – Pievienotās vērtības nodoklis (PVN) – Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzība – Krāpšanas apkarošana – Efektivitātes princips – Dalībvalstu pienākums nodot Eiropas Komisijas rīcībā pašu resursus – Dalībvalstu finansiālā atbildība pašu resursu zaudējumu gadījumā – Tekstilizstrādājumu un apavu imports no Ķīnas – Plaša un sistēmiska krāpšana – Organizētā noziedzība – Slēptie importētāji – Muitas vērtība – Vērtības samazināšana – PVN bāze – Sistemātisku muitas pārbaūžu neesamība, kuru pamatā būtu riska analīze un kuras tiktu veiktas pirms attiecīgo preču izlaišanas – Sistemātiska galvojuma nodrošināšanas neesamība – Metode, kas izmantota, lai noteiktu tradicionālo pašu resursu zaudējumu apmēru saistībā ar importu, kam ir būtisks vērtības samazināšanas risks – Statistikas metode, kuras pamatā ir vidējās cenas Savienības mērogā – Pieļaujamība

No 2005. gada 1. janvāra Eiropas Savienība atcēla visas kvotas, kas ir piemērojamas tekstilizstrādājumu un apģērbu importam it īpaši no Ķīnas.

2007., 2009. un 2015. gadā Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (OLAF) nosūtīja dalībvalstīm savstarpējās palīdzības ziņojumus, lai tās informētu it īpaši par tāda Ķīnas izcelsmes tekstilizstrādājumu un apavu importa būtiskas vērtības samazināšanas risku, ko veikuši “čaulas uzņēmumi”, kuri ir reģistrēti tikai ar mērķi radīt iespaidu, ka krāpnieciskā darbība ir likumīga. OLAF aicināja visas dalībvalstis uzraudzīt šādu preču importu, veikt atbilstošas muitas kontroles un veikt atbilstošus aizsargpasākumus gadījumā, ja pastāv aizdomas par mākslīgi zemām cenām.

Šajā nolūkā OLAF izstrādāja riska novērtēšanas instrumentu, kas balstīts uz datiem Savienības mērogā. Ar šo instrumentu, pamatojoties uz vidējā rādītāja, kas noteikts, pamatojoties uz “vidējām korigētajām cenām”, aprēķinu, tika radīta “minimālā pieņemamā cena”, kura tiek izmantota kā riska profils vai robežvērtība, kas ļauj dalībvalstu muitas iestādēm atklāt īpaši zemas importa deklarētās vērtības un tādējādi importu, kas rada būtisku vērtības samazināšanas risku.

2011. un 2014. gadā Apvienotā Karaliste piedalījās Komisijas un OLAF veiktajās uzraudzības operācijās, kuru mērķis bija novērst noteiktus krāpšanas saistībā ar pārāk zemu novērtējumu riskus, tomēr nepiemērojot “minimālās pieņemamās cenas”, kas aprēķinātas saskaņā ar OLAF metodi, vai pat neizpildot tās iestāžu pēc šādas piemērošanas izdotos paziņojumus par papildu maksājumiem.

Vairākās divpusējās sanāksmēs OLAF ieteica Apvienotās Karalistes kompetentajām iestādēm izmantot riska rādītājus Savienības mērogā, ko veido “minimālās pieņemamās cenas”. Pēc OLAF domām, krāpnieciskais imports Apvienotajā Karalistē būtiski palielinājās šīs valsts muitas iestāžu veikto pārbaūžu nepiemērotības dēļ, veicinot krāpniecisku darbību, kas paredzētas citām dalībvalstīm, pārvietošanu uz šo valsti. Tomēr, pēc OLAF domām, Apvienotā Karaliste neesot ievērojusi tās ieteikumus, bet gluži pretēji – tā esot laidusi attiecīgās preces brīvā apgrozībā iekšējā tirgū, bet nav veikusi atbilstošas muitas pārbaudes, tāpēc būtiska maksājamo muitas nodokļu daļa neesot nedz iekasēta, nedz nodota Eiropas Komisijas rīcībā.

Tādējādi, uzskatot, ka Apvienotā Karaliste nav nedz iegrāmatojusi pareizas muitas nodokļu summas, nedz nodevusi Komisijas rīcībā pareizas tradicionālo pašu resursu un pašu resursu, ko veido pievienotās vērtības nodoklis (PVN), summas saistībā ar noteiktu tekstilizstrādājumu un apavu importu no Ķīnas, Komisija cēla prasību, lai tiktu konstatēts, ka šī valsts nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti Savienības tiesiskajā regulējumā par kontroli un uzraudzību attiecībā uz pašu resursu atgūšanu, muitas nodokļiem un PVN.

Ar spriedumu Tiesas virspalāta daļēji apmierināja Komisijas prasību un būtībā nosprieda, ka Apvienotā Karaliste nav izpildījusi tai Savienības tiesībās paredzētos pienākumus, jo tā nav piemērojusi efektīvus muitas pārbaudes pasākumus, nedz arī ieģrāmatojusi pareizas muitas nodokļu summas, līdz ar to nav nodevusi Komisijai pareizu tradicionālo pašu resursu summu, kas attiecas uz konkrētu tekstilizstrādājumu un apavu importu no Ķīnas¹⁶⁰, kā arī nav sniegusi Komisijai visu informāciju, kas nepieciešama, lai aprēķinātu pārējo maksājamo nodokļu un pašu resursu summas¹⁶¹.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa noraidīja visus Apvienotās Karalistes izvirzītos nepieņemamības pamatus it īpaši attiecībā uz to, ka Komisija ir pārkāpusi tiesiskās paļāvības aizsardzības principu atsevišķu Komisijas vai OLAF pārstāvju paziņojumu dēļ, kas sniegti sanāksmēs ar tās administrāciju par pasākumiem, ko šī valsts veikusi, lai apkarotu aplūkoto krāpšanu saistībā ar pārāk zemu novērtējumu.

Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka neviens nevar atsaukties uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu, ja nav doti solījumi, kas tam ir radījuši pamatotas cerības. Pat pastāvot šādām cerībām, dalībvalsts nevar atsaukties uz šo principu, lai liktu šķēršļus Tiesas objektīvam konstatējumam par pienākumu, kas tai noteikti LESD, neizpildi.

Būtībā, pirmkārt, lai apmierinātu pamatu, kas attiecas uz Savienības tiesībās noteikto pienākumu neizpildi Savienības finanšu interešu aizsardzības un krāpšanas apkarošanas jomā, kā arī attiecībā uz Savienības muitas tiesību pienākumiem, Tiesa vispirms uzsvēra LESD 325. panta 1. punktā dalībvalstīm paredzētos pienākumus sasniegt precīzu rezultātu. Lai apkarotu pārkāpumus, kas var kavēt efektīvu un pilnīgu tradicionālo pašu resursu, ko veido muitas nodokļi, iekasēšanu un kas līdz ar to var apdraudēt Savienības finanšu intereses, dalībvalstīm ir jāparedz ne tikai atbilstošu sankciju piemērošana, tostarp kriminālsodi liela apmēra krāpšanas vai citādas nelikumīgas rīcības gadījumā, bet arī efektīvi un atturoši muitas pārbaudes pasākumi. Muitas pārbaudes pasākumu, kas dalībvalstīm ir jāveic, lai izpildītu šīs tiesību normas prasības, raksturs nevar tikt noteikts abstrakti un statistiski, jo tas ir atkarīgs no šīs krāpšanas vai citas nelikumīgas rīcības iezīmēm, kas laika gaitā var mainīties.

Līdz ar to, lai gan ar LESD 325. panta 1. punktu dalībvalstīm ir piešķirta zināma rīcības un izvēles brīvība attiecībā uz muitas pārbaudes pasākumiem, šajā gadījumā, ņemot vērā aplūkotās krāpšanas saistībā ar pārāk zemu novērtējumu īpatnības, Apvienotās Karalistes ieviestais muitas pārbaudžu mehānisms, lai apkarotu minēto krāpšanu, ciktāl tas ar dažiem retiem izņēmumiem izpaudās vienīgi kā vēlākas muitas nodokļu piedziņas darbības, acīmredzami neatbilda LESD 325. panta 1. punktā nostiprinātajam efektivitātes principam. Turklāt Tiesa atzīst, ka kopīgie kritēriji, ko OLAF un Komisija iesaka dalībvalstīm attiecībā uz riskiem, kas ietilpst kopējā risku pārvaldības jomā, nav saistoši. Tomēr LESD 325. panta 1. un 3. punkts nozīmē ciešu sadarbību starp dalībvalstīm un Savienību, no vienas puses, un pašām dalībvalstīm, no otras puses, kurām tādējādi ir pienācīgi jāņem vērā šie kritēriji un tie ir pat jāievēro gadījumā, ja tās nav izstrādājušas vismaz tikpat efektīvus valsts kritērijus kā tie, kurus ir ieteikusi Savienība.

Saskaņā ar Savienības tiesisko regulējumu muitas jomā, lasot to kopā ar LESD 325. pantu, Apvienotajai Karalistei tātad vismaz pārkāpuma laikposmā, nosakot tās riska analīzes un pārvaldības

¹⁶⁰ Šī pienākumu neizpilde attiecas uz pienākumiem, kas Apvienotajai Karalistei it īpaši ir paredzēti LESD 310. panta 6. punktā un 325. pantā, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 952/2013 (2013. gada 9. oktobris), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (OV 2013, L 269, 1. lpp.), Padomes Regulā (EEK) Nr. 2913/92 (1992. gada 12. oktobris) par Kopienas Muitas kodeksa izveidi (OV 1992, L 302, 1. lpp.) un Padomes Direktīvā 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopējo [PVN] sistēmu (OV 2006, L 347, 1. lpp.; labojums – OV 2007, L 335, 60. lpp.).

¹⁶¹ Precīzāk, Apvienotā Karaliste nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti LES 4. panta 3. punktā (lojālas sadarbības princips), jo nav paziņojusi Komisijai visu informāciju, kas nepieciešama tradicionālo pašu resursu zaudējumu summas noteikšanai, un nav sniegusi, kā prasīts, pamatojumu lēmumiem, ar ko atceļ konstatētos muitas parādus.

sistēmu, bija pienācīgi jāņem vērā riska profili, kā arī muitas pārbaūžu veidi, kurus tai ieteica *OLAF* un Komisija. Šādos apstākļos muitas pārbaudēs, kas notika pirms preču laišanas brīvā apgrozībā, Apvienotā Karaliste nevarēja, gaidot, kad tiks ieviesti tās pašas, iespējams, efektīvāki riska sliekšņi, atteikties piemērot jebkāda riska profilu, kas ļautu pirms attiecīgo preču atmuitošanas identificēt importu par ļoti zemām cenām, kas rada būtisku vērtības samazināšanas risku. Tiesa precizēja, ka tādas masveida krāpšanas saistībā ar pārāk zemu novērtējumu kontekstā, kāda ir šajā lietā, Savienības finanšu interešu efektīvai aizsardzībai papildus riska profila izveidei bija nepieciešams sistemātiski pieprasīt sniegt galvojumu par attiecīgo importu. Tomēr šajā lietā Apvienotā Karaliste ir prasījusi sniegt galvojumu tikai retos izņēmuma gadījumos, kā arī šis galvojums tika atmaksāts pēc tam, kad tika atcelti paziņojumi, uz kuriem tas attiecās. Turklāt Tiesa konstatēja, ka Apvienotā Karaliste, aprēķinot muitas nodokļu summas, pamatojoties uz nepareizām vērtībām, jo tās acīmredzami ir pārāk zemas, pēc tam ņemot vērā šīs nodokļu summas, pārkāpjot Savienības muitas tiesības, nav efektīvi ņēmusi vērā visus maksājamās muitas nodokļus.

Otrkārt, lai daļēji apmierinātu pamatu par Savienības tiesībās noteikto pienākumu neizpildi tradicionālo pašu resursu, ko veido muitas nodokļi, nodošanas jomā, Tiesa vispirms atgādina, ka dalībvalstīm ir pienākums noteikt Savienības pašu resursu prasījumus, tiklīdz to iestādes var aprēķināt no muitas parāda izrietošo nodokļu summu un noteikt nodokļu maksātāju, un pēc tam nodot Savienības pašu resursus Komisijai, veicot visus šajā ziņā nepieciešamos pasākumus. Tādējādi Savienības pašu resursu sistēmas pārvaldība ir uzticēta dalībvalstīm un par to atbildīgas ir vienīgi tās. Tiesa saikne starp ieņēmumu no muitas nodokļiem iekasēšanu un atbilstošo resursu nodošanu Komisijas rīcībā liek dalībvalstīm aizsargāt Savienības finanšu intereses un veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu šo nodokļu efektīvu un pilnīgu iekasēšanu.

Šajā lietā Tiesa konstatēja LESD 325. panta 1. punkta un Savienības muitas tiesību pārkāpumu, jo Apvienotā Karaliste pārkāpuma laikposmā nav veikusi pasākumus, lai nodrošinātu, ka attiecīgā importa muitas vērtība tiek noteikta pareizā apmērā, piemēram, veicot pārbaudes pirms atmuitošanas un paredzot pienākumu sniegt galvojumu importam, kas rada būtisku vērtības samazināšanas risku. Tādējādi šī valsts muitas parādus aprēķināja, pamatojoties uz nepareizām vērtībām, un veikto pārbaūžu nepiemērotības dēļ Komisijas rīcībā netika nodoti visi ar attiecīgo importu saistītie pašu resursi. Nepārbaudot attiecīgo preču, kas deklarētas saskaņā ar Savienības tiesību normām pirms to laišanas brīvā apgrozībā, vērtību pareizību, Apvienotā Karaliste ir radījusi neatgriezenisku situāciju, kas ir izraisījusi būtiskus Savienības pašu resursu zaudējumus, par kuriem tā ir jāatzīst par atbildīgu.

Turpinājumā Tiesa apmierināja Komisijas iebildumu, saskaņā ar kuru Apvienotā Karaliste ir pārkāpusi Savienības muitas tiesības, nenododot tās rīcībā tradicionālos pašu resursus, kas bija jāmaksā par importu, uz kuru attiecas kopīgā tā sauktā "Snake" operācija, ko koordinēja *OLAF*. Apvienotās Karalistes izdotajos maksājuma paziņojumos pieprasītie papildu muitas nodokļi tika ieģrāmatoti, paziņoti to parādniekiem un iekļauti kontos saskaņā ar Savienības tiesībām. Tomēr minētie prasījumi vēl nebija iekasēti un par tiem netika sniegts nekāds nodrošinājums, kad Apvienotā Karaliste nolēma atcelt šos paziņojumus un atcelt attiecīgo summu ierakstīšanu kontos.

Šajā ziņā Tiesa atgādināja, ka saskaņā ar Savienības muitas tiesībām dalībvalstīm ir jāveic visi vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu, ka Komisijas rīcībā tiek nodotas summas, kas atbilst noteiktajiem prasījumiem. Šajā lietā šo summu aprēķinā ir pieļauta administratīva kļūda, ko pieļāvušas Apvienotās Karalistes muitas iestādes, kurām bija pienākums labot šo kļūdu, no jauna nosakot muitas vērtību, balstoties uz vienu no metodēm, kas šajā ziņā ir paredzētas Savienības muitas tiesībās. Šis secinājums attiecas arī uz to lēmumu atkārtoti neizdot minētos paziņojumus pēc to koriģēšanas. Šajā ziņā Savienības muitas tiesību piemērošana ir jāveic dalībvalstīm, kuras vienīgās par tām ir atbildīgas, un Apvienotā Karaliste, nolemjot atcelt iepriekš minētos paziņojumus, nevis tos atkārtoti izdot pēc tam, kad tie tika koriģēti ar aprēķiniem, kas atbilst Savienības muitas tiesībām, pārkāpjot šīs tiesības, nav veikusi pasākumus, kas vajadzīgi, lai noteiktās summas tiktu nodotas Komisijas rīcībā. Turklāt Tiesa konstatē, ka Apvienotā Karaliste nav ievērojusi Savienības muitas tiesībās paredzēto procedūru, lai tā varētu tikt atbrīvota no attiecīgo summu nodošanas Komisijas rīcībā. Turklāt, lai noraidītu Apvienotās Karalistes norādītos iemeslus, kuru mērķis ir atbrīvot to no

pienākuma nodot Komisijas rīcībā pašu resursus, kas atvasināti no muitas nodokļiem, kas noteikti iepriekš minētajos paziņojumos un kas attiecas uz to, ka šo nodokļu parādnieki bija slēpti vai maksātnespējīgi uzņēmumi, Tiesa norādīja, ka tad, ja šie prasījumi ir izrādījušies neatgūstami no attiecīgajiem uzņēmumiem, tas bijis saistīts ar divkāršu administratīvu kļūdu, kurā vainojamas šīs valsts iestādes. Visbeidzot Tiesa konstatē, ka šī valsts nav ievērojusi arī tai noteikto papildu pienākumu samaksāt nokavējuma procentus par pašu resursiem, kas nav nodoti Komisijas rīcībā.

Attiecībā uz to, vai Apvienotā Karaliste konkrētāk nav izpildījusi Savienības tiesībās paredzētos pienākumus pašu resursu jomā, jo tā nav nodevusi Komisijas rīcībā tradicionālos pašu resursus tās summas apmērā, kas noteikta par katru gadu, uz kuru attiecas pārkāpuma laikposms, proti, pavisam 2 679 637 088,86 EUR, Tiesa konstatē, ka dalībvalstu ekskluzīvā kompetencē un atbildībā ir nodrošināt, lai muitas deklarētās vērtības tiktu noteiktas, ievērojot Savienības muitas tiesību noteikumus saistībā ar muitas vērtības noteikšanu. Šajā gadījumā, tā kā Apvienotās Karalistes muitas iestādes nebija pietiekami sistemātiski veikušas atbilstošus pasākumus, brīvā apgrozībā tika laisti būtiski acīmredzami pārāk zemu novērtēti importēto preču apjomi bez iespējas tos atsaukt fizisku pārbaužu veikšanai. Tā kā šī bezdarbība padarīja neiespējamu muitas vērtības noteikšanu, pamatojoties uz kādu no Savienības muitas tiesībās paredzētajām metodēm, Komisija ir pamatoti izmantojusi citas metodes šīs noteikšanas īstenošanai. Tiesa arī konstatē, ka Komisija ir pamatoti izmantojusi savu Savienības pašu resursu sistēmai raksturīgo iespēju prasības sakarā ar pienākumu neizpildi ietvaros nodot Tiesas vērtējumam domstarpības starp to un Apvienoto Karalisti par šīs valsts pienākumu nodot tās rīcībā noteiktu pašu resursu summu.

Visbeidzot, attiecībā uz pašu resursu zaudējumu apmēra noteikšanu Tiesa precīzē – ja neiespējamība veikt pārbaudes ir sekas tam, ka muitas iestādes nav veikušas pārbaudes, lai pārlicinātos par preču faktisko vērtību, ir atļauts piemērot metodi, kas balstīta uz statistikas datiem, tādās metodes vietā, kuras mērķis ir noteikt attiecīgo preču muitas vērtību, pamatojoties uz tiešiem pierādījumiem. Pārbaudei, ko Tiesa veic šīs tiesvedības ietvaros, galvenokārt ir jābūt vērstai uz to, lai pārbaudītu, pirmkārt, vai šī metode ir pamatota, ņemot vērā lietas apstākļus, un, otrkārt, vai tā ir pietiekami precīza un uzticama. Šajā ziņā Tiesa daļēji noraida Komisijas veikto aprēķinu, nospriežot, ka, ņemot vērā pretrunas starp prasības pieteikumā ietvertajiem prasījumiem un tā pamatojumu, kā arī no tā izrietošo būtisko nenoteiktību attiecībā uz Komisijas pieprasīto pašu resursu summu pareizību, šī iestāde nav juridiski pietiekami pierādījusi visas šīs summas. Ņemot vērā lietas īpatnības, Tiesa tomēr apstiprina Komisijas izmantoto metodi tradicionālo pašu resursu zaudējumu summas noteikšanai attiecībā uz daļu no pārkāpuma laikposma, ciktāl šī metode ir pietiekami precīza un uzticama, lai neizraisītu minēto zaudējumu summu acīmredzamu pārvērtēšanu. Tiesa arī precīzē, ka tai nav jāaizstāj Komisija, pašai aprēķinot precīzas tradicionālo pašu resursu summas, kas ir jāmaksā Apvienotajai Karalistei. Proti, tā var vai nu pilnībā vai daļēji apmierināt vai noraidīt Komisijas prasības pieteikumā ietvertos prasījumus, tomēr negrozot šo prasījumu apjomu. Savukārt Komisijai ir jāveic jauns joprojām maksājamo Savienības pašu resursu zaudējumu aprēķins, ņemot vērā Tiesas spriedumā izdarītos secinājumus par zaudējumu apmēru un tiem piemērojamo vērtību.

VII. Savienības tiesības un valsts tiesības

2022. gada 22. februāra spriedums (virspalāta) RS (Konstitucionālās tiesas spriedumu iedarbība) (C-430/21, [EU:C:2022:99](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesiskums – Tiesu neatkarība – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Savienības tiesību pārākums – Valsts tiesas pilnvaru neesamība izvērtēt tādu valsts tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām, kurus attiecīgās dalībvalsts konstitucionālā tiesa ir atzinusi par atbilstošiem konstitūcijai – Disciplinārlietas

Tiesai ir lūgts lemt par LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, lasot to kopā it īpaši ar Savienības tiesību pārākuma principu, paredzēto tiesu neatkarības principu – kontekstā, kad dalībvalsts vispārējās jurisdikcijas tiesa saskaņā ar valsts tiesībām nav tiesīga izvērtēt tādu valsts tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām, kurus šis dalībvalsts konstitucionālā tiesa ir atzinusi par atbilstošiem konstitūcijai, un kontekstā, kad attiecībā uz valsts tiesnesi var ierosināt disciplinārlietas un piemērot disciplinārsodu, ja viņš nolemj veikt šādu izvērtējumu.

Šajā lietā RS tika notiesāts pēc Rumānijā sākta kriminālprocesa. Viņa laulātā iesniedza sūdzību it īpaši par vairākiem tiesnešiem par pārkāpumiem, kas, iespējams, izdarīti minētajā kriminālprocesā. Pēc tam RS vērsās *Curtea de Apel Craiova* (Krajoavas apelācijas tiesa, Rumānija), lai apstrīdētu pēc šīs sūdzības sāktās kriminālvajāšanas pārmērīgo ilgumu.

Krajoavas apelācijas tiesa uzskata, ka, lai pieņemtu nolēmumu par šo prasību, ir jāizvērtē, vai ar Savienības tiesībām¹⁶² ir saderīgi valsts tiesību akti, ar kuriem tika izveidota specializēta prokuratūras nodaļa tiesu iestāžu sistēmā izdarītu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanai, kāda tika veikta šajā lietā. Tomēr, ņemot vērā *Curtea Constituțională* (Konstitucionālā tiesa, Rumānija) spriedumu¹⁶³, kas tika pasludināts pēc Tiesas sprieduma *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c.¹⁶⁴, saskaņā ar valsts tiesībām Krajoavas apelācijas tiesa neesot tiesīga veikt šādu atbilstības izvērtējumu. Savā spriedumā Konstitucionālā tiesa kā nepamatotu noraidīja iebildi par neatbilstību Konstitūcijai, kas bija izvirzīta attiecībā uz vairākām šo tiesību aktu normām, vienlaikus uzsverot, ka tad, ja tā valsts tiesību aktus ir atzinusi par atbilstošiem Konstitūcijas normai, saskaņā ar kuru ir jāievēro Savienības tiesību pārākuma princips¹⁶⁵, vispārējās jurisdikcijas tiesai nav tiesību izvērtēt šo valsts tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām.

Šajā kontekstā Krajoavas apelācijas tiesa nolēma vērsties Tiesā, lai būtībā noskaidrotu, vai Savienības tiesības nepieļauj to, ka valsts vispārējās jurisdikcijas tiesa nav tiesīga izvērtēt tiesību aktu atbilstību Savienības tiesībām tādos apstākļos, kādi ir šajā lietā, un to, ka attiecīgajam tiesnesim var tikt piemēroti disciplinārsodi tāpēc, ka viņš ir nolēmis veikt šādu izvērtējumu.

¹⁶² Konkrēti – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa un Komisijas Lēmuma 2006/928/EK (2006. gada 13. decembris), ar ko izveido mehānismu, lai nodrošinātu sadarbību un pārliecinātos par Rumānijā sasniegto, novēršot noteiktus trūkumus tādās jomās kā tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju (OV 2006, L 354, 56. lpp.), pielikums.

¹⁶³ 2021. gada 8. jūnija spriedums Nr. 390/2021.

¹⁶⁴ 2021. gada 18. maija spriedums *Asociația "Forumul Judecătorilor Din România" u.c.* (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, [EU:C:2021:393](#)), kurā Tiesa tostarp nosprieda, ka attiecīgie tiesību akti ir pretrunā Savienības tiesībām, ja šādas specializētas nodaļas izveide nav pamatota ar objektīvām un pārbaudāmām prasībām, kas saistītas ar tiesvedības pareizu norisi, un neietver īpašas garantijas, kuras ir identificējusi Tiesa (skat. šī sprieduma rezolutīvās daļas 5. punktu).

¹⁶⁵ Spriedumā Nr. 390/2021 Konstitucionālā tiesa nosprieda, ka attiecīgie tiesību akti atbilst *Constituția României* (Rumānijas Konstitūcija) 148. pantam.

Tiesa virspalātas sastāvā nospriež, ka šāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse ir pretrunā Savienības tiesībām ¹⁶⁶.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa uzskata, ka LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums vai prakse, saskaņā ar kuru atbilstoši valsts konstitucionālajām tiesībām vispārējās jurisdikcijas tiesām ir saistošs šis dalībvalsts konstitucionālās tiesas nolēmums, kurā valsts tiesību akti ir atzīti par atbilstošiem minētās valsts konstitūcijai, ar nosacījumu, ka valsts tiesībās tiek garantēta šīs konstitucionālās tiesas neatkarība it īpaši no likumdošanas varas un izpildvaras. Tomēr tas tā nedrīkst būt gadījumā, ja šāda tiesiskā regulējuma vai prakses piemērošana nozīmē izslēgt jebkādu šo vispārējās jurisdikcijas tiesu kompetenci izvērtēt tādu valsts tiesību aktu saderību ar Savienības tiesībām, kurus šī konstitucionālā tiesa ir atzinusi par saderīgiem ar valsts konstitucionālo tiesību normu, kurā ir paredzēts Savienības tiesību pārkums.

Turpinājumā Tiesa uzsver, ka valsts tiesas pienākuma pilnībā piemērot visas Savienības tiesību normas, kurām ir tieša iedarbība, izpilde ir nepieciešama arī, lai nodrošinātu dalībvalstu vienlīdzības ievērošanu saistībā ar Līgumiem, kas izslēdz iespēju Savienības tiesību sistēmai pretstatīt kā pārāku vēlāk pieņemtu vienpusēju pasākumu, lai arī kāds tas būtu, un tā ir LES 4. panta 3. punktā noteiktā lojālas sadarbības principa izpausme, kurš paredz pienākumu nepiemērot nevienu valsts tiesību normu, kas varētu būt pretrunā Savienības tiesībām, neatkarīgi no tā, vai tā ir pieņemta pirms Savienības tiesību normas, kurai ir tieša iedarbība, pieņemšanas vai pēc tam.

Šajā kontekstā Tiesa atgādina, pirmkārt, ka tā jau ir nospriedusi, ka attiecīgie valsts tiesību akti ietilpst Lēmuma 2006/928 ¹⁶⁷ piemērošanas jomā un līdz ar to tajos ir jāievēro prasības, kas izriet no Savienības tiesībām, it īpaši no LES 2. panta un 19. panta 1. punkta ¹⁶⁸. Otrkārt, gan LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, gan Lēmuma 2006/928 pielikumā minētie īpašie atsauces mērķi tiesu sistēmas reformas un cīņas pret korupciju jomā ir formulēti skaidri un precīzi, un tiem nav izvirzīti nekādi nosacījumi, un tādējādi tiem ir tieša iedarbība ¹⁶⁹. No tā izriet – ja Rumānijas vispārējās jurisdikcijas tiesas nevar interpretēt valsts tiesību normas atbilstoši iepriekš minētajai tiesību normai vai minētajiem mērķiem, tām pēc savas ierosmes ir jānolemj nepiemērot šīs valsts tiesību normas.

Šajā ziņā Tiesa norāda, ka Rumānijas vispārējās jurisdikcijas tiesu kompetencē principā ir izvērtēt Rumānijas tiesību normu saderību ar šīm Savienības tiesību normām, nevēršoties ar attiecīgu lūgumu Konstitucionālajā tiesā. Tomēr tām šī kompetence ir liegta, ja Konstitucionālā tiesa ir nospriedusi, ka attiecīgās tiesību normas atbilst valsts konstitucionālajai tiesību normai, kurā ir paredzēts Savienības tiesību pārkums, jo šīm tiesām ir jāievēro šis konstitucionālās tiesas spriedums. Šāda valsts tiesību norma vai prakse radītu šķērslī attiecīgo Savienības tiesību normu pilnīgai iedarbībai, jo tā liegtu vispārējās jurisdikcijas tiesai, kurai ir jānodrošina Savienības tiesību piemērošana, pašai izvērtēt šo tiesību normu saderību ar Savienības tiesībām.

Tāpat šādas valsts tiesību normas vai prakses piemērošana apdraudētu arī Tiesas un valstu tiesu sadarbības, kas izveidota ar prejudiciālu nolēmumu mehānismu, efektivitāti, atturot vispārējās jurisdikcijas tiesu, kurai jāizskata strīds, no vēršanās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai tādējādi nodrošinātu atbilstību attiecīgās dalībvalsts konstitucionālās tiesas nolēmumiem.

¹⁶⁶ Ņemot vērā LES 19. panta 1. punkta otro daļu, lasot to kopā ar LES 2. pantu un 4. panta 2. un 3. punktu, kā arī ar LESD 267. pantu un Savienības tiesību pārkuma principu.

¹⁶⁷ Pilnu atsauci uz Lēmumu 2006/928 skat. 1. zemsvītras piezīmē.

¹⁶⁸ Spriedums *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c., minēts iepriekš, 183. un 184. punkts.

¹⁶⁹ Spriedums *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c., minēts iepriekš, 249. un 250. punkts, un spriedums, 2021. gada 21. decembris, **Euro Box Promotion u.c.** (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 un C-840/19, [EU:C:2021:1034](#), 253. punkts).

Tiesa uzsver, ka šie konstatējumi ir vēl jo vairāk svarīgi tādā situācijā, kurā attiecīgās dalībvalsts konstitucionālās tiesas spriedumā ir ietverts atteikums izpildīt Tiesas prejudiciālo nolēmumu, pamatojoties it īpaši uz šīs dalībvalsts konstitucionālo identitāti un apsvērumu, saskaņā ar kuru Tiesa esot pārsniegusi savu kompetenci. Tiesa norāda, ka tai saskaņā ar LES 4. panta 2. punktu var tikt lūgts izvērtēt, vai ar Savienības tiesību pienākumu netiek pārkāpta dalībvalsts nacionālā identitāte. Savukārt nedz šīs tiesību normas mērķis, nedz sekas nav atļaut dalībvalsts konstitucionālajai tiesai, neievērojot pienākumus, kas tai izriet no Savienības tiesībām, nepiemērot Savienības tiesību normu, pamatojoties uz to, ka ar šo tiesību normu neesot ievērota attiecīgās dalībvalsts nacionālā identitāte, kā to ir definējusi valsts konstitucionālā tiesa. Tādējādi, ja dalībvalsts konstitucionālā tiesa uzskata, ka Savienības atvasināto tiesību normā, kā to ir interpretējusi Tiesa, nav ievērots pienākums respektēt šīs dalībvalsts nacionālo identitāti, šai konstitucionālajai tiesai ir jāvērtē Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai izvērtētu šīs tiesību normas spēkā esamību, ņemot vērā LES 4. panta 2. punktu, jo konstatēt Savienības tiesību akta spēkā neesamību ir tikai Tiesas kompetencē.

Tāpat Tiesa norāda – tā kā tai ir ekskluzīva kompetence sniegt Savienības tiesību galīgo interpretāciju, dalībvalsts konstitucionālā tiesa, pamatojoties uz savu Savienības tiesību normu interpretāciju, nevar pamatoti nospriest, ka Tiesa ir pasludinājusi spriedumu, ar kuru ir pārsniegta tās kompetences joma, un līdz ar to atteikties izpildīt Tiesas prejudiciālo nolēmumu.

Turklāt Tiesa, pamatojoties uz savu iepriekšējo judikatūru ¹⁷⁰, ir precizējusi, ka ar LES 2. pantu un 19. panta 1. punkta otro daļu netiek pieļauts tādš valsts tiesiskais regulējums vai prakse, saskaņā ar kuru ir ļauts saukt pie disciplinārbildības valsts tiesnesi tāpēc, ka viņš nav ievērojis valsts konstitucionālās tiesas nolēmumus un tostarp ir atteicies piemērot nolēmumu, kurā minētā tiesa ir atteikusies izpildīt Tiesas prejudiciālo nolēmumu.

2022. gada 10. marta spriedums *Grossmania* (C-177/20, [EU:C:2022:175](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības tiesību principi – Pārākums – Tieša iedarbība – Lojāla sadarbība – LES 4. panta 3. punkts – LESD 63. pants – No prejudiciāla nolēmuma izrietoši dalībvalsts pienākumi – Tiesas veikta Savienības tiesību noteikuma interpretācija prejudiciālā nolēmumā – Pienākums nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu iedarbību – Valsts tiesas pienākums nepiemērot valsts tiesību aktus, kas ir pretrunā Savienības tiesībām, kā tās interpretējusi Tiesa – Administratīvs lēmums, kas ir kļuvis galīgs, jo nav celta prasība tiesā – Līdzvērtības un efektivitātes principi – Dalībvalsts atbildība

“*Grossmania*” *Mezőgazdasági Termelő és Szolgáltató Kft* (turpmāk tekstā – “*Grossmania*”), sabiedrībai, kuras juridiskā adrese ir Ungārijā, bet kuras dalībnieki ir citu dalībvalstu pilsoņi, Ungārijā bija *ususfructus* lietojuma tiesības uz lauksaimniecības zemi. 2014. gada 1. maijā tās tiesības tika dzēstas no zemesgrāmatas saskaņā ar Ungārijas tiesību aktiem, kuros bija paredzēts šajā datumā pilnībā izbeigt lauksaimniecības zemes *ususfructus* lietojuma tiesības, kas iepriekš noteiktas starp personām, kuras nav tuvi radnieki. 2018. gadā spriedumā *SEGRO un Horváth* ¹⁷¹ Tiesa nosprieda, ka šāds valsts tiesiskais regulējums ir pretrunā kapitāla brīvai aprītei LESD 63. panta izpratnē. Pēc šī sprieduma *Grossmania* lūdza kompetentās iestādes atkārtoti ierakstīt tās *ususfructus* lietojuma tiesības. Tomēr tās lūgums tika noraidīts.

Aicināta izvērtēt šī atteikuma par atkārtotu ierakstīšanu tiesiskumu, *Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Ģēras Administratīvo un darba lietu tiesa, Ungārija) nolēma uzdot Tiesai jautājumu par spriedumu, kas pasludināti par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, saistošo seku apmēru. Šī tiesa uzskata, ka no sprieduma *SEGRO un Horváth* izriet, ka Ungārijas tiesību akti, ar kuriem *Grossmania*

¹⁷⁰ Spriedums *Euro Box Promotion* u.c., minēts iepriekš.

¹⁷¹ Spriedums, 2018. gada 6. marts, *SEGRO un Horváth* (C-52/16 un C-113/16, [EU:C:2018:157](#)).

pieteikums tika noraidīts, ir pretrunā Savienības tiesībām. Pretēji situācijām, kurās tika taisīts minētais spriedums, *Grossmania* nebija tiesā apstrīdējusi savu *ususfructus* lietojuma tiesību dzēšanu. Līdz ar to minētā tiesa jautā, vai, ņemot vērā spriedumu *SEGRO* un *Horváth*, tā tomēr var nepiemērot aplūkotos valsts tiesību aktus tādēļ, ka tie ir pretrunā Savienības tiesībām, un uzdot kompetentajām iestādēm atkārtoti ierakstīt dzēstās *ususfructus* lietojuma tiesības.

Savā spriedumā Tiesa precizē dalībvalstu, it īpaši valsts tiesu, pienākumus, kas izriet no prejudiciāla nolēmuma saistībā ar valsts tiesisko regulējumu, kas ir pretrunā Savienības tiesībām, ja ir pieņemts galīgs lēmums, ar kuru tiek īstenots šis tiesiskais regulējums, kā arī pasākumus, kas tām ir jāveic, lai novērstu šī paša tiesiskā regulējuma radītās prettiesiskās sekas.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa atgādina, ka, ja Tiesas judikatūrā ir sniegta skaidra atbilde uz jautājumu par Savienības tiesību interpretāciju, šai tiesai ir jādara viss nepieciešamais, lai šī interpretācija tiktu īstenota. Saskaņā ar Savienības tiesību pārākuma principu valsts tiesai ir jāatstāj nepiemērots tāds valsts tiesiskais regulējums, kas ir pretrunā Savienības tiesību normai, kurai ir tieša iedarbība, ja to nav iespējams interpretēt atbilstoši šīm tiesībām. Šī tieša iedarbība ir piešķirta it īpaši LESD 63. pantam, kurā ir paredzēta kapitāla brīva aprīte. Līdz ar to, tā kā no sprieduma *SEGRO* un *Horváth* izriet, ka aplūkotais Ungārijas tiesiskais regulējums nav saderīgs ar LESD 63. pantu, iesniedzējtiesai, kurā ir celta prasība atcelt lēmumu, kas ir pamatots ar šo tiesisko regulējumu, ir jānodrošina minētā panta pilnīga iedarbība, nepiemērojot minēto valsts tiesisko regulējumu.

Turpinājumā Tiesa uzsver, ka saskaņā ar efektivitātes un lojālas sadarbības principiem, kas izriet no LES 4. panta 3. punkta, īpašie apstākļi var likt valsts pārvaldes iestādei pārskatīt administratīvu lēmumu, kas ir kļuvis galīgs. Šajā kontekstā ir svarīgi panākt līdzsvaru starp tiesiskās drošības prasību un tiesiskuma prasību, ņemot vērā Savienības tiesības. Šai pēdējai prasībai šajā lietā ir liela nozīme, ņemot vērā no attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma izrietošās lielās negatīvās sekas un *ususfructus* lietojuma tiesību dzēšanu, kas notiek, īstenojot šo regulējumu. Kā izriet arī no sprieduma Komisija/Ungārija (Lauksaimniecības zemes *ususfructus* lietojuma tiesības)¹⁷², šis tiesiskais regulējums ir acīmredzams un būtisks LESD 63. pantā paredzētās pamatbrīvības un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17. panta 1. punktā garantēto tiesību uz īpašumu pārkāpums, jo šis pārkāpums ir skāris vairāk nekā 5000 citu dalībvalstu, kas nav Ungārija, valstspiederīgos.

Līdz ar to, ciktāl valsts tiesiskais regulējums turklāt var radīt neskaidrību attiecībā uz nepieciešamību apstrīdēt lēmumus par dzēšanu, kas pieņemti, piemērojot šo tiesisko regulējumu, tiesiskās noteiktības prasība nevar pamatot neiespējamību, kas attiecīgajā gadījumā Ungārijas tiesībās ir paredzēta saistībā ar prasību, kura vērsta pret atteikumu atkārtoti ierakstīt *ususfructus* lietojuma tiesības, apstrīdēt šo tiesību dzēšanu no reģistra, kas pa to laiku ir kļuvusi galīga. Tādējādi valsts tiesai, kas izskata lietu, šī neiespējamība būtu jānoraida kā tāda, kas ir pretrunā efektivitātes un lojālas sadarbības principiem.

Visbeidzot, Tiesa uzskata – tā kā Savienības tiesībās nav īpašu noteikumu par kārtību, kādā novērš LESD 63. panta pārkāpuma prettiesiskās sekas tādos apstākļos kā šajā lietā, pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt Savienības tiesību ievērošanu, var būt tostarp prettiesiski izbeigtu *ususfructus* lietojuma tiesību atkārtota ierakstīšana zemesgrāmatā. Tomēr iesniedzējtiesai, ņemot vērā juridisko un faktisko situāciju, kāda pastāvēja lēmuma pieņemšanas brīdī, ir jāpārbauda, vai ir jāizdod rīkojums par šādu atkārtotu iekļaušanu kompetentajai iestādei vai arī pastāv objektīvi un likumīgi šķēršļi, piemēram, zemes, uz kuru attiecas šis *ususfructus* lietojuma tiesības, iegūšana labticīgi, ko veic jaunais īpašnieks. Tikai tad, ja izrādās, ka šāda atkārtota ierakstīšana faktiski nav iespējama, lai novērstu Savienības tiesību pārkāpuma prettiesiskās sekas, ir nepieciešams piešķirt bijušajiem atcelto *ususfructus*

¹⁷² Spriedums, 2019. gada 21. maijs, **Komisija/Ungārija (Lauksaimniecības zemes *ususfructus* lietojuma tiesības)** (C-235/17, [EU:C:2019:432](#)).

lietojuma tiesību īpašniekiem kompensāciju, lai finansiāli kompensētu ekonomisko zaudējumu, kas radies šo tiesību atcelšanas rezultātā.

Turklāt neatkarīgi no iepriekš minētajiem pasākumiem Savienības tiesību pilnīga efektivitāte nozīmē, ka privātpersonām, kuras ir cietušas no šo tiesību pārkāpuma, saskaņā ar principu par valsts atbildību par kaitējumu, kas nodarīts šāda pārkāpuma rezultātā, arī ir tiesības uz kompensāciju atbilstoši Tiesas judikatūrā paredzētajiem nosacījumiem, kuri šajā lietā, šķiet, ir izpildīti.

2022. gada 28. jūnija spriedums (virspalāta) Komisija/Spānija (Likumdevēja pieļauts Savienības tiesību pārkāpums) (C-278/20, [EU:C:2022:503](#))

Valsts pienākumu neizpilde – Dalībvalstu atbildība par privātpersonām radītajiem zaudējumiem Savienības tiesību pārkāpumu dēļ – Savienības tiesību pārkāpums, kurā vainojams valsts likumdevējs – Dalībvalsts konstitūcijas pārkāpums, kurā vainojams valsts likumdevējs – Līdzvērtības un efektivitātes principi

Princips, kurš nosaka valsts atbildību par privātpersonām radītajiem zaudējumiem šai valstij piedēvējamu Savienības tiesību pārkāpumu dēļ, ir raksturīgs Līgumu sistēmai¹⁷³. Šis princips ir spēkā neatkarīgi no dalībvalsts iestādes, kuras darbība vai bezdarbība ir šī pārkāpuma pamatā¹⁷⁴. Tādējādi, ja ir izpildīti trīs nosacījumi, lai varētu iestāties valsts atbildība par privātpersonām radītajiem zaudējumiem¹⁷⁵, privātpersonām ir tiesības uz atlīdzinājumu atbilstoši Savienības tiesībām¹⁷⁶. Tomēr valstij ir jānovērš kaitējuma radītās sekas atbilstoši valsts tiesiskajam regulējumam par atbildību, ar noteikumu, ka valsts tiesību aktos ietvertie nosacījumi par zaudējumu atlīdzināšanu nav nelabvēlīgāki par tiem, kas attiecas uz līdzīgām prasībām dalībvalstī (līdzvērtības princips), un to piemērošana praksē nav tāda, kas zaudējumu atlīdzināšanu padarītu neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinātu (efektivitātes princips)¹⁷⁷.

Šie divi principi ir centrālie jautājumi šajā lietā, kurā Eiropas Komisija ir cēlusi prasību sakarā ar pienākumu neizpildi pret Spānijas Karalisti. Pamatojoties uz privātpersonu iesniegtajām sūdzībām, Komisija uzsāka *EU Pilot*¹⁷⁸ procedūru pret šo dalībvalsti. Šī procedūra attiecas uz atsevišķām valsts tiesību normām, ar kurām likumdevējas valsts atbildības par Savienības tiesību pārkāpumiem sistēma ir pielāgota likumdevējas valsts atbildības par Spānijas Konstitūcijas pārkāpumiem sistēmai¹⁷⁹. Tā kā

¹⁷³ Spriedumi, 2010. gada 26. janvāris, *Transportes Urbanos y Servicios Generales* (C-118/08, [EU:C:2010:39](#), 29. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī 2022. gada 18. janvāris, *Thelen Technopark Berlin* (C-261/20, [EU:C:2022:33](#), 42. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁷⁴ Šajā nozīmē skat. spriedumus, 1996. gada 5. marts, *Brasserie du pêcheur un Factortame* (C-46/93 un C-48/93, [EU:C:1996:79](#), 32. un 36. punkts), kā arī 2010. gada 25. novembris, *Fuß* (C-429/09, [EU:C:2010:717](#), 46. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁷⁵ Šie trīs nosacījumi ir šādi: pārkāptās Savienības tiesību normas mērķim ir jābūt piešķirt tiesības privātpersonām, šīs tiesību normas pārkāpumam ir jābūt pietiekami būtiskam un ir jāpastāv tiešai cēloņsakarībai starp šo pārkāpumu un privātpersonām radītajiem zaudējumiem.

¹⁷⁶ Spriedumi, 2010. gada 26. janvāris, *Transportes Urbanos y Servicios Generales* (C-118/08, [EU:C:2010:39](#), 30. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī 2022. gada 18. janvāris, *Thelen Technopark Berlin* (C-261/20, [EU:C:2022:33](#), 44. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁷⁷ Spriedumi, 2010. gada 26. janvāris, *Transportes Urbanos y Servicios Generales* (C-118/08, [EU:C:2010:39](#), 31. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī 2018. gada 4. oktobris, *Kantarev* (C-571/16, [EU:C:2018:807](#), 123. punkts).

¹⁷⁸ Sistēma, ko Komisija izmanto agrīnā stadijā, mēģinot noskaidrot vai atrisināt problēmjautājumus, lai, ja iespējams, izvairītos no pārkāpuma procedūras uzsākšanas pret attiecīgo dalībvalsti.

¹⁷⁹ 2015. gada 1. oktobra *Ley 40/2015 de Régimen Jurídico del Sector Público* (Likums 40/2015 par tiesisko regulējumu publiskajā sektorā, 2015. gada 2. oktobra *BOE* Nr. 236, 89411. lpp.) 32. panta 3.–6. punkts un 34. panta 1. punkta otrā daļa, kā arī

Šī procedūra nebija sekmīga, tā tika izbeigta un Komisija uzsāka pārkāpuma procedūru pret Spānijas Karalisti.

Prasības pieteikumā Komisija lūdza Tiesu konstatēt, ka, pieņemot un saglabājot spēkā valsts tiesību normas, Spānijas Karaliste nav izpildījusi no efektivitātes un līdzvērtības principiem izrietošos pienākumus.

Izspriežot lietu virspalātā, Tiesa daļēji apmierināja Komisijas prasību, konstatējuma, ka Spānijas Karaliste nav izpildījusi no efektivitātes principa izrietošos pienākumus, pieņemot un atstājot spēkā apstrīdētās tiesību normas, ciktāl ar šīm tiesību normām uz to zaudējumu atlīdzināšanu, ko Spānijas likumdevējs ir radījis privātpersonām Savienības tiesību pārkāpuma dēļ, ir attiecināms:

- nosacījums, ka ir jābūt Tiesas nolēmumam, kurā piemērotā ar likuma spēku apveltītā tiesību norma ir atzīta par nesaderīgu ar Savienības tiesībām;
- nosacījums, ka attiecībā uz privātpersonu, kurai ir nodarīts kaitējums, jebkurā instancē ir ticis taisīts galīgs nolēmums, ar kuru noraidīts pieteikums par zaudējumus radījušo administratīvo aktu, neparedzot izņēmumu gadījumos, kad zaudējumi tieši izriet no Savienības tiesībām pretrunā esoša likumdevēja tiesību akta vai bezdarbības, ja nav apstrīdama administratīva akta;
- viena gada noilguma termiņš, sākot no tā Tiesas nolēmuma publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, kurā atzīts, ka piemērotā ar likuma spēku apveltītā tiesību norma nav saderīga ar Savienības tiesībām, neaptverot gadījumus, kuros šāds nolēmums nepastāv, un
- nosacījums, ka var atlīdzināt tikai tos zaudējumus, kas ir radušies piecu gadu laikā pirms šīs publikācijas dienas, ja vien šajā nolēmumā nav noteikts citādi.

Tiesas vērtējums

Tiesa daļēji apmierina pirmo iebildumu par efektivitātes principa pārkāpumu.

Vispirms Tiesa atgādina – tas, ka uz iespēju saņemt no dalībvalsts atlīdzinājumu par zaudējumiem, kurus tā, pārkāpjot Savienības tiesības, ir radījusi privātpersonai, tiek attiecināts nosacījums par Tiesas iepriekš konstatētu Savienības tiesību pārkāpumu, kurā ir vainojama šī dalībvalsts, ir pretrunā šo tiesību efektivitātes principam. Tāpat uz to zaudējumu atlīdzināšanu, kurus ir radījis Savienības tiesību pārkāpums, kurā ir vainojama dalībvalsts, nevar tikt attiecināta prasība, lai šāda pārkāpuma esamība izrietētu no prejudiciāla nolēmuma kārtībā taisīta Tiesas sprieduma. Līdz ar to, lai konstatētu Komisijas argumentācijas pamatotību, nav jānosaka, vai apstrīdētajās tiesību normās ir prasīts, lai būtu pasludināts Tiesas nolēmums, kurā ir konstatēta Spānijas Karalistes pieļauta kāda no pienākumiem, kas tai ir saskaņā ar Savienības tiesībām, neizpilde, vai arī šīs tiesību normas ir jāsaprot kā tādas, kas ir attiecināmas uz ikvienu Tiesas nolēmumu, no kura var secināt, ka Spānijas likumdevēja tiesību akts vai bezdarbība nav saderīga ar Savienības tiesībām. Proti, katrā ziņā Savienības tiesību pārkāpuma dēļ dalībvalsts, tostarp valsts likumdevēja, radīto zaudējumu atlīdzinājums, nepārkāpjot efektivitātes principu, nevar būt atkarīgs no tā, vai iepriekš ir ticis taisīts šāds Tiesas nolēmums.

Turpinājumā Tiesa konstatē, ka, lai gan Savienības tiesībām nav pretrunā tāda valsts tiesiskā regulējuma piemērošana, kurā ir paredzēts, ka privātpersona nevar saņemt atlīdzinājumu par zaudējumiem, kurus tā nav novērsusi, izmantojot tiesību aizsardzības līdzekļus, tas tā ir tikai ar nosacījumu, ka šāda tiesību aizsardzības līdzekļa izmantošana nerada pārmērīgas grūtības un to var saprātīgi pieprasīt no personas, kurai nodarīts kaitējums. Apstrīdētajās tiesību normās šis nosacījums neesot izpildīts, jo tajās likumdevēja radīto zaudējumu atlīdzināšana ir pakļauta nosacījumam, ka attiecībā uz aizskarto privātpersonu jebkurā instancē ir jābūt taisītam galīgam nolēmumam, ar kuru ir

2015. gada 1. oktobra *Ley 39/2015 del Procedimiento Administrativo Común de las Administraciones Públicas* (Likums 39/2015 par vienoto administratīvo procesu, 2015. gada 2. oktobra *BOE* Nr. 236, 89343. lpp.) 67. panta 1. punkta trešā daļa.

noraidīts pieteikums par zaudējumus izraisījušo administratīvo aktu, neparedzot izņēmumu gadījumos, kad zaudējumi tieši izriet no Savienības tiesībām pretrunā esoša likumdevēja tiesību akta vai bezdarbības, nepastāvot apstrīdamam administratīvajam aktam. Tāpat Tiesa norāda – tas, ka aizskartajai privātpersonai tiek prasīts, lai tā jau iepriekšējā posmā, iesniedzot pieteikumu par administratīvo aktu, ar kuru ir materializējušies zaudējumi, būtu norādījusi uz vēlāk atzītu Savienības tiesību pārkāpumu, pretējā gadījumā nepastāvot iespējai saņemt kaitējuma atlīdzinājumu, var būt pārmērīgs procesuāls apgrūtinājums, kas ir pretrunā efektivitātes principam. Proti, šādā posmā var būt pārmērīgi grūti vai pat neiespējami iepriekš paredzēt, kāds Savienības tiesību pārkāpums galā tiks atzīts Tiesā. Tiesa tomēr noraida Komisijas argumentāciju, ciktāl tā ir apgalvojusi, ka šādā prasībā var lietderīgi norādīt tikai uz tiešas iedarbības Savienības tiesību normām.

Visbeidzot, saskaņā ar apstrīdētajām tiesību normām, pirmkārt, prasības par valsts likumdevēja atbildības par Savienības tiesību pārkāpumiem, kuros tas ir vainojams, noilguma termiņš sākas no dienas, kad *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicēts Tiesas nolēmums, kurā konstatēts Spānijas Karalistes pieļauts Savienības tiesību pārkāpums vai no kura izriet, ka šo zaudējumu pamatā esošais likumdevēja tiesību akts vai bezdarbība nav saderīga ar Savienības tiesībām, un, otrkārt, var tikt atlīdzināti tikai tie zaudējumi, kas ir radušies piecu gadu laikā pirms šīs dienas. Šajā ziņā Tiesa konstatē, pirmām kārtām, ka šāda nolēmuma publicēšana *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, nepārkāpjot efektivitātes principu, arī nevar būt šī noilguma termiņa vienīgais iespējamais atskaites punkts, jo uz tāda kaitējuma atlīdzināšanu, kas nodarīts Savienības tiesību pārkāpuma dēļ, nevar tikt attiecināts nosacījums par šāda Tiesas nolēmuma esamību, neaptverot gadījumus, kuros šāds nolēmums nepastāv. Otrām kārtām, Tiesa atgādina, ka, ja nav attiecīgu Savienības tiesību normu attiecīgajā jomā, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jānosaka atlīdzinājuma apmērs, kā arī noteikumi par Savienības tiesību pārkāpuma rezultātā radīto zaudējumu novērtēšanu. Tomēr valsts tiesiskajos regulējumos, kuros ir noteikti kritēriji, kas ļauj noteikt šo apjomu, kā arī minētajās normās ir jāievēro efektivitātes princips, un tādēļ zaudējumu atlīdzinājumam ir jābūt atbilstošam nodarītajam kaitējumam, attiecīgā gadījumā ļaujot pilnībā atlīdzināt faktiski radīto kaitējumu, bet apstrīdēto tiesību normu gadījumā tas ne vienmēr esot iespējams.

Izvērtējot otro iebildumu par līdzvērtības principa pārkāpumu, Tiesa uzskata, ka tā pamatā ir kļūdaina tās judikatūras interpretācija un tādēļ tas ir jānoraida kā nepamatots.

Proti, Tiesa atgādina, ka šī principa mērķis ir veidot ietvaru procesuālajai autonomijai, kas ir dalībvalstu rīcībā, kad tās īsteno Savienības tiesības, un ka tajās nav paredzētas tiesību normas šajā jomā. Līdz ar to valsts atbildības par Savienības tiesību pārkāpumu jomā šis princips var tikt piemērots tikai tad, ja šī atbildība ir iestājusies, pamatojoties uz Savienības tiesībām. Tomēr šajā lietā Komisija ar otro iebildumu vēlas apstrīdēt nevis apstākļus, kādos Spānijā tiek īstenots valsts atbildības par Savienības tiesību pārkāpumiem, kuros tā ir vainojama, princips, bet gan likumdevējas valsts atbildības par Savienības tiesību pārkāpumiem, kuros tā ir vainojama, iestāšanās nosacījumus, kā tie ir definēti Spānijas tiesībās, un kuros ir precīzi atspoguļoti Tiesas judikatūrā paredzētie nosacījumi. Tādēļ, pat pieņemot, ka likumdevējas valsts atbildības par Savienības tiesību pārkāpumiem, kuros tā ir vainojama, iestāšanās nosacījumi ir nelabvēlīgāki nekā nosacījumi likumdevējas valsts atbildībai konstitūcijas pārkāpuma gadījumā, līdzvērtības princips šādam gadījumam nav piemērojams.

Turklāt Tiesa jau ir precizējusi, ka, lai gan dalībvalstis var paredzēt, ka to atbildība iestājas ar mazāk ierobežojošiem nosacījumiem nekā tie, kurus ir noteikusi Tiesa, šī atbildība ir jāuzskata par tādu, kas iestājas, pamatojoties nevis uz Savienības tiesībām, bet gan uz valsts tiesībām.

VIII. Aprites brīvības

1. Darba ņēmēju pārvietošanās brīvība

2022. gada 16. jūnija spriedums *Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Psihoterapeiti)* (C-577/20, [EU:C:2022:467](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Profesionālo kvalifikāciju atzīšana – Direktīva 2005/36/EK – 2. pants – Piemērošanas joma – 13. panta 2. punkts – Reglamentētas profesijas – Nosacījumi psihoterapeita profesijas nosaukuma izmantošanas tiesību iegūšanai uz citā dalībvalstī reģistrētas universitātes izdota diploma pamata – LESD 45. un 49. pants – Pārvietošanās brīvība un brīvība veikt uzņēmējdarbību – Attiecīgās izglītības līdzvērtīguma vērtējums – LES 4. panta 3. punkts – Lojālas sadarbības starp dalībvalstīm princips – Uzņemošās dalībvalsts veikta zināšanu un kvalifikācijas līmeņa, ko ļauj prezumēt citā dalībvalstī izsniegts diploms, apšaubīšana – Nosacījumi

Somijas pilsoņe A apguva profesionālo apmācību psiholoģijā, ko Somijā somu valodā organizēja Apvienotās Karalistes universitāte sadarbībā ar Somijas uzņēmumu un pēc kuras 2017. gada novembrī šī universitāte izsniedza viņai [augstākās izglītības] trešā līmeņa diplomu. Pēc tam viņa lūdza *Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavisasto* (Atļauju izsniegšanas un uzraudzības iestāde sociālo un veselības aprūpes pakalpojumu jomā, Somija; turpmāk tekstā – “*Valvira*”) atļauju izmantot psihoterapeita profesijas nosaukumu, kas ir aizsargāts ar Somijas tiesisko regulējumu. Agrāk tajā pašā gadā ar *Valvira* bija sazinājušies bijušie šīs apmācības dalībnieki, kuri to informēja par iespējamām nepilnībām apmācības faktiskajā saturā.

2018. gadā *Valvira* noraidīja A pieteikumu, uzskatot, ka tā nevar pārliecināties, ka šī apmācība atbilst prasībām, kas piemērojamas psihoterapeita apmācībai Somijā. 2019. gada aprīlī *Helsingin hallinto-oikeus* (Helsinku Administratīvā tiesa, Somija) noraidīja A prasību, ko tā bija cēlusi par šo lēmumu, tādējādi apstiprinot *Valvira* izmantoto interpretāciju.

A par šo nolēmumu iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā *Korkein hallinto-oikeus* (Augstākā administratīvā tiesa, Somija). Šī tiesa norāda, ka psihoterapeita profesija Apvienotajā Karalistē nav reglamentēta un ka ieinteresētā persona, kas nav strādājusi psihoterapeita profesijā citā dalībvalstī, kur šī profesija nav reglamentēta, kā tas ir noteikts Direktīvas 2005/36 ¹⁸⁰ 13. panta 2. punktā, nevar pieprasīt tiesības sākt veikt darbību šajā profesijā Somijā, pamatojoties uz šo direktīvu. Tomēr tai rodas jautājums par to, vai A situācija ir jāizskata arī, ņemot vērā darba ņēmēju brīvas pārvietošanās ¹⁸¹ un brīvības veikt uzņēmējdarbību ¹⁸² principu, un – apstiprinošas atbildes gadījumā – vai uzņēmējas dalībvalsts kompetentā iestāde, pārbaudot zināšanu un kvalifikāciju līdzvērtīgumu, var balstīties uz citu informāciju, ko nav sniegusi universitāte, kura ir izsniegusi attiecīgo diplomu.

Uz pirmo no šiem jautājumiem Tiesa atbild apstiprinoši, uzskatot, ka pieteikums par darbības sākšanu reglamentētā profesijā, kas iesniegts tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkotie, ir jāizvērtē, ņemot vērā LESD 45. vai 49. pantu. Turklāt tā nospriež, ka uzņēmējas dalībvalsts kompetentajai iestādei, kura izskata šādu pieteikumu, citas dalībvalsts iestādes izsniegts diploms ir jāuzskata par patiesu. Tikai tad, ja tai rodas nopietnas šaubas, kas pamatotas ar konkrētiem apstākļiem, kuru tvērumu Tiesa precizē, šī iestāde var lūgt, lai izdevējiestāde pārskata šī diploma izsniegšanas pamatotību un attiecīgā

¹⁸⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/36/EK (2005. gada 7. septembris) par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu (OV 2005, L 255, 22. lpp.).

¹⁸¹ Darba ņēmēju brīvas pārvietošanās princips ir paredzēts LESD 45. pantā.

¹⁸² Savukārt brīvības veikt uzņēmējdarbību princips ir reglamentēts LESD 49. pantā.

gadījumā to atsauc. Ja tas netiek atsaukts, uzņēmējas dalībvalsts iestāde minētā diploma izsniegšanas pamatotību var apšaubīt tikai izņēmuma gadījumos, ja konkrētās lietas apstākļi acīmredzami atklāj attiecīgā diploma patiesuma neesamību.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, Tiesa precizē, ka uz aplūkoto situāciju attiecas Direktīvas 2005/36 piemērošanas joma, jo attiecīgais kvalifikāciju apliecinātais dokuments ir izsniegts citā dalībvalstī, kas nav uzņēmēja dalībvalsts. Tomēr šķiet, ka ieinteresētā persona nav izpildījusi Direktīvas 2005/36 13. panta 2. punktā paredzēto prasību, proti, tā nav veikusi darbību psihoterapeita profesijā šajā tiesību normā minētajā minimālajā laikposmā un tādējādi nevar atsaukties ne uz vienu no profesionālās kvalifikācijas atzīšanas sistēmām, kas izveidotas ar šo direktīvu.

Vērtējot A situāciju no LESD 45. un 49. panta viedokļa, Tiesa atgādina, ka personu brīvas pārvietošanās īstenošana nozīmē, ka dalībvalstis nevar liegt izmantot ar šīm divām tiesību normām atzītās brīvības saviem pilsoņiem, kuri ir ieguvuši profesionālo kvalifikāciju citā dalībvalstī. Turklāt dalībvalsts iestādēm, kurās ir iesniegts pieteikums atļaut veikt darbību reglamentētā profesijā, ir jāņem vērā visi diplomu, sertifikāti un citi kvalifikāciju apliecinātie dokumenti, kā arī atbilstoša ieinteresētās personas pieredze, salīdzinot, pirmkārt, prasmes, ko apliecina šie kvalifikāciju apliecinātie dokumenti, un šo pieredzi un, otrkārt, valsts tiesību aktos prasītās zināšanas un kvalifikācijas. Tā kā šis princips ir raksturīgs LESD nostiprinātajām pamatbrīvībām, tādu direktīvu, kas attiecas uz diplomu savstarpēju atzīšanu, starp kurām ir arī Direktīva 2005/36, pieņemšanas sekas nevar būt tādas, ka diplomu, sertifikātu un citu kvalifikāciju apliecināšo dokumentu atzīšana tiek padarīta grūtāka gadījumos, kas neietilpst to piemērošanas jomā. Tādējādi situācijā, kad nevar atsaukties ne uz vienu no profesionālās kvalifikācijas atzīšanas sistēmām, kas izveidotas ar Direktīvu 2005/36, attiecīgajai uzņēmējai dalībvalstij ir jāievēro savi pienākumi profesionālo kvalifikāciju atzīšanas jomā, ņemot vērā LESD 45. un 49. pantu.

Otrkārt, Tiesa norāda, ka iepriekš minētajai dažādo kvalifikāciju apliecināto dokumentu un pieredzes salīdzinošās pārbaudes procedūrai ir jāļauj uzņēmējas dalībvalsts iestādēm objektīvi pārlicināties, ka ārvalsts diploms attiecībā uz tā īpašnieku apliecina ja ne identiskas, tad vismaz līdzvērtīgas zināšanas un kvalifikāciju tām zināšanām un kvalifikācijai, ko apliecina valsts diploms. Šā ārvalsts dokumenta līdzvērtīguma pārbaude ir jāveic, ņemot vērā tikai personas, kam tas izsniegts, zināšanu un kvalifikāciju līmeni, ko šis dokuments, ņemot vērā studiju un ar to saistīto praktisko mācību raksturu un ilgumu, ļauj prezumēt. Tā kā šis salīdzinājums paredz dalībvalstu savstarpēju uzticēšanos izsniegtajos kvalifikāciju apliecinātajos dokumentos, uzņēmējas dalībvalsts kompetentajai iestādei citas dalībvalsts iestādes izsniegts diploms principā ir jāuzskata par patiesu. Tikai tad, ja tai ir nopietnas šaubas, kas ir balstītas uz konkrētiem elementiem, kuri veido saskaņotu norāžu kopumu, kas liek domāt, ka diploms, uz kuru atsaucas pieteikuma iesniedzējs, neatspoguļo zināšanu un kvalifikāciju līmeni, ko – kā šis diploms ļauj prezumēt – ir ieguvis pieteikuma iesniedzējs, šī iestāde var lūgt izdevējiestādei, ņemot vērā šos elementus, pārskatīt minētā diploma izsniegšanas pamatotību, un šai pēdējai minētajai iestādei attiecīgā gadījumā tas ir jāatsauc. Minēto konkrēto elementu vidū var tostarp būt informācija, ko sniedz personas, kas nav attiecīgās apmācības organizētāji. Ja izdevējiestāde, ņemot vērā minētos elementus, ir pārskatījusi šī diploma izsniegšanas pamatotību un nav to atsaukusi, uzņēmējas dalībvalsts iestāde minētā diploma izsniegšanas pamatotību var apšaubīt tikai izņēmuma kārtā, ja lietas apstākļi acīmredzami atklāj attiecīgā diploma patiesuma neesamību.

2. Brīvība veikt uzņēmējdarbību ¹⁸³

2022. gada 7. septembra spriedums (virspalāta), Cilevičs u.c. (C-391/20, [EU:C:2022:638](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 49. pants – Brīvība veikt uzņēmējdarbību – Ierobežojums – Attaisnojums – Izglītības sistēmas organizācija – Augstskolas – Pienākums studiju programmas īstenot attiecīgās dalībvalsts oficiālajā valodā – LES 4. panta 2. punkts – Dalībvalsts nacionālā identitāte – Dalībvalsts oficiālās valodas aizsardzība un lietojuma veicināšana – Samērīguma princips

Latvijas Republikas Satversmes tiesa izskata divdesmit Latvijas Republikas Saeimas deputātu pieteikumu, kurā viņi lūdz pārbaudīt vairāku Latvijas Augstskolu likuma normu atbilstību Satversmei.

Šajā likumā – redakcijā ar grozījumiem, kas tajā tika izdarīti 2018. gadā, – ir paredzēts veicināt Latvijas Republikas valsts valodas lietojumu, nosakot augstskolām pienākumu īstenot studiju programmas šajā valodā. Tomēr šis likums paredz četrus izņēmumus no šā pienākuma. Pirmkārt, Eiropas Savienības oficiālajās valodās var īstenot studiju programmas, kuras ārvalstu studējošie apgūst Latvijā, un studiju programmas, kuras īsteno Eiropas Savienības programmu un starpvalstu līgumos paredzētās sadarbības ietvaros. Otrkārt, Savienības oficiālajās valodās var īstenot ne vairāk par vienu piektdaļu no studiju programmas kredītpunktu apjoma. Treškārt, svešvalodā var tikt īstenotas valodu un kultūras studijas, kā arī valodu apguves programmas. Visbeidzot ceturkārt, Eiropas Savienības oficiālajās valodās drīkst īstenot kopīgās studiju programmas.

Turklāt Augstskolu likums nav piemērojams divām privātajām augstskolām, kuru darbību regulē speciālie likumi un kurām ir ļauts turpināt īstenot izglītības programmas citās Savienības oficiālajās valodās.

Pieteikumā pieteicēji citastarp apgalvo, ka šis likums – tā kā tas rada barjeru ienākšanai augstākās izglītības tirgū un liedz citu dalībvalstu pilsoņiem un uzņēmumiem augstākās izglītības pakalpojumus sniegt svešvalodās – aizskar tostarp LESD 49. pantā garantēto brīvību veikt uzņēmējdarbību.

Satversmes tiesai ir šaubas jautājumā par to, vai tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums – ar kuru tiek uzlikts pienākums augstākās izglītības jomā, tostarp privātajās augstskolās, lietot šīs dalībvalsts valsts valodu, vienlaikus paredzot noteiktus izņēmumus no šā pienākuma, – iespējami ierobežo brīvību veikt uzņēmējdarbību. Tāpēc tā nolēma lūgt Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu tālab, lai tā varētu izspriest jautājumu par Augstskolu likuma saderīgumu ar Savienības tiesībām.

Tiesa virspalātas sastāvā pasludinātajā spriedumā atzīst, ka LESD 49. pantam nav pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurš augstskolām principā uzliek pienākumu studiju programmas īstenot tikai un vienīgi šīs dalībvalsts oficiālajā valodā. Tomēr šādam tiesiskajam regulējumam ir jābūt attaisnotam ar apsvērumiem saistībā ar šīs dalībvalsts nacionālās identitātes aizsardzību, proti, jābūt nepieciešamam leģitīmā mērķa aizsardzībai un samērīgam ar to.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa atgādina, ka saskaņā ar LESD 6. pantu Savienības kompetencē ir veikt darbības, lai atbalstītu, koordinētu vai papildinātu dalībvalstu darbības tostarp izglītības jomā. Lai arī Savienības tiesības neietekmē šo dalībvalstu kompetenci attiecībā uz, pirmkārt, mācību saturu un izglītības sistēmas organizāciju, kā arī to kultūru un valodu dažādību un, otrkārt, arodmācību saturu un organizāciju, tomēr, īstenojot šo kompetenci, dalībvalstīm ir jāievēro Savienības tiesības, tostarp tiesību normas par brīvību veikt uzņēmējdarbību.

¹⁸³ Šajā sadaļā jānorāda arī uz 2022. gada 16. jūnija spriedumu *Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Psihoterapeiti)* (C-577/20, [EU:C:2022:467](#)). Šis spriedums ir izklāstīts VIII.1. sadaļā "Darba ņēmēju pārvietošanās brīvība".

Tiesa norāda, ka šajā gadījumā, lai arī citu dalībvalstu pilsoņi drīkst veikt uzņēmējdarbību Latvijā un īstenot augstākās izglītības programmas, šāda iespēja principā ir pakārtota pienākumam šīs programmas īstenot tikai un vienīgi šīs dalībvalsts valodā. Savukārt šāds pienākums pēc savas iedabas ir tāds, kas šiem pilsoņiem uzņēmējdarbības veikšanu Latvijā padara mazāk pievilcīgu un tādējādi ierobežo brīvību veikt uzņēmējdarbību.

Piemērojot savā judikatūrā konsekventi izmantoto pārbaudes shēmu, turpinājumā Tiesa izvērtē, vai konstatētajam ierobežojumam ir attaisnojums, un pārbauda, vai ir ievērots samērīguma princips. Par primāra vispārējo interešu apsvērums esamību jāteic, ka aplūkotais pienākums ir noteikts, lai aizsargātu Latvijas Republikas valsts valodu un veicinātu tās lietojumu; un tas savukārt ir uzskatāms par leģitīmu mērķi, kas pēc savas iedabas principā attaisno brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumu. Proti, atbilstoši LES 3. panta 3. punkta ceturtajai daļai, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 22. pantam Savienība respektē savu kultūru un valodu daudzveidību. Saskaņā ar LES 4. panta 2. punktu Savienība respektē arī dalībvalstu nacionālo identitāti, kas savukārt ietver sevi arī attiecīgās dalībvalsts oficiālās valodas aizsardzību. Šā mērķa sasniegšanā ļoti svarīga loma ir izglītībai.

Par konstatētā ierobežojuma samērīgumu jāteic, ka, pirmkārt, šim ierobežojumam jābūt tādām, kas ir piemērotas tam, lai garantētu, ka tiek īstenots attiecīgā tiesiskā regulējuma leģitīmais mērķis. Šajā ziņā šis tiesiskais regulējums ir uzskatāms par tādu, kas ir spējīgs nodrošināt latviešu valodas aizsardzības un lietojuma veicināšanas mērķa sasniegšanu tikai tad, ja tas patiešām atbilst vēlmei sasniegt šo mērķi un tālab tiek īstenots saskanīgi un sistemātiski. Ievērojot, ka no attiecīgā pienākuma paredzētie izņēmumi – tostarp attiecībā uz divām augstskolām, kuru darbību regulē speciāli likumi, – tvērums ziņā ir ierobežoti, šie izņēmumi pēc savas iedabas nav tādi, kas varētu kavēt izvirzītā mērķa sasniegšanu. Minētie izņēmumi, kas ļauj noteiktām augstskolām piemērot atkāpes paredzošu regulējumu, iekļaujas īpašas starptautiskas universitāšu sadarbības ietvaros un tāpēc aplūkoto tiesisko regulējumu nepadara par nesaskanīgu.

Otrkārt, ierobežojums nedrīkst pārsniegt izvirzītā mērķa sasniegšanai nepieciešamo. Tādējādi dalībvalstīm principā ir iespējams noteikt pienākumu lietot savu oficiālo valodu augstskolu studiju programmās, ja vien ir paredzēti izņēmumi no šā pienākuma, nodrošinot, ka universitātes studijās var tikt lietota kāda cita valoda, kas nav oficiālā valoda. Šajā gadījumā, lai netiktu pārsniegts mērķa sasniegšanai nepieciešamais, ar šādiem izņēmumiem būtu jāparedz atļauja lietot citu valodu, kas nav latviešu valoda, vismaz tajās studiju programmās, kas tiek apgūtas Eiropas mēroga vai starptautiskās sadarbības ietvaros, kā arī kultūras un citu valodu, kas nav latviešu valoda, studijās.

IX. Robežkontrole, patvērums un imigrācija

1. Patvēruma politika

2022. gada 1. augusta spriedums (virspalāta) Bundesrepublik Deutschland (Bēgļu bērns, kas dzimis ārpus uzņemošās dalībvalsts) (C-720/20, EU:C:2022:603)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Kopējā patvēruma politika – Kritēriji un mehānismi, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu – Regula (ES) Nr. 604/2013 (Dublina III) – Starptautiskās aizsardzības pieteikums, ko savas dzimšanas dalībvalstī iesniedzis nepilngadīgais – Šī nepilngadīgā vecāki, kas iepriekš ieguvuši bēgļa statusu citā dalībvalstī – 3. panta 2. punkts – 9. pants – 20. panta 3. punkts – Direktīva 2013/32/ES – 33. panta 2. punkta a) apakšpunkts – Starptautiskās aizsardzības pieteikuma pieņemamība un atbildība par tā izskatīšanu

Prasītāja, Krievijas Federācijas valstspiederīgā, ir dzimusi Vācijā 2015. gadā. 2012. gada martā viņas vecāki un pieci brāļi un māsas, kuri arī ir Krievijas pilsoņi, ieguva bēgļu statusu Polijā. 2012. gada decembrī viņi devās no Polijas uz Vāciju, kur iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumus. Polijas Republika atteicās atbildēt uz Vācijas iestāžu pieprasījumu uzņemt šīs personas atpakaļ, jo tām jau ir starptautiska aizsardzība tās teritorijā. Pēc tam Vācijas iestādes noraidīja starptautiskās aizsardzības pieteikumus kā nepieņemamus, jo šīs personas jau bija ieguvušas bēgļu statusu Polijā. Tomēr prasītājas ģimene turpināja uzturēties Vācijas teritorijā.

2018. gada martā prasītāja iesniedza Vācijas iestādēm starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Šis pieteikums tika noraidīts kā nepieņemams, it īpaši pamatojoties uz Dublīnas III regulu ¹⁸⁴.

Iesniedzējtiesai, kurā ir celta prasība par pēdējo minēto noraidīto lēmumu, ir šaubas par to, vai Vācijas Federatīvā Republika ir dalībvalsts, kura ir atbildīga par prasītājas pieteikuma izskatīšanu, un vai apstiprinošas atbildes gadījumā šai dalībvalstij ir tiesības noraidīt šo pieteikumu kā nepieņemamu saskaņā ar Procedūru direktīvu ¹⁸⁵.

Konkrētāk – šī tiesa šaubās par atsevišķu Dublīnas III regulas un Procedūru direktīvas tiesību normu piemērošanu pēc analogijas prasītājas situācijai. Šajā ziņā tā vēlas noskaidrot, pirmkārt, vai – lai novērstu sekundāro kustību – Dublīnas III regulas 20. panta 3. punkts, kas it īpaši attiecas uz tādu bērnu situāciju, kas dzimuši pēc starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja ierašanās ¹⁸⁶, ir piemērojams starptautiskās aizsardzības pieteikumam, ko iesniedzis nepilngadīgais savas dzimšanas dalībvalstī, ja viņa vecākiem jau ir piešķirta starptautiskā aizsardzība citā dalībvalstī. Otrkārt, tā jautā,

¹⁸⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 604/2013 (2013. gada 26. jūnijs), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV 2013, L 180, 31. lpp., turpmāk tekstā – “Dublīnas III regula”).

¹⁸⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.; turpmāk tekstā – “Procedūru direktīva”).

¹⁸⁶ Saskaņā ar šo tiesību normu, kas attiecas uz uzņemšanas procedūru, nepilngadīgais, kurš ir kopā ar starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju un atbilst ģimenes locekļa definīcijai, nav nošķirams no ģimenes locekļa un viņa stāvoklis ir tās dalībvalsts ziņā, kura ir atbildīga par minētā ģimenes locekļa starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, pat ja nepilngadīgais nav pieteikuma iesniedzējs, ar noteikumu, ka tas ir nepilngadīgā interesēs. Tāda pati attieksme piemērojama bērniem, kas dzimuši pēc pieteikuma iesniedzēja ierašanās dalībvalstu teritorijā, neuzsākot jaunu procedūru viņu uzņemšanai.

vai Procedūru direktīvas 33. panta 2. punkta a) apakšpunkts¹⁸⁷ ir piemērojams nepilngadīgajam, kura vecāki ir starptautiskās aizsardzības saņēmēji citā dalībvalstī, bet kurš pats to nav saņēmis.

Tiesa virspalātas sastāvā uz šiem jautājumiem sniedz noliedzošas atbildes. Spriedumā tā izskaidro Dublinas III regulas un Procedūru direktīvas piemērojamību saistībā ar ģimeņu, kurām jau ir piešķirta starptautiskā aizsardzība kādā dalībvalstī, sekundāro kustību uz citu dalībvalsti, kurā ir dzimis vēl viens bērns.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa uzskata, ka Dublinas III regulas 20. panta 3. punkts nav pēc analogijas piemērojams situācijā, kad nepilngadīgais un viņa vecāki iesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikumus dalībvalstī, kurā šis bērns dzimis, lai gan viņa vecākiem jau ir piešķirta starptautiskā aizsardzība citā dalībvalstī. Pirmkārt, šajā tiesību normā ir ietverts priekšnosacījums, ka nepilngadīgā ģimenes locekļiem joprojām ir "pieteikuma iesniedzēja" statuss un tādējādi tajā netiek regulēta tāda bērna situācija, kurš dzimis pēc tam, kad viņa ģimenes locekļi ir saņēmuši starptautisko aizsardzību citā dalībvalstī, nevis dalībvalstī, kurā bērns ir dzimis un dzīvo kopā ar savu ģimeni. Otrkārt, tāda nepilngadīgā situācija, kura ģimenes locekļi ir personas, kas lūdz starptautisko aizsardzību, un tāda nepilngadīgā situācija, kura ģimenes locekļi jau ir saņēmuši šādu aizsardzību, nav salīdzināmas tās sistēmas kontekstā, kas izveidota ar Dublinas III regulu. Jēdzieni "pieteikuma iesniedzējs"¹⁸⁸ un "starptautiskās aizsardzības saņēmējs"¹⁸⁹ attiecas uz atšķirīgiem juridiskiem statusiem, kuri reglamentēti dažādos šīs regulas noteikumos. Tādējādi 20. panta 3. punkta piemērošana pēc analogijas nepilngadīgā, kura ģimenes locekļi jau ir starptautiskās aizsardzības saņēmēji, situācijai neļautu ne šim nepilngadīgajam, ne dalībvalstij, kas piešķirusi šo aizsardzību viņa ģimenes locekļiem, piemērot šajā regulā paredzētos mehānismus. Tā sekas it īpaši būtu tādas, ka attiecībā uz šādu nepilngadīgo varētu tikt pieņemts pārsūtīšanas lēmums, neuzsākot procedūru viņa uzņemšanai.

Turklāt Dublinas III regulā ir paredzēti konkrēti noteikumi gadījumā, kad procedūra, kas sāka attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja ģimenes locekļiem, ir pabeigta un kad viņiem ir atļauts uzturēties dalībvalstī kā starptautiskās aizsardzības saņēmējiem. Konkrētāk – tās 9. pantā ir noteikts, ka šādā situācijā pēdējā minētā dalībvalsts ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, ar noteikumu, ka attiecīgās personas ir rakstiski paudušas savu vēlēšanos. Protams, šis nosacījums izslēdz 9. panta piemērošanu, ja šāda vēlēšanās nav izteikta. Šī situācija it īpaši var rasties, ja attiecīgā nepilngadīgā starptautiskās aizsardzības pieteikums tiek iesniegts pēc viņa ģimenes nelikumīgas sekundāras kustības no pirmās dalībvalsts uz dalībvalsti, kurā šis pieteikums ir iesniegts. Tomēr šis apstāklis nekādi nemaina faktu, ka Savienības likumdevējs šajā pantā ir paredzējis tiesību normu, kas attiecas tieši uz paredzēto situāciju. Turklāt, ņemot vērā 9. panta skaidro formulējumu, no šīs prasības par vēlēšanās rakstisku paušanu nevar atkāpties.

Šādos apstākļos situācijā, kurā ieinteresētās personas nav rakstiski paudušas vēlēšanos, lai dalībvalsts, kas ir atbildīga par bērna starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, būtu dalībvalsts, kurā viņa ģimenes locekļiem ir atļauts uzturēties kā starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, atbildīgās dalībvalsts noteikšana notiktu saskaņā ar Dublinas III regulas 3. panta 2. punktu¹⁹⁰.

¹⁸⁷ Atbilstoši šai tiesību normai dalībvalstis var uzskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu par nepieņemamu, ja starptautisko aizsardzību ir piešķirusi cita dalībvalsts.

¹⁸⁸ Dublinas III regulas 2. panta c) punkta izpratnē.

¹⁸⁹ Dublinas III regulas 2. panta f) punkta izpratnē.

¹⁹⁰ Saskaņā ar šo tiesību normu – ja, pamatojoties uz Dublinas III regulā uzskaitītajiem kritērijiem, nav iespējams izraudzīties atbildīgo dalībvalsti, tad par šī pieteikuma izskatīšanu ir atbildīga tā dalībvalsts, kurai pirmajai iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums.

Otrām kārtam, Tiesa konstatē, ka Procedūru direktīvas 33. panta 2. punkta a) apakšpunkts nav pēc analogijas piemērojams starptautiskās aizsardzības pieteikumam, ko dalībvalstī iesniedzis nepilngadīgais, ja viņa vecākiem – nevis pašam bērnam – ir piešķirta starptautiskā aizsardzība citā dalībvalstī. Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka šajā direktīvā ir izsmeltoši uzskaitītas situācijas, kurās dalībvalstis starptautiskās aizsardzības pieteikumu var uzskatīt par nepieņemamu. Turklāt tiesību norma, kurā paredzēti šie nepieņemamības pamati, pēc sava rakstura ir atkāpe no dalībvalstu pienākuma izskatīt pēc būtības visus starptautiskās aizsardzības pieteikumus. No šīs tiesību normas izsmeltošā un atkāpes rakstura izriet, ka tā ir jāinterpretē šauri un tādējādi to nevar piemērot situācijā, kas neatbilst tās tekstam. Tādējādi šīs tiesību normas piemērojamība personām nevar attiekties uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju, kuram pašam nav šādas aizsardzības.

2022. gada 8. novembra spriedums (virspalāta), Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Aizturēšanas pārbaude pēc savas ierosmes) (C-704/20 un C-39/21, [EU:C:2022:858](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Trešo valstu valstspiederīgo aizturēšana – Pamattiesības uz brīvību – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 6. pants – Aizturēšanas likumības nosacījumi – Direktīva 2008/115/EK – 15. pants – Direktīva 2013/33/ES – 9. pants – Regula (ES) Nr. 604/2013 – 28. pants – Aizturēšanas likumības un aizturēšanas pasākuma turpināšanas likumības pārbaude – Pārbaude pēc savas ierosmes – Pamattiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā – Pamattiesību hartas 47. pants

B, C un X, trīs trešo valstu valstspiederīgie, tika aizturēti Nīderlandē procedūrās saistībā ar attiecīgi starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, pārsūtīšanu uz dalībvalsti, kas ir atbildīga par šo izskatīšanu, un atgriešanu saistībā ar uzturēšanās Nīderlandes teritorijā nelikumību.

Attiecīgās personas tiesā apstrīdēja attiecībā uz viņiem noteiktos aizturēšanas pasākumus vai to turpināšanu. Lemjot pirmajā vai otrajā instancē, iesniedzējtiesas vēlas noskaidrot attiecīgo pasākumu likumības pārbaudes apjomu.

Jebkurai aizturēšanai, kas paredzēta Savienības tiesībās – proti, Uzņemšanas direktīvā¹⁹¹, Dublīnas III regulā¹⁹² un Atgriešanas direktīvā¹⁹³ – Nīderlandē ir piemērojamas administratīvā procesa tiesības, kas principā neļauj Nīderlandes tiesām pēc savas ierosmes pārbaudīt, vai attiecīgais aizturēšanas pasākums atbilst tādām likumības nosacījumiem, uz kura neievērošanu ieinteresētā persona nav atsaukusies.

Iesniedzējtiesas tomēr šaubās par šādas situācijas saderību ar Savienības tiesībām un tostarp pamattiesībām uz brīvību un efektīvu tiesību aizsardzību tiesā¹⁹⁴. Tādēļ tās vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai būtībā noskaidrotu, vai Savienības tiesībās ir paredzēts pienākums pēc savas ierosmes pārbaudīt visus nosacījumus, kuriem aizturēšanas pasākumam jāatbilst, lai to

¹⁹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/33/ES (2013. gada 26. jūnijs), ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (OV 2013, L 180, 96. lpp.; turpmāk tekstā – “Uzņemšanas direktīva”).

¹⁹² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 604/2013 (2013. gada 26. jūnijs), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV 2013, L 180, 31. lpp., turpmāk tekstā – “Dublīnas III regula”).

¹⁹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV 2008, L 348, 98. lpp.; turpmāk tekstā – “Atgriešanas direktīva”).

¹⁹⁴ Tās ir nostiprinātas attiecīgi Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 6. un 47. pantā.

varētu atzīt par likumīgu, tostarp tādus nosacījumus, uz kuru pārkāpumu attiecīgā persona nav atsaukusies.

Tiesa virspalātas sastāvā nospriež, ka saskaņā ar Atgriešanas direktīvu ¹⁹⁵, Uzņemšanas direktīvu ¹⁹⁶ un Dublinas III regulu ¹⁹⁷, lasot tās kopā ar Hartu ¹⁹⁸, kad tiesu iestāde pārbauda, vai ir izpildīti Savienības tiesībās ietvertie trešo valstu valstspiederīgo aizturēšanas likumības nosacījumi, tai pēc savas ierosmes un pamatojoties uz tās rīcībā esošajiem lietas materiāliem, kas tajā notiekošās sacīkstes procedūras laikā tikuši papildināti vai precizēti, ir jāizvirza iespējama likumības nosacījuma neizpilde, pat ja attiecīgā persona uz to nav atsaukusies.

Tiesas vērtējums

Šajā ziņā Tiesa precizē, pirmkārt, ka aizturēšanu, kas ir būtiska iejaukšanās tiesībās uz brīvību, var piemērot vai turpināt, tikai ievērojot vispārīgos un abstraktos noteikumus, kuros ir definēti tās nosacījumi un kārtība. Šie noteikumi, kas ir ietverti Savienības tiesību aktos ¹⁹⁹, no vienas puses, un valsts tiesību normās, ar kurām minētie akti tiek īstenoti, no otras puses, ir standarti, kas definē aizturēšanas likumības nosacījumus, tostarp no tiesību uz brīvību viedokļa. Piemērojot šos standartus, ja izrādās, ka aizturēšanas likumības nosacījumi nav bijuši vai vairs netiek izpildīti, attiecīgā persona nekavējoties ir jāatbrīvo.

Otrkārt, attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo, kurus dalībvalsts ir aizturējusi, tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā Tiesa norāda, ka saskaņā ar atbilstošajām Savienības tiesību normām ²⁰⁰ katrai dalībvalstij, ja aizturēšanas pasākumu ir uzdevusi īstenot administratīva iestāde, ir jāparedz šīs aizturēšanas likumības "paātrināta" pārbaude tiesā vai nu pēc savas ierosmes, vai pēc attiecīgās personas lūguma. Attiecībā uz aizturēšanas pasākuma turpināšanu šajās pašās tiesībās ²⁰¹ ir noteikts, ka "ik pēc saprātīga laikposma" jānotiek pārskatīšanai vai pārbaudei un tai ir jāattiecas uz to, vai aizturēšanas likumības nosacījumi joprojām ir izpildīti. Tā kā Savienības tiesībās bez izņēmuma ir prasīts, lai aizturēšanas tiesiskuma nosacījumu izpildes pārbaude tiktu veikta "ik pēc saprātīga laikposma", kompetentajai tiesu iestādei minētā pārbaude ir jāveic pēc savas ierosmes, pat ja ieinteresētā persona to nav lūgusi.

Savienības likumdevējs ir paredzējis ne vien kopīgus materiālos standartus, bet ieviesis arī kopīgus procesuālos standartus, kuru mērķis ir nodrošināt, ka katrā dalībvalstī pastāv sistēma, kas ļauj kompetentajai tiesu iestādei vajadzības gadījumā pēc *ex officio* pārbaudes atbrīvot attiecīgo personu, tiklīdz izrādās, ka tās aizturēšana nav vai vairs nav likumīga.

Lai šāda aizsardzības sistēma efektīvi nodrošinātu atbilstību stingrajiem nosacījumiem, kuriem jāatbilst aizturēšanas pasākuma likumībai, kompetentajai tiesu iestādei ir jābūt iespējai lemt par visiem faktiskajiem un juridiskajiem elementiem, kas ir būtiski šīs likumības pārbaudei. Šajā nolūkā tai ir jāvar ņemt vērā, pirmkārt, faktiskos apstākļus un pierādījumus, uz kuriem ir atsaukusies

¹⁹⁵ Atgriešanas direktīvas 15. panta 2. un 3. punkts.

¹⁹⁶ Uzņemšanas direktīvas 9. panta 3. un 5. punkts.

¹⁹⁷ Dublinas III regulas 28. panta 4. punkts.

¹⁹⁸ Hartas 6. un 47. pants.

¹⁹⁹ Skat. Atgriešanas direktīvas 15. panta 1. punktu, 2. punkta otro daļu, 4., 5. un 6. punktu, Uzņemšanas direktīvas 8. panta 2. un 3. punktu un 9. panta 1., 2. un 4. punktu, kā arī Dublinas III regulas 28. panta 2., 3. un 4. punktu.

²⁰⁰ Skat. Atgriešanas direktīvas 15. panta 2. punkta trešo daļu un Uzņemšanas direktīvas 9. panta 3. punktu, kas, pamatojoties uz Dublinas III regulas 28. panta 4. punktu, ir piemērojams arī šajā regulā reglamentētajās pārsūtīšanas procedūrās.

²⁰¹ Atgriešanas direktīvas 15. panta 3. punkts un Uzņemšanas direktīvas 9. panta 5. punkts, kas, pamatojoties uz Dublinas III regulas 28. panta 4. punktu, ir piemērojams arī šajā regulā reglamentētajās pārsūtīšanas procedūrās.

administratīvā iestāde, kas ir uzdevusi veikt sākotnējo aizturēšanas pasākumu, un, otrkārt, faktus, pierādījumus un apsvērumus, kurus tai, iespējams, ir iesniegusi attiecīgā persona. Turklāt tai ir jāspēj meklēt jebkādos citus elementus, kas ir būtiski tās nolēmumam, pamatojoties uz savas valsts tiesībām, nosakot procesuālos pasākumus, kurus tā uzskata par nepieciešamiem.

Pamatojoties uz šiem elementiem, šai iestādei attiecīgā gadījumā ir jānorāda uz likumības nosacījuma, kas izriet no Savienības tiesībām, neievērošanu, pat ja attiecīgā persona uz šo neievērošanu nav atsaukusies. Šis pienākums neietekmē pienākumu aicināt puses izteikties par šo nosacījumu saskaņā ar sacīkstes principu.

2. Robežkontrolle

2022. gada 26. aprīļa spriedums (virspalāta) Landespolizeidirektion Steiermark (Robežkontroles pie iekšējām robežām maksimālais ilgums) (C-368/20 un C-369/20, [EU:C:2022:298](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Personu brīva pārvietošanās – Regula (ES) 2016/399 – Šengenas Robežu kodekss – 25. panta 4. punkts – Robežkontroles pagaidu atjaunošana pie iekšējām robežām uz kopējo laikposmu, kas nepārsniedz sešus mēnešus – Valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēti vairāki secīgi tādu kontroļu laikposmi, ar kuriem tiek pārsniegts šis laiks – Šāda tiesiskā regulējuma nesaderība ar Šengenas Robežu kodeksa 25. panta 4. punktu gadījumā, ja secīgi laikposmi ir pamatoti ar to pašu vai tiem pašiem apdraudējumiem – Valsts tiesiskais regulējums, ar kuru ir noteikts pienākums uzrādīt pasi vai personu apliecinošu dokumentu robežkontroles pie iekšējām robežām laikā, pretējā gadījumā paredzot sankciju – Šāda pienākuma nesaderība ar Šengenas Robežu kodeksa 25. panta 4. punktu, ja pati kontrole ir nesaderīga ar šo tiesību normu

No 2015. gada septembra līdz 2021. gada novembrim Austrijas Republika vairākkārt atjaunoja robežkontroli pie tās robežām ar Ungāriju un Slovēniju. Lai pamatotu šīs kontroles atjaunošanu, šī dalībvalsts balstījās uz dažādām Šengenas Robežu kodeksa normām²⁰². It īpaši no 2017. gada 11. novembra tā balstījās uz šī kodeksa 25. pantu "Vispārējais regulējums robežkontroles pagaidu atjaunošanai pie iekšējām robežām", kurā dalībvalstīm ir paredzēta iespēja atjaunot robežkontroli pie tās iekšējām robežām nopietna apdraudējuma tās sabiedriskajai kārtībai vai iekšējai drošībai gadījumā un ir noteikti maksimālie laikposmi, kādos šāda kontrole var tikt atjaunota.

2019. gada augustā attiecībā uz NW, kurš ieceļoja no Slovēnijas, tika veikta robežpārbaude Špīlfeldas (Austrija) robežšķērsošanas vietā. Tā kā viņš atteicās uzrādīt pasi, viņš tika atzīts par vainīgu Austrijas robežas šķērsošanā bez ceļošanas dokumenta un viņam tika piespriests naudas sods. 2019. gada novembrī tajā pašā robežšķērsošanas vietā attiecībā uz NW tika veikta cita robežpārbaude. Iesniedzējtiesā viņš apstrīdēja abu šo pārbaūžu likumību.

Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai attiecībā uz NW veiktās pārbaudes, kā arī viņam piemērotā sankcija ir saderīgas ar Savienības tiesībām. Proti, brīdī, kad tika veikti apstrīdētie kontroles pasākumi, Austrijas veiktā robežkontroles pie tās robežas ar Slovēniju atjaunošana secīgu kontroles laikposmu piemērošanas kumulatīvās iedarbības dēļ jau bija pārsniegusi Šengenas Robežu kodeksa 25. pantā paredzēto kopējo maksimālo sešu mēnešu laikposmu.

²⁰² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/399 (2016. gada 9. marts) par Savienības Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV 2016, L 77, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 14. septembra Regulu (ES) 2016/1624 (OV 2016, L 251, 1. lpp.). Ar šo regulu tika aizstāta Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 562/2006 (2006. gada 15. marts), ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV 2006, L 105, 1. lpp.).

Tiesa virspalātas sastāvā spriedumā nospriež, ka Šengenas Robežu kodekss dalībvalstij liedz atjaunot pagaidu robežkontroli pie iekšējām robežām, kas pamatota ar nopietnu apdraudējumu tās sabiedriskajai kārtībai vai iekšējai drošībai, ja tās ilgums pārsniedz maksimālo kopējo sešu mēnešu laikposmu un ja nepastāv jauns apdraudējums, kas pamatotu jaunu kodeksā paredzēto laikposmu piemērošanu. Šis pats kodekss nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, ar kuru dalībvalsts personai, kad tā ieceļo šīs dalībvalsts teritorijā, šķērsojot iekšējo robežu, uzliek pienākumu uzrādīt pasi vai personu apliecinošu dokumentu, pretējā gadījumā paredzot sankciju, ja pati robežkontroles atjaunošana pie iekšējām robežām, saistībā ar kuru šis pienākums ir noteikts, ir pretrunā šai tiesību normai.

Tiesas vērtējums

Attiecībā uz to, ka dalībvalsts atjauno pagaidu robežkontroli pie iekšējām robežām, pamatojoties uz nopietnu apdraudējumu tās sabiedriskajai kārtībai vai iekšējai drošībai²⁰³, Tiesa vispirms atgādina, ka, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās formulējums, bet arī tās konteksts un tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi.

Vispirms, runājot par Šengenas Robežu kodeksa 25. panta formulējumu, Tiesa norāda, ka ar vārdiem "nevar pārsniegt sešus mēnešus" ir izslēgta jebkāda iespēja pārsniegt šo laikposmu.

Turpinājumā, runājot par kontekstu, kādā iekļaujas šī kodeksa 25. pants, Tiesa norāda, pirmkārt, ka šajā tiesību normā ir skaidri un precīzi noteikti maksimālie laikposmi gan kontroles sākotnējai atjaunošanai pie iekšējām robežām, gan visiem šīs kontroles pagarinājumiem, tostarp šādai kontrolei piemērojamo maksimālo kopējo laikposmu. Otrkārt, minētā tiesību norma ir uzskatāma par izņēmumu no principa, saskaņā ar kuru iekšējās robežas var šķērsot jebkurā vietā, tur neveicot personu pārbaudes, lai kāda arī būtu viņu pilsonība²⁰⁴. Ciktāl izņēmumi no personu brīvas pārvietošanās ir jāinterpretē šauri, kontroles atjaunošanai pie iekšējām robežām būtu jānotiek vienīgi izņēmuma kārtā un tam vajadzētu būt vienīgi galēja risinājuma pasākumam. Tādējādi šī šaurā interpretācija neatbalsta tādu minētā kodeksa 25. panta interpretāciju, saskaņā ar kuru ar sākotnēji identificēta apdraudējuma turpināšanos²⁰⁵ ir pietiekami, lai pamatotu šādas kontroles atjaunošanu, pārsniedzot šajā tiesību normā paredzēto maksimālo kopējo sešu mēnešu laikposmu. Proti, šāda interpretācija praksē pieļautu šo atjaunošanu viena un tā paša apdraudējuma uz nenoteiktu laiku dēļ, tādējādi apdraudot pašu principu par kontroles neesamību pie iekšējām robežām. Treškārt, tādas Šengenas Robežu kodeksa 25. panta interpretācijas rezultātā, saskaņā ar kuru nopietna apdraudējuma gadījumā dalībvalsts var pārsniegt iekšējo robežu kontroles maksimālo kopējo sešu mēnešu laikposmu, zustu jēga Savienības likumdevēja veiktajam nošķīrumam starp kontrolēm pie iekšējām robežām, kas atjaunotas saskaņā ar šo pašu pantu, no vienas puses, un kontrolēm, kas atjaunotas saskaņā ar šī kodeksa 29. pantu²⁰⁶ un attiecībā uz kurām iekšējo robežu kontroles maksimālais kopējais laikposms nevar pārsniegt divus gadus²⁰⁷, no otras puses.

²⁰³ Precīzāk, Tiesa izvērtē Šengenas Robežu kodeksa 25. un 27. pantu. Šī kodeksa 27. pantā ir paredzēta procedūra robežkontroles pie iekšējām robežām pagaidu atjaunošanai atbilstoši tā 25. pantam.

²⁰⁴ Šajā nozīmē skat. Šengenas Robežu kodeksa 22. pantu, kā arī LES 3. panta 2. punktu un LESD 67. panta 2. punktu.

²⁰⁵ Pat izvērtējot jaunus apstākļus vai atkārtoti pārbaudot kontroles, kas ieviesta, lai reaģētu uz šiem apstākļiem, nepieciešamību un samērīgumu.

²⁰⁶ Ja telpas bez robežkontroles pie iekšējām robežām vispārējo darbību apdraud ārkārtas apstākļi, Kodeksa 29. pantā dalībvalstīm ir paredzēta iespēja, pamatojoties uz Padomes ieteikumu, atjaunot robežkontroli pie iekšējām robežām.

²⁰⁷ Tomēr Tiesa precīzē, ka robežkontroļu atjaunošana pie iekšējām robežām saskaņā ar Kodeksa 29. pantu uz kopējo divu gadu laikposmu neliedz attiecīgajai dalībvalstij gadījumā, ja rodas jauns nopietns apdraudējums tās sabiedriskajai kārtībai vai iekšējai drošībai tieši pēc šo divu gadu beigām, atjaunot robežkontroles saskaņā ar šī kodeksa 25. pantu uz maksimālo kopējo sešu mēnešu laikposmu, ja vien ir izpildīti šajā pēdējā minētajā tiesību normā paredzētie nosacījumi.

Visbeidzot, Tiesa uzsver, ka noteikuma par maksimālo kopējo sešu mēnešu laikposmu mērķis ir daļa no vispārīgā mērķa saskaņot brīvas pārvietošanās principu ar dalībvalstu interesēm nodrošināt savu teritoriju drošību. Šajā ziņā, lai gan ir taisnība, ka nopietns apdraudējums dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai vai iekšējai drošībai telpā bez robežkontroles pie iekšējām robežām nav obligāti ierobežots laikā, Savienības likumdevējs ir uzskatījis, ka sešu mēnešu laikposms ir pietiekams, lai konkrētā dalībvalsts pieņemtu pasākumus, kas ļautu cīnīties ar šādu apdraudējumu, vienlaikus pēc šī sešu mēnešu laikposma nodrošinot brīvas pārvietošanās principa iedarbību.

Tādējādi Tiesa uzskata, ka minētais maksimālais kopējais sešu mēnešu laikposms ir imperatīvs, līdz ar to ikviena robežkontrole pie iekšējām robežām, kas atjaunota saskaņā ar 25. pantu pēc šī laikposma beigām, nav saderīga ar Šengenas Robežu kodeksu. Tomēr šādu laikposmu atkārtoti var piemērot tikai gadījumā, ja attiecīgā dalībvalsts pierāda, ka pastāv jauns nopietns apdraudējums tās sabiedriskajai kārtībai vai iekšējai drošībai. Lai novērtētu, vai konkrētais apdraudējums ir jauns salīdzinājumā ar sākotnēji identificēto, ir jāatsaucas uz apstākļiem, kas ir izraisījuši nepieciešamību atjaunot robežkontroli pie iekšējām robežām, kā arī uz apstākļiem un notikumiem, kas rada nopietnu apdraudējumu attiecīgās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai vai iekšējai drošībai ²⁰⁸.

Turklāt Tiesa konstatē, ka LESD 72. pants ²⁰⁹ dalībvalstij, lai cīnītos pret šādu apdraudējumu, neļauj atjaunot pagaidu robežkontroles pie iekšējām robežām, kas ir balstītas ar Šengenas Robežu kodeksa 25. un 27. pantu, uz laikposmu, kas pārsniedz maksimālo kopējo sešu mēnešu laikposmu. Ņemot vērā personu brīvas pārvietošanās kā viena no Savienības mērķiem būtisko nozīmi un detalizēto veidu, kādā Savienības likumdevējs ir ierobežojis iespēju dalībvalstīm iejaukties šajā brīvībā, atjaunojot pagaidu robežkontroles pie iekšējām robežām, paredzēdams šo noteikumu par maksimālo kopējo sešu mēnešu laikposmu, šis likumdevējs ir pienācīgi ņēmis vērā dalībvalstu pienākumu īstenošanu sabiedriskās kārtības un iekšējās drošības jomā.

3. Humānās palīdzības operācijas jūrā

2022. gada 1. augusta spriedums (virspalāta) *Sea Watch* (C-14/21 un C-15/21, [EU:C:2022:604](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Humānās palīdzības nevalstiskās organizācijas (NVO) īstenota briesmās vai nelaimē jūrā esošu personu meklēšanas un glābšanas darbība – Kuģiem piemērojamais režīms – Direktīva 2009/16/EK – ANO Jūras tiesību konvencija – Starptautiskā konvencija par cilvēku dzīvības aizsardzību uz jūras – Karoga valsts un ostas valsts attiecīgās kompetences un pilnvaras – Kuģu inspekcija un aizturēšana

Sea Watch ir nevalstiska bezpeļņas organizācija ar juridisko adresi Berlīnē (Vācija). Tā veic tādu personu meklēšanas un glābšanas darbības, kuras nonākušas briesmu un nelaimes situācijā Vidusjūrā, izmantojot kuģus, kas ir tās īpašumā un ko tā ekspluatē. Pie šiem kuģiem pieder divi kuģi – *Sea Watch 3* un *Sea Watch 4* –, kuri kuģo ar Vācijas karogu un kurus kā “vispārīgus daudzfunkcionālus kravas kuģus” ir sertificējusi Vācijā reģistrēta klasifikācijas un sertifikācijas organizācija.

2020. gada vasarā *Sea Watch 3* un *Sea Watch 4* pēc meklēšanas un glābšanas operācijām Vidusjūras starptautiskajos ūdeņos un tām sekojošās izglābto personu izsēdināšanas un pārsēdināšanas

²⁰⁸ Šengenas Robežu kodeksa 27. panta 1. punkta a) apakšpunkts.

²⁰⁹ Šajā tiesību normā ir paredzēts, ka LESD V sadaļa neietekmē to dalībvalstu pienākumu izpildi, kas attiecas uz sabiedriskās kārtības uzturēšanu un iekšējās drošības nodrošināšanu.

Palermo (Itālija) un Portoempedokles (Itālija) ostās, uz kurām aplūkotos kuģus doties bija aicinājušas Itālijas iestādes, pamatojoties uz šo pilsētu ostas kapteiņa dienestu lūgumu, minētajiem kuģiem tika veikta inspekcija, un pēc tam šie dienesti izdeva rīkojumus par to aizturēšanu. Ostas kapteiņa dienesti uzskatīja, ka aplūkotie kuģi ir bijuši iesaistīti meklēšanas un glābšanas darbībā jūrā, lai gan tie nav bijuši sertificēti šīs darbības veikšanai, un tāpēc uz kuģa ir uzņemts lielāks personu skaits par to, kas bijis atļauts. Turklāt tie norādīja uz vairākiem tehniskiem un ar darbību saistītiem trūkumiem, no kuriem daži to ieskatā bija uzskatāmi par nepārprotami bīstamiem drošībai, veselībai vai videi un tik nopietniem, ka attaisno šo kuģu aizturēšanu.

Pēc aplūkojamo kuģu aizturēšanas *Sea Watch* cēla *Tribunale amministrativo regionale per la Sicilia* (Sicīlijas Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) divas prasības, lūdzot atcelt šo kuģu aizturēšanas rīkojumus un pirms šiem rīkojumiem sagatavotos inspekcijas ziņojumus. Šo prasību pamatojumam tā būtībā apgalvo, ka ostas kapteiņa dienesti, kuri ir noteikuši šos pasākumus, ir pārsnieguši ostas valstij piešķirtās pilnvaras, kas izriet no Direktīvas 2009/16²¹⁰, to interpretējot atbilstoši starptautisko tiesību noteikumu gaismā, un ka pēc to lūguma veiktās inspekcijas patiesībā ir bijis māņu manevrs, lai izjauktu meklēšanas un glābšanas operācijas jūrā, ar kuru veikšanu nodarbojas *Sea Watch*.

Šajā kontekstā Sicīlijas Reģionālā administratīvā tiesa uzskatīja, ka tai iesniegtie strīdi rada svarīgus un iepriekš neizskatītus jautājumus par juridisko ietvaru un režīmu, kas piemērojams kuģiem, kurus ekspluatē nevalstiskas humānās palīdzības organizācijas, lai veiktu tādu personu sistemātisku meklēšanas un glābšanas darbību, kas nonākušas briesmu vai nelaimes situācijā jūrā (turpmāk tekstā – “privāti humānās palīdzības kuģi”).

Virspalātas sastāvā pasludinātajā spriedumā Tiesa pirmo reizi interpretē Direktīvu 2009/16, it īpaši Apvienoto Nāciju Organizācijas Jūras tiesību konvencijas²¹¹ un Konvencijas par cilvēku dzīvības aizsardzību uz jūras²¹² gaismā. Tā atzīst, ka šī direktīva attiecas arī uz kuģiem, kuri veic tādu personu sistemātisku meklēšanas un glābšanas darbību, kas nonākušas briesmu vai nelaimes situācijā jūrā, un ka valsts tiesiskajā regulējumā, ar kuru minētā direktīva ir transponēta, tās piemērojamība nevar tikt ierobežota, to attiecinot tikai uz tiem kuģiem, kas tiek izmantoti komercdarbībai. Turklāt Tiesa precīzē kontroles pilnvaru, ko var īstenot ostas valsts, apjomu un nosacījumus, kā arī kuģu inspekcijas un aizturēšanas pilnvaras.

Tiesas vērtējums

Runājot par Direktīvas 2009/16 piemērojamību, Tiesa atzīst, ka šī direktīva ir piemērojama tiem kuģiem, kurus, lai gan karoga valsts tos ir klasificējusi un sertificējusi kā kravas kuģus, humānās palīdzības organizācija praksē sistemātiski izmanto nekomerciālai tādu personu meklēšanas un glābšanas darbībai, kas nonākušas briesmu vai nelaimes situācijā jūrā. Pirmām kārtām, minētā direktīva attiecas uz visiem jūras kuģiem, kuri kuģo ar citas, nevis ostas valsts karogu²¹³, izņemot īpašas kuģu kategorijas, kas ir konkrēti izslēgtas no tās piemērošanas jomas²¹⁴. Tādējādi jāuzskata, ka

²¹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/16/EK (2009. gada 23. aprīlis) par ostas valsts kontroli (OV 2009, L 131, 57. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 15. novembra Direktīvu (ES) 2017/2110 (OV 2017, L 315, 61. lpp.).

²¹¹ Apvienoto Nāciju Organizācijas Jūras tiesību konvencija, kas noslēgta Montegobejā 1982. gada 10. decembrī (*Recueil des traités des Nations unies*, 1833., 1834. un 1835. sēj., 3. lpp.; turpmāk tekstā – “Jūras tiesību konvencija”) un stājusies spēkā 1994. gada 16. novembrī. Tās noslēgšana Eiropas Kopienas vārdā ir apstiprināta ar Padomes 1998. gada 23. marta Lēmumu 98/392/EK (OV 1998, L 179, 1. lpp.).

²¹² Starptautiskā konvencija par cilvēku dzīvības aizsardzību uz jūras, kas noslēgta Londonā 1974. gada 1. novembrī (*Recueil des traités des Nations unies*, 1185. sēj, Nr. 18961, 3. lpp.; turpmāk tekstā – “Konvencija par cilvēku dzīvības aizsardzību uz jūras”).

²¹³ Direktīvas 2009/16 3. panta 1. punkta pirmā daļa.

²¹⁴ Direktīvas 2009/16 3. panta 4. punkts.

šīm kategorijām, kuras ir izņēmums, ir izsmelošs raksturs un tās ir jāinterpretē šauri. No šī viedokļa raugoties, tas, ka kuģa faktiskā darbība nesakrīt ar darbību, kuras veikšanai tas ir klasificēts un sertificēts, neietekmē direktīvas piemērojamību, tāpat kā tas, vai šī faktiskā darbība ir komerciāla vai nekomerciāla. Otrām kārtām, Direktīva 2009/16 uz šādu kuģi attiecas tad, ja tas atrodas tostarp kādas dalībvalsts ostā vai enkurvietā, lai tajā veiktu kuģa un ostas mijiedarbību ²¹⁵.

Ievērojot šo interpretāciju, Tiesa uzsver, ka Direktīva 2009/16 nepieļauj, ka valsts tiesiskajā regulējumā, ar kuru ir nodrošināta tās transponēšana valsts tiesībās, tās piemērojamība ir ierobežota, to attiecinot tikai uz tiem kuģiem, kas tiek izmantoti komercdarbībai. Konkrēti, visiem kuģiem, uz kuriem var attiekties šīs direktīvas piemērošanas joma, tostarp privātiem humānās palīdzības kuģiem, ir jāvar piemērot tajā paredzēto kontroles, inspekcijas un aizturēšanas pasākumu kopumu.

Attiecībā uz kontroles, inspekcijas un aizturēšanas pasākumu kopuma ²¹⁶ īstenošanas nosacījumiem, runājot par kuģiem, uz kuriem attiecas ostas dalībvalsts jurisdikcija, un, konkrētāk, privātiem humānās palīdzības kuģiem, Tiesa konstatē, pirmkārt, ka Direktīva 2009/16 ir jāinterpretē, ņemot vērā Jūras tiesību konvenciju un Konvenciju par cilvēku dzīvības aizsardzību uz jūras. No tā izriet, ka gadījumā, ja tāda kuģa kapteinis, kas kuģo ar Konvencijas par cilvēku dzīvības aizsardzību uz jūras dalībnieces valsts karogu, ir īstenojis Jūras tiesību konvencijā nostiprināto pienākumu sniegt palīdzību jūrā, ne piekrastes valsts, kas arī ir šīs konvencijas dalībniiece, ne karoga valsts nevar izmantot savas pilnvaras kontrolēt jūras drošības noteikumu ievērošanu, lai pārbaudītu, vai personu, kurām tas ir sniedzis palīdzību, atrašanās uz kuģa var izraisīt to, ka aplūkotais kuģis neievēro jebkādu minētās konvencijas prasību ²¹⁷.

Otrkārt, Tiesa atzīst, ka ostas valsts var izpildīt papildu inspekciju kuģiem, kas veic sistemātisku meklēšanas un glābšanas darbību un kas atrodas kādā no tās ostām vai tās jurisdikcijā esošajos ūdeņos, pēc ieiešanas šajos ūdeņos un pēc tam, kad ir pabeigtas to personu izsēdināšanas un pārsēdināšanas operācijas, kurām šo kuģu kapteinis ir nolēmis sniegt palīdzību, kamēr tās bijušas briesmās vai nelaimē jūrā, ja šī valsts, balstoties uz detalizētiem juridiskiem un faktiskiem elementiem, ir konstatējusi, ka pastāv nopietnas norādes, kas var apliecināt veselības, drošības, darba apstākļu uz kuģa vai vides apdraudējumu no atbilstošā tiesiskā regulējuma viedokļa, ņemot vērā šo kuģu konkrētos ekspluatācijas apstākļus ²¹⁸. Tādējādi prasības celšanas gadījumā valsts tiesa var pārbaudīt šo prasību ievērošanu. Šajā ziņā Tiesa norāda elementus, ko var ņemt vērā šīs pārbaudes mērķiem, proti, darbība, kādai aplūkotais kuģis tiek praktiski izmantots, iespējamā atšķirība starp šo darbību un darbību, kurai kuģis ir sertificēts un aprīkots, minētās darbības īstenošanas biežums un kuģa aprīkojums ne tikai paredzētā, bet arī faktiskā personu skaita uz kuģa aspektā. Tiesa piebilst, ka, šādi ierobežota, ostas valsts veiktā attiecīgā kuģa inspekcija iekļaujas sistēmā, kas paredzēta Jūras tiesību konvencijā un Konvencijā par cilvēku dzīvības aizsardzību uz jūras.

Treškārt, Tiesa norāda, ka detalizētāku inspekciju ²¹⁹ gadījumā ostas valsts ir pilnvarota ņemt vērā to, ka kuģi, kurus karoga valsts ir klasificējusi un sertificējusi kā kravas kuģus, praktiski tiek izmantoti tādu personu sistemātiskai meklēšanas un glābšanas darbībai, kas nonākušas briesmu vai nelaimes situācijā jūrā, īstenojama kontroli, kuras mērķis ir, balstoties uz detalizētiem juridiskiem un faktiskiem elementiem, novērtēt cilvēku, īpašuma vai vides apdraudējuma esamību no atbilstošo starptautisko un Savienības tiesību prasību viedokļa, ievērojot šo kuģu ekspluatācijas apstākļus. Tas, ka kontrolei, ko var veikt ostas valsts, ir izvirzīts nosacījums, ka jābūt pamatotiem iemesliem uzskatīt, ka kuģis vai tā aprīkojums neatbilst noteikumam, saskaņā ar kuru kuģa stāvoklis jāuztur tā, lai tas joprojām būtu

²¹⁵ Direktīvas 2009/16 3. panta 1. punkta pirmā daļa.

²¹⁶ Direktīvas 2009/16 11.–13. un 19. pants.

²¹⁷ Konvencijas par cilvēku dzīvības aizsardzību uz jūras IV panta b) punkts.

²¹⁸ Direktīvas 2009/16 11. panta b) punkts kopsakarā ar šīs direktīvas I pielikuma II daļu.

²¹⁹ Direktīvas 2009/16 13. pants.

piemērots iziešanai jūrā, neapdraudot sevi vai personas, kas uz tā atrodas, atbilst starptautisko tiesību noteikumiem, kuros ir regulēts kompetenču sadalījums starp šo valsti un karoga valsti. Ostas valsts toties nav pilnvarota pieprasīt pierādījumus, ka minētajiem kuģiem ir citi sertifikāti papildus tiem, kurus izsniegusi karoga valsts, un ka tie ievēro visas citai klasifikācijai piemērojamās prasības. Šāda kontrole liktu apšaubīt veidu, kādā karoga valsts ir īstenojusi savu kompetenci jautājumā par savas valstiskās piederības piešķiršanu kuģiem, kā arī to klasifikāciju un sertifikāciju.

Visbeidzot, ceturtkārt, Tiesa atzīst, ka ostas valsts kuģi var aizturēt tikai tad, ja trūkumi, kas apstiprināti vai atklāti detalizētākā inspekcijā, pirmām kārtām, acīmredzami apdraud drošību, veselību vai vidi un, otrām kārtām, vai nu katrs atsevišķi, vai visi kopā kuģi padara nederīgu kuģošanai atbilstoši nosacījumiem, kas ir piemēroti drošības nodrošināšanai jūrā. Turklāt šī valsts var veikt noteiktas koriģējošas darbības attiecībā uz drošību, piesārņojuma novēršanu, kā arī dzīves un darba apstākļiem uz kuģa, ja tās ir attaisnotas, lai novērstu konstatētos trūkumus. Tomēr šādām koriģējošām darbībām katrā atsevišķajā gadījumā jābūt šajā ziņā piemērotām, nepieciešamām un samērīgām. Turklāt ostas valstij to noteikšanā un īstenošanā jāsadarbojas ar karoga valsti, ievērojot abu valstu attiecīgās pilnvaras, un gadījumā, ja karoga valsts ir arī dalībvalsts, – lojālas sadarbības principu.

X. Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās ²²⁰

1. Eiropas apcietināšanas orderis

2022. gada 22. februāra spriedums (virspalāta), Openbaar Ministerie (Izsniegšanas dalībvalsts tiesību aktos noteikta tiesa) (C-562/21 PPU un C-563/21 PPU, [EU:C:2022:100](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Eiropas apcietināšanas orderis – Pamatlēmums 2002/584/TI – 1. panta 3. punkts – Nodošanas procedūras starp dalībvalstīm – Izpildes nosacījumi – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 47. panta otrā daļa – Pamattiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu neatkarīgā, objektīvā un tiesību aktos noteiktā tiesā – Sistēmiskas vai vispārējas nepilnības – Divos posmos veicams izvērtējums – Piemērošanas kritēriji – Izpildes tiesu iestādes pienākums konkrēti un precīzi pārbaudīt, vai ir nopietni un konstatēti iemesli uzskatīt, ka pastāv reāls risks, ka personas, attiecībā uz kuru ir izsniegts Eiropas apcietināšanas orderis, nodošanas gadījumā tiks pārkāptas tās pamattiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu neatkarīgā, objektīvā un tiesību aktos noteiktā tiesā

2021. gada aprīlī Polijas tiesas izdeva divus Eiropas apcietināšanas orderus (turpmāk tekstā – “EAO”) ²²¹ attiecībā uz diviem Polijas valstspiederīgajiem attiecīgi brīvības atņemšanas soda izpildei un kriminālvajāšanas veikšanai. Tā kā attiecīgās personas atradās Nīderlandē un nebija piekritušas viņu nodošanai, *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamas tiesa, Nīderlande) tika iesniegti pieteikumi par šo EAO izpildi.

Šī tiesa pauž šaubas par to, vai šie pieteikumi ir apmierināmi. Šajā ziņā tā norāda, ka kopš 2017. gada Polijā pastāv sistēmiskas vai vispārējas nepilnības, kas aizskar pamattiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu ²²², un tostarp tiesības uz tiesību aktos noteiktu tiesu, proti, nepilnības, kas it īpaši izrietot no tā, ka Polijas tiesneši tiek iecelti pēc *Krajowa Rada Sądowictwa* (Valsts tiesu padome, Polija; turpmāk tekstā – “KRS”) priekšlikuma. Saskaņā ar *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) 2020. gadā pieņemto rezolūciju kopš likuma par tiesu reformu stāšanās spēkā 2018. gada 17. janvārī KRS vairs nav neatkarīga iestāde ²²³. Tā kā pēc KRS priekšlikuma ieceltie tiesneši varēja piedalīties kriminālprocesā, kura noslēgumā viena no abām attiecīgajām personām tika notiesāta, vai viņiem izskatīšanā varēja tikt nodota otras attiecīgās personas krimināllieta, iesniedzējtiesa uzskata, ka pastāv reāls risks, ka šo personu nodošanas gadījumā notiks viņu tiesību uz tiesību aktos noteiktu tiesu pārkāpums.

Šādos apstākļos šī tiesa jautā Tiesai, vai divos posmos veicamais izvērtējums ²²⁴, ko Tiesa ir iedibinājusi uz EAO balstītas nodošanas kontekstā, ņemot vērā pamattiesībām uz taisnīgu lietas

²²⁰ Šajā sadaļā jānorāda arī uz 2022. gada 28. oktobra spriedumu **Generalstaatsanwaltschaft München (Izdošana un ne bis in idem)** (C-435/22 PPU, [EU:C:2022:852](#)). Šis spriedums ir izklāstīts III.2. sadaļā “Ne bis in idem” princips”.

²²¹ Padomes Pamatlēmuma 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2009. gada 26. februāra Pamatlēmumu 2009/299/TI (OV 2009, L 81, 24. lpp.), izpratnē.

²²² Šīs tiesības ir garantētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta otrajā daļā.

²²³ Iesniedzējtiesa atsauca arī uz 2021. gada 15. jūlija spriedumu **Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem)** (C-791/19, [EU:C:2021:596](#), 108. un 110. punkts).

²²⁴ Šīs pārbaudes pirmajā posmā izpildes tiesu iestādei ir jāizvērtē, vai pastāv reāls pamattiesību pārkāpuma risks, ņemot vērā izsniegšanas dalībvalsts vispārējo situāciju; otrajā posmā šai iestādei konkrēti un precīzi ir jāpārbauda, vai pastāv reāls pieprasītās personas pamattiesību aizskāruma risks, ņemot vērā lietas apstākļus. Skat. spriedumus, 2018. gada 25. jūlijs, **Minister for Justice and Equality (Tiesu sistēmas nepilnības)** (C-216/18 PPU, [EU:C:2018:586](#)), un 2020. gada

izskatīšanu raksturīgās neatkarības un objektivitātes garantijas, ir piemērojams gadījumā, ja runa ir par šīm pamattiesībām arī raksturīgo garantiju attiecībā uz tiesību aktos noteiktu tiesu.

Tiesa, skatot lietu virspalātas sastāvā un lemjot steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, atbild apstiprinoši un precizē šī izvērtējuma piemērošanas kārtību.

Tiesas vērtējums

Tiesa nospriež, ka tad, kad izpildes tiesu iestādes – kam ir jālemj par tādas personas nodošanu, attiecībā uz kuru ir izdots EAO, – rīcībā ir informācija, kas liecina par sistēmiskām vai vispārējām nepilnībām attiecībā uz izsniegšanas dalībvalsts tiesu varas neatkarību, tostarp attiecībā uz šīs varas locekļu iecelšanas procedūru, tā var atteikt nodošanu, pamatojoties uz Pamatlēmumu 2002/584²²⁵, tikai tad, ja tā secina, ka konkrētās lietas apstākļos pastāv nopietni un konstatēti iemesli uzskatīt, ka attiecīgās personas pamattiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu neatkarīgā, objektīvā un tiesību aktos noteiktā tiesā ir tikušas pārkāptas vai nodošanas gadījumā var tikt pārkāptas.

Šajā ziņā Tiesa precizē, ka tiesības tikt tiesātam “tiesību aktos noteiktā” tiesā pēc savas būtības ietver tiesnešu iecelšanas procedūru. Tādējādi izvērtējuma pirmajā posmā, lai novērtētu, vai pastāv reāls pamattiesību uz taisnīgu lietas izskatīšanu pārkāpuma risks, tostarp saistībā ar prasības par tiesību aktos noteiktu tiesu neievērošanu, izpildes tiesu iestādei ir jāveic visaptverošs vērtējums, kas ir balstīts uz jebkuru objektīvu, ticamu, precīzu un pienācīgi aktualizētu informāciju par tiesu sistēmas darbību izsniegšanas dalībvalstī, un it īpaši uz tiesnešu iecelšanas vispārējo kārtību šajā dalībvalstī. Par šādu informāciju ir uzskatāma informācija, kas ir ietverta pamatotajā priekšlikumā, ko Eiropas Komisija nosūtījusi Padomei, pamatojoties uz LES 7. panta 1. punktu, iepriekš minētajā *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) rezolūcijā, kā arī Tiesas²²⁶ un Eiropas Cilvēktiesību tiesas²²⁷ attiecīgajā judikatūrā. Savukārt apstākļi, ka tādas tiesnešu iecelšanas procedūrā iesaistītas iestādes kā KRS sastāvā galvenokārt ir locekļi, kuri pārstāv likumdošanas varu vai izpildvaru vai kurus tās ir izraudzījušas, nav pietiekami, lai pamatotu nodošanas atteikumu.

Minētā izvērtējuma otrajā posmā personai, attiecībā uz kuru ir izdots EAO, ir jāsniedz konkrēta informācija, kas ļauj uzskatīt, ka tiesu sistēmas sistēmiskām vai vispārējām nepilnībām ir bijusi konkrēta ietekme uz tās krimināllietas izskatīšanu vai nodošanas gadījumā var būt šāda ietekme. Šo informāciju vajadzības gadījumā var papildināt ar izsniegšanas tiesu iestādes sniegtajām ziņām.

Šajā ziņā, runājot, pirmkārt, par EAO, kas ir izdots brīvības atņemšanas soda vai ar brīvības atņemšanu saistīta drošības līdzekļa izpildei, izpildes tiesu iestādei ir jāņem vērā informācija attiecībā uz to iztiesāšanas sastāvu, kurš ir izskatījis krimināllietu, vai jebkuru citu apstākli, kuram ir nozīme šī iztiesāšanas sastāva neatkarības un objektivitātes vērtējumā. Lai atteiktu nodošanu, nepietiek ar to, ka viens vai vairāki tiesneši, kuri ir piedalījušies šajā procedūrā, ir tikuši iecelti pēc tādas iestādes kā KRS priekšlikuma. Turklāt attiecīgajai personai ir jāsniedz informācija tostarp par attiecīgo tiesnešu

17. decembris, **Openbaar Ministerie (Izsniegšanas tiesu iestādes neatkarība)** (C-354/20 PPU un C-412/20 PPU, [EU:C:2020:1033](#)).

²²⁵ Šajā nozīmē skat. Pamatlēmuma 2002/584 1. panta 2. un 3. punktu, kurā ir noteikts, ka, pirmkārt, dalībvalstis izpilda ikvienu EAO, pamatojoties uz savstarpējas atzišanas principu un saskaņā ar šī pamatlēmuma noteikumiem, un, otrkārt, minētais pamatlēmums negroza pienākumu ievērot tādas pamattiesības un tiesību pamatprincipus, kādi nostiprināti LES 6. pantā.

²²⁶ Spriedumi, 2019. gada 19. novembris, **A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība)** (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, [EU:C:2019:982](#)), 2021. gada 2. marts, **A. B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība)** (C-824/18, [EU:C:2021:153](#)), 2021. gada 15. jūlijs, **Komisija/Polija (Disciplinārie pasākumi pret tiesnešiem)** (C-791/19, [EU:C:2021:596](#)), kā arī 2021. gada 6. oktobris, **W. Ž. (Augstākās tiesas Ārkārtas kontroles un publisko lietu palāta – Iecelšana)** (C-487/19, [EU:C:2021:798](#)).

²²⁷ ECT, 2021. gada 22. jūlijs, *Reczkowicz* pret Poliju, CE:ECHR:2021:0722JUD004344719.

iecelšanas procedūru un viņu iespējamo deleģēšanu, kas ļautu konstatēt, ka ar šo iztiesāšanas sastāvu tika aizskartas tās pamattiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu. Turklāt ir jāņem vērā, vai attiecīgajai personai varbūtēji bija iespēja lūgt iztiesāšanas sastāva locekļu noraidīšanu tādu iemeslu dēļ, kas ir saistīti ar tās pamattiesību uz taisnīgu lietas izskatīšanu pārkāpumu, tas, vai šī persona īstenoja šo iespēju, kā arī tās pieteikuma par noraidīšanu iznākums.

Otrkārt, ja EAO ir izdots kriminālvajāšanas veikšanai, izpildes tiesu iestādei ir jāņem vērā informācija par attiecīgās personas personisko situāciju, par noziedzīgā nodarījuma, saistībā ar kuru tiek veikta tās kriminālvajāšana, raksturu, par faktiskajiem apstākļiem, kādos iekļaujas šis EAO, vai par jebkuru citu apstākli, kam ir nozīme iztiesāšanas sastāva, kurš šķietami ir aicināts izskatīt šīs personas lietu, neatkarības un objektivitātes vērtējumā. Šāda informācija var būt arī valsts iestāžu paziņojumi, kuriem varētu būt ietekme konkrētajā lietā. Savukārt ar apstākli, ka to tiesnešu identitāte, kuri, iespējams, tiks aicināti izskatīt attiecīgās personas lietu, lēmuma par nodošanu pieņemšanas brīdī nav zināma, vai, ja to identitāte ir zināma, tas, ka šie tiesneši ir tikuši iecelti pēc tādās iestādes kā KRS priekšlikuma, nav pietiekami, lai atteiktu šo nodošanu.

2022. gada 14. jūlija spriedums Procureur général près la cour d'appel d'Angers (C-168/21, [EU:C:2022:558](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Pamatlēmums 2002/584/TI – 2. panta 4. punkts – Abpusējas sodāmības nosacījums – 4. panta 1. punkts – Eiropas apcietināšanas ordera fakultatīvas neizpildes pamats – Izpildes dalībvalsts tiesu iestādes veikta pārbaude – Darbības, kas daļēji veido noziedzīga nodarījuma sastāvu izpildes dalībvalstī – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 49. panta 3. punkts – Noziedzīgu nodarījumu un sodu samērīguma princips

2016. gada jūnijā Itālijas tiesu iestādes izdeva Eiropas apcietināšanas orderi (EAO) pret KL, lai izpildītu divpadsmit gadu un sešu mēnešu cietumsodu. Šis sods atbilst kumulatīvi piemērotiem četriem sodiem par četriem noziedzīgiem nodarījumiem, tostarp nodarījumu, kuru kvalificē kā "postīšana un izlaupišana". *Cour d'appel d'Angers* (Anžē apelācijas tiesa, Francija) atteicās nodot KL ar pamatojumu, ka divas darbības, kas veido pēdējo noziedzīgo nodarījumu, Francijā nevar tikt kvalificētas kā noziedzīgs nodarījums. Šajā ziņā iesniedzējtiesa, izskatot kasācijas sūdzību par šo atteikuma lēmumu, norāda, ka abās attiecīgajās dalībvalstīs ir atšķirīgi "postīšanas un izlaupišanas" noziedzīgu nodarījumu veidojošie elementi, jo Itālijas tiesībās šis noziedzīgais nodarījums nozīmē plaša apmēra un vairākus īpašuma sagraušanas un bojāšanas aktus, kas apdraud tostarp sabiedrības mieru, savukārt Francijas tiesībās sabiedrības miera apdraudēšana, masveidā iznīcinot kustamo vai nekustamo īpašumu, nav atsevišķi krimināli sodāma.

Līdz ar to iesniedzējtiesa jautā, vai šajā lietā ir ievērots abpusējas sodāmības nosacījums, kā tas ir paredzēts Pamatlēmumā 2002/584²²⁸, kam ir pakļauta KL nodošana. Gadījumā, ja šis nosacījums nav šķērslis KL nodošanai, šī tiesa uzskata, ka rastos jautājums par to, vai šādos apstākļos būtu jāatsaka EAO izpilde, ņemot vērā sodu samērīguma principu, kas ir paredzēts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 49. panta 3. punktā²²⁹. Līdz ar to minētā tiesa vērsās Tiesā ar šiem jautājumiem.

²²⁸ Padomes Pamatlēmums 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2009. gada 26. februāra Pamatlēmumu 2009/299/TI (OV 2009, L 81, 24. lpp.) (turpmāk tekstā – "Pamatlēmums 2002/584"). Abpusējas sodāmības nosacījums ir paredzēts šī pamatlēmuma 2. panta 4. punktā.

²²⁹ Saskaņā ar šo principu sodu smagums nedrīkst būt nesamērīgs ar noziedzīgā nodarījuma smagumu.

Tiesa nosprieda, ka abpusējas sodāmības nosacījums, kas ir paredzēts Pamatlēmumā 2002/584 ²³⁰, ir izpildīts situācijā, kurā EAO ir izsniegts, lai izpildītu brīvības atņemšanas sodu par darbībām, kas izsniegšanas dalībvalstī veido vienotu noziedzīgu nodarījumu, kura kvalifikācijai ir nepieciešams, lai ar šīm darbībām tiktu aizskartas šajā dalībvalstī aizsargātas tiesiskās intereses, ja šādas darbības veido arī noziedzīga nodarījuma priekšmetu saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesībām, kurā šīs aizsargātas juridiskās intereses aizskārums neveido noziedzīgu nodarījumu. Turklāt Tiesa konstatē, ka, ņemot vērā minēto nosacījumu un sodu samērīguma principu, izpildes tiesu iestāde nevar atteikties izpildīt EAO, kas ir izsniegts brīvības atņemšanas soda izpildei, ja šis sods ir noteikts izsniegšanas dalībvalstī saistībā ar pieprasītās personas izdarītu vienotu noziedzīgu nodarījumu, kuru veido vairākas darbības, no kurām tikai daļa veido noziedzīgu nodarījumu izpildes dalībvalstī.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, attiecībā uz abpusējas sodāmības nosacījuma piemērošanas jomu Tiesa vispirms precizē, ka, lai noteiktu, vai šis nosacījums ir izpildīts, ir nepieciešams un pietiekami, ka darbības, par kurām ir izsniegts EAO, tiek kvalificētas par noziedzīgu nodarījumu arī saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesībām. Tādējādi netiek prasīts, lai abās attiecīgajās dalībvalstīs noziedzīgie nodarījumi būtu identiski. No tā izriet, ka, veicot novērtējumu par minēto nosacījumu, lai noteiktu, vai pastāv EAO neizpildes pamats ²³¹, izpildes tiesu iestādei ir jāpārbauda, vai noziedzīgā nodarījuma faktiskie elementi, par kuriem ir izsniegts EAO, paši par sevi būtu kvalificējami arī kā noziedzīgs nodarījums saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesībām gadījumā, ja tie būtu izdarīti šīs pēdējās dalībvalsts teritorijā.

Turpinājumā Tiesa konstatē, ka, tā kā abpusējās sodāmības nosacījums, kas ir EAO fakultatīvas neizpildes pamats, ir izņēmums no normas, atbilstoši kurai EAO ir jāizpilda, šis nosacījums ir interpretējams šauri un tādā veidā to nevar darīt tādējādi, ka rezultātā tiktu neitralizēts mērķis – atvieglot un paātrināt nodošanas starp tiesu iestādēm. Interpretācija, saskaņā ar kuru šis nosacījums prasa, ka ir jāpastāv pilnīgai atbilstībai starp noziedzīgo nodarījumu veidojošiem elementiem, kā to kvalificē izsniegšanas dalībvalsts tiesībās, un noziedzīgā nodarījuma elementiem, kas ir paredzēti izpildes dalībvalsts tiesībās, kā arī attiecībā uz aizsargāto tiesisko interesi abu dalībvalstu tiesībās, apdraudētu nodošanas procedūras efektivitāti. Proti, ņemot vērā minimālo saskaņošanas pakāpi krimināltiesību jomā Savienības līmenī, liels skaits noziedzīgu nodarījumu šādas pilnīgas atbilstības var nebūt. Līdz ar to iepriekš iecerētā interpretācija ievērojami ierobežotu tos gadījumus, kuros varētu tikt izpildīts abpusējās sodāmības nosacījums, tādējādi apdraudot Pamatlēmumā 2002/584 izvirzīto mērķi. Turklāt šāda interpretācija būtu arī pretrunā mērķim cīnīties pret tādas pieprasītās personas nesodāmību, kura atrodas citā teritorijā, nevis tajā, kur tā ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu.

Otrkārt, Tiesa iesākumā norāda, ka, ja vien neizpildīšanas pamats saistībā ar abpusējās sodāmības nosacījumu netiek paplašināti attiecināts uz to darbību daļu, kas veido noziedzīgu nodarījumu saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesībām un kas līdz ar to neietilpst šī pamata piemērošanas jomā, vienīgi tas apstākļi, ka tikai daļa no darbībām, kas veido noziedzīgu nodarījumu izsniegšanas dalībvalstī, veido noziedzīgu nodarījumu arī atbilstoši izpildes dalībvalsts tiesībām, nav tāds, kas ļauj izpildes tiesu iestādei atteikties izpildīt EAO. Pamatlēmumā 2002/584 ²³² nav paredzēts nosacījums, ka pieprasītā persona nevar izciest sodu izsniegšanas dalībvalstī par to darbību daļu, kuras neveido noziedzīgu nodarījumu izpildes dalībvalstī. EAO izpilde var tikt pakārtota tikai kādam no nosacījumiem, kas ierobežoti izklāstīti šajā pamatlēmumā.

²³⁰ Skat. šī pamatlēmuma 2. panta 4. punktu, kurā ir paredzēta iespēja pakļaut nodošanu šim nosacījumam attiecībā uz tiem noziedzīgajiem nodarījumiem, kas nav minēti šī 2. panta 2. punktā, un pamatlēmuma 4. panta 1. punktu, saskaņā ar kuru izpildes tiesu iestāde var atteikt EAO izpildi, ja vienā no gadījumiem, kas minēti 2. panta 4. punktā, darbību, kas ir EAO pamatā, neuzskata par noziedzīgu nodarījumu saskaņā ar izpildes dalībvalsts tiesībām.

²³¹ Skat. Pamatlēmuma 2002/584 4. panta 1. punktu.

²³² Skat. Pamatlēmuma 2002/584 5. pantu, kurā ir paredzēti nosacījumi, kādiem izpildes dalībvalsts var pakļaut EAO izpildi.

Turklāt Tiesa norāda, ka abpusējās sodāmības nosacījuma interpretācija tādā nozīmē, ka EAO izpildi varētu atteikt, pamatojot ar to, ka daļa no darbībām, pret kurām ir vērsta kriminālvajāšana izsniegšanas dalībvalstī, neveido noziedzīgu nodarījumu izpildes dalībvalstī, radītu šķēršļus efektīvai attiecīgās personas nodošanai un novestu pie viņas nesodāmības par visām attiecīgajām darbībām. Tātad šādos apstākļos minētais nosacījums ir izpildīts. Visbeidzot Tiesa precizē, ka izpildes tiesu iestādei saistībā ar novērtējumu par minēto nosacījumu nav jāvērtē izsniegšanas dalībvalstī pasludinātais sods atbilstoši sodu samērīguma principam.

2. Tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā

2022. gada 19. maija spriedums Spetsializirana prokuratura (Aizbēguša apsūdzētā tiesāšana) (C-569/20, [EU:C:2022:401](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Direktīva (ES) 2016/343 – 8. pants – Tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā – Informēšana par tiesvedības norisi – Neiespējamība noskaidrot apsūdzētā atrašanās vietu, neraugoties uz kompetento iestāžu saprātīgiem centieniem – Iespējamība aizmuguriski sākt tiesas procesu un piespriest sodu – 9. pants – Tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna vai uz citu tiesībaizsardzības līdzekli lietas jaunai izskatīšanai pēc būtības

Bulgārijā tika sākta kriminālvajāšana pret IR, kurš tika apsūdzēts par dalību noziedzīgā organizētā grupā ar nolūku izdarīt noziedzīgus nodarījumus nodokļu jomā, par kuriem soda ar brīvības atņemšanu. Sākotnēji apsūdzības raksts tika izsniegts IR personīgi un IR norādīja adresi, kurā viņš ir sastopams. Taču, kad tika sākta krimināllietas izskatīšana tiesā, šajā adresē viņš nebija atrodamas, un līdz ar to *Spetsializiran nakazatelen sad* (Specializētā krimināllietu tiesa, Bulgārija; turpmāk tekstā – “iesniedzējtiesa”) nebija iespējams viņu uzaicināt uz tiesas sēdi. Iesniedzējtiesa iecēla valsts nodrošinātu aizstāvi, taču arī viņam neizdevās sazināties ar IR. Tā kā apsūdzības rakstā, kas izsniegts IR, bija pieļauts pārkāpums, tas tika atzīts par spēkā neesošu, un tiesvedība pret viņu tika izbeigta. Pēc jauna apsūdzības raksta sagatavošanas un tiesvedības atsākšanas IR atkal tika meklēts, taču viņu neizdevās atrast. Visbeidzot iesniedzējtiesa secināja, ka IR ir aizbēdzis, un puda uzskatu, ka šādos apstākļos lietu var izskatīt bez IR klātbūtnes.

Tomēr, lai attiecīgā persona būtu pareizi informēta par savām procesuālajām garantijām, iesniedzējtiesa jautā, par kuru no Direktīvā 2016/343²³³ minētajiem gadījumiem uzskatāma situācija, kurā atrodas IR, kas pēc pirmā apsūdzības raksta saņemšanas, bet pirms krimināllietas izskatīšanas tiesā bija aizbēdzis²³⁴.

²³³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/343 (2016. gada 9. marts) par to, lai nostiprinātu konkrētus nevainīguma prezumpcijas aspektus un tiesības piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesā (OV 2016, L 65, 1. lpp.).

²³⁴ Konkrētāk, Direktīvas 2016/343 8. pantā ir runa par tiesībām piedalīties klātienē lietas izskatīšanā tiesā. Saskaņā ar šā panta 2. punktu dalībvalstis var paredzēt, ka tiesas sēde, kurā var tikt pieņemts nolēmums par aizdomās turētā vai apsūdzētā vainīgumu vai nevainīgumu, var notikt bez minētās personas klātbūtnes ar noteikumu, ka aizdomās turētais vai apsūdzētais ir pienācīgā laikā informēts par tiesas sēdi un par neierašanās sekām, vai aizdomās turēto vai apsūdzēto, kas ir informēts par tiesas sēdi, pārstāv pilnvarots advokāts, kuru izraudzījies aizdomās turētais vai apsūdzētais, vai valsts. Saskaņā ar šīs direktīvas 8. panta 4. punktu gadījumos, kad dalībvalstis paredz iespēju, ka tiesas sēdes var notikt bez aizdomās turēto vai apsūdzēto klātbūtnes, bet nav iespējams panākt atbilstību šā panta 2. punktā paredzētajiem nosacījumiem, jo, neskatoties uz saprātīgiem centieniem aizdomās turēto vai apsūdzēto atrast, personas atrašanās vieta nav zināma, dalībvalstis var noteikt, ka nolēmumu tomēr var pieņemt un izpildīt. Minētajā gadījumā dalībvalstis nodrošina, ka brīdī, kad aizdomās turētie vai apsūdzētie tiek informēti par nolēmumu, it īpaši, kad minētās personas ir aizturētas, tās informē arī par iespēju minēto nolēmumu pārsūdzēt un par tiesībām uz lietas izskatīšanu no jauna vai par citu tiesību aizsardzības līdzekli saskaņā ar 9. pantu. Konkrētāk, šajā 9. pantā ir noteikts, ka aizdomās turētajiem un apsūdzētajiem ir tiesības uz lietas izskatīšanu tiesā no jauna, ja viņi nav piedalījušies klātienē savas lietas izskatīšanā un nav izpildīti šīs direktīvas 8. panta 2. punktā minētie nosacījumi.

Tiesa atbild, ka Direktīvas 2016/343 8. un 9. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka pret apsūdzēto, kuru valsts kompetentajām iestādēm neizdodas atrast, lai gan tās veic saprātīgus pasākumus, un kuram šīm iestādēm šā iemesla dēļ nav izdevies sniegt informāciju saistībā ar kriminālprocesu pret to, var uzsākt kriminālprocesu un attiecīgā gadījumā notiesāt viņu aizmuguriski. Tomēr šādā gadījumā personai principā ir jābūt iespējai pēc notiesājošā sprieduma paziņošanas tieši atsaukties uz šajā direktīvā piešķirtajām tiesībām panākt lietas izskatīšanu no jauna vai līdzvērtīgu tiesību aizsardzības līdzekli un jaunu pārbaudi, un tādējādi atkārtot lietas izskatīšanu pēc būtības viņa klātbūtnē. Tomēr Tiesa precizē, ka šādas tiesības minētajai personai var tikt liegtas, ja precīzas un objektīvas norādes liecina par to, ka viņa ir saņēmusi pietiekamu informāciju, lai zinātu, ka pret viņu tiks uzsākts kriminālprocess, bet ar apzinātu rīcību un ar nolūku izvairīties no tiesvedības viņa nav ļāvusi iestādēm viņu oficiāli informēt par procesa norisi.

Tiesas vērtējums

Tiesa vispirms atgādina, ka ir uzskatāms, ka Direktīvas 2016/343 8. panta 4. punktam un 9. pantam, kuros runa ir par tiesību uz lietas izskatīšanu no jauna piemērošanas jomu un tvērumu, ir tieša iedarbība. Šīs tiesības ir paredzētas vienīgi tām personām, pret kurām process notiek aizmuguriski, lai gan šīs direktīvas 8. panta 2. punktā minētie nosacījumi nav izpildīti. Savukārt Direktīvā 2016/343 dalībvalstīm paredzētā iespēja – ja ir izpildīti 8. panta 2. punktā minētie nosacījumi – sākt iztiesāšanu apsūdzētā prombūtnē un izpildīt pieņemto nolēmumu, neparedzot tiesības uz jaunu procesu, ir balstīta uz pieņemumu, ka minētā persona 2. punktā minētajā situācijā ir tikusi pienācīgi informēta un ir brīvprātīgi un nepārprotami atteikusies izmantot tiesības piedalīties savas lietas izskatīšanā.

Šāda interpretācija dod iespēju ievērot Direktīvas 2016/343 mērķi, proti, veicināt tiesības uz taisnīgu tiesu kriminālprocesā, lai stiprinātu dalībvalstu uzticēšanos pārējo dalībvalstu krimināltiesību sistēmām un nodrošinātu tiesību uz aizstāvību ievērošanu, vienlaikus novēršot to, ka persona, kas, gan būdama informēta par tiesas sēdi, vai nu ar tiešu formulējumu, vai arī klusējot, bet nepārprotami ir atteikusies piedalīties savas lietas izskatīšanā tiesā klātienē, pēc aizmuguriska notiesājošā sprieduma var lūgt lietas izskatīšanu no jauna un tādējādi ļaunprātīgi ierobežot izmeklēšanas iedarbīgumu, kā arī pareizu tiesvedību. Attiecībā uz informēšanu par kriminālprocesa norisi un neierašanās sekām, Tiesa precizē, ka atbildīgajai valsts tiesai ir jāpārlicinās, vai attiecīgajai personai ir nosūtīts oficiāls dokuments, kurā nepārprotami norādīts tiesas sēdes laiks un vieta, un – gadījumam, ja attiecīgo personu nepārstāvētu pilnvarots advokāts, – eventuālas neierašanās sekas. Turklāt minētajai tiesai ir jāpārlicinās, vai šis dokuments izsniegts pienācīgā termiņā, kas attiecīgajai personai dotu iespēju – ja viņa nolemtu piedalīties tiesas sēdē – lietderīgi sagatavoties savai aizstāvībai.

Konkrētāk, attiecībā uz aizbēgušiem apsūdzētajiem Tiesa konstatē, ka Direktīva 2016/343 nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā tiesības uz lietas izskatīšanu no jauna izslēgtas tikai tāda iemesla dēļ, ka attiecīgā persona ir aizbēgusi un iestādēm nav izdevies viņu atrast. Vienīgi tad, ja precīzas un objektīvas norādes liecina, ka attiecīgā persona – lai gan tā ir oficiāli informēta par to, ka viņa tiek apsūdzēta noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, un tā tad zina, ka pret viņu tiks uzsākts kriminālprocess, – apzināti centusies izvairīties saņemt oficiālo informāciju attiecībā uz tiesvedības norises laiku un vietu, ir uzskatāms, ka viņa ir informēta par procesa norisi un ir brīvprātīgi un nepārprotami atteikusies izmantot savas tiesības tajā piedalīties, un šāda situācija ir kvalificējama kā Direktīvas 2016/343 8. panta 2. punktā minētais gadījums²³⁵. Šādas precīzas un objektīvas norādes ir konstatējamās, piemēram, tad, ja minētā persona valsts kompetentajām krimināllietu iestādēm ir apzināti norādījusi kļūdainu adresi vai vairs neuzturas adresē, kuru viņa ir norādījusi. Turklāt, lai konstatētu, vai informācijas sniegšanas veids ir pietiekams, lai nodrošinātu, ka persona ir informēta par lietas izskatīšanu tiesā, nepieciešamības gadījumā īpaša uzmanība būtu jāpievērš, pirmkārt, publisko iestāžu centieniem informēt attiecīgo personu un, otrkārt, attiecīgās personas centieniem saņemt tai adresēto informāciju.

²³⁵ Ņemot gan vērā Direktīvas 2016/343 42. un 43. apsvērumā minēto neaizsargāto personu konkrētās vajadzības.

Turklāt Tiesa precizē, ka ar šādu interpretāciju tiek ievērotas tiesības uz taisnīgu tiesu, kas nostiprinātas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. un 48. pantā un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. pantā.

3. Tiesības uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā

2022. gada 1. augusta spriedums TL (Mutiskā tulka un rakstiska tulkojuma nenodrošināšana) (C-242/22 PPU, [EU:C:2022:611](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Direktīva 2010/64/ES – Tiesības uz mutisko un rakstisko tulkojumu – 2. panta 1. punkts un 3. panta 1. punkts – Jēdziens “būtisks dokuments” – Direktīva 2012/13/ES – Tiesības uz informāciju kriminālprocesā – 3. panta 1. punkta d) apakšpunkts – Piemērošanas joma – Netransponēšana valsts tiesībās – Tieša iedarbība – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 47. pants un 48. panta 2. punkts – Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija – 6. pants – Nosacīta brīvības atņemšanas soda piespriešana – Ar nosacītu notiesāšanu saistīto pienākumu neizpilde – Būtiska dokumenta tulkojuma nenodrošināšana un mutiskā tulka nepiedalīšanās tā sagatavošanā – Nosacītas notiesāšanas atcelšana – Ar šo atcelšanu saistītu procesuālo aktu rakstiska tulkojuma neesamība – Ietekme uz minētās atcelšanas spēkā esamību – Procesuālo noteikumu pārkāpums, kas izraisa relatīvu spēkā neesamību

2019. gadā Moldovas pilsonim TL, kas nepārvalda portugāļu valodu, Portugālē tika piespriests nosacīts brīvības atņemšanas sods. Izvirzot apsūdzību, TL tika piemērots Portugāles Kriminālprocesa kodeksā paredzētais obligātais pasākums, ko veido identitātes un dzīvesvietas deklarācijas (turpmāk tekstā – “IDD”) ²³⁶ iesniegšana un ko papildina virkne pienākumu, tostarp pienākums informēt iestādes par dzīvesvietas maiņu. TL netika nodrošināta ne tulka palīdzība IDD sagatavošanā, ne šī dokumenta rakstisks tulkojums valodā, kurā viņš runā vai kuru saprot. Lai izpildītu nosacītas notiesāšanas režīmu, kompetentās iestādes nesekmīgi centās sazināties ar TL adresē, kas norādīta IDD.

2021. gada 7. janvārī tiesa, kas TL bija piespriedusi sodu, izdeva rīkojumu, aicinot viņu ierasties tiesā, lai viņš tiktu uzklauts par to, ka nav ievērojis ar nosacītas notiesāšanas režīmu saistītos pienākumus. Paziņojumi par šo rīkojumu portugāļu valodā tika nosūtīti uz IDD norādīto adresi.

Tā kā norādītajā datumā TL tiesā neieradās, šī tiesa ar 2021. gada 9. jūnija rīkojumu atcēla nosacīto brīvības atņemšanas sodu. Paziņojumi par šo rīkojumu portugāļu valodā tika nosūtīti uz IDD norādīto adresi. Pēc tam TL tika aizturēts citā adresē un ievietots ieslodzījuma vietā soda izpildei.

2021. gada novembrī TL iesniedza prasību, lai panāktu, ka tiek konstatēta IDD, kā arī rīkojumu par nosacītas notiesāšanas atcelšanu spēkā neesamība. Viņš norādīja, ka nebija sasniedzams IDD norādītajā adresē, jo bija mainījis dzīvesvietu. Par dzīvesvietas maiņu viņš neesot paziņojis tāpēc, ka neesot zinājis par pienākumu to darīt, jo viņam nebija nodrošināts ne mutiskais tulks IDD sagatavošanas laikā, ne šī dokumenta rakstisks tulkojums valodā, kurā viņš runā vai kuru saprot. Turklāt ne 2021. gada 7. janvāra rīkojums, ne 2021. gada 9. jūnija rīkojums neesot bijis iztulkots šādā valodā.

²³⁶ IDD tiek sagatavota par ikvienu apsūdzēto. Tajā norāda šīs personas dzīvesvietu, darba vietu vai citu domicilu un norāda, ka tai ir paziņota noteikta informācija un pienākumi, piemēram, pienākums nemainīt dzīvesvietu, nepaziņojot savu jauno adresi.

Pirmās instances tiesa šo prasību noraidīja, jo, lai gan bija konstatēti procesuālie pārkāpumi, kas attiecas uz rakstisku un mutisku tulkojumu, tie bija novērsti, ciktāl TL paredzētajos termiņos par tiem nebija cēlis iebildi²³⁷. Iesniedzējtiesai, kas par šo nolēmumu ir saņēmusi apelācijas sūdzību, ir šaubas par šādas procesuālās tiesību normas saderību it īpaši ar Direktīvu 2010/64²³⁸ un Direktīvu 2012/13²³⁹.

Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā Tiesa atzīst, ka šīs direktīvas, aplūkojot tās kopsakarā ar pamattiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu un uz tiesību uz aizstāvību ievērošanu²⁴⁰, kā arī efektivitātes principu, nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru par šajās direktīvās paredzēto tiesību uz informāciju un mutisku un rakstisku tulkojumu pārkāpumu šo tiesību adresātam iebilde ir jāceļ noteiktā termiņā, kuru neievērojot, iestājas noilgums, ja šo termiņu sāk skaitīt, vēl pirms attiecīgā persona ir tikusi informēta valodā, kurā tā runā vai kuru saprot, pirmkārt, par tiesību uz mutisku un rakstisku tulkojumu esamību un apjomu un, otrkārt, par attiecīgā būtiskā dokumenta esamību un saturu, kā arī tā sekām.

Tiesas vērtējums

Tiesa veic pārbaudi, ņemot vērā Direktīvas 2010/64 2. panta 1. punktu²⁴¹ un 3. panta 1. punktu²⁴², kā arī Direktīvas 2012/13 3. panta 1. punkta d) apakšpunktu²⁴³ kopsakarā ar Hartas 47. pantu un 48. panta 2. punktu. Šajās tiesību normās faktiski ir konkretizētas pamattiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu un tiesību uz aizstāvību ievērošanu.

Pirmkārt, pat ja šīs tiesību normas valsts tiesību sistēmā nav transponētas vai ir transponētas nepilnīgi, privātpersonas var atsaukties uz tiesībām, kas izriet no šīm tiesību normām, jo tām ir tieša iedarbība. Tajās precīzi un bez nosacījumiem ir noteikts ikviena aizdomās turētā vai apsūdzētā tiesību saņemt mutiskās tulkošanas pakalpojumus un būtisku dokumentu rakstisku tulkojumu, kā arī tikt informētam par šīm tiesībām saturs un apjoms.

Otrkārt, runājot par iespējamo šo tiesību normu pārkāpumu šajā gadījumā, Tiesa konstatē, ka trīs attiecīgie procesuālie akti, proti, IDD, 2021. gada 7. janvāra rīkojums ierasties tiesā un 2021. gada 9. jūnija rīkojums par nosacītas notiesāšanas atcelšanu ietilpst Direktīvas 2010/64 un

²³⁷ Saskaņā ar *Código do Processo Penal* (Kriminālprocesa kodekss) 120. pantu par tādiem spēkā neesamības pamatiem kā tulka nenodrošināšana ir jāceļ iebilde noteiktos termiņos, kurus neievērojot, iestājas noilgums. Tādējādi tāda procesuāla akta vai darbības spēkā neesamības gadījumā, kurā ieinteresētā persona piedalās, iebilde par spēkā neesamības pamatu ir jāceļ pirms šī akta vai darbības pabeigšanas. Portugāles valdība uzskata, ka šis pants ir piemērojams arī attiecībā uz iebildes celšanu par trūkumiem, kas ir saistīti ar tiesību uz būtisku kriminālprocesa dokumentu rakstisku tulkojumu pārkāpumu.

²³⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2010/64/ES (2010. gada 20. oktobris) par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā (OV 2010, L 280, 1. lpp.).

²³⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/13/ES (2012. gada 22. maijs) par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā (OV 2012, L 142, 1. lpp.).

²⁴⁰ Kas ir garantētas attiecīgi Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. pantā un 48. panta 2. punktā.

²⁴¹ Šajā tiesību normā ir noteikts, ka dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turētajām vai apsūdzētajām personām, kuras nesaprot attiecīgajā kriminālprocesā lietoto valodu vai nerunā tajā, nekavējoties tiek nodrošināts mutiskais tulkojums kriminālprocesā izmeklēšanas un tiesu iestādēs.

²⁴² Saskaņā ar šo tiesību normu dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētajām vai apsūdzētajām personām, kuras nesaprot attiecīgajā kriminālprocesā lietoto valodu, pieņemamā termiņā tiktu sniegts visu to dokumentu rakstiskais tulkojums, kuri ir būtiski, lai nodrošinātu, ka tās spēj īstenot savas tiesības uz aizstāvību, un lai nodrošinātu taisnīgu procesu.

²⁴³ Šajā tiesību normā ir noteikts, ka dalībvalstis nodrošina, lai aizdomās turētajām vai apsūdzētajām personām nekavējoties saņemtu informāciju vismaz par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu, lai nodrošinātu minēto tiesību efektīvu īstenošanu.

Direktīvas 2012/13 piemērošanas jomā un ir būtiski dokumenti, kuriem būtu bijis jānodrošina rakstisks tulkojums. IDD rakstisks tulkojums valodā, kuru saprot vai kurā runā TL, esot bijis ļoti svarīgs, jo šajā dokumentā paredzēto pienākumu neizpilde tieši izraisīja viņam piespriedā nosacīta brīvības atņemšanas soda atcelšanu.

Šajā ziņā šo direktīvu piemērošana procesuālam aktam, kura saturs nosaka nosacīta brīvības atņemšanas soda saglabāšanu vai atcelšanu, ir vajadzīga, ņemot vērā šo direktīvu mērķi nodrošināt, ka tiek ievērotas Hartas 47. pantā nostiprinātās tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu un šīs pašas hartas 48. panta 2. punktā garantētās tiesības uz aizstāvību. Šīs pamattiesības faktiski būtu apdraudētas, ja persona, kam ir piespriedis nosacīta brīvības atņemšanas sods, ņemot vērā, ka nav šāda akta rakstiska tulkojuma vai tā sagatavošanā nepiedalās mutiskais tulks, nevar zināt, kādas sekas tai iestāsies, ja tā neizpildīs pienākumus, kas tai ir saskaņā ar šo aktu.

Treškārt, runājot par attiecīgo tiesību pārkāpuma sekām, Direktīvā 2010/64 un Direktīvā 2012/13 nav reglamentēti noteikumi, kas attiecas uz tajās paredzēto tiesību īstenošanu. Tādējādi šie noteikumi ietilpst dalībvalstu iekšējā tiesību sistēmā saskaņā ar to procesuālās autonomijas principu, ar nosacījumu, ka tie atbilst līdzvērtības un efektivitātes principam.

Runājot par efektivitātes principu, valsts tiesībās paredzētie noteikumi nedrīkst apdraudēt šajās direktīvās paredzēto mērķi. Pirmām kārtām, pienākums informēt aizdomās turētos un apsūdzētos par viņu tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu ir ļoti svarīgs šo tiesību faktiskai nodrošināšanai. Ja šāda informācija netiek sniegta, attiecīgā persona nevar zināt nedz par šo tiesību esamību un apjomu, nedz arī prasīt to ievērošanu. Līdz ar to, ja personai, uz kuru attiecas kriminālprocess, kas notiek valodā, kurā tā nerunā vai kuru nesaprot, noteiktā termiņā, kuru neievērojot, iestājas noilgums, prasītu norādīt uz apstākli, ka tā nav bijusi informēta par tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu, savu jēgu zaudētu tiesības tikt informētam un tajā pašā laikā būtu apdraudētas šīs personas tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu un uz tiesību uz aizstāvību ievērošanu. Šāds secinājums ir jāizdara arī attiecībā uz tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu, ja attiecīgā persona nav bijusi informēta par šo tiesību esamību un apjomu.

Otrām kārtām, pat ja attiecīgā persona faktiski šādu informāciju ir saņēmusi laikus, vēl ir vajadzīgs, lai tai būtu bijusi zināma attiecīgā būtiskā dokumenta esamība un saturs, kā arī tā sekas, lai tā spētu atsaukties uz tiesību uz šī dokumenta rakstisku tulkojumu vai tiesību uz mutisku tulkojumu tā sagatavošanas laikā pārkāpumu.

Tādējādi efektivitātes princips būtu apdraudēts, ja termiņu, kāds valsts procesuālajā tiesību normā ir paredzēts iespējai atsaukties uz Direktīvā 2010/64 un Direktīvā 2012/13 piešķirto tiesību pārkāpumu, sāktu skaitīt, pat pirms attiecīgā persona ir tikusi informēta valodā, kurā tā runā vai kuru saprot, pirmkārt, par tiesību uz mutisko un rakstisko tulkojumu esamību un apjomu un, otrkārt, par attiecīgā būtiskā dokumenta esamību un saturu, kā arī tā sekām.

XI. Tiesu iestāžu sadarbība civillietās

1. Regula Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās

2022. gada 20. jūnija spriedums (virspalāta) London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association (C-700/20, [EU:C:2022:488](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās un komerclietās – Regula (EK) Nr. 44/2001 – Citā dalībvalstī pieņemta nolēmuma atzīšana – Neatzīšanas pamati – 34. panta 3. punkts – Nolēmums, kas ir nesavienojams ar dalībvalstī, kurā tiek lūgta atzīšana, agrāk pieņemtu nolēmumu strīdā starp tām pašām pusēm – Nosacījumi – Regulas (EK) Nr. 44/2001 tiesību normu un pamatmērķu ievērošana agrāk pieņemtajā nolēmumā, kas ietver šķīrējtiesas nolēmumu – 34. panta 1. punkts – Atzīšana, kas ir acīmredzami pretrunā dalībvalsts, kurā tiek lūgta atzīšana, sabiedriskajai kārtībai – Nosacījumi

Pēc tankkuģa *Prestige* nogrimšanas pie Spānijas krastiem 2002. gadā, kas radīja būtisku kaitējumu videi, Spānijā tika sākta kriminālizmeklēšana, tostarp pret šī kuģa kapteini.

Vairākas juridiskas personas, tostarp Spānijas valsts, saistībā ar šo procedūru cēla civilprasības pret *Prestige* kapteini un kuģa īpašniekiem, kā arī pret *London P&I Club* – kuģa un tā īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošinātāju. Spānijas tiesas visus šos atbildētājus atzina par civiltiesiski atbildīgiem. Ar 2019. gada 1. marta izpildes rīkojumu *Audiencia Provincial de A Coruña* (Akoruņas provinces tiesa, Spānija) noteica summas, kuras katram prasītājam, tostarp Spānijas valstij, bija tiesības pieprasīt no attiecīgajiem atbildētājiem.

Tomēr pēc minēto civilprasību celšanas Spānijas tiesās *London P&I Club* sāka šķīrējtiesas procesu Apvienotajā Karalistē, lūdzot konstatēt, ka saskaņā ar šķīrējklauzulu, kas iekļauta ar *Prestige* īpašniekiem noslēgtajā apdrošināšanas līgumā, Spānijas Karalistei bija jāiesniedz prasījumi šajā šķīrējtiesā, nevis Spānijā un ka jebkurā gadījumā tā apdrošinātāja atbildība pret Spānijas Karalisti nevarēja iestāties. Proti, apdrošināšanas līgumā bija noteikts, ka saskaņā ar *pay to be paid* ("priekšapmaksas") klauzulu apdrošinātajam vispirms jāsamaksā atlīdzība cietušajam, pirms tas var atgūt samaksāto summu no apdrošinātāja. Šķīrējtiesa apmierināja šo pieteikumu, uzskatot, ka līgumam piemērojamas Anglijas tiesības. *London P&I Club* cēla prasību saskaņā ar valsts šķīrējtiesas likumu ²⁴⁴ *High Court of Justice* ²⁴⁵, kas 2013. gada 22. oktobrī atļāva izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu valsts teritorijā un tajā pašā dienā pasludināja spriedumu, kurā bija ietverts šis nolēmums. Spānijas Karalistes iesniegtā apelācijas sūdzība par šo atļauju tika noraidīta.

Vēlāk Spānijas Karaliste, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 ²⁴⁶ 33. pantu, lūdza un saņēma Akoruņas provinces tiesas 2019. gada 1. marta izpildes rīkojuma atzīšanu Apvienotajā Karalistē. Tomēr *London P&I Club* iesniedza apelācijas sūdzību par šo atzīšanu *High Court of Justice*.

Izskatot pēdējās minētās tiesas iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa it īpaši ir precizējusi nosacījumus, ar kādiem dalībvalsts tiesas pasludināts spriedums, kas ietver šķīrējtiesas

²⁴⁴ *Arbitration Act 1996* (1996. gada šķīrējtiesas likums).

²⁴⁵ *High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Karaļnama kompetences lietu departaments (Komerctiesa); turpmāk tekstā – "*High Court of Justice*").

²⁴⁶ Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.; labojums – OV 2011, L 81, 18. lpp.).

nolēmumu, var būt spriedums Regulas Nr. 44/2001 34. panta 3. punkta izpratnē ²⁴⁷ un radīt šķērsli citas dalībvalsts tiesas pieņemta nolēmuma atzīšanai šajā dalībvalstī.

Tiesas vērtējums

Tiesa nospriež, ka uz spriedumu, kas ietver šķīrējtiesas nolēmumu, attiecas Regulā Nr. 44/2001 ²⁴⁸ paredzētā šķīrējtiesas izslēgšana un uz to nevar attiecināt savstarpējo atzīšanu starp dalībvalstīm, un tas nevar būt brīvā aprītē Savienības tiesiskajā telpā saskaņā ar minētās regulas noteikumiem.

Tomēr šādu spriedumu var uzskatīt par spriedumu šīs regulas 34. panta 3. punkta izpratnē, kas var radīt šķērsli citas dalībvalsts tiesas pieņemta sprieduma atzīšanai dalībvalstī, kurā tas ir pieņemts, ja tas ir nesavienojams ar šo spriedumu. Jēdziens "spriedums" Regulā Nr. 44/2001 definēts plaši. Turklāt šīs regulas 34. panta 3. punktam ir īpašs mērķis, proti, aizsargāt dalībvalsts tiesību sistēmas integritāti un garantēt, ka tās sabiedriskā kārtība netiek apdraudēta, pildot pienākumu atzīt citā dalībvalstī pasludinātu spriedumu, kas ir nesavienojams ar spriedumu, ko tās tiesas ir pieņēmušas strīdā starp tām pašām pusēm.

Tomēr citādi ir gadījumā, ja šķīrējtiesas nolēmums, kas ietverts šajā spriedumā, ir pieņemts apstākļos, kas saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 tiesību normām un pamatmērķiem liedz pieņemt tiesas nolēmumu, kurš ietilpst tās piemērošanas jomā.

Proti, minētajā regulā izvirzīto mērķu kopums atspoguļo principus, kas ir tiesu iestāžu sadarbības civillietās Savienībā pamatā; no tiem it īpaši jāmin tiesiskā drošība attiecīgajām personām, pareiza tiesvedība, paralēlu tiesvedību iespēju maksimāla samazināšana un savstarpējā uzticēšanās tiesvedībai. Turklāt savstarpējā uzticēšanās tiesvedībai Savienībā, uz ko ir balstīti šajā regulā paredzētie noteikumi par tiesu nolēmumu atzīšanu, nav attiecināma nedz uz šķīrējtiesu nolēmumiem, nedz uz tiem tiesu nolēmumiem, kas tos ietver.

Tiesa konstatē, ka pamatlietā aplūkotā šķīrējtiesas nolēmuma saturs nevarēja būt tāda tiesas nolēmuma priekšmets, kas ietilpst Regulas Nr. 44/2001 piemērošanas jomā, ievērojot divus tās pamatnoteikumus par apdrošināšanas līgumā iekļautas šķīrējklauzulas relatīvo iedarbību un *lis pendens*.

Runājot par apdrošināšanas līgumā iekļautas šķīrējklauzulas relatīvo iedarbību, klauzulu par jurisdikcijas piešķiršanu, par kuru ir vienojies apdrošinātājs un apdrošināšanas ņēmējs, nevar attiecināt uz apdrošināto cietušo pusi, kura vēlas celt tiešu prasību par atbildību par neatļautu darbību vai kvazideliktu pret apdrošinātāju tās vietas tiesā, kur iestājies notikums, kas rada kaitējumu, vai tās vietas tiesā, kurā tai ir dzīvesvieta. Tādējādi, lai garantētu Regulas Nr. 44/2001 mērķa sasniegšanu, proti, cietušā, kam nodarīts kaitējums, aizsardzību pret attiecīgo apdrošinātāju, tiesai, kurā nav celta tieša prasība, nebūtu jāatzīst sava jurisdikcija saskaņā ar šādu šķīrējklauzulu. Šis mērķis būtu apdraudēts, ja spriedumu, kas ietver šķīrējtiesas nolēmumu, kurā šķīrējtiesa saskaņā ar šo šķīrējklauzulu ir atzinusi savu jurisdikciju, varētu uzskatīt par "spriedumu, kas dalībvalstī, kurā prasa atzīšanu, pieņemts strīdā starp tām pašām pusēm", minētās regulas 34. panta 3. punkta izpratnē.

Runājot par *lis pendens*, apstākļi, kuri raksturo abas pamatlietas Spānijā un Apvienotajā Karalistē, tieši atbilst situācijai, kad tiesai, kurā kā otrajā ir celta prasība, pēc savas ierosmes ir jāaptur tiesvedība līdz brīdim, kad tiks noskaidrota tās tiesas jurisdikcija, kurā pirmajā tika celta prasība, un vēlāk, ja šī jurisdikcija ir noteikta, tai ir jāatsakās no lietas izskatīšanas par labu šai tiesai ²⁴⁹. Proti, šķīrējtiesas

²⁴⁷ Atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 3. punktam spriedumu neatzīst, ja šāda atzīšana acīmredzami ir pretrunā nolēmumam, kas pieņemts strīdā starp tām pašām pusēm dalībvalstī, kurā tiek prasīta atzīšana.

²⁴⁸ Regulas Nr. 44/2001 1. panta 2. punkta d) apakšpunkts.

²⁴⁹ Saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 27. pantu.

procesa ierosināšanas dienā lieta jau tika izskatīta Spānijas tiesās. Šajā tiesvedībā bija iesaistītas tās pašas puses, tostarp Spānijas valsts un *London P&I Club*, un Spānijas tiesās celtās civilprasības jau bija paziņotas *London P&I Club*. Turklāt šīm tiesvedībām bija tas pats priekšmets un pamats, proti, iespējamās *London P&I Club* atbildības pret Spānijas valsti atzīšana. Tāpēc Tiesa nosprieda, ka tiesai, kurā celta prasība ar mērķi pasludināt spriedumu, kas ietver šķīrējtiesas nolēmumu, ir jāpārbauda, vai ir ievērotas Regulas Nr. 44/2001 tiesību normas un pamatmērķi, lai novērstu to apiešanu. Šķīrējtiesas procesa īstenošana, neievērojot apdrošināšanas līgumā iekļautas šķīrējklauzulas relatīvo iedarbību un noteikumus par *lis pendens*, nozīmē šādu apiešanu. Tā kā attiecīgās Apvienotās Karalistes tiesas šādu pārbaudi nebija veikušas, spriedums, kas ietver šķīrējtiesas nolēmumu, pamatlietā nevar radīt šķērsli citā dalībvalstī pieņemta nolēmuma atzīšanai.

Tiesai tika uzdots arī jautājums, vai alternatīvi tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkoti šķērsli Akoruņas provinces tiesas 2019. gada 1. marta izpildes rīkojuma atzīšanai Apvienotajā Karalistē var izrietēt no Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punkta²⁵⁰. Tiesa nospriež, ka ar šo tiesību normu nav atļauts atteikt citā dalībvalstī pieņemta sprieduma atzīšanu vai izpildi tā neatbilstības sabiedriskajai kārtībai dēļ, pamatojoties uz to, ka šajā spriedumā nav ievērots sprieduma, kas ietver šķīrējtiesas nolēmumu, *res judicata* spēks. Proti, jautājumu par agrāk pieņemta nolēmuma *res judicata* spēku Savienības likumdevējs ir izsmeļoši reglamentējis šīs regulas 34. panta 3. un 4. punktā.

2. Regula Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību

2022. gada 1. augusta spriedums MPA (Pastāvīgā dzīvesvieta – Trešā valsts) (C-501/20, [EU:C:2022:619](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Jurisdikcija, nolēmumu atzīšana un izpilde laulības lietās un lietās par vecāku atbildību – Regula (EK) Nr. 2201/2003 – 3., 6.–8. un 14. pants – “Pastāvīgās dzīvesvietas” jēdziens – Jurisdikcija, nolēmumu atzīšana un izpilde uzturēšanas saistību lietās – Regula (EK) Nr. 4/2009 – 3. pants un 7. pants – Divu dažādu dalībvalstu pilsoņi, kas dzīvo trešā valstī un ir līgumdarbinieki Eiropas Savienības delegācijā šajā trešā valstī – Jurisdikcijas noteikšana – Forum necessitatis

2015. gadā divi Eiropas Komisijas līgumdarbinieki ar saviem nepilngadīgajiem bērniem no Gvinejas-Bisavas pārcēlās uz Togo, jo tika norīkoti strādāt Eiropas Savienības delegācijā šajā trešā valstī. Tā kā māte ir Spānijas pilsone un tēvs – Portugāles pilsonis, bērniem, kas ir dzimuši Spānijā, ir dubultā pilsonība, proti, Spānijas un Portugāles pilsonība. Kopš pāra faktiskas atšķiršanas 2018. gadā māte un bērni turpināja dzīvot ģimenes mājoklī Togo, savukārt tēvs dzīvoja viesnīcā šajā pašā valstī.

2019. gadā māte cēla prasību par laulības šķiršanu Spānijas tiesā, ko citstarp papildināja divas prasības par aizgādības un vecāku atbildības īstenošanas režīma un veida noteikšanu attiecībā uz nepilngadīgajiem bērniem un uzturlīdzekļu piešķiršanu bērniem. Šī tiesa tomēr atzina teritoriālās jurisdikcijas neesamību, pamatojoties uz to, ka pušu pastāvīgā dzīvesvieta nebija Spānijā.

Māte iesniedza apelācijas sūdzību *Audiencia Provincial de Barcelona* (Barselonas provinces tiesa, Spānija), kas nolēma uzdot vairākus prejudiciālus jautājumus Tiesai, lai, ņemot vērā laulāto un viņu

²⁵⁰ Saskaņā ar šo tiesību normu spriedumu neatzīst, ja šāda atzīšana ir acīmredzami pretrunā tās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai, kurā prasa atzīšanu.

bērnu konkrēto situāciju, lemtu par Spānijas tiesu jurisdikciju saskaņā ar Regulu Nr. 2201/2003²⁵¹ un Regulu Nr. 4/2009²⁵².

Tiesa savā spriedumā precizē atbilstošos elementus, lai noteiktu lietā iesaistīto pušu pastāvīgo dzīvesvietu, kas minētajās regulās ir norādīts kā jurisdikcijas kritērijs. Tā precizē arī nosacījumus, ar kādiem tiesa, kurā celta prasība, var atzīt savu jurisdikciju izskatīt lietas par laulības šķiršanu, vecāku atbildību un uzturēšanas saistībām, ja parasti nevienai dalībvalsts tiesai nav jurisdikcijas.

Tiesas vērtējums

Laulāto "pastāvīgās dzīvesvietas" jēdziens, kas minēts Regulas Nr. 2201/2003 3. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētajos alternatīvās jurisdikcijas pamatos, ir jāinterpretē autonomi un vienkārši. To raksturo ne tikai attiecīgās personas griba izveidot savu parasto interešu centru konkrētā vietā, bet arī pietiekami stabila klātbūtne attiecīgās dalībvalsts teritorijā. Tāda pati definīcija attiecas arī uz jēdzienu "pastāvīgā dzīvesvieta" uzturēšanas saistību jomā Regulas Nr. 4/2009 3. panta a) un b) punktā paredzēto jurisdikcijas kritēriju nozīmē, tajā ir jāņem vērā tie paši principi un elementi, kas paredzēti Hāgas Protokolā par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem. Attiecīgo laulāto kā Savienības līgumdarbinieku, kuri pilda dienesta pienākumus tās delegācijā trešā valstī un par kuriem tiek apgalvots, ka viņiem ir diplomātiskais statuss šajā trešā valstī, statuss nevar ietekmēt jēdziena "pastāvīgā dzīvesvieta" interpretāciju iepriekš minēto tiesību normu izpratnē.

Lietās par vecāku atbildību bērna pastāvīgā dzīvesvieta Regulas Nr. 2201/2003 8. panta 1. punkta izpratnē arī ir autonomi jēdzieni. Tiek prasīts vismaz, lai fiziskai klātbūtnei attiecīgajā valstī nekādā veidā nebūtu pagaidu vai gadījuma raksturs un lai šī klātbūtne izpaustos kā šī bērna zināma integrācija sociālajā un ģimenes vidē. Šajā ziņā saiknei, ko veido mātes pilsonība un viņas dzīvesvieta pirms laulības noslēgšanas dalībvalstī, kuras tiesā ir celta prasība par vecāku atbildību, nav nozīmes, lai atzītu šīs tiesas jurisdikciju, savukārt apstākļi, ka nepilngadīgie bērni ir dzimuši šajā dalībvalstī un ir tās pilsoņi, nav pietiekams.

Šī "pastāvīgās dzīvesvietas" jēdziena interpretācija var izraisīt to, ka, ņemot vērā lietas apstākļus, nevienai dalībvalsts tiesai saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 vispārīgajiem nosacījumiem nav jurisdikcijas izskatīt prasību par laulības saišu izbeigšanu un vecāku atbildību. Šādā gadījumā ar šīs regulas 7. un 14. pantu tiesai, kurā celta prasība, attiecīgi katrā no jomām var tikt atļauts piemērot valsts jurisdikcijas noteikumus, kuriem tomēr ir atšķirīgs tvērums. Laulības lietās šādi pārējie piekritības jautājumi dalībvalsts tiesai, kurā celta prasība, ir izslēgti, ja atbildētājs ir citas dalībvalsts pilsonis, tomēr pēdējās minētās dalībvalsts tiesu jurisdikcija var tikt atzīta saskaņā ar valsts tiesībām. Savukārt vecāku atbildības jomā tas, ka atbildētājs ir citas dalībvalsts pilsonis, neliedz dalībvalsts tiesai, kurā celta prasība, atzīt savu jurisdikciju.

Citi noteikumi ir paredzēti uzturēšanas saistību lietās, ja abas strīdā iesaistītās puses pastāvīgi nedzīvo dalībvalstī. Šajā gadījumā Regulas Nr. 4/2009 7. pantā ir paredzēti četri kumulatīvi nosacījumi, kas jāizpilda, lai dalībvalsts tiesa izņēmuma gadījumā varētu atzīt savu jurisdikciju nepieciešamības dēļ (*forum necessitatis*). Pirmkārt, tiesai, kurā celta prasība, ir jāpārbauda, ka nevienai dalībvalsts tiesai nav jurisdikcijas saskaņā ar Regulas Nr. 4/2009 3.–6. pantu. Otrkārt, attiecīgajam strīdam ir jābūt ciešai saiknei ar trešo valsti, kas rodas tad, ja visas puses tajā dzīvo pastāvīgi. Treškārt, lai izpildītu nosacījumu, ka trešā valstī tiesvedību nevar saprātīgi ierosināt vai īstenot vai tas izrādās neiespējami, iespējai vērsties tiesā trešā valstī konkrētajā lietā faktiski un tiesiski ir jābūt apgrūtinātai it īpaši diskriminējošu vai ar lietas taisnīgas izskatīšanu nesaderīgu procesuālo nosacījumu dēļ. Visbeidzot,

²⁵¹ Padomes Regula (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV 2003, L 338, 1. lpp.).

²⁵² Padomes Regula (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (OV 2009, L 7, 1. lpp.).

strīdam ir jābūt pietiekami cieši saistītam ar dalībvalsti, kuras tiesā ir celta prasība; tas it īpaši var būt balstīts uz vienas no pusēm pilsonību.

3. Regula 2015/848 par maksātnespējas procedūrām

2022. gada 24. marta spriedums Galapagos BidCo. (C-723/20, [EU:C:2022:209](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Regula (ES) 2015/848 – Maksātnespējas procedūras – 3. panta 1. punkts – Starptautiskā jurisdikcija – Parādnieka galveno interešu centra pārcelšana uz citu dalībvalsti pēc tam, kad ir iesniegts pieteikums par galvenās maksātnespējas procedūras sākšanu

Galapagos, holdinga sabiedrība, kuras juridiskā adrese ir Luksemburgā, 2019. gada jūnijā savu galvenās vadības vietu pārcēla uz Fēremu [*Fareham*] (Apvienotā Karaliste). 2019. gada 22. augustā tās valdes loceklis Apvienotās Karalistes tiesā²⁵³ iesniedza pieteikumu par maksātnespējas procedūras sākšanu. Nākamajā dienā šos valdes locekļus aizstāja jauns direktors, kurš *Galapagos* izveidoja biroju Diseldorfā (Vācija) un nesekmīgi mēģināja atsaukt šo pieteikumu.

Galapagos iesniedza vēl vienu pieteikumu sākt pret viņu maksātnespējas procedūru, šoreiz – *Amtsgericht Düsseldorf* (Diseldorfas pirmās instances tiesa, Vācija), kas tika atzīts par nepieņemamu, pamatojoties uz to, ka šai tiesai nebija starptautiskās jurisdikcijas. Šai pašai tiesai atkal tika iesniegts pieteikums sākt maksātnespējas procedūru, ko šoreiz bija iesniegušas divas citas *Galapagos* kreditoru sabiedrības. Saistībā ar šo pēdējo pieteikumu *Amtsgericht Düsseldorf* iecēla pagaidu maksātnespējas procesa administratoru un izdeva rīkojumu par aizsardzības pasākumiem, uzskatot, ka *Galapagos* galveno interešu centrs brīdī, kad šis pieteikums tika iesniegts, atradās Diseldorfā.

Galapagos BidCo., kas vienlaikus ir *Galapagos* meitasuzņēmums un kreditore, ar tūlītēju sūdzību vērsās *Landgericht Düsseldorf* (Diseldorfas apgabaltiesa, Vācija), lai panāktu *Amtsgericht Düsseldorf* rīkojuma atcelšanu Vācijas tiesas starptautiskās jurisdikcijas neesamības dēļ. Tā kā šī sūdzība tika noraidīta, *Galapagos BidCo.* vērsās *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija), kas ir iesniedzējtiesa.

Šī tiesa norāda, ka tās izskatāmās apelācijas sūdzības iznākums ir atkarīgs no Regulas 2015/848²⁵⁴ interpretācijas un it īpaši – no tās panta par noteikumiem par dalībvalstu tiesu starptautisko jurisdikciju attiecībā uz maksātnespējas procedūrām interpretācijas²⁵⁵. Precizējusi, ka datumā, kad tā vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Lielbritānijas tiesa joprojām nav lēmusi par pirmo pieteikumu, iesniedzējtiesa pauž šaubas it īpaši par to, vai ekskluzīvā jurisdikcija saglabājas dalībvalsts tiesai, kurā sākotnēji ir iesniegts pieteikums sākt maksātnespējas procedūru, gadījumā, ja parādnieka galveno interešu centrs tiek pārcelts uz citu dalībvalsti pēc šī pieteikuma iesniegšanas, bet pirms minētā tiesa par to ir lēmusi.

Savā spriedumā Tiesa Regulu 2015/848 interpretē tādējādi, ka dalībvalsts tiesa, kurā ir iesniegts pieteikums par galvenās maksātnespējas procedūras sākšanu, saglabā ekskluzīvu jurisdikciju sākt šādu procedūru, ja parādnieka galveno interešu centrs pēc šī pieteikuma iesniegšanas, bet pirms šī tiesa par to ir lēmusi, tiek pārcelts uz citu dalībvalsti. Tādējādi, ciktāl šī regula joprojām ir piemērojama

²⁵³ Šajā gadījumā – *High Court of Justice (England and Wales), Chancery Division (Business and Property Courts, Insolvency and Companies list)* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Kanclera kompetences lietu departaments (komerclietu un īpašuma lietu tiesas, maksātnespējas un sabiedrību reģistrs), Apvienotā Karaliste).

²⁵⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām (OV 2015, L 141, 19. lpp.).

²⁵⁵ Regulas 2015/848 3. panta 1. punkts. Būtbūvē šajā tiesību normā ir paredzēts, ka tiesas, kuru jurisdikcijā ir sākt galveno maksātnespējas procedūru, ir tās dalībvalsts tiesas, kuras teritorijā atrodas parādnieka galveno interešu centrs.

pirmajam pieteikumam, citas dalībvalsts tiesa, kurā vēlāk ir iesniegts pieteikums ar šādu pašu mērķi, principā nevar sevi atzīt par kompetentu sākt galveno maksātnespējas procedūru, kamēr vien pirmā tiesa nav pieņēmusi nolēmumu un noraidījusi savu jurisdikciju.

Tiesas vērtējums

Sākumā Tiesa attiecībā uz dalībvalstu tiesu starptautisko jurisdikciju izskatīt maksātnespējas procedūras norāda, ka Regulai 2015/848, kas piemērojama šajā lietā, ir identiski formulēti un tādi paši mērķi kā agrākajai Regulai Nr. 1346/2000²⁵⁶. Tādēļ Tiesas judikatūrai par Regulā Nr. 1346/2000 paredzēto noteikumu par starptautisko jurisdikciju interpretāciju joprojām ir nozīme Regulas 2015/848 atbilstošā panta, uz kuru attiecas lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, interpretēšanai.

Tādējādi ekskluzīvā jurisdikcija, kas ar minētajām regulām ir piešķirta tās dalībvalsts tiesām, kuras teritorijā atrodas parādnieka galveno interešu centrs, šīm tiesām saglabājas, ja šis parādnieks savu galveno interešu centru pārceļ uz citu dalībvalsti pēc pieteikuma iesniegšanas, bet pirms procedūras sākšanas. Pie šī secinājuma Tiesa nonāk, atsaucoties uz tās agrākajā judikatūrā precizētajiem apsvērumiem²⁵⁷.

Turpinājumā Tiesa izvērtē sekas, kādas ir šīs dalībvalsts tiesas, kurā sākotnēji tika iesniegts pieteikums, jurisdikcijas saglabāšanai attiecībā uz citas dalībvalsts tiesu jurisdikciju izskatīt jaunus pieteikumus par galvenās maksātnespējas procedūras sākšanu. Tā konstatē, ka no Regulas 2015/848 izriet, ka var tikt sākta tikai viena galvenā procedūra un ka to atzīst visās dalībvalstīs, kurās šī regula ir piemērojama. Turklāt tiesai, kurā sākotnēji celta prasība, pēc savas ierosmes ir jāpārbauda, vai tai ir jurisdikcija, un šajā nolūkā ir jāpārbauda, vai parādnieka galveno interešu centrs atrodas tās dalībvalsts teritorijā, kurā tā atrodas. Ja šīs pārbaudes rezultātā iegūtā atbilde ir noliedzoša, tiesai, kurā sākotnēji iesniegts pieteikums, nav jāsāk galvenā maksātnespējas procedūra. Savukārt, ja pārbaude apstiprina tās jurisdikciju, visus šīs tiesas nolēumus, ar kuriem sāk maksātnespējas procedūru, saskaņā ar savstarpējas uzticēšanās principu atzīst visās citās dalībvalstīs no brīža, kad tie stājas spēkā procedūras sākšanas dalībvalstī. Tādējādi šo pēdējo minēto dalībvalstu tiesas principā nevar atzīt savu jurisdikciju sākt šādu procedūru, kamēr pirmā tiesa nav pieņēmusi nolēmumu un noraidījusi savu jurisdikciju.

Tomēr, ja tiesa, kas sākotnēji izskatīja lietu, ir Lielbritānijas tiesa un ja, beidzoties pārejas periodam, kas paredzēts līgumā par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas²⁵⁸, šī tiesa nav pieņēmusi lēmumu, Regulā 2015/848 vairs nav prasīts, lai dalībvalsts tiesa, kuras teritorijā atrodas *Galapagos* galveno interešu centrs, atturētos atzīt savu jurisdikciju sākt šādu procedūru.

²⁵⁶ Padomes Regula (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) par maksātnespējas procedūrām (OV 2000, L 160, 1. lpp.), kas ir atcelta ar Regulu 2015/848.

²⁵⁷ Spriedums, 2006. gada 17. janvāris, *Staubitz-Schreiber* (C-1/04, [EU:C:2006:39](#)).

²⁵⁸ OV 2020, L 29, 7. lpp.

XII. Konkurence ²⁵⁹

1. Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana (LESD 102. pants) ²⁶⁰

2022. gada 12. maija spriedums Servizio Elettrico Nazionale u.c. (C-377/20, [EU:C:2022:379](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Konkurence – Dominējošs stāvoklis – Ļaunprātīga izmantošana – LESD 102. pants – Prakses ietekme uz patērētāju labklājību un tirgus struktūru – Ļaunprātīga izstumšanas prakse – Prakses spēja radīt izstumšanas iedarbību – Citu līdzekļu, kas nav uz sniegumu balstīta konkurence, izmantošana – Hipotētiska tikpat efektīva konkurenta nespēja atdarināt praksi – Pretkonkurences nodoma esamība – Elektroenerģijas pārdošanas tirgus atvēršana konkurencei – Komerciāli sensitīvas informācijas nodošana uzņēmumu grupas ietvaros, lai saglabātu mantoto likumīgā monopola dominējošo stāvokli – Meitasuzņēmuma rīcības attiecināšana uz mātesuzņēmumu

Šī lieta iekļaujas elektroenerģijas pārdošanas tirgus Itālijā pakāpeniskas liberalizācijas kontekstā.

Lai gan kopš 2007. gada 1. jūlija visi Itālijas elektrotīklu lietotāji, tostarp māsaimniecības un mazie un vidējie uzņēmumi, var izraudzīties savu piegādātāju, pirmajā posmā tika nošķirti klienti, kuri ir tiesīgi izraudzīties piegādātāju brīvajā tirgū, un aizsargātā tirgus klienti – privātpersonas un mazie uzņēmumi, uz kuriem joprojām bija attiecināms reglamentētais režīms, proti, *servizio di maggior tutela* (pastiprinātas aizsardzības pakalpojums), kas ietver tostarp īpašu aizsardzību cenu jomā. Pēdējiem minētajiem brīvajā tirgū tika atļauts piedalīties tikai otrajā posmā.

Tirgus liberalizācijas mērķiem *ENEL*, līdz tam vertikāli integrēts uzņēmums un monopola īpašnieks elektroenerģijas ražošanā Itālijā, kas nodarbojas ar tās sadali, bija jāveic sadales un pārdošanas darbību, kā arī preču zīmju nodalīšana (*unbundling*). Šajā procesā dažādo sadales posmu pakalpojumi tika uzticēti atsevišķiem uzņēmumiem. Tā, *E-Distribuzione* tika uzticēts sadales pakalpojums, *Enel Energia* tika uzticēta elektrības piegāde brīvajā tirgū un *Servizio Elettrico Nazionale* (turpmāk tekstā – “*SEN*”) tika piešķirta pastiprinātās aizsardzības pakalpojuma pārvaldība.

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (AGCM), īstenojot valsts konkurences iestādes pilnvaras, savas izmeklēšanas noslēgumā 2018. gada 20. decembrī pieņēma lēmumu, ar kuru konstatēja, ka *SEN* un *Enel Energia*, kurus koordinēja to mātesuzņēmums *ENEL*, ir atzīstami par vainīgiem dominējošā stāvokļa ļaunprātīgā izmantošanā laikposmā no 2012. gada janvāra līdz 2017. gada maijam, pārkāpjot LESD 102. pantu, un līdz ar to tiem solidāri uzlika naudas sodu vairāk nekā 93 miljonu EUR apmērā. Pārmestā rīcība izpaudās kā izstumšanas stratēģijas īstenošana ar mērķi novirzīt klientus no aizsargātā tirgus vēsturiskā pārvaldītāja *SEN* uz brīvajā tirgū darbošos *Enel Energia*, lai novērstu *SEN* klientu masveida aizplūšanas risku pie citiem piegādātājiem pēc attiecīgā tirgus vēlākas atvēršanas konkurencei. Šim mērķim – kā tas izklāstīts *AGCM* lēmumā – *SEN* tostarp esot aicinājis aizsargātā tirgus klientus sniegt savu piekrišanu komerc piedāvājumu saņemšanai attiecībā uz brīvo tirgu saskaņā ar diskriminējošiem noteikumiem attiecībā uz *ENEL* grupas konkurentiem.

Izpildot pirmajā instancē pieņemtos spriedumus, kas taisīti, izskatot *ENEL* un tā divu meitasuzņēmumu pieteikumus par *AGCM* lēmumu, naudas soda apmērs tika samazināts līdz aptuveni

²⁵⁹ Šajā sadaļā jānorāda arī uz 2022. gada 22. marta spriedumu *Nordzucker u.c.* (C-151/20, [EU:C:2022:203](#)). Šis spriedums ir izklāstīts III.2. sadaļā “*Ne bis in idem*” princips”.

²⁶⁰ Šajā sadaļā jānorāda arī uz 2022. gada 22. marta spriedumu *bpost* (C-117/20, [EU:C:2022:202](#)). Šis spriedums ir izklāstīts III.2. sadaļā “*Ne bis in idem*” princips”.

27,5 miljoniem EUR. Pēc šo pašu uzņēmumu iesniegtās apelācijas sūdzības *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) uzdeva Tiesai prejudiciālos jautājumus saistībā ar LESD 102. panta interpretāciju izstumšanas prakses jomā.

Ar savu spriedumu Tiesa sniedz precizējumus par nosacījumiem, kuros uzņēmuma rīcība, ņemot vērā tās pretkonkurences sekas, varētu tikt uzskatīta par dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, ja šāda rīcība ir balstīta uz šādam stāvoklim raksturīgu resursu vai līdzekļu izmantošanu tirgus liberalizācijas kontekstā. Šajā gadījumā Tiesa norobežo attiecināmos vērtēšanas kritērijus, kā arī attiecīgās valsts konkurences iestādes, kas pieņēmusi lēmumu, pamatojoties uz LESD 102. pantu, pierādīšanas pienākuma tvērumu.

Tiesas vērtējums

Atbildot uz jautājumiem saistībā ar LESD 102. pantā aizsargātajām interesēm, Tiesa precizē, pirmām kārtām, elementus, kuri raksturo dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. Šajā nolūkā tā norāda, pirmkārt, ka gan starppatērētāju, gan galīgo patērētāju labklājība ir uzskatāma par galīgo mērķi, kas attaisno konkurences tiesību iejaukšanos, lai sodītu par dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu iekšējā tirgū vai ievērojamā tā daļā. Līdz ar to konkurences iestāde ir izpildījusi tai noteikto pierādīšanas pienākumu, ja tā ir pierādījusi, ka dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma prakse, izmantojot līdzekļus vai resursus, kas atšķiras no normālu konkurenci regulējošiem, var apdraudēt efektīvas konkurences struktūru, un tai nav jāpierāda, ka minētā prakse turklāt spēj radīt tiešu kaitējumu patērētājiem. Attiecīgais dominējošā stāvoklī esošais uzņēmums tomēr var izvairīties no LESD 102. pantā noteiktā aizlieguma, ja tas pierāda, ka izstumšanas iedarbību, kas var izrietēt no attiecīgās prakses, līdzsvaro vai pat pārspēj pozitīva ietekme uz patērētājiem.

Otrkārt, Tiesa atgādina, ka dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma rīcības ļaunprātīgais raksturs var tikt konstatēts tikai ar nosacījumu, ka ir pierādīta tā spēja ierobežot konkurenci, izskatāmajā gadījumā – izraisīt pārnestās izstumšanas sekas. Turpretim, lai šādi kvalificētu, nav jāpierāda, ka ir sasniegts rīcības, kuras mērķis ir izstumt konkurentus no attiecīgā tirgus, iecerētais rezultāts. Šādos apstākļos pierādījums, ko dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums ir iesniedzis par konkrēto izstumšanas seku neesamību, pats par sevi nevar tikt uzskatīts par pietiekamu, lai izslēgtu LESD 102. panta piemērošanu. Turpretim šis elements var būt norāde par attiecīgās rīcības nespēju radīt apgalvotās izstumšanas sekas, tomēr tas ir jāpapildina ar citiem pierādījumu elementiem, lai varētu konstatēt šādu nespēju.

Otrām kārtām, attiecībā uz valsts tiesas paustajām šaubām par attiecīgā uzņēmuma iespējamo nodoma ņemšanu vērā Tiesa atgādina, ka dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma ļaunprātīga izstumšanas prakse ir jāvērtē, balstoties uz šīs prakses spēju radīt pretkonkurences sekas. No tā izriet, ka konkurences iestādei nav jāpierāda attiecīgā uzņēmuma nodoms izstumt savus konkurentus, izmantojot citus līdzekļus vai resursus, nevis tos, kas regulē uz sniegumu balstītu konkurenci. Tomēr Tiesa precizē, ka pierādījums par šādu nodomu ir faktiskais apstāklis, ko var ņemt vērā, lai noteiktu dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

Trešām kārtām, Tiesa sniedz valsts tiesas lūgtos interpretācijas elementus LESD 102. panta piemērošanas mērķim, lai no dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma īstenotajām darbībām, kuru pamatā ir likumīga, ar konkurences tiesībām nesaistīta šādam stāvoklim raksturīgu resursu vai līdzekļu izmantošana, nošķirtu tās, uz kurām var netikt attiecināts šajā pantā noteiktais aizliegums, ja tā atbilst normālai konkurencei, no tām, kas, gluži pretēji, tiktu uzskatītas par "ļaunprātīgām" šīs tiesību normas izpratnē.

Šajā ziņā Tiesa vispirms atgādina, ka šādu darbību ļaunprātīgais raksturs nozīmē, ka tām ir bijusi spēja radīt strīdīgajā lēmumā aprakstītās izstumšanas sekas. Lai arī dominējošā stāvoklī esošie uzņēmumi neatkarīgi no šāda stāvokļa iemesliem var aizstāvēties pret saviem konkurentiem, tiem tas ir jādara, izmantojot "normālai", proti, uz sniegumu balstītai konkurencei atbilstošus līdzekļus. Taču prakse, kuru hipotētiskais konkurents, kurš ir tikpat efektīvs attiecīgajā tirgū, nevar pārņemt, jo šī prakse ir balstīta uz šādam stāvoklim raksturīgu resursu vai līdzekļu

izmantošanu, nevar tikt uzskatīta par atbilstošu uz sniegumu balstītai konkurencei. Šādos apstākļos, ja uzņēmums zaudē savu agrāk tirgū bijušo likumīgo monopolu, tam visā šī tirgus liberalizācijas posmā ir jāatturas izmantot savā rīcībā saistībā ar tā agrāko monopolu esošos līdzekļus, kas šajā ziņā nav pieejami tā konkurentiem, lai dominējošo stāvokli attiecīgajā jaunajā liberalizētajā tirgū saglabātu citādi, nevis ar paša sniegumu.

Tomēr uz šādu praksi var netikt attiecināts LESD 102. pantā noteiktais aizliegums, ja attiecīgais dominējošā stāvoklī esošais uzņēmums pierāda, ka attiecīgā prakse bijusi vai nu objektīvi attaisnota un samērīga ar šo attaisnojumu, vai arī to līdzsvarojušas vai pat pārspējušas priekšrocības efektivitātes ziņā, no kurām labumu guvuši arī patērētāji.

Ceturtkārt un visbeidzot, ņemot vērā valsts tiesas lūgumu precizēt nosacījumus, kas ļauj noteikt mātesuzņēmuma atbildību par meitasuzņēmuma rīcību, Tiesa nosprieda, ka, gadījumā, kad dominējošo stāvokli ļaunprātīgi izmanto viens vai vairāki ekonomiskajā vienībā ietilpstoši meitasuzņēmumi, šīs vienības esamība ir pietiekama, lai uzskatītu, ka par šo ļaunprātīgo izmantošanu ir atbildīgs arī mātesuzņēmums. Šādas vienības esamība ir jāpieņem, ja faktisko apstākļu rašanās brīdī vismaz gandrīz viss šo meitasuzņēmumu kapitāls tieši vai netieši piederēja mātesuzņēmumam. Šādos apstākļos konkurences iestādei nav jāiesniedz nekādi papildu pierādījumi, ja vien mātesuzņēmums nepierāda, ka neraugoties uz šādu kapitāldaļu turējumu, tam nav pilnvaru noteikt savu meitasuzņēmumu rīcību, jo tie rīkojas autonomi.

2. Valsts atbalsts

2022. gada 25. janvāra spriedums (virspalāta) Komisija/European Food u.c. (C-638/19 P, [EU:C:2022:50](#))

Apelācija – Valsts atbalsts – LESD 107. un 108. pants – Divpusējs ieguldījumu līgums – Šķirējtiesas klauzula – Rumānija – Pievienošanās Eiropas Savienībai – Fiskālo stimulu sistēmas atcelšana pirms pievienošanās – Šķirējtiesas nolēmums, ar ko pēc pievienošanās piešķirta kompensācija – Eiropas Komisijas lēmums, ar kuru atzīts, ka šī kompensācija ir valsts atbalsts, kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu, un tiek uzdots to atgūt – Komisijas kompetence – Savienības tiesību piemērojamība "ratione temporis" – Datuma, kurā atbalsta saņēmējam piešķirtas tiesības to saņemt, noteikšana – LESD 19. pants – LESD 267. un 344. pants – Savienības tiesību autonomija

2002. gada 29. maijā Zviedrijas Karaliste un Rumānija noslēdza divpusēju ieguldījumu līgumu par ieguldījumu veicināšanu un savstarpējo aizsardzību (turpmāk tekstā – "DIL"), kura 2. panta 3. punktā ir noteikts, ka katra līgumslēdzēja puse jebkurā brīdī nodrošina taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi pret otras līgumslēdzējas puses ieguldītāju veiktajiem ieguldījumiem. Turklāt DIL ir paredzēts, ka strīdus starp ieguldītājiem un līguma parakstītājām valstīm izšķir šķirējtiesa.

2005. gadā sarunās par Rumānijas pievienošanos Eiropas Savienībai Rumānijas valdība atcēla valsts fiskālo stimulu sistēmu atsevišķiem mazāk attīstīto reģionu ieguldītājiem (turpmāk tekstā – "fiskālo stimulu sistēma").

Uzskatot, ka, atceldama fiskālo stimulu sistēmu, Rumānija nav izpildījusi savu pienākumu nodrošināt taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi pret saviem ieguldījumiem atbilstoši DIL, vairāki Zviedrijas ieguldītāji lūdza izveidot šķirējtiesu, lai saņemtu kompensāciju par radīto kaitējumu. Ar 2013. gada 11. decembra šķirējtiesas nolēmumu šī tiesa piesprieda Rumānijai kā kaitējuma kompensāciju samaksāt minētajiem ieguldītājiem summu aptuveni 178 miljonu EUR apmērā.

Neraugoties uz dažādiem Eiropas Komisijas brīdinājumiem par nepieciešamību šajā procedūrā ievērot valsts atbalsta jomā piemērojamus noteikumus un procedūras, Rumānijas iestādes izmaksāja kompensāciju, ko šķirējtiesa bija piešķīrusi Zviedrijas ieguldītājiem.

Ar 2015. gada 30. marta lēmumu (turpmāk tekstā – "strīdīgais lēmums")²⁶¹ Komisija kvalificēja šīs kompensācijas izmaksu par valsts atbalstu, kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu, aizliedza tā īstenošanu un uzdeva atgūt jau izmaksātās summas.

Izskatot vairākas prasības, Vispārējā tiesa atcēla šo lēmumu²⁶², būtībā pamatojoties uz to, ka Komisija ar atpakaļejošu spēku bija īstenojusi savu kompetenci attiecībā uz faktiem, kas bija radušies pirms Rumānijas pievienošanās Savienībai 2007. gada 1. janvārī. Proti, Vispārējā tiesa bija balstījies uz pieņēmumu, ka Rumānija aplūkoto atbalstu piešķīra dienā, kad tika atcelta fiskālo stimulu sistēma, proti, 2005. gadā.

Apelācijas tiesvedībā Tiesa virspalātas sastāvā atceļ šo Vispārējās tiesas spriedumu un apstiprina Komisijas kompetenci pieņemt strīdīgo lēmumu, nododot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā lemtu par tajā izvirzītajiem pamatiem un argumentiem attiecībā uz šī lēmuma pamatotību.

Tiesas vērtējums

²⁶¹ Komisijas Lēmums (ES) 2015/1470 (2015. gada 30. marts) par valsts atbalstu SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), ko īstenoja Rumānija – Šķirējtiesas 2013. gada 11. decembra nolēmums lietā *Micula* pret Rumāniju (OV 2015, L 232, 43. lpp.).

²⁶² Spriedums, 2019. gada 18. jūnijs, **European Food u.c./Komisija** (T-624/15, T-694/15 un T-704/15, [EU:T:2019:423](#)).

Tā kā Komisija ir ieguvusi kompetenci saskaņā ar LESD 108. pantu pārbaudīt atbalsta pasākumus, kurus Rumānija ir veikusi kopš pievienošanās Savienībai, Tiesa atgādina, ka valsts atbalsts ir jāuzskata par piešķirtu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē datumā, kad tā saņēmējam ir radušās tiesības to saņemt saskaņā ar piemērojamo valsts tiesisko regulējumu. Izšķirošais apstāklis šā brīža noteikšanai ir tas, ka attiecīgā pasākuma saņēmējs iegūst skaidri zināmas tiesības to saņemt un valstij rodas atbilstošas saistības piešķirt šo atbalstu. Proti, tieši šajā brīdī šāds pasākums var izkropļot konkurenci, un tas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

Šajā gadījumā Tiesa konstatē, ka Zviedrijas ieguldītājiem tiesības uz apgalvotā kaitējuma kompensāciju – lai gan to pamatā ir tas, ka Rumānija, iespējami pārkāpdama DIL, ir atcēlusi fiskālo stimulu sistēmu, – tika piešķirtas tikai ar 2013. gada 11. decembra šķīrējtiesas nolēmumu, kurā ne vien ir konstatēta šādu tiesību esamība, bet arī aprēķināts to apmērs. Proti, šie ieguldītāji varēja saņemt faktisku kompensācijas izmaksu tikai šķīrējtiesas procesa beigās, kaut arī tās mērķis ir daļēji atlīdzināt kaitējumu, kas tiem esot radies laikposmā pirms Rumānijas pievienošanās Savienībai.

Tādējādi, ņemot vērā, ka minētais atbalsta pasākums tika piešķirts pēc Rumānijas pievienošanās Savienībai, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatīdama, ka Komisijai nebija kompetences *ratione temporis* pieņemt strīdīgo lēmumu saskaņā ar LESD 108. pantu.

Tiesa precizē, ka jautājums par to, vai ar šķīrējtiesas nolēmumu piešķirtā kompensācija var būt valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, neietilpst tās kompetencē apelācijas tiesvedībā, jo tas nav ticis izskatīts Vispārējā tiesā. Tomēr Komisijas kompetence saskaņā ar LESD 108. pantu nekādā gadījumā nevar būt atkarīga no šī jautājuma izvērtēšanas iznākuma, jo preventīvās kontroles, ko Komisija veic, piemērojot šo tiesību normu, mērķis tostarp ir noteikt, vai attiecīgā kompensācija ir vai nav valsts atbalsts.

Visbeidzot Tiesa konstatē, ka Vispārējā tiesa ir arī pieļāvusi tiesību kļūdu, atzīdama, ka Tiesas spriedumam lietā *Achmea*²⁶³ šajā lietā nav nozīmes.

Spriedumā *Achmea* Tiesa nosprieda, ka LESD 267. un 344. pantam ir pretrunā tāds starp divām dalībvalstīm noslēgts starptautisks nolīgums, saskaņā ar kuru ieguldītājs no kādas no šīm dalībvalstīm strīda gadījumā par ieguldījumiem citā dalībvalstī pret šo pēdējo minēto dalībvalsti var sākt procesu šķīrējtiesā, kuras kompetencei šī dalībvalsts ir apņēmusies piekrist. Proti, noslēdzot šādu nolīgumu, dalībvalstis ir vienojušās izslēgt no savu tiesu kompetences un tātad no tiesiskās aizsardzības sistēmas, ko atbilstoši LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai tām ir jāievieš jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, strīdus, kas var būt saistīti ar šo tiesību interpretāciju vai piemērošanu.

Šajā gadījumā nav strīda par to, ka Zviedrijas ieguldītāju pieprasītā kompensācija attiecas arī uz kaitējumu, kas, iespējams, radies pēc Rumānijas pievienošanās Savienībai – brīža, no kura šai dalībvalstij bija piemērojamas Savienības tiesības, tostarp LESD 107. un 108. pants. Šajā ziņā strīdu šķīrējtiesā nevar uzskatīt par tādu, kas pilnībā attiecas tikai uz laikposmu, kad Rumānijai, kura vēl nebija pievienojusies Savienībai, vēl nebija saistoši no sprieduma *Achmea* izrietošie noteikumi un principi. Turklāt nav strīda par to, ka šī šķīrējtiesa neietilpst Savienības tiesu sistēmā, jo šī šķīrējtiesa neietilpst tiesiskās aizsardzības sistēmā, kuru LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā dalībvalstīm ir uzdots izveidot jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības.

Šādos apstākļos Rumānijas piekrišana DIL paredzētajai šķīrējtiesas sistēmai pēc šīs dalībvalsts pievienošanās Savienībai ir zaudējusi jēgu.

Ņemot vērā visus šos apsvērumus, Tiesa atceļ pārsūdzēto spriedumu un nodod lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā lemtu par tajā izvirzītajiem pamatiem un argumentiem attiecībā uz strīdīgā

²⁶³ Spriedums, 2018. gada 6. marts, *Achmea* (C-284/16, [EU:C:2018:158](#)).

lēmuma pamatotību, it īpaši jautājumu, vai tajā paredzētais pasākums materiāltiesiskā ziņā atbilst LESD 107. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem ²⁶⁴.

2022. gada 8. novembra spriedums (virspalāta) Fiat Chrysler Finance Europe/Komisija (C-885/19 P un C-898/19 P, [EU:C:2022:859](#))

Apelācija – Valsts atbalsts – Luksemburgas Lielhercogistes īstenots atbalsts – Lēmums, ar kuru atbalsts atzīts par nesaderīgu ar iekšējo tirgu un nelikumīgu un uzdots to atgūt – Iepriekšējs nodokļu lēmums ("tax ruling") – Priekšrocība – Selektīvs raksturs – Nesaistītu pušu darījuma princips – Atsauces sistēma – Piemērojamās valsts tiesības – Tā sauktā "parastā" aplikšana ar nodokli

Fiat Chrysler Finance Europe, iepriekš – *Fiat Finance and Trade Ltd* (turpmāk tekstā – "*FFT*"), ietilpst automobiļu ražotāju grupā *Fiat/Chrysler* un sniedz finansēšanas un ar naudas līdzekļu pārvaldību saistītus pakalpojumus minētās grupas uzņēmumiem Eiropā. Tā kā *FFT* juridiskā adrese ir Luksemburgas Lielhercogistē, *FFT* lūdza Luksemburgas nodokļu iestādēm apstiprināt nolīgumu par transfertcenām. Pamatojoties uz šo lūgumu, Luksemburgas iestādes pieņēma iepriekšēju lēmumu, apstiprinot metodi *FFT* kā integrēta uzņēmuma atbildības noteikšanai par pakalpojumiem, kurus tas sniedz citiem *Fiat/Chrysler* grupas uzņēmumiem, kas ļāva *FFT* katru gadu noteikt tā ar uzņēmumu ienākuma nodokli aplikamo peļņu Luksemburgas Lielhercogistē.

Ar 2015. gada 21. oktobra lēmumu ²⁶⁵ (turpmāk tekstā – "strīdīgais lēmums") Komisija uzskatīja, ka šis iepriekšējais lēmums ir ar iekšējo tirgu nesaderīgs valsts atbalsts LESD 107. panta nozīmē. Turklāt tā konstatēja, ka Luksemburgas Lielhercogiste, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu, nebija darījusi zināmu aplūkotā iepriekšējā nolēmuma projektu un nebija izpildījusi pienākumu apturēt rīcību. Tādējādi Komisija uzdeva atgūt šo nelikumīgo un ar iekšējo tirgu nesaderīgo valsts atbalstu.

Gan Luksemburgas Lielhercogiste, gan *FFT* cēla prasību atcelt šo lēmumu. Noraidīdama šīs prasības ²⁶⁶, Vispārējā tiesa it īpaši apstiprināja Komisijas metodoloģiju, saskaņā ar kuru, ja pastāv nodokļu sistēma, kuras mērķis ir aplikēt ar nodokli visu uzņēmumu rezidentu peļņu neatkarīgi no tā, vai tie ir vai nav integrēti, nesaistītu pušu darījuma principa piemērošana atsauces sistēmas noteikšanas nolūkā ir pamatota neatkarīgi no tā, vai šis princips ir iekļauts valsts tiesībās.

Izskatot divas apelācijas sūdzības, ko šajā gadījumā iesniedza *FFT* un Īrija, Tiesa virspalātas sastāvā atceļ Vispārējās tiesas spriedumu un pēc tam, galīgi izlemjot lietu, atceļ arī strīdīgo lēmumu. Šajā kontekstā tā sniedz jaunus precizējumus par to, vai dalībvalstu nodokļu iestāžu iepriekšējie lēmumi, kuros ir apstiprināta transfertcenu noteikšanas metodoloģija, var tikt uzskatīti par valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

Tiesas vērtējums

²⁶⁴ Skat. arī 2022. gada 21. septembra rīkojumu **Romatsa** (C-333/19, [EU:C:2022:749](#)), kurā Tiesai ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tika jautāts par šī paša 2013. gada 11. decembra šķīrējtiesas nolēmuma, kas bija Komisijas Lēmuma (ES) 2015/1470 priekšmets, tvērumu. Minētajā rīkojumā Tiesa nosprieda, ka Savienības tiesības, it īpaši LESD 267. un 344. pants, ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts tiesai, kura izskata lietu par šķīrējtiesas nolēmuma – par kuru pieņemts Komisijas Lēmums (ES) 2015/1470 (2015. gada 30. marts) par valsts atbalstu SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), ko īstenoja Rumānija – Šķīrējtiesas 2013. gada 11. decembra nolēmums lietā *Micula* pret Rumāniju, – piespiedu izpildi ir pienākums neņemt vērā šo nolēmumu, un tādēļ tā nekādā ziņā nevar veikt minētā nolēmuma izpildi, kas ļautu saņēmējiem saņemt ar to viņiem piešķirto kompensācijas maksājumu.

²⁶⁵ Komisijas Lēmums (ES) 2016/2326 (2015. gada 21. oktobris) par valsts atbalstu SA.38375 (2014/C ex 2014/NN), ko Luksemburga īsteno par labu *Fiat* (OV 2016, L 351, 1. lpp.).

²⁶⁶ Spriedums, 2019. gada 24. septembris, **Luksemburga un Fiat Chrysler Finance Europe/Komisija** (T-755/15 un T-759/15, [EU:T:2019:670](#)).

Sākumā Tiesa atgādina, ka, analizējot nodokļu pasākumu no Eiropas Savienības tiesību valsts atbalsta jomā skatupunkta, nosacījuma par selektīvo priekšrocību pārbaude paredz to, ka vispirms ir jāidentificē atsaucē sistēma, proti, attiecīgajā dalībvalstī piemērojams "parastais" nodokļu režīms, un tad ir jāpierāda, ka attiecīgais nodokļu pasākums ir atkāpe no šīs atsaucē sistēmas, jo ar to tiek ieviesta diferenciācija starp subjektiem, kuri – no šīs sistēmas mērķa skatpunkta – atrodas salīdzināmā faktiskā un juridiskā situācijā, un šī diferenciācija nav attaisnota ar attiecīgās sistēmas raksturu vai uzbūvi.

Precīzāk, atsaucē sistēmas noteikšanai, kas jāveic pēc ierunu procedūras ar attiecīgo dalībvalsti, ir jāizriet no saskaņā ar šīs valsts iekšējām tiesībām piemērojamo tiesību normu satura, savstarpējās saistības un konkrētu seku objektīva izvērtējuma, un ārpus jomām, kurās Savienības nodokļu tiesības ir saskaņotas, tas ir jādara – kā tas ir attiecībā uz tiešajiem nodokļiem –, ņemot vērā vienīgi attiecīgajā dalībvalstī piemērojamās valsts tiesības. Tieši attiecīgā dalībvalsts, īstenojot savu kompetenci tiešo nodokļu jomā un ievērojot savu autonomiju nodokļu jomā, nosaka pazīmes, kas veido nodokli un kuras principā nosaka atsaucē sistēmu vai "parasto" nodokļu režīmu, no kura vadoties, ir jāizvērtē selektivitātes nosacījums. Tas it īpaši attiecas uz nodokļa bāzes noteikšanu un tā iekasējamības gadījuma noteikšanu.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa izvērtē, vai šajā lietā, apstiprinādama Komisijas metodoloģiju, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, nosakot atsaucē sistēmu.

Pirmām kārtām, Tiesa precīzē, ka jautājums par to, vai Vispārējā tiesa ir pienācīgi noteikusi atbilstošo atsaucē sistēmu un līdz ar to pareizi piemērojusi tādu juridisku kritēriju kā nesaistītu pušu darījuma princips, ir tiesību jautājums, ko Tiesa var pārbaudīt apelācijas stadijā.

Otrām kārtām, Tiesa konstatē, ka, nosakot atsaucē sistēmu, lai noskaidrotu, vai ar aplūkoto iepriekšējo lēmumu tā saņēmajam tiek piešķirta selektīva priekšrocība, Komisija pēc saskaņā ar attiecīgās valsts tiesībām piemērojamo tiesību normu satura, savstarpējās saistības un konkrētu seku objektīvu pārbaudes nav veikusi salīdzinājumu ar nodokļu sistēmu, kas parasti ir piemērojama šajā dalībvalstī. Proti, tā ir piemērojusi nesaistītu pušu darījuma principu, kas atšķiras no Luksemburgas tiesībās noteiktā principa, aprobežojoties ar to, ka uzņēmumu ienākuma nodokļa Luksemburgā vispārējās sistēmas mērķī tā identificēja šī principa abstraktu izpausmi un izvērtēja aplūkoto iepriekšējo lēmumu, neņemdamā vērā veidu, kādā minētais princips konkrēti ir iekļauts šajās tiesībās it īpaši attiecībā uz integrētiem uzņēmumiem.

No tā izriet, ka, pirmkārt, apstiprinot šādu pieeju, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, piemērojot LESD 107. panta 1. punktu, un, otrkārt, akceptēdama, ka Komisija var atsaukties uz noteikumiem, kas nav Luksemburgas tiesību daļa, tā nav ievērojusi LESD normas par to, kā Eiropas Savienība nosaka dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanas pasākumus tiešo nodokļu jomā, it īpaši LESD 114. panta 2. punktu un 115. pantu.

Šajā ziņā Tiesa vispirms uzsver, ka, tā kā šajā jautājumā Savienības tiesībās nav veikta saskaņošana, iespējamā metožu un kritēriju noteikšana, kas ļauj noteikt "nesaistītu pušu darījuma" rezultātu, ietilpst dalībvalstu rīcības brīvībā. No tā izriet, ka, analizējot jautājumu par to, vai attiecīgie darījumi ir jāizvērtē no nesaistītu pušu darījuma principa viedokļa un – attiecīgā gadījumā – vai transfertcenas, kas ir pamatā ar nodokli apliekamo ienākumu bāzei un to sadalījumam starp attiecīgajām valstīm, atkāpjas no nesaistītu pušu darījuma rezultāta, nozīme ir tikai valsts tiesību normām.

Turpinājumā Tiesa norāda, ka Luksemburgas Lielhercogiste ir paredzējusi īpašus noteikumus, lai noteiktu nesaistītu pušu darījuma principam atbilstošu atlīdzību attiecībā uz tādiem grupas finansēšanas uzņēmumiem kā *FFT*, kurus Komisija tomēr nav ņēmusi vērā, analizējot atsaucē sistēmu un līdz ar to – *FFT* piešķirtās selektīvās priekšrocības esamību.

Visbeidzot, Tiesa precizē, ka pretēji tam, ko Vispārējā tiesa ir uzskatījusi pirmajā instancē, spriedums Beļģija un *Forum 187*/Komisija ²⁶⁷ neapstiprina nostāju, saskaņā ar kuru nesaistītu pušu darījuma princips ir piemērojams, ja valsts nodokļu tiesībās ir paredzēts vienādi uzlikt nodokli integrētiem uzņēmumiem un neatkarīgiem uzņēmumiem, neatkarīgi no tā, vai un kādā veidā šis princips ir iekļauts šajās tiesībās. Minētajā spriedumā Tiesa secināja, ka ir jāizmanto nesaistītu pušu darījuma princips, ņemot vērā attiecīgajās valsts tiesībās, proti, Beļģijas tiesībās, paredzētos nodokļu uzlikšanas mehānismus.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa atceļ pārsūdzēto spriedumu, uzskata, ka strīds ir izskatāmā stāvoklī un, lemdama par to, atceļ strīdīgo lēmumu, jo kļūda, kuru Komisija pieļāvusi, nosakot saskaņā ar atbilstošajām valsts tiesībām faktiski piemērojamus noteikumus un tādējādi – nosakot tā saukto “parasto” aplikšanu ar nodokli, attiecībā pret kuru bija jāizvērtē aplūkotais iepriekšējais lēmums, visu argumentāciju par selektīvas priekšrocības pastāvēšanu neizbēgami padara par spēkā neesošu. Tiesa it īpaši konstatē, ka no Vispārējās tiesas sprieduma atcelšanas tās pieļautās tiesību kļūdas dēļ nevar izvairīties, jo strīdīgajā lēmumā Komisija pakārtoti ir iekļāvusi arī argumentāciju, kas ir balstīta uz Luksemburgas Nodokļu kodeksa 164. panta 3. punktu un ar to saistīto Apkārtrakstu Nr. 164/2. Būtībā Tiesa nospriež, ka šajā argumentācijā tiek vienīgi veikta atsauce uz Komisijas galveno analīzi par atsauces sistēmas pareizu piemērošanu, un tādējādi ar to tikai šķietami tiek labota Komisijas kļūda, ko tā ir pieļāvusi, nosakot atsauces sistēmu, kurai būtu bijis jābūt pamatā tās analīzei par selektīvas priekšrocības esamību.

²⁶⁷ Spriedums, 2006. gada 22. jūnijs, *Beļģija un Forum 187*/Komisija (C-182/03 un C-217/03, [EU:C:2006:416](#)).

XIII. Tiesību aktu tuvināšana

1. Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums ²⁶⁸

2022. gada 24. marta spriedums *Austro-Mechana* (C-433/20, [EU:C:2022:217](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošana informācijas sabiedrībā – Direktīva 2001/29/EK – 2. pants – Reprodukcēšana – 5. panta 2. punkta b) apakšpunkts – Izņēmums attiecībā uz privātu kopēšanu – Jēdziens “jebkurš materiāls” – Trešām personām piederoši serveri, kas ir pieejami fiziskām personām personiskai lietošanai – Taisnīga atlīdzība – Valsts tiesiskais regulējums, ar kuru mākoņdatošanas pakalpojumu sniedzēji netiek aplikti ar nodevu par privātu kopēšanu

Austro-Mechana ²⁶⁹ ir autortiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija, kas īsteno likumā paredzētās tiesības uz atlīdzību, kura ir maksājama atbilstoši izņēmumam attiecībā uz privātu kopēšanu ²⁷⁰. Tā cēla *Handelsgericht Wien* (Vīnes Komerctiesa, Austrija) prasību samaksāt šo atlīdzību pret *Strato AG*, glabāšanas mākonī (*cloud*) pakalpojumu sniedzēju. Šī tiesa prasību noraidīja, pamatojoties uz to, ka *Strato* nenodod saviem klientiem datu nesējus, bet gan sniedz tiem uzglabāšanas pakalpojumu tiešsaistē.

Izskatot strīdu apelācijas instancē, *Oberlandesgericht Wien* (Apelācijas tiesa Vīnē, Austrija) jautāja Tiesai, vai uz satura glabāšanu mākoņdatošanas ietvaros attiecas Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta b) apakšpunktā paredzētais izņēmums saistībā ar privātu kopēšanu ²⁷¹.

Tiesa nospriež, ka izņēmums attiecībā uz privātu kopēšanu ir saistīts ar darbu kopijām serverī glabāšanas telpā, ko mākoņdatošanas pakalpojuma sniedzējs nodevis lietotāja rīcībā. Tomēr dalībvalstīm nav pienākuma uzlikt pienākumu glabāšanas mākonī pakalpojumu sniedzējiem maksāt taisnīgu atlīdzību atbilstoši šim izņēmumam, ja taisnīgās atlīdzības samaksa tiesību subjektiem ir paredzēta citā veidā.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, Direktīvā 2001/29 ir paredzēts, ka izņēmums attiecībā uz privātu kopēšanu ir piemērojams reproducēšanai uz jebkura materiāla ²⁷². Tiesa lemj par šī izņēmuma piemērojamību darbu kopijām mākonī.

Attiecībā uz jēdzienu “reproducēšana” Tiesa precizē, ka darba rezerves kopijas izgatavošana glabāšanas telpā mākonī ir šī darba reproducēšana. Proti, darba augšupielāde (*upload*) mākonī nozīmē tā kopijas glabāšanu.

²⁶⁸ Šajā sadaļā jānorāda arī uz 2022. gada 26. aprīļa spriedumu **Polija/Parlaments un Padome** (C-401/19, [EU:C:2022:297](#)). Šis spriedums ir izklāstīts III.3. sadaļā “Vārda brīvība un tiesības uz informāciju”.

²⁶⁹ *Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH*.

²⁷⁰ Izņēmums attiecībā uz privātu kopēšanu ir izņēmums no autoru ekskluzīvajām tiesībām atļaut vai aizliegt savu darbu reproducēšanu. Tas attiecas uz reproducēšanu, ko uz jebkura materiāla veic fiziska persona privātai lietošanai ar mērķi, kurš ne tieši, ne netieši nav komerciāls.

²⁷¹ Dalībvalstīm ir tiesības paredzēt šādu izņēmumu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā (OV 2001, L 167, 10. lpp.) 5. panta 2. punkta b) apakšpunktu. Šādā gadījumā šīm valstīm ir jānodrošina, lai tiesību subjekti saņemtu taisnīgu atlīdzību.

²⁷² Direktīvas 2001/29 5. panta 2. punkta b) apakšpunkts.

Attiecībā uz vārdiem “jebkāds materiāls” Tiesa norāda, ka tie attiecas uz visiem datu nesējiem, uz kuriem var reproducēt aizsargāto darbu, ieskaitot mākoņdatošanas ietvaros izmantotos serverus. Šajā ziņā nav izšķirošas nozīmes tam, ka serveris pieder trešai personai. Tādējādi izņēmums attiecībā uz privātu kopēšanu var tikt piemērots reproducēšanai, ko fiziska persona veic, izmantojot trešai personai piederošu ierīci. Turklāt viens no Direktīvas 2001/29 mērķiem ir izvairīties no tā, ka tehnoloģiju attīstības dēļ autortiesību aizsardzība Savienībā kļūtu novecojusi vai neaktuāla. Šis mērķis tiku apdraudēts, ja autortiesību aizsardzības izņēmumi un ierobežojumi tiktu interpretēti tādējādi, ka tie izslēgtu digitālos medijus un mākoņdatošanas pakalpojumus.

Līdz ar to jēdziens “jebkāds materiāls” attiecas uz serveri, kurā mākoņdatošanas pakalpojuma sniedzējs lietotāja rīcībā nodod glabāšanas telpu.

Otrkārt, Tiesa lemj par to, vai glabāšanas mākonī pakalpojumu sniedzējiem ir jāuzliek pienākums maksāt taisnīgu atlīdzību, un būtībā uzskata, ka saskaņā ar pašlaik spēkā esošajām Savienības tiesībām šāds pienākums ietilpst rīcības brīvībā, kas ir atzīta valsts likumdevējam, nosakot dažādus taisnīgas atlīdzības sistēmas elementus.

Šajā ziņā tā atgādina, ka dalībvalstīm, kuras īsteno izņēmumu attiecībā uz privātu kopēšanu, ir jāparedz taisnīgas atlīdzības sistēma, kas paredzēta, lai atlīdzinātu tiesību subjektiem nodarīto kaitējumu.

Attiecībā uz taisnīgās atlīdzības maksātāju principā atlīdzība ir jāfinansē personai, kas veic privātu kopēšanu, proti, glabāšanas pakalpojumu mākoņdatošanas ietvaros lietotājam.

Tomēr praktisko grūtību gadījumā, kas saistītas ar galalietotāju identificēšanu, dalībvalstis var ieviest nodevu par privātu kopēšanu, kas jāmaksā tādu serveru ražotājam vai importētājam, kurus izmantojot mākoņdatošanas pakalpojumi tiek piedāvāti privātpersonām. Šī nodeva tiks ekonomiski pārnesta uz šādu serveru pircēju, un galu galā to maksās privāts lietotājs, kurš izmanto šīs iekārtas vai kuram tiek sniegts reproducēšanas pakalpojums.

Nosakot nodevu par privātu kopēšanu, dalībvalstis var ņemt vērā apstākli, ka atsevišķas ierīces un datu nesējus var izmantot, lai izgatavotu privātas kopijas mākoņdatošanas ietvaros. Tomēr tām ir jāpārlicinās, ka šādi samaksāta nodeva, ciktāl tā attiecas uz vairākām ierīcēm un datu nesējiem vienotajā privātas kopēšanas procesā, nepārsniedz iespējamo kaitējumu, kas nodarīts tiesību subjektiem.

Tādējādi Direktīvai 2001/29 nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru glabāšanas mākonī pakalpojumu sniedzējiem nav jāmaksā taisnīga atlīdzība, ja vien šajā tiesiskajā regulējumā taisnīga atlīdzība ir paredzēta citā veidā.

2022. gada 22. decembra spriedums (virspalāta) Louboutin (Pārkāpjoša apzīmējuma izmantošana tiešsaistes tirdzniecības vietā) (C-148/21 un C-184/21, [EU:C:2022:1016](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Eiropas Savienības preču zīme – Regula (ES) 2017/1001 – 9. panta 2. punkta a) apakšpunkts – Tiesības, ko piešķir Eiropas Savienības preču zīme – Izmantošanas jēdziens – Interneta veikala, kurā iekļauta tiešsaistes tirdzniecības vieta, operators – Sludinājumi, ko šajā tirdzniecības vietā publicējušas trešās personas–pārdevēji, kuri šajos sludinājumos izmanto citas personas preču zīmei identisku apzīmējumu attiecībā uz precēm, kas ir identiskas precēm, attiecībā uz kurām tā ir reģistrēta – Šī apzīmējuma kā minētā operatora komercpaziņojuma neatņemamas sastāvdaļas uztvere – Sludinājumu noformējums, kas neļauj skaidri nošķirt minētā operatora piedāvājumus no šo trešo personu–pārdevēju piedāvājumiem

Kopš 2016. gada *C. Louboutin*, franču luksusa apavu un rokassomu dizainers, kā Eiropas Savienības preču zīmi ir reģistrējis sarkano krāsu, kas uzklāta uz augstpapēžu kurpes ārējās zoles.

Amazon ir interneta veikalu operators, kas piedāvā dažādas preces gan tieši – savā vārdā un uz sava rēķina, gan netieši – nodrošinot arī tiešsaistes tirdzniecības vietu trešām personām–pārdevējiem. Tāpat šis operators piedāvā trešām personām–pārdevējiem papildu pakalpojumus – preču uzglabāšanu un nosūtīšanu.

C. Louboutin konstatēja, ka šajos interneta veikalos regulāri parādās kurpju ar sarkanu zoli pārdošanas sludinājumi, kas viņa ieskatā attiecas uz precēm, kuru laišanai apgrozībā viņš nav devis savu piekrišanu. Atsaucoties uz ekskluzīvo tiesību, ko piešķir attiecīgā preču zīme, pārkāpumu, viņš pret *Amazon* cēla divas prasības par preču zīmes pārkāpumu *Tribunal d'arrondissement de Luxembourg* (Luksemburgas apgabaltiesa, Luksemburga)²⁷³ un *Tribunal de l'entreprise francophone de Bruxelles* (Briseles frankofonā Uzņēmumu tiesa, Beļģija)²⁷⁴.

Katra no šīm tiesām nolēma uzdot Tiesai vairākus prejudiciālos jautājumus.

Būtībā tās vērsās Tiesā ar jautājumu, vai Eiropas Savienības preču zīmes regula²⁷⁵ ir jāinterpretē tādējādi, ka var uzskatīt, ka tāda interneta veikala operators, kurā līdzās paša pārdošanas piedāvājumiem ir iekļauta tiešsaistes tirdzniecības vieta, pats izmanto citas personas Eiropas Savienības preču zīmei identisku apzīmējumu, attiecībā uz precēm, kas ir identiskas tām, attiecībā uz kurām šī preču zīme ir reģistrēta, ja trešās personas–pārdevēji bez minētās preču zīmes īpašnieka piekrišanas piedāvā ar šo apzīmējumu aptvertās preces pārdošanai šajā tirdzniecības vietā.

Tās it īpaši jautā, vai šajā ziņā ir nozīme tam, ka šis operators izmanto savā vietnē publicēto piedāvājumu vienveidīgu noformējumu, vienlaicīgi izvietojot sludinājumus saistībā ar precēm, kuras tas pārdod savā vārdā un uz sava rēķina, un sludinājumus, kas attiecas uz trešo personu–pārdevēju minētajā tirdzniecības vietā piedāvātajām precēm, ka tas norāda savu atpazīstamā izplatītāja logotipu visos šajos sludinājumos un ka tas piedāvā trešām personām–pārdevējiem savu preču tirdzniecībā papildu pakalpojumus, kuros ietilpst atbalsta sniegšana tiem saistībā ar sludinājumu noformējumu, kā arī šajā pašā tirdzniecības vietā piedāvāto preču uzglabāšana un nosūtīšana. Šajā kontekstā iesniedzējtiesas vēlas arī noskaidrot, vai attiecīgā gadījumā ir jāņem vērā šis tīmekļa vietnes lietotāju uztvere.

Izskatot lietas virspalātā, Tiesai ir bijusi iespēja sniegt svarīgus precizējumus par interneta veikala, kurā iekļauta tiešsaistes tirdzniecības vieta, operatora tiešo atbildību par Eiropas Savienības preču zīmes īpašnieka tiesību pārkāpumiem, kas izriet no fakta, ka šai preču zīmei identisks apzīmējums ir ietverts trešo personu–pārdevēju sludinājumos šajā tirdzniecības vietā.

Tiesas vērtējums

Jāatgādina, ka saskaņā ar Eiropas Savienības preču zīmes regulu preču zīmes reģistrācija piešķir tās īpašniekam tiesības aizliegt visām trešām personām komercdarbībā izmantot šai preču zīmei identisku apzīmējumu attiecībā uz precēm vai pakalpojumiem, kas ir identiski tiem, attiecībā uz kuriem preču zīme ir reģistrēta.

Vispirms Tiesa norāda, ka jēdziens “izmantot” Eiropas Savienības preču zīmes regulā nav definēts. Taču šis jēdziens nozīmē, pirmkārt, aktīvu rīcību un tiešu vai netiešu spēju kontrolēt darbību, kas

²⁷³ Lieta C-148/21.

²⁷⁴ Lieta C-184/21.

²⁷⁵ Precīzāk, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2017/1001 (2017. gada 14. jūnijs) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2017, L 154, 1. lpp.) 9. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

uzskatāma par izmantošanu. Tikai trešā persona, kurai ir šāda spēja, ir faktiski spējīga izbeigt preču zīmes izmantošanu, kas ir notikusi bez tās īpašnieka piekrišanas.

Otrkārt, trešā persona izmanto preču zīmes īpašnieka preču zīmei identisku vai līdzīgu apzīmējumu, ja šī trešā persona izmanto apzīmējumu vismaz savā komercpaziņojumā. Tālab persona var ļaut saviem klientiem izmantot preču zīmēm identiskus vai līdzīgus apzīmējumus, pati šos apzīmējumus neizmantojot. Tādējādi Tiesa attiecībā uz tiešsaistes tirdzniecības vietas operatoru ir uzskatījusi, ka preču zīmēm identisku vai līdzīgu apzīmējumu izmantošanu pārdošanas piedāvājumos, kas izvietoti šajā tirdzniecības vietā, veic tikai šī operatora klienti-pārdevēji, nevis pats operators, jo operators šo apzīmējumu savā komercpaziņojumā neizmanto.

Tomēr Tiesa norāda, ka agrākajā judikatūrā tai nav jautāts, kāda ietekme ir faktam, ka attiecīgajā interneta veikalā līdzās tiešsaistes tirdzniecības vietai ir iekļauti paša interneta veikala operatora pārdošanas piedāvājumi, kurpretim šīs lietas attiecas tieši uz šo ietekmi. Tādējādi šajās lietās iesniedzējtiesas jautā, vai līdzās trešai personai-pārdevējam arī tāda interneta veikala kā *Amazon*, kurā iekļauta tiešsaistes tirdzniecības vieta, operators savā komercpaziņojumā izmanto apzīmējumu, kas ir identisks citas personas preču zīmei, attiecībā uz precēm, kas ir identiskas tām, attiecībā uz kurām šī preču zīme ir reģistrēta, un tādējādi to varētu uzskatīt par atbildīgu par šīs preču zīmes īpašnieka tiesību pārkāpumu, ja šī trešā persona-pārdevējs piedāvā ar šo apzīmējumu aptvertās preces pārdošanai šajā tirdzniecības vietā.

Tiesa konstatē, ka šis jautājums rodas neatkarīgi no tā, vai šāda operatora loma vajadzības gadījumā var tikt izvērtēta arī no citu tiesību normu skatpunkta, un ka – lai gan šādas izmantošanas vērtējums visbeidzot ir jāveic valsts tiesai – tā var sniegt Savienības tiesību interpretācijas elementus, kas šajā ziņā var būt noderīgi.

Šajā ziņā saistībā ar komercpaziņojumu Tiesa precizē, ka tad, ja tādas vietnes operators, kurā iekļauta tiešsaistes tirdzniecības vieta, savā komercpaziņojumā izmanto citas personas preču zīmei identisku apzīmējumu, tas nozīmē, ka no trešo personu skatpunkta šis apzīmējums var šķist kā šī paziņojuma neatņemama sastāvdaļa un līdz ar to kā tā darbības sastāvdaļa.

Šajā kontekstā Tiesa atgādina, ka situācijā, kad pakalpojumu sniedzējs izmanto apzīmējumu, kas ir identisks vai līdzīgs citas personas preču zīmei, lai reklamētu preces, kuras kāds no tā klientiem pārdod ar šī pakalpojuma palīdzību, šis pakalpojumu sniedzējs pats izmanto šo apzīmējumu, ja tas tiek izmantots veidā, kas rada saikni starp minēto apzīmējumu un minētā pakalpojumu sniedzēja sniegtajiem pakalpojumiem.

Tādējādi Tiesa jau ir atzinusi, ka šāds pakalpojumu sniedzējs pats neizmanto apzīmējumu, kas ir identisks vai līdzīgs citas personas preču zīmei, ja tā sniegtais pakalpojums nav salīdzināms ar pakalpojumu, kura mērķis ir reklamēt ar šo apzīmējumu apzīmēto preču tirdzniecību, un tas neietver saiknes radīšanu starp šo pakalpojumu un minēto apzīmējumu, ja attiecīgais pakalpojumu sniedzējs nenokļūst patērētāja redzeslokā, un tas izslēdz jebkādu asociāciju starp tā pakalpojumiem un attiecīgo apzīmējumu.

Savukārt Tiesa ir nospriedusi, ka šāda saikne pastāv, ja tiešsaistes tirdzniecības vietas operators, izmantojot atsauces pakalpojumu internetā un citas personas preču zīmei identisku atslēgvārdu, reklamē šīs preču zīmes preces, ko tā klienti pārdod savā tiešsaistes tirdzniecības vietā. Proti, šāda reklāma interneta lietotājiem, kas veic meklējumu, izmantojot šo atslēgvārdu, rada acīmredzamu asociāciju starp šīm preču zīmes precēm un iespēju tās iegādāties minētajā tirdzniecības vietā. Šī iemesla dēļ šīs preču zīmes īpašniekam ir tiesības aizliegt šim operatoram šādu izmantošanu, ja šī reklāma aizskar preču zīmes tiesības, tādēļ ka tā neļauj vai tikai ar lielām grūtībām ļauj samērā informētam un uzmanīgam interneta lietotājam noskaidrot, vai minēto preču izcelsme ir minētās preču zīmes īpašnieks vai ar to ekonomiski saistīts uzņēmums vai – gluži pretēji – trešā persona.

Tiesa no minētā secina, ka, lai noteiktu, vai interneta veikala, kurā ir iekļauta tiešsaistes tirdzniecības vieta, operators pats izmanto citas personas preču zīmei identisku apzīmējumu, kas ir ievietots

sludinājumos par trešo personu-pārdevēju piedāvātajām precēm šajā tirdzniecības vietā, ir jāizvērtē, vai samērā informēts un uzmanīgs šīs vietnes lietotājs konstatē saikni starp šī operatora pakalpojumiem un attiecīgo apzīmējumu.

Tādējādi, lai noteiktu, vai sludinājums, kas ir publicēts trešās personas-pārdevēja, kurš darbojas šajā veikalā, tiešsaistes tirdzniecības vietā, izmantojot citas personas preču zīmei identisku apzīmējumu, var tikt uzskatīts par minētās vietnes operatora komercpaziņojuma neatņemamu sastāvdaļu, ir jāpārbauda, vai šis sludinājums var radīt saikni starp šī operatora piedāvātajiem pakalpojumiem un attiecīgo apzīmējumu, pamatojoties uz to, ka lietotājs varētu domāt, ka minētais operators ir tas, kurš savā vārdā un uz sava rēķina pārdod precī, attiecībā uz kuru ir izmantots attiecīgais apzīmējums.

Tiesa uzsver, ka, veicot šo lietas apstākļu visaptverošu vērtējumu, īpaša nozīme ir it īpaši sludinājumu noformējumam attiecīgajā vietnē gan individuāli, gan kopumā, kā arī tās operatora sniegto pakalpojumu veidam un apjomam.

Pirmkārt, attiecībā uz sludinājumu noformējumu Savienības tiesībās ir noteikts pienākums pārskatāmi parādīt sludinājumus internetā tādā veidā, lai samērā informēts un uzmanīgs lietotājs varētu viegli nošķirt vietnes operatora piedāvājumus no trešo personu-pārdevēju, kas darbojas tiešsaistes tirdzniecības vietā, piedāvājumiem. Tiesa uzskata – tas, ka operators izmanto vienveidīgu publicēto piedāvājumu noformējumu, vienlaikus izvietojot savus un trešo personu-pārdevēju sludinājumus un norādot savu atpazīstamā izplatītāja logotipu gan savā vietnē, gan visos sludinājumos, var apgrūtināt šādu nošķiršanu un tādējādi radīt iespaidu, ka tas, kurš savā vārdā un uz sava rēķina pārdod šo trešo personu-pārdevēju pārdošanai piedāvātās preces, ir operators.

Otrkārt, tādu tiešsaistes tirdzniecības vietas operatora pārdevējiem sniegto pakalpojumu raksturs un apjoms kā it īpaši minēto preču uzglabāšana, nosūtīšana un atpakaļ nosūtīto preču pārvaldība arī var radīt samērā informētam un uzmanīgam lietotājam iespaidu, ka šīs preces pārdod operators un tādējādi no šo lietotāju skatpunkta radīt saikni starp šiem pakalpojumiem un apzīmējumiem, kas izvietoti uz šīm precēm un trešo personu-pārdevēju sludinājumos.

Noslēgumā Tiesa nospriež, ka var uzskatīt, ka tāda interneta veikala operators, kurā līdzās paša pārdošanas piedāvājumiem ir iekļauta tiešsaistes tirdzniecības vieta, pats izmanto apzīmējumu, kas ir identisks citas personas Eiropas Savienības preču zīmei, attiecībā uz precēm, kas ir identiskas tām, attiecībā uz kurām šī preču zīme ir reģistrēta, ja trešās personas-pārdevēji bez minētās preču zīmes īpašnieka piekrišanas piedāvā šādas ar šo apzīmējumu aptvertās preces pārdošanai šajā tirdzniecības vietā, ja samērā informēts un uzmanīgs šīs vietnes lietotājs saskata saikni starp šī operatora pakalpojumiem un attiecīgo apzīmējumu, kas tā ir it īpaši tad, ja, ņemot vērā visus attiecīgo situāciju raksturojošos elementus, šādam lietotājam varētu rasties iespaids, ka minētais operators ir tas, kurš savā vārdā un uz sava rēķina pats pārdod ar minēto apzīmējumu aptvertās preces. Tiesa piebilst, ka šajā ziņā nozīme ir tam:

- ka šis operators izmanto savā vietnē publicēto piedāvājumu vienveidīgu noformējumu, vienlaicīgi izvietojot sludinājumus par precēm, kuras tas pārdod savā vārdā un uz sava rēķina, un sludinājumus, kas attiecas uz trešo personu-pārdevēju minētajā tirdzniecības vietā piedāvātajām precēm;
- ka tas savu atpazīstamā izplatītāja logotipu norāda visos šajos sludinājumos;
- un ka tas piedāvā trešām personām-pārdevējiem ar attiecīgo apzīmējumu aptverto preču tirdzniecībā papildu pakalpojumus, kas ietver tostarp šo preču uzglabāšanu un nosūtīšanu.

2. Tabakas izstrādājumi

2022. gada 22. februāra spriedums (virspalāta) Stichting Rookpreventie Jeugd u.c. (C-160/20, [EU:C:2022:101](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 2014/40/ES – Tabakas izstrādājumu ražošana, noformēšana un pārdošana – Izstrādājumi, kas neatbilst maksimālajiem emisiju līmeņiem – Aizliegums laist tirgū – Mērīšanas metode – Cigarettes ar filtru, kam ir ventilācijas mikrocaurumiņi – Emisiju mērīšana, pamatojoties uz ISO standartiem – Standarti, kas nav publicēti Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī – Atbilstība LESD 297. panta 1. punktā, lasot to tiesiskās drošības principa gaismā, paredzētajām publicēšanas prasībām – Atbilstība pārskatāmības principam

2018. gada jūlijā un augustā *Stichting Rookpreventie Jeugd* (Fonds tabakas atkarības novēršanai jauniešu vidū, Nīderlande) un četrpadsmit citi subjekti (turpmāk tekstā – “prasītāji”) iesniedza *Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit* (Nīderlandes Pārtikas produktu un patēriņa preču nekaitīguma iestāde) lūgumu izdot rīkojumu. Prasītāji lūdza šo iestādi, pirmkārt, nodrošināt, lai cigaretēs ar filtru, kas tiek piedāvātas patērētājiem Nīderlandē, ja tās tiek izmantotas atbilstoši to paredzētajam lietojumam, būtu ievēroti darvas, nikotīna un oglekļa monoksīda maksimālie emisiju līmeņi, kas ir paredzēti Direktīvā 2014/40²⁷⁶, un, otrkārt, izdot tabakas izstrādājumu ražotājiem, importētājiem un izplatītājiem rīkojumu izņemt no tirgus cigarettes ar filtru, kas neatbilst šiem maksimālajiem emisiju līmeņiem.

Par lēmumu, ar kuru tika noraidīts šis lūgums, prasītāji iesniedza administratīvu sūdzību valsts sekretāram. Pēc šīs sūdzības noraidīšanas prasītāji cēla prasību *Rechtbank Rotterdam* (Roterdamas tiesa, Nīderlande). Tie norādīja, ka ar Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktu²⁷⁷ nav noteikts pienākums izmantot kādu noteiktu emisiju līmeņu mērīšanas metodi un ka citastarp no dažādiem pētījumiem izriet, ka, lai noteiktu cigarešu ar filtru, kas tiek izmantotas atbilstoši to paredzētajam lietojumam, precīzus emisiju līmeņus, būtu izmantojama cita mērīšanas metode (tā sauktā *Canadian Intense* metode).

Roterdamas tiesa vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tostarp par Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punkta spēkā esamību saistībā ar pārskatāmības principu²⁷⁸, vairākām Savienības tiesību normām²⁷⁹, kā arī Pasaules Veselības organizācijas Vispārējo konvenciju par tabakas uzraudzību²⁸⁰.

²⁷⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/40/ES (2014. gada 3. aprīlis) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz tabakas un saistīto izstrādājumu ražošanu, noformēšanu un pārdošanu un ar ko atceļ Direktīvu 2001/37/EK (OV 2014, L 127, 1. lpp.). Šīs direktīvas 3. panta 1. punktā ir paredzēti maksimālie darvas, nikotīna un oglekļa monoksīda emisiju līmeņi cigaretēm, kas laistas tirgū vai ražotas dalībvalstīs (turpmāk tekstā – “Direktīvā 2014/40 noteiktie maksimālie emisiju līmeņi”).

²⁷⁷ Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā ir noteikts: “Darvas, nikotīna un oglekļa monoksīda emisijas no cigaretēm mēra, pamatojoties uz ISO standartu 4387 darvai, ISO standartu 10315 nikotīnam un ISO standartu 8454 – oglekļa monoksīdam. Darvas, nikotīna un oglekļa monoksīda satura norāžu pareizību [mērījumu precizitāti] nosaka saskaņā ar ISO standartu 8243.”

²⁷⁸ Paredzēts LES 1. panta otrajā daļā un 10. panta 3. punktā, LESD 15. panta 1. punktā un 298. panta 1. punktā, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 42. pantā.

²⁷⁹ LESD 114. panta 3. punkts un 297. panta 1. punkts, Padomes Regula (ES) Nr. 216/2013 (2013. gada 7. marts) par *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša* elektronisko publikāciju (OV 2013, L 69, 1. lpp.) un Hartas 24. un 35. pants.

²⁸⁰ Pasaules Veselības organizācijas Vispārējā konvencija par tabakas uzraudzību (turpmāk tekstā – “VKTU”), kura ir noslēgta Ženēvā 2003. gada 21. maijā un kuras dalībnieces ir Eiropas Savienība un tās dalībvalstis.

Ar virspalātas sastāvā pasludināto spriedumu Tiesa apstiprina šīs tiesību normas spēkā esamību, uzskatot, ka tā atbilst tostarp lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētajiem Savienības tiesību un starptautisko tiesību principiem un tiesību normām ²⁸¹.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, Tiesa nospriež, ka saskaņā ar Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktu cigarešu, kuras ir paredzēts laist tirgū vai kuras tiek ražotas dalībvalstīs, šajā direktīvā noteiktie maksimālie emisiju līmeņi ir jāmēra, piemērojot no *ISO* standartiem, uz kuriem atsauce ir veikta šajā tiesību normā, izrietošās mērīšanas metodes. Proti, tajā ir imperatīvi norādīts uz šiem *ISO* standartiem, un tajā nav minēta neviena cita mērīšanas metode.

Otrkārt, Tiesa vispirms analizē Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punkta spēkā esamību saistībā ar pārskatāmības principu. Šajā ziņā tā norāda, ka, lai gan šajā tiesību normā ir atsauce uz *ISO* standartiem, kas nav tikuši publicēti *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, tajā nav paredzēti nekādi ierobežojumi piekļuvei šiem standartiem, tostarp tādējādi, ka šī piekļuve tiktu pakārtota nosacījumam par pieteikuma iesniegšanu saskaņā ar noteikumiem par sabiedrības piekļuvi Eiropas iestāžu dokumentiem ²⁸². Turpinot – attiecībā uz Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punkta spēkā esamību saistībā ar Regulu Nr. 216/2013 ²⁸³ Tiesa atzīmē, ka atbilstoši judikatūrai šīs direktīvas iekšējais tiesiskums nevar tikt izvērtēts no šīs regulas skatpunkta. Visbeidzot attiecībā uz Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punkta spēkā esamību, ņemot vērā LESD 297. panta 1. punktu ²⁸⁴, lasot to kopsakarā ar tiesiskās drošības principu, Tiesa norāda, ka Savienības likumdevējs, ņemot vērā plašo rīcības brīvību, ko tas izmanto tam piešķirtās kompetences īstenošanā, kad tā rīcība ietver politiska, ekonomiska vai sociāla rakstura izvēli un kad tam ir jāveic sarežģīti izvērtējumi un novērtējumi, savos pieņemamajos tiesību aktos var atsaukties uz tādas standartizācijas organizācijas kā Starptautiskā Standartizācijas organizācija (*ISO*) noteiktajiem tehniskajiem standartiem.

Tomēr Tiesa precizē, ka tiesiskās drošības princips prasa, lai atsauce uz šādiem standartiem būtu skaidra un precīza un tās iedarbība būtu paredzama, lai ieinteresētās personas varētu novērtēt savu tiesisko situāciju un attiecības, ko regulē Savienības tiesību sistēma. Konkrētajā gadījumā Tiesa uzskata, ka, tā kā Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā ietvertā atsauce uz *ISO* standartiem atbilst šai prasībai un šī direktīva ir publicēta *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, tas vien, ka šajā tiesību normā ir ietverta atsauce uz *ISO* standartiem, kuri šajā stadijā nav tikuši šādā veidā publicēti, nevar likt apšaubīt šīs tiesību normas spēkā esamību.

Tomēr attiecībā uz iespēju atsaukties uz *ISO* standartiem attiecībā pret privātpersonām Tiesa atgādina, ka saskaņā ar tiesiskās drošības principu uz šiem standartiem, kas ir padarīti par saistošiem ar Savienības likumdevēju aktu, attiecībā pret privātpersonām vispārīgi var atsaukties tikai tad, ja tie ir tikuši publicēti *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*. Tādējādi, tā kā standarti, uz kuriem ir veikta atsauce Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā, nav publicēti *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, privātpersonas nevar zināt šajā direktīvā cigaretēm noteiktās emisiju līmeņu mērīšanas metodes. Savukārt attiecībā uz iespēju atsaukties uz *ISO* standartiem attiecībā pret uzņēmumiem Tiesa uzsver, ka, tā kā tiem ar valstu standartizācijas organizāciju starpniecību ir bijusi piekļuve Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā minēto standartu oficiālajai un autentiskajai versijai, uz šiem standartiem var atsaukties attiecībā pret šiem uzņēmumiem.

²⁸¹ Tostarp VKTU 5. panta 3. punktam.

²⁸² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.).

²⁸³ Regulā (ES) Nr. 216/2013 tostarp ir paredzēti noteikumi par Savienības tiesību aktu publicēšanu *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

²⁸⁴ Saskaņā ar šo tiesību normu "Ieģislatīvos aktus publicē *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*. Minētie akti stājas spēkā tajos norādītajā dienā vai, ja tā nav norādīta, divdesmitajā dienā pēc to publicēšanas".

Treškārt, attiecībā uz Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punkta spēkā esamību, ņemot vērā VKTU 5. panta 3. punktu ²⁸⁵, Tiesa norāda, ka ar šo pēdējo minēto tiesību normu nav aizliegta jebkāda tabakas industrijas dalība, ieviešot un piemērojot regulējumu tabakas uzraudzības jomā, bet tā ir tikai vērsta uz to, lai novērstu, ka šīs industrijas intereses ietekmētu šīs konvencijas pušu īstenoto tabakas uzraudzības politiku. Līdz ar to tas vien, ka tabakas industrija ir piedalījies attiecīgo standartu izstrādē /ISO, nevar likt apšaubīt Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punkta spēkā esamību.

Ceturtkārt, attiecībā uz Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punkta spēkā esamību, ņemot vērā prasību par cilvēku veselības augstu aizsardzības līmeni ²⁸⁶, kā arī Hartas 24. un 35. pantu ²⁸⁷, Tiesa uzsver, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šīs Direktīvas 2014/40 tiesību normas spēkā esamība nevar tikt izvērtēta, pamatojoties uz iesniedzējtiesas lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētajiem pētījumiem. Proti, šie pētījumi ir vēlāki par 2014. gada 3. aprīli – šīs direktīvas pieņemšanas datumu.

Piektkārt un visbeidzot, Tiesa precīzē īpašības, kādām ir jāatbilst izmantojamai cigarešu emisiju mērīšanas metodei, lai pārbaudītu Direktīvā 2014/40 noteikto maksimālo emisiju līmeņu ievērošanu, gadījumā, ja uz tās 4. panta 1. punktā veikto atsauci uz ISO standartiem nevarētu atsaukties attiecībā pret privātpersonām. Tātad tā uzskata, ka šai metodei, ievērojot zinātnes un tehnikas attīstību vai starptautiski atzītus standartus, ir jābūt piemērotai, lai mērītu emisiju, kuras izdalās, izmantojot cigareti tai paredzētajā veidā, līmeņus, par pamatu ņemot cilvēku, īpaši jauniešu, augstu veselības aizsardzības līmeni. Ar šo metodi iegūto mērījumu precizitāte ir jāpārbauda laboratorijām, ko apstiprinājušas un pārrauga dalībvalstu kompetentās iestādes, kā ir noteikts Direktīvas 2014/40 4. panta 2. punktā. Valsts tiesai ir jāizvērtē, vai emisiju līmeņu mērīšanai faktiski izmantotās metodes atbilst Direktīvai 2014/40, neņemot vērā tās 4. panta 1. punktu.

3. Mehāniskie transportlīdzekļi ²⁸⁸

2022. gada 14. jūlija spriedums (virspalāta) GSMB Invest (C-128/20, [EU:C:2022:570](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesību aktu tuvināšana – Regula (EK) Nr. 715/2007 – Mehānisko transportlīdzekļu tipa apstiprināšana – 3. panta 10. punkts – 5. panta 1. un 2. punkts – Pārveidošanas ierīce – Mehāniskie transportlīdzekļi – Dīzeļdzinējs – Piesārņotāju emisijas – Emisiju kontroles sistēma – Dzinēja vadības blokā iegultā programmatūra – Izplūdes gāzu recirkulācijas vārsts (EGR vārsts) – Slāpekļa oksīdu (NOx) emisiju samazināšana, kas ierobežota ar "temperatūras logu" – Aizliegums lietot pārveidošanas ierīces, kas samazina emisiju kontroles sistēmu efektivitāti – 5. panta 2. punkta a) apakšpunkts – Izņēmums no šī aizlieguma

2022. gada 14. jūlija spriedums (virspalāta) Volkswagen (C-134/20, [EU:C:2022:571](#))

²⁸⁵ Šajā tiesību normā ir paredzēts, ka šīs konvencijas puses, ieviešot un nosakot attiecīgo sabiedrības veselības politiku tabakas uzraudzības jomā, darbosies ar mērķi aizsargāt šo politiku no tabakas industrijas interesēm saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

²⁸⁶ Paredzēta tostarp LESD 114. panta 3. punktā.

²⁸⁷ Hartas 24. pants attiecas uz bērna tiesībām. Savukārt Hartas 35. pants attiecas uz veselības aizsardzību.

²⁸⁸ Šajā sadaļā jānorāda arī uz 2022. gada 8. novembra spriedumu *Deutsche Umwelthilfe (Mehānisko transportlīdzekļu tipa apstiprināšana)* (C-873/19, [EU:C:2022:857](#)). Šis spriedums ir izklāstīts III.1. sadaļā "Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesības uz piekļuvi objektīvai tiesai".

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesību aktu tuvināšana – Regula (EK) Nr. 715/2007 – Mehānisko transportlīdzekļu tipa apstiprināšana – 3. panta 10. punkts – 5. panta 1. un 2. punkts – Pārveidošanas ierīce – Mehāniskie transportlīdzekļi – Dīzeļdzinējs – Piesārņotāju emisijas – Emisiju kontroles sistēma – Dzinēja vadības blokā iegultā programmatūra – Izplūdes gāzu recirkulācijas vārsts (EGR vārsts) – Slāpekļa oksīdu (NOx) emisiju samazināšana, kas ierobežota ar “temperatūras logu” – Aizliegums lietot pārveidošanas ierīces, kas samazina emisiju kontroles sistēmu efektivitāti – 5. panta 2. punkta a) apakšpunkts – Izņēmums no šī aizlieguma – Direktīva 1999/44/EK – Patēriņa preču pārdošana un saistītās garantijas – 3. panta 2. punkts – Transportlīdzekļa labošanas laikā uzstādītā ierīce

2022. gada 14. jūlija spriedums (virspalāta) Porsche Inter Auto un Volkswagen (C-145/20, [EU:C:2022:572](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesību aktu tuvināšana – Regula (EK) Nr. 715/2007 – Mehānisko transportlīdzekļu tipa apstiprināšana – 5. panta 2. punkts – Pārveidošanas ierīce – Mehāniskie transportlīdzekļi – Dīzeļdzinējs – Emisiju kontroles sistēma – Dzinēja vadības blokā iegultā programmatūra – Izplūdes gāzu recirkulācijas vārsts (EGR vārsts) – Slāpekļa oksīdu (NOx) emisiju samazināšana, kas ierobežota ar “temperatūras logu” – Aizliegums lietot pārveidošanas ierīces, kas samazina emisiju kontroles sistēmu efektivitāti – 5. panta 2. punkta a) apakšpunkts – Izņēmums no šī aizlieguma – Patērētāju aizsardzība – Direktīva 1999/44/EK – Patēriņa preču pārdošana un saistītās garantijas – 2. panta 2. punkta d) apakšpunkts – Jēdziens “prece, kuras kvalitāte un sniegums ir tāds, kāds parasti piemīt šāda paša tipa precēm un kādu patērētājs var pamatoti sagaidīt, ievērojot preces raksturu” – Transportlīdzeklis, kam piešķirts EK tipa apstiprinājums – 3. panta 6. punkts – Jēdziens “nenozīmīga neatbilstība”

Mērķis nodrošināt augstu vides aizsardzības līmeni Eiropas Savienībā ir sasniedzams citastarp ar pasākumiem, kuri vērsti uz piesārņotāju emisiju ierobežošanu. Šajā ziņā mehāniskajiem transportlīdzekļiem tiek piemērots arvien stingrāks tiesiskais regulējums, it īpaši pēc Regulas Nr. 715/2007 par tipa apstiprinājumu mehāniskiem transportlīdzekļiem²⁸⁹ pieņemšanas. Šajā regulā, lai uzlabotu gaisa kvalitāti un ievērotu piesārņojuma robežvērtības, tostarp ir paredzēts ievērojami samazināt slāpekļa oksīdu (NOx) emisijas no mehāniskajiem transportlīdzekļiem, kas aprīkoti ar dīzeļdzinējiem.

Trīs aplūkojamās lietas attiecas uz tādu transportlīdzekļu iegādi, kas aprīkoti ar dzinēja vadības blokā iegulto programmatūru, kura – ārpus noteikta temperatūras diapazona un apstākļos, kad braukšana notiek virs noteikta augstuma, – samazina izplūdes gāzu recirkulācijas (EGR) sistēmas efektivitāti, kā rezultātā tiek pārsniegtas Regulā Nr. 715/2007 noteiktās NOx emisiju robežvērtības.

Protī, pēc dzinēja vadības blokā iegultās programmatūras atjauninājuma izplūdes gāzu attīrīšana tiek atspējota, āra temperatūrai pazeminoties zem 15 °C un paaugstinoties virs 33 °C, kā arī pārvietošanās augstumam pārsniedzot 1000 m virs jūras līmeņa. Tādējādi izplūdes gāzu recirkulācija bija pilnībā efektīva tikai tad, kad āra temperatūra bija no 15 līdz 33 °C (turpmāk tekstā – “temperatūras logs”).

Šīs trīs lietas ir turpinājums 2020. gada 17. decembra spriedumam *CLCV* u.c. (Dīzeļdzinēja pārveidošanas ierīce; turpmāk tekstā – “spriedums *CLCV*”) ²⁹⁰, kurā Tiesa pirmo reizi ir interpretējusi jēdzienu “pārveidošanas ierīce” Regulas Nr. 715/2007 izpratnē ²⁹¹ un noteikusi, cik lielā mērā šāda

²⁸⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 715/2007 (2007. gada 20. jūnijs) par tipa apstiprinājumu mehāniskiem transportlīdzekļiem attiecībā uz emisijām no vieglajiem pasažieru un komerciālajiem transportlīdzekļiem (“Euro 5” un “Euro 6”) un par piekļuvi transportlīdzekļa remonta un tehniskās apkopes informācijai (OV 2007, L 171, 1. lpp.).

²⁹⁰ Spriedums, 2020. gada 17. decembris, *CLCV* u.c. (Dīzeļdzinēja pārveidošanas ierīce) (C-693/18, [EU:C:2020:1040](#)).

²⁹¹ Regulas Nr. 715/2007 3. panta 10. punkta izpratnē. Šajā tiesību normā “pārveidošanas ierīce” ir definēta kā “jebkurš konstrukcijas elements, kas nosaka [konstatē] temperatūru, transportlīdzekļa ātrumu, dzinēja apgriezienus (RPM), pārnēsumu, kolektora vakuumu vai citus parametrus, lai aktivizētu, modulētu, aizkavētu vai pārtrauktu jebkuras emisiju kontroles sistēmas daļas darbību, kas samazina emisiju kontroles sistēmas efektivitāti apstākļos, kas ir [saprātīgi] paredzami normālā transportlīdzekļa darbībā un izmantošanā”.

ierīce ir prettiesiska, ņemot vērā šīs regulas normu ²⁹², kurā ir paredzēti izņēmumi no pārveidošanas ierīces aizlieguma, tostarp izņēmums, kas balstīts uz nepieciešamību aizsargāt dzinēju pret bojājumiem vai negadījumiem un nodrošināt transportlīdzekļa drošu darbību.

Šajā kontekstā trīs Austrijas iesniedzējtiesas ir uzdevušas Tiesai jautājumu, vai tāda programmatūra kā pamatlīnijas aplūkotā ir "pārveidošanas ierīce" Regulas Nr. 715/2007 izpratnē. Apstiprinošas atbildes gadījumā šīs tiesas vēlas noskaidrot, vai šo programmatūru var atļaut, balstoties uz šādu ierīču aizlieguma izņēmumu, kas pamatots ar nepieciešamību aizsargāt dzinēju pret bojājumiem vai negadījumiem un nodrošināt transportlīdzekļa drošu darbību. Visbeidzot – gadījumā, ja šī programmatūra nav atļauta, minētās tiesas vēlas noskaidrot, vai tās izmantošana var būt pamats, lai pārdevumu atzītu par spēkā neesošu tādēļ, ka transportlīdzeklis neatbilst līgumam, pamatojoties uz Direktīvu par patēriņa preču pārdošanu un saistītajām garantijām ²⁹³.

Ar trim virspalātas sastāvā pasludinātajiem spriedumiem Tiesa vispirms nospriež, ka attiecīgā programmatūra samazina emisiju kontroles sistēmas efektivitāti transportlīdzekļu normālas darbības un izmantošanas laikā un ka tādēļ tā ir "pārveidošanas ierīce" Regulas Nr. 715/2007 izpratnē. Turpinājumā tā secina, ka uz pārveidošanas ierīci, kas galvenokārt tiek izmantota, lai saudzētu tādas detaļas kā EGR vārsts, EGR dzesētājs un dīzeļdzinēja makrodaļiņu filtrs, neattiecas šādu ierīču aizlieguma izņēmums. Tālāk tā precizē nosacījumus, ar kādiem uz pārveidošanas ierīci attiecas vai neattiecas izņēmums, kas balstīts uz nepieciešamību aizsargāt dzinēju pret bojājumiem vai negadījumiem un nodrošināt transportlīdzekļa drošu darbību. Visbeidzot Tiesa norāda, ka ar šādu ierīci aprīkots transportlīdzeklis neatbilst pārdošanas līgumam Direktīvas par patēriņa preču pārdošanu un saistītajām garantijām izpratnē, pat ja uz to attiecas spēkā esošais EK tipa apstiprinājums, un ka tajā pieļauto neatbilstību nevar kvalificēt kā "nenozīmīgu", kas principā pircējam izslēgtu iespēju panākt līguma spēkā neesamību.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, lai noskaidrotu, vai attiecīgā programmatūra ir "pārveidošanas ierīce" Regulas Nr. 715/2007 izpratnē, Tiesa interpretē transportlīdzekļa "normālas darbības un izmantošanas" jēdzienu.

Šajā ziņā tā konstatē, ka ne tikai no Regulas Nr. 715/2007 normas, kurā definēta šāda ierīce ²⁹⁴, formulējuma, bet arī no konteksta, kādā iekļaujas šī tiesību norma, kā arī no regulas mērķa izriet, ka šis jēdziens norāda uz transportlīdzekļa izmantošanu normālos braukšanas apstākļos, proti, ne tikai uz tā izmantošanu apstākļos, kādi paredzēti pamatlīnijas faktu norises laikā piemērojamajam apstiprinājuma testam. Šis jēdziens tāpat norāda uz transportlīdzekļa izmantošanu reālos braukšanas apstākļos, kādi parasti ir konstatējami Savienības teritorijā. Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka – atbilstoši tam, ko tā nospriedusi spriedumā *CLCV*, – tādas ierīces uzstādīšana, kas ļauj nodrošināt Regulā Nr. 715/2007 paredzēto emisijas robežvērtību ievērošanu tikai apstiprinājuma testa posmā, lai gan šis testa posms neļauj atveidot normālus transportlīdzekļa ekspluatācijas apstākļus, būtu pretrunā pienākumam šādos ekspluatācijas apstākļos nodrošināt emisiju efektīvu ierobežošanu. Tas pats attiecas uz tādas ierīces uzstādīšanu, kas ļautu nodrošināt šo ievērošanu tikai "temperatūras logā", kas, lai gan aptver apstākļus, kādos notiek apstiprinājuma testa posms, tomēr neatbilst normālajiem braukšanas apstākļiem.

Šajos apstākļos Tiesa secina, ka tāda programmatūra kā pamatlīnijas aplūkotā, kas Regulā Nr. 715/2007 paredzēto emisijas robežvērtību ievērošanu nodrošina tikai tad, kad āra temperatūra atrodas

²⁹² Regulas Nr. 715/2007 5. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

²⁹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 1999/44/EK (1999. gada 25. maijs) par dažiem patēriņa preču pārdošanas aspektiem un saistītajām garantijām (OV 1999, L 171, 12. lpp.; turpmāk tekstā – "Direktīva par patēriņa preču pārdošanu un saistītajām garantijām").

²⁹⁴ Regulas Nr. 715/2007 3. panta 10. punkts.

“temperatūras logā”, samazina emisiju kontroles sistēmas efektivitāti apstākļos, kādi ir saprātīgi paredzami normālās transportlīdzekļu darbības un izmantošanas laikā Regulas Nr. 715/2007 izpratnē. Tātad šī programmatūra ir atzīstama par “pārveidošanas ierīci” šīs regulas izpratnē ²⁹⁵.

Otrkārt, Tiesa izvērtē jautājumu, vai uz tādu ierīci kā pamatlietā aplūkotā var attiekties Regulā Nr. 715/2007 ²⁹⁶ paredzētais pārveidošanas ierīču lietošanas aizlieguma izņēmums, kas saistīts ar nepieciešamību aizsargāt dzinēju pret bojājumiem vai negadījumiem un nodrošināt drošu transportlīdzekļa darbību, ja šī ierīce palīdz aizsargāt tādas detaļas kā *EGR* vārsts, *EGR* dzesētājs un dīzeļdzinēja makrodaļiņu filtrs.

Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka Regulā Nr. 715/2007 ir paredzēti izņēmumi no pārveidošanas ierīces lietošanas aizlieguma, tostarp gadījumā, ja “šādas ierīces nepieciešamību attaisno motora aizsardzība pret bojājumiem vai negadījumiem un droša transportlīdzekļa darbība”. Runājot vispirms par jēdzienu “motors” [“dzinējs”], Tiesa uzsver, ka Savienības tiesībās ²⁹⁷ ir skaidrs nošķīrums: motors, uz kuru attiecas šis izņēmums, no vienas puses, un piesārņojuma kontroles sistēmas parametri, kas ietver makrodaļiņu filtrus un *EGR*, no otras puses. Līdz ar to *EGR* vārsts, *EGR* dzesētājs un dīzeļdzinēja makrodaļiņu filtrs ir sastāvdaļas, kas atšķiras no dzinēja. Turpinājumā, runājot par jēdzieniem “negadījums” un “bojājumi”, Tiesa secina, ka dzinēja aizsērēšanu un nodilumu nevar uzskatīt par “negadījumu” vai “bojājumu” Regulas Nr. 715/2007 ²⁹⁸ izpratnē, jo šie notikumi principā ir paredzami un raksturīgi transportlīdzekļa normālai darbībai. Tiesas ieskatā tātad pārveidošanas ierīces lietošana var tikt attaisnota atbilstoši Regulai Nr. 715/2007 vienīgi ar tūlītējiem bojājuma vai negadījuma riskiem, kas rada konkrētu apdraudējumu transportlīdzekļa vadīšanas laikā.

Ņemot vērā, ka izņēmums no pārveidošanas ierīču lietošanas aizlieguma ir interpretējams šauri, Tiesa secina, ka šādas ierīces “nepieciešamība” Regulas Nr. 715/2007 izpratnē pastāv tikai tad, ja šīs ierīces vai ar to aprīkotā transportlīdzekļa EK tipa apstiprinājuma brīdī neviens cits tehniskais risinājums neļauj novērst tūlītējus dzinēja bojājuma vai negadījuma riskus, kas izraisītu konkrētu apdraudējumu transportlīdzekļa braukšanas laikā.

Līdz ar to Tiesa nospriež, ka uz pārveidošanas ierīci, kas Regulā Nr. 715/2007 paredzēto emisijas robežvērtību ievērošanu garantē tikai tad, kad āra temperatūra ir “temperatūras logā”, šajā regulā paredzētais izņēmums no aizlieguma lietot šādas ierīces nevar attiekties tādēļ vien, kas šī ierīce palīdz aizsargāt tādas detaļas kā *EGR* vārsts, *EGR* dzesētājs un dīzeļdzinēja makrodaļiņu filtrs. Tomēr citādi ir gadījumā, ja ir konstatēts, ka minētā ierīce strikti atbilst nepieciešamībai izvairīties no tūlītējiem dzinēja bojājuma vai negadījuma riskiem, kurus rada kādas no šīm detaļām nepareiza darbība un kuri ir tik smagi, ka izraisa konkrētu apdraudējumu ar šo ierīci aprīkota transportlīdzekļa braukšanas laikā. Regulā Nr. 715/2007 paredzētais izņēmums katrā ziņā nevar attiekties uz pārveidošanas ierīci, kurai normālos braukšanas apstākļos būtu jādarbojas gada lielākajā daļā, lai dzinējs tiktu aizsargāts pret bojājumu vai negadījumu un lai nodrošinātu transportlīdzekļa drošu darbību.

Turklāt Tiesa precīzē, ka apstāklim, ka pārveidošanas ierīce Regulas Nr. 715/2007 izpratnē ir tikusi uzstādīta pēc transportlīdzekļa nodošanas ekspluatācijā, t.i., labošanas laikā ²⁹⁹, nav nozīmes, izvērtējot, vai šīs ierīces lietošana ir aizliegta saskaņā ar šo regulu ³⁰⁰.

²⁹⁵ Regulas Nr. 715/2007 3. panta 10. punkts.

²⁹⁶ Regulas Nr. 715/2007 5. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

²⁹⁷ Komisijas Regula (EK) Nr. 692/2008 (2008. gada 18. jūlijs), ar kuru īsteno un groza Regulu Nr. 715/2007 (OV 2008, L 199, 1. lpp.), kas grozīta ar Komisijas 2011. gada 8. jūnija Regulu (ES) Nr. 566/2011 (OV 2011, L 158, 1. lpp.), I pielikums.

²⁹⁸ Regulas Nr. 715/2007 5. panta 2. punkta a) apakšpunkts.

²⁹⁹ Direktīvas 1999/44 3. panta 2. punkta izpratnē.

³⁰⁰ Regulas Nr. 715/2007 5. panta 2. punkts.

Treškārt un visbeidzot, Tiesa pievēršas jautājumam, vai aizliegta programmatūras izmantošana var būt pamats, lai pārdevumu atzītu par spēkā neesošu tādēļ, ka transportlīdzeklis neatbilst līgumam, pamatojoties uz Direktīvu par patēriņa preču pārdošanu un saistītajām garantijām.

Šajā ziņā Tiesa norāda, pirmām kārtām, ka attiecībā uz transportlīdzekļiem, kas ietilpst Direktīvas 2007/46³⁰¹ piemērošanas jomā, ir jābūt EK tipa apstiprinājumam un, otrām kārtām, ka šo apstiprinājumu var piešķirt tikai tad, ja attiecīgais transportlīdzekļa tips atbilst Regulas Nr. 715/2007 normām, tostarp tām, kuras attiecas uz piesārņotāju emisijām. Turklāt saskaņā ar Direktīvu 2007/46³⁰² ražotājs kā EK tipa apstiprinājuma turētājs izsniedz atbilstības sertifikātu katram pabeigtam, nepabeigtam vai vairākos posmos pabeigtam transportlīdzeklim, kas izgatavots atbilstīgi apstiprinātam transportlīdzekļa tipam. Šā sertifikāta esamība ir obligāts nosacījums transportlīdzekļa reģistrācijai un pārdošanai vai nodošanai ekspluatācijā³⁰³. Iegādājoties transportlīdzekli, kas pieder pie kāda apstiprināta transportlīdzekļa tipa sērijas un kam tādējādi pievienots atbilstības sertifikāts, patērētājs var pamatoti sagaidīt, ka attiecībā uz šo transportlīdzekli ir ievērota Regula Nr. 715/2007, pat ja par to nav īpašu līguma noteikumu.

Tādēļ Tiesa uzskata, ka mehāniskā transportlīdzekļa, kas ietilpst Regulas Nr. 715/2007 piemērošanas jomā, kvalitāte nav "tāda, kas parasti piemīt šāda paša tipa precēm un ko patērētājs var pamatoti sagaidīt" Direktīvas par patēriņa preču pārdošanu un saistītajām garantijām izpratnē³⁰⁴, gadījumā, ja – lai gan uz šo transportlīdzekli attiecas spēkā esošais EK tipa apstiprinājums un tādēļ tas var tikt izmantots ceļu satiksmē – šis transportlīdzeklis ir aprīkots ar pārveidošanas ierīci, kuras lietošana ir aizliegta ar Regulu Nr. 715/2007³⁰⁵.

Visbeidzot Tiesa precizē, ka neatbilstība, kas izpaužas tādējādi, ka attiecīgais transportlīdzeklis ir aprīkots ar pārveidošanas ierīci, kuras lietošana ir aizliegta ar Regulu Nr. 715/2007, nevar tikt kvalificēta kā "nenozīmīga"³⁰⁶ pat situācijā, kad patērētājs, ja viņš būtu zinājis par šīs ierīces esamību un tās darbības veidu, tomēr būtu iegādājies šo transportlīdzekli.

4. Iekšējās informācijas izplatīšana finanšu nozarē³⁰⁷

2022. gada 15. marta spriedums (virspalāta) Autorité des marchés financiers (C-302/20, [EU:C:2022:190](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vienots finanšu pakalpojumu tirgus – Tirgus ļaunprātīga izmantošana – Direktīva 2003/6/EK un Direktīva 2003/124/EK – "Iekšējā informācija" – Jēdziens – "Precīza rakstura" informācija – Informācija par gaidāmu tāda raksta publicēšanu presē, kurš attiecas uz tirgus baumām par finanšu instrumentu emitentu – Iekšējās informācijas izpaušanas prettiesiskais raksturs –

³⁰¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2007/46/EK (2007. gada 5. septembris), ar ko izveido sistēmu mehānisko transportlīdzekļu un to piekabju, kā arī tādiem transportlīdzekļiem paredzētu sistēmu, sastāvdaļu un atsevišķu tehnisku vienību apstiprināšanai ("pamatdirektīva") (OV 2007, L 263, 1. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Komisijas 2012. gada 10. decembra Regulu (ES) Nr. 1229/2012 (OV 2012, L 353, 1. lpp.).

³⁰² Saskaņā ar Direktīvas 2007/46 18. panta 1. punktu.

³⁰³ Saskaņā ar Direktīvas 2007/46 26. panta 1. punktu.

³⁰⁴ Direktīvas 1999/44 2. panta 2. punkta d) apakšpunkts.

³⁰⁵ Regulas Nr. 715/2007 5. panta 2. punkts.

³⁰⁶ Saskaņā ar Direktīvas 1999/44 3. panta 6. punktu.

³⁰⁷ Šajā sadaļā jānorāda arī uz 2022. gada 20. septembra spriedumu **VD un SR** (C-339/20 un C-397/20, [EU:C:2022:703](#)). Šis spriedums ir izklāstīts III.4.b. sadaļā "Personas datu apstrāde finanšu nozarē".

Izņēmumi – Regula (ES) Nr. 596/2014 – 10. pants – Iekšējās informācijas izpaušana, izpildot parastos profesionālos pienākumus – 21. pants – Iekšējās informācijas izpaušana žurnālistikas nolūkiem – Preses brīvība un vārda brīvība – Žurnālista veikta informācijas par gaidāmo raksta publicēšanu presē izpaušana vienam no saviem parastajiem avotiem

Vairākus gadus A strādāja par žurnālistu dažādos Lielbritānijas dienas laikrakstos. Savā profesionālajā darbībā viņš publicēja rakstus, kuros tika atspoguļotas tirgus baumas, – divi no šiem rakstiem konkrēti attiecās uz vērtspapīriem, kuru tirdzniecība tika atļauta *Euronext*, un šie raksti tika publicēti *Daily Mail* tīmekļvietnē.

Proti, pirmajā no šiem rakstiem bija norādīts uz iespējamo sabiedrības *LVMH* pārņemšanas piedāvājumu, saskaņā ar ko notiktu sabiedrības *Hermès* vērtspapīru iegāde. Nākamajā dienā pēc šīs publikācijas šo vērtspapīru cena pieauga akciju tirgus sesijas laikā. Savukārt otrajā rakstā bija norādīts, ka sabiedrības *Maurel & Prom* vērtspapīri varētu būt pārņemšanas piedāvājuma priekšmets. Nākamajā dienā pēc šī raksta publicēšanas tirgus slēgšanas brīdī šo akciju cena ievērojami palielinājās.

Autorité des marchés financiers (AMF) (Finanšu tirgus uzraudzības iestāde, Francija) veiktajā izmeklēšanā tika atklāts, ka neilgi pirms šo abu strīdīgo rakstu publicēšanas atsevišķas personas, kas ir Lielbritānijas rezidenti, bija izdevušas rīkojumus iegādāties sabiedrību *Hermès* un *Maurel & Prom* vērtspapīrus, bet pēc minēto rakstu publicēšanas tās savas nostājas mainīja. Pārmetot A, ka viņš divām personām ir izpaudis iekšēju informāciju par gaidāmo tādu divu rakstu publicēšanu, kuros ir atspoguļotas baumas par pārņemšanas piedāvājumu iesniegšanu attiecībā uz iepriekš minēto sabiedrību vērtspapīriem, *AMF* Sankciju komisija uzlika viņam naudas sodu 40 000 EUR.

Virspalātā pasludinātajā spriedumā Tiesa spriež par jēdzienu "iekšēja informācija" direktīvu par iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu un tirgus manipulācijām³⁰⁸ izpratnē attiecībā uz informāciju par gaidāmu raksta, kurā ir atspoguļotas tirgus baumas par finanšu instrumentu emitentu, publicēšanu presē, it īpaši attiecībā uz precizitātes prasību, kas nepieciešama iekšējās informācijas kvalificēšanas mērķiem. Tā arī precizē nosacījumus, ar kādiem var uzskatīt, ka šādas žurnālista veiktas informācijas izpaušana vienam no viņa parastajiem informācijas avotiem ir notikusi žurnālistikas nolūkiem un ir likumīga Regulas par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu izpratnē³⁰⁹.

Tiesas vērtējums

Vispirms attiecībā uz prasību par precizitāti, kas ir nepieciešama, lai informāciju kvalificētu kā iekšēju informāciju, Tiesa norāda, ka informācijai ir precīzs raksturs, ja no katra atsevišķa gadījuma vērtējuma izriet, ka tā norāda uz notikumu, par kuru var pamatoti uzskatīt, ka tas notiks, un, ja tā ir pietiekami precīza, lai no tās varētu secināt šī notikuma iespējamo ietekmi uz attiecīgo finanšu instrumentu cenām. Turklāt šo raksturu principā nevar izslēgt tikai tādēļ vien, ka informācija ietilpst tādas konkrētas informācijas kategorijā kā informācija par gaidāmu tādu rakstu publicēšanu, kuros ir atspoguļotas tirgus baumas. Šajā ziņā, ņemot vērā, ka baumas raksturo nenoteiktības pakāpe, ir jāņem vērā minēto baumu satura precizitātes pakāpe, kā arī šo baumu izplatījušā avota ticamība. Tāpat arī žurnālista, kas parakstījis publicēto rakstu, kā arī preses izdevuma, kas nodrošinājis šī raksta publicēšanu, atpazīstamība un reputācija var tikt uzskatīta par noteicošo atkarībā no lietas apstākļiem, jo šie elementi ļauj novērtēt attiecīgo baumu ticamību.

³⁰⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/6/EK (2003. gada 28. janvāris) par iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu un tirgus manipulācijām (tirgus ļaunprātīgu izmantošanu) (OV 2003, L 96, 16. lpp.) 1. panta 1. punkts, Komisijas Direktīvas 2003/124/EK (2003. gada 22. decembris), ar ko Direktīvu 2003/6/EK īsteno attiecībā uz iekšējās informācijas definīciju un publisku izziņošanu, kā arī tirgus manipulācijas definīciju (OV 2003, L 339, 70. lpp.), 1. panta 1. punkts.

³⁰⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 596/2014 (2014. gada 16. aprīlis) par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu (tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regula) un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/6/EK un Komisijas Direktīvas 2003/124/EK, 2003/125/EK un 2004/72/EK (OV 2014, L 173, 1. lpp.).

Tādējādi informācija par gaidāmu raksta, kurā ir atspoguļotas tirgus baumas attiecībā uz finanšu instrumentu emitentu, publicēšanu presē, var būt "precīza rakstura" informācija. Tam, ka šajā preses publikācijā ir norādīta cena, par kādu tiks iegādāti šī emitenta vērtspapīri saistībā ar iespējamo pārņemšanas piedāvājumu, kā arī minēto rakstu parakstījušā žurnālista un tā preses izdevuma identitātei, kas nodrošinājis tā publicēšanu, ir nozīme, lai novērtētu šo raksturu, ja šie elementi ir izpausti pirms šīs publikācijas. Ar šīs publikācijas faktisko ietekmi uz tajā minēto vērtspapīru cenu, lai gan tā var būt minētās informācijas precīzā rakstura *ex post* pierādījums, vien nav pietiekami, lai, neveicot citu pirms minētās publikācijas zināmu vai izpaustu elementu pārbaudi, konstatētu šādu precīzu raksturu.

Turpinājumā attiecībā uz to, ka žurnālists izpauž iekšējo informāciju vienam no saviem parastajiem informācijas avotiem, Tiesa uzsver, ka vārdi "žurnālistikas nolūkiem"³¹⁰ attiecas ne tikai uz informācijas izpaušanu, publicējot informāciju, bet arī uz informāciju, kas iekļaujas procesā, kura rezultātā notiek šāda publicēšana. Lai tiktu ievērots Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 11. pantā nostiprinātās preses brīvības un vārda brīvības nozīmīgums demokrātiskā sabiedrībā, šie jēdzieni ir jāinterpretē plaši. Līdz ar to izpaušana saistībā ar žurnālista veiktu izpētes darbu publikācijas sagatavošanai var būt informācijas izpaušana žurnālistikas nolūkiem.

Līdz ar to žurnālists ir izpaudis informāciju par gaidāmu viņa parakstīta raksta, kurā ir atspoguļotas tirgus baumas, publicēšanu presē, "žurnālistikas nolūkiem", ja šī izpaušana ir nepieciešama, lai ļautu veikt žurnālistikas darbību, kas ietver izpētes darbus publikācijas sagatavošanai.

Visbeidzot Tiesa uzsver, ka regulas par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu normas attiecībā uz informācijas izpaušanu vai izplatīšanu plašsaziņas līdzekļos³¹¹ nav autonomas pamats, atkāpjoties no šīs regulas normas par iekšējās informācijas nelikumīgu izpaušanu³¹², lai noteiktu iekšējās informācijas izpaušanas žurnālistikas nolūkiem likumīgumu vai nelikumīgumu. Šajā pēdējā minētajā tiesību normā paredzētais izņēmums no šādas informācijas izpaušanas aizlieguma tomēr ir jāinterpretē tādējādi, lai saglabātu pirmās minētās tiesību normas lietderīgo iedarbību, ņemot vērā tās mērķi, proti, it īpaši Hartas 11. pantā garantētās preses brīvības un vārda brīvības ievērošanu citos plašsaziņas līdzekļos. Tādējādi žurnālista veikta iekšējās informācijas izpaušana ir likumīga, ja tā tiek uzskatīta par nepieciešamu viņa profesijas veikšanai un par tādu, ar kuru tiek ievērots samērīguma princips. Šādas izpaušanas nepieciešamības un samērīguma vērtējumam ir jāatbilst Hartā noteiktajām prasībām³¹³.

Līdz ar to, pirmkārt, attiecībā uz prasību, ka šādai izpaušanai ir jābūt nepieciešamai žurnālistikas darbības veikšanai, ir jāpārbauda, vai šī izpaušana ir pārsniegusi to, kas bija nepieciešams, lai pārbaudītu apstrīdētajā publikācijā ietverto informāciju. It īpaši, runājot par informācijas par tirgus baumām pārbaudi, ir jāizvērtē, vai žurnālistam bija nepieciešams izpaust trešai personai ne vien attiecīgo baumu saturu kā tādu, bet arī specifisku informāciju par gaidāmu tāda raksta publicēšanu, kurā ir atspoguļotas šīs baumas.

Otrkārt, lai noteiktu, vai šāda izpaušana ir samērīga, ir jāņem vērā šāda aizlieguma iespējamā preventīvā iedarbība žurnālistikas darbības veikšanai, tostarp izpētes darbu publikācijas sagatavošanai, ko šādas izpaušanas aizliegums radītu, kā arī jāpārbauda, vai, izpaužot attiecīgo informāciju, žurnālists ir rīkojies, ievērojot viņa profesiju reglamentējošos noteikumus³¹⁴. Turklāt ir

³¹⁰ Regulas Nr. 596/2014 21. pants.

³¹¹ Regulas Nr. 596/2014 21. pants.

³¹² Regulas Nr. 596/2014 10. pants.

³¹³ Hartas 52. panta 1. punkts.

³¹⁴ Regulas Nr. 596/2014 21. pants.

jāņem vērā arī attiecīgās iekšējās informācijas izpaušanas negatīvā ietekme uz finanšu tirgu integritāti. It īpaši, tā kā iekšējās informācijas ļaunprātīga izmantošana tika veikta pēc šīs izpaušanas, tā var izraisīt finansiālus zaudējumus citiem ieguldītājiem un vidējā termiņā – uzticēšanās zaudēšanu finanšu tirgiem.

No tā izriet, ka iekšējās informācijas izpaušana kaitē ne vien atsevišķu ieguldītāju privātajām interesēm, bet – vispārīgāk – arī uz sabiedrības interesēm nodrošināt pilnīgu un atbilstīgu tirgus pārskatāmību, lai aizsargātu tās integritāti un garantētu visu ieguldītāju uzticēšanos. Līdz ar to iesniedzējtiesai ir jāņem vērā arī tas, ka sabiedrības intereses, kuras var būt aizsargātas ar šādu izpaušanu, ir pretrunā ne tikai privātajām interesēm, bet arī tāda paša rakstura interesēm.

5. Administratīvā sadarbība nodokļu jomā

2022. gada 8. decembra spriedums (virspalāta) Orde van Vlaamse Balies u.c. (C-694/20, [EU:C:2022:963](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Administratīvā sadarbība nodokļu jomā – Obligātā automatiskā informācijas apmaiņa saistībā ar ziņojamām pārrobežu shēmām – Direktīva 2011/16/ES, kas grozīta ar Direktīvu (ES) 2018/822 – 8.ab panta 5. punkts – Spēkā esamība – Advokāta profesionālais noslēpums – Advokātam–starpniekam, uz kuru attiecas pienākums glabāt profesionālo noslēpumu, piemērojamais atbrīvojums no ziņošanas pienākuma – Šī advokāta–starpnieka pienākums paziņot ikvienam citam starpniekam, kas nav viņa klients, tam saistošos ziņošanas pienākumus – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 47. pants

Attiecībā uz dalībvalstu nodokļu iestāžu administratīvo sadarbību ar grozījumu Direktīvā 2011/16³¹⁵, kas izdarīts ar Direktīvu 2018/822, starpniekiem, kas piedalās iespējami agresīvā pārrobežu nodokļu plānošanas shēmā, tika ieviests pienākums veikt ziņošanu kompetentajām iestādēm³¹⁶. Šis ziņošanas pienākums tādējādi attiecas uz ikvienu, kas piedalās šādu shēmu īstenošanas plānošanā, popularizēšanā, organizēšanā vai vadīšanā, kā arī uz ikvienu, kas saistībā ar tām sniedz atbalstu vai konsultācijas, un, ja tādu nav, uz pašu nodokļu maksātāju.

Saskaņā ar citu grozītās Direktīvas 2011/16 normu³¹⁷ katra dalībvalsts var veikt pasākumus, kas vajadzīgi, lai šajās shēmās iesaistītajiem starpniekiem, kuriem ir saistošs profesionālais noslēpums, piešķirtu tiesības uz atbrīvojumu no ziņošanas pienākuma, ja šis pienākums būtu pretrunā minētajam profesionālajam noslēpumam, kas piemērojams saskaņā ar valsts tiesībām. Šādos apstākļos attiecīgā dalībvalsts nodrošina, ka šiem starpniekiem ir pienākums nekavējoties paziņot ikvienam citam starpniekam vai – ja šāda starpnieka nav – attiecīgajam nodokļu maksātājam par tiem saistošajiem ziņošanas pienākumiem. Tomēr starpniekiem, uz kuriem attiecas profesionālais noslēpums, atbrīvojumu no ziņošanas pienākuma var piešķirt, tikai ciktāl tie darbojas saskaņā ar attiecīgajiem valsts tiesību aktiem, kuros definēta viņu profesija.

Lai izpildītu prasības, kas ieviestas ar Direktīvu 2018/822, un lai nodrošinātu, ka profesionālais noslēpums neliedz veikt nepieciešamos paziņojumus, Flandrijas tiesiskā regulējuma par

³¹⁵ Padomes Direktīvas 2011/16/ES (2011. gada 15. februāris) par administratīvu sadarbību nodokļu jomā un ar ko atceļ Direktīvu 77/799/EEK (OV 2011, L 64, 1. lpp.), kas grozīta ar Padomes Direktīvu (ES) 2018/822 (2018. gada 25. maijs), ar ko attiecībā uz obligāto automatisko informācijas apmaiņu nodokļu jomā saistībā ar ziņojamām pārrobežu shēmām groza Direktīvu 2011/16/ES (OV 2018, L 139, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – “grozītā Direktīva 2011/16”).

³¹⁶ Grozītās Direktīvas 2011/16 8.ab panta 1. punkts, kas iekļauts ar Direktīvu 2018/822.

³¹⁷ Grozītās Direktīvas 2011/16 8.ab panta 5. punkts, kas iekļauts ar Direktīvu 2018/822.

administratīvo sadarbību nodokļu jomā, ar ko transponēta minētā direktīva, normās tostarp ir paredzēts, ka starpniekam, kad viņam ir pienākums glabāt profesionālo noslēpumu, rakstveidā un norādot iemeslus, ir jāinformē cits starpnieks vai citi starpnieki par to, ka viņš nevar izpildīt ziņošanas pienākumu, un šis pienākums automātiski jānovirza citam starpniekam vai citiem starpniekiem.

Orde van Vlaamse Balies (Flandrijas Advokātu kolēģija), *Belgian Association of Tax Lawyers* ³¹⁸, kā arī trīs advokāti apstrīd šo advokātam, kurš rīkojas kā starpnieks, uzlikto paziņošanas pienākumu. Proti, būtu neiespējami izpildīt šo paziņošanas pienākumu, nepārkāpjot advokātiem saistošo profesionālo noslēpumu. Turklāt minētais paziņošanas pienākums neesot nepieciešams, ja klients, kuram palīdz vai nepalīdz advokāts, pats var informēt pārējos starpniekus un lūgt tos izpildīt ziņošanas pienākumu. Tādējādi prasītāji vērsās *Grondwettelijk Hof* (Konstitucionālā tiesa, Beļģija) ar lūgumu apturēt attiecīgo valsts tiesību normu izpildi, kā arī tās pilnīgi vai daļēji atcelt.

Iesniedzējtiesa jautā Tiesai par grozītās Direktīvas 2011/16 normas ³¹⁹ par paziņošanas pienākumu spēkā esamību.

Spriedumā Tiesa virspalātas sastāvā šo tiesību normu ir atzinusi par spēkā neesošu, ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas ³²⁰ 7. pantu, jo tās piemērošanas rezultātā, ko veic dalībvalstis, advokātam, kas darbojas kā starpnieks, ja viņš ir atbrīvots no ziņošanas pienākuma tam saistošā profesionālā noslēpuma dēļ, nekavējoties ir jāpaziņo ikvienam citam starpniekam, kurš nav viņa klients, par ziņošanas pienākumiem, kas viņam ir saistoši.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa precizē, ka jautājums, ņemot vērā Hartas 7. un 47. pantu, uz grozītajā Direktīvā 2011/16 paredzētā paziņošanas pienākuma spēkā esamību attiecas tikai tad, ja advokātam, kas darbojas kā starpnieks, ir jāveic paziņošana citam starpniekam, kas nav viņa klients. Proti, ja advokāts–starpnieks veic paziņošanu savam klientam neatkarīgi no tā, vai tas ir cits starpnieks vai attiecīgais nodokļu maksātājs, ar šo paziņošanu nevar tikt apdraudēta attiecīgo Hartā garantēto tiesību un brīvību ievērošana.

Lai pārbaudītu paziņošanas pienākuma spēkā esamību, Tiesa interpretē Hartas 7. pantu, ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru par attiecīgo tiesību normu, proti, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas ³²¹ 8. pantu. Saskaņā ar šo judikatūru pēdējais minētais pants aizsargā jebkādas sarakstes starp indivīdiem konfidencialitāti un piešķir pastiprinātu aizsardzību saziņai starp advokātiem un to klientiem. Tiesa no tā secina, ka Hartas 7. pants garantē ne tikai aizstāvības darbību, bet arī juridisko konsultāciju noslēpumu gan attiecībā uz to saturu, gan uz pašu faktu, ka tās ir notikušas. Tāpēc, izņemot ārkārtas situācijas, personām, kuras konsultējas ar advokātu, ir jābūt tiesiskajai palāvēībai, ka viņu advokāts bez viņu piekrišanas nevienam neizpauž informāciju, ka tās ir konsultējušās ar šo advokātu.

Šo advokātu profesionālajam noslēpumam piešķirto aizsardzību pamato advokātiem demokrātiskā sabiedrībā uzticētais būtiskais uzdevums, proti, personu aizstāvība. Šis uzdevums ietver prasību, ka ikvienam ir jābūt iespējai brīvi vērsties pie advokāta, lai neatkarīgi saņemtu juridiskus atzinumus, vienlaikus paļaujoties uz viņa lojalitāti.

Grozītajā Direktīvā 2011/16 skaidri paredzētais pienākums advokātam–starpniekam, kurš ir atbrīvots no ziņošanas pienākuma, nekavējoties paziņot citiem starpniekiem, kas nav viņa klienti, par tiem

³¹⁸ Beļģijas Nodokļu juristu apvienība.

³¹⁹ Grozītās Direktīvas 2011/16 8.ab panta 5. punkts.

³²⁰ Turpmāk tekstā – “Harta”.

³²¹ Romā 1950. gada 4. novembrī parakstītā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija.

saistošajiem ziņošanas pienākumiem noteikti izraisa to, ka šie citi starpnieki uzzina paziņojušā advokāta–starpnieka identitāti, viņa vērtējumu, saskaņā ar kuru par konkrēto shēmu ir jāziņo, kā arī to, ka ar viņu šajā ziņā ir notikušas konsultācijas. Tiesa konstatē, ka tas izraisa iejaukšanos Hartas 7. pantā garantētajās tiesībās uz advokātu un to klientu saziņas neaizskaramību. Turklāt šis paziņošanas pienākums netieši rada citu iejaukšanos šajās pašās tiesībās, kas izriet no tā, ka trešās personas–starpnieki, kuriem ir šādi paziņots, ir izpaudušas nodokļu administrācijai advokāta–starpnieka identitāti un to, ka ar viņu ir notikusi konsultēšanās.

Attiecībā uz šādas iejaukšanās iespējamu attaisnojumu Tiesa atgādina, ka tiesībām uz advokātu un viņu klientu saziņas neaizskaramību var tikt noteikti izmantošanas ierobežojumi, ciktāl šie ierobežojumi ir paredzēti tiesību aktos, ar tiem tiek respektēta minēto tiesību būtība un, ievērojot samērīguma principu, tie ir nepieciešami un patiešām atbilst Savienības atzītajiem vispārējo interešu mērķiem vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.

Šajā lietā Tiesa konstatē, ka ir ievērots gan tiesiskuma princips, gan tiesību uz advokātu un viņu klientu saziņas neaizskaramību būtība.

Attiecībā uz iejaukšanās samērīgumu Tiesa norāda, ka 2018. gadā izdarītie grozījumi Direktīvā 2011/16 ir daļa no starptautiskas sadarbības nodokļu jomā ar mērķi veicināt izvairīšanās no nodokļu maksāšanas un krāpšanas nodokļu jomā riska novēršanu, kas ir Savienības atzīti vispārējo interešu mērķi.

Tomēr, pat pieņemot, ka advokātam, uz kuru attiecas profesionālais noslēpums, saistošais paziņošanas pienākums patiešām var veicināt agresīvas nodokļu plānošanas apkaršanu un izvairīšanās no nodokļu maksāšanas un krāpšanas nodokļu jomā riska novēršanu, tas nav nepieciešams, lai sasniegtu šos mērķus un it īpaši – lai nodrošinātu, ka informācija par pārrobežu shēmām tiktu nodota kompetentajām iestādēm. Proti, visiem starpniekiem minētā informācija principā ir jāpaziņo šīm iestādēm. Tātad neviens starpnieks nevar lietderīgi apgalvot, ka viņš nav zinājis par direktīvā skaidri noteiktajiem ziņošanas pienākumiem, kas tam ir saistoši tieši un individuāli.

Turklāt, tā kā ikviens starpnieks tiek atbrīvots no ziņošanas pienākuma tikai ar nosacījumu, ka viņš var pierādīt, ka to jau ir izpildījis cits starpnieks, nav jābaidās, ka starpnieki, neveicot pārbaudi, paļausies, ka advokāts–starpnieks veic prasīto ziņošanu. Bez tam, paredzot, ka profesionālais noslēpums var izraisīt atbrīvošanu no ziņošanas pienākuma, direktīvā advokāts–starpnieks ir padarīts par personu, no kuras citi starpnieki nevar *a priori* gaidīt nekādu tādu iniciatīvu, kas viņus atbrīvotu no viņu pašu ziņošanas pienākumiem.

Attiecībā uz to, ka informētās trešās personas–starpnieki nodokļu administrācijai ir izpaudušas advokāta–starpnieka identitāti un to, ka ar viņu ir notikusi konsultēšanās, Tiesa norāda, ka šī izpaušana arī nešķiet nepieciešama direktīvas mērķu sasniegšanai. Proti, citiem starpniekiem, uz kuriem neattiecas profesionālais noslēpums, saistošais ziņošanas pienākums un, ja šādu starpnieku nav, attiecīgajam nodokļu maksātājam saistošais ziņošanas pienākums principā garantē, ka nodokļu administrācija tiek informēta. Turklāt nodokļu administrācija pēc šādas informācijas saņemšanas attiecīgo nodokļu maksātāju var tieši lūgt sniegt papildu informāciju – un viņš tad varēs vērsties pie sava advokāta pēc palīdzības – vai kontrolēt šī nodokļu maksātāja nodokļu situāciju.

Tiesa nospriež, ka ar grozītajā Direktīvā 2011/16 paredzēto paziņošanas pienākumu ir pārkāptas Hartas 7. pantā garantētās tiesības uz saziņas starp advokātu un viņa klientu neaizskaramību, ciktāl tajā būtībā ir paredzēts, ka advokātam–starpniekam, uz kuru attiecas profesionālais noslēpums, ir jāpaziņo ikvienam citam starpniekam, kas nav viņa klients, par tam saistošajiem ziņošanas pienākumiem.

Turklāt Tiesa noraida Hartas 47. panta piemērojamību šajā lietā, ņemot vērā, ka tā nozīmē saikni ar tiesvedību. Tomēr šajā lietā šādas saiknes nav, jo paziņošanas pienākums rodas agrīnā stadijā, vēlākais, kad paziņojamā pārrobežu shēma tikko ir izstrādāta un gatava īstenošanai, tātad ārpus

tiesvedības vai tās sagatavošanas. Tātad paziņošanas pienākums, kas attiecas uz advokātu-
starpnieku, kuram ir saistošs profesionālais noslēpums, un kas aizstāj ziņošanas pienākumu, nerada
iejaukšanos Hartas 47. pantā garantētajās tiesībās uz lietas taisnīgu izskatīšanu.

XIV. Ekonomikas un monetārā politika

2022. gada 13. septembra spriedums Banka Slovenije (C-45/21, [EU:C:2022:670](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Eiropas Centrālo banku sistēma – Valsts centrālā banka – Direktīva 2001/24/EK – Kredītiestāžu reorganizācija un likvidācija – Reorganizācijas pasākumu pieņemšanas izraisītā kaitējuma atlīdzināšana – LESD 123. pants un protokola (Nr. 4) par Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem 21.1. pants – Aizliegums eurozonas dalībvalstīm izmantot monetāro finansēšanu – LESD 130. pants un šā protokola 7. pants – Neatkarība – Konfidencialas informācijas izpaušana

Pēc pasaules finanšu krīzes *Banka Slovenije* (Slovēnijas Centrālā banka) ar valsts tiesību aktiem tika pilnvarota anulēt konkrētus finanšu instrumentus, ja to uzturēšana spēkā kredītiestādei rada maksātnespējas risku un apdraud finanšu sistēmu kopumā³²². Pēc tam ar likumu tika ieviesti divi atsevišķi, alternatīvi šīs centrālās bankas atbildības režīmi saistībā ar zaudējumiem, kas nodarīti anulēto finanšu instrumentu bijušajiem turētājiem.

Pirmkārt, šāda atbildība principā var iestāties, ja konstatēts, ka finanšu instrumenta anulēšana nebija uzskatāma par nepieciešamu pasākumu vai ka nav ievērots princips, ka nevienu kreditoru nevar nostādīt nelabvēlīgākā situācijā nekā maksātnespējas gadījumā. Tomēr Slovēnijas Centrālā banka var tikt atbrīvota no atbildības, ja tā pierāda, ka tā pati vai personas, kuras tā pilnvarojusi rīkoties tās vārdā, ir rīkojušās ar nepieciešamo piesardzību. Otrkārt, fiziskās personas, kuras iepriekš bijušas anulētā finanšu instrumenta turētāji un kuru ikgadējie ieņēmumi ir mazāki par konkrētu sliekšni, var saņemt šīs centrālās bankas izmaksātu paūšanu atlīdzinājumu.

Likumā paredzēts, ka šo atbildības režīmu piemērošanas izmaksas tiek segtas, vispirms izmantojot speciālās rezerves, kurās kopš 2019. gada 1. janvāra tiek ieskaitīta Slovēnijas Centrālā bankas gūtā peļņa, pēc tam – līdz 50 % no tās vispārīgajām rezervēm un visbeidzot – ar aizdevumu no Slovēnijas iestādēm.

Slovēnijas Centrālā banka iesniedza *Ustavno sodišče* (Konstitucionālā tiesa, Slovēnija) pieteikumu, ar kuru lūdza pārbaudīt šā likuma atbilstību konstitūcijai un kurā tā citastarp apgalvoja, ka ar to izveidotie atbildības režīmi nav saderīgi ar Savienības tiesību normām. Šādos apstākļos minētā tiesa nolēma uzdot Tiesai jautājumus – citastarp par to, vai šie režīmi ir saderīgi ar diviem pamatprincipiem, uz kuriem balstīta Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS), proti, aizliegumu izmantot monetāro finansēšanu³²³ un centrālās bankas neatkarības principu³²⁴.

Ar šo spriedumu, kas pasludināts virspalātas sastāvā, Tiesa nospiež, ka aizliegums izmantot monetāro finansēšanu pieļauj tādu atbildības režīmu, kurā paredzēts, ka centrālās bankas atbildība iestājas sakarā ar to, ka tā nav ievērojusi noteikumus, kuros reglamentēta tādu uzdevumu veikšana, kuri tai uzticēti valsts tiesību aktos, ja šī centrālā banka ir atzīstama par atbildīgu vienīgi tad, ja tā pati vai personas, kuras tā pilnvarojusi rīkoties savā vārdā, ir nopietni pārkāpušas piesardzības pienākuma ievērošanu. Savukārt šis aizliegums nepieļauj tādu tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru valsts

³²² Runa ir par reorganizācijas pasākumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/24/EK (2001. gada 4. aprīlis) par kredītiestāžu reorganizāciju un likvidāciju (OV 2001, L 125, 15. lpp.) izpratnē. Tiesa jau ir spriedusi divos gadījumos saistībā ar šiem reorganizācijas pasākumiem Slovēnijā un to īstenošanu, tomēr par jautājumiem, kas ļoti atšķiras no šajā lietā aplūkojamajiem jautājumiem (spriedumi, 2016. gada 19. jūlijs, *Kotnik u.c.* (C-526/14, [EU:C:2016:570](#)), kā arī 2020. gada 17. decembris, *Komisija/Slovēnija (ECB arhīvi)* (C-316/19, [EU:C:2020:1030](#))).

³²³ Tā noteikts LESD 123. pantā un protokola (Nr. 4) par Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem (turpmāk tekstā – "protokols par ECBS un ECB") 21. pantā.

³²⁴ Tas izriet no LESD 130. panta un protokola par ECBS un ECB 7. panta.

centrālās bankas atbildība iestājas tikai tādēļ, ka tā ir anulējusi finanšu instrumentus. Turklāt neatkarības princips nepieļauj tādu atbildības režīmu, ko var saprast tādējādi, ka valsts centrālā banka ir atbildīga par summu, kas varētu ietekmēt tās spēju iedarbīgi veikt savus uzdevumus un kas tiek finansēta iepriekš minētajos veidos.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa izvērtē tādu atbildības režīmu kā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu aprakstītie saderīgumu ar aizliegumu izmantot monetāro finansēšanu. Šajā ziņā tā vispirms konstatē, ka kredītiestāžu reorganizācijas pasākumu Direktīvas 2001/24 izpratnē īstenošana nav uzskatāma par uzdevumu, kas saskaņā ar Savienības tiesību normām uzticēti ECBS kopumā vai – konkrēti – valstu centrālajām bankām. Tomēr Savienības tiesību sistēmā ECBS ir oriģināls juridisks veidojums, kurš sadarbības nolūkā cieši sasaista valstu iestādes, proti, valstu centrālās bankas, un vienu Savienības iestādi, proti, Eiropas Centrālo banku. Šajā ļoti integrētajā sistēmā, kurā valstu centrālās bankas vienlaikus ir valsts iestādes un iestādes, kas darbojas ECBS ietvaros, valstu centrālās bankas var veikt arī uzdevumus, kas nav minēti protokolā par ECBS un ECB³²⁵. Tomēr tās šādus uzdevumus veic uz savu atbildību un risku, un konkrētos šīs atbildības iestāšanās veidus reglamentē attiecīgie valsts tiesību akti. Attiecīgās dalībvalsts ziņā ir formulēt nosacījumus, ar kādiem var iestāties šīs valsts centrālās bankas atbildība, ja tā īsteno reorganizācijas pasākumu Direktīvas 2001/24 izpratnē gadījumā, kad šī centrālā banka ir izraudzīta par kompetento iestādi, kas īsteno šādu pasākumu. Tomēr, īstenojot šo kompetenci, dalībvalstīm ir jāievēro pienākumi, kas izriet no Savienības tiesību normām.

Šajā ziņā Savienības tiesību aktos valsts centrālajai bankai ir aizliegts nodrošināt jebkādu finansējumu publiskā sektora saistību segšanai attiecībā pret trešām personām.

Tātad principā nav uzskatāms, ka valsts centrālās bankas atbildības iestāšanās tāpēc, ka tā, veicot uzdevumu, kas tai uzticēts valsts tiesību aktos, nav ievērojusi noteikumus, kuros reglamentēta šā uzdevuma veikšana, nozīmētu, ka tādējādi tiek finansētas publiskā sektora saistības attiecībā pret trešām personām. Šādā gadījumā atlīdzinājums trešām personām, kurām nodarīti zaudējumi, ir uzskatāms par šīs centrālās bankas darbību sekām, nevis par iepriekš pastāvējušu saistību, ko būtu uzņēmušās pārējās publiskās iestādes, izpildi attiecībā pret trešām personām. Turklāt parasti nav uzskatāms, ka šādu finansēšanu būtu tieši izraisījuši attiecīgās dalībvalsts pārējo publisko iestāžu apstiprināti pasākumi, un tātad principā nav tā, ka šāds finansējums šīm publiskajām iestādēm dotu iespēju uzņemties saistības segt izdevumus, izvairoties no stimula ievērot pareizu budžeta politiku³²⁶. Tomēr, ņemot vērā augsto sarežģītības pakāpi un steidzamību, kas piemīt reorganizācijas pasākumu īstenošanai Direktīvas 2001/24 izpratnē, šāda atbildība nevar iestāties, ja nav ieviestas prasības, ka piesardzības pienākuma neievērošana, kas tiek pārvesta centrālajai bankai, ir bijusi nopietna.

Savukārt atbildības režīms, kas piemērojams jau tādēļ, ka valsts centrālā banka ir veikusi uzdevumu, kas tai uzticēts ar valsts tiesību aktiem, pat ja tā ir pilnīgi ievērojusi noteikumus, kas tai ir saistoši šajā ziņā, nozīmē, ka tiek finansētas publiskā sektora saistības attiecībā pret trešām personām. Lai gan dalībvalsts likumdevējam ir iespējams nodrošināt – atbilstoši šā likumdevēja izdarītajām izvēlēm – atlīdzinājumu par attiecīgās centrālās bankas lēmumu nenovēršamām sekām, ir konstatējams, ka tādējādi tas uzliek pienākumu veikt maksājumu, kas tieši izriet no tā izdarītajām politiskajām izvēlēm, nevis no veida, kādā centrālā banka veic savus uzdevumus. Tātad ir uzskatāms: tas, ka valsts centrālā banka veic šādu atlīdzinājuma samaksu – ar segumu no tās pašu kapitāla –, izraisa to, ka tā attiecīgās dalībvalsts pārējo publisko iestāžu vietā uzņemas finansēt saistības, kas gulstas uz publisko sektoru valsts tiesību aktu piemērošanas gaitā, bet tas ir pretrunā Savienības tiesību normām.

³²⁵ Atbilstoši protokola par ECBS un ECB 14.4. pantam.

³²⁶ Tas ir pretrunā LESD 123. panta 1. punkta mērķim.

Otrām kārtām, Tiesa precizē valsts centrālās bankas neatkarības principa tvērumu gadījumā, ja iestājas tās atbildība par summu, kas varētu ietekmēt tās spēju iedarbīgi izpildīt savus uzdevumus. Tāda atbildības režīma izveidi, kas attiecas uz uzdevumu, kurš tai uzticēts ar valsts tiesību aktiem, pašu par sevi gan nevar uzskatīt par nesaderīgu ar centrālo banku neatkarību. Tomēr šajā nolūkā pieņemtās dalībvalsts tiesību normas nevar attiecīgās valsts centrālo banku nostādīt situācijā, kas jebkādā veidā apdraudētu tās spēju neatkarīgi paveikt uzdevumu, kas ietilpst ECBS kompetencē.

Lai piedalītos kāda ECBS pamatuzdevuma, proti, Savienības monetārās politikas īstenošanā, šķiet nenovēršami, ka valstu centrālās bankas veido rezerves. Šajā kontekstā valsts centrālās bankas vispārīgo rezervju izmantošana apmērā, kas varētu ietekmēt tās spēju iedarbīgi veikt savus uzdevumus ECBS ietvaros, apvienojumā ar nespēju no jauna un patstāvīgi izveidot šīs rezerves, tādēļ ka visa tās peļņa sistemātiski tiktu izmantota tās nodarīto zaudējumu atlīdzināšanai, varētu padarīt šo centrālo banku atkarīgu no politiskajām iestādēm, bet tas ir pretrunā Savienības tiesību normām. Konkrētāk – tā tas būtu apstākļos, kad valsts centrālajai bankai ir likumisks pienākums noslēgt ar attiecīgās dalībvalsts pārējām publiskajām iestādēm aizdevuma līgumu, ja ar rezervēm saistītie finansējuma resursi tiktu izsmelti.

Tātad, ja tādām tiesiskajām regulējumiem kā pamatlietā aplūkojamais piemīt tikai šīs iezīmes, tas šo centrālo banku nostāda situācijā, kurā tā potenciāli ir pakļauta politiskajam spiedienam, lai gan LESD 130. panta un protokola par ECBS un ECB 7. panta mērķis ir – gluži pretēji – pasargāt ECBS no jebkāda politiskā spiediena, lai tā varētu iedarbīgi sasniegt tai uzticēto uzdevumu mērķus, neatkarīgi izmantojot tai šajā ziņā ar primāro tiesību aktiem piešķirtās speciālās pilnvaras.

XV. Sociālā politika ³²⁷

1. Darba laika organizēšana

2022. gada 24. februāra spriedums Glavnā direktīva "Pozharna bezopasnost i zashtita na naselenieto" (C-262/20, [EU:C:2022:117](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Sociālā politika – Darba laika organizēšana – Direktīva 2003/88/EK – 8. pants – 12. panta a) punkts – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. un 31. pants – Parastā nakts darba laika saīsināšana salīdzinājumā ar parasto dienas darba laiku – Publiskā un privātā sektora darba ņēmēji – Vienlīdzīga attieksme

"Ugunsdrošības un civilās aizsardzības" galvenās pārvaldes, kas ir piesaistīta Bulgārijas Iekšlietu ministrijai, ugunsdzēsības dienesta darbinieks VB vairākus gadus veica nakts darbu. Uzskatot, ka viņam ir tiesības uz nakts darba stundu pārrēķinu tādējādi, ka septiņas nakts darba stundas esot bijušas līdzvērtīgas astoņām dienas darba stundām, VB savam darba devējam iesniedza lūgumu atlīdzināt papildu darba stundas.

Viņa lūgums tika noraidīts, pamatojoties uz to, ka nevienā spēkā esošā tiesību normā nav paredzēts, ka Iekšlietu ministrijas darbinieku nostrādātās nakts darba stundas ir pārrēķināmas dienas darba stundās. Proti, parastais nakts darba laiks piecu darba dienu nedēļā, kas Bulgārijas Darba kodeksā ir paredzēts attiecībā uz privātā sektora darba ņēmējiem, minētajiem darbiniekiem neesot piemērojams. Likumā par Iekšlietu ministriju ir definēta tikai nakts darba stundas likme, un tajā ir vienīgi noteikts, ka minēto darbinieku darba laiks vidēji nedrīkst pārsniegt astoņas stundas 24 stundu laikposmā, tomēr nakts darba parastais un maksimālais ilgums nav precizēts. VB apstrīdēja minēto atteikumu *Rayonen sad Lukovit* (Lukovitas reģiona tiesa, Bulgārija).

Izskatot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko ir iesniegusi minētā tiesa, kura uzskata, ka Iekšlietu ministrijas darbinieku parastajam nakts darba ilgumam ir jābūt septiņām stundām, lai attieksme pret viņiem nebūtu nelabvēlīgāka kā pret citiem darba ņēmējiem, Tiesa precīzē dalībvalstu pienākumus attiecībā uz nakts darba ņēmēju aizsardzības pasākumiem drošības un veselības aizsardzības jomā, kas ir jāveic saskaņā ar Direktīvu 2003/88 ³²⁸, un lemj par attiecīgā Bulgārijas tiesiskā regulējuma saderību ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 20. pantā noteikto vienlīdzīgas attieksmes principu un Hartas 31. pantā paredzētajām visu darba ņēmēju tiesībām uz godīgiem un taisnīgiem darba apstākļiem.

Tiesas vērtējums

Runājot par attiecību starp parasto nakts darba laiku un parasto dienas darba laiku, Tiesa vispirms norāda, ka nevienā Direktīvas 2003/88 normā šajā ziņā nav ietverta neviena norāde. Proti, šajā direktīvā ir noteiktas tikai minimālās prasības, kas ietver nakts darba maksimālo ilgumu astoņas stundas 24 stundu laikposmā ³²⁹. Turklāt direktīvā ir paredzēts pienākums veikt vajadzīgos

³²⁷ Šajā sadaļā jānorāda arī uz 2022. gada 10. marta spriedumu *Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs (Visaptverošs veselības apdrošināšanas segums)* (C-247/20, [EU:C:2022:177](#)). Šis spriedums ir izklāstīts IV.2. sadaļā "Tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā".

³²⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/88/EK (2003. gada 4. novembris) par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem (OV 2003, L 299, 9. lpp.).

³²⁹ Direktīvas 2003/88 8. panta b) punkts.

pasākumus, lai nodrošinātu to, ka nakts darba ņēmēji saņem tādu aizsardzību, kāda atbilst viņu darba apstākļiem³³⁰, tomēr piešķirot dalībvalstīm šajā ziņā zināmu rīcības brīvību.

Tādējādi Direktīvas 2003/88 8. pantā un 12. panta a) punktā nav noteikts pienākums pieņemt valsts tiesisko regulējumu, kurā ir paredzēts, ka parastais nakts darba laiks publiskā sektora darba ņēmējiem, piemēram, policistiem un ugunsdzēsējiem, ir īsāks nekā attiecībā uz šiem pēdējiem minētajiem paredzētais parastais dienas darba laiks.

Tomēr dalībvalstīm ir jānodrošina, ka šādiem darba ņēmējiem ir piemērojami citi aizsardzības pasākumi darba laika, atalgojuma, pabalstu vai līdzīgu priekšrocību veidā, kas ļautu kompensēt viņu veicamajam nakts darbam raksturīgos īpašos apgrūtinājumus. Proti, lai arī parastā nakts darba laika saīsināšana salīdzinājumā ar parasto dienas darba laiku var būt piemērots risinājums, lai nodrošinātu attiecīgo darba ņēmēju veselības un drošības aizsardzību, tas nav vienīgais iespējamais risinājums.

Turpinājumā, konstatējot, ka ar Bulgārijas Darba kodeksa un Likuma par Iekšlietu ministriju tiesību normām ir tikusi īstenota Direktīva 2003/88 un līdz ar to šie tiesību akti ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, Tiesa izvērtē šī tiesiskā regulējuma saderību ar Hartu.

Šajā ziņā Tiesa nospriež, ka Hartas 20. un 31. pantam nav pretrunā tas, ka parastais nakts darba laiks, kas attiecībā uz privātā sektora darba ņēmējiem ir noteikts septiņu stundu ilgumā, nav piemērojams publiskā sektora darba ņēmējiem, tostarp policistiem un ugunsdzēsējiem, ja šāda atšķirīga attieksme ir balstīta uz objektīvu un saprātīgu kritēriju, proti, ja tā ir saistīta ar minētajos tiesību aktos izvirzītu leģitīmi pieļaujamu mērķi un ir samērīga ar šo mērķi.

Vispirms Tiesa norāda, ka iesniedzējtiesai ir jāidentificē to personu kategorijas, kas atrodas salīdzināmās situācijās, un tās specifiski un konkrēti ir jāsalīdzina, tostarp saistībā ar nakts darba nosacījumiem. Šajā gadījumā iesniedzējtiesa ir analizējusi tādas abstraktas darba ņēmēju kategorijas kā privātā sektora darba ņēmēji, uz kuriem ir attiecināms Darba kodeksā paredzētais režīms, un publiskā sektora darba ņēmēji, kā Iekšlietu ministrijas darbinieki, uz kuriem minētais režīms nav attiecināms.

Runājot par iespējamās atšķirīgās attieksmes attaisnojumu, Tiesa norāda, ka mehānisma nakts darba stundu pārrēķinam dienas darba stundās Iekšlietu ministrijas darbiniekiem neesamību nevar attaisnot tikai ar budžeta apsvērumiem, nepastāvot citiem politiskiem, sociāliem vai demogrāfiskiem apsvērumiem.

Atšķirīga attieksme, kura ar valsts tiesību normām nakts darba jomā ir ieviesta attiecībā uz salīdzināmās situācijās esošām dažādām darba ņēmēju kategorijām, ja tā nav balstīta uz šādu objektīvu un saprātīgu kritēriju, nebūtu saderīga ar Savienības tiesībām un attiecīgā gadījumā liktu valsts tiesai interpretēt valsts tiesības cik vien iespējams attiecīgo primāro tiesību normu formulējuma un mērķa gaismā, ņemot vērā valsts tiesības kopumā un piemērojot tajās atzītās interpretācijas metodes, lai nodrošinātu attiecīgās tiesību normas pilnīgu iedarbīgumu un rastu tās mērķim atbilstošu risinājumu.

2. Pagaidu darba aģentūru darbinieku aizsardzība

2022. gada 15. decembra spriedums *TimePartner Personalmanagement*
(C-311/21, [EU:C:2022:983](#))

³³⁰ Direktīvas 2003/88 12. panta a) punkts.

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Nodarbinātība un sociālā politika – Pagaidu darbs – Direktīva 2008/104/EK – 5. pants – Vienlīdzīgas attieksmes princips – Nepieciešamība atkāpes no šī principa gadījumā nodrošināt pagaidu darba aģentūru darbinieku vispārējo aizsardzību – Koplīgums, kurā paredzēta mazāka darba samaksa nekā darbiniekiem, kurus tieši nodarbina lietotājuzņēmums – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā – Pārbaude tiesā

Laikā no 2017. gada janvāra līdz aprīlim pagaidu darba aģentūra *TimePartner Personalmanagement GmbH*, pamatojoties uz līgumu uz noteiktu laiku, nodarbināja CM kā pagaidu darbinieci. Norīkojuma laikposmā CM tika nodarbināta kā pasūtījumu komplektētāja lietotājuzņēmumā mazumtirdzniecības nozarē.

Par šo darbu viņa saņēma bruto algu 9,23 EUR stundā saskaņā ar pagaidu darba aģentūru darbiniekiem piemērojamo koplīgumu, kas noslēgts starp divām arodbiedrībām, kurām bija pievienojušās attiecīgi *TimePartner Personalmanagement GmbH* un CM.

Šajā koplīgumā bija izdarīta atkāpe no Vācijas tiesībās³³¹ atzītā vienlīdzīgas attieksmes principa, pagaidu darba aģentūru darbiniekiem paredzot mazāku darba samaksu nekā bruto algu 13,64 EUR stundā, kas tiek maksāta lietotājuzņēmuma darbiniekiem saskaņā ar koplīguma nosacījumiem mazumtirdzniecības nozares darbiniekiem Bavārijas federālajā zemē (Vācija).

CM vērsās *Arbeitsgericht Würzburg* (Vircburgas Darba lietu tiesa, Vācija) ar prasību par papildu darba samaksu 1296,72 EUR, kas atbilst algu starpībai starp pagaidu darba aģentūru darbiniekiem un salīdzināmiem darbiniekiem, kuri lietotājuzņēmumā ir pieņemti darbā tieši. Šajā ziņā tā atsaucās uz Direktīvas 2008/104³³² 5. pantā nostiprinātā vienlīdzīgas attieksmes pret pagaidu darba aģentūru darbiniekiem principa pārkāpumu. Kad šī prasība tika noraidīta pirmajā instancē un apelācijas instancē, CM iesniedza revīzijas sūdzību *Bundesarbeitsgericht* (Federālā darba lietu tiesa, Vācija), kura Tiesai uzdod piecus prejudiciālus jautājumus par šīs tiesību normas interpretāciju.

Tiesa nosaka, kādiem priekšnoteikumiem jāatbilst sociālo partneru noslēgtajam koplīgumam, lai tajā varētu izdarīt atkāpi no vienlīdzīgas attieksmes pret pagaidu darba aģentūru darbiniekiem principa saskaņā ar Direktīvas 2008/104 5. panta 3. punktu³³³. It īpaši tā precizē jēdziena “pagaidu darba aģentūru darbinieku vispārējā aizsardzība”, kas saskaņā ar šo tiesību normu ir jāgarantē koplīgumiem, tvērumu un sniedz kritērijus, lai novērtētu, vai šī vispārējā aizsardzība faktiski ir nodrošināta. Tiesa arī secina, ka ir jābūt iespējai veikt šādu koplīgumu efektīvu pārbaudi tiesā.

Tiesas vērtējums

Atgādinājusi Direktīvas 2008/104 divkāršo mērķi – nodrošināt pagaidu darba aģentūru darbinieku aizsardzību un ievērot darba tirgu dažādību –, Tiesa precizē, ka šīs direktīvas 5. panta 3. punktā, atsaucoties uz jēdzienu “pagaidu darba aģentūru darbinieku vispārējā aizsardzība”, nav prasīts ņemt vērā pagaidu darba aģentūras darbinieku aizsardzības līmeni, kas pārsniedz to, kāds darbiniekiem vispārīgi ir noteikts valsts tiesībās un Savienības tiesībās par darba un nodarbinātības pamata apstākļiem.

³³¹ Par laikposmu no 2017. gada janvāra līdz martam – 1995. gada 3. februāra *Arbeitnehmerüberlassungsgesetz* (Likums par pagaidu darbinieku norīkošanu) (*BGBI.* 1995 I, 158. lpp.), redakcijā, kas bija piemērojama līdz 2017. gada 31. martam, 10. panta 4. punkta pirmajā teikumā un attiecībā uz 2017. gada aprīli – šī paša likuma 8. panta 1. punktā, redakcijā, kas bija piemērojama no 2017. gada 1. aprīļa.

³³² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/104/EK (2008. gada 19. novembris) par pagaidu darba aģentūrām (OV 2008, L 327, 9. lpp.).

³³³ Dalībvalstīm 3. punktā ir dota iespēja ļaut sociālajiem partneriem saglabāt vai noslēgt koplīgumus, kas pieļauj atšķirīgu attieksmi attiecībā uz pagaidu darba aģentūru darbinieku darba un nodarbinātības pamata apstākļiem, ar nosacījumu, ka tiek nodrošināta pagaidu darba aģentūru darbinieku vispārējā aizsardzība.

Tomēr, ja sociālie partneri ar koplīguma palīdzību pieļauj atšķirīgu attieksmi darba un nodarbinātības pamata apstākļu jomā par sliktu pagaidu darba aģentūru darbiniekiem, šim koplīgumam, lai nodrošinātu attiecīgo pagaidu darba aģentūru darbinieku vispārējo aizsardzību, savukārt ir jāsniedz šiem pēdējiem minētajiem priekšrocības darba un nodarbinātības pamata apstākļu ³³⁴ jomā, kas var kompensēt atšķirīgo attieksmi pret tiem.

Proti, pagaidu darba aģentūru darbinieku vispārējā aizsardzība noteikti samazinātos, ja šādā koplīgumā attiecībā uz šiem darbiniekiem vienīgi tiktu izslēgts viens vai vairāki minētie pamata apstākļi.

Turklāt Direktīvas 2008/104 5. panta 3. punktā paredzētā atkāpes tiesību norma liek konkrēti izvērtēt pienākuma nodrošināt pagaidu darba aģentūru darbinieku vispārējās aizsardzības ievērošanu, saistībā ar noteiktu darba vietu salīdzinot darba un nodarbinātības pamata apstākļus, kas ir piemērojami lietotājuzņēmuma tieši nodarbinātajiem salīdzināmiem darbiniekiem, ar apstākļiem, kādi piemērojami pagaidu darba aģentūru darbiniekiem, lai varētu noteikt, vai kompensējošās priekšrocības, kuras piešķirtas saistībā ar šiem pamata apstākļiem, ļauj atsvērt atšķirīgās attieksmes sekas.

Pienākums nodrošināt pagaidu darba aģentūru darbinieku vispārējo aizsardzību neprasa, lai attiecīgais pagaidu darba aģentūras darbinieks būtu saistīts ar pagaidu darba aģentūru ar darba līgumu uz nenoteiktu laiku, ņemot vērā, ka Direktīvas 2008/104 5. panta 3. punktā ir ļauts atkāpties no vienlīdzīgas attieksmes principa attiecībā pret jebkuru pagaidu darba aģentūras darbinieku, nenošķirot, vai viņu darba līgums ar pagaidu darba aģentūru ir uz noteiktu vai nenoteiktu laiku.

Turklāt minētais pienākums neprasa, lai dalībvalstis sīki paredzētu priekšnoteikumus un kritērijus, kuriem ir jāatbilst koplīgumiem.

Tomēr, lai gan sociālajiem partneriem ir plaša rīcības brīvība koplīgumu apspriešanā un noslēgšanā, tiem savā rīcībā ir jāievēro Savienības tiesības kopumā un it īpaši Direktīva 2008/104.

Tātad, lai gan šīs direktīvas tiesību normās dalībvalstīm nav noteikts pienākums pieņemt konkrētu tiesisko regulējumu, kura mērķis būtu garantēt pagaidu darba aģentūru darbinieku vispārējo aizsardzību minētās direktīvas 5. panta 3. punkta izpratnē, dalībvalstīm, tostarp to tiesām, tomēr ir jāraugās, lai koplīgumi, ar kuriem ir pieļauta atšķirīga attieksme darba un nodarbinātības pamata apstākļu jomā, nodrošinātu pagaidu darba aģentūru darbinieku vispārējo aizsardzību.

Tāpēc šos koplīgumus ir jāspēj efektīvi pārbaudīt tiesā, lai noskaidrotu, vai sociālie partneri ievēro savu pienākumu nodrošināt šādu aizsardzību.

3. Darbinieku iesaistīšana Eiropas uzņēmēj sabiedrībā

2022. gada 18. oktobra spriedums (virspalāta) IG Metall un ver.di (C-677/20, [EU:C:2022:800](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Sociālā politika – Eiropas uzņēmēj sabiedrība – Direktīva 2001/86/EK – Darbinieku iesaistīšana Eiropas uzņēmēj sabiedrības lēmumu pieņemšanas procesā – 4. panta 4. punkts – Eiropas uzņēmēj sabiedrība, kas dibināta pārveidošanas ceļā – Sarunu ceļā

³³⁴ Darba un nodarbinātības pamata apstākļi ir definēti Direktīvas 2008/104 3. panta 1. punkta f) apakšpunktā. Runa ir par tādiem apstākļiem kā darba laiks, virsstundas, pārtraukumi, atpūtas laiks, nakts darbs, brīvdienas, valsts noteiktas brīvdienas, kā arī darba samaksa.

*noslēgtas vienošanās saturs – Darbinieku pārstāvju ievēlēšana par uzraudzības padomes locekļiem –
Vēlēšanu procedūra, kurā paredzēts atsevišķs balsojums arodbiedrību pārstāvjiem*

SAP – pirms tā 2014. gadā tika pārveidota par Eiropas uzņēmēj sabiedrību (SE) – bija saskaņā ar Vācijas tiesībām dibināta akciju sabiedrība un tai saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem³³⁵ bija uzraudzības padome, kuras sastāvā bija akcionāru un darbinieku pārstāvji. Šo pēdējo minēto locekļu vidū arodbiedrību pārstāvji tika ievēlēti atsevišķi no tā balsojuma, kurā tika ievēlēti pārējie darbiniekus pārstāvošie uzraudzības padomes locekļi³³⁶. Savukārt vienošanās par darbinieku iesaistīšanas kārtību par SE pārveidotās SAP lēmumu pieņemšanā paredz atšķirīgus noteikumus, kad tiek izveidota samazināta uzraudzības padome. Šajā gadījumā arodbiedrības var izvirzīt kandidātus uz daļu no darbinieku pārstāvju amata vietām, kuras ir rezervētas Vācijas Federatīvajai Republikai un kuras ievēl Vācijā nodarbinātie darbinieki, taču šo kandidātu ievēlēšanai nav paredzēts balsojums, kas būtu nošķirts no tā balsojuma, kurā tiek ievēlēti pārējie darbinieku pārstāvji.

Par šāda balsojuma neesamību divas arodbiedrības – *Industriegewerkschaft Metall (IG Metall)* un *ver.di – Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft* – vērsās tiesās. *Bundesarbeitsgericht* (Federālā darba lietu tiesa, Vācija), kurā pēdējās minētās bija iesniegušas pārsūdzību, nolēma uzdot jautājumu Tiesai par Direktīvas 2001/86³³⁷ interpretāciju. Iesniedzējtiesas ieskatā ar attiecīgo vienošanos nav ievērotas Vācijas tiesību normu prasības³³⁸. Tomēr tai ir šaubas, vai Direktīvas 2001/86³³⁹ 4. panta 4. punktā nav paredzēts aizsardzības līmenis, kas ir zemāks par Vācijas tiesībās paredzēto un kas attiecīgā gadījumā būtu saistošs visām dalībvalstīm, un tas nozīmētu, ka tai būtu jāinterpretē valsts tiesu akti atbilstīgi Savienības tiesībām.

Tiesa virspalātas sastāvā nospriež, ka ar šajā tiesību normā minēto vienošanos par kārtību darbinieku iesaistīšanai lēmumu pieņemšanā, kas piemērojama pārveidošanas ceļā dibinātai SE, ir jāparedz atsevišķs balsojums, lai kā darbinieku pārstāvjus SE uzraudzības padomē ievēlētu noteiktu skaitu arodbiedrību izvirzītu kandidātu, ja piemērojamajās valsts tiesību normās par SE pārveidojamās sabiedrības uzraudzības padomes sastāvam ir noteikts šāds atsevišķs balsojums. Balsošanā ir jāievēro vienlīdzīga attieksme starp šīs SE, tās meitassabiedrību un tās uzņēmumu darbiniekiem, kā arī starp arodbiedrībām, kuras pārstāvētas šajā SE, tās meitassabiedrībās un tās uzņēmumos.

Tiesas vērtējums

Šajā lietā Tiesa sāk ar Direktīvas 2001/86 4. panta 4. punkta gramatisko interpretāciju un secina, ka Savienības likumdevējs attiecībā uz darbinieku pārstāvju definīciju un viņu iesaistīšanas līmeni ir norādījis uz tās dalībvalsts tiesību aktiem un/vai tās dalībvalsts praksi, kurā atrodas par SE pārveidojamās sabiedrības juridiskā adrese.

³³⁵ 1976. gada 4. maija *Gesetz über die Mitbestimmung der Arbeitnehmer* (Likums par darbinieku iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā; *BGBI.* 1976 I, 1153. lpp.), kas grozīts ar 2015. gada 24. aprīļa likumu (*BGBI.* 2015 I, 642. lpp.; turpmāk tekstā – “*MitbestG*”) 7. pants.

³³⁶ Saskaņā ar *MitbestG* 16. panta 1. punktu arodbiedrības pārstāvošos uzraudzības padomes locekļus delegāti ievēl aizklātā balsojumā un saskaņā ar proporcionālā balsojuma principiem.

³³⁷ Padomes Direktīva 2001/86/EK (2001. gada 8. oktobris), ar ko papildina Eiropas uzņēmēj sabiedrības statūtus darbinieku iesaistīšanas jomā (OV 2001, L 294, 22. lpp.).

³³⁸ Runa ir it īpaši par 2004. gada 22. decembra *Gesetz über die Beteiligung der Arbeitnehmer in einer Europäischen Gesellschaft* (Likums par darbinieku iesaistīšanas pasākumiem Eiropas uzņēmēj sabiedrībā; *BGBI.* 2004 I, 3675. un 3686. lpp.) kopš 2020. gada 1. marta spēkā esošās redakcijas 21. panta 6. punktu, kurā noteikts: ja SE dibina pārveidošanas ceļā, vienošanās paredz vismaz tādu pašu līmeni jebkurai darbinieku iesaistīšanai, kāds jau ir uzņēmēj sabiedrībā, kas ir pārveidojama par SE.

³³⁹ Direktīvas 2001/86 4. panta 4. punktā – kurā ir reglamentēts vienošanos par darbinieku iesaistīšanu SE lēmumu pieņemšanas procesā saturs – ir noteikts: ja SE dibina pārveidošanas ceļā, vienošanās paredz vismaz tādu pašu līmeni jebkurai darbinieku iesaistīšanai, kāds jau ir uzņēmēj sabiedrībā, kas ir pārveidojama par SE.

Tātad it īpaši attiecībā uz darbinieku pārstāvju līdzdalību – gan lai noteiktu personas, kas tiesīgas pārstāvēt darbiniekus, gan lai noteiktu līdzdalības raksturīgos elementus, kas ļauj minētajiem darbinieku pārstāvjiem ietekmēt uzņēmumā pieņemamos lēmumus, – ir jāatsaucas uz vērtējumu, ko šajā ziņā ir veicis valsts likumdevējs, kā arī uz attiecīgo valsts praksi.

Tādējādi – ja tāds valsts tiesību aktos paredzēts procesuāls elements kā šajā gadījumā īpašais balsojums, lai ievēlētu arodbiedrību pārstāvjus, ir valsts regulējuma par darbinieku pārstāvju līdzdalību raksturīgs elements un tas ir imperatīvs – šis elements ir jāņem vērā, noslēdzot vienošanos par Direktīvas 2001/86 4. panta 4. punktā paredzēto iesaistīšanās kārtību.

Tiesas ieskatā konteksts, kurā iekļaujas šī tiesību norma, apstiprina gramatisko interpretāciju. Proti, Savienības likumdevējs ir vēlējis noteikt īpašu attieksmi pret *SE*, kas dibinātas pārveidošanas ceļā, lai netiktu aizskartas iesaistīšanās jomā pastāvošās tiesības, kādas ir par *SE* pārveidojamās sabiedrības darbiniekiem atbilstoši valsts tiesību aktiem un/vai praksei.

Tiesa uzskata, ka šāda Direktīvas 2001/86 interpretācija atbilst arī tās mērķim. Kā izriet no šīs direktīvas ³⁴⁰, Savienības likumdevēja nodoms nodrošināt darbiniekiem viņu iegūtās tiesības iesaistīšanās jomā nozīmē ne tikai par *SE* pārveidojamās sabiedrības darbinieku iegūto tiesību saglabāšanu, bet arī šo tiesību paplašināšanu, tās attiecinot uz visiem *SE* darbiniekiem, turklāt pat tad, ja valsts tiesiskajā regulējumā nav šādas norādes.

Tiesa norāda, ka šādu interpretāciju apstiprina arī Direktīvas 2001/86 pieņemšanas vēsture. Proti, no tās izriet, ka pārveidošanas ceļā dibinātajām *SE* piemērojamā sistēma minētās direktīvas pieņemšanas sarunās bija galvenais klupšanas akmens. Šīs direktīvas pieņemšanas process varēja turpināties tikai pēc tam, kad tika ieviesta tiesību norma – minētās direktīvas 4. panta 4. punktā iekļautā norma –, kura konkrēti attiecas uz situāciju, kad *SE* tiek dibināta pārveidošanas ceļā, un kuras mērķis ir nodrošināt, ka netiek vājināts pārveidojamajā sabiedrībā pastāvošais darbinieku iesaistīšanās līmenis.

Visbeidzot Tiesa norāda, ka tiesības izvirzīt noteiktu skaitu kandidātu par *SE* pārveidotās sabiedrības – kāda ir *SAP* – uzraudzības padomes vēlēšanās nedrīkst būt rezervētas vienīgi Vācijas arodbiedrībām, bet tās ir jāattiecina uz visām arodbiedrībām, kuras ir pārstāvētas *SE*, tās meitassabiedrībās un tās uzņēmumos, tā, lai tiktu nodrošināta šo arodbiedrību vienlīdzība attiecībā uz šīm tiesībām.

³⁴⁰ It īpaši tās 18. apsvēruma, kurā ir paredzēts, ka šīs direktīvas pamatprincips un mērķis ir nodrošināt darbiniekiem viņu iegūtās iesaistīšanās tiesības uzņēmējsabiedrības lēmumu pieņemšanā.

XVI. Sabiedrības veselība

2022. gada 22. decembra spriedums (virspalāta), EUROAPTIEKA (C-530/20, [EU:C:2022:1014](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Cilvēkiem paredzētas zāles – Direktīva 2001/83/EK – 86. panta 1. punkts – Jēdziens “zāļu reklāma” – 87. panta 3. punkts – Zāļu racionāla izmantošana – 90. pants – Aizliegtas reklāmas daļas – Nekompensējama bezrecepšu zāļu reklāma – Ar cenu pamatota reklāma – Īpašu piedāvājumu reklāma – Pārdošanas komplektā reklāma – Aizliegums

SIA “EUROAPTIEKA” ir sabiedrība, kas Latvijā veic farmaceitisku darbību. Tā ietilpst uzņēmumu grupā, kurai pieder aptieku tīkls un zāļu mazumtirdzniecības uzņēmumi šajā valstī. 2016. gadā Veselības inspekcijas Zāļu kontroles nodaļa (Latvija) aizliedza EUROAPTIEKAI izplatīt reklāmu par akciju, kurā tā piedāvāja 15 % cenas samazinājumu jebkuru zāļu pirkumam, ja tiek pirktas vismaz trīs preces. Šis lēmums tika pieņemts, pamatojoties uz valsts tiesību normu, ar kuru sabiedrībai paredzētajā nekompensējama bezrecepšu zāļu reklāmā aizliegts iekļaut informāciju, kas rosina iegādāties zāles, pamatojot šādas iegādes nepieciešamību ar zāļu cenu, izsludinot īpašu izpārdošanu vai sniedzot paziņojumu, ka zāles tiek pārdotas komplektā ar citām zālēm (tajā skaitā par pazeminātu cenu) vai precēm³⁴¹.

Latvijas Republikas Satversmes tiesa, kurā EUROAPTIEKA 2020. gadā iesniedza konstitucionālo sūdzību par šo tiesību normu, vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par Direktīvas 2001/83³⁴² interpretāciju.

Spriedumā Tiesa virspalātas sastāvā konkretizē jēdziena “zāļu reklāma” tvērumu šīs direktīvas izpratnē, it īpaši attiecībā uz saturu, kas attiecas nevis uz konkrētām zālēm, bet uz zālēm vispār. Turklāt tā pauž viedokli par valsts tiesību normas, kurā ir paredzēti tādi aizliegumi kā pamatlietā aplūkoti, saderību ar minēto direktīvu, it īpaši par to, vai šo aizliegumu mērķis ir veicināt zāļu racionālu lietošanu šīs pašas direktīvas izpratnē.

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, Tiesa nospriež, ka tādas informācijas izplatīšana, kas rosina iegādāties zāles, pamatojot zāļu iegādes nepieciešamību ar zāļu cenu, izsludinot īpašu izpārdošanu vai sniedzot paziņojumu, ka šīs zāles tiek pārdotas komplektā ar citām zālēm, tajā skaitā par pazeminātu cenu, vai citām precēm, ietilpst jēdzienā “zāļu reklāma” Direktīvas 2001/83 izpratnē arī tad, ja šī informācija attiecas nevis uz konkrētām zālēm, bet uz zālēm vispār.

Vispirms, ņemot vērā formulējumu, Tiesa atgādina, ka šīs direktīvas 86. panta 1. punktā, kurā ietverts jēdziens “zāļu reklāma”, [franču valodas versijā] sistemātiski ir atsauce uz “zālēm” daudzskaitlī. Turklāt šajā tiesību normā šis jēdziens ir definēts ļoti plaši – kā tāds, kas aptver “jebkāda veida” informācijas izplatīšanu, apstaigājot klientus, aģitējot vai pamudinot viņus, tostarp it īpaši “zāļu reklamēšanu iedzīvotājiem”.

³⁴¹ Ministru kabineta 2011. gada 17. maija noteikumu Nr. 378 “Zāļu reklamēšanas kārtība un kārtība, kādā zāļu ražotājs ir tiesīgs nodot ārstiem bezmaksas zāļu paraugus” (Latvijas Vēstnesis, 2011, Nr. 78) 18.12. apakšpunkts.

³⁴² Konkrētāk, runa ir par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/83/EK (2001. gada 6. novembris) par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm (OV 2001, L 311, 67. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvu 2004/27/EK (OV 2004, L 136, 34. lpp.), 86. panta 1. punktu, 87. panta 3. punktu un 90. pantu.

Turpinājumā, ņemot vērā kontekstu, Tiesa norāda, ka Direktīvas 2001/83 VIII sadaļas, kurā ietilpst 86. pants, normās ir paredzēti vispārīgie noteikumi un pamatnoteikumi attiecībā uz zāļu reklāmu un ka tās līdz ar to ir piemērojamas visām darbībām, kuru mērķis ir veicināt zāļu parakstīšanu, piegādi, tirdzniecību vai patērēšanu.

Visbeidzot – attiecībā uz Direktīvas 2001/83 mērķiem Tiesa uzskata, ka ar šo direktīvu sasniedzamais sabiedrības veselības aizsardzības galvenais mērķis būtu lielā mērā apdraudēts, ja informācijas izplatīšana, apstaigājot klientus, aģitējot vai pamudinot tos ar nolūku veicināt zāļu parakstīšanu, piegādi, tirdzniecību vai patērēšanu, neatsaucoties uz konkrētām zālēm, neietilptu jēdzienā “zāļu reklāma” un tātad uz to neattiektos šajā direktīvā reklāmas jomā paredzētie aizliegumi, nosacījumi un ierobežojumi.

Protī, ciktāl zāļu reklāma vispār, kā, piemēram, tādu zāļu reklāma, kas paredzētas vienas un tās pašas patoloģijas ārstēšanai, var attiekties arī uz zālēm, kuru iegādei ir nepieciešama ārsta recepte, vai uz kompensējamām zālēm, šādas reklāmas izslēgšana no reklāmu reglamentējošo Direktīvas 2001/83 normu piemērošanas jomas lielā mērā atņemtū lietderīgu iedarbību šajā direktīvā³⁴³ paredzētajiem aizliegumiem, jo no šiem aizliegumiem tiktu izslēgta jebkāda reklāma, kas neattiecas specifiski uz šīs kategorijas zālēm.

Turklāt Tiesa uzskata, ka reklāma attiecībā uz nekompensējamām bezrecepšu zālēm vispār, tāpat kā reklāma attiecībā uz vienām konkrētām zālēm, var būt pārmērīga un nepārdomāta un līdz ar to var kaitēt sabiedrības veselībai, rosinot patērētājus attiecīgās zāles lietot neracionāli un pārmērīgi.

Tiesa secina, ka, neraugoties uz to, kas tika apstiprināts spriedumā A (Zāļu reklāma un tirdzniecība tiešsaistē)³⁴⁴, kā arī spriedumā *DocMorris*³⁴⁵, Direktīvā 2001/83 minētais jēdziens “zāļu reklāma” aptver jebkāda veida informācijas izplatīšanu, apstaigājot klientus, aģitējot vai pamudinot uz noteiktu zāļu vai nenoteiktu zāļu parakstīšanu, piegādi, tirdzniecību vai patērēšanu.

Tiesa piebilst – ņemot vērā, ka šī jēdziena būtiska iezīme un noteicošais faktors, lai nošķirtu reklāmu no vienkāršas informācijas, ir vēstījuma mērķis un ka informācijas izplatīšanai, uz kuru attiecas tāda valsts tiesību norma kā pamatlīdētā aplūkotā, šķiet, ir šāds reklāmas mērķis, šīs darbības ietilpst minētajā jēdzienā.

Otrkārt, Tiesa nospriež, ka Direktīvas 2001/83 normām³⁴⁶ nav pretrunā tāda valsts tiesību norma, kurā ir noteikti ierobežojumi, kādi šajā direktīvā nav paredzēti, bet atbilst ar minēto direktīvu sasniedzamajam būtiskajam sabiedrības veselības aizsardzības mērķim, un ar kuru ir aizliegts nekompensējamu bezrecepšu zāļu reklāmā iedzīvotājiem iekļaut informāciju, ar ko tiek rosināta zāļu iegāde, pamatojot šādas iegādes nepieciešamību ar šo zāļu cenu, izsludinot īpašu izpārdošanu vai sniedzot paziņojumu, ka minētās zāles tiek pārdotas komplektā ar citām zālēm, tajā skaitā par pazeminātu cenu, vai citām precēm.

Šīs interpretācijas pamatojumam Tiesa atgādina – pirmām kārtām, attiecībā uz saistību starp prasību, lai šī reklāma veicinātu zāļu racionālu izmantošanu³⁴⁷ un Direktīvā 2001/83 paredzētajiem ierobežojumiem, kas izpaužas kā aizliegtu reklāmas daļu saraksts³⁴⁸, – tas, ka šajā direktīvā nav

³⁴³ Direktīvas 2001/83 88. panta 1. punkta a) apakšpunkts un 3. punkts.

³⁴⁴ 2020. gada 1. oktobra spriedums **A (Zāļu reklāma un tirdzniecība tiešsaistē)** (C-649/18, [EU:C:2020:764](#), 50. punkts).

³⁴⁵ 2021. gada 15. jūlija spriedums *DocMorris* (C-190/20, [EU:C:2021:609](#), 20. punkts).

³⁴⁶ Konkrētāk, Direktīvas 2001/83 87. panta 3. punkts un 90. pants.

³⁴⁷ Direktīvas 2001/83 87. panta 3. punktā paredzētā prasība.

³⁴⁸ Direktīvas 2001/83 90. pantā paredzētie ierobežojumi.

ietverti speciālie noteikumi attiecībā uz konkrētu reklāmas daļu, neliedz dalībvalstīm – ar mērķi nepieļaut jebkādu pārmērīgu vai nepārdomātu zāļu reklāmu, kas varētu ietekmēt sabiedrības veselību, – aizliegt³⁴⁹ šādu reklāmas daļu, ciktāl tā veicina zāļu neracionālu izmantošanu.

Tātad, pat ja ar Direktīvu 2001/83 bezrecepšu zāļu reklāma ir atļauta, dalībvalstīm, lai atbilstoši tajā izvirzītajam būtiskajam aizsardzības mērķim novērstu riska sabiedrības veselībai rašanos, ir jāaizliedz nekompensējamu bezrecepšu zāļu reklāmā iedzīvotājiem iekļaut reklāmas daļas, kas var veicināt šādu zāļu neracionālu lietošanu.

Otrām kārtām, saistībā ar jautājumu, vai tas pats ir attiecināms uz reklāmas daļām, kuras ir aptvertas ar pamatlietā aplūkotajiem aizliegumiem, Tiesa norāda, ka attiecībā uz nekompensējamām bezrecepšu zālēm nereti galapatērētājs pats bez ārsta palīdzības novērtē lietderību vai nepieciešamību iegādāties šādas zāles. Tomēr šim patērētājam ne vienmēr ir specifiskas un objektīvas zināšanas, kas tam ļauj novērtēt to terapeitisko vērtību. Reklāma tātad var īpaši būtiski ietekmēt minētā patērētāja vērtējumu un izvēli gan attiecībā uz zāļu kvalitāti, gan iegādājamo daudzumu.

Šajā kontekstā reklāmas elementi, kuri paredzēti pamatlietā aplūkotajā valsts tiesību normā, ir tādi, kas rosina patērētājus iegādāties nekompensējamās bezrecepšu zāles atkarībā no saimnieciskā kritērija, kurš saistīts ar šo zāļu cenu, un līdz ar to var izraisīt to, ka patērētāji iegādājas un patērē zāles bez objektīva vērtējuma, kas būtu balstīts uz zāļu terapeitiskajām īpašībām un konkrētām medicīniskajām vajadzībām.

Tiesa uzskata, ka reklāma, kas novērš patērētāju no objektīva vērtējuma par zāļu lietošanas nepieciešamību, veicina zāļu neracionālu un pārmērīgu lietošanu. Zāļu neracionālu un pārmērīgu lietošanu var izraisīt arī reklāma, kas – tāpat kā reklāmas attiecībā uz īpašām izpārdošanām vai zāļu pārdošanu komplektā ar citām zālēm un precēm – zāles pielīdzina citām patēriņa precēm, uz kurām parasti attiecas atlaides un samazinātas cenas, kas saistītas ar noteikta līmeņa izdevumu pārsniegšanu.

Tiesa secina, ka, ciktāl ir aizliegts izplatīt tādas reklāmas daļas, kuras veicina neracionālu un pārmērīgu nekompensējamu bezrecepšu zāļu lietošanu, kas tomēr neskar aptiekām paredzēto iespēju piešķirt atlaides un cenu pazeminājumus zāļu un citu veselības aprūpes produktu tirdzniecībai, tāda valsts tiesību norma kā pamatlietā aplūkotā atbilst būtiskajam mērķim aizsargāt sabiedrības veselību un tādējādi ir saderīga ar Direktīvu 2001/83.

³⁴⁹ Pamatojoties uz Direktīvas 2001/83 87. panta 3. punktu.

2022. gada 17. maija spriedums (virspalāta) Ibercāja Banco (C-600/19, [EU:C:2022:394](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Līdzvērtības princips – Efektivitātes princips – Procedūra par piedziņas vēršanu uz hipotēkas objektu – Aizdevuma līgumā iekļautu noteikumu par nokavējuma procentu nominālo likmi un noteikuma par pirmstermiņa piespiedu atmaksu negodīgums – "Res judicata" spēks un prekluzīva iedarbība – Iespējas tiesā norādīt uz līguma noteikuma negodīgumu zudums – Valsts tiesas pilnvaras veikt pārbaudi pēc savas ierosmes

2022. gada 17. maija spriedums (virspalāta) SPV Project 1503 u.c. (C-693/19 un C-831/19, [EU:C:2022:395](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Līdzvērtības princips – Efektivitātes princips – Maksājuma rīkojuma procedūra un apķīlāšanas procedūra, kas vērsta pret trešām personām – "Res judicata" spēks, kas netieši attiecas uz izpildu dokumenta noteikumu spēkā esamību – Izpildes tiesas pilnvaras pēc savas ierosmes pārbaudīt noteikuma eventuālo negodīgumu

2022. gada 17. maija spriedums (virspalāta) Impuls Leasing România (C-725/19, [EU:C:2022:396](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Līdzvērtības princips – Efektivitātes princips – Līzings līguma, kam ir izpildu dokumenta statuss, piespiedu izpildes process – Iebildumi pret izpildi – Valsts tiesiskais regulējums, kas neļauj tiesai, kura izskata šos iebildumus, pārbaudīt, vai izpildu dokumenta noteikumi ir negodīgi – Izpildes tiesas pilnvaras pēc savas ierosmes pārbaudīt noteikuma eventuālo negodīgumu – Tāda parasta tiesību aizsardzības līdzekļa esamība, kurš dod iespēju pārbaudīt minētā noteikuma negodīgumu – Prasība sniegt nodrošinājumu, lai varētu apturēt piespiedu izpildes procesu

2022. gada 17. maija spriedums (virspalāta) Unicaja Banco (C-869/19, [EU:C:2022:397](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Līdzvērtības princips – Efektivitātes princips – Hipotekārs līgums – Šajā līgumā ietvertā "noteikuma par procentu likmes minimumu" negodīgums – Valsts tiesību normas par apelācijas tiesvedību – Negodīga līguma noteikuma atzīšanas par spēkā neesošu seku ierobežojums laikā – Atlīdzināšana – Apelācijas sūdzību izskatošās valsts tiesas pilnvaras veikt pārbaudi pēc savas ierosmes

Tiesa ir izskatījusi piecus lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu, kurus bija iesniegušas attiecīgi Spānijas tiesas (*Ibercāja Banco*, C-600/19, un *Unicaja Banco*, C-869/19), Itālijas tiesa (*SPV Project 1503*, C-693/19 un C-831/19) un Rumānijas tiesa (*Impuls Leasing România*, C-725/19); visi šie lūgumi bija par to, kā interpretējama Direktīva par negodīgiem līgumu noteikumiem ³⁵¹.

³⁵⁰ Šajā sadaļā jānorāda arī uz 2022. gada 28. aprīļa spriedumu *Meta Platforms Ireland* (C-319/20, [EU:C:2022:322](#)). Šis spriedums ir izklāstīts III.4.d. sadaļā "Prasības, kas celtas pret datu apstrādi, kura ir pretrunā VDAR".

³⁵¹ Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.; turpmāk tekstā – "Direktīva par negodīgiem līgumu noteikumiem").

Šie lūgumi ir saistīti ar dažādu veidu procesiem. Lietā *Ibercaja Banco* lūgums attiecas uz hipotekāro piespiedu izpildes procesu, kurā patērētājs nebija cēlis iebildumus un ar hipotēku apgrūtinātā objekta īpašumtiesības jau bija nodotas trešai personai. Lietā *Unicaja Banco* lūgums ir iesniegts saistībā ar kasācijas tiesvedību, kura uzsākta pēc sprieduma *Gutiérrez Naranjo u.c.*³⁵². Savukārt lūgumi apvienotajās lietās *SPV Project 1503* attiecas uz piespiedu izpildes procesiem uz tādu izpildu dokumentu pamata, kuri ieguvuši *res judicata* spēku. Visbeidzot, lietā *Impuls Leasing România* iesniegtais lūgums ir saistīts ar piespiedu izpildes procesu, kas norisinās, pamatojoties uz līzinga līgumu, kuram ir izpildu dokumenta statuss.

Ar četriem virspalātas sastāvā pasludinātiem spriedumiem Tiesa pilnveido savu judikatūru par valsts tiesas pienākumu un pilnvarām pēc savas ierosmes pārbaudīt līguma noteikumu negodīgumu atbilstoši Direktīvai par negodīgiem līgumu noteikumiem. Šajā ziņā tā precizē, kāda ir mijiedarbība starp *res judicata* spēka principu un prekluzīvu iedarbību, no vienas puses, un negodīgu līguma noteikumu pārbaudi tiesā, no otras puses. Turklāt Tiesa nospriež, kāds ir šīs pārbaudes apjoms paātrinātās patērētāju parādu piedziņas procedūrās, kā arī par mijiedarbību starp atsevišķiem valsts apelācijas tiesvedības procesuālo tiesību principiem un valsts tiesas pilnvarām pēc savas ierosmes pārbaudīt līguma noteikumu negodīgumu.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa precizē saikni starp *res judicata* spēka principu un izpildes tiesas pilnvarām pēc savas ierosmes maksājuma rīkojuma procedūrā pārbaudīt tāda līguma noteikuma negodīgumu, kas ir šā rīkojuma pamatā.

Šajā ziņā Tiesa nospriež, ka Direktīva par negodīgiem līgumu noteikumiem³⁵³ nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru, ja par maksājuma rīkojumu parādnieks nav cēlis iebildumus, tad – tā kā šā rīkojuma *res judicata* spēks netieši attiecas uz šo noteikumu spēkā esamību – izpildes tiesa vēlāk vairs nevar pārbaudīt to līguma noteikumu eventuālo negodīgumu, kuri ir bijuši minētā maksājuma rīkojuma pamatā. Konkrētāk, valsts tiesiskā regulējuma dēļ – saskaņā ar kuru līguma noteikumu negodīguma pārbaude pēc savas ierosmes ir uzskatāma par notikušu un uz to attiecas *res judicata* spēks pat tad, ja lēmumā par maksājuma rīkojuma izdošanu šajā ziņā nav sniegts nekāds pamatojums, – varētu zust jēga valsts tiesas pienākumam pēc savas ierosmes pārbaudīt šo līguma noteikumu eventuālo negodīgumu. Šādā gadījumā no prasības par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā izriet, ka izpildes tiesai ir jābūt iespējai izvērtēt, arī pirmoreiz, to līguma noteikumu eventuālo negodīgumu, kuri ir bijuši pamatā maksājuma rīkojumam. Šajā ziņā apstāklis, ka dienā, kad šis rīkojums kļuva galīgs, parādnieks neapzinājās, ka viņu var kvalificēt kā “patērētāju” šīs direktīvas izpratnē, nav nozīmīgs.

Otrām kārtām, Tiesa analizē mijiedarbību starp *res judicata* spēka principu, preklūziju un valsts tiesas pilnvarām pēc savas ierosmes pārbaudīt līguma noteikuma negodīgumu hipotekārā piespiedu izpildes procesā.

Pirmkārt, Tiesa norāda, ka Direktīva par negodīgiem līgumu noteikumiem³⁵⁴ nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurš *res judicata* spēka un prekluzīvas iedarbības dēļ neļauj nedz tiesai pēc savas ierosmes hipotekārās piespiedu izpildes procesā pārbaudīt līguma noteikumu negodīgumu, nedz patērētājam – pēc tam, kad ir beidzies termiņš iebildumu celšanai, – šajā procesā vai vēlākā tiesvedībā

³⁵² Spriedums, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo u.c.* (C-154/15, C-307/15 un C-308/15, [EU:C:2016:980](#)). Minētajā spriedumā Tiesa būtībā ir atzinusi, ka *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) judikatūra, kas paredz laika ziņā ierobežot to summu atmaksu, kuras patērētājs ir nepamatoti samaksājis bankām, pamatojoties uz negodīgu noteikumu, kas tiek saukts par “noteikumu par procentu likmes minimumu”, ir pretrunā Direktīvas par negodīgiem līgumu noteikumiem 6. panta 1. punktam un ka tādēļ patērētājiem ir tiesības uz šo summu atmaksu pilnā apmērā atbilstoši šai tiesību normai.

³⁵³ It īpaši šīs direktīvas 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts.

³⁵⁴ *Idem.*

par fakta konstatēšanu norādīt uz šo noteikumu negodīgumu. Šī direktīvas interpretācija ir piemērojama, ja minētos noteikumus tiesa pēc savas ierosmes jau izvērtēja, kad tika sākts hipotekārās piespiedu izpildes process, tomēr nolēmumā, ar kuru atļauta piedziņas vēršana uz hipotēkas objektu, šāda pārbaude nav tiešā tekstā minēta vai nav sniegts tās pamatojums un tajā nav arī norādīts, ka šāds vērtējums vairs nevarēs tikt apstrīdēts, ja minētajā termiņā nebūs celti iebildumi. Proti, tā kā nolēmumā, ar kuru atļauta piedziņas vēršana uz hipotēkas objektu, patērētājs nav ticis informēts, ka ir notikusi līguma noteikumu negodīguma pārbaude pēc tiesas ierosmes, viņam, pilnīgi pārzinot lietas apstākļus, nebija iespējams izvērtēt, vai šis nolēmums būtu jāpārsūdz. Taču līguma noteikumu eventuālā negodīguma efektīva pārbaude nevar tikt nodrošināta, ja *res judicata* spēks būtu arī nolēmumiem, kuros šāda pārbaude nav atspoguļota.

Otrkārt, Tiesa tomēr atzīst, ka ar šo pašu direktīvu³⁵⁵ ir saderīgs tāds valsts tiesiskais regulējums, ar ko valsts tiesai, kura rīkojas pēc savas ierosmes vai pēc patērētāja pieteikuma, nav atļauts pārbaudīt līguma noteikumu eventuālo negodīgumu pēc tam, kad hipotekārais nodrošinājums ir realizēts, ar hipotēku apgrūtinātā lieta ir pārdota un īpašumtiesības uz šo lietu ir nodotas trešai personai. Taču šis secinājums ir pakārtots nosacījumam, ka patērētājs, kura ar hipotēku apgrūtinātā lieta ir pārdota, savas tiesības var īstenot vēlākā procesā, lai saņemtu atlīdzinājumu par negodīgo noteikumu piemērošanas rezultātā radīto finansiālo kaitējumu.

Treškārt, Tiesa izvērtē mijiedarbību starp atsevišķiem valsts procesuālo tiesību principiem, kas reglamentē apelācijas tiesvedību, piemēram, dispozitivitātes, prasījuma robežu nepārkāpšanas un *reformatio in peius* aizlieguma principiem, un valsts tiesas pilnvarām pēc savas ierosmes pārbaudīt līguma noteikuma negodīgumu.

Šajā ziņā tā atzīst, ka Direktīva par negodīgiem līgumu noteikumiem³⁵⁶ liedz piemērot tādus valsts procesuālo tiesību principus, saskaņā ar kuriem valsts tiesa, kura izskata apelācijas sūdzību par spriedumu, ar ko laika ziņā ir ierobežota tādu summu atmaksa, kuras patērētājs ir nepamatoti samaksājis saskaņā ar līguma noteikumu, kas atzīts par negodīgu, nevar pēc savas ierosmes izvirzīt pamatu par šīs direktīvas normas pārkāpumu un piespriest atmaksāt visas minētās summas, ja tajā, ka attiecīgais patērētājs šo ierobežojumu laika ziņā nav apstrīdējis, nav vainojama viņa pilnīga pasivitāte. Attiecībā uz iesniedzējtiesā izskatāmo pamatlietu Tiesa precizē – tas, ka attiecīgais patērētājs paredzētajā termiņā nebija iesniedzis apelācijas sūdzību, var būt izskaidrojams ar to, ka brīdī, kad Tiesa pasludināja spriedumu *Gutiérrez Naranjo* u.c., kurā Tiesa par nesaderīgu ar minēto direktīvu ir atzinusi valsts tiesu judikatūru, ar ko laika ziņā ir ierobežotas ar līguma noteikuma atzīšanu par negodīgu saistītās sekas, kas izpaužas kā atlīdzināšana, termiņš, kurā atbilstoši valsts tiesību aktiem bija iespējams iesniegt apelācijas vai pretapelācijas sūdzību, jau bija beidzies. Līdz ar to pamatlietā nav uzskatāms, ka attiecīgais patērētājs, neiesniegdams apelācijas sūdzību, būtu izrādījis pilnīgu pasivitāti. Šādos apstākļos valsts tiesvedības principu piemērošana, tādējādi liedzot viņam izmantot līdzekļus, ar kuriem viņam būtu iespējams īstenot no Direktīvas par negodīgiem līgumu noteikumiem izrietošās tiesības, ir pretrunā efektivitātes principam, jo tā šo tiesību aizsardzību var padarīt neiespējamu vai pārmērīgi sarežģītu.

Ceturtkārt un visbeidzot, Tiesa izvērtē valsts tiesas pilnvaras pēc savas ierosmes pārbaudīt izpildu dokumenta noteikumu negodīgumu, ja valsts tiesā ir celti iebildumi pret šā dokumenta izpildi.

Šajā saistībā tā nospiež, ka Direktīva par negodīgiem līgumu noteikumiem³⁵⁷ un efektivitātes princips nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, ar ko izpildes tiesai, kura izskata iebildumus pret parāda piedziņu, nav atļauts pēc savas ierosmes vai pēc patērētāja pieteikuma pārbaudīt starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju noslēgta līguma, kas uzskatāms par izpildu dokumentu, noteikumu

³⁵⁵ *Idem*.

³⁵⁶ It īpaši šīs direktīvas 6. panta 1. punkts.

³⁵⁷ It īpaši šīs direktīvas 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts.

negodīgumu, jo lietu pēc būtības izskatošā tiesa – kurā parastajā kārtībā var tikt celta atsevišķa prasība, lai pārbaudītu šāda līguma noteikumu eventuālu negodīgumu, – apturēt izpildes procesu, līdz tā pieņem nolēmumu pēc būtības, var vienīgi tad, ja tiek sniegts nodrošinājums, kura apmērs, kas aprēķināts, piemēram, balstoties uz prasības objekta vērtību, ir tāds, ka tas var atturēt patērētāju no šādas prasības celšanas vai uzturēšanas. Attiecībā uz šo nodrošinājumu Tiesa precizē, ka izmaksas, ko tiesvedība radītu salīdzinājumā ar apstrīdētā parāda summu, nedrīkst būt tādas, kas atturētu patērētāju vērsties tiesā. Tomēr ir ļoti ticams, ka parādniekam, kurš nav veicis maksājumu, nav nepieciešamo finansiālo līdzekļu, lai sniegtu prasīto nodrošinājumu. Vēl jo vairāk tā tas ir gadījumā, kad celtās prasības summa ievērojami – kā tas, šķiet, ir pamatlietā – pārsniedz līguma kopsummu.

1. Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi

2022. gada 25. janvāra spriedums (virspalāta) VYSOČINA WIND (C-181/20, [EU:C:2022:51](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vide – Direktīva 2012/19/ES – Elektrisku un elektronisku iekārtu atkritumi – Pienākums finansēt izmaksas sakarā ar fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu – Atpakaļejošs spēks – Tiesiskās drošības princips – Nepareiza direktīvas transponēšana – Dalībvalsts atbildība

Wysočina Wind ir Čehijas sabiedrība, kas apsaimnieko saules enerģijas spēkstaciju, kura aprīkota ar fotoelementu paneļiem, kas laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta.

Saskaņā ar Čehijas Likumā Nr. 185/2001 par atkritumiem (turpmāk tekstā – “Likums par atkritumiem”) ³⁵⁹ paredzēto pienākumu tā piedalījās fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanas izmaksu finansēšanā un šajā sakarā 2015. un 2016. gadā veica iemaksas.

Tomēr, uzskatot, ka šis pienākums veikt iemaksas izriet no Direktīvas 2012/19 par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA) ³⁶⁰ nepareizas transponēšanas un ka šo iemaksu veikšana ir uzskatāma par kaitējumu, *Wysočina Wind* cēla Čehijas tiesās prasību par zaudējumu atlīdzību, kas vērsta pret Čehijas Republiku. Šajā ziņā *Wysočina Wind* apgalvoja, ka Likuma par atkritumiem noteikums, kurā ir paredzēts pienākums veikt iemaksas fotoelementu paneļu lietotājiem, ir pretrunā Direktīvas par EEIA 13. panta 1. punktam, kurā nevis elektrisko un elektronisko iekārtu lietotājiem, bet to ražotājiem ir noteikts pienākums finansēt tādu iekārtu atkritumu apsaimniekošanas izmaksas, kuras laistas tirgū pēc 2005. gada 13. augusta.

Tā kā *Wysočina Wind* celtā prasība tika apmierināta gan pirmajā instancē, gan apelācijas instancē, Čehijas Republika iesniedza kasācijas sūdzību *Nejvyšší soud* (Augstākā tiesa, Čehijas Republika).

Tiesa, kurai pēdējā minētā tiesa ir iesniegusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, virspalātā lemj, pirmkārt, par Direktīvas par EEIA 13. panta 1. punkta interpretāciju un spēkā esamību un, otrkārt, precizē nosacījumus, lai iestātos dalībvalsts atbildība par Savienības tiesību pārkāpumu direktīvas transponēšanas kontekstā.

Tiesas vērtējums

Veicot Direktīvas par EEIA gramatisku interpretāciju, Tiesa apstiprina, pirmkārt, ka fotoelementu paneļi ir elektriskās un elektroniskās iekārtas tās izpratnē, līdz ar to saskaņā ar šīs direktīvas 13. panta 1. punktu ar šo paneļu, kas tirgū laisti tirgū kopš 2012. gada 13. augusta, kad stājās spēkā šī direktīva,

³⁵⁸ Šajā sadaļā jānorāda arī uz 2022. gada 14. jūlija spriedumu *GSMB Invest* (C-128/20, [EU:C:2022:570](#)), 2022. gada 14. jūlija spriedumu *Volkswagen* (C-134/20, [EU:C:2022:571](#)) un 2022. gada 14. jūlija spriedumu *Porsche Inter Auto un Volkswagen* (C-145/20, [EU:C:2022:572](#)), kas izklāstīti XIII.3. sadaļā “Mehāniskie transportlīdzekļi”, kā arī 2022. gada 8. novembra spriedumu *Deutsche Umwelthilfe (Mehānisko transportlīdzekļu tipa apstiprināšana)* (C-873/19, [EU:C:2022:857](#)), kas izklāstīts III.1. sadaļā “Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesības uz piekļuvi objektīvai tiesai”.

³⁵⁹ *Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů* (Likums Nr. 185/2001 par atkritumiem un grozījumu izdarīšanu noteiktos citos likumos) 37.p pants.

³⁶⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/19/ES (2012. gada 4. jūlijs) par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA) (OV 2012, L 197, 38. lpp.), turpmāk tekstā – “Direktīva par EEIA”.

atkritumu apsaimniekošanas izmaksas ir jāfinansē nevis – kā tas ir paredzēts Čehijas tiesību aktos – minēto paneļu lietotājiem, bet to ražotājiem.

Otrkārt, Tiesa pārbauda Direktīvas par EEIA 13. panta 1. punkta spēkā esamību, ciktāl šī tiesību norma ir piemērojama fotoelementu paneļiem, kas laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta, proti, datumā pirms šīs direktīvas stāšanās spēkā.

Šajā ziņā Tiesa vispirms atgādina – lai gan tiesiskās drošības princips nepieļauj jaunas tiesību normas piemērošanu situācijai, kas radusies pirms tās stāšanās spēkā, no tās judikatūras arī izriet, ka jauna tiesību norma ir nekavējoties piemērojama tādas situācijas vēlākām sekām, kura radusies agrāka likuma spēkā esamības laikā, kā arī jaunām tiesiskām situācijām.

Tādējādi Tiesa pārliecinās, vai Direktīvas par EEIA 13. panta 1. punktā iekļautās tiesību normas – saskaņā ar kuru nevis lietotājiem, bet ražotājiem ir pienākums nodrošināt to izmaksu finansēšanu, kas saistītas ar tādu fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, kuri laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta, – piemērošana, ja šie paneļi ir kļuvuši vai kļūs par atkritumiem, sākot no šīs direktīvas stāšanās spēkā datuma, var ietekmēt situāciju, kas radusies pirms šīs direktīvas stāšanās spēkā, vai arī šī piemērošana, tieši pretēji, ir vērsta uz situācijas, kas ir radusies pirms šīs stāšanās spēkā, seku nākotnē reglamentēšanu.

Tā kā Savienības tiesiskajā regulējumā, kas pastāvēja pirms Direktīvas par EEIA pieņemšanas, dalībvalstīm bija atstāta izvēle likt segt fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanas izmaksas vai nu pašreizējam vai iepriekšējam atkritumu īpašniekam, vai arī paneļu ražotājam vai izplatītājam, Direktīva par EEIA ir ietekmējusi situācijas, kas radušās pirms tās stāšanās spēkā dalībvalstīs, kuras bija nolēmušas uzlikt šīs izmaksas segt nevis fotoelementu paneļu ražotājiem, bet to lietotājiem, kā tas bija Čehijas Republikas gadījumā.

Šajā ziņā Tiesa precizē, ka jauna tiesību norma, kas ir piemērojama situācijās, kas radušās iepriekš, nevar tikt uzskatīta par atbilstošu tiesību aktu atpakaļejoša spēka aizlieguma principam, ja ar to *a posteriori* un neparedzamā veidā tiek grozīta tādu izmaksu sadale, no kuru rašanās vairs nevar izvairīties. Šajā gadījumā fotoelementu paneļu ražotāji, konstruējot fotoelementu paneļus, nevarēja paredzēt, ka tiem vēlāk būs pienākums nodrošināt ar šo paneļu atkritumu apsaimniekošanu saistīto izmaksu finansēšanu.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa pasludina, ka Direktīvas par EEIA 13. panta 1. punkts nav spēkā, ciktāl ar šo tiesību normu ražotājiem ir noteikts pienākums finansēt tādu fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanas izmaksas, kuri laisti tirgū laikposmā no 2005. gada 13. augusta līdz 2012. gada 13. augustam.

Treškārt, Tiesa apgalvo – tas, ka Likumā par atkritumiem ir ietverta tiesību norma, kurā vairāk nekā mēnesi pirms pēdējās minētās direktīvas pieņemšanas tika paredzēts Direktīvai par EEIA pretrunā esošs fotoelementu paneļu lietotāju pienākums veikt iemaksas, pats par sevi nav uzskatāms par Čehijas Republikas izdarītu Savienības tiesību pārkāpumu, jo minētajā direktīvā paredzētā rezultāta sasniegšanu nevar uzskatīt par būtiski apdraudētu, pirms tā kļūst par Savienības tiesību sistēmas sastāvdaļu.

2. Gaisa kvalitāte

2022. gada 22. decembra spriedums (virspalāta) *Ministre de la Transition écologique un Premier ministre* (Valsts atbildība par gaisa piesārņojumu) (C-61/21, [EU:C:2022:1015](#))

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vide – Direktīvas 80/779/EEK, 85/203/EEK, 96/62/EK, 1999/30/EK un 2008/50/EK – Gaisa kvalitāte – Noteiktie robežlielumi mikrodaļiņām (PM₁₀) un slāpekļa dioksīdam (NO₂) – Pārsniegums – Gaisa kvalitātes plāni – Kaitējums, kas privātpersonai esot nodarīts ar gaisa pasliktināšanos šo robežlielumu pārsniegšanas dēļ – Attiecīgās dalībvalsts atbildība – Šīs atbildības iestāšanās nosacījumi – Prasība, lai ar pārkāpto Savienības tiesību normu aizskartajām privātpersonām tiktu piešķirtas tiesības – Neesamība

Šajā prasībā, kas celta *tribunal administratif de Cergy-Pontoise* (Seržī-Pontuāzas Administratīvā tiesa; Francija), Parīzes aglomerācijā dzīvojošais JP tostarp lūdza Francijas Republikai atlīdzināt zaudējumus saistībā ar viņa veselības stāvokļa pasliktināšanos, ko esot izraisījusi gaisa kvalitātes pasliktināšanās šajā aglomerācijā. Šo pasliktināšanos esot izraisījusi Direktīvā 2008/50 par gaisa kvalitāti³⁶¹ noteikto slāpekļa dioksīda (NO₂) un mikrodaļiņu (PM₁₀) robežlielumu pārsniegšana, jo Francijas iestādes neesot izpildījušas šīs direktīvas 13.³⁶² un 23.³⁶³ pantā tai paredzētos pienākumus.

Tā kā viņa prasība tika noraidīta, pamatojoties būtībā uz to, ka tajā minētās Direktīvas 2008/50 par gaisa kvalitāti normas nepiešķir privātpersonām nekādas tiesības saņemt atlīdzību par iespējamiem zaudējumiem, kas radušies gaisa kvalitātes pasliktināšanās dēļ, JP par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *cour administrative d'appel de Versailles* (Versaļas Administratīvā apelācijas tiesa; Francija).

Tiesa, kurā pēdējā minētā tiesa ir vērsusies ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, virspalātas sastāvā precīzē nosacījumus, ar kādiem iestājas dalībvalsts atbildība par zaudējumiem, ko privātpersonai radījusi gaisa pasliktināšanās piesārņojošo vielu gaisā robežlielumu pārsniegšanas dēļ.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa norāda, ka JP minētā Direktīva 2008/50 par gaisa kvalitāti stājās spēkā 2008. gada 11. jūnijā, proti, daļēji pēc tam, kad viņam, iespējams, nodarīts kaitējums, kas esot sācies 2003. gadā. Tādējādi, lai izvērtētu iespējamo Francijas Republikas atbildību par attiecīgajiem zaudējumiem, tā uzskata par lietderīgu ņemt vērā ne tikai atbilstošās šīs direktīvas normas, bet arī pirms tās spēkā bijušo direktīvu normas³⁶⁴, kurās bija paredzētas analogas prasības.

Turpinājumā Tiesa atgādina, ka privātpersonas var prasīt valsts atbildību, ja ir izpildīti trīs kumulatīvi nosacījumi, proti, ar pārkāpto Savienības tiesību normu tām tiek piešķirtas tiesības, šīs normas pārkāpums ir pietiekami būtisks un pastāv tieša cēloņsakarība starp šo pārkāpumu un privātpersonām nodarīto kaitējumu.

³⁶¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/50/EK (2008. gada 21. maijs) par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai (OV 2008, L 152, 1. lpp.).

³⁶² Saskaņā ar šīs direktīvas 13. panta 1. punktu "dalībvalstis nodrošina to, ka sēra dioksīda, [PM₁₀] svina un oglekļa oksīda koncentrācija gaisā to zonās un aglomerācijās nepārsniedz XI pielikumā noteiktos robežlielumus" un ka "robežlielumus, kas XI pielikumā noteikti attiecībā uz slāpekļa dioksīdu un benzolu, nedrīkst pārsniegt no minētajā pielikumā norādītās dienas".

³⁶³ Saskaņā ar šīs pašas direktīvas 23. panta 1. punktu, "ja konkrētās zonās vai aglomerācijās piesārņojošo vielu koncentrācija gaisā pārsniedz kādu robežlielumu vai mērķlielumu, kā arī attiecīgu pielaišanas robežu, dalībvalstis minētajām zonām vai aglomerācijām nodrošina gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu izstrādi, lai panāktu atbilstību attiecīgajam robežlielumam vai mērķlielumam, kā paredzēts XI un XIV pielikumā."

³⁶⁴ Proti, Padomes Direktīvas 80/779/EEK (1980. gada 15. jūlijs) par gaisa kvalitātes robežvērtībām un sēra dioksīda un suspendēto daļiņu orientējošām vērtībām (OV 1980, L 229, 30. lpp.) 3. un 7. pants, Padomes Direktīvas 85/203/EEK (1985. gada 7. marts) par gaisa kvalitātes normām attiecībā uz slāpekļa dioksīdu (OV 1985, L 87, 1. lpp.) 3. un 7. pants, Padomes Direktīvas 96/62/EK (1996. gada 27. septembris) par apkārtējā gaisa kvalitātes novērtēšanu un pārvaldību (OV 1996, L 296, 55. lpp.) 7. un 8. punkts, kā arī Padomes Direktīvas 1999/30/EK (1999. gada 22. aprīlis) par robežvērtību noteikšanu sēra dioksīda, slāpekļa dioksīda un slāpekļa oksīdu, makrodaļiņu un svina koncentrācijai apkārtējā gaisā (OV 1999, L 163, 41. lpp.) 4. panta 1. punkts un 5. panta 1. punkts.

Attiecībā uz pirmo nosacījumu, kas saistīts ar to, ka ar pārkāpto normu privātpersonām tiek piešķirtas tiesības, – šīs tiesības rodas ne tikai tad, ja tās ir skaidri piešķirtas ar Savienības tiesību normām, bet arī pozitīvu vai negatīvu pienākumu dēļ, kas šajās tiesību normās ir skaidri noteikti gan privātpersonām, gan dalībvalstīm vai Savienības iestādēm. Dalībvalsts izdarīts šādu pienākumu pārkāpums var kavēt attiecīgo privātpersonu tiesību, kas tām netieši ir piešķirtas saskaņā ar attiecīgajām tiesību normām, izmantošanu un tādējādi mainīt tiesisko situāciju, kuru ar šīm tiesību normām ir paredzēts radīt šīm privātpersonām. Tādēļ šo normu pilnīga efektivitāte un tajās paredzēto tiesību aizsardzība prasa, lai privātpersonām būtu iespēja saņemt atlīdzību neatkarīgi no tā, vai attiecīgajām tiesību normām ir tieša iedarbība, jo šī īpašība pati par sevi nav nepieciešama, ne pietiekama, lai izpildītu pirmo nosacījumu.

Šajā gadījumā Direktīvas 2008/50 par gaisa kvalitāti 13. panta 1. punktā un 23. panta 1. punktā, tāpat kā iepriekš spēkā bijušo direktīvu analogajos noteikumos, dalībvalstīm būtībā ir noteikts, pirmkārt, pienākums nodrošināt, lai it īpaši NO₂ un PM₁₀ līmeņi to attiecīgajā teritorijā un no noteiktiem datumiem nepārsniegtu šajās direktīvās noteiktos robežlielumus un, otrkārt, pienākums paredzēt atbilstošus pasākumus, lai novērstu iespējamo šo lielumu pārsniegšanu, it īpaši saistībā ar gaisa kvalitātes plāniem. No tā izriet, ka šajās normās ir paredzēti pietiekami skaidri un precīzi pienākumi attiecībā uz rezultātu, kas dalībvalstīm ir jānodrošina. Tomēr šo pienākumu vispārējais mērķis ir aizsargāt cilvēku veselību un vidi kopumā un tie neļauj uzskatīt, ka tie netieši piešķir tādas individuālas tiesības privātpersonām, kuru pārkāpums varētu izraisīt dalībvalsts atbildību par tām nodarīto kaitējumu. Tādējādi pirmais no trim valsts atbildības iestāšanās nosacījumiem, kuri ir kumulatīvi nosacījumi, nav izpildīts.

Šis konstatējums nemaina privātpersonām Tiesas judikatūrā atzītās tiesības prasīt, vajadzības gadījumā vērsties kompetentajā tiesā, lai valsts iestādes pieņemtu gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu Direktīvā 2008/50, kā arī iepriekš spēkā bijušajās direktīvās minēto robežlielumu pārsniegšanas gadījumā. Šī iespēja – kas it īpaši izriet no Savienības tiesību efektivitātes principa un kuras efektivitāti ir tiesīgas veicināt attiecīgās privātpersonas, uzsākot administratīvas vai tiesas procedūras to īpašās situācijas dēļ, – nenozīmē, ka ar pienākumiem, kas izriet no Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkta un 23. panta 1. punkta, kā arī analogām iepriekš spēkā bijušo direktīvu normām, būtu bijis paredzēts piešķirt ieinteresētajām personām individuālas tiesības pirmā no iepriekš minētajiem trim nosacījumiem izpratnē.

Ņemot vērā visus šos apsvērumus, Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2008/50 par gaisa kvalitāti 13. panta 1. punkts un 23. panta 1. punkts, kā arī iepriekš spēkā bijušo direktīvu analogās normas ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tām privātpersonām netiek piešķirtas tādas tiesības, kas varētu tiem radīt tiesības uz zaudējumu atlīdzību attiecībā pret dalībvalsti, pamatojoties uz principu par valsts atbildību par zaudējumiem, kas privātpersonām nodarīti ar Savienības tiesību pārkāpumu, kurā tā ir vainojama.

2. nodaļa – Vispārējā tiesa

I. Eiropas Savienības tiesvedība

1. Pārstāvība, ko īsteno advokāts, kuram ir tiesības praktizēt tikai Apvienotās Karalistes tiesās

2022. gada 20. jūnija rīkojums *Natixis*/Komisija (T-449/21, [EU:T:2022:394](#))

Atcelšanas prasība – Procesa jautājums – Tāda advokāta īstenotas pārstāvības trūkums, kurš ir tiesīgs praktizēt tikai Apvienotās Karalistes tiesās vienā no gadījumiem, kas izsmeļoši uzskaitīti Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas 91. panta 2. punktā – Tāda advokāta īstenotas pārstāvības trūkums, kurš ir tiesīgs praktizēt dalībvalsts tiesā vai citas valsts, kas ir EEZ līguma puse, tiesā – Eiropas Savienības Tiesas statūtu 19. pants

Ar prasības pieteikumu, kas iesniegts 2021. gada 30. jūlijā, sabiedrība *Natixis* cēla atcelšanas prasību par Eiropas Komisijas 2021. gada 20. maija lēmumu par procedūru saskaņā ar LESD 101. pantu un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu³⁶⁵ 53. pantu, ciktāl tas attiecas uz prasītāju. Prasītāja norādīja, ka to citastarp pārstāv divi *barristers* un divi *solicitors*, kas ir tiesīgi praktizēt Apvienotās Karalistes tiesās.

Līgumā par Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības³⁶⁶ ir paredzēts pārejas posms, kas beidzās 2020. gada 31. decembrī.

Ar rīkojumu Vispārējā tiesa noraida prasītājas pieteikumu par *barrister* un *solicitor* atzīšanu par tās pārstāvjiem. Šajā lietā Vispārējai tiesai ir iespēja izvērtēt dažādos tekstus un normas, kas jāņem vērā, lai konstatētu, vai advokāts, kurš ir tiesīgs praktizēt tikai Apvienotās Karalistes tiesās, var pārstāvēt lietas dalībnieku Vispārējā tiesā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmkārt, Vispārējā tiesa atgādina, ka saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 19. panta trešo un ceturto daļu vienīgi tāds advokāts, kurš ir tiesīgs praktizēt dalībvalsts tiesā vai citas valsts, kas ir EEZ līguma puse, tiesā, var pārstāvēt lietas dalībnieku vai palīdzēt tam Savienības tiesās³⁶⁷. Taču attiecībā uz to advokātu, kuri ir tiesīgi praktizēt Apvienotās Karalistes tiesās, īpašo situāciju vispirms jāņem vērā attiecīgie starptautisko nolīgumu starp Apvienoto Karalisti un Savienību, proti, izstāšanās līguma un tirdzniecības un sadarbības nolīguma, noteikumi³⁶⁸.

Šajā ziņā izstāšanās līgumā ir izsmeļoši uzskaitīti gadījumi, kad advokāts, kurš ir tiesīgs praktizēt Apvienotās Karalistes tiesās, var pārstāvēt lietas dalībnieku vai palīdzēt tam Savienības tiesās³⁶⁹. No

³⁶⁵ Līgums par Eiropas Ekonomikas zonu (OV 1994, L 1, 3. lpp., turpmāk tekstā – “EEZ līgums”).

³⁶⁶ Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (OV 2020, L 29, 7. lpp., turpmāk tekstā – “izstāšanās līgums”).

³⁶⁷ Eiropas Savienības Tiesas statūtu 19. panta ceturto daļu.

³⁶⁸ Tirdzniecības un sadarbības nolīgums starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienas, no vienas puses, un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti, no otras puses (OV 2021, L 149, 10. lpp., turpmāk tekstā – “tirdzniecības un sadarbības nolīgums”).

³⁶⁹ Izstāšanās līguma 87., 90.–92. un 95. pants, lasot tos kopsakarā.

spēkā esošā pilnvaru sadalījuma starp Tiesu un Vispārējo tiesu izriet, ka advokāts, kurš lietas dalībnieku pārstāvējis 2020. gada 31. decembrī, var turpināt to pārstāvēt vai tam palīdzēt prasībā, kas iesniegta Vispārējā tiesā³⁷⁰. Šis advokāts var pārstāvēt lietas dalībnieku vai palīdzēt tam arī prasībā par tiesību akta atcelšanu Vispārējā tiesā, ja prasība vērsta pret Savienības iestādes vai struktūras pirms 2020. gada 31. decembra pieņemtu lēmumu, kas adresēts Apvienotajai Karalistei vai fiziskām un juridiskām personām, kuras dzīvo vai ir reģistrētas Apvienotajā Karalistē³⁷¹. Tas pats attiecas uz tiem lēmumiem, kuri pieņemti pēc 2020. gada 31. decembra, it īpaši tiesvedībā uz LESD 101. vai 102. panta pamata, kas sāka pirms 2020. gada 31. decembra, un kuru adresāti ir Apvienotā Karaliste vai fiziskas un juridiskas personas, kam dzīvesvieta vai juridiskā adrese ir Apvienotajā Karalistē. Visbeidzot, advokāts, kurš ir tiesīgs praktizēt Apvienotās Karalistes tiesās, var pārstāvēt šo valsti vai palīdzēt tai Vispārējā tiesā³⁷² tiesvedībā, kurā šī valsts ir nolēmusi iestāties lietā³⁷³.

Šajā gadījumā Vispārējā tiesa secina, ka uz šo prasību neattiecas neviens no gadījumiem, kas izsmeltoši uzskaitīti izstāšanās līgumā. Prasītāja ir Francijā reģistrēta sabiedrība ar juridisko adresi Francijā. Šajā ziņā nav nozīmīgi tas, ka savukārt citiem aplūkojamā lēmuma adresātiem juridiskā adrese ir Apvienotajā Karalistē. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisijas lēmums, kas pieņemts, pamatojoties uz LESD 101. pantu, pat ja tas ir izstrādāts un publicēts kā viens lēmums, ir jāvērtē kā atsevišķu lēmumu kopums, kuros attiecībā uz katru sabiedrību, kas ir lēmuma adresāte, ir konstatēts pārkāpums vai pārkāpumi, kuros tā vainojama un par kuriem tai attiecīgā gadījumā tiek piespriests naudas sods. Turklāt saistībā ar prasītājas apgalvojumu, ka tā Apvienotajā Karalistē "uzņēmējdarbību veicot" kā *overseas company* [aizjūras sabiedrība], no tās iesniegtajiem dokumentiem izriet, ka tā minētajā valstī ir tikai reģistrēta, bet neveic uzņēmējdarbību. Tāpat Vispārējā tiesa konstatē, ka advokātiem, kuri tiesīgi praktizēt Apvienotās Karalistes tiesās, izstāšanās līgumā³⁷⁴ atzītās pārstāvības vai palīdzības tiesības ir spēkā vienīgi administratīvajā procesā³⁷⁵ iestādē, izņemot jebkādu turpmāku tiesvedību³⁷⁶.

Otrkārt, Vispārējā tiesa norāda, ka prasītāja nevar atsaukties arī uz tirdzniecības un sadarbības nolīgumu, kas noslēgts starp Savienību un Apvienoto Karalisti. Šajā nolīgumā nav paredzēts³⁷⁷, ka viena līguma puse otras līguma puses advokātam atļautu tās teritorijā sniegt juridiskos pakalpojumus saistībā ar Savienības tiesībām, piemēram, LESD 101. pantu, vai nodrošināt juridisko pārstāvību citastarp kādas šā līguma puses tiesās un citās pienācīgi izveidotās šķīrējtiesās, tostarp Vispārējā tiesā.

Visbeidzot, treškārt, Vispārējā tiesa konstatē, ka prasība tika celta 2021. gada 30. jūlijā, tas ir, pēc pārejas posma, kurš beidzās 2020. gada 31. decembrī un kura laikā Apvienotajai Karalistei un tās teritorijā ir piemērojamas Savienības tiesības, lai gan tai tagad ir trešās valsts statuss. Tāpēc jautājumu par to, vai prasītājas norādītie advokāti, kuri ir tiesīgi praktizēt tikai Apvienotās Karalistes tiesās, ir uzskatāmi par tiesīgiem praktizēt dalībvalsts vai citas valsts, kas ir EEZ līguma puse, tiesās³⁷⁸, vairs

³⁷⁰ Saskaņā ar izstāšanās līguma 91. panta 1. punktu.

³⁷¹ Saskaņā ar izstāšanās līguma 91. panta 2. punkta pirmo teikumu kopsakarā ar šā līguma 95. panta 1. un 3. punktu.

³⁷² Saskaņā ar izstāšanās līguma 91. panta 2. punkta otro teikumu kopsakarā ar 90. pantu.

³⁷³ Saskaņā ar izstāšanās līguma 90. panta otrās daļas c) punktu.

³⁷⁴ Izstāšanās līguma 94. panta 2. punkts.

³⁷⁵ Minēts izstāšanās līguma 92. un 93. pantā.

³⁷⁶ Paredzēta izstāšanās līguma 91. pantā.

³⁷⁷ Tirdzniecības un sadarbības nolīguma 193. panta a) un g) punkts.

³⁷⁸ Eiropas Savienības Tiesas statūtu 19. panta ceturtdā daļa.

nevar izskatīt uz Savienības tiesību normu vai aktu pamata³⁷⁹. Līdz ar to šāda pārbaude būtu jāveic atbilstoši kādas dalībvalsts speciālam tiesiskajam regulējumam, kas minētajiem advokātiem vienpusēji dotu iespēju praktizēt tās tiesās. Tomēr Francijā šāda tiesiskā regulējuma nav.

2. Prasība par ārpuslīgumisko atbildību

2022. gada 23. februāra spriedums *United Parcel Service/Komisija* (T-834/17, [EU:T:2022:84](#))

Ārpuslīgumiskā atbildība – Konkurence – Starptautisko sīkpaku eksprespiegādes EEZ teritorijā pakalpojumu tirgi – Koncentrācija – Lēmums, ar kuru koncentrācija atzīta par nesaderīgu ar iekšējo tirgu – Lēmuma atcelšana ar Vispārējās tiesas spriedumu – Tiesības uz aizstāvību – Pietiekami būtisks tiesību normas, ar kuru privātpersonām piešķir tiesības, pārkāpums – Cēloņsakarība

Ar 2013. gada 30. janvāra lēmumu (turpmāk tekstā – “strīdīgais lēmums”)³⁸⁰ Eiropas Komisija par nesaderīgu ar iekšējo tirgu atzina paziņoto koncentrāciju (apvienošanās) starp *United Parcel Service, Inc.* (turpmāk tekstā – “UPS”) un *TNT Express NV* (turpmāk tekstā – “TNT”) – diviem uzņēmumiem, kas darbojas starptautisko sīkpaku eksprespiegādes pakalpojumu tirgos.

Lai gan *UPS* bija publiski paziņojusi par atteikšanos no šīs koncentrācijas, tā Vispārējā tiesā cēla prasību par strīdīgā lēmuma atcelšanu. Vispārējā tiesa ar 2017. gada 7. marta spriedumu³⁸¹ apmierināja šo prasību, un Tiesa ar 2019. gada 16. janvāra spriedumu³⁸² noraidīja Komisijas apelācijas sūdzību par minēto Vispārējās tiesas spriedumu.

Tikmēr Komisija par saderīgu ar iekšējo tirgu atzina paziņoto koncentrāciju starp *TNT* un *FedEx Corp.* (turpmāk tekstā – “*FedEx*”), kas ir *UPS* konkurente³⁸³.

2017. gada beigās *UPS* pret Komisiju cēla prasību par zaudējumu atlīdzību, lūdzot atlīdzināt ekonomisko kaitējumu, kas šai sabiedrībai esot nodarīts strīdīgā lēmuma prettiesiskuma dēļ³⁸⁴. 2018. gadā prasību par zaudējumu atlīdzību cēla arī sabiedrības *ASL Aviation Holdings DAC* un *ASL Airlines (Ireland) Ltd* (turpmāk tekstā kopā – “sabiedrības *ASL*”), kas pirms strīdīgā lēmuma pieņemšanas ar *TNT* bija noslēgušas komercīgumus, kuri bija jāizpilda pēc *UPS* un *TNT* koncentrācijas apstiprināšanas³⁸⁵.

³⁷⁹ Tostarp ņemot vērā tos aktus, kas piemērojami advokātu profesijai, piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 98/5/EK (1998. gada 16. februāris) par pasākumiem, lai atvieglotu advokāta profesijas pastāvīgu praktizēšanu dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā iegūta kvalifikācija (OV 1998, L 77, 36. lpp.), vai Padomes Direktīvu 77/249/EEK (1977. gada 22. marts) par pasākumiem, kas palīdz advokātiem sekmīgi īstenot brīvību sniegt pakalpojumus (OV 1977, L 78, 17. lpp.).

³⁸⁰ Lēmums C(2013) 431, ar ko koncentrāciju atzīst par nesaderīgu ar iekšējo tirgu un EEZ līguma darbību (Lieta COMP/M.6570 – *UPS/TNT Express*).

³⁸¹ Spriedums, 2017. gada 7. marts, *United Parcel Service/Komisija* (T-194/13, [EU:T:2017:144](#)).

³⁸² Spriedums, 2019. gada 16. janvāris, *Komisija/United Parcel Service* (C-265/17 P, [EU:C:2019:23](#)).

³⁸³ Lēmums (2016. gada 8. janvāris), ar ko koncentrāciju atzīst par saderīgu ar iekšējo tirgu un EEZ līguma darbību (Lieta M.7630 – *FedEx/TNT Express*); tā kopsavilkums publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* (OV 2016, C 450, 12. lpp.).

³⁸⁴ Lieta T-834/17 *United Parcel Service/Komisija*.

³⁸⁵ Lieta T-540/18 *ASL Aviation Holdings un ASL Airlines (Ireland)/Komisija*.

Vispārējās tiesas septītā palāta paplašinātā sastāvā noraida abas šīs prasības par zaudējumu atlīdzību.

Vispārējās tiesas vērtējums

- **UPS prasības par zaudējumu atlīdzību noraidīšana (lieta T-834/17)**

Prasībā par zaudējumu atlīdzību *UPS* apgalvo, ka, pieņemot strīdīgo lēmumu, Komisija ir pieļāvusi pietiekami būtiskus Savienības tiesību pārkāpumus, kas var izraisīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību. *UPS* ieskatā Komisija, pirmkārt, ir pārkāpusi tās procesuālās tiesības administratīvajā procesā, otrkārt, nav ievērojusi pienākumu norādīt pamatojumu un, treškārt, ir pieļāvusi kļūdas saistībā ar paziņotās koncentrācijas vērtēšanu pēc būtības.

Iesākumā Vispārējā tiesa atgādina – lai iestātos Savienības ārpuslīgumiskā atbildība, jābūt izpildītiem trim kumulatīviem nosacījumiem, proti, jābūt pietiekami būtiskam tādas tiesību normas pārkāpumam, ar kuru tiek piešķirtas tiesības privātpersonām, kaitējumam jābūt reālam, un jābūt tiešai cēloņsakarībai starp pārkāpumu un nodarīto kaitējumu.

Runājot, pirmkārt, par apgalvoto *UPS* procesuālo tiesību neievērošanu administratīvajā procesā, *UPS*, pirmām kārtām, pārmet Komisijai, ka tā neesot paziņojusi nedz ekonometriskā modeļa galīgo redakciju, kas izmantota, lai analizētu paziņotās koncentrācijas ietekmi uz cenām, nedz no šīs koncentrācijas izrietošo efektivitātes ieguvumu vērtējuma kritērijus. Otrām kārtām, *UPS* uzskata, ka Komisija ir pārkāpusi tās tiesības piekļūt informācijai, ko administratīvajā procesā bija sniegusi *FedEx*.

Attiecībā uz Komisijas izmantotā ekonometriskā modeļa jaunākās redakcijas nepaziņošanu Vispārējā tiesa norāda, ka saskaņā ar piemērojamo tiesisko regulējumu Komisijai patiešām bija pienākums šo jaunāko redakciju darīt zināmu *UPS*. Tā kā Komisijas rīcības brīvība šajā ziņā ir ļoti neliela vai pat nekāda, tā, nepaziņodama *UPS* šo modeli, ir pieļāvusi pietiekami būtisku šīs sabiedrības tiesību uz aizstāvību pārkāpumu. Ņemot vērā judikatūru, kas attiecas uz tiesību uz aizstāvību ievērošanu, un Tiesas 2019. gada 16. janvāra spriedumu, šis *UPS* tiesību pārkāpums turklāt nav attaisnojams ar Komisijas apgalvoto Savienības tiesību skaidrības trūkumu.

Vispārējā tiesa noraida arī Komisijas aizstāvības argumentu par to, ka pirms ekonometriskā modeļa izveides esot notikusi vairākkārtēja viedokļu apmaiņa ar *UPS*. Proti, nepaziņodama ekonometriskā modeļa galīgo redakciju, Komisija ne tikai ir izvairījusies no procesuāla ierobežojuma, kura mērķis ir garantēt Savienības koncentrāciju kontroles procedūras leģitimitāti un taisnīgumu, bet arī attiecībā uz *UPS* ir radījusi situāciju, kurā tā nevarēja saprast daļu no strīdīgā lēmuma motīviem.

Turpretim, runājot par faktu, ka *UPS* nav darīti zināmi no paziņotās koncentrācijas izrietošo efektivitātes ieguvumu vērtējuma kritēriji, Vispārējā tiesa norāda, ka neviena koncentrāciju kontroles jomā piemērojamā Savienības tiesību norma nenosaka Komisijai pienākumu iepriekš abstrakti definēt konkrētus kritērijus, uz kuriem pamatojoties tā plāno atzīt, ka efektivitātes ieguvumi varētu tikt uzskatīti par pārbaudāmiem. Šajos apstākļos ir juridiski nepamatota *UPS* argumentācija, ar kuru tā tiecas pierādīt, ka Komisijai bija tai jāpaziņo konkrēti kritēriji un pierādāmības sliekšņi, kurus Komisija plānoja piemērot, lai noteiktu, vai katrs no norādītajiem efektivitātes ieguvumiem ir pārbaudāms.

Turklāt Vispārējā tiesa noraida argumentus, ka Komisija esot pārkāpusi *UPS* tiesības piekļūt noteiktiem dokumentiem, ko administratīvajā procesā *FedEx* bija iesniegusi Komisijai. Proti, tā kā *UPS* nav īstenojusi savas piekļuves tiesības laikus un piemērojamās tiesību aktos paredzētajos veidos (nav vērsusies pie uzklausišanas amatpersonas), tā nav izpildījusi nosacījumus, lai saņemtu atlīdzību par apgalvoto kaitējumu, kas izrietot no minēto tiesību pārkāpuma.

Otrkārt, runājot par apgalvoto Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi, Vispārējā tiesa atgādina, ka Savienības tiesību akta pamatojuma nepietiekamība pati par sevi principā nevar izraisīt Savienības atbildību.

Treškārt, attiecībā uz *UPS* argumentu par kļūdām saistībā ar paziņotās koncentrācijas vērtējumu pēc būtības Vispārējā tiesa, lai gan apstiprina, ka Komisija ir pieļāvusi dažas kļūdas, tomēr norāda, ka šīs kļūdas nav atzīstamas par pietiekami būtiskiem Savienības tiesību pārkāpumiem, kas varētu izraisīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību. Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizē, ka, lai gan Komisija, neievērojama pašas paredzētos noteikumus (Ekonomisko pierādījumu sniegšanas paraugprakse), ir izmantojusi ekonometrisko modeli, kas ir būtiska novirze no ierastās prakses ekonomikas jomā, tomēr tai ir ievērojama novērtējuma brīvība minētā modeļa definēšanā. Turklāt savā paziņotās koncentrācijas ietekmes analīzē Komisija ne tikai ir balstījusies uz minēto ekonometrisko modeli, bet arī veikusi konkrēta tirgus raksturlielumu vispārējo analīzi, konstatējot minētā tirgus raksturu un īpašības un no paredzētās koncentrācijas izrietošās sekas.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa secina, ka *UPS* nav izdevies pierādīt, ka ir pieļautas acīmredzamas un būtiskas kļūdas, izvērtējot efektivitātes ieguvumu pārbaudāmību vai *FedEx* konkurences stāvokli paredzētajā koncentrācijā, nedz arī sniegt jebkādus netiešus pierādījumus, kas liecinātu par nevienlīdzīgu attieksmi saistībā ar lēmumu, kurš attiecas uz *FedEx* un *TNT* apvienošanu, un strīdīgo lēmumu.

Tādējādi, konstatējusi, ka pietiekami būtisks *UPS* procesuālo tiesību pārkāpums administratīvajā procesā izpaužas tikai kā tas, ka nav paziņota ekonometriskā modeļa galīgā redakcija, ko Komisija izmantojusi, lai analizētu paziņotās koncentrācijas ietekmi uz cenām, turpinājumā Vispārējā tiesa pārbauda, vai pastāv tieša cēloņsakarība starp šo prettiesiskumu un *UPS* apgalvoto kaitējumu, proti, pirmām kārtām, izmaksām saistībā ar tās dalību paziņotās *FedEx* un *TNT* koncentrācijas kontroles procedūrā, otrām kārtām, maksājumu, kas veikts *TNT* labā kā līgumiska kompensācija ar *TNT* noslēgtā apvienošanās līguma izbeigšanas dēļ, un, trešām kārtām, negūto peļņu saistībā ar neiespējamību izpildīt minēto apvienošanās līgumu.

Vispirms, runājot par izmaksām saistībā ar *UPS* dalību paziņotās *FedEx* un *TNT* koncentrācijas kontroles procedūrā, Vispārējā tiesa konstatē, ka šī dalība acīmredzami ir bijusi *UPS* brīvas izvēles rezultāts. Tādējādi *UPS* procesuālo tiesību pārkāpumu, kas pieļauts šīs pašas sabiedrības un *TNT* koncentrācijas kontroles procedūrā, nevar uzskatīt par noteicošo cēloni izmaksām, kuras ir saistītas ar tās dalību *FedEx* un *TNT* koncentrācijas kontroles procedūrā. Tāpat, tā kā kompensācijas maksājums *TNT* labā saistībā ar līguma izbeigšanu izriet no līgumsaistībām, kas noteiktas starp *UPS* un *TNT* noslēgtajā apvienošanās līgumā, strīdīgajā lēmumā pieļautais prettiesiskums nevar tikt atzīts par noteicošo cēloni šim kompensācijas maksājumam *TNT* labā.

Visbeidzot, attiecībā uz apgalvoto *UPS* negūto peļņu Vispārējā tiesa norāda, ka nevar prezumēt, ka gadījumā, ja *UPS* procesuālās tiesības šīs pašas sabiedrības un *TNT* koncentrācijas kontroles procedūrā netiktu pārkāptas, šī koncentrācija tiktu atzīta par saderīgu ar iekšējo tirgu. Papildus tam *UPS* nav nedz pierādījusi, nedz sniegusi informāciju, kas ļautu Vispārējai tiesai secināt, ka šī pārkāpuma neesamības gadījumā Komisija minēto koncentrāciju būtu atzinusi par saderīgu ar iekšējo tirgu. Turklāt *UPS* atteikšanās no paredzētās koncentrācijas kopš strīdīgā lēmuma pasludināšanas nozīmē jebkādas tiešas cēloņsakarības pārrāvumu starp konstatēto prettiesiskumu un apgalvoto kaitējumu.

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, Vispārējā tiesa secina, ka *UPS* nav izdevies pierādīt, ka tās procesuālo tiesību pārkāpums šīs pašas sabiedrības un *TNT* koncentrācijas kontroles procedūrā būtu atzīstams par noteicošo cēloni apgalvotajam kaitējumam. Tādēļ tā noraida *UPS* prasību par zaudējumu atlīdzību kopumā.

- **Sabiedrību ASL prasības par zaudējumu atlīdzību noraidīšana (lieta T-540/18)**

Sabiedrību ASL celtajā prasībā par zaudējumu atlīdzību tiek lūgts atlīdzināt apgalvoto negūto peļņu, kas izrietot no neiespējamības – strīdīgā lēmuma dēļ – izpildīt ar *TNT* noslēgtos komercīgumus. Šī prasījuma atbalstam sabiedrības ASL apgalvoja, ka Komisija ir pieļāvusi šo sabiedrību un *UPS*

pamattiesību pārkāpumu, kā arī būtiskas un acīmredzamas kļūdas savā vērtējumā par paziņoto *UPS* un *TNT* koncentrāciju.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa konstatē, ka sabiedrības *ASL*, lai pamatotu prasību par zaudējumu atlīdzību, nevar atsaukties uz *UPS* tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, kas esot pieļauts pēdējās minētās sabiedrības un *TNT* koncentrācijas kontroles procedūrā. Proti, saskaņā ar Vispārējās tiesas pastāvīgo judikatūru ir nepieciešams, lai ar tiesību normu, uz kuru atsaucas prasības par zaudējumu atlīdzību atbalstam, nodrošinātā aizsardzība būtu efektīva attiecībā uz personu, kas uz to atsaucas, un tāād – lai šī persona būtu viena no tām, kurām ar konkrēto normu ir piešķirtas tiesības.

Otrkārt, Vispārējā tiesa kā nepamatotus noraida sabiedrību *ASL* argumentus, ka *UPS* un *TNT* koncentrācijas kontroles procedūrā Komisija esot pārkāpusi to pamattiesības, it īpaši Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. pantā nostiprinātās tiesības uz labu pārvaldību. Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizē – tā kā sabiedrības *ASL* ir brīvi izvēlējušās nepiedalīties šajā procedūrā, tām nav pamata atsaukties uz apgalvoto to pamattiesību pārkāpumu, ko Komisija būtu pieļāvusi šajā procedūrā.

Treškārt, Vispārējā tiesa kā nepieņemamu noraida prasības pamatu, kas attiecas uz būtiskām un acīmredzamām kļūdām vērtējumā, kuras Komisija esot pieļāvusi, izvērtējuma *UPS* un *TNT* koncentrāciju, jo sabiedrības *ASL* šajā ziņā vienīgi atsaucas uz lietā T-834/17 iesniegto *UPS* prasības pieteikumu.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Vispārējā tiesa, konstatējusi, ka sabiedrības *ASL* nav pierādījušas pietiekami būtisku Savienības tiesību pārkāpumu esamību strīdīgajā lēmumā, noraida to prasību kā nepamatotu.

3. Strīds saistībā ar līgumu

2022. gada 13. jūlija spriedums JF/EUCAP Somalia (T-194/20, [EU:T:2022:454](#))

Šķīrējklauzula – “EUCAP Somalia” starptautiskais līgumdarbinieks – Misija kopējās ārpolitikas un drošības politikas jomā – Darba līguma nepagarināšana Apvienotās Karalistes izstāšanās no Eiropas Savienības dēļ – Tiesības tikt uzklautam – Vienlīdzīga attieksme – Diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegums – Līgumā par Apvienotās Karalistes izstāšanos no Savienības paredzētais pārejas periods – Atcelšanas prasība – Prasība par zaudējumu atlīdzību – Akti, kas nav nodalāmi no līguma – Nepieņemamība

Prasītājs JF, Apvienotās Karalistes pilsonis, bija parakstījis vairākus secīgus, uz noteiktu laiku noslēgtus darba līgumus ar *EUCAP Somalia* – Eiropas Savienības misiju, kuras mērķis ir palīdzēt Somālijai stiprināt savas jūras drošības spējas³⁸⁶; atbilstoši tiem viņš tika pieņemts darbā starptautiskā līgumdarbinieka statusā.

Viņa pēdējā darba līgumā, kas beidzās 2020. gada 31. janvārī, bija paredzēts, ka tas var tikt izbeigts pirms termiņa, ja Apvienotā Karaliste vairs nebūs Eiropas Savienības dalībvalsts.

Ar 2020. gada 18. janvāra paziņojumu *EUCAP Somalia* misijas vadītājs informēja šīs misijas starptautiskos līgumdarbiniekus, kas ir Apvienotās Karalistes valstspiederīgie, tostarp prasītāju, ka Apvienotās Karalistes iespējamās izstāšanās no Savienības 2020. gada 31. janvārī dēļ viņu darba līgumi šajā dienā beigsies. Pēc tam ar 2020. gada 29. janvāra vēstuli viņš JF apstiprināja, ka JF darba

³⁸⁶ *EUCAP Somalia* tika izveidota ar Padomes Lēmumu 2012/389/KĀDP (2012. gada 16. jūlijs) par Eiropas Savienības spēju veidošanas misiju Somālijā (*EUCAP Somalia*) (OV 2012, L 187, 40. lpp.), kas grozīts ar Padomes 2018. gada 10. decembra Lēmumu (KĀDP) 2018/1942 (OV 2018, L 314, 56. lpp.).

līgums pēc tā termiņa beigām netiks pagarināts un beigsies 2020. gada 31. janvārī Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības dēļ.

Ar prasību JF, pamatojoties uz LESD 263. un 268. pantu, galvenokārt lūdza atcelt 2020. gada 18. janvāra paziņojumu un 2020. gada 29. janvāra vēstuli (turpmāk tekstā kopā – “apstrīdētie akti”) un atbilstoši *EUCAP Somalia* ārpuslīgumiskajai atbildībai atlīdzināt zaudējumus, kas viņam esot nodarīti ar šiem aktiem, un pakārtoti, pamatojoties uz LESD 272. pantu, atzīt apstrīdētos aktus par prettiesiskiem un atlīdzināt minētos zaudējumus atbilstoši šīs misijas līgumiskajai atbildībai.

Ar spriedumu, kas pasludināts paplašinātā sastāvā, Vispārējā tiesa pilnībā noraida JF celto prasību. Šajā gadījumā tā papildina judikatūru, tostarp lemjot par prasības pieņemamību un raksturu, kā arī par iespēju ar atsevišķiem nosacījumiem nenoteikt piemērojamās valsts tiesības strīda atrisināšanai līgumtiesību jomā. Tā izvērtē arī pamatus, kas balstīti uz Savienības tiesību pārkāpumiem šādā līgumiskā strīdā, un sniedz precizējumus par diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma principa piemērošanu šajā lietā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Attiecībā uz prasības pieņemamību Vispārējā tiesa, pirmkārt, noraida kā nepieņemamu prasību atcelt apstrīdētos aktus, pamatojoties uz LESD 263. pantu. Šajā ziņā tā it īpaši norāda, ka *EUCAP Somalia* starptautiskā personāla nodarbināšanas kārtība, kā arī tiesības un pienākumi ir noteikti ar līgumu, tāpēc darba attiecībām starp prasītāju un *EUCAP Somalia* bija līgumisks raksturs. Vispārējā tiesa arī konstatē, ka ar apstrīdētajiem aktiem *EUCAP Somalia* misijas vadītājs ir apstiprinājis prasītājam viņa līguma beigu datumu, kurš tajā paredzēts Apvienotās Karalistes izstāšanās no Savienības dēļ, kas bija līgumiskais iemesls līguma izbeigšanai. No tā Vispārējā tiesa secina, ka šo aktu mērķis nav radīt saistošas juridiskas sekas, kas neietilpst līgumattiecībās, kuras saista prasītāju un *EUCAP Somalia* un kuras ietver publiskās varas pilnvaru īstenošanu no *EUCAP Somalia* puses. Tādējādi minētajiem aktiem ir līgumisks raksturs un to atcelšana nevar tikt lūgta, pamatojoties uz LESD 263. pantu.

Otrkārt, Vispārējā tiesa kā nepieņemamu noraida prasību par zaudējumu atlīdzību, kuras priekšmets ir Savienības ārpuslīgumiskā atbildība par *EUCAP Somalia* rīcību un kura pamatota ar LESD 268. pantu. Šo prasību ietver īsts līgumiskais konteksts, tādējādi tā ietilpst Savienības līgumiskajā atbildībā.

Treškārt, Vispārējā tiesa secina, ka prasība ir pieņemama, ciktāl tā pakārtoti ir pamatota ar LESD 272. pantu. Tā precizē, ka savu prasījumu pamatojumam saskaņā ar šo tiesību normu prasītājs atsaucas uz noteikumiem, kas Savienības administrācijai ir jāievēro saistībā ar līgumiem, jo viņš izvirza pamatus, kuri tostarp balstīti uz tiesību tikt uzklautam un vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma principu³⁸⁷ pārkāpumiem, kā arī pamatu, kas balstīts uz tiesiskās palāvības aizsardzības principa, kurš ir Savienības tiesību vispārējais princips, pārkāpumu. Tāpēc, nepārkāpjot efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu, prasītājam nevar liegt savu prasījumu atbalstam atsaukties uz šo principu pārkāpumu, šādu liegumu pamatojot ar to, ka viņš likumīgi varētu atsaukties tikai uz līguma klauzulu neizpildi vai tam piemērojamo tiesību pārkāpumu³⁸⁸.

Attiecībā uz piemērojamām tiesībām Vispārējā tiesa atgādina principu, saskaņā ar kuru Savienības līgumisko atbildību reglamentē tiesību akti, kas piemērojami attiecīgajam līgumam³⁸⁹. Tomēr tā uzskata, ka nav nepieciešams noteikt valsts tiesības, kuras piemērojamas šajā lietā, kas var tikt atrisināta, pamatojoties uz attiecīgo līgumu, *EUCAP Somalia* standarta operatīvajām procedūrām, uz kurām tajā ir atsauce, kā arī Hartu un Savienības tiesību vispārējiem principiem. Šajā ziņā Vispārējā

³⁸⁷ Kas garantēti attiecīgi Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 41. panta 2. punkta a) apakšpunktā un 20. un 21. pantā.

³⁸⁸ 2020. gada 16. jūlija sprieduma *ADR Center/Komisija* (C-584/17 P, [EU:C:2020:576](#), 85.–89. punkts) izpratnē.

³⁸⁹ LESD 340. panta pirmā daļa.

tiesa it īpaši vērš uzmanību uz to, ka savu pakārtoto prasījumu saskaņā ar LESD 272. pantu pamatojumam prasītājs izvirza vienīgi pamatus, kas balstīti uz Savienības tiesību, it īpaši šo tiesību vispārējo principu un Hartas, pārkāpumiem. Turklāt nešķiet, ka, lai atrisinātu šo lietu, būtu jāpiemēro valsts tiesību imperatīvās normas.

Par lietas būtību Vispārējā tiesa, pirmkārt, attiecībā uz tiesību tikt uzklausītam pārkāpumu norāda, ka ne no attiecīgā līguma noteikumiem, ne arī no *EUCAP Somalia* standarta operatīvajām procedūrām, uz kurām šajā līgumā ir atsauce, neizriet, ka *EUCAP Somalia* misijas vadītājam būtu bijis pienākums uzklausīt JF pirms 2020. gada 18. janvāra paziņojuma izdošanas. Turklāt Vispārējā tiesa uzskata, ka *EUCAP Somalia* izvēle neizmantojot iespēju pagarināt prasītāja līgumu – kā izriet no apstrīdētajiem aktiem – nebija pret viņu vērsts pasākums, kas viņu nelabvēlīgi ietekmētu Hartas 41. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Tādējādi tiesības tikt uzklausītam, kas garantētas šajā tiesību normā, arī neuzlika *EUCAP Somalia* pienākumu uzklausīt prasītāju pirms 2020. gada 18. janvāra paziņojuma sagatavošanas. Turklāt Vispārējā tiesa saistībā ar līgumiska rakstura prasību uzsver – pat pieņemot, ka prasītājam bija tiesības tikt uzklausītam pirms minētā paziņojuma sagatavošanas, šīs procedūras iznākums nevarēja būt citāds, ja viņš būtu varējis izmantot šīs tiesības.

Otrkārt, attiecībā uz iespējamo diskrimināciju pilsonības dēļ Vispārējā tiesa uzsver, ka prasītājs kā tādas dalībvalsts valstspiederīgais, kura sākusī izstāšanās procedūru no Savienības, objektīvi nav bijis situācijā, kas būtu salīdzināma ar situāciju, kādā bija *EUCAP Somalia* starptautiskie līgumdarbinieki, kas ir citas dalībvalsts valstspiederīgie, tādēļ šīs misijas vadītājs varēja izlemt nepagarināt prasītāja darba līgumu pēc 2020. gada 31. janvāra, un tas neradīja diskrimināciju pilsonības dēļ.

Visbeidzot, treškārt, attiecībā uz to, ka ar apstrīdētajiem aktiem, iespējams, ir pārkāpts Līgums par Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un *Euratom*³⁹⁰, Vispārējā tiesa saistībā ar līgumiska rakstura prasību norāda, ka minētā līguma noteikumi, kuriem ir nozīme šajā lietā, reglamentē nosacījumus, ar kādiem pārejas periodā uz Apvienoto Karalisti attiecas Savienības tiesības, un tādējādi tās ir materiālo tiesību normas. Ņemot vērā, ka šie noteikumi nav piemērojami juridiskām situācijām, kuras radušās pirms šī līguma stāšanās spēkā, un tā kā apstrīdētie akti ir pieņemti pirms šīs dienas, nevar atzīt, ka šāds pārkāpums būtu noticis.

³⁹⁰ Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (OV 2020, L 29, 7. lpp.), kas stājās spēkā 2020. gada 1. februārī.

II. Institucionālās tiesības – Eiropas Prokuratūra

2022. gada 12. janvāra spriedums Verelst/Padome (T-647/20, [EU:T:2022:5](#))

Institucionālās tiesības – Ciešāka sadarbība Eiropas Prokuratūras izveidei – Regula (ES) 2017/1939 – Eiropas Prokuratūras Eiropas prokuroru iecelšana amatā – Viena no Beļģijas izvirzītajiem kandidātiem iecelšana – Eiropas prokuroru iecelšanai piemērojamie noteikumi

2017. gada 12. oktobrī Eiropas Savienības Padome pieņēma Regulu 2017/1939, ar ko īsteno ciešāku sadarbību Eiropas Prokuratūras (EPPO) izveidei³⁹¹. Ar šo regulu tiek izveidota Eiropas Prokuratūra – kā Eiropas Savienības struktūra – un tiek ieviestas normas tās darbībai.

Saskaņā ar Regulas 2017/1939 16. panta 1. punktu katra dalībvalsts, kas piedalās ciešākā sadarbībā saistībā ar Eiropas Prokuratūras izveidi, izvirza trīs kandidātus Eiropas prokurora amatam. Šīs regulas 16. panta 2. punktā ir paredzēts, ka pēc tam, kad Padome ir saņēmusi motivētu atzinumu no atlases komitejas, kuras uzdevums ir sagatavot Eiropas Prokuratūras vadītāja amata kandidātu ierobežotu sarakstu³⁹², Padome izvēlas un ieceļ vienu no kandidātiem attiecīgās dalībvalsts Eiropas prokurora amatā un ka tad, ja atlases komiteja secina, ka kandidāts neatbilst nosacījumiem, kas nepieciešami Eiropas prokurora pienākumu veikšanai, tās atzinums Padomei ir saistošs. Saskaņā ar minētās regulas 16. panta 3. punktu Padome ar vienkāršu balsu vairākumu izraugās un ieceļ amatā Eiropas prokurorus uz sešu gadu pilnvaru termiņu, kas nav atjaunojams, un sešu gadu termiņa beigās var nolemt pilnvaras pagarināt vēl uz laiku, kas nepārsniedz trīs gadus.

Saskaņā ar Regulas 2017/1939 14. panta 3. punktu Padome nosaka atlases komitejas darbības noteikumus un pieņem lēmumu, ar ko pēc Eiropas Komisijas priekšlikuma ieceļ atlases komitejas locekļus. 2018. gada 13. jūlijā Padome pieņēma Īstenošanas lēmumu 2018/1696 par darbības noteikumiem [šai] atlases komitejai³⁹³. Konkrēti, saskaņā ar pielikumā ietverto noteikumu VII punkta 2. apakšpunkta trešo daļu “atlases komiteja sarindo kandidātus pēc viņu kvalifikācijas un pieredzes”; tas ir sarindojums, kas “norāda atlases komitejas prioritāro secību, un Padomei tas nav saistošs”.

Lai izvirzītu trīs kandidātus uz Eiropas prokurora amatu, kā paredzēts Regulā 2017/1939, Beļģijas iestādes 2019. gada 25. janvārī publicēja uzaicinājumu iesniegt pieteikumus, uz kuru atbildēja seši kandidāti, tostarp prasītājs *Jean-Michel Verelst*, kurš kopš 2010. gada veic Briseles (Beļģija) Karaļa prokurora, kas specializējies nodokļu jomā, pienākumu izpildītāja funkcijas.

Pēc dažādiem Regulā 2017/1939 paredzētajiem atlases procedūras posmiem Padome 2020. gada 27. jūlijā pieņēma Īstenošanas lēmumu 2020/1117, ar ko no 2020. gada 29. jūlija ieceļ Eiropas Prokuratūras Eiropas prokurorus, tostarp *Yves van den Berge*³⁹⁴. Ar 2020. gada 7. oktobra vēstuli Padome prasītājam, tāpat kā visiem pārējiem neizraudzītajiem kandidātiem, paziņoja šo lēmumu un atbilstošo informāciju par iemesliem, kas pamato tās lēmumu iecelt citu kandidātu, šajā gadījumā – *Y. van den Berge*.

³⁹¹ Padomes Regula (ES) 2017/1939 (2017. gada 12. oktobris), ar ko īsteno ciešāku sadarbību Eiropas Prokuratūras (EPPO) izveidei (OV 2017, L 283, 1. lpp.).

³⁹² Paredzēts Regulas 2017/1939 14. panta 3. punktā.

³⁹³ Padomes Īstenošanas lēmums (ES) 2018/1696 (2018. gada 13. jūlijs) par darbības noteikumiem atlases komitejai, kas paredzēta 14. panta 3. punktā Regulā 2017/1939 (OV 2018, L 282, 8. lpp.).

³⁹⁴ Padomes Īstenošanas lēmums (ES) 2020/1117 (2020. gada 27. jūlijs), ar ko ieceļ Eiropas Prokuratūras Eiropas prokurorus (OV 2020, L 244, 18. lpp.).

Tad prasītājs lūdza Padomi viņam nosūtīt visus dokumentus, kas attiecas uz viņu skarošās atlases procedūras norisi. Pēc tam viņš cēla prasību atcelt minēto lēmumu, ciktāl ar to *Y. van den Berge* tika iecelts par Eiropas Prokuratūras Eiropas prokuroru un tika noraidīta viņa paša kandidatūra.

Ar šo spriedumu Vispārējā tiesa noraida prasītāja prasību. Tā pirmo reizi izvērtē Īstenošanas lēmuma 2020/1117 par Eiropas Prokuratūras Eiropas prokuroru iecelšanu, kas pieņemts saskaņā ar Regulu 2017/1939, tiesiskumu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa izskata jautājumu par to, vai Padome varēja atkāpties no atlases komitejas – kuras uzdevums ir novērtēt dalībvalstu izraudzīto kandidātu spējas – noteiktā prioritārā sarindojuma. Šajā ziņā, vispirms atgādinājusi noteikumus, kas reglamentē procedūru, kuras rezultātā tika pieņemts apstrīdētais lēmums un kuras norises faktiskumu prasītājs neapstrīd, Vispārējā tiesa atgādina, pirmkārt, ka saskaņā ar Atlases komitejas darbības noteikumu VII punkta 2. apakšpunkta trešo daļu klasifikācija, ko tā izveidojusi, pamatojoties uz attiecīgās dalībvalsts izvirzīto trīs kandidātu kvalifikāciju un pieredzi, Padomei nav saistoša. Otrkārt, Vispārējā tiesa norāda, ka ne Regulas 2017/1939 16. panta 2. un 3. punktam, ne Atlases komitejas darbības noteikumiem nav pretrunā tas, ka, lai izvēlētos no trim kandidātiem, kurus dalībvalsts izvirzījusi, īstenojot tai ar minēto 16. panta 2. un 3. punktu piešķirtās pilnvaras, Padome ņem vērā informāciju, ko tai sniegušas tajā pārstāvēto dalībvalstu valdības, attiecīgā gadījumā – pati attiecīgā dalībvalsts. Tādēļ Vispārējā tiesa uzskata, ka apstrīdētais lēmums ir pieņemts saskaņā ar procesuālajiem noteikumiem, kas reglamentē tā pieņemšanu³⁹⁵, un atbilstoši diskriminācijas aizlieguma principam.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa pārbauda, vai Padome ir izpildījusi savu pienākumu norādīt pamatojumu attiecībā uz prasītāju, kura kandidatūra tika noraidīta. Vispirms atgādinājusi šī pienākuma norādīt pamatojumu³⁹⁶ apjomu un izvērtējusi apstrīdētā lēmuma juridisko raksturu, Vispārējā tiesa uzskata, ka apstrīdētā lēmuma pamatojums, ciktāl ar to netieši ir noraidīta prasītāja kandidatūra Beļģijas Karalistes Eiropas prokurora amatam, principā viņam bija jāpaziņo vienlaikus ar apstrīdēto lēmumu.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa konstatē, ka vienīgais apstrīdētajā lēmumā – kāds tas ir publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* – ietvertais pamatojums parādās tā 13. apsvērumā. Proti, tajā ir norādīts, ka “attiecībā uz Beļģijas, Bulgārijas un Portugāles izvirzītajiem kandidātiem Padome neievēroja atlases komitejas nesaistošo prioritāro secību, pamatojoties uz atšķirīgo to kandidātu nopelnu izvērtējumu, kurš tika veikts attiecīgajās Padomes darba sagatavošanas struktūrās”. Taču Vispārējā tiesa atgādina, ka no Atlases komitejas darbības noteikumu VII punkta 2. apakšpunkta trešās daļas izriet, ka tās noteiktā triju Beļģijas Karalistes izvirzīto Eiropas prokurora amata kandidātu klasifikācija, pamatojoties uz šo kandidātu kvalifikāciju un pieredzi, Padomei nebija saistoša. Tādējādi pēdējā minētā varēja vai nu pieņemt šo klasifikāciju kā savu, vai balstīt savu lēmumu uz kandidātu nopelnu citu salīdzinājumu. Tātad, pēc Vispārējās tiesas ieskata, prasītājs kļūdaini norāda, ka apstrīdētā lēmuma pamatojumam esot bijis jāļauj viņam saprast, kādēļ Padome bija nolēmusi neievērot atlases komitejas noteikto prioritāro sarindojumu.

Tomēr Vispārējā tiesa norāda, ka apstrīdētā lēmuma pamatojums, kurš ietverts šī lēmuma 13. apsvērumā, pats par sevi neļauj nedz prasītājam, nedz Vispārējai tiesai saprast, kādēļ Padome uzskatījusi, ka Beļģijas Karalistes Eiropas prokurora amatā ieceltajam kandidātam ir vairāk nopelnu nekā prasītājam. Taču Vispārējā tiesa konstatē, ka 2020. gada 7. oktobra vēstulē Padome ir pietiekami detalizēti izklāstījusi iemeslus, kuru dēļ tā uzskatīja, ka ieceltais kandidāts labāk var pildīt Eiropas prokurora funkcijas nekā abi pārējie kandidāti.

³⁹⁵ It īpaši Regulas 2017/1939 14. un 16. pants, kā arī Atlases komitejas darbības noteikumu VI punkta 2. apakšpunkts un VII punkta 2. apakšpunkts.

³⁹⁶ LESD 296. panta un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. panta 2. punkta c) apakšpunktā noteiktais pienākums.

Tādēļ, lai gan Vispārējā tiesa uzskata, ka būtu bijis vēlams, ka prasītāja kandidatūras noraidīšanas papildu iemesli viņam tiktu paziņoti vienlaikus ar apstrīdētā lēmuma publicēšanu *Oficiālajā Vēstnesī*, tā norāda, ka prasītājs varēja iepazīties ar minētajiem iemesliem Padomes 2020. gada 7. oktobra vēstulē, proti, pirms prasības celšanas, un ka šajā lietā šī paziņošana viņam ir ļāvusi izvērtēt minētā lēmuma pamatotību un aizstāvēt savas tiesības.

Visbeidzot, trešām kārtām, Vispārējā tiesa pievēršas prasītāja argumentiem, ka apstrīdētajā lēmumā esot pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā. Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka iestādei ir plaša rīcības brīvība, novērtējot un salīdzinot vakantā amata kandidātu nopelnus, un ka šī vērtējuma elementi ir atkarīgi ne tikai no ieinteresēto personu kompetences un profesionālās vērtības, bet arī no viņu rakstura, uzvedības un personības kopumā. Tas tā ir vēl jo vairāk tad, ja ieņemamais amats ietver tādus nozīmīgus pienākumus kā tie, kurus uzņemas Eiropas prokurori saskaņā ar Regulu 2017/1939³⁹⁷.

Proti, Vispārējā tiesa norāda, ka Eiropas prokuroriem ir jāveic augsta līmeņa pienākumi; to turklāt apstiprina AD 13. pakāpe, kurā tie tiek iecelti un kura saskaņā ar Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu I pielikumu atbilst padomnieka vai līdzvērtīga amata pienākumiem. Tādējādi Eiropas prokurora amats ierindojas starp direktora amatu (AD 15–AD 14) un nodaļas vadītāja vai līdzvērtīgu amatu (AD 9–AD 14). Līdz ar to Vispārējā tiesa uzskata, ka Padomei ir plaša rīcības brīvība, izvērtējot un salīdzinot kādas dalībvalsts Eiropas prokurora amata kandidātu nopelnus.

Izvērtējot citu pēc cita prasītāja izvirzītos argumentus attiecībā uz Padomei piešķirto plašo rīcības brīvību, Vispārējā tiesa konstatē, ka prasītājs nav pierādījis, ka Padome šajā lietā būtu pārsniegusi savas plašās rīcības brīvības robežas, izvēlēdamās un ieceldama Eiropas prokurora amatā *Y. van den Berge*.

³⁹⁷ Regulas 2017/1939 24. apsvēruma, 9. pants, 12. panta 1., 3. un 5. punkts un 104. pants.

III. Konkurence

1. Aizliegtas vienošanās (LESD 101. pants)

2022. gada 2. februāra spriedums Scania u.c./Komisija (T-799/17, [EU:T:2022:48](#))

Konkurence – Aizliegtas vienošanās – Kravas automašīnu ražotāju tirgus – Lēmums, ar kuru konstatēts LESD 101. panta un EEZ līguma 53. panta pārkāpums – Nolīgumi un saskaņotas darbības par kravas automašīnu pārdošanas cenām, tehnoloģiju ieviešanas emisiju jomā laika grafiku un ar šīm tehnoloģijām saistīto izmaksu attiecināšanu uz klientiem – “Hibrīda” procedūra, kas sadalīta laikā – Nevainīguma prezumpcija – Objektivitātes princips – Pamattiesību harta – Vienots un turpināts pārkāpums – Konkurences ierobežojums mērķa dēļ – Pārkāpuma ģeogrāfiskais tvērums – Naudas sods – Samērīgums – Vienlīdzīga attieksme – Neierobežota kompetence

Ar 2017. gada 27. septembra lēmumu (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”) ³⁹⁸ Eiropas Komisija konstatēja, ka sabiedrības *Scania AB*, *Scania CV AB* un *Scania Deutschland GmbH*, trīs *Scania* grupas uzņēmumi, kas darbojas tālsatiksmes pārvadājumiem paredzētu kravas automašīnu ražošanas un pārdošanas jomā (turpmāk tekstā kopā – “*Scania*”), ir pārkāpušas Savienības tiesību normas, ar kurām netiek pieļautas aizliegtas vienošanās ³⁹⁹, laikposmā no 1997. gada janvāra līdz 2011. gada janvārim kopā ar to konkurentiem piedaloties koluzīvās darbībās ar mērķi ierobežot konkurenci vidējas un lielas noslodzes kravas automašīnu tirgū Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ). Komisija uzlika *Scania* naudas sodu 880 523 000 EUR.

Apstrīdētais lēmums tika pieņemts tā sauktās “hibrīda” procedūras rezultātā, apvienojot izlīguma procedūru ⁴⁰⁰ un parasto administratīvo procesu aizliegto vienošanos jomā.

Šajā lietā visi uzņēmumi, kas ir paziņojuma par iebildumiem adresāti, tostarp *Scania*, apstiprināja Komisijai vēlmi piedalīties izlīguma apspriedēs. Tomēr pēc apspriedēm ar Komisiju *Scania* nolēma izstāties no minētās procedūras. Tādējādi Komisija pieņēma izlīguma lēmumu attiecībā uz uzņēmumiem, kas bija iesnieguši formālu pieprasījumu šajā ziņā ⁴⁰¹, un turpināja izmeklēšanu attiecībā uz *Scania*.

Ar 2022. gada 2. februāra spriedumu Vispārējā tiesa noraida *Scania* prasību atcelt apstrīdēto lēmumu un sniedz skaidrojumus par “hibrīdas” procedūras tiesiskumu aizliegto vienošanos jomā un vienota un turpināta pārkāpuma jēdzienu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Attiecībā uz Komisijas izmantotās “hibrīdās” procedūras tiesiskumu Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka pretēji *Scania* apgalvotajam Komisijas lēmums ievērot šādu procedūru pats par sevi nenozīmē

³⁹⁸ Komisijas Lēmums C(2017) 6467 final (2017. gada 27. septembris) par LESD 101. panta un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ) 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta AT.39824 – Kravas automašīnas).

³⁹⁹ LESD 101. pants un EEZ līguma 53. pants.

⁴⁰⁰ Šī procedūra ir reglamentēta Komisijas Regulas (EK) Nr. 773/2004 (2004. gada 7. aprīlis) par lietas izskatīšanu saskaņā ar [LESD 101. un 102.] pantu, ko vada Komisija (OV 2004, L 123, 18. lpp.), 10.a pantā. Tā ļauj pusēm aizliegtu vienošanos lietās atzīt savu atbildību un saņemt par to uzliktā naudas soda apmēra samazinājumu.

⁴⁰¹ Lēmums C(2016) 4673 final par LESD 101. panta un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ) 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta AT.39824 – Kravas automašīnas). Šis lēmums tika pieņemts, pamatojoties uz Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102. pantā] (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 7. pantu un 23. panta 2. punktu.

nevainīguma prezumpcijas principa, tiesību uz aizstāvību vai objektivitātes pienākuma pārkāpumu. Proti, noteikumi, kas reglamentē izlīguma procedūru, neliedz Komisijai ievērot šādu procedūru, piemērojot LESD 101. pantu. Turklāt saskaņā ar judikatūru šādās procedūrās Komisijai ir tiesības vispirms pieņemt lēmumu par izlīgumu un pēc tam pieņemt lēmumu pēc parastā procesa ar nosacījumu, ka tiek ievēroti iepriekš minētie principi un tiesības.

Pēc šī precizējuma Vispārējā tiesa izvērtē, vai šīs lietas apstākļos Komisija ir ievērojusi minētos principus.

Attiecībā uz iebildumu par nevainīguma prezumpcijas principa pārkāpumu *Scania* apgalvo, ka izlīguma lēmumā ir formulēta Komisijas galīgā nostāja attiecībā uz tiem pašiem faktiem, kas bija norādīti paziņojumā par iebildumiem, un, pamatojoties uz tiem pašiem pierādījumiem, kas bija izmantoti apstrīdētajā lēmumā, ir secināts, ka šie faktiskie apstākļi, kuru norisē bija piedalījusies arī *Scania*, veido pārkāpumu.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, pirmkārt, ka nevienu izlīguma lēmuma, to lasot kopumā, pamatojuma rindkopu, ņemot vērā īpašos apstākļus, kādos tas tika pieņemts, nevar saprast kā *Scania* atbildības priekšlaicīgu konstatējumu. Otrkārt, Vispārējā tiesa paskaidro – tas, ka lēmuma par izlīgumu adresāti ir atzinuši savu atbildību, nevar izraisīt to, ka netieši tiek atzīta arī uzņēmuma, kas bija nolēmis izstāties no minētās procedūras, atbildība tādēļ, ka tas, iespējams, bija iesaistīts tajos pašos faktiskajos apstākļos, kas izlīguma lēmumā ir atzīti par pārkāpumu. Proti, parastajā administratīvajā procesā, kas seko pēc šāda lēmuma pieņemšanas, attiecīgais uzņēmums un Komisija salīdzinājumā ar izlīguma procedūru ir tā sauktajā *tabula rasa* situācijā, kurā atbildība vēl tikai ir jākonstatē. Tādējādi Komisijai, pirmām kārtām, ir saistošs vienīgi paziņojums par iebildumiem un, otrām kārtām, tai ir pienākums atkārtoti izskatīt lietu, ņemot vērā visus atbilstošos apstākļus, tostarp visu informāciju un argumentus, kurus ir izvirzījis ieinteresētais uzņēmums, īstenojot savas tiesības tikt uzklausītam. Līdz ar to Komisijas veiktā faktu juridiskā kvalifikācija attiecībā uz izlīguma dalībniekiem pati par sevi nenozīmē, ka Komisija noteikti ir veikusi tādu pašu faktu juridisko kvalifikāciju attiecībā uz uzņēmumu, kurš ir izstājies no šādas procedūras. Šajā ziņā nekas neliedz Komisijai abos hibrīda procedūras lēmumos pamatoties uz kopīgiem pierādījumiem.

Ņemot vērā šos apsvērumus un to, ka *Scania* neapstrīdēja iespēju iesniegt visus pierādījumus, lai apstrīdētu faktus un pierādījumus, uz kuriem Komisija ir balstījies parastajā administratīvajā procesā, tostarp tos, kas tika pievienoti lietas materiāliem pēc paziņojuma par iebildumiem, Vispārējā tiesa izslēdz nevainīguma prezumpcijas principa pārkāpumu šajā lietā.

Attiecībā uz iebildumu par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu Vispārējā tiesa norāda, ka izlīguma lēmumā Komisija nekādi nav iepriekš lēmusi par *Scania* atbildību pārkāpumā. Līdz ar to no fakta, ka *Scania* šajā procedūrā netika uzklausīta, nevar izrietēt nekāds tās tiesību uz aizstāvību pārkāpums.

Attiecībā uz iebildumu par objektivitātes principa pārkāpumu Vispārējā tiesa konstatē, ka *Scania* nav pierādījusi, ka Komisija izmeklēšanas procedūras laikā nav nodrošinājusi visas garantijas, lai izslēgtu jebkādas leģitīmas šaubas par tās objektivitāti lietas izskatīšanā. Proti, kad Komisija parastajā procesā izvērtē pierādījumus, ko iesnieguši lietas dalībnieki, kuri ir izvēlējušies neiesaistīties izlīgumā, tai nekādi nav saistoši faktu konstatējumi un juridiskā kvalifikācija, ko tā ir izmantojusi izlīguma lēmumā. Turklāt, uzskatot, ka Savienības tiesībās prevalē brīvas pierādījumu iesniegšanas princips un ka Komisijai ir rīcības brīvība attiecībā uz iespēju veikt izmeklēšanas pasākumus, tās atteikums veikt jaunus izmeklēšanas pasākumus nav pretrunā objektivitātes principam, jo nav pierādīts, ka šādu pasākumu neesamība ir radusies Komisijas neobjektivitātes dēļ.

Runājot par vienota un turpināta pārkāpuma jēdzienu, Vispārējā tiesa pārbauda nosacījumus, kas saistīti ar šāda pārkāpuma esamību šajā lietā un tā attiecināmību uz *Scania*.

Saistībā ar konstatējumu par vienota un turpināta pārkāpuma esamību Vispārējā tiesa atgādina, ka pretēji tam, ko apgalvo *Scania*, šāds konstatējums ne vienmēr nozīmē vairāku pārkāpumu konstatēšanu, no kuriem katram ir piemērojams LESD 101. pants, bet gan ir pierādījums tam, ka

dažādas identificētās darbības ietilpst kopējā plānā, kura mērķis ir īstenot vienotu pretkonkurences mērķi.

Šajā lietā Vispārējā tiesa konstatē, ka Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi, ka koluzīvā saziņa, kas laika gaitā bija norisinājusies dažādos līmeņos, it īpaši vadošo struktūrvienību līmenī laikposmā no 1997. līdz 2004. gadam, galvenās darbījumbārbības vietas zemākā līmeņa darbinieku līmenī no 2000. līdz 2008. gadam un Vācijas līmenī no 2004. līdz 2011. gadam, aplūkojot kopumā, bija daļa no kopējā plāna, kura mērķis bija īstenot vienotu pretkonkurences mērķi – ierobežot konkurenci vidējas un lielas noslodzes kravas automašīnu tirgū EEZ.

Precīzāk, tas, ka pastāvēja saikne starp trim koluzīvās saziņas līmeņiem, izriet no fakta, ka sanāksmju dalībnieki vienmēr bija vienu un to pašu uzņēmumu darbinieki, ka dažādos līmeņos noturētās sanāksmes laika ziņā pārklājās un ka notika saziņa starp aizliegtās vienošanās dalībnieku attiecīgo galveno darbījumbārbības vietu zemākā līmeņa darbiniekiem un darbiniekiem Vācijas līmenī. Turklāt dalītās informācijas raksturs, dalībnieki uzņēmumi, mērķi un attiecīgās preces visā pārkāpuma laikposmā bija vieni un tie paši. Tādējādi, lai gan koluzīvā saziņa vadības struktūrvienību līmenī tika pārtraukta 2004. gada septembrī, tā pati aizliegtā vienošanās, kurai bija tāds pats saturs un apjoms, tika turpināta arī pēc šī datuma ar vienīgo atšķirību, ka iesaistītie darbinieki iesaistītajos uzņēmumos bija nodarbināti atšķirīgos organizatoriskajos līmeņos, nevis vadības struktūrvienību līmenī. Šajā kontekstā apgalvojumam, ka *Scania* darbinieki Vācijas līmenī nezināja, ka viņi ir iesaistīti to darbību turpinājumā, kuras tika veiktas divos pārējos līmeņos, vai ka *Scania* darbinieki, kas piedalījās sanāksmēs galvenās darbījumbārbības vietas zemākā līmeņa darbinieku līmenī, nezināja par sanāksmēm vadības struktūrvienībās, nebija nozīmes, konstatējot kopējā plāna esamību. Proti, šāda plāna pastāvēšanas apzināšanās fakts ir jāvērtē iesaistīto uzņēmumu līmenī, nevis to darbinieku līmenī.

Attiecībā uz vainojamību pārkāpumā Vispārējā tiesa norāda, ka līdzīgi faktori, kas nosaka vainojamību vienotajā un turpinātajā pārkāpumā, ir jānovērtē arī uzņēmuma līmenī. Šajā lietā, tā kā uzņēmums *Scania* bija tieši piedalījies visos nozīmīgajos aizliegtās vienošanās aspektos, Komisijai bija tiesības to vainot pārkāpumā kopumā, un tai nebija pienākuma pierādīt, ka ir izpildīti interešu, informētības un riska akceptēšanas kritēriji.

2. Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana (LESD 102. pants)

2022. gada 19. janvāra spriedums Deutsche Telekom/Komisija (T-610/19, [EU:T:2022:15](#))

Prasība atcelt tiesību aktu un prasība atlīdzināt zaudējumus – Konkurence – Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana – Slovērijas platjoslas telekomunikāciju pakalpojumu tirgus – Lēmums, ar kuru konstatēts LESD 102. panta un EEZ līguma 54. panta pārkāpums – Spriedums, ar ko ir daļēji atcelts lēmums un samazināts uzliktā naudas soda apmērs – Komisijas atteikums izmaksāt nokavējuma procentus – LESD 266. pants – Deleģētās regulas (ES) Nr. 1268/2012 90. panta 4. punkta a) apakšpunkts – Pietiekami būtisks tiesību normas, ar kuru privātpersonām piešķir tiesības, pārkāpums – Liegums izmantot nepamatoti samaksāta naudas soda summu – Negūtā peļņa – Nokavējuma procenti – Likme – Zaudējumi

Ar 2014. gada 15. oktobra lēmumu⁴⁰² Eiropas Komisija sabiedrībai *Deutsche Telekom AG* (turpmāk tekstā – “*Deutsche Telekom*”) uzlika naudas sodu 31 070 000 EUR par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu

⁴⁰² Lēmums C(2014) 7465 final par procedūru saskaņā ar LESD 102. pantu un EEZ līguma 54. pantu (Lieta AT.39523 – *Slovak Telekom*), kurā labojumi izdarīti ar Komisijas 2014. gada 16. decembra Lēmumu C(2014) 10119 final, kā arī ar tās 2015. gada 17. aprīļa Lēmumu C(2015) 2484 final.

izmantošanu Slovērijas platjoslas telekomunikāciju pakalpojumu tirgū, pārkāpjot LESD 102. pantu un EEZ līguma 54. pantu.

Deutsche Telekom cēla prasību atcelt šo lēmumu, vienlaikus 2015. gada 16. janvārī samaksājot naudas sodu. Ar 2018. gada 13. decembra spriedumu⁴⁰³ Vispārējā tiesa daļēji apmierināja *Deutsche Telekom* prasību un, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, samazināja naudas soda apmēru par 12 039 019 EUR. 2019. gada 19. februārī Komisija atmaksāja šo summu *Deutsche Telekom*.

Ar 2019. gada 28. jūnija vēstuli (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”) Komisija turpretim atteicās izmaksāt *Deutsche Telekom* nokavējuma procentus par laikposmu no naudas soda samaksas dienas līdz dienai, kad tika atmaksāta tā naudas soda daļa, kas tika atzīta par nepamatotu (turpmāk tekstā – “attiecīgais laikposms”).

Tādēļ *Deutsche Telekom* cēla Vispārējā tiesā prasību atcelt apstrīdēto lēmumu, kā arī piespriest Komisijai samaksāt zaudējumu atlīdzību par neiegūto peļņu, jo attiecīgajā laikposmā tā neesot varējusi izmantot naudas soda nepamatoti samaksātās daļas pamatsummu, vai pakārtoti – atlīdzināt zaudējumus, kas tai esot radušies tāpēc, ka Komisija atteicās izmaksāt nokavējuma procentus par šo summu.

Ar šo spriedumu Vispārējās tiesas septītā palāta paplašinātā sastāvā daļēji apmierina *Deutsche Telekom* atcelšanas prasību un prasību par zaudējumu atlīdzību. Šajā kontekstā tā sniedz skaidrojumus par Komisijas pienākumu maksāt nokavējuma procentus par naudas soda daļu, kas pēc Savienības tiesas sprieduma ir jāatmaksā attiecīgajam uzņēmumam.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa noraida *Deutsche Telekom* prasījumu par to, lai, pamatojoties uz Savienības ārpuslīgumisko atbildību, tiktu atlīdzināta tās apgalvotā neiegūtā peļņa, uz kuru tai esot tiesības tādēļ, ka attiecīgajā laikposmā tā nevarēja izmantot naudas soda nepamatoti samaksāto daļu, un kura atbilstot tās ieguldītā kapitāla gada ienesīgumam vai tās kapitāla vidējām svērtajām izmaksām.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka Savienības ārpuslīgumiskā atbildība ir atkarīga no tā, vai ir izpildīti visi kumulatīvie nosacījumi, proti, tādas tiesību normas pietiekami būtiska pārkāpuma esamība, ar kuru ir piešķirtas tiesības privātpersonām, zaudējumu esamība, kā arī cēloņsakarības starp pārkāpumu un nodarītajiem zaudējumiem pastāvēšana, un tas ir jāpierāda prasītājam.

Tomēr šajā lietā *Deutsche Telekom* nav iesniegusi pārliecinošus pierādījumus par apgalvoto zaudējumu reālo un droši zināmo raksturu. Konkrētāk, *Deutsche Telekom* nav ne pierādījusi, ka tā noteikti būtu ieguldījusi nepamatoti samaksāto naudas soda summu savā darbībā, ne arī to, ka neiespējamība izmantot minēto summu tai būtu likusi atteikties no īpašiem un konkrētiem projektiem. Šajā ziņā *Deutsche Telekom* nav arī pierādījusi, ka tās rīcībā nebūtu bijis nepieciešamo līdzekļu, lai izmantotu ieguldījuma iespēju.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa izskata *Deutsche Telekom* pakārtoti iesniegto prasījumu par zaudējumu atlīdzību par LESD 266. panta pārkāpumu, kura pirmajā daļā ir paredzēts iestāžu, kuru pieņemts akts ir atcelts ar Savienības tiesas spriedumu, pienākums veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu šo spriedumu.

Vispārējā tiesa norāda, pirmkārt, ka, uzliekot iestādēm pienākumu veikt visus pasākumus, lai izpildītu Savienības tiesas spriedumus, ar LESD 266. panta pirmo daļu privātpersonām, kurām šajā tiesā pasludināts spriedums ir labvēlīgs, ir piešķirtas tiesības. Otrkārt, Vispārējā tiesa atgādina, ka nokavējuma procenti ir pienākuma atjaunot iepriekšējo stāvokli, kas iestādēm ir uzlikts saskaņā ar šo

⁴⁰³ Spriedums, 2018. gada 13. decembris, *Deutsche Telekom/Komisija* (T-827/14, [EU:T:2018:930](#)).

tiesību normu, neatņemama sastāvdaļa. Līdz ar to uzņēmumam par konkurences tiesību normu pārkāpumu uzliktā naudas soda atcelšanas vai samazināšanas gadījumā no šīs tiesību normas izriet Komisijas pienākums atmaksāt nepamatoti samaksātā naudas soda summu, tai pieskaitot nokavējuma procentus.

Vispārējā tiesa precizē – ņemot vērā, pirmkārt, ka piemērojamajā finanšu tiesiskajā regulējumā⁴⁰⁴ ir paredzēts atmaksas prasījums par labu sabiedrībai, kura ir provizoriski samaksājusi vēlāk atceltu un samazinātu naudas sodu, un, otrkārt, ka Savienības tiesas veiktai naudas soda atcelšanai un tā apmēra samazinājumam ir atpakaļejošs spēks, naudas soda provizoriskās samaksas dienā *Deutsche Telekom* prasījums pastāvēja un tā maksimālais apmērs bija droši zināms. Tādējādi Komisijai, piemērojot LESD 266. panta pirmo daļu, bija pienākums izmaksāt nokavējuma procentus par naudas soda apmēra daļu, kuru Vispārējā tiesa ir atzinusi par nepamatotu, par visu attiecīgo laikposmu. Šī pienākuma mērķis ir ar vienotu summu atlīdzināt ar objektīvu kavējumu saistīta prasījuma izmantošanas neiespējamību un rosināt Komisiju izrādīt īpašu uzmanību, pieņemot lēmumu, kurš ir saistīts ar naudas soda samaksu.

Vispārējā tiesa piebilst, ka pretēji tam, ko ir norādījusi Komisija, pienākums maksāt nokavējuma procentus nav pretrunā naudas sodu atturošajai funkcijai konkurences lietās, jo Savienības tiesa, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, lai ar atpakaļejošu spēku samazinātu naudas soda apmēru, noteikti ņem vērā šo preventīvo funkciju. Turklāt naudas sodu preventīvā funkcija ir jāsaskaņo ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā ietvertu efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu, kura ievērošana tiek nodrošināta, veicot LESD 263. pantā paredzēto tiesiskuma pārbaudi, ko papildina neierobežota kompetence attiecībā uz naudas soda apmēru.

Vispārējā tiesa noraida arī pārējos Komisijas izvirzītos argumentus.

Pirmkārt, pat ja par prasītājas samaksāto naudas soda summu laikā, kad tā bija Komisijas rīcībā, netika iegūti procenti, pēdējai minētajai pēc Vispārējās tiesas 2018. gada 13. decembra sprieduma bija jāatmaksā prasītājai tā naudas soda summas daļa, kas tika atzīta par nepamatotu, pieskaitot nokavējuma procentus, un tam nerada šķēršļus Deleģētās regulas Nr. 1268/2012 90. pants, kas attiecas uz naudas sodu atgūšanu. Turklāt pienākums maksāt nokavējuma procentus izriet tieši no LESD 266. panta pirmās daļas un Komisijai nav tiesību ar individuālu lēmumu noteikt nosacījumus, ar kādiem tā izmaksās nokavējuma procentus lēmuma, ar kuru ir uzlikts naudas sods, atcelšanas un tā apmēra samazināšanas gadījumā.

Otrkārt, šajā lietā maksājамie procenti ir nokavējuma procenti, nevis kompensācijas procenti. Proti, *Deutsche Telekom* galvenais prasījums bija atgūšanas prasījums, kas bija saistīts ar provizoriski samaksātā naudas soda maksājumu. Šis prasījums bija reāls, un tā maksimālais apmērs bija droši zināms vai vismaz nosakāms, pamatojoties uz objektīviem apstākļiem, kas ir konstatēti minētā maksājuma veikšanas dienā.

Ņemot vērā, ka Komisijai bija jāatmaksā *Deutsche Telekom* naudas soda nepamatoti samaksātā daļa, pieskaitot nokavējuma procentus, un ka tai šajā ziņā nebija nekādas rīcības brīvības, Vispārējā tiesa secina, ka atteikums izmaksāt minētos procentus *Deutsche Telekom* ir būtisks LESD 266. panta pirmās daļas pārkāpums, kas rada Savienības ārpuslīgumisko atbildību. Tā kā pastāv tieša saikne starp konstatēto pārkāpumu un zaudējumiem, ko veido nokavējuma procentu par naudas soda nepamatoti samaksāto daļu nesaņemšana attiecīgajā laikposmā, Vispārējā tiesa piešķir *Deutsche Telekom* atlīdzību 1 750 522,38 EUR, kas aprēķināta, pēc analogijas piemērojot Deleģētās regulas Nr. 1268/2012 83. panta 2. punkta b) apakšpunktā paredzēto likmi, proti, likmi, kuru Eiropas Centrālā banka

⁴⁰⁴ Komisijas Deleģētā regula (ES) Nr. 1268/2012 (2012. gada 29. oktobris) par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) Nr. 966/2012 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, piemērošanas noteikumiem (OV 2012, L 362, 1. lpp.) un Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (2012. gada 25. oktobris) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 atcelšanu (OV 2012, L 298, 1. lpp.).

piemēroja savām kapitāla refinansēšanas operācijām 2015. gada janvārī, tas ir, 0,05 % likmi, palielinot to par trīsarpus procentpunktiem.

2022. gada 26. janvāra spriedums Intel Corporation/Komisija (T-286/09 RENV, [EU:T:2022:19](#))

Konkurence – Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana – Mikroprocesoru tirgus – Lēmums, ar kuru konstatēts LESD 102. panta un EEZ līguma 54. panta pārkāpums – Lojalitātes atlaides – “Klaji” ierobežojumi – Atzišana par ļaunprātīgu rīcību – Tikpat efektīva konkurenta novērtēšana – Kopējā stratēģija – Vienots un turpināts pārkāpums

Ar 2009. gada 13. maija lēmumu⁴⁰⁵ Eiropas Komisija mikroprocesoru ražotājam *Intel* uzlika naudas sodu 1,06 miljardus EUR par to, ka laikā no 2002. gada oktobra līdz 2007. gada decembrim *Intel* esot ļaunprātīgi izmantojusi savu dominējošo stāvokli procesoru⁴⁰⁶ x86⁴⁰⁷ pasaules tirgū, īstenojot stratēģiju, kuras mērķis bija izstumt no tirgus konkurentus.

Komisijas ieskatā šī ļaunprātīgā izmantošana izpaudās kā divi *Intel* komerciālās rīcības veidi attiecībā pret tās komerciālajiem partneriem, proti, kā klaji ierobežojumi un nosacījuma atlaides. Runājot, konkrētāk, par minētajām atlaidēm, *Intel* četriem stratēģiskajiem informātikas iekārtu ražotājiem (*Dell*, *Lenovo*, *Hewlett-Packard (HP)* un *NEC*) esot piešķīrusi atlaides ar nosacījumu, ka tie visu vai gandrīz visu savu procesoru x86 iegādi veic pie *Intel*. Turklāt *Intel* esot piešķīrusi maksājumus vienam Eiropas mikroelektronikas iekārtu mazumtirgotājam (*Media-Saturn-Holding*) ar nosacījumu, ka tas pārdod vienīgi tādus datorus, kas ir aprīkoti ar *Intel* ražotajiem procesoriem x86. Šīs atlaides un maksājumi (turpmāk tekstā – “strīdīgās atlaides”) esot nodrošinājuši četru minēto iekārtu ražotāju un *Media-Saturn* lojalitāti un tādējādi esot būtiski samazinājuši *Intel* konkurentu spēju īstenot uz to procesoru x86 sniegumu balstītu konkurenci. Tādējādi *Intel* pretkonkurences rīcība esot samazinājusi patērētāju izvēli un vājinājusi stimulus ieviest jauninājumus.

Prasību, ko *Intel* bija cēlusi par minēto lēmumu, Vispārējā tiesa pilnībā noraidīja ar 2014. gada 12. jūnija spriedumu⁴⁰⁸. Ar 2017. gada 6. septembra spriedumu, kas taisīts pēc *Intel* apelācijas sūdzības, Tiesa atcēla minēto spriedumu un nodeva lietu atpakaļ Vispārējai tiesai⁴⁰⁹.

Pamatojot prasījumus par sākotnējā sprieduma atcelšanu, *Intel* it īpaši norādīja, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, jo strīdīgās atlaides netika izvērtētas, ņemot vērā visus lietas apstākļus. Šajā ziņā Tiesa konstatēja, ka Vispārējā tiesa – tāpat kā Komisija – ir balstījusies uz premisu, ka dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma piešķirtām lojalitātes atlaidēm jau pēc to rakstura piemīt spēja ierobežot konkurenci un ka līdz ar to neesot nepieciešams veikt visu konkrētās lietas apstākļu analīzi, nedz arī veikt TEK testu (tikpat efektīva konkurenta tests, angļu valodā saukts par *as efficient competitor test*)⁴¹⁰.

⁴⁰⁵ Komisijas Lēmums C(2009) 3726, galīgā redakcija, (2009. gada 13. maijs) par procedūru saskaņā ar [LESD 102.] pantu un EEZ līguma 54. pantu (Lieta COMP/C-3/37.990 – *Intel*).

⁴⁰⁶ Procesors ir būtiska jebkura datora sastāvdaļa gan sistēmas vispārējā snieguma ziņā, gan datora kopējo izmaksu ziņā.

⁴⁰⁷ Datoros izmantojamus mikroprocesorus var iedalīt divās kategorijās, proti, procesoros x86 un procesoros, kas balstīti uz kādu citu arhitektūru. Šī x86 arhitektūra ir *Intel* izveidotais standarts, ko var izmantot gan *Windows*, gan *Linux* operētājsistēmās.

⁴⁰⁸ Spriedums, 2014. gada 12. jūnijs, *Intel/Komisija* (T-286/09, [EU:T:2014:547](#), turpmāk tekstā – “sākotnējais spriedums”).

⁴⁰⁹ Spriedums, 2017. gada 6. septembris, *Intel/Komisija* (C-413/14 P, [EU:C:2017:632](#), turpmāk tekstā – “apelācijas spriedums”).

⁴¹⁰ Šādi veikta ekonomiskā analīze konkrētajā gadījumā attiecās uz strīdīgo atlaižu spēju izstumt tādu konkurentu, kurš būtu tikpat efektīvs kā *Intel*, bet kurš tomēr nebūtu dominējošā stāvoklī. Konkrēti – šajā analīzē bija jānosaka cena, par kādu konkurentam, kurš ir tikpat efektīvs kā *Intel* un kuram rodas tādas pašas izmaksas kā *Intel*, būtu jāpiedāvā savi procesori, lai

Tomēr Komisija savā lēmumā veica šo apstākļu padziļinātu pārbaudi, kurā tā konstatēja, ka tikpat efektīvam konkurentam būtu nācies noteikt cenas, kuras nebūtu dzīvotspējīgas, un ka līdz ar to strīdīgo atlaižu piemērošanas prakse var izraisīt šāda konkurenta izstumšanas sekas. Tiesa no tā secināja, ka TEK testam bija reāla nozīme Komisijas vērtējumā attiecībā uz konkrētās prakses spēju izraisīt konkurentu izstumšanas sekas un ka Vispārējai tiesai bija jāizvērtē visi argumenti, ko *Intel* bija izvirzījusi saistībā ar šo testu un Komisijas veikto šī testa piemērošanu. Tā kā Vispārējā tiesa nebija veikusi šādu vērtējumu, Tiesa atcēla sākotnējo spriedumu un nodeva lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā, ņemot vērā *Intel* izvirzītos argumentus, varētu izvērtēt strīdīgo atlaižu spēju ierobežot konkurenci.

Ar 2022. gada 26. janvāra spriedumu Vispārējā tiesa, izskatot atpakaļ nodoto lietu, daļēji atceļ apstrīdēto lēmumu, ciktāl tajā strīdīgās atlaides ir kvalificētas par ļaunprātīgu izmantošanu LESD 102. panta izpratnē un ciktāl *Intel* ir uzlikts naudas sods par visām tās darbībām, kas kvalificētas kā ļaunprātīgas.

Vispārējās tiesas vērtējums

Iesākumā Vispārējā tiesa precizē tā strīda tvērumu, kurš izskatāms pēc lietas nodošanas atpakaļ. Šajā ziņā tā norāda, ka sākotnējā sprieduma atcelšana bija pamatota tikai ar vienu kļūdu, proti, to, ka sākotnējā spriedumā nav tikusi ņemta vērā argumentācija, ko *Intel* bija izvirzījusi, lai apstrīdētu Komisijas sniegto TEK analīzi. Šajos apstākļos Vispārējā tiesa uzskata, ka tās veicamās pārbaudes mērķiem tā var pārņemt visus apsvērumus, uz kuriem neattiecas Tiesas tādējādi konstatētā kļūda. Konkrētajā gadījumā runa ir, pirmkārt, par sākotnējā spriedumā izdarītajiem konstatējumiem attiecībā uz klajiem ierobežojumiem un to prettiesiskumu no LESD 102. panta skatpunkta. Proti, Vispārējās tiesas ieskatā apstrīdētajā lēmumā noteikto nošķirumu starp praksi, ko veido šādi ierobežojumi, un citu *Intel* rīcību, uz kuru attiecas aplūkojamā TEK analīze, Tiesa principā nav atzinusi par kļūdainu. Otrkārt, Vispārējā tiesa ir pārņēmusi sākotnējā spriedumā ietvertos apsvērumus, saskaņā ar kuriem Komisija apstrīdētajā lēmumā ir pierādījusi strīdīgo atlaižu pastāvēšanu.

Pēc šiem precizējumiem Vispārējā tiesa, pirmām kārtām, pārbauda prasījumus par apstrīdētā lēmuma atcelšanu, izklāstot metodi, ko bija definējusi Tiesa, lai izvērtētu atlaižu sistēmas spēju ierobežot konkurenci. Šajā ziņā tā atgādina, ka, lai gan dominējošā stāvoklī tirgū esoša uzņēmuma ieviestā ekskluzivitātes atlaižu sistēma var tikt kvalificēta par konkurences ierobežojumu, jo, ievērojot tās raksturu, šīs sistēmas konkurenci ierobežojošās sekas var tikt prezumētas, tomēr konkrētajā gadījumā runa ir tikai par vienkāršu prezumpciju, kas Komisiju visos gadījumos neatbrīvo no pienākuma izvērtēt tās pretkonkurences sekas. Tātad gadījumā, ja dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums administratīvajā procesā sniedz pierādījumus tam, ka tā rīcībai nepiemīt spēja ierobežot konkurenci un it īpaši izraisīt tam pārmestās izstumšanas sekas, Komisijai ir jāanalizē atlaižu sistēmas izstumšanas spēja. Šādā analīzē Komisijai ne tikai ir jāanalizē, pirmkārt, uzņēmuma dominējošā stāvokļa konkrētajā tirgū nozīmīgums un, otrkārt, apstrīdētās prakses tirgus seguma līmenis, kā arī attiecīgo atlaižu piešķiršanas nosacījumi un kārtība, to ilgums un apmērs, bet tai ir jāizvērtē arī tādas iespējamās stratēģijas esamība, kas būtu vērsta uz vismaz tikpat efektīvu konkurentu izstumšanu. Turklāt, ja Komisija ir veikusi TEK testu, tas ir viens no elementiem, kas Komisijai ir jāņem vērā, novērtējot atlaižu sistēmas spēju ierobežot konkurenci.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa vispirms pārbauda, vai Komisijas veiktais vērtējums par strīdīgo atlaižu spēju ierobežot konkurenci ir balstīts uz šādi definēto metodi. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzreiz norāda, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir pieļāvusi tiesību kļūdu, secinādama, ka TEK tests, kuru tā tomēr veica, nebija nepieciešams, lai tā varētu konstatēt *Intel* piešķirto strīdīgo atlaižu ļaunprātīgo raksturu. Vispārējā tiesa uzskata, ka šim konstatējumam nevar piekrist. Tā kā apelācijas spriedumā ir norādīts, ka TEK testam bija reāla nozīme Komisijas vērtējumā attiecībā uz konkrēto atlaižu piemērošanas

informātikas iekārtu ražotājam vai mikroelektronikas iekārtu mazumtirgotājam kompensētu attiecīgo atlaižu zaudēšanu, lai noteiktu, vai šādā gadījumā šis konkurents var joprojām segt savas izmaksas.

prakses spēju izraisīt izstumšanas sekas, Vispārējai tiesai bija jāizvērtē argumenti, ko *Intel* bija izvirzījusi saistībā ar šo testu.

Trešām kārtām, ņemot vērā, ka strīdīgo atlaižu spējas ierobežot konkurenci analīze ir viens no posmiem procesā, kurā tiek pierādīta konkurences tiesību pārkāpuma, šajā gadījumā – dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas, esamība, Vispārējā tiesa atgādina noteikumus par pierādīšanas pienākuma sadalījumu, kā arī par prasīto pierādījumu līmeni. Tā, nevainīguma prezumpcijas princips, kas ir piemērojams arī šajā jomā, liek Komisijai pierādīt šāda pārkāpuma esamību, vajadzības gadījumā izmantojot precīzu un saskanīgu netiešu pierādījumu kopumu, lai šajā ziņā nepaliktu nekādas šaubas. Tad, kad Komisija apgalvo, ka konstatētie fakti var tikt izskaidroti tikai ar pretkonkurences rīcību, attiecīgā pārkāpuma esamība būtu jāuzskata par nepietiekami pierādītu, ja konkrētiem uzņēmumiem ir izdevies sniegt citu ticamu fakti izskaidrojumu. Savukārt, ja Komisija balstās uz pierādījumiem, kas principā ir piemēroti, lai pierādītu pārkāpuma esamību, tad jau konkrētajiem uzņēmumiem ir jāpierāda to pierādīšanas vērtības nepietiekamība.

Ceturtām kārtām, Vispārējā tiesa minēto noteikumu gaismā izvērtē argumentus attiecībā uz kļūdām, ko Komisija esot pieļāvusi TEK analīzē. Šajā ziņā tā nospriež, ka Komisija nav juridiski pietiekami pierādījusi katras strīdīgās atlaides spēju izraisīt izstumšanas sekas, ņemot vērā argumentus, ko *Intel* bija izvirzījusi attiecībā uz Komisijas veikto atbilstošo analīzes kritēriju novērtējumu.

Proti, pirmkārt, saistībā ar TEK testa piemērošanu uzņēmumam *Dell* Vispārējā tiesa uzskata, ka ir taisnība, ka konkrētās lietas apstākļos Komisija, izvērtējot “apstrīdamo daļu”⁴¹¹, varēja pamatoti balstīties uz zināmiem datiem, kas nāk no citiem ekonomikas dalībniekiem, kuri nav dominējošā stāvoklī esošais uzņēmums. Tomēr, pārbaudījusi *Intel* šajā ziņā sniegto informāciju, Vispārējā tiesa secina, ka šī informācija var radīt tiesai šaubas par minētā vērtējuma rezultātiem, un līdz ar to nospriež, ka pierādījumi, uz kuriem ir balstījusies Komisija, lai secinātu uzņēmumam *Dell* piešķirto atlaižu spēju izraisīt izstumšanas sekas visā atbilstošajā laikposmā, nav pietiekami. Otrkārt, Vispārējās tiesas skatījumā tas pats secinājums ir izdarāms attiecībā uz uzņēmumam *HP* piešķirto atlaižu analīzi, jo citastarp norādītās izstumšanas sekas nav pierādītas attiecībā uz visu pārkāpuma laikposmu. Treškārt, runājot par atlaidēm, kas ar dažādiem nosacījumiem tikušas piešķirtas grupā *NEC* ietilpstošajām sabiedrībām, Vispārējā tiesa Komisijas analīzē konstatē divas kļūdas, no kurām viena attiecas uz nosacījuma atlaižu vērtību un otra – uz rezultātu, kuri ir derīgi tikai attiecībā uz vienu ceturksni, nepamatotu ekstrapolāciju uz visu pārkāpuma laikposmu. Ceturtkārt, Vispārējā tiesa secina to pierādījumu nepietiekamību, kuri attiecas uz uzņēmumam *Lenovo* piešķirto atlaižu spēju izraisīt izstumšanas sekas, ņemot vērā kļūdas, ko pieļāvusi Komisija, veicot attiecīgo nefinansiālo priekšrocību skaitlisku novērtējumu. Piektkārt, Vispārējā tiesa tādu pašu secinājumu izdara attiecībā uz uzņēmumam *Media-Saturn* piemēroto TEK analīzi, tostarp norādot, ka Komisija nekādi nav izskaidrojusi iemeslus, kuru dēļ tā, analizējot šim mazumtirgotājam piešķirtos maksājumus, rezultātus, kas iegūti saistībā ar grupai *NEC* piešķirtajām atlaidēm attiecībā uz vienu ceturksni, bija ekstrapolējusi uz visu pārkāpuma laikposmu.

Piektām kārtām, Vispārējā tiesa pārbauda, vai apstrīdētajā lēmumā ir pienācīgi ņemti vērā visi kritēriji, kas saskaņā ar Tiesas judikatūru ļauj konstatēt cenu noteikšanas prakses spēju izraisīt izstumšanas sekas. Šajā ziņā tā konstatē, ka Komisija nav pienācīgi izvērtējusi kritēriju par apstrīdētās prakses tirgus seguma līmeni un turklāt nav veikusi pareizu atlaižu ilguma analīzi.

Tātad no visiem iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka Komisijas veiktā analīze nav pilnīga un katrā ziņā neļauj juridiski pietiekami pierādīt, ka strīdīgās atlaides varēja izraisīt vai, visticamāk, izraisīja pretkonkurences sekas, un šī iemesla dēļ Vispārējā tiesa atceļ lēmumu, ciktāl šī prakse tajā atzīta par ļaunprātīgu izmantošanu LESD 102. panta izpratnē.

⁴¹¹ Šis izteiciens konkrētajā gadījumā nozīmē tirgus daļu, kas bija pieejama *Intel* klientiem un kas tiem varētu ļaut savas apgādes vajadzības pārnest uz kādu citu piegādātāju; šī tirgus daļa noteikti ir ierobežota, ņemot vērā tostarp preces raksturu, kā arī *Intel* zīmola tēlu un šī uzņēmuma profilu.

Visbeidzot, runājot par apstrīdētā lēmuma daļējas atcelšanas ietekmi uz tā naudas soda apmēru, kuru Komisija uzlikusi *Intel*, Vispārējā tiesa uzskata, ka tā nevar identificēt naudas soda apmēru, kas attiektos vienīgi uz klajiem ierobežojumiem. Tādēļ tā pilnībā atceļ apstrīdētā lēmuma pantu, kurā *Intel* par konstatēto pārkāpumu ir uzlikts naudas sods 1,06 miljardi EUR.

2022. gada 15. jūnija spriedums Qualcomm/Komisija (Qualcomm – ekskluzivitātes maksājumi) (T-235/18, [EU:T:2022:358](#))

Konkurence – Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana – LTE mikroshēmojumu tirgus – Lēmums, ar kuru konstatēts LESD 102. panta un EEZ līguma 54. panta pārkāpums – Ekskluzivitātes maksājumi – Tiesības uz aizstāvību – Regulas (EK) Nr. 1/2003 19. pants un 27. panta 1. punkts – Izstumšanas iedarbība

Prasītāja *Qualcomm Inc.* ir Amerikas Savienotajās Valstīs reģistrēta sabiedrība, kas izstrādā un piegādā pamatjoslas mikroshēmojumus (turpmāk tekstā – “mikroshēmojumi”), kuri paredzēti izmantošanai viedtālrunos un planšetdatoros, lai tie varētu pieslēgties šūnu tīkliem⁴¹² atbilstoši attiecīgajam standartam. Tādējādi mikroshēmojumi tiek pārdoti oriģinālā aprīkojuma ražotājiem, tostarp *Apple Inc.*, kuri tos iestrādā savās ierīcēs.

Ar 2018. gada 24. janvāra lēmumu⁴¹³ Eiropas Komisija uzlika prasītājai naudas sodu gandrīz vienu miljardu EUR par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu ar *LTE* standartu saderīgu mikroshēmojumu pasaules tirgū laikposmā no 2011. gada februāra līdz 2016. gada septembrim.

Komisija uzskata, ka šo ļaunprātīgo rīcību raksturo stimulējošu maksājumu veikšana saskaņā ar to vienošanos noteikumiem, kuras noslēgtas starp prasītāju un *Apple*. Šo vienošanos noteikumi paredzēja, ka prasītāja veic stimulējošus maksājumus *Apple* ar nosacījumu, ka *Apple* iegādājas no prasītājas visus *Apple* vajadzīgos *LTE* mikroshēmojumus. Šajos apstākļos Komisija uzskatīja, ka šie maksājumi, kurus tā ir kvalificējusi kā ekskluzivitātes maksājumus, varēja radīt pretkonkurences sekas, jo tie samazināja *Apple* stimulus pāriet pie konkurējošiem *LTE* mikroshēmojumu piegādātājiem, un to apstiprina *Apple* iekšējie dokumenti un paskaidrojumi.

Ar šo spriedumu Vispārējā tiesa pilnībā atceļ apstrīdēto lēmumu, pamatojoties, pirmkārt, uz tādu vairāku procesuālo pārkāpumu konstatēšanu, kuri ietekmēja prasītājas tiesības uz aizstāvību, un, otrkārt, uz attiecīgo maksājumu pretkonkurences seku analīzi, kuru tā atzina par nepilnīgu un nepiemērotu, lai varētu pamatot šādu maksājumu spēju radīt pretkonkurences sekas. Tādējādi tā ir precizējusi Komisijai uzlikto pienākumu apjomu attiecībā, pirmām kārtām, uz administratīvās lietas materiālu apkopošanu, lai ļautu jebkurai uzņēmumam, uz kuru attiecas izmeklēšana, lietderīgi īstenot savas tiesības uz aizstāvību, un, otrām kārtām, uz tās analīzi par vismaz tikpat efektīvu konkurentu izstumšanas iedarbību.

Vispārējās tiesas vērtējums

Iesākumā Vispārējā tiesa lemj par tādu noteiktu papildu pierādījumu pieņemamību, ko prasītāja iesniedza pēc tiesvedības rakstveida daļas pabeigšanas. Šajos pierādījumos būtībā ietilpst divi dokumentu kopumi, kas izriet no divām tiesvedībām Amerikas Savienotajās Valstīs. Atgādinādama, ka pierādījumu novēlota iesniegšana ir pieļaujama tikai gadījumā, ja to attaisno izņēmuma apstākļi, piemēram, tas, ka attiecīgos dokumentus nav bijis iespējams iesniegt agrāk, Vispārējā tiesa konstatē,

⁴¹² Mikroshēmojumi tiek izmantoti gan balss pakalpojumiem, gan datu pārraidei. Mikroshēmojumiem ir vairāki komponenti. To saderība ar vienu vai vairākiem mobilo sakaru standartiem, piemēram, *GSM*, *UMTS* vai *LTE*, ir viena no to būtiskajām iezīmēm.

⁴¹³ Komisijas Lēmums C(2018) 240 final (2018. gada 24. janvāris) par procedūru saskaņā ar [LESD] 102. pantu un [EEZ līguma] 54. pantu (Lieta AT.40220 – *Qualcomm* (Ekskluzivitātes maksājumi)).

ka šajā lietā – pretēji Komisijas argumentiem un it īpaši ņemot vērā apstākļus, kādos prasītāja tos ir ieguvusi, – prasītājas rīcībā nebija šo dokumentu tās rakstveida apsvērumu iesniegšanas brīdī. Tādēļ Vispārējā tiesa atzīst, ka šādi iesniegtie papildu pierādījumi ir pieņemami.

Vispārējā tiesa pēc būtības, pirmām kārtām, izvērtē pamatu par acīmredzamām procesuālām kļūdām, uzsākot savu pārbaudi ar iebildumu par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu saistībā ar lietas materiālu apkopošanu, pēc tam – par atšķirībām starp iebildumu paziņojumu un apstrīdēto lēmumu.

Saistībā ar lietas materiālu apkopošanu Vispārējā tiesa, no vienas puses, atgādina, ka Komisijai ir pienākums tās izvēlētajā veidā precīzi fiksēt ikvienas tādas iztaujāšanas saturu, ko tā veic saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 19. pantu ar mērķi savākt informāciju attiecībā uz izmeklēšanas priekšmetu.

Šajā lietā Vispārējā tiesa norāda, ka, pirmkārt, informācija, ko Komisija pēc prasītājas pieprasījuma tai iesniegusi pēc apstrīdētā lēmuma saņemšanas, atklāj, ka ir rīkotas sanāksmes un telefonkonferences ar trešām personām, kuras ir prasītājas konkurenti vai klienti. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskata, ka pierādījumi par šo apspriežu mērķi ļauj tās kvalificēt kā intervijas, uz kurām ir attiecināma iepriekš minētā fiksēšanas prasība. Ņemot vērā lietā esošos pierādījumus, Vispārējā tiesa konstatē, ka Komisijas nosūtītajās piezīmēs nav nekādu norāžu par šo interviju laikā notikušo apspriežu saturu, it īpaši attiecībā uz tās informācijas raksturu, kas tika sniegta par aplūkotajiem tematiem. Tādējādi Vispārējā tiesa konstatē Komisijas pirmo pienākuma fiksēt attiecīgās intervijas un pievienot šos fiksēšanas dokumentus lietas materiāliem neizpildi.

Otrkārt, pēc Vispārējās tiesas ieskata, tas pats ir attiecināms uz informācijas apmaiņu ar trešo personu, kuras esamība tika atklāta vēl vēlāk tiesvedības gaitā. Konstatējusi, ka nav strīda par to, ka Komisija nav dokumentējusi šīs apspriedes, Vispārējā tiesa pamatojas uz lietā esošajiem pierādījumiem un to procesuālā konteksta detalizētu analīzi, lai secinātu, ka šīs apspriedes vismaz daļēji ietvēra informāciju par attiecīgās izmeklēšanas mērķi un ka tādēļ tās ir uzskatāmas par intervijām, kuras ir jāfiksē.

Treškārt, Vispārējā tiesa konstatē, ka Komisija nav arī izpildījusi savus pienākumus saistībā ar administratīvās lietas materiālu apkopošanu. Šajā ziņā tā norāda, ka pierādījumos, ko Komisija iesniegusi Vispārējā tiesā, ir atsauce uz sanākumi ar trešo personu–informatoru, kas notika, pirms Komisija bija sākusi izmeklēšanu, un uz apgalvojumiem, ko šī trešā persona–informators izklāstīja šajā sanāksmē. Konstatējot, ka Komisija šo sanākumi nav nekādā veidā dokumentējusi, Vispārējā tiesa uzskata, ka šāda bezdarbība ir procesuāls pārkāpums. Lai gan nav prasības veikt iepriekš minēto fiksēšanu attiecībā uz intervijām, kas veiktas pirms pirmās izmeklēšanas darbības, kā tas ir šajā lietā, Komisijai tomēr paliek vispārīgs pienākums ļaut uzņēmumiem, uz kuriem attiecas izmeklēšana, iegūt lietderīgu piekļuvi tās lietas materiālos ietvertajiem apsūdzības pierādījumiem. No minētā it īpaši izriet, ka Komisijai ir pienākums rakstveida dokumentā, kas pievienots lietas materiāliem, fiksēt jebkuru sanākumi ar trešo personu–informatoru, kurā tā ir savākusi mutvārdos sniegtus apsūdzības pierādījumus, ko tā ir paredzējusi izmantot, bet šajā lietā tā neesot to izpildījusi.

Attiecībā uz sekām, kas izriet no trim šādi konstatētajām procesuālajām kļūdām, saskaņā ar iedibināto judikatūru šādu pārkāpumu gadījumā tiesību uz aizstāvību pārkāpums var tikt konstatēts tikai tad, ja uzņēmums prasītājs pierāda, ka tas būtu varējis labāk nodrošināt savu aizstāvību, ja pārkāpums nebūtu pieļauts. Šajā lietā Vispārējā tiesa norāda, ka prasītājas iesniegtie pierādījumi liecina, ka šīs sanāksmes un telefonkonferences varēja sniegt informāciju, kas ir būtiska procesa turpmākai norisei un kas varētu būt svarīga prasītājai, ļaujot tai labāk nodrošināt savu aizstāvību, it īpaši, ņemot vērā attiecīgo trešo personu statusu.

No otras puses, attiecībā uz atšķirībām starp iebildumu paziņojumu un apstrīdēto lēmumu Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka apstrīdētajā lēmumā ļaunprātīgā rīcība ir konstatēta tikai *LTE* mikroshēmojumu tirgū, bet iebildumu paziņojumā tā ir apsvērtā gan *LTE* mikroshēmojumu, gan *UMTS* mikroshēmojumu tirgū. Atbildot uz iebildumu paziņojumu, prasītāja, izmantodama ekonomisko

analīzi, dēvētu par "kritiskās robežas analīzi"⁴¹⁴, centās pierādīt, ka attiecīgie maksājumi nevarēja radīt izstumšanas iedarbību šajos abos tirgos. Apstrīdētajā lēmumā Komisija šo analīzi noraidīja. Tomēr Vispārējā tiesa uzskata – ciktāl iebildumu par ļaunprātīgās rīcības apjomu grozīšana ietekmēja to datu atbilstību, kas bija prasītājas analīzes pamatā, kuras mērķis bija apšaubīt tās rīcības izstumšanas spēju, Komisijai bija jānodrošina iespēja tikt uzklautātai un vajadzības gadījumā pielāgot savu analīzi, lai ņemtu vērā iebildumu atsaukšanu attiecībā uz *UMTS* mikroshēmajumiem, kuru piegādi Komisija vairs nepārmeta. Tādējādi Vispārējā tiesa nospriež, ka Komisija, neveikdama lietderīgu prasītājas uzklautāšanu šajā jautājumā, ir pārkāpusi prasītājas tiesības uz aizstāvību.

Norādot, ka konstatētie prasītājas tiesību uz aizstāvību pārkāpumi ir pietiekami, lai pamatotu apstrīdētā lēmuma atcelšanu, Vispārējā tiesa uzskata, ka pārbaude ir jāturpina arī pēc pamata par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu apmierināšanu.

Tādējādi, otrām kārtām, Vispārējā tiesa pārbaudīja pamatu, kurš attiecas uz acīmredzamām kļūdām tiesību piemērošanā un vērtējumā un kura mērķis ir apstrīdēt konstatējumu, ka attiecīgie maksājumi varēja radīt iespējamās pretkonkurences sekas.

Šajā ziņā vispirms Vispārējā tiesa atgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja uzņēmums, pamatojoties uz pierādījumiem, apstrīd tam pārmestās rīcības spēju ierobežot konkurenci un it īpaši radīt pārmesto izstumšanas iedarbību, Komisijai ir jāizanalizē vismaz tikpat efektīvu konkurentu izstumšanas spēja, lai noteiktu, ka pārmestā rīcība ir ļaunprātīga.

Iesākumā Vispārējā tiesa norāda, ka prasītājam pārmestā rīcība ietilpst tikai un vienīgi tās līgumisko attiecību ar *Apple* piemērošanas jomā attiecīgajā laikposmā. Pēc apstrīdētā lēmuma un Komisijas sniegtās informācijas detalizētas analīzes Vispārējā tiesa norāda, ka, pirmkārt, Komisija ir uzskatījusi, ka attiecīgie maksājumi ir samazinājuši *Apple* stimulus pāriet pie prasītājas konkurentiem, lai iegādātos *LTE* mikroshēmajumus visām savām ierīcēm, proti, *iPhone* un *iPad*, balstot savus secinājumus uz analīzi par šo maksājumu spēju radīt pretkonkurences sekas. Otrkārt, Komisija, pamatojoties uz šo maksājumu konkrēto seku analīzi, uzskatīja, ka šie maksājumi faktiski samazināja *Apple* stimulus pāriet pie prasītājas konkurentiem, lai iegādātos *LTE* mikroshēmajumus konkrētām tā ierīcēm, proti, atsevišķiem *iPad* modeļiem, ko *Apple* bija paredzējis laist tirgū 2014. un 2015. gadā.

Šajā kontekstā Vispārējā tiesa izvērtē prasītājas iebildumus par šiem abiem Komisijas analīzes aspektiem.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa konstatē – secinādama, ka attiecīgie maksājumi varēja ierobežot konkurenci attiecībā uz visu *Apple* vajadzīgo *LTE* mikroshēmajumu gan *iPhone*, gan *iPad* ierīcēm, Komisija nav ņēmusi vērā visus atbilstošos faktiskos apstākļus. Komisija šajā ziņā uzskatīja, ka attiecīgie maksājumi ir samazinājuši *Apple* stimulus pāriet pie prasītājas konkurentiem, lai iegādātos *LTE* mikroshēmajumus, lai gan, kā izriet no apstrīdētā lēmuma, *Apple* nebija tehniskas alternatīvas prasītājas *LTE* mikroshēmajumiem attiecībā uz lielāko daļu tā vajadzību attiecīgajā laikposmā, proti, tām, kas būtībā attiecas uz *iPhone* ierīcēm. Vispārējā tiesa atgādina, ka, tā kā ir jāņem vērā visi atbilstošie apstākļi saistībā ar pārmesto rīcību, analīze par šīs rīcības pretkonkurences spēju nevar būt tikai hipotētiska.

Otrkārt, Vispārējā tiesa konstatē – ar secinājumu, ka attiecīgie maksājumi faktiski samazināja *Apple* stimulus pāriet pie prasītājas konkurentiem, lai iegādātos *LTE* mikroshēmajumus, ņemot vērā tā vajadzības attiecībā uz konkrētiem *iPad* modeļiem, ko bija paredzēts laist tirgū 2014. un 2015. gadā, nepietiek, lai konstatētu, ka tiem ir pretkonkurences raksturs. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskata, ka šāda analīze nevar novērst to, ka Komisija, vispārīgi pierādot attiecīgo maksājumu spēju attiecīgajā laikposmā radīt pretkonkurences sekas saistībā ar visām *Apple* vajadzībām pēc *LTE*

⁴¹⁴ Šādas analīzes mērķis bija pierādīt, ka tikpat efektīvs hipotētisks konkurents kā prasītāja būtu varējis konkurēt ar prasītāju, lai piegādātu *Apple* mikroshēmajumus, kas būtu saderīgi ar abiem attiecīgajiem standartiem, un būtu varējis piedāvāt cenu, kura segtu tā izmaksas, vienlaikus atlīdzinot *Apple* attiecīgo stimulējošo maksājumu zaudējumu.

mikroshēmojumiem, nav ņēmusi vērā visus atbilstošos faktiskos apstākļus. Katrā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka analizē par šo faktisko ietekmi attiecībā uz konkrētiem *iPad* modeļiem, ko bija paredzēts laist tirgū 2014. un 2015. gadā, pirmām kārtām, ir nekonsekventi pierādījumi, uz kuriem tā balstījusi savus konstatējumus, un, otrām kārtām, tajā nav ņemti vērā visi atbilstošie fakti šajā nolūkā, un, visbeidzot, tā ir balstīta uz pierādījumiem, ar ko nevar pamatot tajā minētos konstatējumus.

Tādējādi Vispārējā tiesa, konstatējot, ka Komisija nav juridiski pietiekami kvalificējusi attiecīgos maksājumus kā dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, apmierina šo pamatu un ar šo pamatojumu arī atceļ apstrīdēto lēmumu.

2022. gada 14. septembra spriedums Google un Alphabet/Komisija (Google Android) (T-604/18, [EU:T:2022:541](#))

Konkurence – Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana – Viedās mobilās ierīces – Lēmums, ar kuru konstatēts LESD 102. panta un EEZ līguma 54. panta pārkāpums – Daudzpusīgas platformas un tirgus jēdzieni (“ekosistēma”) – Operētājsistēma (“Google Android”) – Lietojumprogrammu veikals (“Play Store”) – Meklēšanas lietojumprogrammas un pārlūkprogrammas (“Google Search” un “Chrome”) – Līgumi ar aparatūras ražotājiem un mobilo tīklu operatoriem – Vienots un turpināts pārkāpums – Kopējā plāna un viena un tā paša pārkāpuma ietvaros īstenotās rīcības jēdzieni (produktu grupēšana, ekskluzivitātes maksājumi un antifragmentācijas pienākumi) – Izstumšanas iedarbība – Tiesības uz aizstāvību – Neierobežota kompetence

Google⁴¹⁵ ir informācijas un komunikāciju tehnoloģiju nozares uzņēmums, kas specializējas ar internetu saistītos produktos un pakalpojumos un lielāko ieņēmumu daļu gūst no sava pazīstamākā produkta – meklētājprogrammas *Google Search*. *Google* uzņēmējdarbības modeļa pamatā ir mijiedarbība starp noteiktiem produktiem un pakalpojumiem, kuri lietotājiem pārsvarā tiek piedāvāti bez maksas, no vienas puses, un tiešsaistes reklāmas pakalpojumiem, kuros tiek izmantoti no tās lietotājiem gūtie dati, no otras puses. Turklāt *Google* piedāvā operētājsistēmu *Android*, ar kuru, pēc Eiropas Komisijas datiem, 2018. gada jūlijā bija aprīkoti aptuveni 80 % Eiropā izmantoto viedo mobilo ierīču.

Ņemot vērā dažādas sūdzības, kas Komisijai iesniegtas par noteiktiem *Google* komercprakses veidiem mobilā interneta jomā, Komisija 2015. gada 15. aprīlī nolēma pret *Google* sākt procedūru saistībā ar operētājsistēmu *Android*⁴¹⁶.

Ar 2018. gada 18. jūlija lēmumu⁴¹⁷ Komisija uzlika *Google* naudas sodu par to, ka tas esot ļaunprātīgi izmantojis savu dominējošo stāvokli un noteicis pretkonkurences līgumiskos ierobežojumus mobilo ierīču ražotājiem un mobilo tīklu operatoriem, dažiem no tiem – kopš 2011. gada 1. janvāra. Aplūkoti ierobežojumi ir sadalīti trijos veidos:

- pirmkārt, “izplatīšanas līgumos” iekļautie ierobežojumi, saskaņā ar kuriem mobilo ierīču ražotājiem, lai tie varētu iegūt no *Google* tā lietojumprogrammu veikala (*Play Store*) izmantošanas

⁴¹⁵ Konkrētajā gadījumā ar “*Google*” tiek apzīmēta kopā sabiedrība *Google LLC*, iepriekš – *Google Inc.*, un tās mātesuzņēmums *Alphabet, Inc.*

⁴¹⁶ 2017. gada jūnijā Komisija jau uzlika *Google* naudas sodu 2,42 miljardus EUR par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu meklētājprogrammu tirgū, kas izpaudās tādējādi, ka *Google* nodrošināja prettiesisku priekšrocību savam cenu salīdzināšanas pakalpojumam. Šis lēmums pārsvarā tika atstāts spēkā ar Vispārējās tiesas 2021. gada 10. novembra spriedumu **Google un Alphabet/Komisija (Google Shopping)** (T-612/17, [EU:T:2021:763](#)). *Google* apelācijas sūdzību par minēto spriedumu pašlaik izskata Tiesa (lieta C-48/22 P).

⁴¹⁷ Komisijas Lēmums C(2018) 4761 final (2018. gada 18. jūlijs) par lietas izskatīšanu saskaņā ar LESD 102. pantu un EEZ līguma 54. pantu (Lieta AT.40099 – *Google Android*).

licenci, būtu jāpirminstalē *Google* vispārējās meklēšanas lietojumprogramma (*Google Search*) un pārlūkprogramma (*Chrome*);

- otrkārt, “fragmentācijas novēršanas līgumos” iekļautie ierobežojumi, saskaņā ar kuriem, lai mobilo ierīču ražotāji varētu saņemt lietojumprogrammu *Google Search* un *Play Store* pirminstalēšanai nepieciešamās izmantošanas licences, šiem ražotājiem būtu jāuzņemas saistības atturēties no tādu ierīču pārdošanas, kuras aprīkotas ar *Google* neapstiprinātām operētājsistēmas *Android* versijām;
- treškārt, “ieņēmumu sadalīšanas līgumos” ietvertie ierobežojumi, saskaņā ar kuriem attiecīgajiem mobilo ierīču ražotājiem un mobilo tīklu operatoriem, lai tie varētu saņemt daļu no *Google* reklāmas ieņēmumiem, būtu jāuzņemas saistības atteikties no konkurējoša vispārējās meklēšanas pakalpojuma pirminstalēšanas iepriekš definētajā ierīču klāstā (portfelis).

Komisija uzskata, ka visu šo ierobežojumu mērķis bija aizsargāt un stiprināt *Google* dominējošo stāvokli vispārējās meklēšanas pakalpojumu jomā un tādējādi – ieņēmumus, ko šis uzņēmums gūst no meklēšanai piesaistītās reklāmas. Ņemot vērā strīdīgo ierobežojumu kopējo mērķi un to savstarpējo atkarību, Komisija tos kvalificēja kā vienotu un turpinātu LESD 102. panta un EEZ līguma 54. panta pārkāpumu.

Tādēļ Komisija uzlika *Google* naudas sodu gandrīz 4,343 miljardus EUR; tas ir lielākais naudas sods, kādu jebkad uzlikusi konkurences iestāde Eiropā.

Vispārējā tiesa galvenokārt noraida *Google* prasību un Komisijas lēmumu atceļ tikai daļā, kurā ir konstatēts, ka iepriekšminētie uz portfeli balstītie ieņēmumu sadalīšanas līgumi paši par sevi veido ļaunprātīgu izmantošanu. Ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus, Vispārējā tiesa, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, uzskata par piemērotu *Google* uzlikto naudas sodu noteikt 4,125 miljardu EUR apmērā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa izvērtē prasības pamatu par kļūdām vērtējumā, kas esot pieļautas, definējot konkrētos tirgus un pēc tam novērtējot *Google* dominējošo stāvokli dažos no šiem tirgiem. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzsver, ka tai būtībā tiek lūgts, ņemot vērā lietas dalībnieku argumentus un apstrīdētajā lēmumā izklāstīto argumentāciju, pārbaudīt, vai *Google* varas īstenošana konkrētajos tirgos šim uzņēmumam ļāva faktiski lielā mērā darboties neatkarīgi no dažādiem faktoriem, kas varētu ierobežot tā rīcību.

Konkrētajā gadījumā Vispārējā tiesa iesākumā norāda, ka Komisija pirmajā posmā ir identificējusi četru veidu konkrētos tirgus: pirmkārt, licencēto viedo mobilo ierīču operētājsistēmu pasaules mēroga tirgu (izņemot Ķīnu); otrkārt, *Android* lietojumprogrammu veikalu pasaules mēroga tirgu (izņemot Ķīnu); treškārt, dažādus vispārējo meklēšanas pakalpojumu valstu tirgus Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ) un, ceturtkārt, operētājsistēmai nespecifisku mobilo ierīču interneta pārlūkprogrammu pasaules mēroga tirgu. Otrajā posmā Komisija ir secinājusi, ka *Google* ir dominējošais stāvoklis pirmajos trijos no iepriekš minētajiem tirgiem. Vispārējā tiesa tomēr atzīmē, ka Komisija, raksturojot dažādos konkrētos tirgus, ir pamatoti norādījusi uz to savstarpējo papildinātību tādā ziņā, ka šie tirgi ir savstarpēji saistīti, it īpaši, ņemot vērā globālo stratēģiju, ko īstenojis *Google*, lai izceltu savu meklētājprogrammu, to integrējot “ekosistēmā”.

Konkrētāk, izvērtējot jautājumu par licencēto viedo mobilo ierīču operētājsistēmu tirgus robežu noteikšanu un pēc tam par *Google* stāvokli šajā tirgū, Vispārējā tiesa vispirms konstatē, ka *Google* nav iebildis pret Komisijas nostāju, ka operētājsistēmas, ko izmanto tikai vertikāli integrēti izstrādātāji, tādās kā *Apple* izstrādātā *iOS* vai *Blackberry*, proti, tā sauktās operētājsistēmas “bez licences”, neveido daļu no šī tirgus, ņemot vērā, ka trešie mobilo ierīču ražotāji nevar iegūt licenci uz to. Tāpat Komisija nav pieļāvusi kļūdu, konstatējot, ka *Google* dominējošo stāvokli šajā tirgū neliek apšaubīt netiešs konkurences spiediens, ko šajā tirgū rada *Apple* piedāvātā operētājsistēma bez licences. Tādējādi

Komisija ir pareizi secinājusi, ka *Android* pirmkoda izmantošanas licences brīvpieeja nerada pietiekamu konkurences spiedienu, lai neitralizētu attiecīgo dominējošo stāvokli.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa izskata dažādus prasības pamatus, kas saistīti ar kļūdām strīdīgo ierobežojumu ļaunprātīgā rakstura vērtējumā.

Pirmkārt, attiecībā uz mobilo ierīču ražotājiem noteiktajiem pirminstalēšanas nosacījumiem ⁴¹⁸ Komisija ir secinājusi to ļaunprātīgo raksturu, pirmām kārtām, nošķirot lietojumprogrammu *Google Search* un *Play Store* grupēšanu no pārlūkprogrammas *Chrome* un iepriekšminēto lietojumprogrammu grupēšanas un, otrām kārtām, secinot, ka ar šādu grupēšanu pārkāpuma laikposmā ir ierobežota konkurence, savukārt *Google* neesot izdevies sniegt tam objektīvu attaisnojumu.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda – lai pamatotu tēzi par tādas būtiskas konkurences priekšrocības esamību, ko rada strīdīgie pirminstalēšanas nosacījumi, Komisija ir secinājusi, ka šāda pirminstalēšana varēja izraisīt “*status quo* tendenci”, kas izriet no lietotāju dabiskas tieksmes izmantot meklēšanas lietojumprogrammas un pārlūkprogrammas, kuras jau ir to rīcībā, un kas spēj būtiski un ilgstoši palielināt attiecīgā pakalpojuma lietošanas apjomu, savukārt *Google* konkurenti šādu priekšrocību nevar kompensēt. Vispārējās tiesas ieskatā analīzi, ko šajā jautājumā izklāstījusi Komisija, neatspēko *Google* izvirzītā kritika.

Tālāk, runājot par iebildumiem pret secinājumu, ka *Google* konkurentu rīcībā esošie līdzekļi neļāva tiem atsvērt konkurences priekšrocību, ko *Google* guvis no attiecīgajiem pirminstalēšanas nosacījumiem, Vispārējā tiesa norāda: lai gan ar šiem nosacījumiem nav aizliegts pirminstalēt konkurējošas lietojumprogrammas, tomēr šāds aizliegums ir paredzēts ierīcēm, uz kurām tas attiecas, ieņēmumu sadalīšanas līgumos – gan uz portfeli balstītajos ieņēmumu sadalīšanas līgumos, gan uz ierīcēm balstītajos ieņēmumu sadalīšanas līgumos, kas aizstāja pirmos minētos līgumus –, proti, ierīcēm, kas veidoja vairāk nekā 50 % *Google Android* ierīču, kuras pārdotas 2011.–2016. gadā EEZ teritorijā, un to Komisija varēja ņemt vērā saistībā ar attiecīgo ierobežojumu kombinētām sekām. Turklāt Komisijai bija arī pamats balstīties uz faktiskās situācijas novērojumiem, lai atbalstītu savus secinājumus, šajā ziņā konstatējot, ka konkurējošo lietojumprogrammu pirminstalēšana, to leļupielādēšana vai piekļuve konkurējošiem meklēšanas pakalpojumiem, izmantojot pārlūkprogrammas, praksē nenotiek bieži. Visbeidzot, atzīstot arī, ka *Google* kritika par apsvērumiem, kas likuši Komisijai secināt, ka aplūkotajai grupēšanai nav objektīva attaisnojuma, nav atbalstāma, Vispārējā tiesa kopumā noraida prasības pamatu par kļūdām pirminstalēšanas nosacījumu ļaunprātīgā rakstura vērtējumā.

Otrkārt, saistībā ar vērtējumu par vienreizējās pirminstalēšanas nosacījumu, kas bija iekļauts uz portfeli balstītajos ieņēmumu sadalīšanas līgumos, Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka Komisijai bija pamats secināt, ka strīdīgie līgumi ir uzskatāmi par ekskluzivitātes līgumiem, jo tajos paredzētie maksājumi bija pakārtoti nosacījumam, ka attiecīgajā produktu klāstā netiek pirminstalēti konkurējošie vispārējās meklēšanas pakalpojumi.

Tomēr – tā kā, lai izdarītu secinājumu par šo līgumu ļaunprātīgo raksturu, Komisija uzskatīja, ka tie spēj stimulēt attiecīgos mobilo ierīču ražotājus un mobilo tīklu operatorus neveikt šādu konkurējošu pakalpojumu pirminstalēšanu, – saskaņā ar šāda veida praksei piemērojamo judikatūru ⁴¹⁹ Komisijai bija jāanalizē šo līgumu spēja ierobežot uz sniegumu balstītu konkurenci, ņemot vērā visus nozīmīgos apstākļus, tostarp apstrīdētās prakses tirgus seguma likmi, kā arī tai raksturīgo spēju izstumt vismaz tikpat efektīvus konkurentus.

⁴¹⁸ Ņemot vērā lietu līdzību, Vispārējā tiesa šajā aspektā atsauca uz 2007. gada 17. septembra spriedumu *Microsoft/Komisija* (T-201/04, [EU:T:2007:289](#)), ko Komisija ir minējusi apstrīdētajā lēmumā.

⁴¹⁹ Skat. spriedumu, 2017. gada 6. septembris, *Intel/Komisija* (C-413/14 P, [EU:C:2017:632](#)).

Analīze, ko šajā ziņā sniegusi Komisija, būtībā ir balstīta uz diviem elementiem, t.i., pirmām kārtām, apstrīdētās prakses seguma pārbaudi un, otrām kārtām, Komisijas veikto tā sauktā "tikpat efektīva konkurenta" testa ⁴²⁰ rezultātiem. Ciktāl – saistībā ar pirmo elementu – Komisija bija konstatējusi, ka attiecīgie līgumi aptver "būtisku daļu" no vispārējās meklēšanas pakalpojumu valstu tirgiem neatkarīgi no lietotās ierīces veida, Vispārējā tiesa uzskata, ka šo konstatējumu neapstiprina apstākļi, ko Komisija izklāstījusi apstrīdētajā lēmumā. Turklāt līdzīgais trūkums attiecas uz vienu no AEC testa premisām, proti, vispārējās meklēšanas pieprasījumu daļu, uz ko varētu pretendēt konkurents, kurš ir hipotētiski vismaz tikpat efektīvs un kura lietojumprogramma būtu bijusi pirminstalēta līdzās *Google Search*. Vispārējā tiesa konstatē arī vairākas kļūdas argumentācijā par Komisijas veiktā AEC testa būtisko mainīgo lielumu novērtējumu, proti, vispirms par to izmaksu aplēsi, kas varētu rasties šādam konkurentam, pēc tam par konkurenta spējas panākt savas lietojumprogrammas pirminstalēšanu vērtējumu un visbeidzot par to ieņēmumu aplēsi, kuri varētu tikt gūti atkarībā no aprītē esošo mobilo ierīču vecuma. Tātad AEC tests, kādu to ir veikusi Komisija, nevar apstiprināt konstatējumu par ļaunprātīgu izmantošanu, ko radītu uz portfeli balstītie ieņēmumu sadalīšanas līgumi paši par sevi, tādēļ Vispārējā tiesa apmierina attiecīgo prasības pamatu.

Treškārt, saistībā ar fragmentācijas novēršanas līgumos iekļauto ierobežojumu novērtēšanu Vispārējā tiesa vispirms atzīmē, ka Komisija šādu praksi uzskata par ļaunprātīgu, jo tā liek šķērslī tādu ierīču izstrādei un klātbūtnei tirgū, kuras darbojas ar nesavietojamu *Android* "atzarojumu" ⁴²¹, tomēr neapstrīd *Google* tiesības noteikt savietojamības prasības, kas attiektos vienīgi uz ierīcēm, kurās ir instalētas šā uzņēmuma lietojumprogrammas. Konstatējusi aplūkotās prakses materiālo esamību, Vispārējā tiesa turklāt norāda, ka Komisijai bija pamats atzīt nesavietojamu *Android* atzarojumu spēju īstenot konkurences spiedienu uz *Google*. Šajos apstākļos, ņemot vērā Komisijas izklāstītos apstākļus, kas ir piemēroti tam, lai pierādītu šķēršļa esamību konkurējošo produktu izstrādei un tirdzniecībai licencēto operētājsistēmu tirgū, Vispārējā tiesa uzskata, ka Komisijai bija pamats secināt, ka attiecīgā prakse ir stiprinājusi *Google* dominējošo stāvokli vispārējās meklēšanas pakalpojumu tirgū, tajā pašā laikā bremsējot inovācijas, jo šī prakse ir ierobežojusi patērētājiem pieejamo piedāvājumu daudzveidību.

Trešām kārtām, Vispārējā tiesa izskata prasības pamatu, kas attiecas uz tiesību uz aizstāvību pārkāpumu un ar ko *Google* lūdz konstatēt, pirmkārt, tā tiesību piekļūt lietas materiāliem pārkāpumu un, otrkārt, tiesību tikt uzklautam neievērošanu.

Izskatot, pirmkārt, apgalvojumu par tiesību piekļūt lietas materiāliem pārkāpumu, Vispārējā tiesa iesākumā precizē, ka *Google* šajā ziņā izvirzītie iebildumi attiecas uz to piezīmju kopuma saturu, ko Komisija nodeva 2018. gada februārī saistībā ar sanāksmēm, kuras tā bija organizējusi ar trešām personām visā savas izmeklēšanas laikposmā. Tā kā visas minētās sanāksmes ir uzskatāmas par iztaujāšanu, kuras mērķis ir savākt informāciju attiecībā uz izmeklēšanas priekšmetu Regulas Nr. 1/2003 ⁴²² 19. panta izpratnē, tātad Komisijai bija pienākums atbilstoši fiksēt iztaujāšanu, un tas ļautu konkrētajam uzņēmumam attiecīgā brīdī ar to iepazīties un īstenot savas tiesības uz aizstāvību. Konkrētajā gadījumā Vispārējā tiesa konstatē, ka tikko aplūkotās prasības nav ievērotas, ņemot vērā, pirmām kārtām, laiku, kas pagājis no iztaujāšanas brīža līdz attiecīgo piezīmju nodošanai, un, otrām kārtām, to, ka šīs piezīmes ir pārāk konspektīvas. Attiecībā uz sekām, kas izriet no šīs procesuālās neatbilstības, Vispārējā tiesa tomēr atgādina, ka saskaņā ar judikatūru šādas neatbilstības gadījumā tiesību uz aizstāvību pārkāpums var tikt konstatēts tikai tad, ja attiecīgais uzņēmums pierāda, ka tas

⁴²⁰ Turpmāk tekstā – "AEC tests" atbilstoši tā nosaukumam angļu valodā (*As Efficient Competitor Test*).

⁴²¹ Konkrētajā gadījumā runa ir par operētājsistēmām, kuras izstrādājušas trešās personas, izmantojot *Android* pirmkodu, ko izpaudis *Google* saskaņā ar brīvās izmantošanas licenci un kas ietver šādas operētājsistēmas pamatelementus, bet ne *Google* patentētas *Android* lietojumprogrammas un pakalpojumus. Šajā kontekstā attiecīgajos fragmentācijas novēršanas līgumos ir definēts minimālās savietojamības standarts *Android* pirmkoda īstenošanai.

⁴²² Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

būtu varējis labāk nodrošināt savu aizstāvību, ja neatbilstība nebūtu pieļauta. Tomēr aplūkojamajā lietā Vispārējā tiesa uzskata, ka šāds pierādījums neizriet nedz no tai paziņotajiem apstākļiem, nedz no šajā ziņā izteiktajiem argumentiem.

Otrkārt, saistībā ar apgalvojumu par tiesību tikt uzklaušītam pārkāpumu Vispārējā tiesa norāda, ka *Google* šajā ziņā izteiktā kritika veido procesuālo daļu no tiem iebildumiem, ar kuriem tiek apstrīdēta konstatējuma par noteiktu ieņēmumu sadalīšanas līgumu ļaunprātīgo raksturu pamatotība, jo ar šo kritiku ir paredzēts apstrīdēt atteikumu rīkot uzklaušīšanu par šajā ziņā veikto AEC testu. Tā kā Komisija ir atteikusi *Google* šādu uzklaušīšanu, ievērojot, ka Komisija bija nosūtījusi šim uzņēmumam divas faktu izklāsta vēstules, lai būtiski papildinātu nostājas, kas šajā ziņā sākotnēji izklāstīta paziņojumā par iebildumiem, saturu un tvērumu, bet nav pieņēmusi – kā tas bija jādara – papildu paziņojumu par iebildumiem pēc uzklaušīšanas, Vispārējā tiesa uzskata, ka Komisija ir pārkāpusi *Google* tiesības uz aizstāvību un tādējādi liegusi tam iespēju, uzklaušīšanas laikā izklāstot savus argumentus, labāk nodrošināt savu aizstāvību. Vispārējā tiesa piebilst, ka uzklaušīšanas nozīme šajā lietā ir vēl jo vairāk redzama, ņemot vērā iepriekš konstatētās nepilnības, ko Komisija bija pieļāvusi AEC testa veikšanā. Tādēļ uz portfeli balstīto ieņēmumu sadalīšanas līgumu ļaunprātīga rakstura konstatējums ir jānoraida arī šī iemesla dēļ.

Visbeidzot, lūgta veikt, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, naudas soda apmēra autonomu novērtējumu, Vispārējā tiesa vispirms precizē – lai gan apstrīdētais lēmums tātad ir daļēji jāatceļ, ciktāl tajā ir konstatēts, ka uz portfeli balstītie ieņēmumu sadalīšanas līgumi ir ļaunprātīgi paši par sevi, tomēr šī daļējā atcelšana neietekmē apstrīdētajā lēmumā izdarītā konstatējuma par pārkāpumu vispārējo derīgumu, ņemot vērā izstumšanas iedarbību, kas izriet no citas ļaunprātīgas prakses, ko *Google* īstenojis pārkāpuma laikposmā.

Atbilstoši izvērtējot visus ar sodu saistītos apstākļus, Vispārējā tiesa nospriež, ka apstrīdētais lēmums ir jāgroza, nosakot, ka *Google* par izdarīto pārkāpumu uzliktais naudas sods ir 4,125 miljardi EUR. Šajā nolūkā Vispārējā tiesa – līdzīgi Komisijas pieejai – uzskata par lietderīgu ņemt vērā pārkāpjošās rīcības īstenošanas apzināto raksturu, kā arī to atbilstošo pārdevumu vērtību, ko *Google* realizējis pēdējā gadā, kad tas pilnībā piedalījās pārkāpumā. Savukārt, runājot par pārkāpuma smaguma un ilguma ņemšanu vērā, Vispārējā tiesa spriedumā izklāstīto iemeslu dēļ uzskata par piemērotu ņemt vērā to, kā laika gaitā mainījušies dažādi pārkāpuma aspekti, un attiecīgo darbību savstarpējo papildinātību, lai izvērtētu tās izstumšanas iedarbības ietekmi, kuru Komisija pamatoti konstatējusi apstrīdētajā lēmumā.

3. Jaunumi koncentrāciju jomā

2022. gada 13. jūlija spriedums *Illumina*/Komisija (T-227/21, [EU:T:2022:447](#))

Konkurence – Koncentrācija – Farmācijas nozares tirgus – Regulas (EK) Nr. 139/2004 22. pants – Lietas nodošanas pieprasījums, ko iesniegusi konkurences iestāde, kurai atbilstoši valsts tiesību aktiem nav kompetences izvērtēt koncentrācijas darījumu – Komisijas lēmums izvērtēt koncentrācijas darījumu – Komisijas lēmumi, ar kuriem apmierināti citu valsts konkurences iestāžu lēmumi pievienoties lietas nodošanas pieprasījumam – Komisijas kompetence – Lietas nodošanas pieprasījuma iesniegšanas termiņš – Jēdziens “darīt zināmu” – Saprātīgs termiņš – Tiesiskā palāvība – Komisijas priekšsēdētāja vietnieces publiski paziņojumi – Tiesiskā drošība

Illumina ir ASV uzņēmums, kas specializēties genoma sekvencēšanā. Tas izstrādā, ražo un tirgo integrētas sistēmas ģenētiskās analīzes veikšanai, it īpaši nākamās paaudzes genoma sekvencēšanas sistēmas, kas tostarp tiek izmantotas vēža skrīninga testu izstrādē. *Grail* ir ASV biotehnoloģiju uzņēmums, kas izmanto genoma sekvencēšanu šādu skrīninga testu izstrādei.

2020. gada 21. septembrī abi šie uzņēmumi ⁴²³ publiski iesniedza piedāvājumu, kas paredz, ka uzņēmums *Illumina* iegādājas pilnīgu kontroli pār *Grail*. Tā kā apgrozījums nepārsniedza attiecīgās robežvērtības, šī koncentrācija nebija Eiropas mēroga koncentrācija Apvienotās regulas ⁴²⁴ 1. panta izpratnē, tāpēc tā netika paziņota Eiropas Komisijai. Par attiecīgo koncentrāciju netika paziņots arī Savienības dalībvalstīs un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu dalībvalstīs, jo tā nesasniedza arī šo valstu attiecīgās robežvērtības.

Saskaņā ar Apvienotās regulas 22. pantu valsts konkurences iestādei ir iespēja pieprasīt lietas nodošanu Komisijai, lai tā izvērtē koncentrācijas, kas nav Eiropas mēroga koncentrācijas, bet ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm un draud būtiski ietekmēt konkurenci attiecīgās dalībvalsts teritorijā.

Šajā lietā Komisija 2020. gada 7. decembrī saņēma sūdzību par attiecīgo koncentrāciju, pēc kuras izskatīšanas tā sākotnēji secināja, ka šī koncentrācija atbilst nosacījumiem, kam jābūt izpildītiem, lai valsts konkurences iestāde to varētu nodot izvērtēšanai ⁴²⁵. Tāpēc tā 2021. gada 19. februārī nosūtīja dalībvalstīm vēstuli (turpmāk tekstā – “uzaicinājuma vēstule”), lai, pirmkārt, informētu tās par šo koncentrāciju un, otrkārt, uzaicinātu tās iesniegt Komisijai lietas nodošanas pieprasījumu saskaņā ar Apvienotās regulas 22. pantu. 2021. gada 9. martā Francijas konkurences iestāde Komisijai iesniedza lietas nodošanas pieprasījumu, kuram vēlāk saistībā ar savu attiecīgo atbildības jomu lūdza atļaut pievienoties arī Grieķijas, Beļģijas, Norvēģijas, Islandes un Nīderlandes konkurences iestādes. 2021. gada 11. martā Komisija attiecīgos uzņēmumus informēja par šo lietas nodošanas pieprasījumu (turpmāk tekstā – “informatīvā vēstule”). Ar 2021. gada 19. aprīļa lēmumiem (turpmāk tekstā – “apstrīdētie lēmumi”) Komisija apmierināja lietas nodošanas pieprasījumu, kā arī attiecīgos pieprasījumus pievienoties lietai.

Illumina, ko atbalsta *Grail*, cēla prasību atcelt apstrīdētos lēmumus un informatīvo vēstuli. Ar spriedumu, kas pasludināts paplašinātā sastāvā, izskatot lietu paātrinātā tiesvedībā, Vispārējā tiesa pilnībā noraida šo prasību. Šajā ziņā Vispārējā tiesa pirmo reizi lemj par Apvienotās regulas 22. pantā paredzētā lietu nodošanas mehānisma piemērošanu darījumam, kas nebija jāizziņo valstī, kura iesniegusi lietas nodošanas pieprasījumu, bet kas ir saistīts ar tāda uzņēmuma iegādi, kura nozīme konkurencei nav atspoguļota tā apgrozījumā. Šajā lietā Vispārējā tiesa principā atzīst – var uzskatīt, ka šādā situācijā Komisijai ir kompetence. Turklāt Vispārējā tiesa sniedz precizējumu, kā aprēķināms 15 darbdienu termiņš, kurā dalībvalstīm šādā situācijā ir jāiesniedz lietas nodošanas pieprasījums.

Analīze, ko tādējādi ir atzinusi Vispārējā tiesa, iezīmēja jaunu Komisijas pieeju par Apvienotās regulas 22. pantā noteiktā lietu nodošanas mehānisma piemērošanu saskaņā ar 2021. gada 31. martā publicētajiem norādījumiem ⁴²⁶, kuru īstenošana paver ceļu tam, lai Savienības noteikumos par apvienotās kontroli tiktu labāk ņemti vērā darījumi, kas skar inovatīvus uzņēmumus, kuriem ir nozīmīgs konkurētspējas potenciāls.

Vispārējās tiesas vērtējums

⁴²³ Turpmāk tekstā abi kopā saukti – “attiecīgie uzņēmumi”.

⁴²⁴ Padomes Regula (EK) Nr. 139/2004 (2004. gada 20. janvāris) par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (OV 2004, L 24, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Apvienotās regula”).

⁴²⁵ Konkrēti par to, ka attiecīgā koncentrācija varētu ietekmēt konkurenci iekšējā tirgū, Komisija veica sākotnējo analīzi, kuras rezultātā tā pauda bažas, ka attiecīgais darījums varētu ļaut *Illumina*, uzņēmumam, kas ir labi nostiprinājies Eiropā, bloķēt *Grail* konkurentu piekļuvi nākamās paaudzes sekvencēšanas sistēmām, kuras ir nepieciešamas vēža skrīninga testu izstrādei, un attiecīgi ierobežot to turpmāko izstrādi.

⁴²⁶ Komisijas Norādījumi par Apvienotās regulas 22. pantā minētā lietu nodošanas mehānisma piemērošanu konkrētām lietu kategorijām (OV 2021, C 113, 1. lpp.).

Pirmkārt, Vispārējā tiesa lemj par prasības pieņemamību, ko Komisija apstrīd, ņemot vērā apstrīdēto tiesību aktu būtību.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atzīmē, ka, no vienas puses, apstrīdētie lēmumi paši par sevi ir saistoši un, no otras puses, katrs no tiem rada izmaiņas tiesiskajā režīmā, kas piemērojams attiecīgās koncentrācijas izvērtēšanai. Turklāt ar šiem lēmumiem, ar kuriem tika izbeigta konkrētā lietas nodošanas procedūra, galīgi tika pieņemta Komisijas nostāja šajā jautājumā. Pieņemot pieprasījumus, kurus saskaņā ar Apvienošanās regulas 22. pantu bija iesniegušas konkrētās valstu konkurences iestādes, Komisija atzina savu kompetenci izvērtēt attiecīgo koncentrāciju atbilstoši materiālajām un procesuālajām normām, kas šajā nolūkā ir paredzētas Apvienošanās regulā un kas it īpaši ietver šīs regulas 7. pantā minēto apturēšanas pienākumu. Tādējādi šādos apstākļos ir jākonstatē, ka apstrīdētie lēmumi ir apstrīdami tiesību akti LESD 263. panta izpratnē.

Pretstatā tam Vispārējā tiesa uzskata, ka tas tā nav attiecībā uz informatīvo vēstuli, kura, lai gan arī rada apturēšanas pienākumu, ir tikai starpposms lietas nodošanas procedūrā, un tādējādi saistībā ar šo informatīvo vēstuli prasība ir atzīta par nepieņemamu.

Otrkārt, runājot par lietas būtību, Vispārējā tiesa, pirmām kārtām, izvērtē pamatu, ar kuru tiek apgalvota Komisijas kompetences neesamība. Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms precizē, ka tai šajā kontekstā ir jāizvērtē, vai saskaņā ar Apvienošanās regulas 22. pantu Komisijas kompetencē ir izvērtēt koncentrāciju, attiecībā uz kuru lietas nodošanas pieprasījumu ir iesniegusi dalībvalsts, kam ir sava valsts izstrādāta apvienošanās kontroles sistēma, bet minētais valsts tiesiskais regulējums šai koncentrācijai nav piemērojams.

Šajā lietā Vispārējā tiesa konstatē, pirmkārt, ka Komisija, atzīstot savu kompetenci šādā gadījumā, nav balstījies uz Apvienošanās regulas 22. panta kļūdainu interpretāciju.

Šīs tiesību normas formulējums, it īpaši tas, ka ir lietots izteiciens "visas koncentrācijas", skaidri parāda, ka dalībvalsts ir tiesīga Komisijai nodot visas koncentrācijas lietas, kas atbilst šajā tiesību normā minētajiem kumulatīvajiem nosacījumiem, neatkarīgi no tā, vai pastāv valsts noteikumi par apvienošanās kontroli, un neatkarīgi no to tvēruma. Turklāt no šīs tiesību normas izstrādes vēstures izriet, ka tajā noteiktais lietu nodošanas mehānisms sākotnēji bija paredzēts dalībvalstīm, kurām nav savas apvienošanās kontroles sistēmas, bet tas ir piemērojams ne tikai šādā situācijā. Tāpat, raugoties no Apvienošanās regulas vispārējās struktūras un tās mērķiem, Vispārējā tiesa uzsver, ka tās piemērošanas joma un tādējādi Komisijas izvērtēšanas pilnvaru apmērs koncentrāciju jomā, protams, galvenokārt ir atkarīgs no tā, vai ir pārsniegtas apgrozījuma robežvērtības, kas nosaka Eiropas mērogu, bet pakārtoti – arī tostarp no šīs regulas 22. pantā paredzētajiem lietu nodošanas mehānismiem.

Šādos apstākļos, vispirms atgādinot, ka Apvienošanās regulas mērķis ir nodrošināt, ka tiek efektīvi kontrolētas visas koncentrācijas, kuras būtiski ietekmē konkurences struktūru Savienībā, Vispārējā tiesa visbeidzot konstatē, ka attiecīgais lietu nodošanas mehānisms ir korekcijas mehānisms, kas ir minētā mērķa sastāvdaļa. Tas sniedz elastīgumu, kas nepieciešams, lai Savienības līmenī izvērtētu koncentrācijas, kuras varētu būtiski ietekmēt efektīvu konkurenci iekšējā tirgū un uz kurām, ņemot vērā to, ka nav pārsniegtas apgrozījuma robežvērtības, citādi varētu netikt attiecināta kontrole, kas tiek veikta atbilstoši gan Savienības, gan dalībvalstu apvienošanās kontroles sistēmām. Tādējādi Komisija, pareizi interpretējama Apvienošanās regulas 22. pantu, atzina, ka tai ir kompetence izvērtēt attiecīgo koncentrāciju.

Otrkārt, Vispārējā tiesa uzskata, ka ar šādu interpretāciju netiek pārkāpts nedz kompetences piešķiršanas princips⁴²⁷, nedz subsidiaritātes princips⁴²⁸, nedz arī samērīguma princips⁴²⁹. Visbeidzot

⁴²⁷ Kā noteikts LES 4. panta 1. punktā kopsakarā ar LES 5. pantu.

⁴²⁸ Kā noteikts LES 5. panta 1. un 3. punktā un īstenots ar Protokolu (Nr. 2) par subsidiaritātes principa un samērīguma principa piemērošanu (OV 2016, C 202, 206. lpp.).

attiecībā uz tiesiskās drošības principu Vispārējā tiesa uzsver, ka tikai apstrīdētajos lēmumos sniegtā interpretācija nodrošina nepieciešamo tiesisko drošību un Apvienošanās regulas 22. panta vienkāršu piemērošanu Savienībā. Tādējādi Vispārējā tiesa konstatē, ka pamats, ar kuru tiek apgalvota Komisijas kompetences neesamība, ir pilnībā nepamatots.

Otrām kārtām, saistībā ar pamatu, ar kuru galvenokārt tiek apgalvots, ka lietas nodošanas pieprasījums ir iesniegts novēloti, Vispārējā tiesa atgādina, ka saskaņā ar Apvienošanās regulas 22. panta 1. punkta otro daļu lietas iesniegšanas pieprasījums ir jāiesniedz 15 darbdienu laikā no brīža, kad par koncentrāciju ir darīts zināms attiecīgajai dalībvalstij, ja šī koncentrācija nav jāizziņo.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa vispirms konstatē, ka jēdziens “darīt zināmu” ir jāsaprot tādējādi, ka ir aktīvi jānosūta atbilstoša informācija attiecīgajai dalībvalstij, lai tā varētu sākotnēji novērtēt, vai ir izpildīti nepieciešamie lietas nodošanas nosacījumi. Tas nozīmē, ka šajā lietā informatīvā vēstule ir tas akts, ar kuru ir ticis “darīts zināms”. Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka lietas nodošanas pieprasījums tika iesniegts laikus un tādēļ to nevar uzskatīt par novēlotu.

Paturot to prātā un izvērtējot pakārtotos iebildumus, ar kuriem tiek apgalvots tiesiskās drošības un “labas pārvaldības” principu pārkāpums, Vispārējā tiesa turpinājumā uzsver, ka Komisijai tomēr ir jāievēro saprātīgs termiņš, vadot administratīvos procesus, it īpaši saistībā ar apvienošanās kontroli, ņemot vērā Apvienošanās regulas pamatmērķus nodrošināt efektivitāti un ātrumu. Šajā lietā Vispārējā tiesa uzskata, ka 47 dienu periods no sūdzības saņemšanas dienas līdz uzaicinājuma vēstules nosūtīšanas dienai nav bijis saprātīgs. Tā kā tomēr nav konstatēts, ka Komisijas neiekleļaušanās saprātīgā termiņā būtu ietekmējusi attiecīgo uzņēmumu spēju efektīvi sevi aizstāvēt, tas nevar kalpot par pamatojumu apstrīdēto lēmumu atcelšanai. Attiecīgi Vispārējā tiesa pilnībā noraida arī otro pamatu.

Visbeidzot, trešām kārtām, Vispārējā tiesa noraida arī pamatu, ar kuru tiek apgalvots tiesiskās palāvības aizsardzības un tiesiskās drošības principu pārkāpums. Šajā ziņā, tā kā Vispārējā tiesa uzskata, ka saistībā ar pēdējo minēto principu izvirzītie apgalvojumi ir nepietiekami pamatoti, tā izvērtē tikai iebildumus par tiesiskās palāvības aizsardzības principu. Šajā kontekstā tā atgādina – lai varētu lietderīgi atsaukties uz šo principu, attiecīgajai personai ir jāpierāda, ka tā no Savienības kompetentajām iestādēm ir saņēmusi precīzus, beznosacījumu un saskanīgus apliecinājumus, kurus snieguši pilnvaroti un uzticami avoti, kas dotu tai pamatotas cerības. Tomēr šajā lietā *Illumina* nav pierādījusi šādus apstākļus un nevar lietderīgi atsaukties uz Komisijas lēmumpieņemšanas prakses pārorientāciju.

4. Valsts atbalsts

2022. gada 4. maija spriedums *Wizz Air Hungary/Komisija (TAROM; glābšanas atbalsts) (T-718/20, [EU:T:2022:276](#))*

Valsts atbalsts – Gaisa transports – Rumānijas īstenots atbalsta pasākums – TAROM glābšanas atbalsts – Lēmums necelt iebildumus – Atcelšanas prasība – Ieinteresētās personas statuss – Procesuālo tiesību nodrošināšana – Pieņemamība – Pamatnostādnes par valsts atbalstu grūtībās nonākušu nefinanšu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai – Pasākums, kura mērķis ir novērst sociālās grūtības vai tirgus nepilnības – Principi “vienreiz un pēdējoreiz” – Agrāka atbalsta, kas piešķirts pirms Rumānijas pievienošanās Savienībai, ietekme – Nopietnas grūtības – Pienākums norādīt pamatojumu

2020. gada 19. februārī Rumānija paziņoja Eiropas Komisijai par Rumānijas aviosabiedrības *TAROM*, kura galvenokārt darbojas iekšzemes un starptautisko pasažieru, kravas un pasta pārvadājumu jomā,

⁴²⁹ Kā noteikts LES 5. panta 1. un 4. punktā.

glābšanas atbalsta plānu. Paziņoto pasākumu veidoja aizdevums *TAROM* likviditātes vajadzību finansēšanai aptuveni 36 660 000 EUR, kas ir atmaksājams sešu mēnešu perioda beigās, paredzot priekšlaicīgas atmaksas iespēju.

Nesākot LESD 108. panta 2. punktā paredzēto formālo izmeklēšanas procedūru, Komisija ar 2020. gada 24. februāra lēmumu⁴³⁰ atzina paziņoto pasākumu par valsts atbalstu, kas ir saderīgs ar iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu un Pamatnostādnēm par valsts atbalstu grūtībās nonākušu nefinanšu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai⁴³¹.

Aviosabiedrība *Wizz Air Hungary Zrt.* (turpmāk tekstā – “prasītāja”) cēla prasību par šī lēmuma atcelšanu, kuru Vispārējās tiesas desmitā palāta paplašinātā sastāvā noraidīja. Spriedumā tiesa precīzē glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsta saderības ar iekšējo tirgu pārbaudi, ņemot vērā pamatnostādnēs paredzēto nosacījumu, ka šādam atbalstam ir jāatbilst kopīgo interešu mērķim. Vispārējā tiesa arī nebijušā veidā analizē šajās pašās pamatnostādnēs paredzēto nosacījumu par atbalsta neatkarīgošanu grūtībās nonākušu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispārējā tiesa, pirmkārt, noraida atcelšanas pamatus, kas balstīti uz to, ka Komisija esot pieļāvusi tiesību kļūdu, jo nolēma nesākt oficiālo izmeklēšanas procedūru, neraugoties uz šaubām, kurām tai esot bijis jārodas, veicot iepriekšējo paziņotā atbalsta saderības ar iekšējo tirgu izskatīšanu.

Šajā ziņā prasītāja citastarp uzskatīja, ka paziņotā atbalsta saderīguma ar iekšējo tirgu konstatējums esot pretrunā diviem no pamatnostādnēs paredzētajiem nosacījumiem, lai glābšanas atbalstu grūtībās nonākušam uzņēmumam varētu uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu, proti, nosacījumam, ka 1) atbalsta pasākums veicina kopīgo interešu mērķa sasniegšanu un 2) atbalsts grūtībās nonākušam uzņēmumam nav atkarojams. Prasītāja uzskata, ka minēto nosacījumu neizpilde atklāj šaubas, kuru dēļ Komisijai būtu bijusi jāsaņem formālā izmeklēšanas procedūra.

Vispirms Vispārējā tiesa atgādina, ka gadījumā, ja paziņotais atbalsts rada šaubas par tā saderību ar iekšējo tirgu, Komisijai ir pienākums sākt formālo izmeklēšanas procedūru.

Turpinājumā attiecībā uz pirmo nosacījumu, kas piemērojams glābšanas un pārstrukturēšanas atbalstam, kura pārkāpums tiek apgalvots, proti, nosacījumam par kopīgu interešu mērķa sasniegšanu, Vispārējā tiesa norāda, ka no pamatnostādņu 43. punkta izriet – lai paziņoto atbalstu atzītu par saderīgu ar iekšējo tirgu, pamatojoties uz pamatnostādnēm, tam ir jābūt kopīgo interešu mērķim, jo tas ir paredzēts sociālo grūtību vai tirgus nepilnību novēršanai. To apstiprinot pamatnostādņu 44. punkts, atbilstoši kuram dalībvalstīm ir jāpierāda, ka saņēmēja iziešana no tirgus, visticamāk, radītu būtiskas sociālās grūtības vai nopietnu tirgus nepilnību, konkrēti pierādot, ka pastāv risks pārtraukt tāda būtiska pakalpojuma sniegšanu, ko ir grūti dublēt, un jebkuram konkurentam būtu grūti pārņemt tā sniegšanu.

Vispārējā tiesa uzskata – no minētajiem pamatnostādņu punktiem izriet, ka tad, ja attiecīgajai dalībvalstij ir jāpierāda, ka atbalsta mērķis ir novērst sociālas grūtības vai labot tirgus nepilnības, tai nav jāpierāda, ka atbalsta pasākuma neesamības gadījumā noteikti radīsies noteiktas negatīvas sekas, bet gan tikai tas, ka tās varētu rasties.

Attiecībā uz jautājumu, vai Komisijai bija jārodas šaubām par to, vai ir risks, ka paziņotā atbalsta pasākuma neesamības gadījumā rastos sociālas grūtības vai tirgus nepilnības, vai par to, ka šī

⁴³⁰ Komisijas Lēmums C(2020) 1160 final (2020. gada 24. februāris) par valsts atbalstu SA.56244 (2020/N) – Rumānija – Glābšanas atbalsts *TAROM* (OV 2020, C 310, 3. lpp.).

⁴³¹ Pamatnostādnes par valsts atbalstu grūtībās nonākušu nefinanšu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai (OV 2014, C 249, 1. lpp., turpmāk tekstā – “pamatnostādnes”).

pasākuma mērķis ir novērst to rašanos vai tās labot, Vispārējā tiesa konstatē, ka, ņemot vērā Rumānijas autoceļu un dzelzceļu infrastruktūras slikto stāvokli, Komisijai bija tiesības uzskatīt, ka *TAROM* nodrošinātie reģionālie savienojumi ar iekšējiem lidojumiem un starptautiskie savienojumi ir būtisks pakalpojums, kura pārtraukšana varētu radīt nopietnas sociālas grūtības vai tirgus nepilnības pamatnostādņu 44. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa turklāt precizē – lai gan, izvērtējot valsts atbalsta esamību un tiesiskumu, var būt nepieciešams, lai Komisija vajadzības gadījumā veiktu ne tikai to faktisko un tiesisko apstākļu pārbaudi, kuri tai darīti zināmi, no tā nevar secināt, ka tai pēc savas iniciatīvas un bez jebkādas norādes šajā ziņā būtu jāizmeklē visa informācija, kurai varētu būt saikne ar tās izskatāmo lietu, pat ja šī informācija būtu publiski pieejama.

Ņemot vērā šos precizējumus, Vispārējā tiesa, izvērtējot dažādus prasītājas izvirzītos argumentus, secina, ka tie nevar likt apšaubīt Komisijas analīzi, ar kuru apstiprināta *TAROM* nozīme Rumānijas reģionu savienojamībā, kā arī tās izešanas no tirgus ļoti iespējamo ietekmi uz šiem reģioniem. No tā izriet, ka Komisija, nepastāvot šaubām, varēja uz šī pamata vien secināt, ka paziņotais atbalsts atbilst pamatnostādņu 43. un 44. punktā paredzētajām prasībām.

Visbeidzot attiecībā uz otro nosacījumu, kas piemērojams glābšanas un pārstrukturēšanas atbalstam, uz kura pārkāpumu atsaucas prasītāja, proti, nosacījumu par atbalsta neatkārtošanu, Vispārējā tiesa atgādina, ka saskaņā ar pamatnostādņu 70. punktu šādu atbalstu grūtībās nonākušiem uzņēmumiem var piešķirt tikai vienai pārstrukturēšanas darbībai. Šajā kontekstā pamatnostādņu 71. punktā citastarp ir paredzēts, ka gadījumā, ja uzņēmums jau ir saņēmis glābšanas vai pārstrukturēšanas atbalstu, Komisija jaunu atbalstu var atļaut tikai tad, ja ir pagājis vismaz desmit gadu 1) kopš agrākā atbalsta piešķiršanas, 2) kopš iepriekšējā pārstrukturēšanas perioda beigām vai 3) pēc iepriekšējā pārstrukturēšanas plāna izpildes beigām.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka, lai gan *TAROM* pirms 2019. gada bija piešķirts pārstrukturēšanas atbalsts aizdevuma veidā un sniegta vairākas garantijas saistībā ar citiem saņemtiem aizdevumiem, tomēr šis atbalsts tika piešķirts laikā no 1997. līdz 2003. gadam un visas aizdevumu garantijas tika izmantotas uzreiz pēc to piešķiršanas. Tā kā faktiskā līdzekļu nodošana nebija izšķiroša, lai noteiktu atbalsta piešķiršanas datumu, pirmais gadījums, kas paredzēts pamatnostādņu 71. punktā, proti, ka ir pagājis vismaz desmit gadu kopš iepriekšējā pārstrukturēšanas atbalsta piešķiršanas datuma, līdz ar to bija pierādīts.

Attiecībā uz pamatnostādņu 71. punktā minēto otro un trešo gadījumu, proti, ka ir pagājis vismaz desmit gadu no iepriekšējā pārstrukturēšanas perioda beigām vai pēc iepriekšējā pārstrukturēšanas plāna īstenošanas beigām, Vispārējā tiesa norāda, ka jēdziens “pārstrukturēšanas periods” nozīmē laikposmu, kurā tiek veikti pārstrukturēšanas pasākumi, kas principā atšķiras no laikposma, kurā tiek īstenots ar šiem pasākumiem saistītais valsts atbalsta pasākums. Tomēr, neizpildot tai šajā ziņā uzlikto pierādīšanas pienākumu, prasītāja nav sniegusi nevienu pierādījumu vai norādi par to, ka iepriekšējais pārstrukturēšanas periods būtu beidzies mazāk nekā desmit gadu pirms paziņotā atbalsta pasākuma noteikšanas.

Par jēdzienu “pārstrukturēšanas plāns” Vispārējā tiesa turklāt precizē – tas, ka pārstrukturēšanas atbalsts ir saistīts ar pārstrukturēšanas plānu, nenozīmē, ka šis atbalsts pats par sevi ir daļa no minētā pārstrukturēšanas plāna, jo šī plāna esamība savukārt ir būtisks nosacījums, lai šādu atbalstu varētu uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu. Tādējādi Vispārējā tiesa noraida arī apelācijas sūdzības iesniedzējas argumentu, saskaņā ar kuru tas, ka pārstrukturēšanas atbalsts, kas *TAROM* tika piešķirts no 1997. līdz 2003. gadam, tika īstenots līdz 2019. gadam, nozīmējot, ka pārstrukturēšanas plāns, kas bija saistīts ar šo atbalstu, arī ilga līdz 2019. gadam.

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, Vispārējā tiesa noraida arī prasītājas izvirzītos iebildumus, kas balstīti uz to, ka Komisija esot pieļāvusi tiesību kļūdu, nolemjot nesākt oficiālo izmeklēšanas procedūru, lai gan, veicot iepriekšēju izvērtējumu par glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsta neatkārtošanu, tai bija jārodas šaubām.

Otrkārt, Vispārējā tiesa noraida pamatu par Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi un līdz ar to – prasību kopumā.

2022. gada 18. maija spriedums Ryanair/Komisija (Condor; glābšanas atbalsts) (T-577/20, [EU:T:2022:301](#))

Valsts atbalsts – Vācijas gaisa transporta tirgus – Aizdevums, ko Vācija piešķirusi “Condor Flugdienst” – Lēmums, ar kuru atbalsts atzīts par saderīgu ar iekšējo tirgu – LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkts – Pamatnostādnes par valsts atbalstu grūtībās nonākušu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai – Iekšēja rakstura grūtības, kas neizriet no izmaksu patvaļīgas sadales starp grupas dalībniekiem – Pārāk nopietnas grūtības, lai tās varētu novērst pati grupa – Būtiska pakalpojuma pārtraukšanas risks

2019. gada 25. septembrī aviosabiedrība *Condor Flugdienst GmbH* (turpmāk tekstā – “*Condor*”), kas sniedz gaisa transporta pakalpojumus no vairākām Vācijas lidostām galvenokārt tūrisma operatoriem, lūdza sākt maksātnespējas procedūru sakarā ar *Thomas Cook Group plc* (turpmāk tekstā – “*Thomas Cook grupa*”), kurai tā pilnībā pieder, likvidāciju.

Tajā pašā dienā Vācijas Federatīvā Republika paziņoja Eiropas Komisijai par sešus mēnešus ilgu glābšanas atbalsta pasākumu *Condor*. Paziņotā pasākuma mērķis bija saglabāt stabilus gaisa pārvadājumus un ierobežot negatīvās sekas *Condor*, tās pasažieriem un personālam, ko izraisījusi tās mātesuzņēmuma likvidācija, ļaujot tai turpināt savu darbību līdz brīdim, kad tā panāk vienošanos ar saviem kreditoriem un – attiecīgā gadījumā – kad tiek veikta tās pārdošana.

Nesākot LESD 108. panta 2. punktā paredzēto formālo izmeklēšanas procedūru, Komisija ar 2019. gada 14. oktobra lēmumu (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”)⁴³² atzina paziņoto pasākumu par valsts atbalstu, kas ir saderīgs ar iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu un Pamatnostādnēm par valsts atbalstu grūtībās nonākušu nefinanšu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai⁴³³.

Aviosabiedrības *Ryanair DAC* (turpmāk tekstā – “prasītāja”) iesniegto šī lēmuma atcelšanas prasību Vispārējās tiesas desmitā palāta paplašinātā sastāvā noraidīja. Šajā lietā tiesa it īpaši sniedz precizējumus par glābšanas un pārstrukturēšanas atbalsta saderības ar iekšējo tirgu pārbaudi, ņemot vērā pamatnostādnēs paredzēto noteikumu, ka sabiedrība, kas ietilpst grupā, šādu atbalstu var saņemt tikai ar nosacījumu, ka tai ir iekšēja rakstura grūtības, kas neizriet no izmaksu patvaļīgas sadales starp grupas dalībniekiem, un ka šīs grūtības ir pārāk nopietnas, lai tās varētu novērst pati grupa.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispārējā tiesa, pirmām kārtām, noraida atcelšanas pamatus, kas balstīti uz to, ka Komisija esot pieļāvusi tiesību kļūdu, nolemjot nesākt oficiālo izmeklēšanas procedūru, neraugoties uz šaubām, kurām tai esot bijis jārodas, veicot paziņotā atbalsta saderības ar iekšējo tirgu iepriekšēju izskatīšanu.

Šajā ziņā prasītāja it īpaši apgalvoja, ka konstatējums par paziņotā atbalsta saderību ar iekšējo tirgu esot pretrunā pamatnostādņu 22. punktam, 44. punkta b) apakšpunktam un 74. punktam, un tas liecinot par šaubām, kuru dēļ Komisijai būtu bijusi jāsaņem formālā izmeklēšanas procedūra.

⁴³² Komisijas Lēmums C(2019) 7429 final (2019. gada 14. oktobris) par valsts atbalstu SA.55394 (2019/N) – Vācija – Glābšanas atbalsts *Condor* (OV 2020, C 294, 3. lpp.).

⁴³³ Pamatnostādnes par valsts atbalstu grūtībās nonākušu nefinanšu uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai (OV 2014, C 249, 1. lpp., turpmāk tekstā – “pamatnostādnes”).

Apstiprinot, ka Komisijai ir pienākums sākt formālo izmeklēšanas procedūru, ja pastāv šaubas par paziņotā atbalsta saderību ar iekšējo tirgu, Vispārējā tiesa vispirms noraida iebildumu par Komisijas pieļauto pamatnostādņu 22. punkta pārkāpumu.

Saskaņā ar minēto 22. punktu "uzņēmums, kas pieder uzņēmumu grupai [..], parasti nav tiesīgs saņemt atbalstu saskaņā ar [..] pamatnostādņēm, izņemot, ja var pierādīt, ka uzņēmumam ir iekšēja rakstura grūtības, kas neizriet no izmaksu patvaļīgas sadales starp grupas dalībniekiem, un grūtības ir pārāk nopietnas, lai tās varētu novērst pati grupa".

Attiecībā uz teikuma daļu "izņemot, ja var pierādīt, ka uzņēmumam ir iekšēja rakstura grūtības, kas neizriet no izmaksu patvaļīgas sadales starp grupas dalībniekiem, un grūtības ir pārāk nopietnas, lai tās varētu novērst pati grupa" Vispārējā tiesa uzskata, ka no šīs pamatnostādņu 22. punkta teikuma daļas gramatiskas, teleoloģiskas un sistēmiskas interpretācijas izriet, ka tā ietver vienu un to pašu nosacījumu, kas jāinterpretē tādējādi, ka grupā ietilpstoša uzņēmuma grūtības ir jāuzskata par tā iekšējām grūtībām, ja tās neizriet no izmaksu patvaļīgas sadales starp grupas dalībniekiem.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka pamatnostādņu 22. punkta mērķis ir izvairīties no tā, ka uzņēmumu grupa atbrīvojas no savām izmaksām, parādiem vai pasīviem, tos pārliekot uz kādu grupas uzņēmumu, tādējādi radot tam iespēju saņemt glābšanas atbalstu, lai gan citādi tā nebūtu. Savukārt šī punkta mērķis nav izslēgt no glābšanas atbalsta piemērošanas jomas grupā ietilpstošu uzņēmumu tikai tādēļ, ka tā grūtību pamatā ir grūtības, ar kurām ir saskārusies pārējā grupa vai cita grupas sabiedrība, ja vien minētās grūtības nav mākslīgi radītas vai patvaļīgi sadalītas minētajā grupā.

Šajā lietā, tā kā prasītājam nav izdevies atspēkot Komisijas secinājumus, saskaņā ar kuriem *Condor* grūtības galvenokārt izrietēja no *Thomas Cook* grupas likvidācijas procesa sākšanas, nevis no izmaksu patvaļīgas sadales starp grupas dalībniekiem, tā nav pierādījusi, ka pastāv šaubas par paziņotā atbalsta pasākuma saderību ar pamatnostādņu 22. punktā paredzēto nosacījumu.

Šo secinājumu neatspēko konstatējums, ka *Condor* grūtības šajā ziņā bija saistītas ar to, ka tai nācās norakstīt prasījumus par lielām summām pret *Thomas Cook* grupu naudas līdzekļu kopīgošanas sistēmas ietvaros. Proti, naudas līdzekļu kopīgošana grupas ietvaros ir ierasta prakse, kas izplatīta sabiedrību grupās, un tās mērķis ir atvieglot grupas finansēšanu, ļaujot grupas sabiedrībām ietaupīt finansēšanas izmaksas. Turklāt šajā lietā *Thomas Cook* grupa šo naudas līdzekļu kopīgošanas sistēmu bija ieviesusi jau pirms vairākiem gadiem, un tā nebija minētās grupas grūtību pamatā.

Tā kā nebija nekādu konkrētu norāžu, kas ļautu konstatēt *Thomas Cook* grupas līdzekļu kopīgošanas sistēmas patvaļīgo raksturu, Komisijai nebija pienākuma pēc savas iniciatīvas izmeklēt šīs sistēmas taisnīgumu.

Turklāt prasītājam arī neizdevās pierādīt, ka pastāv šaubas, pārbaudot pamatnostādņu 22. punktā paredzēto nosacījumu, ka tāda grupā ietilpstoša uzņēmuma kā *Condor* grūtībām ir jābūt pārāk nopietnām, lai tās varētu novērst pati grupa. Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, pirmkārt, ka *Thomas Cook* grupa pati bija likvidācijas procesā un savu darbību bija pārtraukusi. Otrkārt, tā precizē, ka Komisijai nebija pienākuma sagaidīt sarunu iznākumu par iespējamo *Condor* pārdošanu, lai atrisinātu tās finansiālās grūtības, ņemot vērā steidzamību, kas piemīt jebkuram glābšanas atbalstam, un nenoteiktību, kas raksturīga jebkurām procesā esošām tirdzniecības sarunām.

Turpinājumā Vispārējā tiesa noraida iebildumu par to, ka Komisijai būtu vajadzējis šaubīties, vai paziņotais atbalsts atbilst pamatnostādņu 44. punkta b) apakšpunktā izklāstītajām prasībām – tajā precizēta kārtība, kādā dalībvalstis var pierādīt, ka atbalsta saņēmēja iziešana no tirgus varētu radīt nopietnas sociālas grūtības vai būtiskas tirgus nepilnības.

Atbilstoši pamatnostādņu 44. punkta b) apakšpunktam dalībvalstis to var pamatot, pierādot, ka "pastāv risks pārtraukt tāda būtiska pakalpojuma sniegšanu, ko ir grūti dublēt, un jebkuram konkurentam (piemēram, valsts infrastruktūras pakalpojumu sniedzējam) būtu grūti pārņemt tā sniegšanu".

Lai pakalpojums tiktu uzskatīts par “būtisku”, Vispārējās tiesas ieskatā netiek prasīts, lai uzņēmumam, kas sniedz šo pakalpojumu, būtu sistēmiska nozīme attiecīgās dalībvalsts reģiona tautsaimniecībā, nedz arī lai tam būtu uzticēts pakalpojums ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi vai pakalpojums, kam ir nozīme valsts līmenī. Tādējādi, ņemot vērā faktu, ka 200 000 līdz 300 000 *Condor* pasažieru tūlītēju repatriāciju no 50 līdz 150 dažādām vietām īsā laikā nebūtu varējušas nodrošināt citas konkurējošās aviosabiedrības, Komisija pamatoti ir secinājusi, ka pastāv būtiska pakalpojuma, kuru ir grūti dublēt, pārtraukšanas risks, kā rezultātā *Condor* iziešana no tirgus varēja izraisīt būtisku šī tirgus nepilnību.

Visbeidzot Vispārējā tiesa kā nepamatotu noraida arī prasītājas iebildumu, ka Komisija pamatnostādņu 74. punktā paredzēto nosacījumu par glābšanas atbalsta neatkārtošānu esot pārbaudījusi nepilnīgi un nepietiekami.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa noraida pamatu par Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi un līdz ar to – prasību kopumā.

2022. gada 8. jūnija spriedums Apvienotā Karaliste un ITV/Komisija (T-363/19 un T-456/19, [EU:T:2022:349](#))

Valsts atbalsts – Atbalsta shēma, ko Apvienotā Karaliste īstenojusi par labu noteiktām starptautiskām grupām – Lēmums, ar kuru atbalsta shēma atzīta par nesaderīgu ar iekšējo tirgu un par prettiesisku un uzdots atgūt izmaksāto atbalstu – Iepriekšēji nodokļu nolēmumi (“tax rulings”) – Nodokļu režīms, kas attiecas uz grupu finansēšanu un kas it īpaši attiecas uz kontrolētiem ārvalstu uzņēmumiem – Selektīvi nodokļu atvieglojumi

Atbilstoši Apvienotās Karalistes uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēmai ar nodokli apliek uzņēmumu peļņu, kas gūta no darbības un aktīviem Apvienotajā Karalistē. Tomēr kontrolētiem ārvalstu uzņēmumiem (CFC) piemērojams normatīvais regulējums paredz, ka minēto CFC peļņu Apvienotajā Karalistē ar nodokli apliek, piemērojot īpašu maksu (turpmāk tekstā – “CFC maksa”), ja tiek uzskatīts, ka tā ir mākslīgi novirzīta no Apvienotās Karalistes.

Šādu CFC maksu tostarp bija paredzēts piemērot CFC ar tirdzniecību nesaistītai finanšu peļņai, ja tā gūta no darbībām, saistībā ar kurām nozīmīgu amatpersonu pienākumi ir veikti Apvienotajā Karalistē vai tā gūta no šīs valsts līdzekļiem vai aktīviem.

Tomēr CFC normatīvajā regulējumā, kāds bija piemērojams laikposmā no 2013. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. decembrim, bija paredzēts atbrīvojums no CFC maksas ar tirdzniecību nesaistītai finanšu peļņai no aizdevumiem grupas iekšienē, ko CFC piešķīris citiem grupas dalībniekiem, kuri nav Apvienotās Karalistes rezidenti (turpmāk tekstā – “kvalificēti aizdevumi”) un attiecībā uz kuriem šīs grupas varēja iesniegt pieteikumu par daļēju vai pilnīgu atbrīvojumu no CFC maksas (turpmāk tekstā – “atbrīvojuma shēma”).

Ar 2019. gada 2. aprīļa lēmumu⁴³⁴ Eiropas Komisija šo atbrīvojuma shēmu atzina par nelikumīgu valsts atbalstu shēmu un par nesaderīgu ar iekšējo tirgu, ciktāl tā piemērojama peļņai, kas gūta no darbībām, saistībā ar kurām nozīmīgu amatpersonu pienākumi ir veikti Apvienotajā Karalistē, jo to nevar attaisnot nedz tas, ka tā ir nepieciešams administrējams un pārvaldāms normatīvais regulējums nodokļu apiešanas novēršanas jomā, nedz tas, ka ir jānodrošina Līgumos paredzētās brīvības.

⁴³⁴ Komisijas Lēmums (ES) 2019/1352 (2019. gada 2. aprīlis) par valsts atbalstu SA.44896, ko Apvienotā Karaliste īstenojusi attiecībā uz kontrolētu ārvalstu uzņēmumu grupu finansēšanas atbrīvojumu (OV 2019, L 216, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “strīdīgais lēmums”).

Savukārt, ciktāl atbrīvojuma shēma ir piemērojama peļņai, kas gūta no Apvienotās Karalistes līdzekļiem vai aktīviem, Komisija uzskatīja, ka, neraugoties uz šo atbrīvojumu *a priori* selektīvo raksturu, tie ir pamatoti, jo to mērķis ir *CFC* piemērojamā normatīvā regulējuma piemērošana administrējamā veidā.

Apvienotās Karalistes valdība un uzņēmums *ITV plc*⁴³⁵, kuram tika piemērota atbrīvojuma shēma (turpmāk tekstā – “prasītāji”), cēla prasības par strīdīgā lēmuma atcelšanu.

Vispārējās tiesas otrā palāta paplašinātā sastāvā noraidīja šīs prasības. Spriedumā šī tiesa tostarp apstiprina, ka Apvienotās Karalistes nodokļu normatīvais regulējums, kas piemērojams *CFC*, ir atbilstošs atskaites punkts, lai novērtētu atbrīvojuma shēmas selektivitāti, jo tas veido atsevišķu nodokļu normu kopumu Apvienotās Karalistes uzņēmumu ienākuma nodokļa vispārējā sistēmā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Izvērtējot nodokļu pasākumus no LESD 107. panta 1. punkta skatpunkta, gan atvieglojuma, gan selektivitātes kritērija pārbaude nozīmē, ka pirms tam ir jānosaka parastie nodokļu uzlikšanas noteikumi, kuri veido šai pārbaudei atbilstošo atsauces ietvaru.

Vispirms Vispārējā tiesa noraida prasītāju pamatus saistībā ar Komisijas kļūdām vērtējumā, kādas esot pieļautas, kā atsauces sistēmu identificējot *CFC* piemērojamo nodokļu normatīvo regulējumu.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina, ka nodokļu pasākuma selektivitāti nevar izvērtēt no tādas atsauces sistēmas skatpunkta, kuru veido dažas attiecīgās dalībvalsts iekšējo tiesību normas, kas ir mākslīgi savrupinātas no plašāka normatīvā regulējuma. Turpretim – ja izrādās, ka šāds pasākums ir skaidri nodalāms no minētās vispārējās sistēmas, nevar izslēgt, ka vērā ņemamā atsauces sistēma ir šaurāka par vispārējo sistēmu.

Tādējādi, tā kā *CFC* piemērojamais normatīvais regulējums paredzēts tās peļņas aplikšanai ar nodokli, ko *CFC* ir mākslīgi novirzījuši no Apvienotās Karalistes, šis regulējums ir balstīts uz loģiku, kas atšķiras no Apvienotās Karalistes vispārējās nodokļu sistēmas, kura aptver Apvienotajā Karalistē gūto peļņu. Turklāt, tā kā šis normatīvais regulējums konkrēti definē *CFC* peļņas aplikšanu – tostarp nodokļa bāzi, nodokļa maksātājus, nodokļa iekasējamības gadījumus un nodokļa likmes –, tas veido pilnīgu tiesību normu kopumu, kas atšķiras no vispārējā uzņēmumu ienākuma nodokļa režīma Apvienotajā Karalistē.

Turpinājumā Vispārējā tiesa noraida prasītāju pamatus saistībā ar kļūdu vērtējumā, kas esot pieļauta konstatējumā par minētā atvieglojuma esamību. Proti, tā kā atbrīvojuma shēma ļāva no aplikšanas ar nodokli atbrīvot noteiktu peļņu, kurai būtu bijusi jāpiemēro *CFC* maksa, jo tā tika mākslīgi novirzīta no Apvienotās Karalistes, šī shēma tādējādi piešķir atvieglojumus uzņēmumiem, kuri saņem atbrīvojumus.

Visbeidzot attiecībā uz prasītāju argumentiem par kļūdām vērtējumā, analizējot atbrīvojuma shēmas selektivitāti, Vispārējā tiesa vispirms precizē, ka Komisija pareizi ir uzskatījusi, ka *CFC* piemērojamā nodokļu regulējuma mērķis bija aplikēt *CFC* peļņu, kas mākslīgi novirzīta no Apvienotās Karalistes, lai aizsargātu uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi Apvienotajā Karalistē. Vispārējā tiesa turklāt uzskata, ka Komisija pamatoti ir konstatējusi, ka attiecīgie atbrīvojumi – tā kā ar tiem no nodokļa tiek atbrīvota tikai *CFC* ar tirdzniecību nesaistīta peļņa, kas gūta no kvalificētiem aizdevumiem, izņemot to, kas gūta no nekvalificētiem aizdevumiem, – rada atšķirīgu attieksmi abās situācijās, lai gan tās ir salīdzināmas, ņemot vērā minētā normatīvā regulējuma mērķi. Proti, tā kā no kvalificētiem aizdevumiem un nekvalificētiem aizdevumiem gūtā peļņu varēja rasties nozīmīgu amatpersonu īstenotu pienākumu

⁴³⁵ *ITV plc* – nodokļu rezidentuzņēmums Apvienotajā Karalistē – ir holdinga uzņēmums, kas vada *ITV* grupu, kura nodarbojas ar audiovizuāla satura radīšanu, ražošanu un izplatīšanu dažādās platformās pasaulē. Šajā grupā tostarp ietilpst tādi kontrolēti ārvalstu uzņēmumi (*CFC*) kā *ITV Entreprises BV* un *ITV (Finance) Europe BV*, kas abi dibināti saskaņā ar Nīderlandes tiesībām un bija izsnieguši aizdevumus vairākiem citiem *ITV* grupas uzņēmumiem.

dēļ Apvienotajā Karalistē, attiecīgo atbrīvojumu nepiemērošana nekvalificētiem aizdevumiem nav atzīstama par tādu, kas norāda uz īpašām peļņas mākslīgas novirzīšanas situācijām.

Šo apsvērumu gaismā Vispārējā tiesa secina – ņemot vērā faktu, ka atbrīvojuma shēma veidoja atkāpi no Apvienotās Karalistes nodokļu normatīvā regulējuma, kāds piemērojams *CFC*, un atbrīvojums attiecas tikai uz *CFC* ar tirdzniecību nesaistītu peļņu, kas gūta no kvalificētiem aizdevumiem, šī sistēma veido atšķirīgu attieksmi attiecībā uz abām salīdzināmajām situācijām, ņemot vērā minētā normatīvā regulējuma mērķi, un tātad *a priori* ir selektīva.

Vispārējā tiesa turklāt uzsver, ka neviens no Apvienotās Karalistes norādītajiem apstākļiem neattaisno šādu atšķirīgu attieksmi. Proti, tā kā nav pierādīts, ka nozīmīgu amatpersonu pienākumu identificēšana un to īstenošanas vietas noteikšana saistībā ar aizdevumiem grupas iekšienē būtu īpaši dārga darbība, attiecīgie atbrīvojumi nevar tikt attaisnoti administratīvā praktiskuma apsvērumu dēļ. Turklāt, tā kā *CFC* maksas piemērošana attiecas tikai uz tādu peļņu, kas uzskatīta par mākslīgi novirzītu, šādas maksas piemērošanu nevar uzskatīt par šķērsli brīvībai veikt uzņēmējdarbību. Tādējādi attiecīgie atbrīvojumi nevar tikt attaisnoti ar nepieciešamību nodrošināt brīvību veikt uzņēmējdarbību.

Visbeidzot Vispārējā tiesa apstiprina Komisijas uzdoto atbalsta atgūšanu no attiecīgo atbrīvojumu saņēmējiem, neparedzot atkāpi gadījumos, kad atvieglojums vispār nav saņemts, un atgādina, ka atbalsta shēmas gadījumā Komisijai nav jāveic katrā individuālā gadījumā piešķirtā atbalsta izvērtējums.

2022. gada 30. novembra spriedums Austrija/Komisija (T-101/18, [EU:T:2022:728](#))

Valsts atbalsts – Kodolnozāre – Atbalsts, ko Ungārija ir paredzējusi divu jaunu kodolreaktoru izveidei Pakšas ražotnē – Lēmums, ar kuru atbalsts atzīts par saderīgu ar iekšējo tirgu, ja tiek ievērotas noteiktas saistības – LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunkts – Atbalsta saderība ar Savienības tiesībām, kas nav valsts atbalsta tiesības – Nesaraucama saikne – Kodolenerģijas veicināšana – Euratom līguma 192. panta pirmā daļa – Vides aizsardzības princips, princips “piesārņotājs maksā”, piesardzības un ilgtspējības principi – Attiecīgās saimnieciskās darbības noteikšana – Tirgus nepilnība – Konkurences izkropļošana – Atbalsta samērīgums – Valsts iejaukšanās nepieciešamība – Atbalsta elementu noteikšana – Publiskā iepirkuma procedūra – Pienākums norādīt pamatojumu

Ar 2017. gada 6. marta lēmumu⁴³⁶ (turpmāk tekstā – “pārsūdzētais lēmums”) Eiropas Komisija apstiprināja Ungārijas paziņoto ieguldījumu atbalstu valsts uzņēmumam *MVM Paks II Nuclear Power Plant Development Private Company Limited by Shares* (turpmāk tekstā – “sabiedrība *Paks II*”) par divu kodolreaktoru ekspluatāciju, kuri tiek būvēti Pakšas atomelektrostacijas teritorijā un kuriem pakāpeniski jāaizstāj četri kodolreaktori, kas šajā teritorijā jau tiek izmantoti.

Ieguldījumu atbalstu (turpmāk tekstā – “attiecīgais atbalsts”), kas būtībā ietver jaunu kodolreaktoru bezmaksas nodošanu sabiedrības *Paks II* rīcībā to ekspluatācijai, lielā mērā finansē no aizdevuma, kurš izpaužas kā atjaunojama 10 miljardu EUR kredītlīnija, ko Krievijas Federācija piešķirusi Ungārijai starpvaldību nolīgumā par sadarbību kodolenerģijas izmantošanā miermīlīgiem mērķiem. Saskaņā ar šo nolīgumu jaunu reaktoru būvniecība, tieši piešķirot līguma slēgšanas tiesības, ir uzticēta sabiedrībai *Nizhny Novgorod Engineering Company Atomenergoproekt* (turpmāk tekstā – “*JSC NIAEP*”).

⁴³⁶ Komisijas Lēmums (ES) 2017/2112 (2017. gada 6. marts) par pasākumu / atbalsta shēmu / valsts atbalstu SA.38454–2015/C (ex 2015/N), ko Ungārija plāno īstenot, lai atbalstītu divu jaunu kodolreaktoru izveidi Pakšas II atomelektrostacijā (OV 2017, L 317, 45. lpp.).

Pārsūdzētajā lēmumā Komisija attiecīgo atbalstu atzina par saderīgu ar iekšējo tirgu, ja tiek ievēroti nosacījumi saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu. Atbilstoši šai tiesību normai atbalstu, kas veicina konkrētu saimniecisko darbību vai konkrētu tautsaimniecības jomu attīstību, var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu, ja šāds atbalsts nelabvēlīgi neietekmē tirdzniecības apstākļus, kas ir pretrunā kopīgām interesēm.

Austrijas Republika cēla prasību atcelt pārsūdzēto lēmumu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmkārt, Vispārējā tiesa noraida pamatu par pārsūdzētā lēmuma prettiesiskumu, ciktāl Komisija attiecīgo atbalstu ir atzinusi par saderīgu ar iekšējo tirgu, lai gan, tieši piešķirot sabiedrībai *JSC NIAEP* jauno kodolreaktoru būvniecības līgumu slēgšanas tiesības, tiktu pārkāptas Savienības tiesību normas, kas reglamentē publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu.

Šajā ziņā Austrijas Republika it īpaši apgalvoja – tā kā jaunu reaktoru būvniecības līguma slēgšanas tiesību piešķiršana bija no attiecīgā atbalsta nenodalāma procedūra, Komisijai tā bija jāizvērtē arī saistībā ar Savienības tiesību normām publiskā iepirkuma jomā. Tā uzskata, ka no sprieduma *Austrija/Komisija*⁴³⁷ turklāt izrietot, ka Komisijai attiecīgais atbalsts esot bijis jāizvērtē, ņemot vērā Savienības tiesību normas par publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu, neatkarīgi no tā, vai būvniecības līguma slēgšanas tiesību piešķiršana ir no šī atbalsta nenodalāms process.

Vispirms Vispārējā tiesa noraida Austrijas Republikas argumentāciju, kas balstīta uz spriedumu *Austrija/Komisija*. Lai gan no tā izriet, ka ar atbalstu veicinātajai saimnieciskajai darbībai ir jābūt saderīgai ar Savienības tiesībām, Austrijas Republika šajā lietā nav atsaukusies ne uz vienu Savienības tiesību pārkāpumu atbalstītās darbības, proti, kodolenerģijas ražošanas, jomā. Turklāt no šī sprieduma neizriet, ka Tiesa būtu vēlējusies paplašināt Komisijas kontroles apjomu procedūrā, kuras mērķis ir pārbaudīt valsts atbalsta saderību ar iekšējo tirgu, atsacīdamās no savas judikatūras, saskaņā ar ko ir jānošķir procedūras, kurām ir nesaraujama saikne ar atbalsta priekšmetu, un procedūras, kurām tādas nav.

Turklāt, ja procedūrā, kā mērķis ir pārbaudīt valsts atbalsta saderību ar iekšējo tirgu, tiktu atzīts Komisijas pienākums pieņemt galīgo nostāju, vai ir pārkāptas Savienības tiesību normas, kuras neattiecas uz valsts atbalstu, neatkarīgi no saiknes starp atbalsta veidu un šī atbalsta priekšmetu, tiktu pārkāpti, pirmām kārtām, procesuālie noteikumi un garantijas, kas raksturīgi procedūrām, kuras īpaši paredzētas šo tiesību normu piemērošanas kontrolei, un, otrām kārtām, administratīvo procedūru un tiesību aizsardzības līdzekļu autonomijas princips.

Ņemot vērā šos precizējumus, Vispārējā tiesa pēc tam nospriež, ka lēmums par divu jaunu reaktoru būvniecības līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu, kas notika pirms attiecīgā atbalsta pasākuma, nav no šī atbalsta priekšmeta nenodalāma procedūra. Publiskā iepirkuma procedūras norise un iespējamā cita uzņēmuma izmantošana reaktoru būvniecībai nemainītu ne atbalsta priekšmetu, proti, divu jaunu reaktoru bezmaksas nodošanu rīcībā to ekspluatācijai, ne atbalsta saņēmēju, kas ir sabiedrība *Paks II*. Turklāt, pieņemot, ka iepirkuma procedūra ietekmēja atbalsta apmēru – un to Austrijas Republika nav pierādījusi –, šāds apstāklis kā tāds nekādi neietekmē priekšrocības, ko gūst minētā atbalsta saņēmējs, proti, divu jaunu reaktoru bezmaksas nodošanu rīcībā to ekspluatācijai.

Visbeidzot Vispārējā tiesa uzsver, ka – pretēji tam, ko apgalvo Austrijas Republika, – Komisija pārsūdzētajā lēmumā pamatoti ir atsaukusies uz savu novērtējumu, kas veikts iepriekšējā procedūrā pienākumu neizpildes dēļ, kurā tā secināja, ka, tieši piešķirot tiesības būvēt abus jaunus reaktorus sabiedrībai *JSC NIAEP*, netiek pārkāptas Savienības tiesības publiskā iepirkuma tiesību jomā. Tiesiskās drošības princips nepieļauj, ka Komisija varētu pārskatīt būvniecības līguma slēgšanas tiesību

⁴³⁷ Spriedums, 2020. gada 22. septembris, *Austrija/Komisija* (C-594/18 P, [EU:C:2020:742](#)).

piešķiršanu valsts atbalsta procedūrā, ja nav jaunas informācijas salīdzinājumā ar brīdi, kad tā ir nolēmusi izbeigt procedūru pienākumu neizpildes dēļ.

Otrkārt, Vispārējā tiesa noraida pamatus par nesamērīgu konkurences izkropļojumu un nevienlīdzīgas attieksmes esamību, kālab atjaunojamās enerģijas ražotāji tiek izstumti no liberalizētā iekšējā elektroenerģijas tirgus. Šajā ziņā tā atgādina, ka dalībvalstis var brīvi noteikt savu enerģētikas pakešu sastāvu un ka Komisija nevar pieprasīt, lai valsts finansējums tiktu piešķirts alternatīvajiem enerģijas avotiem.

Treškārt, Vispārējā tiesa vispirms noraida pamatu par dominējošā stāvokļa nostiprināšanu vai rašanos tirgū un pēc tam noraida arī pamatu par risku Ungārijas elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgus likviditātei.

IV. Intelektuālais īpašums

1. Eiropas Savienības preču zīme

2022. gada 8. jūnija spriedums *Muschaweck/EUIPO – Conze* (“UM”) (T-293/21, [EU:T:2022:345](#))

Eiropas Savienības preču zīme – Atcelšanas process – Eiropas Savienības vārdiska preču zīme “UM” – Preču zīmes faktiskā izmantošana – Izmantošana ar īpašnieka piekrišanu – Izmantošana tādā formā, kādā preču zīme ir reģistrēta – Regulas (EK) Nr. 207/2009 51. panta 1. punkta a) apakšpunkts (tagad – Regulas (ES) 2017/1001 58. panta 1. punkta a) apakšpunkts) – Preču zīmes īpašnieka pārstāvība – Noteiktajā termiņā iesniegti pierādījumi par izmantošanu

2010. gadā medicīnas uzņēmums *MSM*⁴³⁸ iesniedza pieteikumu par vārdiska apzīmējuma “UM” kā Eiropas Savienības preču zīmes reģistrāciju attiecībā uz medicīniskiem pakalpojumiem. 2015. gadā tika sākts šī uzņēmuma maksātnespējas process un tika iecelts maksātnespējas administrators.

Pēc tam, 2017. gadā, prasītāja *Ulrike Muschaweck* iesniedza pieteikumu par apstrīdētās preču zīmes atcelšanu tās faktiskās izmantošanas neesamības dēļ⁴³⁹. Pēc medicīnas uzņēmuma *MSM* bankrota tajā pašā gadā šī preču zīme tika nodota ārstu praksei *HUMJC*⁴⁴⁰ un gadu vēlāk pārrēģistrēta uz šīs ārstu prakses tiesību pārņēmēja *Joachim Conze* vārda.

Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) Anulēšanas nodaļa daļēji apmierināja prasītājas pieteikumu, apstrīdēto preču zīmi atzīstot par atceltu attiecībā uz visām reģistrētajām precēm un pakalpojumiem, izņemot medicīniskos pakalpojumus trūču ķirurģijas jomā. Par šo lēmumu tika iesniegta apelācijas sūdzība, kuru *EUIPO* Apelācijas otrā padome noraidīja.

Izskatot prasību par šo abu lēmumu atcelšanu, Vispārējā tiesa pirmo reizi interpretē *EUIPO* pamatnostādnes par Eiropas Savienības preču zīmju pārbaudi⁴⁴¹ un tādējādi sniedz precizējumus par termiņa pagarināšanu gadījumā, ja iesniegts otrs pieteikums par pagarināma termiņa pagarināšanu. Tādējādi Vispārējā tiesa noraida prasību un atzīst, ka apstrīdētā preču zīme patiešām ir tikusi faktiski izmantota attiecībā uz medicīniskiem pakalpojumiem trūču ķirurģijas jomā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa uzskata, ka *J. Conze* kā *HUMJC* ārstu prakses partneris bija tiesīgs pēc savas iniciatīvas un bez prasītājas piekrišanas pilnvarot advokātu biroju, kas viņu pārstāvēja Anulēšanas nodaļā. Proti, ja prasītājam būtu bijis jāapstiprina lēmums attiecībā uz šo pārstāvību, būtu augsta varbūtība, ka tā to neapstiprinātu, ņemot vērā tai piemītošo apstrīdētās preču zīmes atcelšanas pieteikuma iesniedzējas statusu. Šāda situācija apdraudētu *HUMJC* ārstu prakses tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā⁴⁴².

⁴³⁸ *Medizinische Systeme Dr. Muschaweck GmbH* (turpmāk tekstā – “medicīnas uzņēmums *MSM*”).

⁴³⁹ Pamatojoties uz Padomes Regulas (EK) Nr. 207/2009 (2009. gada 26. februāris) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2009, L 78, 1. lpp.) 51. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

⁴⁴⁰ Ārstu prakse *Hernienzentrum Dr. Ulrike Muschaweck und PD Dr. Joachim Conze PartG*.

⁴⁴¹ Turpmāk tekstā – “*EUIPO* pamatnostādnes par preču zīmju pārbaudi”. Ar tām var iepazīties [EUIPO tīmekļvietnē](#).

⁴⁴² Saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa noraida pamatu attiecībā uz pierādījuma elementu par apstrīdētās preču zīmes izmantošanu novēlotu iesniegšanu Anulēšanas nodaļā, ko veikusi ārstu prakse *HUMJC*.

Vispārējā tiesa atgādina, ka *EUIPO* pamatnostādnes par preču zīmju pārbaudi ir kodificēts rīcības modelis, ko pats *EUIPO* ierosina izmantot savā darbībā, tādējādi, ja vien šīs pamatnostādnes atbilst augstāka spēka tiesību normām, *EUIPO* šīs pamatnostādnes ir jāievēro. Proti, lai gan šīm *EUIPO* pamatnostādņēm nav saistoša spēka, tas ir atsauces dokuments attiecībā uz *EUIPO* praksi preču zīmju jomā. Saskaņā ar *EUIPO* pamatnostādņēm par preču zīmju pārbaudi, ja pieteikums par pagarināma termiņa pagarināšanu tiek iesniegts pirms minētā termiņa beigām un ja tas netiek akceptēts, attiecīgajam lietas dalībniekam tiek piešķirta vismaz viena diena, lai tas varētu ievērot termiņu, pat ja pieteikums par termiņa pagarināšanu iesniegts pēdējā dienā pirms termiņa beigām⁴⁴³. Lai nodrošinātu šo pamatnostādņu lietderīgu iedarbību, Vispārējā tiesa uzskata, ka jaunais termiņš ir piešķirts no dienas, kad *EUIPO* instance, kurai iesniegts pieteikums par termiņa pagarināšanu, paziņo savu atbildi. Turklāt otrais pieteikums par viena un tā paša termiņa pagarināšanu ir noraidāms, ja vien šo pieteikumu iesniegušais lietas dalībnieks nav paskaidrojis un pienācīgi pamatojis "ārkārtas apstākļus", kuri tam abos iepriekšējos termiņos ir traucējuši īstenot vajadzīgo darbību un kuri pieteikuma iesniedzējam joprojām traucē to īstenot⁴⁴⁴.

Šajā lietā Vispārējā tiesa konstatē, pirmkārt, ka apstrīdētās preču zīmes izmantošanas pierādījumu iesniegšanas termiņš, kura pagarināšanu otro reizi lūdza *HUMJC* ārstu prakse, ir pagarināms termiņš un ka ārstu prakse šo pieteikumu iesniegusi pēdējā dienā pirms minētā termiņa beigām. Otrkārt, tā norāda, ka, būtībā taisnīguma apsvērumu labad piešķirot vismaz vienu papildu dienu, ņemot vērā šī termiņa pēdējā dienā iesniegto pieteikumu par termiņa pagarināšanu, augstāka juridiska spēka tiesību norma nepaliek neievērota. Līdz ar to Anulēšanas nodaļa neesot varējusi vienkārši noraidīt *HUMJC* ārstu prakses otro pieteikumu par termiņa pagarināšanu, nepiešķirot papildu termiņu, kas sākas dienā, kad paziņota tās atbilde. Tādējādi pierādījuma elementus, kuri iesniegti laikposmā starp dienu, kad iesniegts otrais pieteikums par termiņa pagarināšanu, un Anulēšanas nodaļas atbildi, nevar uzskatīt par novēloti iesniegtiem un tie ir jāņem vērā apstrīdētās preču zīmes izmantošanas pārbaudes mērķiem.

Visbeidzot, trešām kārtām, Vispārējā tiesa apstiprina apstrīdētās preču zīmes faktiskas izmantošanas esamību attiecībā uz medicīniskiem pakalpojumiem trūču ķirurģijas jomā. Vispirms tā norāda, ka laikposms, kas jāņem vērā, lai pierādītu apstrīdētās preču zīmes faktisku izmantošanu, ir pieci gadi pirms pieteikuma par atcelšanu iesniegšanas datuma, pat ja šis laikposms daļēji pārklājas ar "labvēlības periodu"⁴⁴⁵. Tad Vispārējā tiesa nospriež, ka attiecīgajā laikposmā apstrīdēto preču zīmi izmantojusi *HUMJC* ārstu prakse ar medicīnas uzņēmuma *MSM*, šīs preču zīmes īpašnieces, piekrišanu. Konkrētāk, šī uzņēmuma maksātnešpējas administrators jau vairākus gadus bija devis netieši izteiktu piekrišanu apstrīdētās preču zīmes izmantošanai. Visbeidzot, lemjot par apstrīdētās preču zīmes teritoriālo izmantošanu, Vispārējā tiesa konstatē, ka pierādījumi apstiprina *HUMJC* ārstu prakses darbību ne tikai Minhenē, bet visā Vācijas teritorijā, kā arī Londonā.

2022. gada 6. jūlija spriedums *Zdút/EUIPO – Nehera u.c. ("nehera")* (T-250/21, [EU:T:2022:430](#))

⁴⁴³ *EUIPO* pamatnostādņu par preču zīmju pārbaudi 4.3. punkts attiecībā uz *EUIPO* noteikto termiņu pagarināšanu.

⁴⁴⁴ Turpat.

⁴⁴⁵ Saskaņā ar Regulas Nr. 207/2009 15. panta 1. punkta pirmo daļu un 51. panta 1. punkta a) apakšpunktu šis labvēlības periods attiecas uz piecu gadu laikposmu no Eiropas Savienības preču zīmes reģistrācijas dienas. Šajā laikposmā īpašnieka tiesības nevar tikt atzītas par atceltām.

Eiropas Savienības preču zīme – Spēkā neesamības atzīšanas process – Eiropas Savienības grafiska preču zīme “NEHERA” – Absolūts spēkā neesamības pamats – Ļaunticības neesamība – Regulas (EK) Nr. 207/2009 52. panta 1. punkta b) apakšpunkts (tagad – Regulas (ES) 2017/1001 59. panta 1. punkta b) apakšpunkts)

2014. gadā prasītājs *Ladislav Zdút* Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojā (*EUIPO*) ieguva Eiropas Savienības grafiskas preču zīmes “NEHERA” reģistrāciju attiecībā uz tekstilrūpniecības nozarē ietilpstošām precēm.

2019. gadā *I. Nehera*, *J. H. Nehera* un *N. Sehnal* iesniedza pieteikumu par spēkā neesamības atzīšanu attiecībā uz minēto preču zīmi, kas pamatots ar prasītāja ļaunticību, iesniedzot pieteikumu par [preču zīmes] reģistrāciju⁴⁴⁶. Minētās personas norādīja, ka viņu vectēvs *Jan Nehera* pagājušā gadsimta 30. gados Čehoslovākijā ir izveidojis uzņēmumu, kas tirgo apģērbus un aksesuārus, un ir reģistrējis un izmantojis valsts preču zīmi ar reputāciju, kas ir identiska apstrīdētajai preču zīmei.

EUIPO Apelācijas otrā padome šo pieteikumu apmierināja. Pēdējā minētā secināja, ka prasītāja nodoms ir bijis netaisnīgi gūt labumu no *Jan Nehera* reputācijas un agrākās Čehoslovākijas preču zīmes reputācijas un tātad prasītājs, iesniedzot pieteikumu par apstrīdētās preču zīmes reģistrāciju, ir rīkojies ļaunticīgi.

Prasītājs cēla prasību Vispārējā tiesā, lūdzot atcelt šo *EUIPO* Apelācijas padomes lēmumu.

Vispārējā tiesa atceļ apstrīdēto lēmumu un precizē jēdzienu “ļāunticība”, ja tā ir pamatota ar nodomu netaisnīgi gūt labumu no agrākas preču zīmes reputācijas vai personas vārda slavas.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispirms Vispārējā tiesa norāda – lai novērtētu pieteikuma iesniedzēja ļaunticību, var ņemt vērā to, cik plaša reputācija ir attiecīgajam apzīmējumam brīdī, kad tiek iesniegts tā reģistrācijas pieteikums, it īpaši tad, ja šo apzīmējumu agrāk ir reģistrējusi vai kā preču zīmi izmantojusi trešā persona. Proti, apstākļi, ka reģistrācijai pieteiktā apzīmējuma izmantošana ļautu pieteicējam netaisnīgi gūt labumu no agrākas preču zīmes vai apzīmējuma reputācijas vai arī slavenas personas vārda, var pierādīt pieteikuma iesniedzēja ļaunticību. Konkrētā sabiedrības daļa, lai izvērtētu reputācijas esamību un netaisnīgi gūtu labumu no šīs reputācijas, ir preču, attiecībā uz kurām tā reģistrēta, vidusmēra patērētājs.

Turpinājumā Vispārējā tiesa uzskata, ka parazītiska rīcība attiecībā uz apzīmējuma vai personvārda reputāciju principā ir iespējama tikai tad, ja šim apzīmējumam vai personvārdam faktiski un pašlaik ir zināma reputācija vai zināma slava. Šajā lietā apstrīdētās preču zīmes reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas datumā agrākā Čehoslovākijas preču zīme un *Jan Nehera* personvārds vairs nebija nedz reģistrēti, nedz aizsargāti, nedz tos izmantoja trešā persona, lai tirgotu apģērbus, nedz arī konkrētajā sabiedrības daļā tiem bija reputācija. Šajā kontekstā Vispārējā tiesa precizē – ar to vien, ka preču zīmes reģistrācijas pieteikuma iesniedzējs zināja vai tam bija jāzina, ka trešā persona agrāk ir izmantojusi preču zīmi, kas ir identiska vai līdzīga reģistrācijai pieteiktajai preču zīmei, nepietiek, lai pierādītu šī pieteikuma iesniedzēja ļaunticību.

Vispārējā tiesa atgādina arī, ka saiknes esamība konkrētās sabiedrības daļas apziņā starp apstrīdēto preču zīmi un agrāku apzīmējumu pati par sevi nav pietiekama, lai secinātu, ka pastāv netaisnīgi gūts labums no agrākā apzīmējuma vai personvārda reputācijas. Šajā ziņā tā uzsver, ka prasītājs ir veltījis komerciāla rakstura pūles, lai atdzīvinātu agrākās Čehoslovākijas preču zīmes tēlu un tas vien, ka reklāmas nolūkā ir izdarīta atsauce uz šo preču zīmi un tās radītāja vēsturisko tēlu, nešķiet pretrunā godīgai praksei rūpniecības un tirdzniecības jomā.

⁴⁴⁶ Padomes Regulas (EK) Nr. 207/2009 (2009. gada 26. februāris) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV 2009, L 78, 1. lpp.) 52. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

Turklāt Vispārējā tiesa atzīst – nevar izslēgt, ka noteiktos īpašos apstākļos tas, ka trešā persona atkārtoti izmanto agrāko preču zīmi, kurai agrāk bijusi reputācija, vai tādas personas vārdu, kura agrāk bijusi slavēta, varētu radīt maldīgu iespaidu par turpinātību vai mantošanu saistībā ar šo agrāko preču zīmi vai personu. Tā tas it īpaši varētu būt gadījumā, kad preču zīmes reģistrācijas pieteikuma iesniedzējs konkrētai sabiedrības daļai sevi prezentē kā agrākās preču zīmes īpašnieka likumīgo vai saimniecisko pēcteci, lai gan starp agrākās preču zīmes īpašnieku un viņu nav nekādu turpinātības vai mantojuma attiecību. Šādu apstākli varētu ņemt vērā, lai attiecīgā gadījumā pierādītu preču zīmes reģistrācijas pieteikuma iesniedzēja ļaunticību. Tomēr šajā lietā Vispārējā tiesa uzskata: nešķiet, ka prasītājs būtu apzināti mēģinājis radīt maldinošu iespaidu par turpinātību vai mantošanu starp viņa uzņēmumu un *Jan Nehera* uzņēmumu.

Visbeidzot Vispārējā tiesa lemj par apgalvoto prasītāja nodomu krāpt *Jan Nehera* pēcnācējus un mantiniekus un piesavināties viņu tiesības. Šajā ziņā tā norāda, ka apstrīdētās preču zīmes reģistrācijas pieteikuma iesniegšanas brīdī agrākajai Čehoslovākijas preču zīmei un *Jan Nehera* vārdam vairs nebija nekādas juridiskās aizsardzības. Tātad viņa pēcnācējiem un mantiniekiem nebija nekādu tiesību, attiecībā uz kurām prasītājs varētu būt veicis krāpšanu vai piesavināšanos.

Tāpēc Vispārējā tiesa secina, ka prasītājs nav rīkojies ļaunticīgi, un atceļ *EUIPO* Apelācijas otrās padomes lēmumu.

2. Dizainparaugi

2022. gada 27. aprīļa spriedums *Group Nivelles/EUIPO – Easy Sanitary Solutions* (Dušas noteka) (T-327/20, [EU:T:2022:263](#))

Kopienas dizainparaugs – Spēkā neesamības atzīšanas process – Reģistrēts Kopienas dizainparaugs, kas attēlo dušas noteku – Agrāks dizainparaugs, kas iesniegts pēc pieteikuma par spēkā neesamības atzīšanu – Regulas (EK) Nr. 2245/2002 28. panta 1. punkta b) apakšpunkta v) punkts – Apelācijas padomes rīcības brīvība – Piemērošanas joma – Regulas (EK) Nr. 6/2002 63. panta 2. punkts – Mutvārdu process un pierādījumu savākšanas pasākumi – Regulas Nr. 6/2002 64. un 65. pants – Spēkā neesamības pamats – Individuāls raksturs – Regulas Nr. 6/2002 6. pants un 25. panta 1. punkta b) apakšpunkts – Agrāka dizainparauga identificēšana – Kompakta agrākā izcelsme – Apstrīdēta dizainparauga iezīmju noteikšana – Vispārējs salīdzinājums

Easy Sanitary Solutions BV pieder Kopienas dizainparaugs, kurā attēlota dušas noteka. *I-Drain BVBA*, prasītāja – *Group Nivelles NV* – tiesību priekštece, iesniedza pieteikumu par spēkā neesamības atzīšanu, pamatojot to ar šī dizainparauga novitātes un individuāla rakstura neesamību. Pieteikumā par spēkā neesamības atzīšanu bija minēts tikai viens agrāks starptautiskais dizainparaugs. Tomēr atbildē uz *Easy Sanitary Solutions* apsvērumiem *I-Drain* iesniedza izvilkumus no *Blücher* katalogiem, kuros bija iekļauts cits dizainparaugs, proti, pārklājuma plāksne.

Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (*EUIPO*) Anulēšanas nodaļa, Apelācijas padome un pēc tam Vispārējā tiesa pārbaudīja apstrīdēto dizainparaugu, kā agrāko dizainparaugu ņemot vērā pārklājuma plāksni *Blücher* katalogos. Ar 2015. gada 13. maija spriedumu⁴⁴⁷ Vispārējā tiesa atcēla Apelācijas padomes pirmo lēmumu. Apelācijas sūdzības par šo spriedumu tika noraidītas ar Tiesas 2017. gada 21. septembra spriedumu⁴⁴⁸.

⁴⁴⁷ Spriedums, 2015. gada 13. maijs, *Group Nivelles/EUIPO – Easy Sanitary Solutions (Dušas noteka)* (T-15/13, [EU:T:2015:281](#)).

⁴⁴⁸ Spriedums, 2017. gada 21. septembris, *Easy Sanitary Solutions un EUIPO/Group Nivelles* (C-361/15 P un C-405/15 P, [EU:C:2017:720](#)).

Lieta tika nodota izskatīšanai *EUIPO* Apelācijas padomē. Konstatējusi, ka instanču, kuras lēmušas iepriekš, pārbaudītais agrākais dizainparaugs nav ietverts pieteikumā par spēkā neesamības atzīšanu, Apelācijas padome kā agrāku dizainparaugu ņēma vērā vienīgi pieteikumā par spēkā neesamības atzīšanu minētos dizainparaugus. Tā secināja, ka apstrīdētajam dizainparaugam ir individuāls raksturs un tas *a fortiori* ir jauns. Pieteikums par spēkā neesamības atzīšanu tika noraidīts.

Izskatot *Group Nivelles* prasību, Vispārējā tiesa noraida prasību un nospriež, ka var tikt ņemti vērā vienīgi tādi agrāki dizainparaugi, kas identificēti pieteikumā par spēkā neesamības atzīšanu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa norāda, ka agrāka dizainparauga identificēšana ir jāveic jau pieteikuma par spēkā neesamības atzīšanu iesniegšanas brīdī, jo tajā tiek definēts strīda priekšmets. Tādējādi *EUIPO* piešķirto rīcības brīvību ņemt vērā faktus un pierādījumus, ko lietas dalībnieki laikus nav iesnieguši⁴⁴⁹, var piemērot tikai faktiem un pierādījumiem⁴⁵⁰, nevis agrāku dizainparaugu norādīšanai un attēlojumam⁴⁵¹. Proti, lai gan ar papildu pierādījumu ņemšanu vērā var paplašināt pieteikuma par spēkā neesamības atzīšanu faktu ietvaru ar jaunu pierādījumu par jau norādītiem dizainparaugiem pievienošanu, tomēr to nevar attiecināt uz šī pieteikuma juridisko ietvaru, jo minētā pieteikuma tvērums ir galīgi nosakāms tā iesniegšanas datumā, identificējot norādīto agrāko dizainparaugu. Tāpēc ir jāpārbauda vienīgi agrākie dizainparaugi, kas norādīti pieteikumā par spēkā neesamības atzīšanu.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa kā neefektīvu noraida pamatu saistībā ar Apelācijas padomes pieļautu kļūdu, nosakot apstrīdētā dizainparauga iezīmes, jo norādītā kļūda ir ietverta nevis lēmuma pamatojumā, bet gan faktu kopsavilkumā. Turklāt apstrīdētais dizainparaugs ir jāsalīdzina ar agrākiem dizainparaugiem formā, kādā tas reģistrēts. Secinājumus attiecībā uz apstrīdētā dizainparauga priekšmetu un iezīmēm nevar atstāt lietas dalībnieku izvēles brīvībai.

Trešām kārtām, Vispārējā tiesa apstiprina apstrīdētā dizainparauga individuāla rakstura esamību. Vispirms tā uzsver, ka agrāks dizainparaugs, kurš iekļauts ražojumā, kas atšķiras no tā, uz kuru attiecas apstrīdētais dizainparaugs, principā ir agrāks dizainparaugs, kam ir nozīme, lai novērtētu apstrīdētā dizainparauga individuālo raksturu. Turpinājumā tā precizē, ka iespējamās Apelācijas padomes pieļautās kļūdas saistībā ar tādu agrāku dizainparaugu, kuri attēlo tikai vienu dušas notekas elementu, iezīmēm neietekmē lēmuma tiesiskumu, jo salīdzinājumā ar pilnīgiem dizainparaugiem kļūda nav pieļauta. Proti, tā kā agrākam dizainparaugam ir jābūt kompaktai agrākai izcelsmei, nozīme ir tikai dizainparaugiem, kas attēlo pilnīgas dušas notekas. Visbeidzot – ņemot vērā apstrīdētā dizainparauga eleganto un minimālisma stila izskatu, tas rada no agrāka dizainparauga atšķirīgu kopējo iespaidu, ko nosaka funkcionālākas, nevis dekoratīvās iezīmes.

Turklāt Vispārējā tiesa norāda, ka, lai gan *EUIPO* var izmantot mutvārdu procesu⁴⁵², tomēr atteikums [to darīt] ir acīmredzami kļūdaini tikai tad, ja ir pierādīts, ka tās rīcībā nav bijis visu vajadzīgo elementu. Saistībā ar atteikumu uz klausīt lieciniekus⁴⁵³ nav nekādas acīmredzamas kļūdas, ja paziņojumus varēja iesniegt rakstveidā, un vēl jo vairāk tad, ja šie paziņojumi faktiski ir bijuši iesniegti, kā šajā lietā.

⁴⁴⁹ Padomes Regulas (EK) Nr. 6/2002 (2001. gada 12. decembris) par Kopienas dizainparaugiem (OV 2002, L 3, 1. lpp.) 63. panta 2. punkts.

⁴⁵⁰ Komisijas Regulas (EK) Nr. 2245/2002 (2002. gada 21. oktobris), ar ko īsteno Regulu Nr. 6/2002 (OV 2002, L 341, 28. lpp.), 28. panta 1. punkta b) apakšpunkta vi) punkta izpratnē.

⁴⁵¹ Regulas Nr. 2245/2002 28. panta 1. punkta b) apakšpunkta v) punkts.

⁴⁵² Regulas Nr. 6/2002 64. panta 1. punkts.

⁴⁵³ Regulas Nr. 6/2002 65. panta 1. un 3. punkts.

Noslēgumā Vispārējā tiesa uzsver, ka metodoloģijas un procesuālās ekonomijas iemeslu dēļ nav jāpārbauda novitātes nosacījums, jo dizainparauga individuāla rakstura esamība ļauj izdarīt secinājumu par tā novitāti.

V. Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojoši pasākumi

1. Ukraina

2022. gada 27. jūlija spriedums RT France/Padome (T-125/22, [EU:T:2022:483](#))

Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojoši pasākumi saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā – Noteiktu mediju satura pārraidīšanas pagaidu aizliegums un šādas pārraidīšanas atļauju apturēšana – Iekļaušana to vienību sarakstā, uz kurām attiecas ierobežojoši pasākumi – Padomes kompetence – Tiesības uz aizstāvību – Tiesības tikt uzklašītam – Vārda un informācijas brīvība – Samērīgums – Darījumdarbības brīvība – Diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma princips

Pēc Krievijas Federācijas (turpmāk tekstā – “Krievija”) militārās agresijas pret Ukrainu 2022. gada 24. februārī Eiropas Savienības Padome pieņēma vairākus pret Krieviju vērstu ierobežojošu pasākumu “kopumus”. Šie pasākumi papildina iepriekšējos pasākumus, kurus Padome bija noteikusi kopš 2014. gada saistībā ar šīs valsts darbībām, ar kurām tika destabilizēta situācija Ukrainā ⁴⁵⁴, un reaģējot uz šīs valsts veikto prettiesisko Krimas un Sevastopoles pilsētas aneksiju ⁴⁵⁵.

Tieši šajā kontekstā Padome 2022. gada 1. martā pieņēma Lēmumu 2022/351 ⁴⁵⁶ un Regulu 2022/350 ⁴⁵⁷ (turpmāk tekstā – “apstrīdētie akti”), lai uz laiku aizliegtu tādas Krievijas veiktas propagandas darbības, kuras adresētas pilsoniskajai sabiedrībai Savienībā un kaimiņvalstīs tās militārās agresijas pret Ukrainu atbalstam un kuras tā veica, izmantojot noteiktus tās kontrolē esošus medijus, jo ar šīm darbībām tika apdraudēta Savienības sabiedriskā kārtība un drošība. Šajā ziņā ikvienam Eiropas Savienībā reģistrētam operatoram ir aizliegts publiskot apstrīdēto tiesību aktu pielikumos uzskaitīto juridisko personu, vienību vai struktūru radīto saturu ⁴⁵⁸.

Prasītāja *RT France* tika iekļauta apstrīdēto aktu pielikumā ietvertajā vienību sarakstā. Šīs Francijā reģistrētās vienkāršotas akciju sabiedrības ar vienu dalībnieku darbība ir tematisko kanālu pārraidīšana. Viss prasītājas pamatkapitāls pieder apvienībai *ANO “TV Novosti”* (turpmāk tekstā – “*TV Novosti*”), kura ir neatkarīga Krievijas Federācijas bezpeļņas apvienība bez pamatkapitāla un kuras juridiskā adrese ir Maskavā (Krievija). Prasītāja lūdza atcelt apstrīdētos aktus, pamatojoties uz to, ka esot pārkāptas tās tiesības uz aizstāvību, vārda un informācijas brīvība, kā arī darījumdarbības brīvība. Tā atsaucās arī uz diskriminācijas aizlieguma principa pārkāpumu. Turklāt tā apšaubīja Padomes kompetenci pieņemt attiecīgos aktus.

⁴⁵⁴ Padomes Lēmums 2014/512/KĀDP (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (OV 2014, L 229, 13. lpp.).

⁴⁵⁵ Padomes Lēmums 2014/145/KĀDP (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2014, L 78, 16. lpp.).

⁴⁵⁶ Padomes Lēmums (KĀDP) 2022/351 (2022. gada 1. marts), ar ko groza Lēmumu 2014/512/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (OV 2022, L 65, 5. lpp.).

⁴⁵⁷ Padomes Regula (ES) 2022/350 (2022. gada 1. marts), ar ko groza Regulu (ES) Nr. 833/2014 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (OV 2022, L 65, 1. lpp.).

⁴⁵⁸ Lēmuma 2014/512/KĀDP 4.g pants: “1. Operatoriem ir aizliegts pārraidīt vai darīt iespējamu, veicināt vai kā citādi sekmēt to, ka tiek pārraidīts jebkāds IX pielikumā uzskaitīto juridisko personu, vienību vai struktūru saturs, tostarp to pārraidīt vai izplatīt ar jebkādiem līdzekļiem, piemēram, kabeli, satelītu, interneta protokola televīziju, interneta pakalpojumu sniedzējiem, interneta video koplietošanas platformām vai lietotnēm neatkarīgi no tā, vai tās ir jaunas vai iepriekš instalētas.

2. Tiek apturētas visas apraides licences un atļaujas, pārraides un izplatīšanas vienošanās ar IX pielikumā uzskaitītajām juridiskajām personām, vienībām vai struktūrām.”

Vispārējā tiesa, lemjot virspalātā un paātrinātā tiesvedībā pēc pašas iniciatīvas⁴⁵⁹, pirmo reizi lemj par Padomes noteiktajiem ierobežojošajiem pasākumiem, ar kuriem tika aizliegta audiovizuālā satura pārraidīšana. Šajā ziņā Vispārējā tiesa atgādina par Padomes kompetenci saskaņā ar Eiropas Savienības kopējo ārpolitiku un drošības politiku (KĀDP) pieņemt šādus pasākumus un tostarp lemj par tiesību uz aizstāvību ievērošanu un audiovizuālo mediju vārda brīvības īstenošanas ierobežojumiem Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 52. panta 1. punkta nosacījumu kontekstā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispirms attiecībā uz Padomes kompetenci noteikt šos ierobežojošos pasākumus Vispārējā tiesa norāda, ka saskaņā ar atbilstošajām Līguma par Eiropas Savienību normām Savienība veicina “mieru [un starptautisko] drošību”⁴⁶⁰ un ka Padomei šajā nolūkā ir piešķirta kompetence pieņemt “lēmumus, kuros nosaka Savienības attieksmi īpašos ģeogrāfiskos vai tematiskos jautājumos”⁴⁶¹. Vispārējā tiesa precizē, ka Savienības kompetence KĀDP jomā attiecas uz visām ārējās politikas jomām, kā arī uz visiem jautājumiem attiecībā uz Savienības drošību⁴⁶² un ka Savienības darbības starptautiskajā telpā virzītājspēks tostarp ir demokrātija, tiesiskums, universālas un nedalāmas cilvēktiesības, cilvēka cieņas neaizskaramība, Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu un starptautisko tiesību principu ievērošana⁴⁶³. Tā kā “Savienības attieksmes” jēdziens ir jāinterpretē plaši, šāda attieksme var izpausties kā lēmumi, kuros paredzēti pasākumi, kas tieši groza privātpersonu tiesisko stāvokli, kā to apstiprina LESD 275. panta otrās daļas formulējums⁴⁶⁴. Tātad, pieņemot apstrīdēto lēmumu, Padome ir īstenojusi Savienībai ar Līgumiem piešķirto kompetenci atbilstoši noteikumiem par KĀDP.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzsver – apstākļi, ka tādām valsts administratīvajām iestādēm kā *Autorité de régulation de la communication audiovisuelle et numérique* (Audiovizuālo un digitālo saziņu regulējošā iestāde – *Arcom*) Francijā ir kompetence noteikt sankcijas pret attiecīgajām raidorganizācijām, nav pretrunā minētajai Padomes kompetencei, jo šīm iestādēm atzītās kompetences pamatā nav tās pašas vērtības un tām nav tādu pašu mērķu. Pēdējās minētās iestādes nevar nodrošināt tādas pašas rezultātus kā vienota un tūlītēja Padomes iejaukšanās visā Savienības teritorijā, kāda tiek īstenota saskaņā ar KĀDP.

Attiecībā uz prasītājas apgalvotajiem pamattiesību pārkāpumiem Vispārējā tiesa norāda, ka saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punkta normām tās nav absolūtas prerogātas un to īstenošanā var noteikt ierobežojumus, ja vien attiecīgie ierobežojumi ir noteikti tiesību aktos, ar tiem ir ievērota attiecīgo pamattiesību galvenā būtība un, ievērojot samērīguma principu, tie ir nepieciešami un atbilst Savienības atzītajiem vispārējo interešu mērķiem.

Tādējādi attiecībā uz tiesību uz aizstāvību un it īpaši tiesību tikt uzklautam neievērošanu Vispārējā tiesa, ņemot vērā KĀDP mērķus, norāda, ka attiecīgie pasākumi iekļaujas ārkārtas un īpašas steidzamības kontekstā, ko raksturo strauja situācijas pasliktināšanās, kas ir apgrūtinājusi jebkādu

⁴⁵⁹ Veikta saskaņā ar Vispārējās tiesas Reglamenta 151. panta 2. punktu. Vispārējās tiesas priekšsēdētājs ar 2022. gada 30. marta rīkojumu (*RT France/Padome*, T-125/22 R, nav publicēts, [EU:T:2022:199](#)) iepriekš bija noraidījis prasītājas iesniegto pieteikumu par pagaidu noregulējumu.

⁴⁶⁰ LES 3. panta 5. punkts.

⁴⁶¹ LES 29. pants.

⁴⁶² LES 24. panta 1. punkts.

⁴⁶³ LES 21. panta 1. punkts.

⁴⁶⁴ LESD 275. panta otrā daļa: “Tiesas kompetencē tomēr ir pārraudzīt Līguma par Eiropas Savienību 40. panta piemērošanu un izlemt lietas, kuras ierosinātas saskaņā ar 263. panta ceturtajā daļā paredzētajiem nosacījumiem par lēmumu likumību, kuri paredz ierobežojošus pasākumus pret fiziskām vai juridiskām personām un kurus pieņēmusi Padome, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību V sadaļas [2.] nodaļu.”

pasākumu pielāgošanu, lai novērstu konflikta paplašināšanos. Turpinot – saistībā ar stratēģiju cīņai pret tā sauktajiem hibrīddraudiem, tostarp dezinformāciju, prasība noteikt ierobežojošus pasākumus tādiem medijiem kā prasītāja, kuri tiek finansēti no Krievijas valsts budžeta un kurus tieši vai netieši kontrolē šis valsts, kas ir agresorvalsts, vadība, jo tie tika uzskatīti par avotu turpinātai un saskaņotai dezinformācijas un faktu manipulācijas darbībai, pēc bruņotā konflikta izcelšanās ir kļuvusi galēji nepieciešama un steidzama, lai saglabātu demokrātisko debašu integritāti Eiropas sabiedrībā. Ņemot vērā galēji ārkārtējo kontekstu, kādā tika pieņemti apstrīdētie akti, to sasniedzamo mērķi un tajos noteikto ierobežojošo pasākumu efektivitāti, Vispārējā tiesa nosprieda, ka Savienības iestādēm tātad nebija pienākuma uz klausīt prasītāju pirms tās sākotnējās iekļaušanas attiecīgajos sarakstos un ka līdz ar to nav pārkāptas tās tiesības tikt uz klausītai.

Tālāk attiecībā uz vārda un informācijas brīvības pārkāpumu⁴⁶⁵ Vispārējā tiesa vispirms atgādina šajā jomā Eiropas Cilvēktiesību tiesas nostiprinātos judikatūras principus⁴⁶⁶. Tātad, ņemot vērā mediju ietekmi mūsdienu sabiedrībā, žurnālistu tiesības publiskot informāciju par vispārējo interešu jautājumiem ir aizsargātas ar nosacījumu, ka tie rīkojas labā ticībā, balstās uz precīziem faktiem un sniedz "ticamu un precīzu" informāciju, ievērojot žurnālistikas ētiku un atbildīgas žurnālistikas principus. Attiecībā uz konkrēto ierobežojošo pasākumu samērīguma pārbaudi šajā ziņā ir jāņem vērā fakts, ka audiovizuālajiem medijiem ir daudz tiešāka un spēcīgāka ietekme nekā drukātajai preseī. Vispārējā tiesa arī norāda, ka pretēji izteikumiem par sabiedrības interešu jautājumiem, kas prasa pastiprinātu aizsardzību, izteikumi, kas aizstāv vai attaisno vardarbības izmantošanu vai slavināšanu, naidu vai citus neiecietības veidus, parasti netiek aizsargāti un ka īpaša uzmanība ir jāpievērš izmantotajai terminoloģijai un kontekstam, kādā iekļaujas to pārraidīšana.

Turpinājumā, izvērtējot Hartas 52. panta 1. punkta nosacījumus, Vispārējā tiesa norāda, ka attiecīgie ierobežojošie pasākumi tostarp bija noteikti "tiesību aktos", jo tie ir iekļauti aktos, kuri turklāt ir vispārpiemērojami, kuriem ir skaidrs juridiskais pamats Savienības tiesībās⁴⁶⁷ un kuri ir pietiekami paredzami, ņemot vērā prasītājas darbības. Arī nosacījums par Savienības atzīto vispārējo interešu mērķa īstenošanu ir izpildīts. Proti, ar attiecīgajiem ierobežojošajiem pasākumiem Padome tiecas sasniegt divkāršu mērķi: aizsargāt Savienības sabiedrisko kārtību un drošību, ko apdraud attiecīgā propagandas kampaņa, un izdarīt spiedienu uz Krievijas iestādēm, lai tās izbeigtu militāro agresiju pret Ukrainu.

Vispārējā tiesa arī apgalvo, ka Padome varēja pamatoti uzskatīt, ka dažādie iesniegtie pierādījumi ir pietiekami konkrēti, precīzi un saskanīgi pierādījumu kopums, ar ko var pierādīt, ka prasītāja pirms apstrīdēto aktu pieņemšanas aktīvi atbalstīja Krievijas politiku attiecībā uz Ukrainu un ka tā bija pārraidījusi informāciju, kas attaisno konkrēto militāro agresiju, un šī informācija radīja būtisku un tiešu apdraudējumu Savienības sabiedriskajai kārtībai un drošībai. Šajā ziņā Vispārējā tiesa uzskata, ka prasītājas izvirzītie pierādījumi nepierāda, ka tā informāciju par notiekošo karu kopumā ir atspoguļojusi līdzsvaroti.

Visbeidzot saistībā ar attiecīgo interešu izsvēršanu Vispārējā tiesa uzsver, ka uz aplūkotās informācijas atspoguļošanu nevar tikt attiecināta pastiprināta aizsardzība, kura preses brīvībai ir noteikta ar Hartas 11. pantu. Šajā ziņā ir jāņem vērā arī Apvienoto Nāciju Organizācijas 1966. gada 16. decembra Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, kura līgumslēdzējas puses ir gan Savienības dalībvalstis, gan Krievija un saskaņā ar kuru "jebkāda kara propaganda jāaizliedz ar

⁴⁶⁵ Hartas 11. pants.

⁴⁶⁶ Šajā ziņā skat. tostarp ECT spriedumus, 2022. gada 5. aprīlis, *NIT S.R.L. pret Moldovas Republiku*, CE:ECHR:2022:0405JUD002847012, 178.–182. punkts, un 2015. gada 15. oktobris, *Perinçek pret Šveici*, CE:ECHR:2015:1015JUD002751008, 197., 205., 206. un 230. punkts.

⁴⁶⁷ Proti, LES 29. pants, ciktāl tas attiecas uz apstrīdēto lēmumu, un LESD 215. pants, ciktāl tas attiecas uz apstrīdēto regulu.

likumu”⁴⁶⁸. Ņemot vērā šīs lietas ārkārtējo kontekstu, Vispārējā tiesa secina, ka attiecīgie prasītājas vārda brīvības ierobežojumi ir samērīgi ar mērķiem, kas ir sasniedzami ar noteiktajiem pasākumiem.

Turklāt attiecībā uz darbījumsdarbības brīvības neievērošanu Vispārējā tiesa secina arī – tā kā attiecīgie pasākumi ir pagaidu un atgriezeniski, ir jāuzskata, ka tie nesamērīgi neapdraud prasītājas darbījumsdarbības brīvības galveno būtību.

Visbeidzot attiecībā uz to, ka neesot ievērots diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma princips, kas it īpaši ir paredzēts Hartas 21. panta 2. punktā, Vispārējā tiesa norāda, ka tas ir jāpiemēro saskaņā ar LESD 18. panta pirmo daļu⁴⁶⁹, kas attiecas uz situācijām, kuras ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā un kurās viens dalībvalsts pilsonis tiek diskriminēts salīdzinājumā ar citas dalībvalsts pilsoņiem vienīgi viņa pilsonības dēļ. Attiecībā uz šo aspektu Vispārējā tiesa norāda – ja, iespējams, ir pieļauta diskriminācija tādēļ, ka *RT France* ir krievu tautības akcionāri, pret kuriem šī iemesla dēļ attieksme esot bijusi mazāk labvēlīga nekā pret citiem Francijas audiovizuālajiem medijiem (kuros trešās valsts iestāde neveica tāda paša veida kontroli), šāda veida attieksmes atšķirība neietilpst minētās normas piemērošanas jomā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Vispārējā tiesa prasību noraida.

2. Sīrija

2022. gada 18. maija spriedums Foz/Padome (T-296/20, [EU:T:2022:298](#))

Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojoši pasākumi pret Sīriju – Līdzekļu iesaldēšana – Kļūda vērtējumā – Samērīgums – Tiesības uz īpašumu – Tiesības veikt saimniecisko darbību – Pilnvaru nepareiza izmantošana – Pienākums norādīt pamatojumu – Tiesības uz aizstāvību – Tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu – Sarakstā iekļaušanas kritēriju noteikšana

Amer Foz ir sīriešu uzņēmējs. Viņa vārds 2020. gada februārī tika iekļauts to personu un vienību sarakstā, pret kurām ir piemēroti ierobežojošie pasākumi, ko Eiropas Savienības Padome pieņēmusi pret Sīrijas Arābu Republiku⁴⁷⁰, un pēc tam 2020. gada maijā un 2021. gada maijā tas tika saglabāts šajos sarakstos⁴⁷¹. Viņš tajos tika iekļauts, pamatojoties uz to, ka ir vadošs uzņēmējs, kam ir personīgas un ģimenes darbījumsdarbības intereses un kas veic darbības dažādās Sīrijas ekonomikas nozarēs, gūst finansiālu labumu no piekļuves komerciālajām iespējām un atbalsta Sīrijas režīmu, turklāt viņš ir saistīts ar savu brāli *Samer Foz*, kurš arī ir iekļauts šajos sarakstos. Padome 2021. gada maijā noteica arī, ka *Amer Foz* ir īstenojis vairākus komerciālus projektus ar savu brāli, it īpaši kabeļu ražošanas un saules enerģijas nozarēs, un ka abi brāļi ir veikuši dažādas darbības ar Islāma valsti

⁴⁶⁸ Šā pakta 20. panta 1. punkts.

⁴⁶⁹ LESD 18. panta pirmā daļa: “Piemērojot Līgumus un neskarot tajos paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ.”

⁴⁷⁰ Padomes Īstenošanas lēmums (KĀDP) 2020/212 (2020. gada 17. februāris), ar ko īsteno Lēmumu 2013/255/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem pret Sīriju (OV 2020, L 43 I, 6. lpp.), un Padomes Īstenošanas regula (ES) 2020/211 (2020. gada 17. februāris), ar ko īsteno Regulu (ES) Nr. 36/2012 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Sīrijā (OV 2020, L 43 I, 1. lpp.).

⁴⁷¹ Padomes Īstenošanas lēmums (KĀDP) 2020/719 (2020. gada 28. maijs), ar ko groza Lēmumu 2013/255/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem pret Sīriju (OV 2020, L 168, 66. lpp.), un Padomes Īstenošanas regula (ES) 2020/716 (2020. gada 28. maijs), ar ko īsteno Regulu (ES) Nr. 36/2012 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Sīrijā (OV 2020, L 168, 1. lpp.); Padomes Lēmums (KĀDP) 2021/855 (2021. gada 27. maijs), ar ko groza Lēmumu 2013/255/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem pret Sīriju (OV 2021, L 188, 90. lpp.), un Padomes Īstenošanas regula (ES) 2021/848 (2021. gada 27. maijs), ar ko īsteno Regulu (ES) Nr. 36/2012 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Sīrijā (OV 2021, L 188, 18. lpp.).

Irākā un Levantē (turpmāk tekstā – “*ISIL*”) Sīrijas režīma vārdā, tostarp ieroču un munīcijas piegādē apmaiņā pret kviešiem un naftu.

Amer Foz vārds attiecīgajos sarakstos tika iekļauts, pamatojoties uz to, ka viņš atbilst trim kritērijiem, proti, viņš ir vadošs uzņēmējs, kas darbojas Sīrijā, ir saistīts ar Sīrijas režīmu un ir saistīts ar personu vai vienību, kurai piemēroti ierobežojošie pasākumi ⁴⁷².

Vispārējā tiesa noraida *Amer Foz* celto prasību atcelt tiesību aktus, ar kuriem viņa vārds ir iekļauts attiecīgajos sarakstos (turpmāk tekstā – “sākotnējie akti”, “2020. gada saglabāšanas akti” un “2021. gada saglabāšanas akti”), un precizē kritērijus saistībā ar šo iekļaušanu, ja Padome vienlaikus piemēro vairākus iekļaušanas kritērijus. Šajā kontekstā Vispārējā tiesa tostarp nosaka kritērija par saistību ar citu personu vai vienību, kurai jau tiek piemēroti ierobežojošie pasākumi, tvērumu. Tā arī pirmo reizi pārbauda nosacījumu, ka ir jābūt pietiekamai informācijai, ka personas, kas iekļautas šajos sarakstos, nerada reālu šo pieņemto pasākumu apiešanas risku. Ja šis nosacījums ir izpildīts, persona, kas ir saistīta ar citu personu vai vienību, kurai ir piemēroti ierobežojošie pasākumi, šajos sarakstos vairs nav jā saglabā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispārējā tiesa vispirms norāda, ka vienai personai iemesli iekļaušanai sarakstā var pārklāties, lai arī tie šādā situācijā attiecas uz dažādiem kritērijiem. Pēc analogijas piemērojot spriedumu *Kaddour/Padome* ⁴⁷³, personu var klasificēt kā vadošu uzņēmēju, kas darbojas Sīrijā, un var uzskatīt, ka persona, īstenojot šīs darbības, ir saistīta, it īpaši ar darījumdarbības saitēm, ar citu personu, kurai ir piemēroti ierobežojošie pasākumi. Līdzīgi persona var būt saistīta ar Sīrijas režīmu un vienlaikus tai šo pašu iemeslu dēļ ir saikne ar personu, kurai ir piemēroti ierobežojošie pasākumi.

Tālāk attiecībā uz kritēriju par *Amer Foz* saistību ar personu vai vienību, kurai piemēro ierobežojošos pasākumus ⁴⁷⁴, Vispārējā tiesa norāda, ka *Amer Foz* brālis tika iekļauts sarakstā, ņemot vērā viņa kā vadoša uzņēmēja, kas darbojas Sīrijā, statusu un viņa saistību ar Sīrijas režīmu. Tā kā *Amer Foz* brālis Vispārējā tiesā ⁴⁷⁵ nav pierādījis, ka pret viņu pieņemtie pasākumi būtu jāatceļ, uz šiem pasākumiem attiecas prezumpcija par Savienības iestāžu aktu likumību un tāpēc tie turpina radīt tiesiskas sekas tik ilgi, kamēr tie nav atsaukti, atcelti vai pasludināti par spēkā neesošiem. Tā kā Padome neapgalvo, ka *Foz* ģimenes locekļa statuss ir autonomi iekļaušanas kritērijs, pretstatā *Al-Assad* vai *Makhlof* ģimenes locekļa statusam saskaņā ar Lēmumu 2013/255, Vispārējā tiesa konstatē, ka ir jāpārbauda brāļu radniecības saiknes esamības fakts, it īpaši kontekstā ar *Amer* un *Samer Foz* darījumdarbības saiknes pārbaudi.

Vispārējā tiesa šajā ziņā secina, ka Padome ir sniegusi pietiekami konkrētu, precīzu un saskaņotu netiešu pierādījumu kopumu attiecībā uz *Amer* un *Samer Foz* saikni kontekstā ar viņu darījumdarbības attiecībām sākotnējo aktu pieņemšanas datumā, ņemot vērā, pirmkārt, ģimenes darījumdarbību sabiedrībās *Aman Holding* un *ASM International General Trading*, otrkārt, ģimenes darījumdarbību attiecībā uz 2020. gada saglabāšanas aktiem un, visbeidzot, attiecībā uz 2021. gada saglabāšanas aktiem, pamatojoties uz to, ka viņi veikuši darbības ar *ISIL* Sīrijas režīma vārdā. Par to, ka abām šīm

⁴⁷² Šie iemesli attiecas, pirmkārt, uz kritēriju “vadošs uzņēmējs, kas darbojas Sīrijā”, kas definēts 27. panta 2. punkta a) apakšpunktā un 28. panta 2. punkta a) apakšpunktā Lēmumā 2013/255, kas grozīts ar Lēmumu 2015/1836, un 15. panta 1.a punkta a) apakšpunktā Regulā Nr. 36/2012, kas grozīta ar Regulu 2015/1828, otrkārt, uz kritēriju par saistību ar Sīrijas režīmu, kas definēts minētā lēmuma 27. panta 1. punktā un 28. panta 1. punktā un minētās regulas 15. panta 1. punkta a) apakšpunktā, un, visbeidzot, uz kritēriju par saistību ar personu vai vienību, kurai piemēroti ierobežojošie pasākumi, kā definēts Lēmuma 2013/255 27. panta 2. punkta un 28. panta 2. punkta pēdējā teikumā un Regulas Nr. 36/2012 15. panta 1.a punkta pēdējā teikumā.

⁴⁷³ Spriedums, 2020. gada 23. septembris, *Kaddour/Padome* (T-510/18, [EU:T:2020:436](#), 77. punkts).

⁴⁷⁴ Lēmuma 2013/255, kas grozīts ar Lēmumu 2015/1836, 27. panta 2. punkts un 28. panta 2. punkts.

⁴⁷⁵ Par to skat. spriedumu, 2021. gada 24. novembris, *Foz/Padome* (T-258/19, nav publicēts, [EU:T:2021:820](#)).

personām ir darījumdarbības saites, liecina arī tas, ka viņu akciju portfeli tiek pārvaldīti saskaņotā veidā.

Visbeidzot saskaņā ar attiecīgajām tiesību normām Lēmumā 2013/255, kas grozīts ar Lēmumu 2015/1836, ņemot vērā *Samer Foz* privileģēto stāvokli Sīrijas ekonomikā un viņa ietekmi, *Amer* un *Samer Foz* pašreizējās vai agrākās darījumdarbības saites, to, ka viņi abi ir brāļi, cik svarīgs ir ģimenes uzņēmums, kurā viņiem bija akcijas un tika ieņemti atbildīgi amati, un to, ka nav iespējams izslēgt, ka *Amer Foz* un viņa brālis ir rīkojušies saskaņoti, realizējot savas akcijas vairākos uzņēmumos, Vispārējā tiesa konstatē, ka ir pamats uzskatīt, ka *Amer Foz* rada reālu ierobežojošo pasākumu apiešanas risku.

3. Kongo Demokrātiskā Republika

2022. gada 27. aprīļa spriedums *Ilunga Luyoyo/Padome* (T-108/21, [EU:T:2022:253](#))

Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojoši pasākumi saistībā ar situāciju Kongo Demokrātiskajā Republikā – Līdzekļu iesaldēšana – Ierobežojumi attiecībā uz ieceļošanu dalībvalstu teritorijā – Prasītāja vārda saglabāšana to personu sarakstos, uz kurām attiecas ierobežojoši pasākumi – Pierādījumi par iekļaušanas un saglabāšanas sarakstos pamatotību – Faktisko un tiesisko apstākļu, kas noteikuši ierobežojošo pasākumu pieņemšanu, saglabāšanās

Ņemot vērā drošības situācijas pasliktināšanos Kongo Demokrātiskajā Republikā (KDR) un politiskās situācijas pasliktināšanos šajā valstī 2016. gada beigās, Padome 2016. gada 12. decembrī pieņēma Lēmumu 2016/2231 un Regulu 2016/2230⁴⁷⁶, kur tostarp ir paredzēta tādu personu līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšana, kuras ir iesaistītas darbībās, kas apdraud tiesiskumu KDR vai kas ir smagi cilvēktiesību pārkāpumi.

Prasītāja *Ferdinand Ilunga Luyoyo* vārds sākotnēji 2016. gadā tika iekļauts to personu sarakstos, uz kurām attiecas šie ierobežojošie pasākumi. Ar Lēmumu 2020/2033 un Regulu 2020/2021⁴⁷⁷ Padome saglabāja iekļaušanu minētajos sarakstos⁴⁷⁸, pamatojot ar to, ka, līdz 2017. gadam būdams nemieru novēršanas vienības (*LNI*) komandieris un līdz 2019. gada decembrim – vienības, kas atbild par iestāžu un augsta ranga ierēdņu aizsardzību (*UPIHP*), komandieris, viņš bija atbildīgs par cilvēktiesību pārkāpumiem, ko veikusi *police nationale congolaise* (Kongo Valsts policija; *PNC*), kas bija lietojusi nesamērīgu spēku un īstenojusi vardarbīgas represijas 2016. gada septembrī Kinšasā. Padome papildus norādīja, ka *Ferdinand Ilunga Luyoyo* ir saglabājis savu ģenerāļa pakāpi un joprojām ir aktīvs KDR politiskajā arēnā.

⁴⁷⁶ Padomes Lēmums (KĀDP) 2016/2231 (2016. gada 12. decembris), ar ko groza Lēmumu 2010/788/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem pret Kongo Demokrātisko Republiku (OV 2016, L 336 I, 7. lpp.), un Padomes Regula (ES) 2016/2230 (2016. gada 12. decembris), ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 1183/2005, ar ko nosaka dažus īpašus ierobežojošus pasākumus, kas vērsti pret personām, kuras pārkāpj ieroču embargo attiecībā uz Kongo Demokrātisko Republiku (OV 2016, L 336 I, 1. lpp.).

⁴⁷⁷ Padomes Lēmums (KĀDP) 2020/2033 (2020. gada 10. decembris), ar ko groza Lēmumu 2010/788/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem pret Kongo Demokrātisko Republiku (OV 2020, L 419, 30. lpp.), un Padomes Īstenošanas regula (ES) 2020/2021 (2020. gada 10. decembris), ar kuru īsteno 9. pantu Regulā (EK) Nr. 1183/2005, ar ko nosaka dažus īpašus ierobežojošus pasākumus, kas vērsti pret personām, kuras pārkāpj ieroču embargo attiecībā uz Kongo Demokrātisko Republiku (OV 2020, L 419, 5. lpp.) (turpmāk tekstā – “apstrīdētie akti”).

⁴⁷⁸ Kā tas jau bija darīts trīs reizes. Šajā ziņā skat. spriedumus, 2020. gada 12. februāris, *Ilunga Luyoyo/Padome* (T-166/18, nav publicēts, [EU:T:2020:50](#)), 2021. gada 3. februāris, *Ilunga Luyoyo/Padome* (T-124/19, nav publicēts, [EU:T:2021:63](#)), un 2021. gada 15. septembris, *Ilunga Luyoyo/Padome* (T-101/20, nav publicēts, [EU:T:2021:575](#)).

Ferdinand Ilunga Luyoyo pārmeta Padomei, ka tā ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, jo kopš 2019. gada viņš vairs nav ieņēmis nekādu amatu *PNC* un viņam vairs nav nekādu īpašu valsts pilnvaru. Viņš it īpaši apgalvoja, ka ar viņa iepriekš veiktajiem amatiem nevar pamatot viņa vārda saglabāšanu strīdīgajos sarakstos.

Vispārējā tiesa apmierina *Ferdinand Ilunga Luyoyo* celto prasību atcelt tiesību aktu, jo Padome nav varējusi pierādīt ierobežojošo pasākumu attiecībā uz viņu saglabāšanas pamatotību, it īpaši, ņemot vērā izmaiņas viņa personiskajā situācijā kopš viņa vārda sākotnējās iekļaušanas attiecīgajos sarakstos.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispārējā tiesa vispirms atgādina, ka Savienības tiesai ir jāpārlicinās, vai lēmums, ar kuru tiek noteikti ierobežojoši pasākumi, ir balstīts uz pietiekami drošiem faktiem. Šajā nolūkā, ciktāl apstrīdēšanas gadījumā kompetentajai Savienības iestādei ir jāpierāda pret attiecīgo personu vērsto apsvērumu pamatotība, ir svarīgi, lai iesniegtā informācija vai pierādījumi pamatotu izvirzītos iemeslus. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka starp lietas dalībniekiem nav strīda par to, ka *Ferdinand Ilunga Luyoyo* kopš 2019. gada decembra vairs neieņem amatu *PNC* un ka šī informācija bija Padomes rīcībā brīdī, kad tā pārskatīja attiecīgos ierobežojošos pasākumus.

Vispārējā tiesa pēc tam atgādina, ka ierobežojošiem pasākumiem piemīt aizsardzības un pēc definīcijas pagaidu raksturs un to spēkā esamība vienmēr ir atkarīga no tā, vai to veikšanas pamatā esošie faktiskie un tiesību apstākļi joprojām pastāv, kā arī no tā, vai tie būtu jāzaglabā spēkā, lai sasniegtu attiecīgos mērķus; tas Padomei ir jāizvērtē, periodiski pārskatot šos ierobežojošos pasākumus, veicot situācijas atjauninātu vērtējumu un izstrādājot šādu pasākumu iedarbības bilanci.

Vispārējā tiesa šajā lietā konstatē, ka Padome nav atsaukusies uz elementiem, kas varētu pierādīt saikni starp cilvēktiesību pārkāpumiem un *Ferdinand Ilunga Luyoyo* kopš 2019. gada decembra, proti, gandrīz gadu pirms apstrīdēto aktu pieņemšanas, vai pierādīt viņa iespējamo atjaunošanu kādā amatā saistībā ar drošības situāciju KDR. Turklāt apstākļi, ka *Ferdinand Ilunga Luyoyo* ir saglabājis ģenerāļa pakāpi, pats par sevi neļauj uzskatīt, ka viņš varēja jebkādā veidā ietekmēt drošības spēkus KDR. Attiecībā uz *Ferdinand Ilunga Luyoyo* ieņemto *Fédération congolaise de boxe* (Kongo Boksa federācija) prezidenta amatu nekāda konkrēta informācija, kas izriet no Padomes iesniegtajiem rakstiem, neļauj pamatot ietekmi, kāda personai, kas ieņem šo amatu, varētu būt attiecībā uz drošības politiku KDR, vai uzskatīt, ka *Ferdinand Ilunga Luyoyo* šajā statusā pildīja ļoti politizētas funkcijas.

Tā kā Padome nav sniegusi pietiekamus pierādījumus, kuri ļautu atzīt, ka joprojām pastāv pietiekama saikne starp *Ferdinand Ilunga Luyoyo* un drošības situāciju, kas bija pamatā cilvēktiesību pārkāpumiem KDR, lai gan prasītājs jau ievērojamu laiku pirms apstrīdēto aktu pieņemšanas vairs neieņēma dažādus amatus, kuri bija pamats viņa vārda iekļaušanai attiecīgajos sarakstos, Vispārējā tiesa arī uzskata, ka, lai pamatotu pret *Ferdinand Ilunga Luyoyo* vērsto ierobežojošo pasākumu saglabāšanu, Padome nevarēja pamatoti atsaukties uz apstākli, ka viņš nav paudis nostāju, ar kuru norobežojas no vecā režīma, kas ir pie varas KDR.

4. Terorisma apkarošana

2022. gada 30. novembra spriedums Kurdistan Workers' Party (PKK)/Padome (apvienotās lietas T-148/19 un T-316/14 RENV, [EU:T:2022:727](#))

Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojoši pasākumi pret PKK, kas pieņemti terorisma apkarošanas nolūkā – Līdzekļu iesaldēšana – Kopējā nostāja 2001/931/KĀDP – Piemērojamība bruņota konflikta situācijām – Teroristu grupa – Līdzekļu iesaldēšanas lēmumu faktiskais pamats – Kompetentas iestādes pieņemts lēmums – Trešās valsts iestāde – Pārskatīšana – Samērīgums – Pienākums norādīt

Kopš 2002. gada *Kurdistan Workers' Party (PKK)* kā organizācija, kas ir iesaistīta terora aktos, ir iekļauta to personu vai organizāciju sarakstos, kurām piemēro līdzekļu iesaldēšanas pasākumus; šie saraksti ir iekļauti Kopējās nostājas 2001/931/KĀDP un Regulas Nr. 2580/2001⁴⁷⁹ pielikumā. Tiesību aktos, ko Padome pret šo organizāciju pieņēmusi 2014. gadā, tā balstījās uz valsts lēmumiem, kurus pieņēmušas attiecīgi Lielbritānijas iestāde un ASV iestādes un kurus no 2015. gada savukārt papildināja Francijas tiesu pieņemti tiesu nolēmumi.

Ar 2021. gada 22. aprīļa spriedumu Padome/*PKK* (C-46/19 P)⁴⁸⁰ Tiesa atcēla Vispārējās tiesas 2018. gada 15. novembrī pasludināto spriedumu *PKK/Padome* (T-316/14)⁴⁸¹, ar ko bija atcelti vairāki tiesību akti, kurus Eiropas Savienības Padome bija pieņēmusi laikā no 2014. līdz 2017. gadam⁴⁸² un ar kuriem *PKK* nosaukums tika atstāts strīdīgajos sarakstos. Šī lieta tika nodota atpakaļ Vispārējai tiesai (T-316/14 RENV) un apvienota ar lietu *PKK/Padome* (T-148/19), kurā *PKK* lūdza arī atcelt tiesību aktus, ko Padome pret to bija pieņēmusi laikā no 2019. līdz 2020. gadam⁴⁸³.

Ar pasludināto spriedumu abās lietās Vispārējā tiesa atceļ Padomes 2014. gadā pieņemtās regulas attiecībā uz *PKK* nosaukuma atstāšanu strīdīgajos sarakstos, pamatojot, ka Padome nav ievērojusi pienākumu atjaunināt vērtējumu par to, vai joprojām pastāv risks, ka *PKK* iesaistīsies terorismā. Attiecībā uz vēlāk pieņemtiem Padomes tiesību aktiem Vispārējā tiesa savukārt secina, ka prasītājas izvirzītie pamati par Lielbritānijas un ASV nacionālajiem lēmumiem neļauj apšaubīt Padomes vērtējumu, kas it īpaši balstīts uz vēlāk iestājušos notikumu un faktu ņemšanu vērā, par to, vai šis risks joprojām turpinās. Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizē arī savu judikatūru, kas attiecas uz LESD 266. panta tvērumu ierobežojošo pasākumu jomā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispārējā tiesa vispirms atgādina principus, kuri regulē ierobežojošo pasākumu sākotnējo pieņemšanu un to pārskatīšanu, ko veic Padome, saskaņā ar Kopējo nostāju 2001/931/KĀDP⁴⁸⁴. Tādējādi, tā kā Savienības rīcībā nav līdzekļu, lai tā pati veiktu izmeklēšanu, procedūra, kas var izraisīt pirmreizēja līdzekļu iesaldēšanas pasākuma pieņemšanu, notiek divos līmeņos: nacionālā līmenī, kad

⁴⁷⁹ Padomes Kopējā nostāja 2001/931/KĀDP (2001. gada 27. decembris) par konkrētu pasākumu īstenošanu cīņā pret terorismu (OV 2001, L 344, 93. lpp.) un Padomes Regula (EK) Nr. 2580/2001 (2001. gada 27. decembris) par īpašiem ierobežojošiem pasākumiem, kas terorisma apkarošanas nolūkā vērsti pret konkrētām personām un organizācijām (OV 2001, L 344, 70. lpp.). Šie tiesību akti tika regulāri atjaunināti.

⁴⁸⁰ Spriedums, 2021. gada 22. aprīlis, **Padome/*PKK*** (C-46/19 P, [EU:T:2021:316](#)).

⁴⁸¹ Spriedums, 2018. gada 15. novembris, ***PKK/Padome*** (T-316/14, [EU:T:2018:788](#)).

⁴⁸² Padomes 2014. gada 10. februāra Īstenošanas regula (ES) Nr. 125/2014 (OV 2014, L 40, 9. lpp.); Padomes 2014. gada 22. jūlija Īstenošanas regula (ES) Nr. 790/2014 (OV 2014, L 217, 1. lpp.); Padomes 2015. gada 26. marta Lēmums (KĀDP) 2015/521 (OV 2015, L 82, 107. lpp.); Padomes 2015. gada 26. marta Īstenošanas regula (ES) 2015/513 (OV 2015, L 82, 1. lpp.); Padomes 2015. gada 31. jūlija Lēmums (KĀDP) 2015/1334 (OV 2015, L 206, 61. lpp.); Padomes 2015. gada 31. jūlija Īstenošanas regula (ES) 2015/1325 (OV 2015, L 206, 12. lpp.); Padomes 2015. gada 21. decembra Īstenošanas regula (ES) 2015/2425 (OV 2015, L 334, 1. lpp.); Padomes 2016. gada 12. jūlija Īstenošanas regula (ES) 2016/1127 (OV 2016, L 188, 1. lpp.); Padomes 2017. gada 27. janvāra Īstenošanas regula (ES) 2017/150 (OV 2017, L 23, 3. lpp.); Padomes 2017. gada 4. augusta Lēmums (KĀDP) 2017/1426 (OV 2017, L 204, 95. lpp.); Padomes 2017. gada 4. augusta Īstenošanas regula (ES) 2017/1420 (OV 2017, L 204, 3. lpp.).

⁴⁸³ Padomes 2019. gada 8. janvāra Lēmums (KĀDP) 2019/25 (OV 2019, L 6, 6. lpp.); Padomes 2019. gada 8. augusta Lēmums (KĀDP) 2019/1341 (OV 2019, L 209, 15. lpp.); Padomes 2019. gada 8. augusta Īstenošanas regula (ES) 2019/1337 (OV 2019, L 209, 1. lpp.); Padomes 2020. gada 13. janvāra Īstenošanas regula (ES) 2020/19 (OV 2020, L 8 I, 1. lpp.); Padomes 2020. gada 30. jūlija Lēmums (KĀDP) 2020/1132 (OV 2020, L 247, 18. lpp.); Padomes 2020. gada 30. jūlija Īstenošanas regula (ES) 2020/1128 (OV 2020, L 247, 1. lpp.).

⁴⁸⁴ Skat. Kopējās nostājas 2001/931/KĀDP 1. panta 4. un 6. punktu.

kompetenta valsts iestāde pieņem lēmumu par attiecīgo personu, un Eiropas līmenī, kad Padome pieņem lēmumu, ar kuru attiecīgā persona tiek iekļauta attiecīgajā sarakstā, balstoties uz precīzu informāciju vai lietas materiāliem, kas pierāda, ka šāds lēmums ir pieņemts nacionālā līmenī. Šāda iepriekšēja lēmuma funkcija ir noteikt, vai pastāv nopietni un ticami pierādījumi vai norādes par attiecīgās personas iesaistīšanos ar terorismu saistītās darbībās, ko minētās valsts iestādes ir uzskatījušas par ticamām. Līdz ar to Padomei nav jāpārbauda to faktu patiesums vai piedēvējamība, kas ņemta vērā notiesājošajos valsts lēmumos, ar kuriem ir pamatota sākotnējā iekļaušana sarakstā, un šajā ziņā tai noteiktajam pierādīšanas pienākumam ir samērā ierobežots mērķis.

Turpinājumā Vispārējā tiesa piebilst, ka ir jānošķir katrs no apstrīdētajiem tiesību aktiem – atkarībā no tā, vai tas ir balstīts uz valsts kompetento iestāžu lēmumiem, ar kuriem pamatota prasītājas sākotnējā iekļaušana sarakstā, vai atkarībā no tā, vai tas ir balstīts uz šo valsts iestāžu vēlāk pieņemtiem lēmumiem vai uz informāciju, ko Padome ņēmusi vērā autonomi⁴⁸⁵. Tālab attiecībā uz apstākļiem, uz kuriem Padome var balstīties, lai pierādītu, ka joprojām turpinās iesaistīšanās teroristiskās darbībās risks iepriekš pieņemto pasākumu periodiskas pārskatīšanas stadijā⁴⁸⁶, apstrīdēšanas gadījumā Padomei ir jāpierāda konstatēto faktu, kas minēti tiesību aktos saistībā ar attiecīgās organizācijas atstāšanu sarakstos, pamatotība un Savienības tiesai ir jāpārbauda to saturiskā pareizība.

Turklāt Vispārējā tiesa uzsver, ka Padomei ir arī pienākums norādīt pamatojumu gan attiecībā uz notikumiem, kas minēti valsts lēmumos, kuri ņemti vērā attiecīgo tiesību aktu sākotnējās pieņemšanas stadijā, gan uz notikumiem, kas minēti vēlāk pieņemtos valsts lēmumos, vai uz notikumiem, kurus Padome, iespējams, ņēmusi vērā autonomi.

Attiecībā uz Apvienotās Karalistes iekšlietu ministra 2001. gada 29. marta rīkojumu, ar kuru ir aizliegta *PKK*, Vispārējā tiesa atgādina, ka tā šo lēmumu savā judikatūrā jau ir atzinusi par tādu, ko izdevusi "kompetenta iestāde" Kopējās nostājas 2001/931/KĀDP izpratnē, jo ar šo nostāju nav izslēgta iespēja ņemt vērā administratīvu iestāžu pieņemtos lēmumus, ja šīs iestādes var uzskatīt par "līdzvērtīgām" tiesu iestādēm, ar nosacījumu, ka par to lēmumiem var celt prasību tiesā, kas attiecas uz faktiskiem un tiesiskiem apstākļiem. Apvienotās Karalistes iekšlietu ministra rīkojumus var pārsūdzēt *Proscribed Organisations Appeal Commission* (Apelācijas komisija aizliegto organizāciju lietās) un attiecīgā gadījumā – apelācijas instances tiesā.

Šajā lietā precizējusi, ka kopējā nostājā nav prasīts, lai attiecīgās kompetentās iestādes lēmums tiktu noteikti pieņemts kriminālprocesā *stricto sensu*, Vispārējā tiesa konstatē, ka 2001. gada rīkojums iekļaujas terorisma apkarošanas jomā un ir pieņemts valsts procedūrā, kuras mērķis ir noteikt preventīvus vai represīvus pasākumus attiecībā uz *PKK*. Vispārējā tiesa secina, ka apstrīdētajos tiesību aktos ir ievēroti kopējā nostājā šajā ziņā izvirzītie nosacījumi⁴⁸⁷.

Taču Vispārējā tiesa uzskata, ka Padomei bija pienākums pārbaudīt kompetentās valsts iestādes veikto faktu kvalifikāciju un valsts iestāžu vērā ņemto darbību atbilstību terora akta definīcijai, kas ietverta kopējā nostājā. Tā uzskata, ka šajā ziņā izklāstītajā pamatojumā, ko Padome pieņēmusi apstrīdēto tiesību aktu apstiprināšanai, norāde, saskaņā ar kuru Padome ir pārbaudījusi, ka uz kompetento valsts iestāžu pieņemtajos lēmumos ietverta pamatojumu attiecas Kopējā nostājā 2001/931/KĀDP minētā terorisma definīcija, ir pietiekama. Vispārējā tiesa precizē, ka pārbaudīšanas pienākums attiecas vienīgi uz notikumiem, uz ko ir atsauce valsts iestāžu lēmumos, ar kuriem savukārt ir pamatota attiecīgās organizācijas sākotnējā iekļaušana sarakstā. Ja Padome saglabā organizācijas nosaukumu līdzekļu iesaldēšanas sarakstos periodiskas pārskatīšanas

⁴⁸⁵ Šos divus pamatojuma veidus reglamentē dažādas Kopējās nostājas 2001/931/KĀDP tiesību normas; pirmo reglamentē šīs nostājas 1. panta 4. punkts un otro – tās 1. panta 6. punkts.

⁴⁸⁶ Skat. Kopējās nostājas 2001/931/KĀDP 1. panta 6. punktu.

⁴⁸⁷ Kopējās nostājas 2001/931/KĀDP 1. panta 4. punkts.

ietvaros ⁴⁸⁸, Padomei ir tikai jāpierāda tas, ka joprojām pastāv risks, ka šī organizācija iesaistīsies šādās darbībās.

Tādējādi šajā pārskatīšanā Padomei ir jāpārbauda, vai kopš attiecīgās personas vārda vai organizācijas nosaukuma sākotnējās iekļaušanas sarakstos faktiskā situācija nav mainījies tās iesaistīšanās ar terorismu saistītu darbību kontekstā, un it īpaši, vai valsts lēmums nav atcelts vai atsaukts jaunu apstākļu dēļ vai izmaiņu kompetentās valsts iestādes vērtējumā dēļ. Šajā ziņā tikai tas vien, ka valsts lēmums, kurš ir bijis pamatā sākotnējai iekļaušanai sarakstos, paliek spēkā, var, ievērojot pagājušo laika periodu un atkarībā no izmaiņām lietas apstākļos, nebūt pietiekams, lai secinātu, ka risks joprojām pastāv. Šādā situācijā Padomei ir pienākums balstīt ierobežojošo pasākumu saglabāšanu uz aktualizētu situācijas vērtējumu, kas pierāda minētā riska turpināšanos. Tādā gadījumā Padome var balstīties uz neseniem elementiem, kas gūti ne tikai no kompetento iestāžu pieņemtajiem valsts lēmumiem, bet arī no citiem avotiem, un tātad arī uz savu novērtējumu.

Vispārējā tiesa norāda, ka šādā gadījumā Savienības tiesai, ievērojot pienākumu norādīt pamatojumu, ir jāpārbauda, vai tā pamatojuma izklāstā norādītie iemesli, uz kuru balstīta atstāšana līdzekļu iesaldēšanas sarakstos, ir pietiekami precīzi un konkrēti un, pārbaudot tiesiskumu pēc būtības, vai šie iemesli ir detalizēti un tos stiprina pietiekami drošs faktiskais pamats. Tādējādi neatkarīgi no tā, vai informācija par šiem apstākļiem ir gūta no kompetentās iestādes pieņemta valsts lēmuma vai arī no citiem avotiem, apstrīdēšanas gadījumā Padomei ir jāpierāda vērā ņemto konstatēto faktu pamatotība un Savienības tiesai jāpārbauda attiecīgo faktu saturiskā pareizība.

Visbeidzot attiecībā uz LESD 266. pantu, uz kuru *PKK* atsaucas vienīgi lietā T-148/19 un saskaņā ar kuru iestādei, kuras pieņemtais akts ir atcelts, ir jāveic vajadzīgie pasākumi, lai izpildītu atceļošo spriedumu ⁴⁸⁹, Vispārējā tiesa atgādina, ka šis pienākums ir jāpilda, tiklīdz tiek pasludināts atceļošais spriedums, ja ar to tiek atcelts lēmums, atšķirībā no sprieduma, ar kuru tiek atcelta regula ⁴⁹⁰. Tādējādi brīdī, kad attiecībā uz *PKK* tika pieņemti 2019. gada lēmumi, Padomei bija jāsvīturo *PKK* nosaukums no saraksta vai arī jāpieņem tiesību akts par atkārtotu iekļaušanu sarakstā atbilstoši 2018. gada 15. novembra sprieduma (T-316/14) motīvu daļai. Vispārējā tiesa uzsver – ja nebūtu šāda pienākuma, Savienības tiesas pasludinātajai atceļšanai zustu lietderīgā iedarbība.

Vispārējā tiesa šajā ziņā atzīmē, ka Padome 2019. gada lēmumos atkārtoti ir norādījusi to pašu pamatojumu, ko tā bija minējusi 2015.–2017. gada tiesību aktos un kas tika aizliegts ar 2018. gada 15. novembra spriedumu. Lai gan Padome par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību bez apturošas iedarbības, šāda Padomes atteikšanās izdarīt secinājumus no *res judicata* varēja kaitēt paļāvībai, kas attiecīgajām personām ir attiecībā uz tiesas nolēmumu izpildi. Tomēr, tā kā 2018. gada 15. novembra spriedums (T-316/14) tika atcelts ar Tiesas 2021. gada 22. aprīļa spriedumu (C-46/19 P), it īpaši – ciktāl ar to tika atcelti 2015.–2017. gada tiesību akti, un ņemot vērā šis Tiesas panāktās atceļšanas atpakaļejošo spēku, Vispārējā tiesa uzskata – tas, ka Padome nav ievērojusi savus pienākumus, nav iemesls, lai atceltu 2019. gada lēmumus. Tā kā prasītāja tomēr varēja uzskatīt, ka ir pamatoti celt prasību lietā T-148/19, Vispārējā tiesa ņem vērā šo apstākli, nosakot tiesāšanās izdevumu sadali.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Vispārējā tiesa par Padomes veikto periodisko pārskatīšanu ⁴⁹¹ secina, ka attiecībā uz 2014. gada tiesību aktiem Padome nav ievērojusi pienākumu atjaunināt vērtējumu par to,

⁴⁸⁸ Saskaņā ar Kopējās nostājas 2001/931/KĀDP 1. panta 6. punktu.

⁴⁸⁹ LESD 266. pants: "Iestādei vai struktūrai, kuras pieņemtie akti ir pasludināti par spēkā neesošiem vai kuras bezdarbība ir atzīta par tādu, kas ir pretrunā Līgumiem, ir jāveic vajadzīgie pasākumi, lai pildītu Eiropas Savienības Tiesas spriedumu. Šis pienākums neiespaido tos pienākumus, kas izriet no 340. panta otrās daļas piemērošanas."

⁴⁹⁰ Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 60. panta otro daļu spriedumi, ar kuriem atceļ regulas, stājas spēkā tikai pēc apelācijas termiņa beigām vai pēc tās noraidīšanas.

⁴⁹¹ Saskaņā ar Kopējās nostājas 2001/931/KĀDP 1. panta 6. punktu.

vai joprojām pastāv risks, ka *PKK* iesaistīsies teroristiskās darbībās. Līdz ar to Vispārējā tiesa lietā T-316/14 RENV atceļ Padomes Īstenošanas regulas Nr. 125/2014 un Nr. 790/2014. Taču attiecībā uz vēlāk pieņemtajiem 2015.–2017. gada tiesību aktiem un 2019. gada lēmumiem Vispārējā tiesa secina, ka prasītājas izvirzītie pamati neļauj apšaubīt Padomes vērtējumu par to, vai joprojām pastāv risks, ka *PKK* iesaistīsies teroristiskās darbībās, jo šis vērtējums ir pamatoti balstīts uz Apvienotās Karalistes iekšlietu ministra rīkojuma paturēšanu spēkā, kā arī – atkarībā no gadījuma – uz citiem notikumiem, kas iestājušies vēlāk. Tāpēc Vispārējā tiesa prasību lietā T-316/14 RENV noraida pārējā daļā un noraida arī prasību lietā T-148/19.

VI. Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija

2022. gada 22. jūnija spriedums Itālija/Komisija (T-357/19, [EU:T:2022:385](#))

ERAF – Reģionālā politika – Darbības programmas mērķim “Investīcijas izaugsmei un nodarbinātībai” Itālijā – Lēmums, ar kuru apstiprina ERAF finansiālo ieguldījumu lielajā projektā “Lielais valsts projekts par ļoti ātrdarbīgu platjoslas tīklu – baltās zonas” – Saņēmēja izdevumu, kas radušies saistībā ar PVN, neattiecināmība – Regulas (ES) Nr. 1303/2013 69. panta 3. punkta c) apakšpunkts – Jēdziens “PVN, kas atgūstams saskaņā ar valsts PVN tiesību aktiem”

2015. gadā Itālijas Republika pieņēma “Itālijas stratēģiju ļoti ātrdarbīgam platjoslas tīklam”. Šī stratēģija tostarp ietvēra mērķi Itālijas teritorijā garantēt ātrgaitas interneta pieslēgumu. It īpaši tā attiecās uz teritorijām, kurās ir tirgus nepilnības, kurās nav nākamās paaudzes interneta piekļuves tīklu un kurās privātie operatori tuvākajā nākotnē neplāno izvietot šādus tīklus (turpmāk tekstā – “baltās zonas”).

Tika paredzēta tieša valsts intervence aptuveni 4 miljardu EUR apmērā⁴⁹², lai šajās baltajās zonās ieviestu nākamās paaudzes interneta piekļuves tīklus.

2017. gadā Itālijas iestādes Eiropas Komisijai nosūtīja pieteikumu par Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) finansiālā ieguldījuma saņemšanu, lai īstenotu “Lielo valsts projektu par ļoti ātrdarbīgu platjoslas tīklu – baltās zonas”. Itālijas Ekonomikas attīstības ministrija tika norādīta kā ERAF ieguldījuma saņēmēja, savukārt šo projektu īstenot bija paredzēts *Infratel Italia SpA* (turpmāk tekstā – “*Infratel*”), sabiedrībai, kas pieder Itālijas Ekonomikas un finanšu ministrijai. Lai izbūvētu interneta piekļuves tīkla infrastruktūru un nodrošinātu tā uzturēšanu un komerciālo ekspluatāciju, *Infratel* par koncesionāru izvēlējās sabiedrību *Open Fiber SpA*.

Itālijas iestādes uzskata, ka pievienotās vērtības nodoklis (PVN), kas attiecas uz būvniecības izmaksām, ir attiecināms uz ERAF finansējumu, jo to samaksājusi Ekonomikas attīstības ministrija, bet saskaņā ar valsts PVN tiesību aktiem tā nevarēja to atgūt, jo nebija PVN maksātāja un nevarēja to atskaitīt. Rēķinu izrakstīšanas sistēmā koncesionārs nosūtīja *Infratel* rēķinus, kas atbilst veikto darbu izmaksām, ieskaitot PVN, un *Infratel* pēc tam nosūtīja Ekonomikas attīstības ministrijai rēķinus par tādām pašām summām, ieskaitot PVN. Šī ministrija, no vienas puses, apmaksāja *Infratel* nosūtītos rēķinus, kuros nebija iekļauts nodoklis, un, no otras puses, PVN samaksāja tieši Itālijas Ekonomikas un finanšu ministrijai saskaņā ar valsts tiesību aktos paredzēto PVN maksājumu sadalīšanas sistēmu.

⁴⁹² Ar 2016. gada 30. jūnija Lēmumu C(2016) 3931 final Komisija noteica, ka šis valsts finansējums ir ar iekšējo tirgu saderīgs valsts atbalsts.

Apstrīdētajā lēmumā⁴⁹³ Komisija uzskatīja, ka par PVN izdevumiem saistībā ar "Lielo valsts projektu par ļoti ātrdarbīgu platjoslas tīklu – baltās zonas" nav saņemams ERAF finansiālais ieguldījums. Tā uzskata, ka Ekonomikas attīstības ministrijas norādītais PVN, īstenojot šo projektu, nav ekonomiskais slogs labuma guvējam un nevar tikt uzskatīts par tādu, kas nav atgūstams saskaņā ar valsts tiesību aktiem par PVN Regulas Nr. 1303/2013⁴⁹⁴ 69. panta 3. punkta c) apakšpunkta izpratnē.

Vispārējā tiesa apmierināja Itālijas Republikas celto prasību par šo lēmumu.

Šī lieta liek Vispārējai tiesai pirmo reizi interpretēt Regulas Nr. 1303/2013 69. panta 3. punkta c) apakšpunktu, kurā paredzēts principā izslēgt PVN no izmaksām, kas attiecināmas uz ESI fondu dotācijām, ja vien tās nav atgūstamas "saskaņā ar valsts PVN tiesību aktiem". Daudziem valsts ieguldījumiem, kas var saņemt Savienības finansējumu, PVN izmaksas publiskajām iestādēm rada būtisku finansiālu problēmu (šajā gadījumā kopējās PVN izmaksas bija vairāk nekā 210 miljoni EUR, no tiem 125 miljonus EUR varēja finansēt ERAF).

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispārējā tiesa vispirms konstatē, ka, Regulas Nr. 1303/2013 69. panta 3. punkta c) apakšpunktā paredzot, ka PVN nav izmaksas, kuras ir attiecināmas uz ESI fondu ieguldījumu, kam ir dotācijas raksturs, ja vien šis PVN nav atgūstams saskaņā ar valsts PVN tiesību aktiem, tiek nodrošināta ar šo regulu ieviesto ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas mehānismu pareiza darbība.

No vienas puses, faktiski PVN iekļaušana izmaksās, kas attiecināmas uz ESI fonda dotāciju, šīs dotācijas saņēmējam radītu nepamatotu iedzīvošanos, ja pēc tā PVN samaksas, kas maksājams par preču piegādi vai dotēto pakalpojumu sniegšanu, saņēmējs būtu varējis atgūt šo PVN atbilstoši valsts tiesību aktiem. No otras puses, tas, ka PVN tiek izslēgts no attiecināmajām izmaksām, ja šis nodoklis nav atgūstams, palielinātu finansējuma daļu, kas jāmaksā ESI fondu saņēmējam, tāpēc tas varētu radīt šķērslis tādu darbību veikšanai, kuras šiem fondiem ir paredzēts finansēt.

Turpinājumā Vispārējā tiesa, ņemot vērā Regulas Nr. 1303/2013 69. panta 3. punkta c) apakšpunkta formulējumu un sagatavošanas darbus, konstatē, ka šī tiesību norma PVN neattiecināšanu uz ESI fondu ieguldījumiem ierobežo tikai gadījumā, kad šis nodoklis atgūstams saskaņā ar valsts PVN tiesību aktiem, nevis jebkādā veidā⁴⁹⁵.

Turklāt Vispārējā tiesa precizē, ka, lai gan frāze "PVN, kas atgūstams saskaņā ar valsts PVN tiesību aktiem" noteikti ietver atskaitāmo PVN, tā tomēr nevar attiekties tikai uz šo gadījumu, jo citas atgūšanas iespējas, kas paredzētas valsts tiesībās PVN jomā, arī var būt šķērslis PVN ņemšanai vērā saistībā ar ESI fondu ieguldījumu.

⁴⁹³ Komisijas Īstenošanas lēmums C(2019) 2652 final (2019. gada 3. aprīlis), ar ko apstiprina finansiālo ieguldījumu lielajā projektā "Lielais valsts projekts par ļoti ātrdarbīgu platjoslas tīklu – baltās zonas", kas tika atlasīts saistībā ar darbības programmām "POR Abruzzo FESR 2014–2020", "Basilicata", "POR Calabria FESR FSE", "Campania", "POR Emilia Romagna FESR", "POR Lazio FESR", "POR Liguria FESR", "POR Lombardia FESR", "POR Marche FESR 2014–2020", "POR Piemonte FESR", "POR Puglia FESR-FSE", "POR Sardegna FESR", "Sicilia", "Toscana", "POR Umbria FESR", "POR Veneto FESR 2014–2020" un "Uzņēmumi un konkurētspēja" Itālijā.

⁴⁹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 (OV 2013, L 347, 320. lpp.). Regulā Nr. 1303/2013 paredzēti no 2014. gada 1. janvāra spēkā esošie kopīgie noteikumi, kas piemērojami "Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem" (turpmāk tekstā – "ESI fondi"), kuros ietilpst ERAF, un vispārīgie noteikumi, kas piemērojami ERAF.

⁴⁹⁵ Pretēji statusam agrākajās tiesībās, kad PVN bija izslēgts no Savienības fondiem, ja tas bija atgūstams jebkādā veidā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 20. septembris, **Ungārija/Komisija** (T-89/10, nav publicēts, [EU:T:2012:451](#)), un 2012. gada 20. septembris, **Ungārija/Komisija** (T-407/10, nav publicēts, [EU:T:2012:453](#)).

Visbeidzot Vispārējā tiesa, pamatodamās uz sistēmisko interpretāciju un judikatūru, kā arī uz agrākā tiesiskā regulējuma, no kura izriet Regula Nr. 1303/2013⁴⁹⁶, rašanās vēsturi, konstatē, ka ERAF finansējuma saņēmējs ir vienība vai persona, no kuras viedokļa ir jānovērtē PVN atgūstamība.

Tāpēc, ja PVN, kas ir maksājams par ESI fondu dotētās darbības veikšanu, faktiski un galīgi maksā šīs dotācijas saņēmējs un ja tas šo PVN var atgūt saskaņā ar valsts tiesību aktiem par PVN, minēto PVN nevar iekļaut izmaksās, kas attiecināmas uz šo dotāciju.

Ņemot vērā šos apsvērumus, Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisijas pamatojums, uz kuru balstīts apstrīdētais lēmums, neattiecināms, neattiecināms uz ERAF ieguldījumu, netiek ņemts vērā PVN slogs saistībā ar "Lielā valsts projekta par ļoti ātrdarbīgu platjoslas tīklu – baltās zonas" īstenošanu.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa konstatē, ka "Lielā valsts projekta par ļoti ātrdarbīgu platjoslas tīklu – baltās zonas" īstenošanai Ekonomikas attīstības ministrijai bija saņēmēja statuss Regulas Nr. 1303/2013 izpratnē un ka šai ministrijai bija jāsedz PVN slogs saistībā ar ļoti ātrdarbīga interneta piekļuves tīkla būvniecības izmaksām.

Pēc tam tā nosprieda, ka nevar piekrist pamatojumam, kura dēļ šīs ministrijas veikto PVN samaksu citai ministrijai, šajā gadījumā – Ekonomikas un finanšu ministrijai, nevarot uzskatīt par valsts centrālās pārvaldes izmaksām, it īpaši tādēļ, ka šāda iemesla dēļ PVN sistemātiski tiktu izslēgti no ERAF ieguldījuma atlīdzināmajām izmaksām, ja saņēmējs ir dalībvalsts centrālā pārvalde, piemēram, ministrijas departaments, neievērojot Regulas Nr. 1303/2013 2. panta 10. punktu⁴⁹⁷.

Otrkārt, Vispārējā tiesa apstrīdētā lēmuma otro pamatu, kas būtībā bija balstīts uz to, ka PVN bija jāmaksā nevis Ekonomikas attīstības ministrijai, bet gan *Infratel* kā "iekšējai sabiedrībai" (*in house* sabiedrībai), kas pēc tam varēja atgūt PVN, to atskaitot, uzskata par prettiesisku. Papildus tam, ka jēdzieni "iekšējs darījums" un "iekšēja sabiedrība" PVN direktīvā nav paredzēti⁴⁹⁸, Vispārējā tiesa konkrētāk konstatē, ka dalībvalstīm ar šīs direktīvas 11. pantu piešķirtās tiesības cieši saistītas personas uzskatīt par vienu nodokļa maksātāju netika īstenotas Itālijas tiesiskajā regulējumā attiecībā uz tādām vienībām kā Ekonomikas attīstības ministrija un *Infratel*, kas ir divas atsevišķas juridiskas personas.

Visbeidzot, treškārt, attiecībā uz apstrīdētā lēmuma trešo pamatojumu Vispārējā tiesa nospriež – tam vien, ka koncesijas maksas par ļoti ātrdarbīgu platjoslas interneta piekļuves tīklu, ko koncesionārs maksā *Infratel* kā līgumslēdzējai iestādei, ir apliekamas ar PVN, nav nozīmes faktiskajā un galīgajā PVN izdevumu, kuri saistīti ar attiecīgā projekta īstenošanu, attiecināšanā uz Ekonomikas attīstības ministriju. Šajā ziņā Vispārējā tiesa it īpaši norāda, ka no lietas materiālos esošajiem dokumentiem neizriet, ka Ekonomikas attīstības ministrija, piemērojot valsts PVN tiesību aktus, varētu netieši atgūt, kaut vai tikai daļēji, PVN, kas koncesionāram jāmaksā no koncesijas maksas ļoti ātrdarbīga platjoslas interneta piekļuves tīkla ekspluatācijas posmā, lai varētu uzskatīt, ka šī ministrija neuzņemas PVN izdevumu faktisko un galīgo slogu.

⁴⁹⁶ It īpaši Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1080/2006 (2006. gada 5. jūlijs) par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1783/1999 (OV 2006, L 210, 1. lpp.).

⁴⁹⁷ Saskaņā ar šo tiesību normu "saņēmēja" jēdzienā ir iekļauti publisko tiesību subjekti, neņemot vērā to, ka šīs struktūras pieder pie dalībvalsts centrālās pārvaldes vai arī tām ir nošķirts un autonomas juridiskas personas statuss valstī.

⁴⁹⁸ Padomes Direktīva 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV 2006, L 347, 1. lpp.).

VII. Personas datu aizsardzība

2022. gada 27. aprīļa spriedums Veen/Eiropols (T-436/21, [EU:T:2022:261](#))

Ārpuslīgumiskā atbildība – Dalībvalstu policijas iestāžu un citu tiesībaizsardzības iestāžu sadarbība – Noziedzības apkarošana – Eiropola veikta informācijas paziņošana dalībvalstij – Iespējami nelikumīga datu apstrāde – Regula (ES) 2016/794 – 50. panta 1. punkts – Morālais kaitējums

Izmeklēšanā, kas sāka pēc 1,5 tonnu metamfetamīna konfiskācijas, Slovākijas policija lūdza Eiropola ⁴⁹⁹ palīdzību, tam norādot, ka *L. L. J. Veen* tiek turēts aizdomās par iesaistīšanos šīs vielas tirdzniecībā.

Balstoties uz dalībvalstu nosūtīto informāciju, Eiropols sagatavoja ziņojumu, kurš attiecās tikai uz Franciju, Nīderlandi, Slovākiju un Amerikas Savienotajām Valstīm. Šajā ziņojumā ir norādīts, ka *L. L. J. Veen* ir bijis iesaistīts vairākās izmeklēšanās Nīderlandē un par viņu ir ziņots saistībā ar izmeklēšanu Zviedrijā un Polijā.

L. L. J. Veen uzskatīja, ka viņam ir nodarīts kaitējums, jo neprecīzi norādīts fakts, ka attiecībā uz viņu Zviedrijā un Polijā tiek veiktas izmeklēšanas. Tādēļ viņš, pamatojoties uz regulu par Eiropolu ⁵⁰⁰, cēla prasību Vispārējā tiesā, lūdzot atlīdzināt morālo kaitējumu, kas viņam esot nodarīts šīs iespējamās Eiropola veiktās nelikumīgās personas datu apstrādes dēļ.

Vispārējā tiesa noraida prasību un pirmo reizi piemēro īpašo un autonomo personas datu aizsardzības režīmu saistībā ar Eiropola darbību.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispirms Vispārējā tiesa uzsver, ka personas datu norādīšana Eiropola ziņojumā pati par sevi nav pārkāpums, kas var izraisīt tā atbildību. Proti, Eiropols veic šādus uzdevumus: vāc, glabā, apstrādā, analizē informāciju un veic tās apmaiņu, tostarp kriminālizlūkošanas datus; nekavējoties sniedz dalībvalstu kompetentajām iestādēm jebkādu informāciju un informē par saiknēm starp noziedzīgiem nodarījumiem, kas uz tām attiecas.

Šajā nolūkā regula par Eiropolu atļauj šai aģentūrai apstrādāt informāciju, tostarp personas datus, it īpaši veikt šķērspārbaudi, lai identificētu saiknes vai citu svarīgu saistību starp informāciju par dažādu kategoriju personām ⁵⁰¹. Tomēr Eiropolam ir noteikts pienākums ievērot šajā regulā paredzētās garantijas attiecībā uz datu aizsardzību ⁵⁰². Tādējādi šī aizsardzība ir autonoma, un tā ir pielāgota personas datu apstrādes īpašajam raksturam tiesībaizsardzības kontekstā.

Šajā ziņā regulā par Eiropolu ir precizēta atbildības sadale starp Eiropolu un dalībvalstīm personas datu aizsardzības jomā ⁵⁰³. Tā, Eiropols it īpaši uzņemas atbildību par vispārējo principu ievērošanu datu aizsardzības jomā, izņemot prasību par šo datu precizitāti un aktualizēšanu, kā arī atbildību par

⁴⁹⁹ Eiropas Savienības Aģentūra tiesībaizsardzības sadarbībai.

⁵⁰⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/794 (2016. gada 11. maijs) par Eiropas Savienības Aģentūru tiesībaizsardzības sadarbībai (Eiropolu) un ar kuru aizstāj un atceļ Padomes Lēmumus 2009/371/TI, 2009/934/TI, 2009/935/TI, 2009/936/TI un 2009/968/TI (OV 2016, L 135, 53. lpp.) 50. panta 1. punkts.

⁵⁰¹ Regulas par Eiropolu 18. panta 1. un 2. punkts.

⁵⁰² Saskaņā ar regulas par Eiropolu 18. panta 4. punktu.

⁵⁰³ Regulas par Eiropolu 38. panta 2., 4., 5. un 7. punkts.

visām tā veiktajām datu apstrādes darbībām. Savukārt dalībvalstis ir atbildīgas par Eiropalam sniegto personas datu kvalitāti, kā arī par to nosūtīšanas likumību.

Līdz ar to, pat pieņemot, ka ziņojumā minētā informācija ir nepatiesa, Eiropols nevar tikt uzskatīts par atbildīgu par dalībvalsts nosūtīto datu iespējamo neprecizitāti.

Turpinājumā Vispārējā tiesa norāda, ka Eiropalam nav nedz pienākuma saņemt tiesneša vai neatkarīgas administratīvas iestādes iepriekšēju atļauju pirms katras personas datu apstrādes, nedz pienākuma uzklaut ikvienu personu pirms viņas personas datu norādīšanas ziņojumā. Pakļaujot Eiropolu pēdējam minētajam pienākumam, varētu tikt apdraudēta regulas par Eiropolu lietderīgā iedarbība, kā arī policijas iestāžu un noteiktu tiesībaizsardzības dienestu darbība.

Visbeidzot attiecībā uz apgalvojumiem par Eiropas Savienības Pamattiesību hartas⁵⁰⁴ 7. un 8. panta pārkāpumu saistībā ar privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību Vispārējā tiesa atgādina, ka Hartas 52. panta 1. punktā attiecībā uz garantēto tiesību apjomu ir paredzēts, ka tiesiskajā regulējumā, kurā ir ietverts pasākums, kas pieļauj iejaukšanos šajās tiesībās, ir jāparedz skaidri un precīzi noteikumi, kas reglamentē attiecīgā pasākuma apjomu un piemērošanu un nosaka minimālās prasības.

Regula par Eiropolu tika izstrādāta, lai nodrošinātu it īpaši tiesību uz personas datu aizsardzību un tiesību uz privātumu [privātās dzīves neaizskaramību] ievērošanu, vienlaikus īstenojot mērķi efektīvi cīnīties ar smagiem noziegumiem, kas skar divas vai vairāk dalībvalstis. Šajā kontekstā Savienības likumdevējs ir izstrādājis skaidrus un precīzus noteikumus par Eiropalam piešķirto pilnvaru apjomu, kā arī paredzējis tā darbībai minimālās prasības personas datu aizsardzības jomā un izveidojis neatkarīgas, pārredzamas un pārskatatbildīgas uzraudzības struktūras.

Tādējādi, tā kā *L. J. Veen* nav pierādījis, ka Eiropols nav izpildījis tam noteiktos pienākumus, ziņojumā norādot prasītāja personas datus, šī iemesla dēļ nevar tikt konstatēts neviens Hartas 7. un 8. panta pārkāpums.

⁵⁰⁴ Turpmāk tekstā – "Harta".

VIII. Sabiedrības veselība

2022. gada 27. aprīļa spriedums Roos u.c./Parlaments (T-710/21, T-722/21 un T-723/21, [EU:T:2022:262](#))

Sabiedrības veselība – Prasība uzrādīt derīgu Savienības digitālo Covid-19 sertifikātu, lai piekļūtu Parlamenta ēkām – Juridiskais pamats – Deputātu brīvība un neatkarība – Pienākums nodrošināt Savienības dienestā strādājošo darbinieku veselību – Parlamentārā imunitāte – Personas datu apstrāde – Tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību – Tiesības uz fizisko neaizskaramību – Tiesības uz drošību – Vienlīdzīga attieksme – Samērīgums

2021. gada 27. oktobrī Eiropas Parlamenta Prezidijs noteica ārkārtas noteikumus veselības un drošības jomā attiecībā uz piekļuvi Parlamenta ēkām tā trijās darba vietās (Brisele, Strasbūra un Luksemburga). Būtībā ar šo lēmumu tika noteikts, ka laikposmā sākotnēji līdz 2022. gada 31. janvārim nosacījums, lai piekļūtu šīm ēkām, ir digitālā Covid-19 vakcinācijas, testa vai pārslimošanas sertifikāta⁵⁰⁵ vai arī līdzvērtīga sertifikāta⁵⁰⁶ uzrādīšana. Prasītāji, kuri visi ir Eiropas Parlamenta deputāti, vērsās Eiropas Savienības Vispārējā tiesā, lai panāktu tā atcelšanu.

Vispārējā tiesa, spriežot paplašinātā sastāvā, pirmo reizi pārbauda atsevišķu ierobežojumu, kurus Savienības iestādes ir noteikušas, lai aizsargātu it īpaši savu darbinieku veselību, tiesiskumu Covid-19 pandēmijas situācijā. Tā noraida Eiropas Parlamenta deputātu prasības un nospriež, ka Parlaments var likt viņiem iesniegt derīgu Covid sertifikātu, lai varētu piekļūt tā ēkām.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa nospriež, ka Parlamentam nebija jāsaņem tieša Savienības likumdevēja atļauja pieņemt apstrīdēto lēmumu. Proti, ar šo lēmumu tikai personām ar derīgu Covid sertifikātu ir ļauts piekļūt Parlamenta ēkām, tādējādi šis lēmums ietilpst Parlamenta iekšējās organizācijas pilnvarās⁵⁰⁷ un to ir paredzēts piemērot tikai tā telpās. Turklāt tajā var noteikt personas datu apstrādes elementus, jo tas ir "likums"⁵⁰⁸, [ņemot vērā, ka] šis jēdziens neaprobežojas tikai ar likumdošanas aktiem, kas pieņemti pēc parlamentārām debatēm.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa uzsver, ka ar apstrīdēto lēmumu netiek nesamērīgi vai nepamatoti apdraudēta deputāta pilnvaru brīva un neatkarīga īstenošana. Tā atzīst, ka, protams, ciktāl šajā lēmumā viņiem ir noteikts papildu nosacījums piekļuvei Parlamenta ēkām, šis lēmums ir iejaukšanās deputātu pilnvaru brīvā un neatkarīgā īstenošanā. Tomēr minētajam lēmumam ir leģitīms mērķis līdzsvarot divas konkurējošas intereses pandēmijas situācijā, proti, Parlamenta darbības nepārtrauktību un tā ēkās esošo personu veselību.

Attiecībā uz deputātiem piešķirtās imunitātes iespējamo pārkāpumu Vispārējā tiesa norāda, ka nedz no Protokola par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā⁵⁰⁹, nedz no Parlamenta reglamenta neizriet, ka Parlaments nevarēja noteikt attiecīgos iekšējās kārtības pasākumus. Gluži pretēji, minētajā

⁵⁰⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/953 (2021. gada 14. jūnijs) par sadarbībspējīgu Covid-19 vakcinācijas, testa un pārslimošanas sertifikātu (ES digitālais Covid sertifikāts) izdošanas, verificācijas un akceptēšanas satvaru nolūkā atvieglot brīvu pārvietošanos Covid-19 pandēmijas laikā (OV 2021, L 211, 1. lpp.).

⁵⁰⁶ Regulas 2021/953 8. panta izpratnē ("Covid-19 sertifikāti un citi dokumenti, ko izdevusi trešā valsts").

⁵⁰⁷ Eiropas Parlamenta reglamenta, kurš pats ir balstīts uz LESD 232. pantu, 25. panta 2. punkta izpratnē.

⁵⁰⁸ Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 8. panta izpratnē.

⁵⁰⁹ Protokols Nr. 7 par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā (OV 2012, C 326, 1. lpp.).

reglamentā ir skaidri paredzēts, ka deputātu tiesības aktīvi piedalīties Parlamenta darbā tiek īstenotas saskaņā ar tā noteikumiem ⁵¹⁰.

Trešām kārtām, Vispārējā tiesa nospriež, ka personas datu apstrāde, ko Parlaments veica saskaņā ar apstrīdēto lēmumu, nav nelikumīga vai nelojāla. Pirmkārt, apstrīdētais lēmums, kas pieņemts, pamatojoties uz iekšējās organizācijas pilnvarām, kuras izriet no LESD, ir juridiskais pamats, lai apstrādātu Covid sertifikātos ietvertos datus ⁵¹¹. Tādējādi Vispārējā tiesa atzīst, ka ar minēto datu apstrādi tiek īstenots Savienības vispārējo sabiedrības interešu mērķis, proti, sabiedrības veselības aizsardzība. Otrkārt, datu apstrāde ir pārredzama un godprātīga, jo Parlaments attiecīgajām personām iepriekš ir sniedzis informāciju par datu vēlāku apstrādi citam mērķim, nevis tam, kuram tie sākotnēji tika iegūti ⁵¹².

Ceturtām kārtām, Vispārējā tiesa atzīst, ka apstrīdētais lēmums neapdraud vai nesamērīgi neapdraud tiesības uz fizisko neaizskaramību, vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principus, tiesības uz brīvu un apzinātu piekrišanu jebkādi medicīniskai darbībai ķermenī, tiesības uz brīvību un, visbeidzot, tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību. Turklāt tā nospriež, ka, ņemot vērā epidemioloģisko situāciju un zinātnes atziņas, kas pastāvēja attiecīgo pasākumu noteikšanas brīdī, tie bija nepieciešami un piemēroti. Lai gan ir taisnība, ka ne vakcinācija, ne testēšana, ne pārslimošana neļauj pilnībā izslēgt Covid-19 nodošanu, pienākums iesniegt derīgu Covid sertifikātu objektīvi un bez diskriminācijas ļauj samazināt šo risku un tādējādi sasniegt veselības aizsardzības mērķi.

Turklāt Vispārējā tiesa konstatē, ka attiecīgie pasākumi ir arī samērīgi ar sasniedzamo mērķi. Proti, prasītāji nav pierādījuši, ka pastāv mazāk ierobežojoši, bet tikpat efektīvi pasākumi. Tādējādi bez attiecīgajiem pasākumiem persona, kura nav ne vakcinēta, ne pārslimojusi un, iespējams, ir vīrusa nēsātāja, būtu varējusi brīvi piekļūt Parlamenta ēkām, vienlaikus riskējot inficēt citas personas. Turklāt apstrīdētajā lēmumā ir ņemta vērā vispārējā epidemioloģiskā situācija Eiropā, kā arī Parlamenta īpatnības, it īpaši personu ar piekļuvi tā ēkām bieži starptautiskie ceļojumi. Turklāt attiecīgie pasākumi ir ierobežoti laikā un tiek regulāri pārskatīti.

Visbeidzot, Vispārējā tiesa uzskata, ka praktiskās neērtības, ko rada derīga sertifikāta uzrādīšana, nevar ne atsvērt citu cilvēku veselības aizsardzību, ne arī tikt pielīdzinātas nesamērīgiem prasītāju pamattiesību pārkāpumiem.

Tomēr tā atgādina, ka šie pasākumi periodiski ir jāpārvērtē, ņemot vērā veselības stāvokli Savienībā un trijās Parlamenta darba vietās, un ka tie jāpiemēro tikai tad, ja turpinās tos pamatojošie ārkārtas apstākļi.

2022. gada 23. novembra spriedums CWS Powder Coatings/Komisija (apvienotās lietas T-279/20, T-288/20 un T-283/20, [EU:T:2022:725](#))

Apkārtējā vide un cilvēka veselības aizsardzība – Regula (EK) Nr. 1272/2008 – Vielu un maisījumu klasificēšana, marķēšana un iepakojšana – Deleģētā regula (ES) Nr. 2020/217 – Titāna dioksīda pulvera veidā, kas satur 1 % vai vairāk daļiņu, kuru diametrs ir mazāks par vai vienāds ar 10 μm, klasificēšana – Kritēriji vielas klasificēšanai par kancerogēnu – Pētījumu ticamība un pieņemamība – Viela, kurai ir

⁵¹⁰ Eiropas Parlamenta reglamenta 5. pants.

⁵¹¹ Ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1725 (2018. gada 23. oktobris) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Savienības iestādēs, struktūrās, birojos un aģentūrās un par šādu datu brīvu apriti un par Regulas (EK) Nr. 45/2001 un Lēmuma Nr. 1247/2002/EK atcelšanu (OV 2018, L 295, 39. lpp.).

⁵¹² Saskaņā ar Regulas 2018/1725 16. panta 4. punktu.

Titāna dioksīds ir neorganiska ķīmiska viela, ko krāsojošo un pārklājamo īpašību dēļ izmanto, jo īpaši kā baltu pigmentu, dažādos produktos, sākot no krāsām līdz medikamentiem un rotaļlietām. 2016. gadā Francijas kompetentā iestāde iesniedza priekšlikumu Eiropas Ķīmikāliju aģentūrai (ECHA) klasificēt titāna dioksīdu kā kancerogēnu⁵¹³. Nākamajā gadā ECHA Riska novērtēšanas komiteja (turpmāk tekstā – “RNK”) sniedza atzinumu, kurā secināja, ka titāna dioksīds jāklasificē kā 2. kategorijas kancerogēns ar bīstamības apzīmējumu “H 351 (ieelpošana)”.

Pamatojoties uz RNK atzinumu, Eiropas Komisija pieņēma Regulu 2020/217⁵¹⁴, ar kuru tā veica titāna dioksīda saskaņotu klasificēšanu un marķēšanu, atzīstot, ka pastāv aizdomas, ka šī viela ir kancerogēna cilvēkiem, ieelpojot to pulvera veidā, kurš satur 1 % vai vairāk daļiņu ar diametru 10 μm vai mazāk.

Prasītājas kā titāna dioksīda ražotājas, importētājas, lejupējas lietotājas vai piegādātājas cēla prasības Vispārējā tiesā, lūdzot daļēji atcelt Regulu 2020/217.

Ar spriedumu, ko Vispārējā tiesa pasludināja paplašinātā sastāvā trijās apvienotajās lietās⁵¹⁵, tā atcēla apstrīdēto regulu, ciktāl tā attiecas uz titāna dioksīda saskaņoto klasificēšanu un marķēšanu. Šajā ziņā Vispārējā tiesa spriež par jauniem jautājumiem saistībā ar acīmredzamām kļūdām vērtējumā un to kritēriju pārkāpumu, kas noteikti harmonizētajai klasifikācijai un marķēšanai saskaņā ar Regulu Nr. 1272/2008 attiecībā, pirmkārt, uz zinātniskā pētījuma, uz kuru ir balstīta klasifikācija, uzticamību un pieņemamību un, otrkārt, šajā regulā noteiktā klasifikācijas kritērija ievērošanu, saskaņā ar kuru vielai ir jābūt raksturīgi tam, ka tā spēj izraisīt vēzi⁵¹⁶.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmkārt, Vispārējā tiesa uzskata, ka šajā lietā nav izpildīta prasība kancerogēnas vielas klasifikāciju pamatot ar ticamiem un pieņemamiem pētījumiem.

Atzīstot, ka zinātniskā pētījuma rezultāti, uz kuriem RNK balstījusi savu atzinumu par titāna dioksīda klasificēšanu un marķēšanu, ir pietiekami ticami, atbilstoši un piemēroti, lai novērtētu šīs vielas kancerogēno potenciālu, tā ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā. Konkrēti, lai šajā zinātniskajā pētījumā kancerogenitātes novērtēšanai pārbaudītu plaušu pārslogotības, ko izraisa titāna dioksīda daļiņas, līmeni, RNK pieņēma blīvuma vērtību, kas atbilst titāna dioksīda neaglomerētu primāro daļiņu blīvumam, kurš vienmēr ir lielāks nekā šīs vielas nanometrisku daļiņu aglomerātu blīvums. Tomēr, to darot, tā nav ņēmusi vērā visus apstākļus, kas ir būtiski, lai aprēķinātu strīdīgajā zinātniskajā pētījumā noteikto plaušu pārslogotību, proti, šajā zinātniskajā pētījumā pārbaudīto daļiņu īpašības, to, ka šīm daļiņām ir tendence aglomerēties un ka daļiņu aglomerātu blīvums ir mazāks nekā daļiņu blīvums, un ka šā iemesla dēļ šie aglomerāti aizņem lielāku tilpumu plaušās. Tādējādi RNK secinājumiem, ka attiecīgajā zinātniskajā pētījumā konstatētā plaušu pārslogotība ir pamatota, trūkst ticamības.

⁵¹³ Priekšlikums saskaņotai klasifikācijai un marķēšanai saskaņā ar 37. panta 1. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1272/2008 (2008. gada 16. decembris) par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakojšanu un ar ko groza un atceļ Direktīvas 67/548/EEK un 1999/45/EK un groza Regulu (EK) Nr. 1907/2006 (OV 2008, L 353, 1. lpp.).

⁵¹⁴ Komisijas Deleģētā regula (ES) 2020/217 (2019. gada 4. oktobris), ar ko, to pielāgojot zinātnes un tehnikas attīstībai, groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1272/2008 par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakojšanu, kā arī minēto regulu labo (OV 2020, L 44, 1. lpp., turpmāk tekstā – “apstrīdētā regula”).

⁵¹⁵ T-279/20, T-283/20 un T-288/20.

⁵¹⁶ Regulas Nr. 1272/2008 I pielikuma 3.6.2.2.1. punktā minētie kritēriji.

Līdz ar to, ciktāl Komisija apstrīdēto regulu, lai saskaņoti klasificētu un marķētu titāna dioksīdu, ir balstījusi uz RNK atzinumu un tādējādi vadījusi pēc RNK secinājumiem par attiecīgā zinātniskā pētījuma rezultātu ticamību un pieņemamību, kas bija izšķirošais pētījums priekšlikumam par titāna dioksīda klasificēšanu, tā ir pieļāvusi tādu pašu acīmredzamu kļūdu vērtējumā kā RNK.

Otrkārt, Vispārējā tiesa konstatē, ka apstrīdētajā klasifikācijā un marķējumā ir pārkāpts kritērijs, ka vielas klasificēšana par kancerogēnu var attiekties tikai uz vielu, kurai ir raksturīgi tas, ka tā var izraisīt vēzi.

Šajā kontekstā, ņemot vērā to, ka saskaņā ar Regulu Nr. 1272/2008 vielas kā kancerogēnas saskaņota klasifikācija un marķēšana var pamatoties tikai uz vielas raksturīgajām īpašībām, kas nosaka tās raksturīgo spēju izraisīt vēzi, Vispārējā tiesa interpretē jēdzienu "raksturīgās īpašības". Šajā ziņā tā norāda, ka, lai gan šis jēdziens Regulā Nr. 1272/2008 nav ietverts, tas ir jāinterpretē burtiskā nozīmē, proti, ka tas attiecas uz "vielām īpašībām, kas tai piemīt pašai par sevi", un tas tostarp atbilst šajā regulā paredzētās saskaņotās klasifikācijas un marķēšanas mērķiem un priekšmetam.

Turklāt tā norāda, ka apstrīdētās klasificēšanas un marķēšanas mērķis ir identificēt un paziņot titāna dioksīda kancerogenitātes apdraudējumu, kas RNK atzinumā tika kvalificēts kā "klasiskā izpratnē neraksturīgs". Tā precizē, ka šī "klasiskā izpratnē neraksturīgā" daba izriet no vairākiem apstākļiem, kas minēti gan šajā atzinumā, gan apstrīdētajā regulā. Proti, kancerogenitātes draudi ir saistīti tikai ar noteiktām ielpojāmām titāna dioksīda daļiņām, kas sastopamas noteiktos fiziskos, formas, lieluma un daudzuma apstākļos, un tie izpaužas tikai plaušu pārslogotības apstākļos un atbilst daļiņu toksiskumam.

Tādējādi Tiesa secina, ka, apstiprinot RNK atzinumā ietverto secinājumu, ka kancerogēnās iedarbības veids, uz kuru šī komiteja ir balstījusi, nevar tikt uzskatīts par raksturīgo toksiskumu parastajā izpratnē, bet tas bija jāņem vērā saistībā ar saskaņoto klasifikāciju un marķēšanu saskaņā ar Regulu Nr. 1272/2008, Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā.

Vispārējā tiesa precizē, ka citu vielu klasificēšanas un marķēšanas piemēri, kas minēti, lai tās salīdzinātu ar titāna dioksīda klasifikāciju un marķēšanu, ilustrē tikai gadījumus, kad, pat ja ir ņemta vērā daļiņu forma un izmērs, tomēr dažas vielu īpašības to klasificēšanā bija noteicošas, bet šajā lietā tas tā nav.

IX. Energētika

2022. gada 7. septembra spriedums BNetzA/ACER (T-631/19, [EU:T:2022:509](#))

Energētika – Elektroenerģijas iekšējais tirgus – Regula (ES) 2019/942 – ACER Apelācijas valdes lēmums – Atcelšanas prasība – Nepārsūdzams akts – Nepieņemamība – ACER kompetence – Regulas (EK) Nr. 713/2009 8. pants – Regulas 2019/942 6. panta 10. punkts – Regulas (ES) 2015/1222 9. panta 12. punkts – Piemērojamās tiesības – Regula (ES) 2019/943

2015. gada 24. jūlijā Eiropas Komisija pieņēma Regulu 2015/1222, ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas⁵¹⁷ elektroenerģijas nozarē. Šajā regulā ir noteikta virkne prasību attiecībā uz starpzonu jaudas piešķiršanu un pārslodzes vadību nākamās dienas un tekošās dienas tirgos, tostarp kopīga koordinētas jaudas aprēķināšanas metodika (turpmāk tekstā arī –“JAM”) katrā jaudas aprēķināšanas reģionā (turpmāk tekstā arī –“JAR”)⁵¹⁸.

Piemērojot šo regulu⁵¹⁹, Core JAR⁵²⁰ pārvades sistēmu operatori attiecīgā reģiona valsts regulatīvajām iestādēm iesniedza apstiprināšanai divus priekšlikumus, attiecīgi – reģionālo projektu par nākamās dienas JAM un reģionālo projektu par tekošās dienas JAM, kuri tika grozīti pēc minēto iestāžu pieprasījuma.

Tā kā regulatīvās iestādes nebija panākušas vienprātīgu vienošanos abu grozīto priekšlikumu apstiprināšanai, Eiropas Savienības Energoregulatoru sadarbības aģentūra (ACER) saskaņā ar šo pašu regulu⁵²¹ pieņēma lēmumu par Core JAR nākamās dienas un tekošās dienas JAM (turpmāk tekstā – “sākotnējais lēmums”).

Prasītāja Bundesnetzagentur für Elektrizität, Gas, Telekommunikation, Post und Eisenbahnen (BNetzA) kā Vācijas Federatīvās Republikas regulatīvā iestāde par sākotnējo lēmumu iesniedza apelācijas sūdzību⁵²² ACER Apelācijas valdē (turpmāk tekstā – “Apelācijas valde”). Tā kā pēdējā minētā apelācijas sūdzību noraidīja, prasītāja cēla prasību Vispārējā tiesā, galvenokārt lūdzot atcelt atsevišķus sākotnējā lēmuma noteikumus, kā arī Apelācijas valdes lēmumu un pakārtoti – atcelt abus šos lēmumus pilnībā.

Šajā spriedumā Vispārējās tiesas otrā palāta paplašinātā sastāvā, atzīstot prasību par nepieņemamu daļā, kurā tā vērsta pret sākotnējo lēmumu, atceļ Apelācijas valdes lēmumu par apelācijas sūdzības noraidīšanu. Šajā gadījumā Vispārējā tiesa precīzē, pirmkārt, ACER kompetences apjomu attiecībā pret valstu regulatīvajām iestādēm saistībā ar reģionālo JAM pieņemšanu un, otrkārt, šajā lietā piemērojamās materiālās tiesības.

Vispārējās tiesas vērtējums

⁵¹⁷ Komisijas Regula (ES) 2015/1222 (2015. gada 24. jūlijs), ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas (OV 2015, L 197, 24. lpp.).

⁵¹⁸ Regulas 2015/1222 20.–26. pants.

⁵¹⁹ Regulas 2015/1222 9. panta 7. punkts un 20. panta 2. punkts.

⁵²⁰ “Core JAR” ir ģeogrāfiskā zona, kas ietver Beļģiju, Čehijas Republiku, Vāciju, Franciju, Horvātiju, Luksemburgu, Ungāriju, Nīderlandi, Austriju, Poliju, Rumāniju, Slovēniju un Slovākiju un kas noteikta jaudas aprēķināšanai saskaņā ar Regulas 2015/1222 15. pantu.

⁵²¹ Regulas 2015/1222 9. panta 12. punkts.

⁵²² Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 713/2009 (2009. gada 13. jūlijs), ar ko izveido Energoregulatoru sadarbības aģentūru (OV 2009, L 211, 1. lpp.), 19. panta izpratnē.

Vispirms Vispārējā tiesa atzīst par nepieņemamu prasītājas atcelšanas prasību daļā, kurā tā ir vērsta pret sākotnējo lēmumu. Šajā ziņā tā norāda, ka fizisko vai juridisko personu celtas atcelšanas prasības, kas vērsta pret *ACER* aktiem, kuri tiem rada tiesiskās sekas, pieņemamība ir jāpārbauda atbilstoši īpašai kārtībai, kas paredzēta tiesību aktā, ar kuru izveido šo aģentūru, proti, Regulā 2019/942⁵²³. Tādējādi saskaņā ar minēto regulu prasība atcelt *ACER* lēmumu, ja par šo lēmumu ir iesniegta apelācijas sūdzība iekšējā apstrīdēšanas procedūrā, var tikt uzskatīta par pieņemamu tikai daļā, kurā tā ir vērsta pret Apelācijas valdes lēmumu, ar ko šī iekšējā sūdzība ir noraidīta vai attiecīgā gadījumā apstiprināts sākotnējais lēmums⁵²⁴. Līdz ar to, ciktāl Apelācijas valdes lēmums ir balstīts uz sākotnējā lēmumā norādīto pamatojumu vai pat apstiprina minēto pamatojumu, visi pamati un argumenti, kas vērsti pret šo pašu pamatojumu, ir jāuzskata par pilnībā iedarbīgiem, lai pārbaudītu Apelācijas valdes lēmuma tiesiskumu.

Atbilstoši iepriekš veiktajiem konstatējumiem Vispārējā tiesa turpina savu analīzi pēc būtības. Pirmām kārtām, tā izvērtē, vai Apelācijas valde ir pieļāvusi tiesību kļūdu, nekonstatējama, ka, pieņemot sākotnējo lēmumu, *ACER* ir pārsniegusi savas kompetences robežas. Šajā nolūkā tā pārbauda, vai Regulu 2019/942⁵²⁵ un 2015/1222⁵²⁶ tiesību normas, kas bija spēkā un bija piemērojamas Apelācijas valdes lēmuma pieņemšanas brīdī, piešķir tiesības *ACER* galīgi pieņemt *Core JAR* nākamās dienas un tekošās dienas *JAM*. Tādējādi saskaņā ar šīm tiesību normām *ACER* ir kompetence lemt vai pieņemt individuālus lēmumus par regulatīviem jautājumiem vai problēmām, kas ietekmē pārrobežu tirdzniecību vai pārrobežu tīkla drošību, piemēram, katra jaudas aprēķināšanas reģiona nākamās dienas un tekošās dienas *JAM* pieņemšanu, ja – kā šajā lietā – kompetentās valsts regulatīvās iestādes nav panākušas vienošanos. Proti, pretēji prasītājas izvirzītajai argumentācijai no minētajām tiesību normām neizriet, ka *ACER* kompetence būtu ierobežota tikai ar aspektiem, par kuriem attiecīgajām iestādēm ir domstarpības. Gluži pretēji – regulatīvi jautājumi vai problēmas, kas sākotnēji ietilpst valsts regulatīvo iestāžu kompetencē, bet pēc tam – vienošanās starp pēdējām minētajām neesamības dēļ – *ACER*⁵²⁷ kompetencē, tiek aplūkoti kā nedalāms veselums, kas valsts regulatīvajām iestādēm un pēc tam *ACER* ir jāskata kopumā, neveicot nošķiršanu starp tiem punktiem, par kuriem ir panākta vienošanās, un tiem, par kuriem ir domstarpības.

Šo gramatisko interpretāciju apstiprina tiesiskā regulējuma, kurā šīs tiesību normas ietilpst, konteksts un mērķi. Šajā ziņā no priekšlikumu Regulai 2019/942 un iepriekš piemērojamajai Regulai Nr. 713/2009⁵²⁸ pamatojuma izklāsta izriet skaidra Savienības likumdevēja vēlme padarīt efektīvāku un ātrāku lēmumu pieņemšanu pārrobežu jautājumos, pastiprinot *ACER* pilnvaras individuālu lēmumu pieņemšanai, kas būtu saskaņotas ar valsts regulatīvo iestāžu centrālās lomas saglabāšanu enerģētikas regulēšanas jomā saskaņā ar subsidiaritātes un samērīguma principiem. No Regulas 2019/942 preambulas⁵²⁹ izriet arī, ka *ACER* izveidota, lai novērstu regulatīvās funkcijas deficītu Savienības līmenī un lai veicinātu elektroenerģijas un dabasgāzes iekšējo tirgu efektīvu darbību.

Tādējādi interpretēto tiesību normu mērķis un konteksts, kādā tās iekļaujas, kā arī šīs lietas īpašie apstākļi apstiprina, ka *ACER* pati ir tiesīga lemt par reģionālo *JAM* sagatavošanu, ja regulatīvajām

⁵²³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/942 (2019. gada 5. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Savienības Energoregulatoru sadarbības aģentūru (pārstrādāta redakcija) (OV 2019, L 158, 22. lpp.; turpmāk tekstā – “Regula 2019/942”).

⁵²⁴ Regulas 2019/942 34. apsvēruma un 28. un 29. pants.

⁵²⁵ Regulas 2019/942 6. panta 10. punkts (iepriekš – Regulas Nr. 713/2009 8. panta 1. punkts).

⁵²⁶ Regulas 2015/1222 9. panta 12. punkts.

⁵²⁷ Regulas 2019/942 6. panta 10. punkts (iepriekš – Regulas Nr. 713/2009 8. panta 1. punkts).

⁵²⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 713/2009 (2009. gada 13. jūlijs), ar ko izveido Energoregulatoru sadarbības aģentūru (OV 2009, L 211, 1. lpp.).

⁵²⁹ Regulas 2019/942 10. apsvēruma, iepriekš – Regulas Nr. 713/2009 5. apsvēruma.

iestādēm dalībvalstu līmenī nav izdevies pieņemt lēmumu šajā ziņā, neskarot valsts regulatīvajām iestādēm atzītās centrālās lomas saglabāšanu caur regulatoru valdes, kurā tās pārstāvētas, piekrišanas atzinumu, un tās kompetence nav ierobežota tikai ar īpašiem aspektiem, par kuriem minētajām iestādēm būtu izkristalizējušās domstarpības. Tāpat – tā kā ACER ir piešķirtas savas lēmumpieņemšanas pilnvaras, lai ļautu tai neatkarīgi un efektīvi pildīt savas reglamentēšanas funkcijas, – ACER ir tiesības grozīt pārvades sistēmas operatoru priekšlikumus, lai nodrošinātu to atbilstību Savienības tiesībām enerģētikas jomā, un tai nevar būt saistoši iespējamie vienošanās punkti starp kompetentajām valsts regulatīvajām iestādēm.

Līdz ar to Vispārējā tiesa secina, ka Apelācijas valde nav pieļāvusi tiesību kļūdu, nekonstatējama, ka ACER būtu pārsniegusi savas kompetences robežas, kad tā sākotnējā lēmumā lēma par Core JAR nākamās dienas un tekošās dienas JAM punktiem, par kuriem šī JAR valstu regulatīvās iestādes ir panākušas vienošanās.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa pārbauda, vai Apelācijas valde, nepārbaudīdama ACER sākotnējā lēmumā ietverto JAM tiesiskumu, ņemot vērā Regulas 2019/943 14.–16. pantā paredzētās JAM pieņemšanas prasības, ir pieļāvusi tiesību kļūdu, nosakot piemērojamās tiesības.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa norāda, ka Regulas 2019/943 14.–16. pantā ir regulēta jaudas piešķiršana nākamās un tekošās dienas elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecības tirgos un tādējādi noteiktas prasības, kas jāņem vērā, pieņemot nākamās un tekošās dienas JAM. Turklāt tā atgādina, ka jauna tiesību norma principā ir piemērojama, sākot no tā tiesību akta stāšanās spēkā, ar ko tā ieviesta, un ka, lai gan tā nav piemērojama tiesiskajām situācijām, kuras ir radušās un galīgi iestājušās agrāka likuma spēkā esamības laikā, tā ir piemērojama to sekām nākotnē, kā arī jaunām tiesiskām situācijām. Sākotnējā lēmuma pieņemšanas brīdī, proti, 2019. gada 21. februārī, Regulas 2019/943 14.–16. pants vēl nebija ne stājies spēkā, ne piemērojams, toties šie panti bija piemērojami, protams, ar noteiktiem ierobežojumiem attiecībā uz 16. pantu, Apelācijas valdes lēmuma pieņemšanas brīdī, proti, 2019. gada 11. jūlijā. Tātad gadījumā, ja – kā tas ir šajā lietā – Apelācijas valdē ir iesniegta apelācijas sūdzība par ACER lēmumu par nākamās vai tekošās dienas JAM, tieši Apelācijas valdes lēmums, ar kuru ir apstiprināts šis lēmums, galīgi nosaka ACER nostāju par šo metodiku pēc tam, kad minētā valde pilnībā ir izskatījusi attiecīgo faktisko un juridisko situāciju, ņemot vērā tās lēmuma pieņemšanas brīdī piemērojamos tiesību aktus. Līdz ar to, tā kā Regulas 2019/943 14.–16. pants šajā datumā jau bija piemērojams, Apelācijas valdei bija jāpārbauda, vai JAM, ko ACER apstiprinājusi sākotnējā lēmumā, atbilst jaunajiem no šiem pantiem izrietošajiem noteikumiem.

No tā izriet, ka, nepārbaudīdama Core JAR nākamās un tekošās dienas JAM tiesiskumu, ņemot vērā Regulas 2019/943 14.–16. panta prasības, Apelācijas valde ir pieļāvusi tiesību kļūdu, nosakot tiesības, kas bija piemērojamas minētās JAM galīgās pieņemšanas brīdī.

Līdz ar to Apelācijas valdes lēmums tiek atcelts.

X. Kopējā tirdzniecības politika

2022. gada 18. maija spriedums Uzina Metalurgica Moldoveneasca/Komisija (T-245/19, [EU:T:2022:295](#))

Aizsargpasākumi – Tērauda ražojumu tirgus – Īstenošanas regula (ES) 2019/159 – Atcelšanas prasība – Interese celt prasību – “Locus standi” – Pieņemamība – Vienlīdzīga attieksme – Tiesiskā palāvība – Labas pārvaldības princips – Rūpības pienākums – Nopietna kaitējuma draudi – Acīmredzama kļūda vērtējumā – Aizsardzības izmeklēšanas sākšana – Komisijas kompetence – Tiesības uz aizstāvību

Saistībā ar Eiropas Savienības tirdzniecības aizsardzības politiku Eiropas Komisija ir noteikusi, ka noteiktu trešo valstu izcelsmes tērauda ražojumu⁵³⁰ (turpmāk tekstā – “attiecīgais ražojums”) importam ir piemērojama iepriekšēja uzraudzība. Ņemot vērā šim nolūkam savāktos statistikas datus, Komisija uzsāka aizsardzības izmeklēšanu, pēc kuras tā pieņēma Īstenošanas regulu (ES) 2019/159⁵³¹, ar ko attiecībā uz šo importu tika ieviesti galīgie aizsardzības pasākumi tarifa kvotu veidā⁵³².

Uzina Metalurgica Moldoveneasca OAO (turpmāk tekstā – “prasītāja”), reģistrēta Moldovā, ir noteiktu attiecīgo ražojumu kategoriju ražotāja un eksportētāja un ir cēlusi prasību atcelt apstrīdēto regulu, ciktāl tā attiecas uz prasītāju.

Vispārējā tiesa, lai arī atzīst šo prasību par pieņemamu attiecībā uz aizsargpasākumiem, veikusi pārbaudi, lai noteiktu, vai Komisija, piemērojot Moldovai atšķirīgu attieksmi nekā Eiropas Ekonomikas zonas (EEZ) dalībvalstīm, ir pārkāpusi diskriminācijas aizlieguma principu kā Savienības tiesību pamatprincipu, prasību noraida. Tā interpretē arī aizsargpasākumu pamatregulas⁵³³ 5. panta 1. punktu, ņemot vērā Komisijas pilnvaras pēc savas iniciatīvas sākt aizsardzības izmeklēšanu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Attiecībā uz prasības pieņemamību Vispārējā tiesa noraida Komisijas izvirzīto iebildi par nepieņemamību, kurā tā apgalvo, ka prasītājam nav tiesiskas intereses celt prasību un nav *locus standi* to darīt.

Attiecībā uz prasītājas interesi celt prasību Vispārējā tiesa uzskata, ka apstrīdētās regulas daļēja atcelšana pati par sevi varētu radīt tiesiskas sekas un priekšrocības prasītājam. No apstrīdētajā regulā ieviestā mehānisma, kas paredz, ka tarifa kvotu izsmelšanas gadījumā tiek piemērots ārpuskvotas tarifs 25 % apmērā, izriet, ka tiesību normas, kuras piemērojamas prasītājas eksportam uz Savienību, ir mazāk labvēlīgas nekā tās, kādas tika piemērotas pirms minētās regulas pieņemšanas.

Attiecībā uz prasītājas *locus standi* Vispārējā tiesa norāda, ka apstrīdētā regula tieši un individuāli skar prasītāju. Attiecībā uz tiešu skārumu Vispārējā tiesa, pirmām kārtām, konstatē, ka apstrīdētā regula

⁵³⁰ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2016/670 (2016. gada 28. aprīlis), ar ko ievieš iepriekšēju Savienības uzraudzību attiecībā uz dažu tādu dzelzs un tērauda ražojumu importu, kuru izcelsme ir dažās trešās valstīs (OV 2016, L 115, 37. lpp.).

⁵³¹ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2019/159 (2019. gada 31. janvāris), ar ko nosaka galīgos aizsardzības pasākumus pret konkrētu tērauda ražojumu importu (OV 2019, L 31, 27. lpp.; turpmāk tekstā – “apstrīdētā regula”).

⁵³² Šajā lietā ar apstrīdēto regulu tika noteiktas īpašas tarifa kvotas valstīm, kurām ir būtiska interese kā piegādātājam, un “atlikusi” tarifa kvota – citām valstīm, kas eksportē uz Savienību. Valstis, kurām ir būtiska interese kā piegādātājam, piemēram, Moldova, varēja darboties saskaņā ar šīm divām atsevišķajām sistēmām, jo kompetentajām iestādēm bija jāpiemēro papildu 25 % nodoklis importam no šīm valstīm (turpmāk tekstā – “ārpuskvotas tarifs”), tiklīdz tika izsmeltas abas šīs tarifu kvotas.

⁵³³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/478 (2015. gada 11. marts) par kopīgiem importa noteikumiem (OV 2015, L 83, 16. lpp.).

tieši ietekmē prasītājas tiesisko stāvokli, proti, tajā ir noteiktas atbilstošās tiesību normas un nosacījumi, saskaņā ar kuriem prasītāja var eksportēt savus ražojumus uz Savienību gan apjoma, gan cenu ziņā, jo šiem ražojumiem tagad ir piemērota kvotu sistēma un uz tiem vairs neattiecas preču brīva aprīte Savienībā, atbilstoši kurai nav nepieciešama ne daudzumu piešķiršana, ne Komisijas atļauja. Otrām kārtām, apstrīdētā regula neparedz dalībvalsts kompetentajām iestādēm rīcības brīvību īstenot aizsargpasākumus, jo šīm iestādēm ir pienākums piemērot ārpuskvotas tarifu, tiklīdz ir izsmeltas tarifa kvotas. Attiecībā uz individuālo skārumu Vispārējā tiesa norāda, ka pastāv faktisko un juridisko elementu kopums, kas veido īpašu situāciju, kura atšķir prasītāju no visiem pārējiem tirgus dalībniekiem, un kas liecina, ka apstrīdētā regula individuāli skar prasītāju. Var uzskatīt, ka prasītāja, pirmkārt, ietilpst slēgtā grupā, otrkārt, ir identificējama apstrīdētajā regulā, treškārt, ir piedalījies izmeklēšanā, gatavojoties aizsargpasākumu ieviešanai, un, ceturtkārt, ir vienīgā tirgus dalībiece, kuras komercdati tika izmantoti tarifa kvotu noteikšanai attiecībā uz Moldovu.

Attiecībā uz lietas būtību Vispārējā tiesa, pirmām kārtām, noraida prasītājas sūdzību par diskriminācijas aizlieguma principa pārkāpumu, jo Komisija ir piemērojusi apstrīdēto regulu Moldovas Republikai atšķirībā no EEZ dalībvalstīm, lai gan tā ir salīdzināmā situācijā attiecībā uz ciešo integrāciju Savienības tirgū, vispārējiem importa rādītājiem un tirdzniecības plūsmu novirzes zemo risku. Šajā ziņā Vispārējā tiesa paskaidro, ka situāciju salīdzināmība ir jāizvērtē, ņemot vērā Savienības un attiecīgās trešās valsts attiecību kontekstu. Līgums par Eiropas Ekonomikas zonu un Asociācijas nolīgums starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienas un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Moldovas Republiku, no otras puses, atšķiras piemērošanas jomas, mērķu un institucionālo mehānismu ziņā. Tādējādi Komisijai nevar pārmest vērtējumu, ka Moldovas situācija nav salīdzināma ar attiecīgo EEZ dalībvalstu situāciju.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa noraida prasītājas sūdzību par aizsargpasākumu pamatregulas 5. panta 1. punkta⁵³⁴ pārkāpumu saistībā ar to, ka Komisija pēc savas iniciatīvas ir sākusi aizsardzības izmeklēšanu, lai gan šādu izmeklēšanu drīkst ierosināt tikai dalībvalstis. Šajā ziņā Vispārējā tiesa nospiež, ka interpretācija, kuru atbalsta prasītāja un saskaņā ar kuru izmeklēšanas sākšana ir atkarīga no tā, vai dalībvalsts šajā jautājumā vēršas Komisijā, šķiet, ne tikai nesaskan ar citām apstrīdētās regulas normām, bet nav saderīga arī ar šajā regulā paredzēto sistēmas vispārējo shēmu. Tā kā aizsargpasākumus nedrīkst īstenot, kamēr nav sāktas iepriekšēja izmeklēšana, Komisijai piešķirtās pilnvaras pēc savas iniciatīvas noteikt aizsargpasākumus, ja ir izpildīti būtiskie nosacījumi, būtu ierobežotas⁵³⁵. Turklāt pats uzraudzības mehānisma mērķis tiktu ietekmēts, būtībā atņemot Komisijai interesi veikt saskaņā ar šo mehānismu savāktu datu izpēti; šie dati ļāva Komisijai uzskatīt, ka attiecīgā ražojuma importa tendenci dēļ varētu būt vajadzība izšķirties par aizsargpasākumu piemērošanu. Tādējādi Vispārējā tiesa secina, ka Komisijai ir iespēja rīkoties pēc savas iniciatīvas, ja tās rīcībā ir pietiekami pierādījumi, kuri pamato tās rīcību, un ka šāda iespēja ir atzīta saistībā ar izmeklēšanas sākšanu, kas minēta aizsargpasākumu pamatregulas 5. panta 1. punktā.

⁵³⁴ Aizsargpasākumu regulas 5. panta 1. punkts ir formulēts šādi: "Ja Komisijai ir skaidrs, ka pierādījumi ir pietiekami, lai pamatotu izmeklēšanas sākšanu, Komisija sāk izmeklēšanu mēneša laikā pēc tam, kad no dalībvalsts saņemta informācija, un publicē paziņojumu *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*. [...]"

⁵³⁵ Saskaņā ar aizsargpasākumu pamatregulas 15. panta 1. punktu Komisija, lai aizsargātu Savienības intereses, pēc kādas dalībvalsts lūguma vai pati pēc savas iniciatīvas var piemērot šos pasākumus, ja ir izpildīti būtiskie nosacījumi.

XI. Ekonomikas un monetārā politika

1. Vienotais noregulējuma mehānisms ⁵³⁶

2022. gada 1. jūnija spriedums Fundación Tatiana Pérez de Guzmán el Bueno un SFL/VNV (T-481/17, [EU:T:2022:311](#))

Ekonomikas un monetārā savienība – Banku savienība – Kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību vienotais noregulējuma mehānisms (VNM) – Noregulējuma procedūra, kas piemērojama gadījumā, ja vienība kļūst vai, iespējams, kļūs maksātnespējīga – VNV pieņemtā “Banco Popular Español” noregulējuma shēma – Atcelšanas prasība – Pārsūdzams tiesību akts – Pieņemamība – Tiesības tikt uzklautam – Tiesības uz īpašumu – Pienākums norādīt pamatojumu – Regulas (ES) Nr. 806/2014 18., 20. un 24. pants

2022. gada 1. jūnija spriedums Del Valle Ruíz u.c./Komisija un VNV (T-510/17, [EU:T:2022:312](#))

Ekonomikas un monetārā savienība – Banku savienība – Kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību vienotais noregulējuma mehānisms (VNM) – Noregulējuma procedūra, kas piemērojama gadījumā, ja vienība kļūst vai, iespējams, kļūs maksātnespējīga – VNV pieņemtā “Banco Popular Español” noregulējuma shēma – Tiesības tikt uzklautam – Pilnvaru deleģēšana – Tiesības uz īpašumu – Pienākums norādīt pamatojumu – Regulas (ES) Nr. 806/2014 18. un 20. pants un 21. panta 1. punkts

2022. gada 1. jūnija spriedums Elevanté Invest Group u.c./Komisija un VNV (T-523/17, [EU:T:2022:313](#))

Ekonomikas un monetārā savienība – Banku savienība – Kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību vienotais noregulējuma mehānisms (VNM) – Noregulējuma procedūra, kas piemērojama gadījumā, ja vienība kļūst vai, iespējams, kļūs maksātnespējīga – VNV pieņemtā “Banco Popular Español” noregulējuma shēma – Tiesības tikt uzklautam – Pienākums norādīt pamatojumu – Regulas (ES) Nr. 806/2014 18. un 20. pants – Ārpuslīgumiskā atbildība

2022. gada 1. jūnija spriedums Algebris (UK) un Anchorage Capital Group/Komisija (T-570/17, [EU:T:2022:314](#))

Ekonomikas un monetārā savienība – Banku savienība – Kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību vienotais noregulējuma mehānisms (VNM) – Noregulējuma procedūra, kas piemērojama gadījumā, ja vienība kļūst vai, iespējams, kļūs maksātnespējīga – VNV pieņemtā “Banco Popular Español” noregulējuma shēma – Pilnvaru deleģēšana – Pienākums norādīt pamatojumu – Labas pārvaldības princips – Regulas (ES) Nr. 806/2014 20. pants – Tiesības tikt uzklautam – Tiesības uz īpašumu

2022. gada 1. jūnija spriedums Aeris Invest/Komisija un VNV (T-628/17, [EU:T:2022:315](#))

⁵³⁶ Kopīgs kopsavilkums par lietām: *Fundación Tatiana Pérez de Guzmán el Bueno un SFL/VNV (T-481/17), Del Valle Ruíz u.c./Komisija un VNV (T-510/17), Elevanté Invest Group u.c./Komisija un VNV (T-523/17), Algebris (UK) un Anchorage Capital Group/Komisija (T-570/17) un Aeris Invest/Komisija un VNV (T-628/17).*

Ekonomikas un monetārā savienība – Banku savienība – Kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību vienotais noregulējuma mehānisms (VNM) – Noregulējuma procedūra, kas piemērojama gadījumā, ja vienība kļūst vai, iespējams, kļūs maksātnespējīga – VNV pieņemtā “Banco Popular Español” noregulējuma shēma – Pilnvaru deleģēšana – Tiesības tikt uzklautam – Tiesības uz īpašumu – Pienākums norādīt pamatojumu – Regulas (ES) Nr. 806/2014 14., 18. un 20. pants

Banco Popular Español, SA (turpmāk tekstā – “*Banco Popular*”) bija Spānijā reģistrēta kredītiestāde, kas bija pakļauta Eiropas Centrālās bankas (ECB) tiešai prudenciālai uzraudzībai. 2017. gada 7. jūnijā Vienotā noregulējuma valde (VNV) pieņēma lēmumu par *Banco Popular* noregulējuma shēmu⁵³⁷ (turpmāk tekstā – “noregulējuma shēma”). Tajā pašā dienā Eiropas Komisija pieņēma Lēmumu 2017/1246⁵³⁸, ar ko apstiprināja šo noregulējuma shēmu.

Pirms noregulējuma shēmas pieņemšanas tika veikts *Banco Popular* vērtējums, kas ietvēra divus noregulējuma shēmai pievienotus ziņojumus, proti, 2017. gada 5. jūnija pirmo vērtējumu (turpmāk tekstā – “1. vērtējums”), ko sagatavoja VNV, un 2017. gada 6. jūnija otro vērtējumu (turpmāk tekstā – “2. vērtējums”), kuru sagatavoja neatkarīgs eksperts. Šī 2. vērtējuma mērķis tostarp bija novērtēt *Banco Popular* aktīvu un pasīvu vērtību un sniegt informāciju, kas ļautu pieņemt lēmumu par pārvedamajām akcijām un īpašuma vērtspapīriem, kā arī informāciju, kas ļautu VNV noteikt, kas ir uzskatāmi par komercnosacījumiem uzņēmuma pārdošanas instrumenta mērķiem. 2017. gada 6. jūnijā ECB pēc apspriešanās ar VNV veica arī vērtējumu par *Banco Popular* maksātnespēju vai maksātnespējas iespējamību⁵³⁹, kurā tā uzskatīja, ka, ņemot vērā likviditātes problēmas, ar kurām saskārās *Banco Popular*, tā, iespējams, tuvākajā nākotnē nespētu samaksāt savus parādus vai citas saistības noteiktajā termiņā⁵⁴⁰. Tajā pašā dienā *Banco Popular* valde informēja ECB, ka tā ir nonākusi pie secinājuma, ka iestāde ir maksātnespējas iespējamības situācijā.

Noregulējuma shēmā VNV uzskatīja, ka *Banco Popular* izpilda nosacījumus noregulējuma darbības veikšanai⁵⁴¹, proti, ka tā ir maksātnespējas vai iespējamās maksātnespējas situācijā, ka nav citu darbību, kas varētu novērst *Banco Popular* maksātnespēju saprātīgā termiņā, un ka noregulējuma darbība uzņēmuma pārdošanas instrumenta formā⁵⁴² ir nepieciešama sabiedrības interesēs. VNV īstenoja *Banco Popular* pašu kapitāla instrumentu norakstīšanas un konvertācijas pilnvaras⁵⁴³ un izdeva rīkojumu, ka jaunās akcijas, kas rodas šo darbību rezultātā, ir jānodod *Banco Santander* par cenu 1 EUR.

Prasības tika uzskatītas par “pilotlietām”, kuras apkopo aptuveni simt prasību, ko iesniegušas fiziskas un juridiskas personas, kurām piederēja *Banco Popular* kapitāla instrumenti pirms noregulējuma. Prasību mērķis bija atcelt noregulējuma shēmu un/vai Lēmumu 2017/1246, kā arī panākt zaudējumu atlīdzību.

⁵³⁷ VNV izpildsesijas 2017. gada 7. jūnija Lēmums SRB/EES/2017/08 par *Banco Popular Español, SA* noregulējuma shēmas pieņemšanu.

⁵³⁸ Komisijas Lēmums (ES) 2017/1246 (2017. gada 7. jūnijs), ar ko apstiprina *Banco Popular Español, SA* noregulējuma shēmu (OV 2017, L 178, 15. lpp.).

⁵³⁹ Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 806/2014 (2014. gada 15. jūlijs), ar ko izveido vienādus noteikumus un vienotu procedūru kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējumam, izmantojot vienotu noregulējuma mehānismu un vienotu noregulējuma fondu, un groza Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (OV 2014, L 225, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “VNM regula”), 18. panta 1. punkta otro daļu. Šīs regulas 18. pants attiecas uz noregulējuma procedūru.

⁵⁴⁰ Saskaņā ar Regulas Nr. 806/2014 18. panta 1. punkta a) apakšpunktu un 4. panta c) punktu.

⁵⁴¹ Saskaņā ar Regulas Nr. 806/2014 18. panta 1. punktu.

⁵⁴² Saskaņā ar Regulas Nr. 806/2014 24. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

⁵⁴³ Saskaņā ar Regulas Nr. 806/2014 21. pantu.

Ar pieciem spriedumiem, kas pasludināti trešajā palātā paplašinātā sastāvā, Vispārējā tiesa pilnībā noraida prasītāju prasības. Šīs lietas pirmo reizi sniedz iespēju Vispārējai tiesai lemt par tāda lēmuma tiesiskumu, kas attiecas uz VNV pieņemtu noregulējuma shēmu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmkārt, Vispārējā tiesa uzsver, ka par VNV pieņemtu noregulējuma shēmu var celt prasību un netiek prasīts, lai prasība tiktu celta arī par Komisijas lēmumu, ar kuru šī shēma ir apstiprināta, tādējādi, tiklīdz Komisija šādu shēmu ir apstiprinājusi, tā rada tiesiskas sekas un ir uzskatāma par aktu, par kuru var tikt celta patstāvīga atcelšanas prasība.

Otrkārt, attiecībā uz Vispārējās tiesas pārbaudes apjomu šī tiesa uzskata, ka, tā kā lēmumi, kas VNV ir jāpieņem noregulējuma procedūrā, ir balstīti uz ļoti sarežģītu ekonomisku un tehnisku izvērtēšanu, tā īsteno ierobežotu kontroli. Tomēr Vispārējā tiesa uzskata, ka pat sarežģītu vērtējumu gadījumā, kādi ir VNV veiktie vērtējumi šajā lietā, Savienības tiesai ir jāpārbauda ne vien izvirzīto pierādījumu saturiskā pareizība, ticamība un savstarpējā atbilstība, bet arī tas, vai šī informācija aptver visu to atbilstošo informāciju, kāda ir jāņem vērā, lai novērtētu sarežģītu situāciju, un vai šī informācija pamato no tās izrietošos secinājumus.

Treškārt, Vispārējā tiesa izvērtē prasītāju argumentus saistībā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu.

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa norāda, ka, lai gan nevar izslēgt, ka vienības, uz kuru attiecas noregulējuma darbība, akcionāri un kreditori noregulējuma procedūrā var atsaukties uz tiesībām tikt uzklautiem, šo tiesību īstenošana var tikt pakļauta ierobežojumiem. Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizē, ka *Banco Popular* noregulējuma procedūrai bija vispārējo interešu mērķis, proti, mērķis nodrošināt finanšu tirgu stabilitāti, kas var attaisnot tiesību tikt uzklautam ierobežojumu. Tādējādi tādas tiesību normas neesamība, kurā būtu paredzēta attiecīgās vienības akcionāru un kreditoru uzklautāšana *Banco Popular* noregulējuma procedūrā, un prasītāju neuzklautāšana ir tiesību tikt uzklautam ierobežojums, kas ir pamatots un nepieciešams, lai sasniegtu vispārējo interešu mērķi, un tas atbilst samērīguma principam. Proti, šāda uzklautāšana apdraudētu finanšu tirgu stabilitātes un vienības kritiski svarīgo funkciju turpinātības aizsardzības mērķus, kā arī noregulējuma procedūras ātruma un efektivitātes prasības.

Otrām kārtām, attiecībā uz tiesībām uz īpašumu Vispārējā tiesa tostarp atgādina, ka *Banco Popular* bija maksātnespējas vai iespējamās maksātnespējas situācijā un ka nebija alternatīvu pasākumu, kas varētu novērst šo situāciju. Līdz ar to lēmums norakstīt un konvertēt *Banco Popular* pašu kapitāla instrumentus noregulējuma shēmā nav pārmērīga un nepieņemama iejaukšanās, kas apdraud pašu prasītāju tiesību uz īpašumu būtību, bet ir jāuzskata par pamatotu un samērīgu prasītāju tiesību uz īpašumu ierobežojumu.

Trešām kārtām, attiecībā uz tiesībām piekļūt lietas materiāliem Vispārējā tiesa uzsver – tas, ka administratīvajā procesā, kura rezultātā tika pieņemta noregulējuma shēma, pirmkārt, VNV nav paziņojusi 2. vērtējumu un, otrkārt, VNV un Komisija nav paziņojušas dokumentus, uz kuriem tās pamatojas, nav minēto tiesību pārkāpums. Proti, uz noteiktu VNV rīcībā esošu informāciju, kas ietverta noregulējuma shēmā, 2. vērtējumā, kā arī dokumentos, kas ir to pamatā, attiecas dienesta noslēpums un tā ir konfidenciāla. Līdz ar to Vispārējā tiesa uzskata, ka pēc noregulējuma shēmas pieņemšanas prasītājiem nav tiesību saņemt visus lietas materiālus, uz kuriem ir pamatojusies VNV.

Ceturtkārt, Vispārējā tiesa noraida pamatu saistībā ar iebildi par prettiesiskumu, ciktāl ar atbilstošajām VNM regulas normām⁵⁴⁴ ir pārkāpti pilnvaru deleģēšanas principi, uzsverot, ka ir nepieciešams, lai Savienības iestāde, proti, Komisija vai Padome, apstiprinātu noregulējuma shēmu

⁵⁴⁴ VNM regulas 18., 21., 22. un 24. pants.

attiecībā uz tās diskrecionārajiem aspektiem, lai tā radītu tiesiskas sekas. Tādējādi Savienības likumdevējs ir uzticējies iestādei juridisko un politisko atbildību noteikt Savienības politiku noregulējuma jomā, šādi izvairoties no “patiesas atbildības nodošanas”⁵⁴⁵, nedelegējot VNV autonomas pilnvaras.

Piektkārt, attiecībā uz 1. un 2. vērtējumu Vispārējā tiesa norāda, ka, ņemot vērā situācijas steidzamību, VNV varēja balstīties uz 2. vērtējumu noregulējuma shēmas pieņemšanai. Ņemot vērā laika ierobežojumus un pieejamo informāciju, nelielas neskaidrības un tuvinātās vērtības ir raksturīgas jebkuram provizoriskam vērtējumam, un eksperta, kurš veicis šo vērtējumu, izteiktās atrunas nevar nozīmēt, ka tas nebija “objektīvs, piesardzīgs un reālistisks”⁵⁴⁶. Turklāt tā norāda, ka 1. vērtējums, kas tika pieņemts, lai noteiktu, vai *Banco Popular* bija maksātnespējas vai iespējamās maksātnespējas situācijā, ar nolūku konstatēt, vai bija izpildīti noregulējuma procedūras sākšanas nosacījumi vai pašu kapitāla instrumentu norakstīšanas un konvertācijas nosacījumi, kļuva nevajadzīgs pēc tam, kad ECB 2017. gada 6. jūnijā veica vērtējumu par *Banco Popular* maksātnespējas vai iespējamās maksātnespējas situāciju.

Sestkārt, Vispārējā tiesa uzskata, ka VNV un Komisija nav pieļāvušas acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka ir izpildīti Regulas Nr. 806/2014 18. panta 1. punktā paredzētie nosacījumi noregulējuma darbības veikšanai.

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa konstatē, ka vienības maksātnespēja nav nosacījums, lai konstatētu maksātnespēju vai maksātnespējas iespējamību, un līdz ar to tas nav noregulējuma shēmas pieņemšanas nosacījums. Tas, ka vienība ir maksātspējīga tās bilances izteiksmē, nenozīmē, ka tai ir pietiekami naudas līdzekļi, t.i., līdzekļi, kas ir pieejami, lai samaksātu parādus vai citas saistības noteiktajā termiņā. Līdz ar to Vispārējā tiesa uzskata, ka VNV un Komisija nav pieļāvušas acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka *Banco Popular* bija maksātnespējas vai iespējamās maksātnespējas situācijā. Turklāt tā norāda, ka noregulējuma shēma tika likumīgi pieņemta neatkarīgi no iemesliem, kas izraisīja *Banco Popular* maksātnespējas vai iespējamās maksātnespējas situāciju.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa uzskata, ka prasītāji nav pierādījuši noregulējumam alternatīvu darbību esamību un ka VNV un Komisija nav pieļāvušas acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka nepastāv pamatotas izredzes, ka citi privāta rakstura vai prudenciāli pasākumi novērsīs *Banco Popular* maksātnespēju saprātīgā termiņā.

Trešām kārtām, Vispārējā tiesa norāda, ka VNV un Komisija nav pieļāvušas acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka noregulējuma darbība ir nepieciešama un samērīga, ņemot vērā izvirzītos sabiedrības interešu mērķus.

Septītkārt, Vispārējā tiesa noraida pamatu par to, ka Komisija nav izskatījusi noregulējuma shēmu pirms tās apstiprināšanas, uzsverot, ka Komisija izraugās pārstāvi, kurš ir pilnvarots piedalīties VNV sanāksmēs izpildsesijās un plenārsēdēs, kā pastāvīgu novērotāju un ka tās pārstāvim ir tiesības piedalīties debatēs un piekļūt visiem dokumentiem. Tādējādi Komisija, piedaloties vairākās sanāksmēs ar VNV, bija iesaistīta dažādos posmos pirms noregulējuma shēmas pieņemšanas, tā bija iepazinusies ar šīs shēmas priekšprojektiem un piedalījās to sagatavošanā.

Astotkārt, Vispārējā tiesa noraida pamatu par Komisijai noteiktā pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu. Tā uzsver, ka, Komisijai apstiprinot noregulējuma shēmu Lēmumā 2017/1246, tā, lai pamatotu shēmas pieņemšanu, var norādīt vienīgi pamatojumu, kas iezīmē tās piekrišanu šīs noregulējuma shēmas saturam un VNV izvirzītajiem iemesliem.

⁵⁴⁵ Tiesas 1958. gada 13. jūnija sprieduma *Meroni/Augstā iestāde* (C-9/56, [EU:C:1958:7](#)) izpratnē.

⁵⁴⁶ Atbilstoši VNM regulas 20. panta 1. punktam.

Devītkārt, Vispārējā tiesa noraida argumentus par pārdošanas procedūras prettiesiskumu. Tā tostarp apstiprina VNV lēmuma lūgt valsts noregulējuma iestādei sazināties vienīgi ar iestādēm, kas piedalījās *Banco Popular* privātās pārdošanas procedūrā, tiesiskumu. Šai iestādei ir tiesības īpaši uzrunāt atsevišķus potenciālos pircējus⁵⁴⁷.

Visbeidzot, desmitkārt, šajā lietā Vispārējā tiesa izslēdz VNV un Komisijas ārpuslīgumisko atbildību. Šajā ziņā tā norāda, ka prasītāji nav pierādījuši VNV vai Komisijas prettiesiskas rīcības esamību. Proti, nav pierādīts, ka VNV vai Komisija būtu izpaudusi konfidenciālu informāciju par *Banco Popular* noregulējuma procedūras īstenošanu, un līdz ar to nevarēja tikt konstatēts nekāds to konfidencialitātes principa vai pienākuma glabāt dienesta noslēpumu pārkāpums.

Turklāt prasītāji nav pierādījuši cēloņsakarību starp VNV un Komisijas nelikumīgajām darbībām, pieņemot, ka tās ir pierādītas, un *Banco Popular* likviditātes krīzi un tādējādi starp tām un norādītajiem zaudējumiem.

2. Kredītiestāžu prudenciālā uzraudzība

2022. gada 22. jūnija spriedums Anglo Austrian AAB un Belegging-Maatschappij "Far-East"/ECB (T-797/19, [EU:T:2022:389](#))

Ekonomikas un monetārā politika – Kredītiestāžu prudenciālā uzraudzība – Īpaši uzraudzības uzdevumi, kas uzticēti ECB – Lēmums anulēt kredītiestādes licenci – Dalībvalsts tiesību normu, ar kurām transponēta Direktīva 2005/60/EK, smags pārkāpums – Samērīgums – Tiesību aktu par kredītiestāžu pārvaldību pārkāpums – Tiesības uz aizstāvību – Acīmredzama kļūda vērtējumā – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā

Kopš 2010. gada *Österreichische Finanzmarktbehörde* (Austrijas Finanšu tirgus uzraudzības iestāde, turpmāk tekstā – "FMA") attiecībā uz Austrijā reģistrēto kredītiestādi *AAB Bank* ir pieņēmusi daudzus rīkojumus par piespiedu izpildi un vairākkārt ir uzlikusi tai sodus. Balstoties uz to, FMA 2019. gadā iesniedza Eiropas Centrālajai bankai (ECB) lēmuma projektu par bankai *AAB Bank* piešķirtās atļaujas veikt kredītiestādes darbību (licences) anulēšanu. Ar ECB lēmumu⁵⁴⁸ minētā licence tika anulēta. ECB būtībā pauda nostāju, ka, balstoties uz FMA konstatējumiem, kas izdarīti, īstenojot tās funkcijas prudenciālās uzraudzības jomā, proti, ka turpināti un atkārtoti nav ievērotas prasības attiecībā uz cīņu pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu, kā arī attiecībā uz *AAB Bank* iekšējo pārvaldību, šī kredītiestāde nav spējīga pienācīgi nodrošināt savu risku pārvaldību.

Vispārējā tiesa – devītā palāta paplašinātā sastāvā – šo prasību, ar ko tiek lūgts atcelt ECB lēmumu, noraida. Vispārējā tiesa savā spriedumā pirmoreiz spriež par kredītiestādes licences anulēšanu sakarā ar smagiem tiesību aktu pārkāpumiem cīņas pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu jomā un sakarā ar kredītiestāžu pārvaldības noteikumu pārkāpumiem.

Vispārējās tiesas vērtējums

⁵⁴⁷ Saskaņā ar 39. panta 2. punkta otro daļu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2014/59/ES (2014. gada 15. maijs), ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību atvēršanas un noregulējuma režīmu un groza Padomes Direktīvu 82/891/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/ES, 2012/30/ES un 2013/36/ES, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1093/2010 un (ES) Nr. 648/2012 (OV 2014, L 173, 190. lpp.).

⁵⁴⁸ 2019. gada 14. novembra Lēmums ECB-SSM-2019-AT 8 WHD-2019 0009.

Vispirms Vispārējā tiesa konstatē, ka šajā lietā Direktīvā 2013/36⁵⁴⁹ paredzētie un dalībvalsts tiesībās transponētie kritēriji, ar kuriem var pamatot licences anulēšanu, ir izpildīti.

Pirmkārt, runājot par ECB konstatējumu, ka *AAB Bank* ir atzīstama par atbildīgu⁵⁵⁰ par smagiem to dalībvalsts tiesību normu pārkāpumiem, kuras attiecas uz cīņu pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu un kuras pieņemtas, pamatojoties uz Direktīvu 2005/60⁵⁵¹, Vispārējā tiesa nospriež, ka ECB nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā.

Vispirms Vispārējā tiesa norāda, ka ECB, kad tā īsteno savas funkcijas saistībā ar kredītiestādes licences anulēšanu, ir pienākums piemērot arī dalībvalsts tiesību normas, ar kurām transponēta Direktīva 2013/36.

Šajā lietā tā norāda, ka, ņemot vērā it īpaši *FMA* lēmumus un Austrijas tiesu spriedumus, ECB ir uzskatījusi, ka *AAB Bank* vairākus gadus ir pārkāpusi dalībvalsts tiesību normas, ar kurām transponēta Direktīva 2013/36. Proti, šī banka nebija ieviesusi atbilstīgu procedūru par risku pārvaldību, kas būtu paredzēta tam, lai novērstu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, un bija atzīta par atbildīgu par to, ka smagi, atkārtoti vai sistemātiski ir pārkāptas dalībvalsts tiesību normas attiecībā uz cīņu pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu.

Vispārējā tiesa uzskata, ka, ņemot vērā to, cik svarīga ir cīņa pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu, kredītiestāde var tikt atzīta par atbildīgu par smagiem pārkāpumiem, balstoties uz dalībvalsts kompetentās iestādes pieņemtiem administratīviem lēmumiem, kas paši par sevi ir pietiekami, lai attaisnotu tai piešķirtās licences anulēšanu. Apstākļi, ka šie pārkāpumi ir seni vai ir tikuši novērsti, neietekmē šādas atbildības iestāšanos. Proti, nozīmīgajās dalībvalsts tiesību normās nav noteikts nekāds termiņš, kurā būtu jāņem vērā iepriekšēji lēmumi par šīs atbildības atzīšanu. Tajās nav arī paredzēts, ka smagi pārkāpumi būtu notikuši nepārtraukti vai joprojām turpinājušies laikā, kad pieņemts lēmums par licences anulēšanu, it īpaši tāpēc, ka šajā lietā pārkāpumi tika konstatēti tikai dažus gadus pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas. Attiecībā uz *AAB Bank* nostāju, ka pārkāpumi esot novērsti un ka tādēļ ar tiem vairs nevarot attaisnot licences anulēšanu, Vispārējā tiesa precizē, ka šāda pieeja liktu apšaubīt mērķi – Eiropas banku sistēmas aizsardzību, jo tā dotu iespēju kredītiestādei, kas izdarījusi smagus pārkāpumus, turpināt savu darbību, kamēr vien kompetentās iestādes no jauna nepierāda, ka šī kredītiestāde ir izdarījusi jaunus pārkāpumus. Turklāt kredītiestāde, kas par atbildīgu par smagiem pārkāpumiem atzīta ar lēmumu, kurš kļuvis galīgs, nevar norādīt uz šādu pārkāpumu eventuālu noilgumu.

Vispārējā tiesa noraida arī *AAB Bank* argumentus, ar kuriem tiek iebilsts pret konstatēto pārkāpumu smagumu.

Konkrētāk, šajā ziņā tā uzsver, ka pret pārkāpumu smagumu nevar iebilst administratīvajā procesā ECB, jo lēmumos, kuri pieņemti pirms *FMA* priekšlikuma par licences anulēšanu un kuri apstrīdētā lēmuma pieņemšanas dienā kļuvuši galīgi, kompetentā iestāde ir atzinusi *AAB Bank* par atbildīgu par minētajiem pārkāpumiem. Turklāt, ņemot vērā mērķi nodrošināt Eiropas banku tirgus aizsardzību, nevar pārmest ECB, ka tā uzskata, ka sistemātiski, smagi un turpināti dalībvalstu tiesību aktu par cīņu pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu pārkāpumi ir kvalificējami kā smagi pārkāpumi, kas attaisno licences anulēšanu.

⁵⁴⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/36/ES (2013. gada 26. jūnijs) par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldītāju brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK (OV 2013, L 176, 338. lpp.).

⁵⁵⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/60/EK (2005. gada 26. oktobris) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai (OV 2005, L 309, 15. lpp.).

⁵⁵¹ Direktīvas 2013/36 67. panta 1. punkta o) apakšpunktā minētais licences anulēšanas kritērijs.

Otrkārt, Vispārējā tiesa apstiprina ECB nostāju, ka *AAB Bank* nav ieviesusi pārvaldības instrumentus, kurus kompetentās iestādes paredzējušas atbilstoši dalībvalsts tiesību normām, ar ko transponēta Direktīva 2013/36⁵⁵². Šajā kontekstā tā noraida *AAB Bank* argumentus, ka apstrīdētā lēmuma pieņemšanas dienā tā nebija pārkāpusi tiesību aktus attiecībā uz pārvaldības instrumentiem. Vispārējā tiesa norāda, ka tāda interpretācija, ka izbeigti vai mazināti pārkāpumi nevarētu attaisnot licences anulēšanu, neizriet ne no Direktīvas 2013/36, ne no šeit nozīmīgajiem dalībvalsts tiesību aktiem.

Turpinājumā Vispārējā tiesa secina, ka ECB, atteikdama apstrīdētā lēmuma izpildes apturēšanu, nav pieļāvusi kļūdu. Citastarp tā norāda, ka ECB atteikums apturēt šā lēmuma tūlītēju izpildi nav liedzis *AAB Bank* celt atcelšanas prasību un pieteikumu par pagaidu pasākumu noteikšanu. Turklāt Vispārējās tiesas priekšsēdētājs uzdeva apturēt apstrīdētā lēmuma izpildi sešas dienas pēc tā pieņemšanas – pieteikuma par pagaidu pasākumu noteikšanu izskatīšanas laikā. Tātad nebija konstatējams, ka nebūtu ievērotas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

Turpinājumā Vispārējā tiesa nospriež, ka, pieņemot apstrīdēto lēmumu, tika nodrošināta *AAB Bank* tiesību uz aizstāvību ievērošana. Šajā kontekstā tā precizē, ka apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā *AAB Bank* tika uzklautā un tas notika pareizā veidā. Proti, tai bija iespējams iesniegt savus apsvērumus par šā lēmuma projektu. Savukārt ECB nebija pienākuma informēt *AAB Bank* par *FMA* lēmuma projektu un tādējādi dot tai iespēju uz to reaģēt.

Turklāt Vispārējā tiesa konstatē, ka šajā lietā nav tā, ka ECB nebūtu rūpīgi un objektīvi konstatējusi, pārbaudījusi un novērtējusi visus licences anulēšanai nozīmīgos faktiskos apstākļus. Konkrētāk, ECB pēc sava novērtējuma ir pareizi atzinusi, ka tā piekrīt *FMA* konstatējumiem par to, ka *AAB Bank* ir izdarījusi pārkāpumus – tas ir apliecināts gan ar *FMA* administratīvajiem lēmumiem, gan ar dalībvalsts tiesu nolēmumiem. Pašas veiktā novērtējuma noslēgumā ECB aplūkojamus faktus ir kvalificējusi kā tādus, kas pierāda, ka *AAB Bank* ir atbildīga par dalībvalsts tiesību aktu par cīņu pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu smagu pārkāpumu. Nav arī tā, ka ECB būtu tikai pārņēmusi *FMA* izdarītos konstatējumus attiecībā uz to, ka *AAB Bank* nav ieviesusi nepieciešamos pārvaldības instrumentus. Gluži pretēji – ECB ir balstījies uz pašas veikto novērtējumu par to, vai tiek ievērotas šajā ziņā nozīmīgās dalībvalsts tiesību normas.

Visbeidzot Vispārējā tiesa noraida *AAB Bank* izvirzīto pamatu par to, ka ar apstrīdēto lēmumu būtu iznīcināta šīs bankas akcionāra turēto tās akciju saimnieciskā vērtība un būtu skarta šā akcionāra tiesību uz īpašumu būtība. Proti, tā kā *AAB Bank* nav šādu tiesību uz īpašumu subjekts, savas atcelšanas prasības pamatojumā tā nevar uz tām atsaukties.

2022. gada 7. decembra spriedums PNB Banka/ECB (T-275/19, [EU:T:2022:781](#))

Ekonomikas un monetārā politika – Kredītiestāžu prudenciālā uzraudzība – ECB pilnvaras – Izmeklēšanas pilnvaras – Pārbaudes uz vietas – Regulas (ES) Nr. 1024/2013 12. pants – ECB lēmums veikt pārbaudi mazāk nozīmīgas kredītiestādes telpās – Atcelšanas prasība – Pārsūdzams tiesību akts – Pieņemamība – ECB kompetence – Pienākums norādīt pamatojumu – Apstākļi, ar kuriem var pamatot pārbaudi – Reglamenta 106. pants – Nepamatots pieteikums par tiesas sēdes noturēšanu

Prasītāja PNB Banka AS ir saskaņā ar Latvijas tiesībām dibināta kredītiestāde, kas pirms 2019. gada 1. marta tika uzskatīta par “mazāk nozīmīgu” kredītiestādi⁵⁵³, tādēļ uz to attiecās Finanšu un kapitāla

⁵⁵² Direktīvas 2013/36 67. panta 1. punkta d) apakšpunktā minētais licences anulēšanas kritērijs.

⁵⁵³ Saskaņā ar Padomes Regulas (ES) Nr. 1024/2013 (2013. gada 15. oktobris), ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādņēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV 2013, L 287, 63. lpp.; turpmāk tekstā – “VUM regula”), 6. panta 4. punktu.

tirgus komisijas (Latvija) (turpmāk tekstā – “FKTK”) tieša prudenciālā uzraudzība. 2017. gadā tā tika klasificēta kā “mazāk nozīmīga kredītiestāde krīzes situācijā”, tāpēc tai tika piemērota specifiska uzraudzība, ko īstenoja krīzes pārvaldības grupa, kurā ietilpa FKTK un Eiropas Centrālā banka (ECB). 2018. gada 21. decembrī FKTK lūdza ECB pārņemt prasītājas tiešo prudenciālo uzraudzību. Pamatojoties uz lēmuma projektu, ko apstiprināja ECB Uzraudzības valde, jo ECB Padome par to iebildumus neizteica, lēmumu veikt pārbaudi uz vietas prasītājas telpās ECB Padome atzina par pieņemtu 2019. gada 21. janvārī (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

Vispārējā tiesa, kurā ir celta prasība atcelt šo lēmumu, lemj par vairākiem iepriekš neaplūkotiem jautājumiem. Vispirms tā apstiprina savas tiesības lemt par prasību bez tiesvedības mutvārdu daļas, ja pieteikumā par tiesas sēdes mutvārdu paskaidrojumu uzklaušīšanai noturēšanu nav norādīts pamatojums. Turpinājumā tā izvērtē ECB lēmuma par pārbaudi uz vietas apstrīdamību. Turklāt tā izvērtē pamatus par apstrīdētā lēmuma formālo tiesiskumu (ECB kompetence un prasītājas tiesības tikt uzklaušītai). Visbeidzot tā pievēršas jautājumiem pēc būtības, kas attiecas, pirmkārt, uz dokumentu pārbaudes un pārbaudes uz vietas saistību un, otrkārt, uz ECB kompetenci pašai īstenot izmeklēšanu par korupcijas faktiem. Vispārējā tiesa nospriež noraidīt prasību kopumā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmkārt, Vispārējā tiesa nospriež, ka no piemērojamajiem procesuālajiem noteikumiem izriet, ka tad, ja nav iesniegts pieteikums par tiesas sēdes mutvārdu paskaidrojumu uzklaušīšanai noturēšanu vai ja ir iesniegts pieteikums par tiesas sēdes mutvārdu paskaidrojumu uzklaušīšanai noturēšanu, taču tajā nav norādīts pamatojums, Vispārējā tiesa var nolemt, ka prasība izlemjama bez tiesvedības mutvārdu daļas, ja tā uzskata, ka ir guvusi pietiekamu informāciju no lietas materiāliem. Tādējādi šajā lietā tā konstatē, ka prasītājas formulētajā pieteikumā par tiesas sēdes noturēšanu nav norādīts neviens iemesls, kura dēļ tā vēlas tikt uzklaušīta, un, uzskatot, ka ir guvusi pietiekamu informāciju, Vispārējā tiesa nolemj izlemt prasību bez tiesvedības mutvārdu daļas.

Otrkārt, Vispārējā tiesa nospriež, ka lēmums par pārbaudi uz vietas, ko pieņēmusi ECB Padome, kāds ir apstrīdētais lēmums, ir tiesību akts, ko var apstrīdēt Savienības tiesā. Tā uzskata, ka šāds lēmums var ietekmēt tās juridiskās personas intereses, kurai tas ir paziņots, būtiski grozot tās tiesisko stāvokli. Vispārējā tiesa it īpaši norāda – paredzot, ka juridisko personu un it īpaši kredītiestāžu pārbaudes ir jāveic ECB, pamatojoties uz lēmumu, kurā ir noteikts pārbaudes priekšmets un mērķis un kurš ir jāpaziņo attiecīgajai personai, ar leģislatīvajiem un regulatīvajiem tiesību aktiem tam aktam, ar kuru ir nolemta šī pārbaude, tiek piešķirtas saistošas tiesiskās sekas attiecībā uz pēdējo minēto personu.

Treškārt, attiecībā uz pamatiem, kas saistīti ar apstrīdētā lēmuma formālo tiesiskumu, pirmām kārtām, Vispārējā tiesa nospriež, ka ECB ir kompetence īstenot attiecībā uz “mazāk nozīmīgu” kredītiestādi tās rīcībā esošās izmeklēšanas pilnvaras⁵⁵⁴, it īpaši – pilnvaras veikt pārbaudi uz vietas. Proti, tā atgādina, ka ECB ir ekskluzīva kompetence pildīt tai uzticētos prudenciālās uzraudzības uzdevumus⁵⁵⁵ attiecībā uz visām kredītiestādēm, nenošķirot “nozīmīgas” iestādes no “mazāk nozīmīgām” iestādēm, un uzskata, ka, lai arī valstu iestādes palīdz ECB pildīt minētos uzdevumus decentralizēti un ECB kontrolē, šī palīdzība neietekmē ECB kompetenci jebkurā brīdī īstenot tās izmeklēšanas pilnvaras.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa uzskata, ka no atbilstošā tiesiskā regulējuma⁵⁵⁶ – saskaņā ar izmeklēšanas pasākuma, kura vienīgais mērķis ir ievākt informāciju, raksturu – izriet, ka uz ECB

⁵⁵⁴ Saskaņā ar VUM regulas 10.–13. pantu.

⁵⁵⁵ Saskaņā ar VUM regulas 4. panta 1. punktu.

⁵⁵⁶ It īpaši Eiropas Centrālās bankas Regulas (ES) Nr. 468/2014 (2014. gada 16. aprīlis), ar ko izveido Vienotā uzraudzības mehānisma pamatstruktūru Eiropas Centrālās bankas sadarbībai ar nacionālajām kompetentajām un norīkotajām iestādēm (VUM pamatregula) (OV 2014, L 141, 1. lpp.), 31. pants.

lēmumu veikt pārbaudi uz vietas kredītiestādē tās izmeklēšanas pilnvaru īstenošanas ietvaros neattiecas attiecīgās iestādes tiesības tikt uzklautai pirms šī lēmuma pieņemšanas. Tikai pēc šāda lēmuma pieņemšanas un pirms, iespējams, tiek pieņemts lēmums atbilstoši tās īpašajām uzraudzības pilnvarām⁵⁵⁷, ECB ir pienākums dot attiecīgajām personām iespēju tikt uzklautām.

Ceturtkārt, attiecībā uz pamatiem, kas saistīti ar apstrīdētā lēmuma pamatotību, Vispārējā tiesa secina, ka kredītiestādēm piemēro "nepārtrauktu" prudenciālo uzraudzību, kas balstās uz dokumentu pārbaudēm, kuras veiktas, pamatojoties uz kompetentajām iestādēm regulāri sniegtu informāciju, apvienojumā ar pārbaudēm uz vietas, kas ļauj pārbaudīt šo sniegto informāciju. Principā ar dokumentu kontroli nevar aizstāt pārbaudes uz vietas, jo tās it īpaši palīdz kompetentajai iestādei neatkarīgi pārbaudīt informāciju, ko šīs iestādes ir sniegušas. Tā precizē, ka atšķirībā no atsevišķām pārbaudēm, ko veic Eiropas Komisija atbilstoši konkurences noteikumu īstenošanai, kuru mērķis ir atklāt pārkāpumus, ECB veikto pārbaudzi uz vietas mērķis ir pārbaudīt nepārtrauktas uzraudzības ietvaros, kurā apvienotas dokumentu pārbaudes un pārbaudes uz vietas, ka kredītiestādes nodrošina pareizu risku pārvaldību un segumu un ka sniegtā informācija ir uzticama, tāpēc šo pārbaudzi īstenošana nav pakārtota aizdomām par pārkāpumu.

Turklāt Vispārējā tiesa nospriež, ka ECB nav kompetences pašai veikt izmeklēšanu par korupcijas faktiem, par kuriem ir iesniegta sūdzība, un ka tā šajā ziņā sadarbojas ar kompetentajām valsts iestādēm.

2022. gada 7. decembra spriedums PNB Banka/ECB (T-301/19, [EU:T:2022:774](#))

Ekonomikas un monetārā politika – Kredītiestāžu prudenciālā uzraudzība – Regulas (ES) Nr. 1024/2013 6. panta 5. punkta b) apakšpunkts – ECB tiešas uzraudzības attiecībā uz mazāk nozīmīgu kredītiestādi nepieciešamība – Valsts kompetentās iestādes lūgums – Regulas (ES) Nr. 468/2014 68. panta 5. punkts – ECB lēmums, ar kuru PNB banka tika klasificēta kā nozīmīga iestāde, kas ir pakļauta tās tiešai prudenciālajai uzraudzībai – Pienākums norādīt pamatojumu – Samērīgums – Tiesības uz aizstāvību – Piekļuve administratīvās lietas materiāliem – Regulas Nr. 468/2014 68. panta 3. punktā paredzētais ziņojums – Reglamenta 106. pants – Nepamatots pieteikums par tiesas sēdes noturēšanu

Saistībā ar kredītiestādei PNB Banka piešķirto licenci, kā aprakstīts iepriekš šajā dokumentā⁵⁵⁸, 2019. gada 1. martā ECB Padomes ģenerālsekretārs paziņoja prasītājam ECB lēmumu, ar kuru to klasificē kā "nozīmīgu" kredītiestādi, kam piemēro tās tiešu prudenciālo uzraudzību⁵⁵⁹ (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums").

Vispārējā tiesa, kurā ir celta prasība atcelt šo lēmumu, arī šeit lemj par vairākiem iepriekš neaplūkotiem jautājumiem. Vispirms tā nosaka ECB lēmuma, ar kuru paredzēts, ka pati ECB tieši īsteno mazāk nozīmīgas kredītiestādes prudenciālo uzraudzību, lai nodrošinātu augstu uzraudzības standartu saskaņotu piemērošanu, pieņemšanas mērķi un nosacījumus. Turpinājumā tā izskata jautājumu par tiesībām piekļūt lietas materiāliem prudenciālās uzraudzības procedūrā. Visbeidzot tā precizē valsts kompetentās iestādes lūgumam, kas adresēts ECB, lai pēdējā minētā nolemj īstenot tiešu prudenciālo uzraudzību, pievienotā ziņojuma priekšmetu. Vispārējā tiesa nospriež noraidīt prasību kopumā.

⁵⁵⁷ Atbilstoši VUM regulas III nodaļas 2. iedaļai.

⁵⁵⁸ Attiecībā uz strīda faktisko un tiesisko ietvaru skat. 2022. gada 7. decembra spriedumu **PNB Banka/ECB** (T-275/19, [EU:T:2022:781](#)), kas izklāstīts šajā pašā sadaļā 238. lpp.

⁵⁵⁹ Atbilstoši VUM regulas 6. panta 5. punkta b) apakšpunktam un Eiropas Centrālās bankas Regulas (ES) Nr. 468/2014 (2014. gada 16. aprīlis), ar ko izveido vienotā uzraudzības mehānisma pamatstruktūru Eiropas Centrālās bankas sadarbībai ar nacionālajām kompetentajām un norīkotajām iestādēm (VUM pamatregula) (OV 2014, L 141, 1. lpp.), IV daļai.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmkārt, Vispārējā tiesa nospriež, ka tad, ja ECB nolemj pati īstenot mazāk nozīmīgas kredītiestādes tiešu prudenciālo uzraudzību saskaņā ar piemērojamiem tiesību aktiem⁵⁶⁰, lai nodrošinātu augstu uzraudzības standartu saskaņotu piemērošanu, tai ir jāpieņem lēmums, ar kuru šī iestāde tiek klasificēta kā nozīmīga.

Tā precizē, ka lēmums, ar kuru iestāde tiek klasificēta kā nozīmīga, ja ECB nolemj īstenot tās tiešu prudenciālo uzraudzību, attiecas tikai uz kompetentās iestādes noteikšanu un negroza nedz minētajai iestādei piemērojamos prudenciālos noteikumus, nedz uzraudzības pilnvaras, kas attiecībā uz to ir kompetentajai iestādei, lai īstenotu uzraudzības uzdevumus, kuri uzticēti ECB vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) ietvaros.

Tā piebilst, ka to normatīvo noteikumu⁵⁶¹ īstenošana, uz kuriem pamatojoties šis lēmums tiek pieņemts, nav atkarīga no izņēmuma apstākļu pastāvēšanas.

Otrkārt, attiecībā uz ieinteresētās puses tiesībām piekļūt lietas materiāliem prudenciālās uzraudzības procedūrā Vispārējā tiesa nospriež, ka šī piekļuve nozīmē, ka minētajai pusei ir jāiesniedz pieprasījums. Proti, ja ir paziņota pietiekami precīza informācija, kas ļauj attiecīgajai iestādei efektīvi darīt zināmu savu viedokli par plānoto pasākumu, tiesību uz aizstāvību ievērošanas princips neparedz ECB pienākumu pašai pēc savas iniciatīvas dot pieeju tās lietas materiālos iekļautajiem dokumentiem.

Treškārt, attiecībā uz tā ziņojuma⁵⁶² priekšmetu, kas pievienots valsts kompetentās iestādes lūgumam, kurš adresēts ECB, lai pēdējā minētā nolemj īstenot tiešu prudenciālo uzraudzību ar mērķi nodrošināt augstu uzraudzības standartu saskaņotu piemērošanu, Vispārējā tiesa uzsver, ka, neraugoties uz šī ziņojuma obligāto raksturu, tā mērķis ir nodrošināt pareizu informācijas nodošanu starp valsts kompetento iestādi un ECB. Precīzāk, tas ļauj ECB novērtēt valsts kompetentās iestādes iesniegto lūgumu par prudenciālās uzraudzības uzņemšanos un gadījumā, ja ECB apmierina šo lūgumu, tas palīdz nodrošināt ar šo uzraudzību saistītās kompetences saskaņotu nodošanu. Tādējādi šis ziņojums nav procedūras garantija, kas paredzēta, lai aizsargātu attiecīgās kredītiestādes intereses, nedz *a fortiori* būtisks procedūras noteikums LESD 263. panta izpratnē.

2022. gada 7. decembra spriedums PNB Banka u.c./ECB (T-330/19, [EU:T:2022:775](#))

Ekonomikas un monetārā politika – Kredītiestāžu prudenciālā uzraudzība – Direktīvas 2013/36/ES 22. pants – ECB iebildumi par būtiskas līdzdalības kredītiestādē iegūšanu – Vērtēšanas perioda sākumpunkts – ECB iesaistīšanās procesa sākumposmā – Potenciālā ieguvēja finanšu stabilitātes un prudenciālo prasību ievērošanas kritēriji – Pamatota iemesla iebilst pret iegūšanu, balstoties uz vienu vai vairākiem vērtējuma kritērijiem, esamība – Reglamenta 106. pants – Nepamatots pieteikums par tiesas sēdes noturēšanu

Tāpat, runājot par kredītiestādi PNB Banka, kas aprakstīta iepriekš šajā dokumentā⁵⁶³, 2018. gada 1. oktobrī prasītāja paziņoja FKTK savu nodomu tieši iegādāties būtisku līdzdalību citā Latvijas

⁵⁶⁰ Atbilstoši VUM regulas 6. panta 5. punkta b) apakšpunktam un VUM pamatregulas 68. panta 5. punktam.

⁵⁶¹ Proti, VUM regulas 6. panta 5. punkta b) apakšpunkts.

⁵⁶² VUM pamatregulas 68. panta 3. punkta izpratnē.

⁵⁶³ Attiecībā uz strīda faktisko un tiesisko ietvaru skat. 2022. gada 7. decembra spriedumus **PNB Banka/ECB** (T-275/19, [EU:T:2022:781](#)) un **PNB Banka/ECB** (T-301/19, [EU:T:2022:774](#)), kas izklāstīti šajā pašā sadaļā 238. un 240. lpp.

kredītiestādē (turpmāk tekstā – “iegādes darījums”). 2019. gada 1. martā FKTK iesniedza Eiropas Centrālajai bankai (ECB) priekšlikumu lēmumam ⁵⁶⁴, ierosinot iebilst pret plānoto iegādi. Ar 2019. gada 21. martā paziņotu lēmumu ECB iebilda pret iegādes darījumu, jo nebija ievērots ne potenciālā ieguvēja finanšu stabilitātes kritērijs, ne prudenciālo prasību izpildes kritērijs (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

Vispārējā tiesa, kurā ir celta prasība atcelt šo lēmumu, arī šajā gadījumā lemj par vairākiem iepriekš neaplūkotiem jautājumiem. Vispirms tā pārbauda ECB tiesības iesaistīties būtiskas līdzdalības iegūšanas kredītiestādē atļaujas procedūrā jau no šīs procedūras sākuma. Turpinājumā tā precīzē nosacījumus, ar kādiem ECB var iebilst pret iegādes darījumu, pamatojoties uz potenciālā ieguvēja finanšu stabilitātes kritēriju. Visbeidzot tā nosaka nosacījumus, ar kādiem kompetentā iestāde var iebilst pret kredītiestādes iegādi. Vispārējā tiesa nospriež noraidīt prasību kopumā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmkārt, Vispārējā tiesa nospriež, ka, ņemot vērā īpašo sadarbības mehānismu, ko Savienības likumdevējs ir vēlējis izveidot starp ECB un valsts kompetento iestādi, lai izskatītu pieteikumus par iepriekšēju atļauju ikvienai būtiskas līdzdalības iegādei vai palielināšanai kredītiestādēs, ECB var iesaistīties procedūrā, pirms valsts kompetentā iestāde iesniedz priekšlikumu lēmumam ⁵⁶⁵, un pat jau no paša procedūras sākuma.

Tā atgādina, ka tad, kad likumdevējs izvēlas izmantot administratīvo procesu, kurā ir paredzēts, ka valsts iestādes izdod tāda Savienības iestādes galīgā lēmuma sagatavojošos aktus, kas rada tiesiskās sekas un var būt nelabvēlīgs, likumdevējs starp šo iestādi un valsts iestādēm vēlas izveidot īpašu mehānismu, kurš balstīts uz ekskluzīvu Savienības iestādes lēmumpieņemšanas kompetenci. Atbilstoši piemērojamajiem tiesību aktiem ⁵⁶⁶ vienīgi ECB kompetencē ir nolemt atļaut vai neatļaut iecerēto iegādi atbilstoši attiecīgajam procesam. Vispārējā tiesa piebilst, ka attiecībās, kuras regulē lojālas sadarbības princips ⁵⁶⁷, valsts iestāžu loma ietver atļaujas pieteikumu reģistrāciju, palīdzības sniegšanu ECB, kurai vienīgajai ir lēmumpieņemšanas pilnvaras, tostarp nosūtot visu tās uzdevumu veikšanai nepieciešamo informāciju, izvērtējot minētos pieteikumus un pēc tam nosūtot ECB lēmuma priekšlikumu, kurš šai iepriekš minētajai iestādei nav saistošs un attiecībā uz kuru Savienības tiesībās nav paredzēts, ka tas tiek paziņots pieteikuma iesniedzējam.

Otrkārt, attiecībā uz nosacījumiem, ar kādiem ECB var iebilst pret iegādes darījumu, pamatojoties uz potenciālā ieguvēja finanšu stabilitātes kritēriju, Vispārējā tiesa nospriež, ka šajā nolūkā, ņemot vērā spēkā esošo tiesisko regulējumu ⁵⁶⁸, ECB nav pienākuma, pirmām kārtām, pierādīt plānotās iegādes ievērojamas nelabvēlīgas ietekmes pastāvēšanu salīdzinājumā ar situāciju, kurā šī iegāde netiek veikta, nedz, otrām kārtām, veikt tādas situācijas hipotētisko analīzi, kurā šī iegāde nenotiktu.

⁵⁶⁴ VUM regulas 15. panta 2. punkta izpratnē.

⁵⁶⁵ Paredzēts VUM regulas 15. panta 2. punktā.

⁵⁶⁶ Atbilstoši VUM regulas 4. panta 1. punkta c) apakšpunktam, lasot to kopsakarā ar šīs pašas regulas 15. panta 3. punktu un Eiropas Centrālās bankas Regulas (ES) Nr. 468/2014 (2014. gada 16. aprīlis), ar ko izveido Vienotā uzraudzības mehānisma pamatstruktūru Eiropas Centrālās bankas sadarbībai ar nacionālajām kompetentajām un norīkotajām iestādēm (VUM pamatregula) (OV 2014, L 141, 1. lpp.), 87. pantu.

⁵⁶⁷ Saskaņā ar VUM regulas 6. panta 2. punktu.

⁵⁶⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/36/ES (2013. gada 26. jūnijs) par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK (OV 2013, L 176, 338. lpp.), 23. panta 1. un 2. punkts un Eiropas Banku iestādes (EBI), Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestādes (EAAPI) un Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes (EVTI) Kopīgās pamatnostādnes, veicot piesardzīgu novērtējumu par būtiskas līdzdalības iegūšanu un palielināšanu finanšu nozarē, kas publicētas 2016. gada 20. decembrī (JC/GL/2016/01).

Šajā lietā tā konstatē, ka, gluži pretēji, atbilstošajā tiesiskajā regulējumā potenciālā ieguvēja finanšu stabilitāte ir definēta kā tā spēja finansēt plānoto līdzdalības iegūšanu un pārskatāmā nākotnē uzturēt stabilu gan savu, gan mērķa uzņēmuma finanšu struktūru, neatsaucoties uz iebildumu iemeslu, kas saistīts ar plānotās iegādes ievērojamu nelabvēlīgu ietekmi, nedz arī nosakot, ka ir jāanalizē situācija, kurā šāda iegāde nenotiktu.

Treškārt, Vispārējā tiesa nospriež, ka kompetentā iestāde var iebilst pret līdzdalības iegādi kredītiestādē, nepārbaudot savā lēmumā visus novērtēšanas kritērijus, kas minēti Direktīvā 2013/36⁵⁶⁹. Tā norāda, ka saskaņā ar šajā direktīvā paredzēto mērķi garantēt kredītiestādes, kurā ir plānots iegādāties līdzdalību, pārdomātu un piesardzīgu vadību pietiek ar to, ka pastāv pamatots iemesls tā rīkoties, pamatojoties uz vienu vai vairākiem minētajiem kritērijiem.

⁵⁶⁹ Direktīvas 2013/36 23. pantā minētie kritēriji.

XII. Savienības iestāžu publiskie iepirkumi

2022. gada 26. janvāra spriedums Leonardo/Frontex (T-849/19, [EU:T:2022:28](#))

Publiski pakalpojumu līgumi – Iepirkuma procedūra – Novērošanas no gaisa pakalpojumi – Atcelšanas prasība – Intereses celt prasību neesamība – Nepieņemamība – Ārpuslīgumiskā atbildība

2019. gada 18. oktobrī Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*Frontex*) ar paziņojumu par līgumu ⁵⁷⁰ izsludināja iepirkuma procedūru ⁵⁷¹ (turpmāk tekstā – “apstrīdētais paziņojums par līgumu”), lai saņemtu pakalpojumus jūras novērošanai no gaisa ar Eiropas vidēja augstuma ilglidošanas tālvadības gaisa kuģa sistēmu.

Prasītāja *Leonardo SpA* – sabiedrība, kas darbojas aviācijas nozarē, – nepiedalījās ar apstrīdēto paziņojumu par līgumu izsludinātajā iepirkuma procedūrā.

2020. gada 31. maijā piedāvājumu vērtēšanas komiteja iesniedza vērtējuma ziņojumu atbildīgajam kredītrīkotājam, kurš pēc tam apstiprināja piedāvājumu vērtējuma ziņojumu un parakstīja lēmumu par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu”).

Tādēļ prasītāja vērsās Vispārējā tiesā, pirmkārt, ar prasību atcelt apstrīdēto paziņojumu par līgumu un tā pielikumus ⁵⁷², kā arī apstrīdēto lēmumu par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu un, otrkārt, ar prasību atlīdzināt zaudējumus, kas tai esot nodarīti attiecīgā iepirkuma ⁵⁷³ prettiesiskā rakstura dēļ.

Ar spriedumu, kas pieņemts paplašinātā sastāvā, Vispārējā tiesa noraidīja prasītājas prasību pilnībā. Šīs lietas galvenā īpatnība ir tā, ka atcelšanas prasība ir vērstā pret paziņojumu par līgumu un tā pielikumiem un to ir izteicis uzņēmums, kurš nav piedalījies ar šo paziņojumu izsludinātajā iepirkumā. Jautājumam, vai šāda prasība ir pieņemama, ir bezprecedenta raksturs.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, pārbaudot prasību atcelt apstrīdēto aktu pieņemamību, Vispārējā tiesa norāda, ka, ņemot vērā prasītājas apgalvojumu, ka tā neesot piedalījies attiecīgajā iepirkuma procedūrā, jo specifikācijas noteikumi tai esot lieguši iesniegt piedāvājumu, jautājums ir par to, vai šādos apstākļos tā pamato interesi celt prasību par minēto iepirkumu LESD 263. panta izpratnē. Šajā kontekstā Vispārējā tiesa atgādina Tiesas pausto nostāju prejudiciālajā nolēmumā, saskaņā ar kuru, tā kā tiesības celt prasību uzņēmējam, kas nav iesniedzis piedāvājumu, var tikt atzītas tikai izņēmuma kārtā, nevar tikt uzskatīts par pārmērīgu, ka tam tiek prasīts, lai tas pierāda, ka iepirkuma noteikumi liedz iespēju iesniegt piedāvājumu ⁵⁷⁴. Lai gan šis nolēmums tika izdots, atbildot uz prejudiciālu jautājumu

⁵⁷⁰ *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša* pielikumā publicētais paziņojums par līgumu (OV 2019/S 0202 490010).

⁵⁷¹ Iepirkuma procedūra FRONTEX/OP/888/2019/JL/CG “Tālvadības gaisa kuģa sistēmas (RPAS) pārbaude jūras ilgtermiņa novērošanai no gaisa no vidēja augstuma”.

⁵⁷² LESD 263. pants.

⁵⁷³ LESD 268. pants.

⁵⁷⁴ Spriedums, 2018. gada 28. novembris, *Amt Azienda Trasporti e Mobilità u.c.* (C-328/17, [EU:C:2018:958](#), 53. punkts). Šis spriedums ir taisīts, atbildot uz prejudiciālu jautājumu par to, kā interpretēt 1. panta 3. punktu Padomes Direktīvā 89/665/EEK (1989. gada 21. decembris) par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām (OV 1989, L 395, 33. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. decembra Direktīvu 2007/66/EK (OV 2007, L 335, 31. lpp.).

par Direktīvas 89/665⁵⁷⁵, kas ir saistoša tikai dalībvalstīm, tiesību normu interpretāciju, Vispārējā tiesa uzskata, ka no tā izrietošo risinājumu *mutatis mutandis* var piemērot tādā gadījumā kā šajā lietā, kurā prasītāja apgalvo, ka tai tika liegts iesniegt piedāvājumu kādas Eiropas Savienības aģentūras izsludināta iepirkuma dokumentu tehnisko specifikāciju dēļ, t.i., to tehnisko specifikāciju dēļ, kuras tā apstrīd. Tāpēc Vispārējā tiesa uzskata, ka ir jānosaka, vai prasītāja ir pierādījusi, ka tai ir bijusi liegta iespēja iesniegt piedāvājumu un līdz ar to – vai tā pamato interesi celt prasību.

Šajā ziņā, pirmkārt, saistībā ar attiecīgo iepirkuma procedūru Vispārējā tiesa atgādina, ka šajā lietā pirms šīs procedūras notika 2017. gadā izsludinātā iepirkuma procedūra FRONTEX/OP/800/2017/JL, kuras mērķis bija veikt divu veidu tālvadības gaisa kuģa sistēmu (RPAS) testus. Šis līgums bija sadalīts divās daļās, un prasītāja ieguva līguma slēgšanas tiesības otrajā daļā. Tiklīdz šie līgumi bija izpildīti, Frontex veica detalizētus vērtējumus un, pamatojoties uz šiem vērtējuma ziņojumiem, tā definēja prasības, kuras ietvertas prasības pieteikumā minētajā apstrīdētajā paziņojumā par līgumu un tā pielikumos, atbildēs un jautājumos un informatīvās sanāksmes protokolā un starp kurām ir prasības, ko prasītāja uzskata par diskriminējošām. Vispārējās tiesas ieskatā šo prasību definēšana notika pakāpeniska procesa noslēgumā, ņemot vērā gūto pieredzi, kas ļāva Frontex detalizēti un rūpīgi izvērtēt to nepieciešamību.

Otrkārt, attiecībā uz prasītājas apgalvojumu, ka "iepirkuma noteikumos ir ietverti *contra legem* un nepamatoti noteikumi, kas potenciālos konkurentus pakļauj no tehniskā viedokļa neizpildāmām prasībām", Vispārējā tiesa konstatē, ka trīs uzņēmumi ir iesnieguši piedāvājumus un ka vismaz divi no tiem atbilda visām tehniskajām specifikācijām, jo tiem tika piešķirtas līguma slēgšanas tiesības.

Treškārt, attiecībā uz attieksmi pret prasītāju salīdzinājumā ar citiem kandidātiem Vispārējā tiesa uzskata, ka prasītāja nav pierādījusi nedz to, ka tehniskās specifikācijas tai būtu piemērotas atšķirīgi salīdzinājumā ar citiem kandidātiem, nedz, vispārīgāk, to, ka tā būtu bijusi vērtēta atšķirīgi, lai gan tā bija situācijā, kas bija līdzīga citu kandidātu situācijai.

Ceturtkārt, attiecībā uz prasītājas apgalvojumu, ka tās dalība bija padarīta "neiespējama" vai ka tā bija pakļauta "pārmērīgām ekonomiskām izmaksām tādā mērā, ka nav varēts sagatavot konkurētspējīgu piedāvājumu", Vispārējā tiesa uzskata, ka ar šo apgalvojumu nevar pierādīt nekādu diskrimināciju attiecībā uz prasītāju.

Šādos apstākļos Vispārējā tiesa nospriež, ka prasītāja nav pierādījusi, ka attiecīgā iepirkuma prasības varētu būt diskriminējošas attiecībā uz to. Līdz ar to prasītāja nav pierādījusi, ka tai ir bijusi liegta iespēja iesniegt piedāvājumu, un tādējādi tai nav intereses prasīt atcelt apstrīdētos aktus. Tāpēc Vispārējā tiesa kā nepieņemamus noraida prasījumus atcelt šos aktus, kā arī līdz ar to prasījumus, kas vērsti pret lēmumu par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, nelemjot ne par prasībām attiecībā uz apstrīdama akta esamību un prasītājas *locus standi*, ne par pieprasīto pierādījumu savākšanas pasākumu lietderīgo raksturu.

Otrām kārtām, izvērtējot prasību par zaudējumu atlīdzību, Vispārējā tiesa atgādina, ka attiecībā uz nosacījumu par zaudējumu esamību Savienības atbildība iestājas tikai tad, ja prasītājs faktiski ir cietis "reālus un droši zināmus" zaudējumus. Līdz ar to prasītājam ir jāiesniedz pierādījumi Savienības tiesai, lai pierādītu šādu zaudējumu esamību un apmēru. Šajā lietā Vispārējā tiesa konstatē, ka prasītāja vienīgi lūdz atlīdzināt visus radušos un nākotnē sagaidāmos zaudējumus, kas izriet no attiecīgā iepirkuma prettiesiskā rakstura, nesniedzot pierādījumus par šo zaudējumu esamību un apmēru. No tā izriet, ka nosacījums par zaudējumu esamību, lai iestātos Savienības ārpuslīgumiskā atbildība, nav izpildīts⁵⁷⁶.

⁵⁷⁵ Pilnīgai atsaucei uz Direktīvu 89/665 skat. 570. zemspītras piezīmi.

⁵⁷⁶ Saskaņā ar LESD 340. panta otro daļu.

Šādos apstākļos Vispārējā tiesa nospriež, ka prasītājas prasība par zaudējumu atlīdzību ir jānoraida un ka līdz ar to tās prasība ir jānoraida pilnībā.

XIII. Savienības budžets un dotācijas

2022. gada 29. jūnija spriedums LA International Cooperation/Komisija (T-609/20, [EU:T:2022:407](#))

Pirmspievienošanās palīdzības instruments – OLAF izmeklēšana – Komisijas lēmums par administratīva soda uzlikšanu – Izslēgšana uz četriem gadiem no publiskā iepirkuma procedūrām un subsīdiju, kas finansētas no Savienības vispārējā budžeta, piešķiršanas – Ierakstīšana agrīnās atklāšanas un izslēgšanas sistēmas datubāzē – Finanšu regula – Neierobežota kompetence – Soda samērīgums

Saskaņā ar Regulu Nr. 1085/2006⁵⁷⁷ Eiropas Savienība atbalsta valstis, uz kurām attiecas pirmspievienošanās palīdzība, tostarp Ziemeļmaķedonijas Republiku, lai tās veiktu pakāpenisku saskaņošanu ar Eiropas Savienības standartiem un politikas jomām. Divās valstīs programmās par labu šai valstij prasītājai *LA International Cooperation Srl* tika piešķirti divi iepirkuma līgumi, kuri tika noslēgti 2013. un 2015. gadā.

Pēc Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) izmeklēšanas un galīgā ziņojuma par iespējamiem prasītājas izdarītajiem krāpšanas un korupcijas nodarījumiem laikposmā no 2012. gada oktobra līdz 2017. gada janvārim šī iestāde⁵⁷⁸ pieņēma ieteikumu. Ņemot vērā šo ieteikumu, Eiropas Komisija tostarp nolēma uz četriem gadiem izslēgt prasītāju no dalības publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās un subsīdiju, kas tiek finansētas no Savienības vispārējā budžeta⁵⁷⁹, piešķiršanas procedūrās, kā arī no dalības finansējuma piešķiršanas procedūrās saskaņā ar vienpadsmito Eiropas Attīstības fondu⁵⁸⁰.

Vispārējā tiesa, kurā prasītāja vērsusies ar prasību par Komisijas lēmuma atcelšanu, pirmo reizi īsteno savu neierobežoto kompetenci, lai veiktu Komisijas pieņemto sodu kontroli⁵⁸¹. Tā arī pārbauda, vai četru gadu izslēgšanas ilgums, par ko lēmusi Komisija, ir atbilstošs un samērīgs.

Vispārējās tiesas vērtējums

⁵⁷⁷ Padomes Regula (EK) Nr. 1085/2006 (2006. gada 17. jūlijs), ar ko izveido Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu (*IPA*) (OV 2006, L 210, 82. lpp.), 1. pants. Attiecīgās valstis ir minētas šīs regulas I un II pielikumā.

⁵⁷⁸ Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) 2018/1046 (2018. gada 18. jūlijs) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES un atceļ Regulu (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (OV 2018, L 193, 1. lpp.), 143. pantu.

⁵⁷⁹ Saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem, proti:

- Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 (2002. gada 25. jūnijs) par Finanšu regulu, ko piemēro Eiropas Kopienų vispārējam budžetam (OV 2002, L 248, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2006. gada 13. decembra Regulu (EK, Euratom) Nr. 1995/2006 (OV 2006, L 390, 1. lpp.), 93. pantu, kas ir piemērojams no 2006. gada 22. augusta;
- Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (2012. gada 25. oktobris) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 atcelšanu (OV 2012, L 298, 1. lpp.) 106. panta 1. punktu, kas ir piemērojams no 2013. gada 1. janvāra;
- Regulas Nr. 966/2012, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta 2015. gada 28. oktobra Regulu (ES, Euratom) 2015/1929 (OV 2015, L 286, 1. lpp.), 106. panta 1. punktu.

⁵⁸⁰ Padomes Regula (ES) 2015/323 (2015. gada 2. marts) par finanšu regulu, ko piemēro 11. Eiropas Attīstības fondam (OV 2015, L 58, 17. lpp.).

⁵⁸¹ Atbilstoši Regulas Nr. 966/2012, kurā grozījumi izdarīti ar Regulu (ES, Euratom) 2015/1929, 108. panta 11. punktam.

Vispārējā tiesa norāda, ka tai ir neierobežota kompetence – kura pārsniedz vienkāršu tiesiskuma kontroli – pārskatīt lēmumu, ar ko līgumslēdzēja iestāde izslēdz ekonomikas dalībnieku un/vai piemēro tam finansiālu sankciju, tostarp saīsināt vai pagarināt izslēgšanas ilgumu un/vai atcelt, samazināt vai palielināt piemēroto finansiālo sankciju.

Vispārējā tiesa izvērtē, vai saistībā ar attiecīgās izslēgšanas ilgumu ir ņemti vērā atbildību mīkstinoši apstākļi, uz kuriem atsaucas prasītāja, proti, tās labā sadarbība izmeklēšanā un pieņemtie organizatoriskie pasākumi.

Pirmkārt, Vispārējā tiesa atgādina, ka līgumslēdzējai iestādei, kas izslēdz ekonomikas dalībnieku, ir noteikts pienākums ievērot samērīguma principu un šajā ziņā tostarp ir jāņem vērā situācijas nopietnība, tās ilgums un iespējama atkārtošanās, nodoms vai neuzmanības pakāpe vai visi citi atbildību mīkstinošie apstākļi, piemēram, ekonomikas dalībnieka sadarbība un minētā dalībnieka sniegtais ieguldījums izmeklēšanā.

Otrkārt, tā konstatē, ka prasītājas veiktie korupcijas nodarījumi un smagie pārkāpumi profesionālajā darbībā pēc būtības ir sevišķi smagi. Ir jāņem vērā gan pašu faktu smagums, gan to ietekme uz Savienības finanšu interesēm.

Treškārt, ir taisnība, ka prasītājas norādītie apstākļi attiecībā uz tās ļoti labo un pilnīgo sadarbību pārbaudēs uz vietas ir pierādīti. Tomēr Vispārējā tiesa precizē, ka prasītājai bija pienākums sadarboties ar *OLAF* un ka šajā lietā tās rīcībai, ņemot vērā attiecīgo nodarījumu smagumu, var būt tikai niecīga ietekme uz soda bardzības pakāpi.

Ceturtkārt, Vispārējā tiesa nolemj neņemt vērā prasītājas 2016. gadā pieņemtos organizatoriskos pasākumus, jo tā konstatē, ka šie pasākumi ne tikai nepārtrauca prasītājas prettiesisko rīcību, kas turpinājās līdz 2017. gada janvārim, bet tie arī nekādi neietekmēja minēto rīcību attiecīgajā laikposmā.

Piektkārt, prasītājas rīcība bija gan smagi pārkāpumi profesionālajā darbībā, par ko paredzēts izslēgšanas pasākums uz pieciem gadiem pirms 2016. gada 1. janvāra un uz trim gadiem pēc šī datuma, gan ar korupciju saistīti nodarījumi, par ko paredzēts izslēgšanas pasākums uz pieciem gadiem pēc 2016. gada 1. janvāra.

Ņemot vērā visus šos konstatējumus un apstākļus, Vispārējā tiesa uzskata, ka izslēgšana uz četriem gadiem ir atbilstoša un samērīga.

XIV. Piekļuve iestāžu dokumentiem

1. Izņēmums saistībā ar tiesvedības aizsardzību

2022. gada 12. oktobra spriedums Saure/Komisija (T-524/21, [EU:T:2022:632](#))

Piekļuve dokumentiem – Regula (EK) Nr. 1049/2001 – Komisijas sarakste ar “AstraZeneca” un Vācijas iestādēm par Covid-19 vakcīnu piegādes apjomiem un termiņiem – Izņēmums saistībā ar tiesvedības aizsardzību – Dokumenti, kas iesniegti tiesvedībā, kura brīdī, kad tika pieņemts lēmums par piekļuves atteikumu, bija jau pabeigta – Izņēmums saistībā ar privātās dzīves un personas neaizskaramības aizsardzību – Izņēmums saistībā ar trešo personu komerciālo interešu aizsardzību

Prasītājs *Hans-Wilhelm Saure* ir žurnālists, kas strādā Vācijas dienas laikrakstā *Bild*. 2021. gada sākumā viņš iesniedza pieteikumu par piekļuvi⁵⁸² visas tās sarakstes kopijām, kura kopš 2020. gada 1. aprīļa notikusi starp Komisiju un, pirmkārt, sabiedrību *AstraZeneca plc* vai tās meitassabiedrībām, kā arī, otrkārt, Vācijas federālajām iestādēm, it īpaši attiecībā uz Covid-19 vakcīnu piegādes daudzumiem un termiņiem.

Vispirms Komisija ir identificējusi dažādus dokumentus, kuriem bija jāatsaka piekļuve, pamatojoties uz tiesvedības aizsardzību⁵⁸³, ņemot vērā, ka starp Eiropas Savienību un *AstraZeneca* norisinājās tiesvedība *Tribunal de première instance francophone de Bruxelles* (Briseles frankofonā pirmās instances tiesa, Beļģija). Tā kā šī tiesvedība tika izbeigta pēc pušu vienošanās, Komisija vēlāk, pēc prasītāja lūguma pārskatīšanas, pieņēma otru lēmumu, ar kuru tika aizstāts pirmais. Jaunajā lēmumā Komisija norādīja, ka vairākiem dokumentiem, uz kuriem attiecas prasītāja piekļuves pieteikums, pilnībā vai daļēji ir piemērojams izņēmums saistībā ar tiesvedības aizsardzību. Turklāt tā atteica piekļuvi dažiem dokumentiem, pamatojoties uz personas privātās dzīves aizsardzību un neaizskaramību vai komerciālo interešu aizsardzību⁵⁸⁴, vai arī uz vispārējo konfidencialitātes prezumpciju, balstoties uz pēdējo minēto izņēmumu.

Saņēmusi atcelšanas prasību, it īpaši par otro Komisijas lēmumu, Vispārējā tiesa lemj par izņēmuma saistībā ar tiesvedības aizsardzību piemērošanu un it īpaši par lojālas sadarbības ar dalībvalstu tiesu iestādēm pienākumu. Tā šī izņēmuma piemērošanu šajā lietā atzīst par prettiesisku un tādēļ daļēji atceļ otro lēmumu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispirms Vispārējā tiesa atgādina, ka izņēmuma saistībā ar tiesvedības aizsardzību piemērošana liedz publiskot dokumentus tikai tik ilgi, kamēr, ņemot vērā to saturu, pastāv risks, ka tiks kaitēts tiesvedībai. Šī aizsardzība ir izskaidrojama ar nepieciešamību nodrošināt, pirmkārt, pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principa ievērošanu, it īpaši, lai novērstu, ka publiskotā dokumentā iekļautā kritika par iestādes nostāju strīdā varētu nepamatoti ietekmēt minēto nostāju, un, otrkārt, pareizu tiesvedību un tiesvedības integritāti, lai visā minētās tiesvedības laikā gan pušu debates, gan arī attiecīgās tiesas apspriedes par konkrēto lietu notiktu pilnīgi objektīvi, bez ārēja spiediena uz tiesvedības darbību.

⁵⁸² Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.).

⁵⁸³ Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 2. punkta otrajā ievilkumā paredzētais izņēmums.

⁵⁸⁴ Izņēmumi, kas paredzēti attiecīgi Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā un 4. panta 2. punkta pirmajā ievilkumā.

Šajā lietā, pirmkārt, Vispārējā tiesa konstatē, ka otrā lēmuma pieņemšanas dienā tiesvedība, kas varētu pamatot izņēmuma saistībā ar tiesvedības aizsardzību piemērošanu, bija izbeigta. Tā atgādina, ka, protams, dokuments, kas nav sagatavots konkrētas tiesvedības kontekstā, var tikt aizsargāts, ja datumā, kad ir atbildēts uz piekļuves pieteikumu, tas ir bijis iesniegts tiesvedībā. Tomēr likumdevējs nav izslēdzis iestāžu dalību tiesvedībās no pilsoņu piekļuves tiesībām un šāds dokuments var tikt aizsargāts, ņemot vērā tikai tā saturu.

Otrkārt, lai izvērtētu, vai izņēmums saistībā ar tiesvedības aizsardzību vairs nevarēja pamatot strīdīgo piekļuves atteikumu pēc tiesvedības *Tribunal de première instance francophone de Bruxelles* (Briseles frankofonā pirmās instances tiesa) izbeigšanas, Vispārējā tiesa izvērtē, vai, ņemot vērā attiecīgo dokumentu saturu, Komisija ir pierādījusi, ka to publiskošana joprojām kaitētu šai tiesvedībai. Tā konstatē, ka Komisija nav paskaidrojusi, kādā veidā šī piekļuve varētu turpināt konkrēti un faktiski kaitēt šai tiesvedībai.

Tāpat attiecībā uz nepieciešamību nodrošināt tiesvedības integritātes ievērošanu tā konstatē, ka debātes starp lietas dalībniekiem, kā arī tiesas apspriedes varēja norisināties mierīgi, bez ārēja spiediena uz tiesvedības darbību. Turklāt tā nav norādījusi, ka otrā apstrīdētā lēmuma pieņemšanas brīdī būtu norisinājusies vai būtu bijusi plānota kāda cita tiesvedība, kurā izbeigtajā tiesvedībā sniegtie argumenti varētu tikt izmantoti, lai atbalstītu iestādes aizstāvēto juridisko nostāju.

Treškārt, Vispārējā tiesa noraida Komisijas argumentu, ka atbilstoši lojālas sadarbības ar valsts tiesu, kurā ierosināta tiesvedība, principam tai bija jāatsaka piekļuve strīdīgajiem dokumentiem, lai izpildītu *Code judiciaire belge* (Beļģijas Tiesu kodekss) prasības⁵⁸⁵. Atbilstoši šīm prasībām lietas dalībniekam pat pēc tiesvedības beigām nav atļauts izpaust esošu vai iespējamu komercnoslēpumu, kuru tas ir uzzinājis, jo ir piedalījies procesā, ja tiesa ir nolēmusi, ka šādam noslēpumam jāpaliek konfidencialam.

Proti, vispirms Vispārējā tiesa konstatē, ka minētās prasības izriet no normām, ar ko transponēta direktīva par zinātnības un darījumdarbības neizpaužamas informācijas (komercnoslēpumu) aizsardzību pret nelikumīgu iegūšanu, izmantošanu un izpaušanu⁵⁸⁶. No šīs direktīvas izriet, ka Komisija nevar atsaukties uz valsts tiesību normu, ar kuru direktīva ir transponēta, lai neievērotu pienākumus piekļuves dokumentiem jomā.

Turpinājumā Vispārējā tiesa, pirmām kārtām, konstatē, ka strīdīgie dokumenti bija Komisijas rīcībā pirms šīs tiesvedības sākšanas. Otrām kārtām, lietu izskatošā valsts tiesa nebija pieņēmusi nevienu lēmumu, piemērojot iepriekš minētos Beļģijas Tiesu kodeksa noteikumus. Proti, paši lietas dalībnieki bija noslēguši vienošanos, saskaņā ar kuru daži šīs procedūras laikā iesniegtie dokumenti paliktu konfidenciali. Šādos apstākļos tikai ar vienkāršu vienošanos, kas noslēgta ar trešo sabiedrību, Komisija nevar ierobežot Savienības pilsoņa tiesības piekļūt tās rīcībā esošajiem dokumentiem un tādējādi apiet tai uzlikto pienākumu, izņemot atsevišķus gadījumus, sniegt tiem piekļuvi. Šajā kontekstā tā arī nevar atsaukties uz savu lojālas sadarbības ar dalībvalstu tiesu iestādēm pienākumu, lai pamatotu atteikumu piekļūt šiem dokumentiem.

Visbeidzot Vispārējā tiesa norāda, ka attiecīgo Beļģijas Tiesu kodeksa normu mērķis, ciktāl tas ir aizsargāt komercnoslēpumu, atšķiras no mērķa, kurš ir izvirzīts tiesību normās, kas paredz nodrošināt pušu procesuālo tiesību vienlīdzības principa, kā arī pareizas tiesvedības un tiesvedības integritātes principa ievērošanu. Tādējādi tas vien, ka strīdīgajos dokumentos ir ietverts komercnoslēpums, neļauj izskaidrot, kādā veidā piekļuve šiem dokumentiem varētu konkrēti un faktiski turpināt apdraudēt tiesvedību, kas otrā apstrīdētā lēmuma pieņemšanas brīdī jau bija izbeigta.

⁵⁸⁵ Beļģijas Tiesu kodeksa 871.*bis* pants.

⁵⁸⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2016/943 (2016. gada 8. jūnijs) par zinātnības un darījumdarbības neizpaužamas informācijas (komercnoslēpumu) aizsardzību pret nelikumīgu iegūšanu, izmantošanu un izpaušanu (OV 2016, L 157, 1. lpp.) 9. panta 1. punkts.

2. Izņēmums saistībā ar pārbaužu, izmeklēšanas un revīzijas darbībām

2022. gada 28. septembra spriedums *Agrofert*/Parlaments (T-174/21, [EU:T:2022:586](#))

Pieklūve dokumentiem – Regula (EK) Nr. 1049/2001 – Dokumenti saistībā ar izmeklēšanu pret Čehijas Republikas bijušo premjerministru par Eiropas līdzekļu nepareizu izmantošanu un iespējamiem interešu konfliktiem – Pieklūves atteikums – Izņēmums saistībā ar pārbaužu, izmeklēšanas un revīziju mērķu aizsardzību – Intereses celt prasību daļējs zudums – Daļēja tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas – Pienākums norādīt pamatojumu

Prasītāja *Agrofert, a.s.* ir Čehijas holdinga sabiedrība, kas kontrolē vairāk nekā 230 uzņēmumu, kuri darbojas dažādās ekonomikas nozarēs, piemēram, lauksaimniecībā, pārtikas produktu ražošanā, ķīmijas rūpniecībā vai plašsaziņas līdzekļu jomā. Sākotnēji to izveidoja *Andrej Babiš*, kurš no 2017. līdz 2021. gadam bija Čehijas Republikas premjerministrs. Parlamenta rezolūcijā⁵⁸⁷ par izmeklēšanas atsākšanu pret Čehijas premjerministru saistībā ar ES līdzekļu nepareizu lietošanu un iespējamu interešu konfliktu apgalvots, ka pēc iecelšanas par Čehijas Republikas premjerministru viņš turpināja kontrolēt *Agrofert* grupu. Uzskatot, ka šis apgalvojums neesot precīzs, un vēloties uzzināt avotus un informāciju, kas Parlamenta rīcībā bija pirms šīs rezolūcijas pieņemšanas, prasītāja iesniedza Parlamentā pieteikumu, kurā lūdza pieklūvi vairākiem dokumentiem⁵⁸⁸. Sākotnējā atbildē 2020. gada 14. septembrī Parlaments dažus dokumentus identificēja kā publiski pieejamus un atteica pieklūvi Komisijas vēstulei Čehijas Republikas premjerministram un Komisijas galīgajam revīzijas ziņojumam par revīziju attiecībā uz to pārvaldības un kontroles sistēmu darbību, ko Čehijas Republika ir ieviesusi, lai izvairītos no interešu konfliktiem⁵⁸⁹. Atbildē uz atkārtotu pieteikumu Parlaments ar 2021. gada 15. janvāra lēmumu⁵⁹⁰ tostarp apstiprināja savu atteikumu pieklūt šiem diviem dokumentiem, pamatojoties uz Regulā Nr. 1049/2001 paredzēto izņēmumu⁵⁹¹ saistībā ar pārbaužu, izmeklēšanas un revīziju mērķu aizsardzību.

Izskatot atcelšanas prasību par šo lēmumu, Vispārējā tiesa, pirmkārt, konstatēja, ka prasītājai ir zudusi interese celt prasību par Parlamenta lēmumu atteikt tai pieklūvi Komisijas galīgajam revīzijas ziņojumam, un, otrkārt, noraidīja prasību par lēmumu atteikt pieklūvi Komisijas vēstulei Čehijas premjerministram.

Vispārējās tiesas vērtējums

⁵⁸⁷ Eiropas Parlamenta 2020. gada 19. jūnija Rezolūcija 2019/2987(RSP) par izmeklēšanas atsākšanu pret Čehijas premjerministru saistībā ar ES līdzekļu nepareizu lietošanu un iespējamu interešu konfliktu (OV 2021, C 362, 37. lpp.).

⁵⁸⁸ Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku pieklūvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.).

⁵⁸⁹ Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 (OV 2013, L 347, 320. lpp.), 72.–75. un 125. pantu.

⁵⁹⁰ Eiropas Parlamenta 2021. gada 15. janvāra Lēmums A(2019) 8551 C (D 300153), ar kuru Parlaments atteica prasītājai pieklūvi diviem dokumentiem saistībā ar izmeklēšanu pret Čehijas Republikas bijušo premjerministru par Eiropas līdzekļu nepareizu izmantošanu un iespējamiem interešu konfliktiem.

⁵⁹¹ Regulas Nr. 1049/2021 4. panta 2. punkta trešajā ievilkumā paredzētais izņēmums.

Pirmām kārtām, Vispārējā tiesa izvērtē, vai pēc tam, kad Komisija bija publicējusi galīgo revīzijas ziņojumu, prasītāja saglabāja interesi celt prasību, ciktāl atcelšanas prasība attiecas uz Parlamenta atteikumu piekļūt šim ziņojumam.

Tā konstatē, ka pēc minētā ziņojuma publicēšanas Parlamenta atteikumam piekļūt šim dokumentam vairs nav iedarbības, jo dokumenta autore – Komisija – nolēma to padarīt pieejamu sabiedrībai, un ka apstrīdētā lēmuma atcelšana, ciktāl ar to prasītājam ir atteikta piekļuve minētajam revīzijas ziņojumam, neradītu nekādas papildu sekas salīdzinājumā ar šī dokumenta publiskošanu un nevarētu sniegt labumu prasītājam.

Šo secinājumu neatspēko fakts, ka Komisija nav publicējusi galīgā revīzijas ziņojuma pilno versiju. Proti, Vispārējā tiesa atgādina, ka pieteikuma par piekļuvi dokumentam rezultātā šis dokuments kļūst pieejams sabiedrībai un tādējādi tas var izraisīt tikai šī dokumenta publiskās versijas publiskošanu. Šajā ziņā tā norāda, ka, lemjot nepadārīt sabiedrībai pieejamus noteiktus galīgajā revīzijas ziņojumā ietvertos datus, Komisija ir pamatojusies nevis uz Regulā Nr. 1049/2001 paredzēto izņēmumu saistībā ar pārbaudi, izmeklēšanu un revīziju mērķu aizsardzību, bet gan uz prasībām par noteiktas informācijas – tādas kā personas dati vai komercnoslēpumi – aizsardzību. No tā Vispārējā tiesa secina, ka, atceļot Parlamenta lēmumu atteikt piekļuvi galīgajam revīzijas ziņojumam, – pamatojoties uz Regulā Nr. 1049/2001 paredzēto izņēmumu saistībā ar pārbaudi, izmeklēšanu un revīziju mērķu aizsardzību – šie dati netiktu padarīti publiski pieejami, jo Parlaments nav minētā ziņojuma autors un tāpēc tas nevar pārsniegt Komisijas, kas ir šī dokumenta autore, veikto publiskošanu. Tādējādi, ievērojot galīgā revīzijas ziņojuma publicēšanu, prasītāja ir guvusi vienīgo labumu, ko tās prasība tai būtu varējusi sniegt.

Vispārējā tiesa piebilst – tas, ka prasītāja izvēlējās lūgt piekļuvi galīgajam revīzijas ziņojumam Parlamentam, nevis iestādei, kas ir šī dokumenta autore, nevar likt uzskatīt, ka Komisijas veiktā šī dokumenta publicēšana ir “trešās personas veikta” publiskošana, jo Komisija ir tā autore.

Tā secina, ka prasītājam ir zudusi interese celt prasību par apstrīdēto lēmumu, ciktāl Parlaments ir atteicis piekļuvi galīgajam revīzijas ziņojumam.

Otrām kārtām, Vispārējā tiesa analizē prasību par apstrīdētā lēmuma daļēju atcelšanu, ciktāl Parlaments prasītājam ir liedzis piekļuvi Komisijas vēstulei.

Pirmkārt, tā noraida pirmo prasības pamatu, ar ko tiek apgalvots Regulā Nr. 1049/2001 paredzētā izņēmuma saistībā ar pārbaudes, izmeklēšanas un revīzijas mērķu aizsardzību pārkāpums, jo Parlaments neesot pierādījis, ka ir ievēroti nosacījumi, lai atteiktu piekļuvi Komisijas vēstulei.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa nospriež, ka šajā lietā Komisijas izmeklēšanas darbības mērķis – nodrošināt dalībvalsts pārvaldības un kontroles sistēmu atbilstību Savienības tiesībām – nav sasniegts ar apstrīdētā lēmuma pieņemšanu. Proti, šo mērķi nevar ierobežot tikai ar attiecīgās dalībvalsts ieviesto sistēmu analīzi, – pēdējās minētās veiktā Komisijas revīzijas ziņojumā formulēto ieteikumu īstenošana arī ir posms mērķa sasniegšanai. Tādējādi izmeklēšanas darbību mērķu aizsardzība, ko nodrošina šis izņēmums, nav pabeigta nedz ar galīgā revīzijas ziņojuma pieņemšanu, nedz ar Komisijas pārraudzības vēstules pieņemšanu, ar kuru Komisija nodrošina minētajā revīzijas ziņojumā formulēto ieteikumu pārraudzību. Abos gadījumos sākas informācijas apmaiņas ar dalībvalsti posmi: viens par sākotnējiem ieteikumiem, otrs – par ieteikumiem, kas joprojām nav noslēgti, un tie ir daļa no izmeklēšanas darbībām, uz kurām attiecas šis izņēmums.

Turklāt Vispārējā tiesa noraida prasītājas argumentu, ka Parlaments neesot pierādījis, ka Komisijas vēstules publiskošana var kaitēt izmeklēšanai. Proti, no vienas puses, lai pierādītu saikni starp Komisijas vēstuli un attiecīgo revīzijas izmeklēšanu, Parlamentam bija vienīgi jāpierāda, ka šī vēstule ir daļa no dokumentiem, kuri attiecas uz notiekošās izmeklēšanas darbībām. No otras puses, apstrīdētajā lēmumā ietvertais pamatojums ir pietiekams, lai izskaidrotu iemeslu, kādēļ šīs vēstules publiskošana var kaitēt revīzijas izmeklēšanas darbību mērķim, it īpaši tāpēc, ka, ņemot vērā Čehijas

premjera tiešo iesaistīšanos, bija svarīgi ievērot dialoga starp pēdējo minēto un Komisiju konfidencialitāti.

Otrkārt, Vispārējā tiesa noraida otro prasības pamatu, ar kuru tiek apgalvota tādu sevišķi svarīgu sabiedrības interešu neņemšana vērā, kas pamato Komisijas vēstules publiskošanu. Proti, tiesību uz aizstāvību esamība, protams, pati par sevi ir vispārējas intereses. Tomēr tas, ka šīs tiesības šajā lietā izpaužas kā prasītājas subjektīvas intereses atstāvēties pret Parlamenta izteiktām nopietnām apsūdzībām, nozīmē, ka intereses, uz kurām atsaucas prasītāja, ir nevis vispārējas intereses, bet gan privātas intereses, līdz ar to prasītāja nav pierādījusi, ka pastāv sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, kas pamato Komisijas vēstules publiskošanu.

3. Izņēmums saistībā ar lēmumu pieņemšanas procesa aizsardzību

2022. gada 14. septembra spriedums *Pollinis France*/Komisija (T-371/20 un T-554/20, [EU:T:2022:556](#))

Pieklūve dokumentiem – Regula (EK) Nr. 1049/2001 – Augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības pastāvīgā komiteja – EFSA vadlīnijas par risku novērtējumu, ko augu aizsardzības līdzekļi rada bitēm – Dalībvalstu individuālās nostājas – Pieklūves atteikums – Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 3. punkts – Izņēmums saistībā ar lēmumu pieņemšanas procesa aizsardzību

Prasītāja *Pollinis France* ir Francijas nevalstiska organizācija, kura darbojas vides aizsardzības jomā un kuras mērķis ir aizsargāt savvaļas un medus bites un veicināt ilgtspējīgu lauksaimniecību, lai palīdzētu saglabāt apputeksnētājus.

2020. gada 27. janvārī un 8. aprīlī prasītāja Eiropas Komisijai iesniedza divus pieklūves pieteikumus⁵⁹² noteiktiem dokumentiem saistībā ar Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (EFSA) vadlīnijām par to risku novērtējumu, ko augu aizsardzības līdzekļi rada bitēm; šīs vadlīnijas pēdējā minētā pieņēma 2013. gada 27. jūnijā (turpmāk tekstā – “2013. gada vadlīnijas par bitēm”).

Ar diviem 2020. gada 19. jūnija un 2020. gada 21. jūlija lēmumiem⁵⁹³ Komisija atteica prasītājai pieklūvi noteiktiem dokumentiem un piešķīra tai daļēju pieklūvi citiem noteiktiem dokumentiem saistībā ar 2013. gada vadlīnijām par bitēm (turpmāk tekstā – “apstrīdētie lēmumi”). Pieklūves atteikumi bija balstīti uz izņēmumu saistībā ar personas privātās dzīves un neaizskaramības aizsardzību⁵⁹⁴ un uz izņēmumu saistībā ar notiekoša lēmuma pieņemšanas procesa aizsardzību, kas abi ir paredzēti Regulā Nr. 1049/2001⁵⁹⁵.

Prasītāja Vispārējā tiesā cēla divas prasības atcelt apstrīdētos lēmumus.

Ar pasludināto spriedumu Vispārējā tiesa paplašinātā sastāvā šos lēmumus atceļ, ciktāl ar tiem ir atteikta pieklūve pieprasītajiem dokumentiem, pamatojoties uz izņēmumu saistībā ar notiekoša lēmuma pieņemšanas procesa aizsardzību. Šajā ziņā tā lemja par lēmumu pieņemšanas procesa

⁵⁹² Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku pieklūvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.) un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1367/2006 (2006. gada 6. septembris) par to, kā Kopienas iestādēm un struktūrām piemērot Orhūsas Konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (OV 2006, L 264, 13. lpp.).

⁵⁹³ Komisijas 2020. gada 19. jūnija Lēmums C(2020) 4231 final un 2020. gada 21. jūlija Lēmums C(2020) 5120 final.

⁵⁹⁴ Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

⁵⁹⁵ Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 3. punkta pirmā daļa.

klasificēšanu kā notiekošu vai slēgtu un par piekļuvi dokumentiem, kuros iekļautas dalībvalstu individuālās nostājas, kas paustas komitoloģijas komitejā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Pirms prasību izskatīšanas pēc būtības Vispārējā tiesa vispirms precizē prasības atcelt Komisijas 2020. gada 19. jūnija lēmumu priekšmetu.

Šajā lietā šis lēmums aizstāja netiešo lēmumu par atteikumu, sniedzot skaidru atbildi uz prasītājas 2020. gada 25. martā iesniegto atkārtoto pieteikumu. Prasītāja iesniedza prasības pieteikuma grozījumu rakstu⁵⁹⁶, lai prasība turpmāk tiktu uzskatīta par tādu, ar kuru tiek prasīts atcelt šo tiešo lēmumu.

Vispārējā tiesa norāda, ka grozījumu rakstam prasības pieteikums nav jāaizstāj pilnībā, bet tajā ir jāietver grozītie prasījumi un – attiecīgā gadījumā – grozītie pamati un argumenti, kā arī pierādījumi un piedāvātie pierādījumi, kas saistīti ar prasījumu grozīšanu⁵⁹⁷. Taču šajā gadījumā grozījumu raksts papildināja prasības pieteikumu, kas atbilda lietas dalībnieku kopīgai izpratnei. Tādējādi Vispārējā tiesa uzskata, ka attiecīgās prasības priekšmets bija lūgums atcelt Komisijas 2020. gada 19. jūnija lēmumu.

Attiecībā uz lietas būtību Vispārējā tiesa, pirmkārt, izvērtē, vai Komisija ir pareizi piemērojusi izņēmumu saistībā ar notiekoša lēmumu pieņemšanas procesa aizsardzību. Šajā ziņā tā konstatē, ka lēmumu pieņemšanas procesu, uz kuru attiecas pieprasītie dokumenti, nevarēja uzskatīt par notiekošu apstrīdēto lēmumu pieņemšanas brīdī. Proti, Vispārējā tiesa norāda, ka tobrīd vairs neviens lēmumu pieņemšanas process neparedzēja īstenot 2013. gada vadlīnijas par bitēm, bet – gluži pretēji – Komisija netieši, bet obligāti bija nolēmusi vairs neīstenot 2013. gada vadlīnijas par bitēm un pat bija skaidri lūgusi EFSA tās pārskatīt. Tā kā šī pārskatīšana, kas vēl joprojām turpinājās apstrīdēto lēmumu pieņemšanas brīdī, nozīmēja, ka nebija iespējams noteikt iespējamā pārskatītā dokumenta saturu, tā iespējamās pieņemšanas veidu un procedūru, kas, iespējams, tiktu ievērota šajā nolūkā, Vispārējā tiesa uzskata, ka tas nozīmēja, ka apstrīdēto lēmumu pieņemšanas brīdī Komisijas lēmumu pieņemšanas procesam trūka priekšmeta.

Turklāt Vispārējā tiesa uzsver, ka šī pārskatīšana, šķiet, bija paredzēta, ņemot vērā neiespējamību pieņemt 2013. gada vadlīnijas par bitēm, kā arī lai ļautu ātri pieņemt "pārskatītās vadlīnijas par bitēm".

Vispārējās tiesas ieskatā no tā izriet, ka Komisijas lēmumu pieņemšanas process, kura priekšmets bija 2013. gada vadlīnijas par bitēm, apstrīdēto lēmumu pieņemšanas brīdī bija pabeigts un ka tāpēc Komisija nevarēja likumīgi pamatot apstrīdētos lēmumus ar izņēmumu, kura mērķis bija aizsargāt iestādes lēmumu pieņemšanas procesu saistībā ar jautājumu, par ko tā vēl nav pieņēmusi lēmumu.

Otrkārt, pieņemot, ka minētais izņēmums ir piemērojams, Vispārējā tiesa izvērtē pamatus, kurus Komisija ir izvirzījusi apstrīdētajos lēmumos. Šajā ziņā, ciktāl Komisija apstrīdētajos lēmumos ir norādījusi, ka atsevišķas standarta reglamenta⁵⁹⁸ normas skaidri izslēdz publisku piekļuvi dalībvalstu nostājām, Vispārējā tiesa norāda, ka uz komitejām attiecas tās pašas normas par publisku piekļuvi dokumentiem, kas attiecas uz Komisiju, proti, Regulas Nr. 1049/2001 tiesību normas, un ka nav īpašu

⁵⁹⁶ Saskaņā ar Vispārējās tiesas Reglamenta 86. panta 1. un 2. punktu, ja tiesību akts, kuru lūgts atcelt, ir aizstāts vai grozīts ar citu tiesību aktu, kam ir tāds pats priekšmets, prasītājs pirms tiesvedības mutvārdu daļas pabeigšanas vai pirms Vispārējās tiesas lēmuma izlemt lietu bez tiesvedības mutvārdu daļas var grozīt prasības pieteikumu, lai ņemtu vērā šo jauno faktu, iesniedzot grozījumu kā atsevišķu dokumentu LESD 263. panta sestajā daļā paredzētajā termiņā, kurā var lūgt atcelt tiesību aktu, kas pamato prasības pieteikuma grozīšanu.

⁵⁹⁷ Vispārējās tiesas Reglamenta 86. panta 4. punkts.

⁵⁹⁸ Komisijas pieņemtais Komiteju standarta reglaments (OV 2011, C 206, 11. lpp.; turpmāk tekstā – "standarta reglaments").

tiesību normu par publisku piekļuvi dokumentiem, kas attiecas uz komiteju darbu⁵⁹⁹. Tādējādi ar standarta reglamenta normām, uz kurām Komisija atsaucas apstrīdētajos lēmumos, nevar ļaut aizsargāt dalībvalstu paustās individuālās nostājas, pārsniedzot to, kas paredzēts Regulā Nr. 1049/2001⁶⁰⁰.

Turklāt no judikatūras⁶⁰¹ izriet, ka Savienības tiesiskais regulējums attiecībā uz piekļuvi dokumentiem nevar attaisnot to, ka iestāde principā atsaka piekļuvi dokumentiem, kas attiecas uz tās apspriedēm, pamatojoties uz to, ka tajos ir ietverta informācija par dalībvalstu pārstāvju paustajām nostājām. No tā izriet, ka attiecībā uz publisku piekļuvi dokumentiem, kas saistīti ar komiteju darbu, Komisija nevar uzskatīt, ka atbilstošās tiesību normas principā izslēdz publisku piekļuvi dalībvalstu individuālajām nostājām.

Vispārējā tiesa norāda arī, ka standarta reglamenta normas, uz kurām Komisija atsaucas apstrīdētajos lēmumos, nevar interpretēt tādējādi, ka ar tām būtu liegta publiska piekļuve pēc pieprasījuma dalībvalstu individuālajām nostājām. Tiesa precizē, ka saskaņā ar standarta reglamentu apstākļi, ka protokola kopsavilkumā nav minētas dalībvalstu individuālās nostājas, neietekmē piekļuvi dokumentiem un tāpēc nevar ietekmēt publisku piekļuvi pēc pieprasījuma dokumentiem, kuros ir atspoguļotas minētās individuālās nostājas.

Tādējādi Vispārējā tiesa secina, ka pretēji tam, ko Komisija ir apgalvojusi apstrīdētajos lēmumos, komitoloģijas procedūras – it īpaši standarta reglaments – kā tādas neprasa, lai piekļuve dokumentiem, kuros ir iekļautas dalībvalstu individuālās nostājas, tiktu atteikta, lai aizsargātu attiecīgās komitejas⁶⁰² lēmumu pieņemšanas procesu, un tas neliedz Komisijai pienācīgi pamatotos gadījumos atteikt piekļuvi dokumentiem, kuri attiecas uz dalībvalstu individuālajām nostājām minētajā komitejā, ja to satura izpaušana varētu radīt konkrētu kaitējumu interesēm, kas tiek aizsargātas ar Regulā Nr. 1049/2001 paredzētajiem izņēmumiem⁶⁰³.

Izvērtējusi pārējos Komisijas apstrīdētajos lēmumos norādītos iemeslus, Vispārējā tiesa uzskata, ka tie neļauj pierādīt šādu kaitējumu un līdz ar to atbalstīt atsauci uz Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 3. punkta pirmajā daļā paredzēto izņēmumu, pat pieņemot, ka šajā lietā tas ir piemērojams.

Tālab Vispārējā tiesa secina, ka Komisija apstrīdētajos lēmumos ir pārkāpusi Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 3. punkta pirmo daļu, jo ir atsācījusies izpaust pieprasīto dokumentu saturu, pamatojoties uz to, ka tas nopietni kaitētu notiekošajam lēmumu pieņemšanas procesam.

⁵⁹⁹ Skat. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 182/2011 (2011. gada 16. februāris), ar ko nosaka normas un vispārīgus principus par dalībvalstu kontroles mehānismiem, kuri attiecas uz Komisijas īstenošanas pilnvaru izmantošanu (OV 2011, L 55, 13. lpp.), 19. apsvērumu un 9. panta 2. punktu.

⁶⁰⁰ Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 3. punkta pirmā daļa.

⁶⁰¹ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2001. gada 10. oktobris, *British American Tobacco International (Investments)/Komisija* (T-111/00, [EU:T:2001:250](#), 52. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁶⁰² Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 3. punkta pirmās daļas izpratnē.

⁶⁰³ Regulas Nr. 1049/2001 4. pants.

XV. Civildienests

1. Strīda starp Savienību un tās darbinieku neesamība

2022. gada 13. jūnija rīkojums Mendes de Almeida/Padome (T-334/21, [EU:T:2022:375](#))

Civildienests – Eiropas Prokuratūras Eiropas prokuroru iecelšana – Viena no Portugāles izvirzītajiem kandidātiem iecelšana – Strīda starp Savienību un tās darbinieku neesamība, ievērojot ierobežojumus un nosacījumus, ko paredz Civildienesta noteikumi un PDNK – LESD 270. pants – Acīmredzama kompetences neesamība

2017. gada 12. oktobrī Eiropas Savienības Padome pieņēma Regulu 2017/1939, ar ko īsteno ciešāku sadarbību Eiropas Prokuratūras (EPPO) izveidei⁶⁰⁴. Ar šo regulu izveido Eiropas Prokuratūru kā Eiropas Savienības struktūru un paredz tās darbības noteikumus.

Saskaņā ar Regulas 2017/1939 16. panta 1. punktu katrai dalībvalstij, kas iesaistās ciešākā sadarbībā, ir jāizvirza trīs kandidāti Eiropas prokurora amatam. Šīs regulas 16. panta 2. punktā paredzēts, ka, saņemot atlases komitejas⁶⁰⁵, kurai jā sagatavo kandidātu galasaraksts, motivētu atzinumu, Padome izraugās vienu no kandidātiem, kuru ieceļ par attiecīgās dalībvalsts Eiropas prokuroru. Tāpat šajā punktā precizēts, ka tad, ja atlases komiteja secina, ka kandidāts neatbilst nosacījumiem, kas nepieciešami Eiropas prokurora pienākumu veikšanai, tās atzinums Padomei ir saistošs. Saskaņā ar minētās regulas 16. panta 3. punktu Padome ar vienkāršu balsu vairākumu izraugās un ieceļ amatā Eiropas prokurorus uz sešu gadu pilnvaru termiņu, kas nav atjaunojams, un sešu gadu termiņa beigās var nolemt pilnvaras pagarināt vēl uz laiku, kas nepārsniedz trīs gadus.

Savukārt Regulas 2017/1939 96. panta 1. punktā paredzēts, ka Eiropas Savienības Civildienesta noteikumi (turpmāk tekstā – “Civildienesta noteikumi”) un Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtība (turpmāk tekstā – “PDNK”) attiecas tostarp uz Eiropas prokuroriem, “ja vien šajā regulā nav noteikts citādi”.

2019. gada 23. aprīlī valsts atlases procedūrā tika izvēlēti trīs kandidāti Eiropas prokurora amatam, kas bija jāizvirza Portugāles Republikai. Prasītāja *Ana Carla Mendes de Almeida* bija viena no tiem. Šo triju alfabēta secībā sakārtoto kandidātu vārdi tika paziņoti atlases komitejai.

2019. gada 18. novembrī – pēc minēto kandidātu uzklaušīšanas – atlases komiteja iesniedza savu motivēto atzinumu Padomei un norādīja secību, kādā dodama priekšroka kandidātiem, proti: vispirms prasītāja, pēc tam pārējie divi kandidāti.

2020. gada 27. jūlijā Padome pieņēma Īstenošanas lēmumu 2020/1117⁶⁰⁶, ieceļot Eiropas Prokuratūras Eiropas prokurorus – tostarp *José Eduardo Moreira Alves d'Oliveira Guerra* – no 2020. gada 29. jūlija (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

2020. gada 22. oktobrī prasītāja iesniedza Padomei sūdzību par apstrīdēto lēmumu saskaņā ar Civildienesta noteikumu 90. pantu. Ar 2021. gada 8. marta lēmumu Padomes iecelējainstitūcija

⁶⁰⁴ Padomes Regula (ES) 2017/1939 (2017. gada 12. oktobris), ar ko īsteno ciešāku sadarbību Eiropas Prokuratūras (EPPO) izveidei (OV 2017, L 283, 1. lpp.).

⁶⁰⁵ Paredzēta Regulas 2017/1939 14. panta 3. punktā.

⁶⁰⁶ Padomes Īstenošanas lēmums (ES) 2020/1117 (2020. gada 27. jūlijs), ar ko ieceļ Eiropas Prokuratūras Eiropas prokurorus (OV 2020, L 244, 18. lpp.).

(turpmāk tekstā – “iecelēj institūcija”) sūdzību atzina par acīmredzami nepieņemamu savas kompetences to apmierināt neesamības dēļ (turpmāk tekstā – “lēmums, ar kuru noraidīta sūdzība”).

Prasītāja cēla prasību saskaņā ar LESD 270. pantu, lūdzot atcelt apstrīdēto lēmumu daļā, kurā *J. E. Moreira Alves d'Oliveira Guerra* iecelts Eiropas Prokuratūras Eiropas prokurora amatā un noraidīta viņas kandidatūra, kā arī atcelt lēmumu, ar kuru noraidīta sūdzība.

Vispārējā tiesa noraida prasību un sniedz precizējumus par juridisko pamatu, uz kuru balstoties ir jāceļ prasība par Eiropas prokuroru iecelšanu, proti, LESD 263. pantu, nevis LESD 270. pantu. Pēdējais minētais pants sniedz tiesību aizsardzības līdzekli civildienesta strīdos, kas atšķiras no tādiem vispārīgiem tiesību aizsardzības līdzekļiem kā, piemēram, LESD 263. pantā regulētā prasība par tiesību akta atcelšanu.

Vispārējās tiesas vērtējums

Iesākumā Vispārējā tiesa norāda, ka no LESD 270. panta formulējuma izriet, ka tajā paredzētā jurisdikcija ietver visas domstarpības starp Savienību un tās darbiniekiem atbilstoši ierobežojumiem un nosacījumiem, ko paredz Civildienesta noteikumi un PDNK.

Vispārējā tiesa turpina, atgādinot, ka strīda starp Savienību un tās darbiniekiem jēdziens judikatūrā tiek plaši interpretēts, tajā iekļaujot arī strīdus, kas attiecas uz personām, kuras nav ne ierēdņi, ne darbinieki, bet pretendē uz šādu statusu. Tas attiecas uz personām, kuras kandidē uz amatu, kurā iecelšanas nosacījumi ir noteikti Civildienesta noteikumos un PDNK.

Pēc tam Vispārējā tiesa norāda, ka attiecībā uz Eiropas Prokuratūru ne visas Civildienesta noteikumu normas tai ir *per se* piemērojamas. Vienīgi uz Eiropas prokuroru darba nosacījumiem un atalgojumu attiecas PDNK un tās Eiropas Prokuratūras institūcijas, kas pilnvarota noslēgt darba līgumus, kompetence. Citādi ir saistībā ar to iecelšanas amatā nosacījumiem un procedūrām.

Tā kā pēdējie minētie nosacījumi un procedūras nav noteikti Civildienesta noteikumos vai PDNK, bet gan Regulas 2017/1939 16. pantā, kurā šajā ziņā ir paredzēta specifiska procedūra ar īpašiem noteikumiem, ar tiem saistītos strīdus nevar uzskatīt par strīdiem starp Savienību un tās darbiniekiem LESD 270. panta izpratnē. Līdz ar to Vispārējās tiesas kompetencē acīmredzami nav izskatīt šo prasību par Eiropas prokurora iecelšanas lēmumu, balstoties uz pēdējo minēto pantu.

Turklāt, tā kā apstrīdētais lēmums nav tāds, uz kuru attiecas Civildienesta noteikumi un PDNK, nevar uzskatīt, ka uz prasītājas iesniegto sūdzību par apstrīdēto lēmumu un Padomes pieņemto lēmumu, ar kuru noraidīta šī sūdzība, varētu attiekties Civildienesta noteikumi un PDNK. Līdz ar to Vispārējās tiesas kompetencē acīmredzami nav arī izskatīt lēmumu, ar kuru noraidīta sūdzība.

Tieši prasītājam ir pienākums izvēlēties savas prasības juridisko pamatu, nevis Savienības tiesai – pašai izvēlēties vispiemērotāko tiesisko pamatu. Šo prasību nevar uzskatīt par tādu, kas celta, balstoties uz LESD 263. pantu, jo prasītāja ir skaidri atsaukusies uz LESD 270. pantu.

Attiecībā uz lēmumu, ar kuru noraidīta sūdzība, katrā ziņā un pat pieņemot, ka prasītāja šajā lietā ir vēlējusies celt savu prasību par šo lēmumu saskaņā ar LESD 263. pantu, Vispārējā tiesa tādu pašu iemeslu dēļ arī secina, ka iecelēj institūcijas kompetencē neietilpa izskatīt prasītājas pamatojoties uz Civildienesta noteikumu 90. pantu iesniegto sūdzību par iecelšanas lēmumu. Tāpēc tā pamatoti ir noraidījusi šo sūdzību, un prasība saistībā ar to katrā ziņā ir acīmredzami nepamatota.

2. Pārceļšanās pabalsts

Civildienests – EIB personāls – Atalgojums – Pārceļšanās pabalsts – Darbinieka dzīvesvietas iekārtošana savā mājāsaimniecībā pēc dienesta attiecību izbeigšanas – EIB darbiniekiem piemērojamo administratīvo noteikumu 13. panta pirmās daļas otrais ievilkums – Mājāsaimniecības jēdziens – Gramatiska interpretācija saskaņā ar dominējošo valodas versiju – Neierobežota kompetence – Strīds, kas saistīts ar finansēm – Pieņemamība

Bijušais Eiropas Investīciju bankas (EIB) darbinieks LR lūdza izmaksāt viņam pārceļšanās pabalstu, pamatojoties uz to, ka pēc aiziešanas pensijā viņš ir pārcēlies uz dzīvi ārpus dienesta vietas.

EIB šo lūgumu noraidīja tādēļ, ka viņš bija mājas, uz kuru viņš bija pārcēlies, īpašnieks un šī iemesla dēļ neatbilda EIB darbiniekiem piemērojamo administratīvo noteikumu (turpmāk tekstā – “Administratīvie noteikumi”) 13. pantā paredzētajiem pārceļšanās pabalsta piešķiršanas nosacījumiem. Tā kā LR lūgums pārskatīt šo atteikumu arī tika noraidīts, viņš vērsās Vispārējā tiesā ar prasību, pirmkārt, atcelt lēmumu, ar kuru viņam atteikts piešķirt pārceļšanās pabalstu, un, otrkārt, piespriest EIB samaksāt šo pabalstu.

Vispārējā tiesa, lemjot paplašinātā sastāvā, šo prasību ir apmierinājusi, precizējot nosacījumus pārceļšanās pabalsta piešķiršanai pēc dienesta attiecību izbeigšanas saskaņā ar Administratīvo noteikumu 13. pantu. Turklāt šajā ziņā Vispārējā tiesa sniedz precizējumus attiecībā uz šīs EIB pieņemtās vispārējās tiesību normas interpretāciju gadījumā, ja pastāv valodu atšķirības.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispirms Vispārējā tiesa konstatē, ka, lai gan Administratīvo noteikumu 13. pantā ir paredzēts izmaksāt fiksētu pārceļšanās pabalsta summu par labu EIB darbiniekam, kurš pēc dienesta attiecību izbeigšanas ir mainījis dzīvesvietu, lai to iekārtotu vismaz piecdesmit kilometru attālumā no viņa pēdējās dienesta vietas, šī pabalsta saņemšana tomēr ir pakārtota nosacījumam, ka attiecīgais darbinieks savu dzīvesvietu nav iekārtojis savā mājāsaimniecībā.

Saistībā ar šīs tiesību normas gramatisko interpretāciju Vispārējā tiesa norāda uz jēdziena “dzīvesvieta” un “mājāsaimniecība” definīcijas neesamību Administratīvajos noteikumos un iespēju atšķirīgi interpretēt, pirmkārt, jēdzienu “propre foyer” (‘sava mājāsaimniecība’), kas lietots Administratīvo noteikumu 13. panta franču valodas versijā, un, otrkārt, vārdu salikumu “own home”, kas lietots tā angļu valodas versijā.

Atgādinājusi pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru gadījumā, ja Savienības tiesību akta teksts dažādu valodu versijās atšķiras, attiecīgā tiesību norma principā ir jāinterpretē, ņemot vērā tiesiskā regulējuma, kura sastāvdaļa tā ir, vispārējo sistēmu un mērķi⁶⁰⁷, Vispārējā tiesa atkāpjas no šīs judikatūras šīs lietas īpašajos apstākļos, jo, pirmkārt, Administratīvo noteikumu 13. pants ir radies no priekšlikuma, kas tika izveidots un pieņemts franču valodā, un, otrkārt, EIB Administratīvo noteikumu ievada pēdējā daļā ir izvēlējusies skaidri norādīt, ka šo noteikumu angļu valodas versija ir “oriģinālās franču valodas versijas tulkojums”.

Tādējādi Vispārējā tiesa, lai objektīvi noteiktu apstrīdētās tiesību normas autora nodomu tās pieņemšanas laikā, nolēma Administratīvo noteikumu 13. panta noteikumus interpretēt atbilstoši to parastajai nozīmei dominējošā valodas versijā, kas šajā gadījumā ir franču valoda.

Šajā ziņā Vispārējā tiesa precizē, ka franču valodā jēdziens “foyer” (‘mājāsaimniecība’) apzīmē vietu, kur tiek izveidots pavards un, to paplašinot, – kur dzīvo personas ģimene, savukārt termins “résidence” (‘dzīvesvieta’) apzīmē vietu vai dzīvesvietu, kur persona ir iekārtojusies uz dzīvi. Tādējādi no Administratīvo noteikumu 13. panta formulējuma izriet, ka fiksēta pārceļšanās pabalsta summa nav jāmaksā, ja bijušā darbinieka jaunā dzīvesvieta sakrīt ar mājokli, kurā dzīvo viņa ģimene. Tā kā personas īpašumā esošais mājoklis ne vienmēr un ne sistemātiski ir šīs personas ģimenes locekļu

⁶⁰⁷ Spriedums, 2021. gada 21. decembris, *Trapeza Peiraios* (C-243/20, [EU:C:2021:1045](https://eur-lex.europa.eu/eli/jud_2021/1045), 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

dzīvesvieta, no šīs tiesību normas gramatiskās interpretācijas izriet, ka pārceļšanās pabalsta izmaksa ir izslēgta tikai tad, ja attiecīgais darbinieks savu pastāvīgo dzīvesvietu pārceļ uz vietu, kurā dzīvo viņa ģimenes locekļi, nevis tad, ja darbiniekam pašam pieder mājoklis, kurā viņš dzīvo.

Šādu Administratīvo noteikumu 13. panta gramatisko interpretāciju apstiprina tā kontekstuālā interpretācija. Proti, citos administratīvo noteikumu pantos vārds "foyer" tiek lietots, lai apzīmētu vietu, kurā parasti dzīvo darbinieka ģimenes locekļi, nevis mājokli, kura īpašnieks ir šis darbinieks.

Turklāt Vispārējā tiesa norāda, ka Eiropas Savienības Civildienesta noteikumu (turpmāk tekstā – "Civildienesta noteikumi") VII pielikuma 5. panta 4. punktā ir ietverta klauzula par izslēgšanu no tiesībām uz iekārtošanās pabalstu, kas saskaņā ar judikatūru⁶⁰⁸ ir piemērojama gadījumā, ja ierēdnis ir norīkots darbā vietā, kur jau dzīvo viņa ģimene, un apmetas kopā ar to. Tomēr, apstiprinot, ka EIB ir funkcionālā autonomija, lai noteiktu tās darbiniekiem piemērojamo kārtību, Vispārējā tiesa uzskata, ka šī iestāde nav pierādījusi, kādā veidā tās funkcionālā autonomija tiktu pārkāpta, ja šo judikatūru pēc analogijas piemērotu Administratīvo noteikumu 13. panta pirmās daļas otrajā ievilkumā paredzētajam noteikumam par tiesību uz pārceļšanās pabalstu izslēgšanu.

Visbeidzot Vispārējā tiesa norāda, ka Administratīvo noteikumu 13. panta teleoloģiskā interpretācija apstiprina šo minētā panta gramatisko un kontekstuālo interpretāciju.

Pārceļšanās pabalsta mērķis ir segt un samazināt izdevumus, kas radušies sakarā ar bijušā ierēdņa vai darbinieka pārceļšanos jaunā vidē uz nenoteiktu, tomēr visai ilgu laiku viņa pamata dzīvesvietas maiņas dēļ pēc dienesta attiecību izbeigšanās.

Protams, apstākļi, ka darbinieks, izbeidzot dienestu, pārceļas uz mājokli, kura īpašnieks vai līdzīpašnieks viņš ir, var samazināt konkrētas izmaksas, kas saistītas ar viņa pārceļšanos. Tomēr no šāda apstākļa nevar izsecināt vispārēju prezumpciju, ka attiecīgā darbinieka integrācija vidē, kas atšķiras no viņa pēdējās dienesta vietas, nerada viņam nekādus izdevumus.

Nemot vērā iepriekš minēto, Vispārējā tiesa nospriež, ka, atsakot piešķirt LR pārceļšanās pabalstu, pamatojoties uz to, ka viņš ir tā mājokļa īpašnieks, uz kuru tas pārcēlies, EIB ir pārkāpusi Administratīvo noteikumu 13. pantu. Līdz ar to Vispārējā tiesa atceļ šo EIB lēmumu.

Turklāt Vispārējā tiesa pēc analogijas piemēro Civildienesta noteikumu 91. panta 1. punktu, ar kuru finansiāla rakstura strīdos, kurus darbinieki ceļ pret kādu iestādi, Savienības tiesai ir piešķirta neierobežota kompetence⁶⁰⁹, un apmierina LR prasījumus tādējādi, ka EIB tiek piespriests samaksāt pārceļšanās pabalstu, kam pieskaitīti nokavējuma procenti.

3. Līgumsaistību izbeigšana

2022. gada 5. oktobra spriedums WV/CdT (T-618/21, [EU:T:2022:603](#))

Civildienests – Pagaidu darbinieki – Slimības atvaļinājums – Nepamatota prombūtne – Līguma izbeigšana bez brīdinājuma – Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 16. pants – Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 48. panta b) punkts – Atbildība

WV tika pieņemts darbā Eiropas Savienības iestāžu Tulkošanas centrā (CdT) 1997. gadā, un 2004. gadā viņš parakstīja līgumu uz nenoteiktu laiku. No 2019. gada 23. jūlija līdz 15. novembrim WV tika piešķirts apmaksāts slimības atvaļinājums. Viņa prombūtni laikposmā no 2019. gada 18. novembra

⁶⁰⁸ Spriedums, 2015. gada 18. novembris, **FH/Parlaments** (F-26/15, [EU:F:2015:137](#), 35. punkts).

⁶⁰⁹ Spriedums, 2001. gada 2. oktobris, **EIB/Hautem** (C-449/99 P, [EU:C:2001:502](#), 95. punkts).

līdz 2020. gada 7. februārim *CdT* uzskatīja par nepamatotu. Savukārt viņa prombūtni laikposmā no 2020. gada 8. februāra līdz 10. aprīlim un no 2020. gada 29. aprīļa līdz 4. maijam *CdT* atzina par pamatotu. No 2020. gada 5. maija prasītāja prombūtne tika uzskatīta par nepamatotu.

WV advokāte lūdza viņam piešķirt invaliditāti. Viņa norādīja, ka, ņemot vērā WV veselības stāvokli, atgriešanās parastajos apstākļos tuvākajā nākotnē nav paredzama. Ar 2020. gada 14. septembra vēstuli *CdT* šo pieteikumu noraidīja un informēja WV, ka ir paredzējis piemērot Eiropas Savienības Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības (turpmāk tekstā – “Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtība”) 48. panta b) punktu, lai izbeigtu viņa darba līgumu.

2020. gada 26. novembrī, pamatojoties uz minēto tiesību normu, kurā paredzēta iespēja izbeigt darba līgumu bez iepriekšējas paziņošanas, ja darbinieks apmaksāta slimības atvaļinājuma beigās nespēj atsākt savu pienākumu veikšanu, tika pieņemts lēmums, ar ko bez iepriekšējas paziņošanas tika izbeigts WV darba līgums. Pēc tam WV vērsās Vispārējā tiesā ar prasību atcelt šo lēmumu (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

Vispārējā tiesa apmierina prasību un atceļ apstrīdēto lēmumu. Savā spriedumā Vispārējā tiesa lemja par judikatūrā vēl neizskatītu jautājumu, vai administrācija, pamatojoties uz Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 48. panta b) punktu, var izbeigt darbinieka darba līgumu, ņemot vērā tikai viņa nepamatotu prombūtni, kā arī dienesta intereses, nepārbaudāma, vai ir izpildīti nosacījumi, kas paredzēti Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 16. panta otrajā daļā, uz kuru ir izdarīta atsauce tās 48. panta b) punktā.

Vispārējās tiesas vērtējums

Vispārējā tiesa precizē, ka no Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 16. panta otrās daļas un 48. panta b) punkta izriet, ka darbinieka darba līgumu var izbeigt, ja ir izpildīti divi nosacījumi, proti, ir pārsniegts apmaksātam slimības atvaļinājumam noteiktais termiņš un darbinieks minētā termiņa beigās nespēj atsākt pienākumu veikšanu.

Par pirmo nosacījumu, kas attiecas uz apmaksātam slimības atvaļinājumam noteiktā termiņa pārsniegšanu, Vispārējā tiesa atgādina, ka Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 48. panta b) punktā minētais apmaksātais slimības atvaļinājums, kura beigās jāizvērtē darbinieka spēja atsākt pienākumu veikšanu, ir tas, kas paredzēts Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 16. panta otrajā daļā.

Aplūkojot vienlaikus Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 48. panta b) punktu un 16. panta otro daļu, jāsecina, ka darbinieka darba līgumu bez iepriekšējas paziņošanas apmaksāta slimības atvaļinājuma beigās var izbeigt, ja šis atvaļinājums pārsniedz vai nu trīs mēnešu laikposmu, vai arī laikposmu, kurā attiecīgais darbinieks ir veicis dienesta pienākumus, ja tas ir garāks.

Tādējādi, lai izbeigtu prasītāja darba līgumu, pamatojoties uz Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 48. panta b) punktu, *CdT* bija jāpārbauda, vai ir izpildīts šis nosacījums.

Vispārējā tiesa šajā ziņā konstatē, ka *CdT* ir uzskatījis – WV nepamatotā prombūtne, kuras dēļ viņa tiesības uz apmaksātu slimības atvaļinājumu izbeidzās, atbrīvoja administrāciju no pienākuma pārbaudīt, vai ir izpildīts nosacījums par prasītājam piešķirtajam apmaksātajam slimības atvaļinājumam noteiktā termiņa pārsniegšanu. Tomēr nedz Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 48. panta b) punktā, ar ko ir pamatots apstrīdētais lēmums, nedz šīs kārtības 16. panta otrās daļas noteikumos, kuros paredzēts pēdējais minētais nosacījums, nav noteikts, ka lēmumu izbeigt līgumu bez iepriekšējas paziņošanas varētu pieņemt, iepriekš nepārbaudot, vai nav pārsniegts attiecīgajam darbiniekam piešķirtam apmaksātam slimības atvaļinājumam noteiktais termiņš saskaņā ar Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 16. panta otrās daļas noteikumiem. Turklāt nedz no kādas no šīm tiesību normām, nedz arī no Civildienesta noteikumu 59. panta, kurā ir noteikts tiesiskais režīms, kas piemērojams slimības atvaļinājumam un nepamatotai prombūtnei, neizriet, ka Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 16. panta otrajā daļā paredzētā nosacījuma par

apmaksātam slimības atvaļinājumam noteiktā termiņa pārsniegšanu pārbaude gadījumā, ja strīdīgās līguma izbeigšanas dienā, kā arī pirms šīs dienas prombūtne ir nepamatota, varētu tikt aizstāta ar šīs prombūtnes konstatējumu. No tā izriet, ka ar apstrīdēto lēmumu *CdT* ir piemērojis nosacījumu par nepamatotu prombūtni, kas nav paredzēts Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 48. panta b) punktā un 16. panta otrajā daļā, un izbeidzis WV darba līgumu uz nenoteiktu laiku, nepārbaudot, vai ir izpildīts pirmais šajās tiesību normās noteiktais nosacījums.

Attiecībā uz otro nosacījumu, ka apmaksātam slimības atvaļinājumam noteiktā termiņa beigās darbinieks nespēj atsākt veikt savus amata pienākumus, Vispārējā tiesa konstatē, ka no WV advokātes vēstulēm izriet, ka viņš ir atzinis, ka nespēj atsākt veikt amata pienākumus, un to *CdT* ir ņēmis vērā apstrīdētajā lēmumā, pārņemot minēto vēstulju saturu.

Tomēr, tā kā diena, kad šī nespēja bija jākonstatē saskaņā ar Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 48. panta b) punktu, bija pēc apmaksātam slimības atvaļinājumam noteiktā termiņa, par kuru iepriekš ir norādīts, ka *CdT* to nav novērtējis, otro nosacījumu nevar uzskatīt par izpildītu. Tādējādi Vispārējā tiesa secina, ka, pieņemot apstrīdēto lēmumu, *CdT* ir pārkāpis Pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtības 48. panta b) punktu un 16. panta otro daļu.

XVI. Pieteikumi par pagaidu noregulējumu

2022. gada 30. marta rīkojums RT France/Padome (T-125/22 R, nav publicēts, [EU:T:2022:199](#))

Pagaidu noregulējums – Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojoši pasākumi saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā – Dažu plašsaziņas līdzekļu pārraides darbības apturēšana – Pieteikums par izpildes apturēšanu – Steidzamības neesamība – Interesešu izsvēršana

Pēc Krievijas Federācijas (turpmāk tekstā – “Krievija”) militārās agresijas pret Ukrainu, kas sākusies 2022. gada 24. februārī, Eiropas Savienības Padome 2022. gada 1. martā⁶¹⁰ pieņēma vairākus jaunus pasākumus, kas papildina pasākumus, kurus Padome bija pieņēmusi kopš 2014. gada saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā⁶¹¹. Jauno pasākumu mērķis bija apturēt noteiktu mediju, tostarp *RT France*, pārraides darbības Eiropas Savienībā vai uz Eiropas Savienību. Padome norāda, ka Krievija ir iesaistījusies propagandas darbībās, kas vērstas pret pilsonisko sabiedrību Savienībā un kaimiņvalstīs, nopietni sagrozot faktus un manipulējot ar tiem, un šim nolūkam darbojusies ar vairāku tādu mediju kanālu starpniecību, kurus kontrolē Krievijas vadība.

RT France Eiropas Savienības Vispārējā tiesā cēla prasību, lūdzot atcelt Padomes pieņemtos aktus⁶¹². Tā iesniedza arī pieteikumu par pagaidu noregulējumu, lai panāktu minēto aktu izpildes apturēšanu.

Ar 2022. gada 30. marta rīkojumu Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraida *RT France* pieteikumu par pagaidu noregulējumu, pamatojoties uz to, ka nav izpildīts nosacījums par izpildes apturēšanas steidzamību un ka attiecīgo interesešu līdzsvars ir par labu Padomei.

Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vērtējums

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs vispirms pārbauda, vai *RT France* izvirzītie argumenti pierāda, ka ir izpildīts steidzamības nosacījums, kas nepieciešams, lai pagaidu noregulējuma tiesnesis varētu noteikt izpildes apturēšanu vai citus pagaidu pasākumus. Pirmkārt, *RT France* apgalvo, ka konkrētie ierobežojošie pasākumi radīs dramatiskas ekonomiska, finansiāla un humāna aspekta sekas, jo tai tiek liegta iespēja turpināt savu darbību. Šajā ziņā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs vispirms norāda, ka no sociālo apsvērumu skatpunkta *RT France* sniegtie dati neļauj saprast to darba vietu skaitu, kas īstermiņā būtu tieši apdraudētas, datumu, kurā tai vairs nebūtu līdzekļu, lai izmaksātu atalgojumu saviem darbiniekiem, kā arī tāda sociālā plāna aprises, ko tā varētu īstenot, it īpaši attiecībā uz skarto darbinieku pārcelšanās vai atkārtotas nodarbināšanas iespējām. Tātad apgalvotajam kaitējumam ir tīri ekonomisks un finansiāls raksturs. Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka šāda veida kaitējumu, izņemot ārkārtas apstākļos, nevar uzskatīt par neatgriezenisku, jo, piešķirot finansiālu kompensāciju, parasti var tikt atjaunots cietušās personas stāvoklis, kāds tas bijis pirms kaitējuma rašanās. Proti, šajā nolūkā pagaidu noregulējuma tiesneša rīcībā jābūt konkrētām un precīzām norādēm, kas pamatotas ar detalizētiem un apstiprinātiem dokumentāriem pierādījumiem par to, kādā situācijā ir lietas dalībnieks, kurš lūdz noteikt pagaidu pasākumus, un kas ļauj izvērtēt, kādas sekas rastos, ja lūgtie pasākumi netiktu noteikti. Vispārējās tiesas

⁶¹⁰ Padomes Lēmums (KĀDP) 2022/351, ar ko groza Lēmumu 2014/512/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (OV 2022, L 65, 5. lpp.), un Padomes Regula (ES) 2022/350, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 833/2014 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (OV 2022, L 65, 1. lpp.).

⁶¹¹ Padomes Lēmums 2014/512/KĀDP (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (OV 2014, L 229, 13. lpp.).

⁶¹² Šajā ziņā skat. spriedumu, 2022. gada 27. jūlijs, *RT France/Padome* (T-125/22, [EU:T:2022:483](#)).

priekšsēdētājs konstatē, ka *RT France* nav aprakstījusi savu finansiālo stāvokli un pieteikumā par pagaidu noregulējumu nav sniegusi nekādus datus, it īpaši skaitliskus datus, kas ļautu novērtēt tai nodarāmā finansiālā kaitējuma būtisko un neatgriezenisko raksturu un pierādīt šī kaitējuma rašanās risku.

Šajā ziņā, lai gan ir taisnība, ka *RT France* nevar pārraidīt savas programmas un tādējādi tai ir liegta iespēja veikt savu darbību, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka tieši pārraides aizliegums ir bijis minēto pasākumu mērķis un ka nepietiek ar to, ka *RT France* vispārīgi un abstrakti izklāsta apsvērumus par tās finansiālo dzīvotspēju, lai secinātu, ka šajā kontekstā pastāv nenovēršams risks. Vispārējās tiesas priekšsēdētājs šajā saistībā piebilst, ka pienākumam apturēt *RT France* pārraides darbības Savienībā vai uz Savienību ir tikai pagaidu raksturs un ka apstrīdētie akti neliedz *RT France* pārraidīt savu saturu ārpus Savienības.

Ņemot vērā šos apstākļus, *RT France* tātad nav pierādījusi, ka tai tiktu nodarīts būtisks un neatgriezenisks finansiāls kaitējums, ja netiktu apmierināts pieteikums par izpildes apturēšanu.

Otrkārt, attiecībā uz *RT France* argumentu, ka apstrīdētie akti būtiski kaitējot tās reputācijai, jo tajos tā tiek dēvēta par mediju, kas ir pastāvīgā un ekskluzīvā Krievijas varas kontrolē, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka eventuālais kaitējums tās reputācijai jau ir nodarīts ar apstrīdētajiem aktiem un turpināsies tik ilgi, kamēr šie pasākumi netiks atcelti ar spriedumu pamatlietā. Taču pagaidu noregulējuma tiesvedības mērķis nav nodrošināt jau nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu, un apstrīdēto aktu atcelšana, beidzoties tiesvedībai pamatlietā, būtu pietiekama kompensācija par apgalvoto morālo kaitējumu. Turklāt lūgtā pagaidu pasākuma noteikšana ir attaisnojama vienīgi tad, ja attiecīgais akts ir uzskatāms par apgalvotā būtiskā un neatgriezeniskā kaitējuma noteicošo cēloni. Tomēr nav pierādīts, ka noteicošais cēlonis apgalvotajam kaitējumam, proti, tam, ka *RT France* tiek uzrādīta kā medijs, kas ir pastāvīgā un ekskluzīvā Krievijas varas kontrolē, bija apstrīdētie akti, jo citi avoti jau iepriekš bija nosodījuši *RT France* objektivitātes un neatkarības trūkumu attiecībā pret Krievijas valdību.

Treškārt, *RT France* apgalvo, ka kaitējuma būtiskumu un neatgriezeniskumu pierāda fakts, ka runa ir par pilnīgu un ilgstošu šķērslī ziņu dienesta darbībai un ka šādas darbības rada neatgriezeniskas un īpaši smagas sekas demokrātiskās sabiedrībās. Vispārējās tiesas priekšsēdētājs uzsver, ka tieši *RT France* bija jāizklāsta un jāpierāda šāda kaitējuma rašanās iespējamība, un konstatē, ka tā vispārīgi un abstrakti atsaucas uz apdraudējumu, ko apstrīdētie akti varētu radīt Eiropas sabiedrības demokrātiskajam raksturam, tomēr nav precizējusi, kā šis apdraudējums skartu vai ietekmētu pašu *RT France*. Tāpēc Vispārējās tiesas priekšsēdētājs secina, ka steidzamības nosacījums nav pierādīts.

Turklāt viņš uzskata, ka attiecīgo interešu līdzsvars ir par labu Padomei, jo intereses, ko aizstāv šī iestāde, ir saistītas ar nepieciešamību aizsargāt dalībvalstis pret dezinformācijas un destabilizācijas kampaņām, ko īsteno Krievijas vadības kontrolē esošie mediji un kas apdraud Savienības sabiedrisko kārtību un drošību, situācijā, kad norisinās militārā agresija pret Ukrainu. Tātad runa ir par sabiedrības interesēm, kas ir vērstas uz to, lai aizsargātu Eiropas sabiedrību, un kas iekļaujas vispārējā stratēģijā, kuras mērķis ir pēc iespējas drīzāk panākt agresijas pret Ukrainu izbeigšanu. Šajā kontekstā tūlītēja apstrīdēto aktu izpildes apturēšana radītu risku, ka varētu tikt apdraudēta Savienības mērķu, it īpaši miera veicināšanas mērķu, sasniegšana saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 3. panta 1. un 5. punktu.

Savukārt intereses, uz ko atsaucas *RT France*, attiecas uz tās darbinieku stāvokli un tās finansiālo dzīvotspēju. Runa ir par privāttiesību sabiedrības, kuras pamatdarbība uz laiku ir aizliegta, interesēm.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs piebilst, ka gadījumā, ja *RT France* izdosies panākt apstrīdēto aktu atcelšanu pamattiesvedībā, tās interešu aizskāruma dēļ nodarīto kaitējumu varēs novērtēt, lai vēlāk to varētu atlīdzināt vai kompensēt. Visbeidzot viņš precizē, ka, ņemot vērā lietas ārkārtas apstākļus,

iztiesāšanas sastāvs, kas izskata lietu pēc būtības, ir nolēmis izspriest lietu paātrinātā tiesvedībā, un tādēļ *RT France* pēc iespējas drīzāk saņems atbildi uz savu atcelšanas prasību ⁶¹³.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs nolēmj noraidīt pieteikumu par pagaidu noregulējumu, nepastāvot nepieciešamībai lemt par *fumus boni juris* esamību.

2022. gada 31. marta rīkojums AL/Padome (T-22/22 R, nav publicēts, [EU:T:2022:200](#))

Pagaidu noregulējums – Civildienests – Ierēdņi – Disciplinārlieta – Atstādināšana no amata – Pieteikums par pagaidu pasākumu noteikšanu – Steidzamība – “Fumus boni juris” – Interesu izsvēršana

Eiropas Savienības Padomes ierēdnis AL laikposmā no 2009. līdz 2019. gadam iecelēj institūcijai iesniedza vairākus paziņojumus, lai saņemtu Eiropas Savienības Civildienesta noteikumus (turpmāk tekstā – “Civildienesta noteikumi”) paredzētos pabalstus un finansiālās priekšrocības attiecībā uz dažām personām, kas viņa dienesta laikā kļuvušas par viņa ģimenes locekļiem, un it īpaši par viņa adoptēto dēlu invalīdu.

Pēc tam, kad iecelēj institūcija bija paudusi bažas par šiem ģimenes pabalstu pieteikumiem, Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) sāka izmeklēšanu par aizdomām, ka prasītājs ir krāpnieciski rīkojies saistībā ar ģimenes sastāvu un ģimenes pabalstu saņemšanas nosacījumiem.

Izmeklēšanas noslēgumā *OLAF* citastarp ieteica Padomei veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai, pirmkārt, atgūtu prasītājam nepamatoti izmaksāto summu un, otrkārt, sāktu pret viņu disciplinārlietu. Pēc disciplinārlietas izskatīšanas Padome pieņēma lēmumu atstādināt prasītāju no amata (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”). Tomēr iecelēj institūcija nolēma daļēji apmierināt prasītāja sūdzību par dažiem lēmumiem, kas attiecas uz finanšu līdzekļu atgūšanu, un atjaunot attiecīgo pabalstu izmaksu.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs, izskatot pieteikumu par pagaidu noregulējumu, ko prasītājs iesniedzis vienlaikus ar prasību atcelt apstrīdēto lēmumu, apmierina šo pieteikumu un uzdod Padomei apturēt apstrīdētā lēmuma izpildi.

Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vērtējums

Pirmām kārtām, pārbaudot steidzamības nosacījumu, attiecībā uz prasītāja argumentu, ka apstrīdētā lēmuma izpildes apturēšana esot nepieciešama, lai aizsargātu viņa adoptētā dēla invalīda veselību vai pat dzīvību, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādina, ka pagaidu noregulējuma tiesnesis apgalvoto kaitējumu var ņemt vērā tikai tiktāl, ciktāl tas var skart tā lietas dalībnieka intereses, kurš ir lūdzis noteikt pagaidu pasākumu. No tā izriet, ka kaitējumu, ko apstrīdētā lēmuma izpilde var radīt citai personai, nevis lietas dalībniekam, kurš lūdzis noteikt pagaidu pasākumu, pagaidu noregulējuma tiesnesis attiecīgā gadījumā var ņemt vērā vienīgi tad, kad tas izsver iesaistītās intereses.

Šajos apstākļos prasītāja norādīto kaitējumu, kas rastos viņa adoptētā dēla invalīda veselībai un dzīvībai, kā arī kaitējumu, kas saistīts ar finansiālajām priekšrocībām, kuras prasītājs saņēma par savu dēlu, pagaidu noregulējuma tiesnesis var ņemt vērā tikai tiktāl, ciktāl tas varētu tikt nodarīts prasītājam.

Taču nevar apstrīdēt, ka dēla veselība ir galvenais, par ko rūpējas un bažījas tēvs, neatkarīgi no tā, vai dēls ir adoptēts vai ne. Tātad prasītāja apgalvotais būtiskais un neatgriezeniskais kaitējums viņa dēla veselībai un dzīvībai varētu tieši ietekmēt pašu prasītāju kā adoptētāju.

⁶¹³ Šajā ziņā skat. spriedumu, 2022. gada 27. jūlijs, *RT France/Padome* (T-125/22, [EU:T:2022:483](#)).

Proti, prasītājam – kā vientuļajam vecākam, kurš ir uzņēmis un turpina uzņemties atbildību par sava adoptētā dēla, kurš cieš no cerebrālās triekas / iedzimtas spastiskās tetraparēzes un ar to saistītām patoloģijām, ārstēšanu un audzināšanu, – neizbēgami tiktu nodarīts būtisks un neatgriezenisks personisks kaitējums, ja līdz iespējamam labvēlīgam spriedumam pamatlietā nevarētu – tāpēc ka netiktu sniegts svarīgs aktuāls medicīniskais atbalsts – tikt nodrošināts viņa adoptētā dēla veselības stāvoklis.

Tā kā šis medicīniskais atbalsts ir atkarīgs no pabalstiem un finansiālajām priekšrocībām, uz ko prasītājam un viņa dēlam bija tiesības, pamatojoties uz prasītāja kā ierēdņa statusu, to zaudēšana radītu prasītājam tiešu kaitējumu. Prasītājam – kā vientuļajam vecākam, kurš ir finansiāli atbildīgs par sava adoptētā dēla invalīda medicīnisko atbalstu un izglītību, – tiks nodarīts būtisks un neatgriezenisks personisks kaitējums, ja viņa dēlam tiks liegts šis medicīniskais un izglītības atbalsts, tādējādi viņu pakļaujot apgalvotajiem riskiem attiecībā uz veselību.

Otrām kārtām, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atzīst *fumus boni juris* esamību, jo daži no prasītāja izvirzītajiem pamatiem pirmšķietami nav acīmredzami nepamatoti.

Šajā ziņā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādina, ka, pieņemot lēmumu par sodu, kas izpaužas kā atstādināšana no amata, iestādei obligāti ir jāveic rūpīga izvērtēšana, ņemot vērā īpaši nopietnās sekas, kas no tā izriet. Iestādei šajā ziņā ir plaša rīcības brīvība, un Vispārējā tiesa nevar iecelēj institūcijas vērtējumu aizstāt ar savu vērtējumu. Tiesas kontrole aprobežojas ar pārbaudi par to, vai norādītie fakti ir izklāstīti saturiski pareizi, vai nav pieļauta acīmredzama kļūda faktu vērtējumā un vai nav notikusi pilnvaru nepareiza izmantošana. Turklāt jebkāda disciplinārsoda tiesiskuma priekšnoteikums ir, ka tiek pierādīts attiecīgajai personai pārmesto faktu patiesums.

Šajā kontekstā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs – neskarot nolēmumu, ko Vispārējā tiesa pieņems pamatlietā, – norāda, ka atgūstamo summu samazinājumam būtu tieši jāietekmē prasītājam uzliktais disciplinārsods un, lai noteiktu pārkāpuma smagumu un lemtu par prasītājam uzliktā disciplinārsodu, iecelēj institūcijai, analizējot pārkāpuma raksturu un tā izdarīšanas apstākļus, būtu jāņem vērā tas, ka kompetentās valsts iestādes nav ierosinājušas kriminālprocesu vai kriminālvajāšanu par viņam inkriminēto pārkāpumu.

Turklāt Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atzīst, ka, lai gan bērnu labklājība nekādā gadījumā nevar attaisnot prasītāja rīcību, pirmšķietami var uzskatīt, ka iecelēj institūcijai tomēr vajadzēja ņemt vērā šo apstākli kā prasītāja pārkāpuma izdarīšanas motīvu, vēl jo vairāk tādēļ, ka prasītājam – kā atzīst pati iecelēj institūcija – nebija ļaunu nolūku vai vēlmes personiski iedzīvoties.

Visbeidzot, trešām kārtām, runājot par interešu izsvēršanu un – konkrētāk – par Padomes interesēm, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka ir taisnība, ka lojalitātes pienākums ietekmē personiskās uzticības saiknes saglabāšanu starp iestādi un tās ierēdņiem; tas ir darba attiecību saglabāšanas nosacījums. Šis pienākums nozīmē ne tikai to, ka ierēdņi neuzvedas veidā, kas nav savienojams ar viņu amatam piemītošo cieņu un cieņu, kāda ir jāievēro pret iestādi un tās vadību, bet arī ka viņu rīcībā nav nekā aizdomīga – lai vienmēr tiktu saglabāta uzticības saikne, kas pastāv starp iestādi un ierēdņiem. No tā tomēr neizriet, ka jebkurš lojalitātes pienākuma pārkāpums sistemātiski nozīmētu uzticības zudumu un tārad atļāšanu kā neizbēgamas sekas.

Savukārt, ja netiktu noteikti prasītāja lūgtie pagaidu pasākumi, prasītāja adoptētais dēls vairs nesaņemtu pabalstus, kas viņam ļauj saņemt izdzīvošanai nepieciešamo medicīnisko aprūpi. Tādējādi interešu līdzsvars ir par labu prasītājam.

Ņemot vērā iepriekš minēto, pieteikums par pagaidu noregulējumu tiek apmierināts.

2022. gada 25. aprīļa rīkojums HB/Komisija (T-408/21 R, nav publicēts,
[EU:T:2022:241](#))

Pagaidu noregulējums – Publiski pakalpojumu līgumi – Līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras pārkāpumi – Nepamatoti izmaksātu summu atgūšana – Lēmums, kas ir izpildāms dokuments – Pieteikums par pagaidu pasākumu noteikšanu – Steidzamība – “Fumus boni juris” – Interesu izsvēršana

Saistībā ar diviem Eiropas Savienības uzaicinājumiem iesniegt piedāvājumus, kā aprakstīts turpmāk⁶¹⁴, tiesības noslēgt divus publiskus līgumus⁶¹⁵ tika piešķirtas konsorcijam, ko koordinēja prasītāja HB, kura ir saskaņā ar Beļģijas tiesībām dibināta privāta sabiedrība ar ierobežotu atbildību un kuras vienīgais akcionārs ir cita sabiedrība ar ierobežotu atbildību.

Pamatojoties uz Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (OLAF) analīzes ziņojumu, Komisija vispirms apturēja attiecīgi TACIS un CARDS līgumu izpildi, pamatojoties uz to, ka to piešķiršanā ir pieļautas būtiskas kļūdas vai pārkāpumi vai pieļauta krāpšana. Pēc tam Komisija pieņēma divus lēmumus par atbilstoši šiem līgumiem maksājamo summu samazināšanu un par nepamatoti izmaksāto summu atgūšanu. Visbeidzot tā pieņēma divus lēmumus, kas atzīstami par izpildāmiem dokumentiem un kas attiecas uz katras summas, ko prasītāja ir parādā, atgūšanu saistībā ar katru no abiem publiskā iepirkuma līgumiem TACIS un CARDS.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs, izskatot pieteikumu par pagaidu noregulējumu, ko prasītāja iesniegusi vienlaikus ar prasību atcelt abus minētos lēmumus, apmierina šo pieteikumu un uzdod Komisijai apturēt minēto lēmumu izpildi.

Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs iesākumā pārbauda nosacījumu par lūgto pagaidu pasākumu steidzamību un secina, ka konkrētajā gadījumā šis nosacījums ir izpildīts. Šajā ziņā, ņemot vērā, ka apgalvotajam kaitējumam ir tīri finansiāls raksturs, viņš atgādina, ka šādā gadījumā lūgtie pagaidu pasākumi ir attaisnoti tad, ja konstatējams, ka bez šiem pasākumiem lietas dalībnieks, kas tos lūdz, varētu nonākt situācijā, kas var apdraudēt tā finansiālo dzīvotspēju, vēl pirms lietā tiek pieņemts galīgais nolēmums pēc būtības, vai ja būtiski mainītos tā tirgus daļas, it īpaši, ņemot vērā tā uzņēmuma lielumu un apgrozījumu, kā arī attiecīgā gadījumā grupas, kurā tas ietilpst, raksturīgās iezīmes.

Konkrētāk, sabiedrības eventuāla maksātnespēja ne vienmēr nozīmē, ka ir izpildīts steidzamības nosacījums. Proti, pārbaudot sabiedrības finansiālo dzīvotspēju, tā materiālā stāvokļa novērtējumu var veikt, ņemot vērā it īpaši tās grupas iezīmes, ar kuru šī sabiedrība ir saistīta akcionāru sastāva ziņā, un tas pagaidu noregulējuma tiesnesim var likt secināt, ka steidzamības nosacījums nav izpildīts, neraugoties uz paredzamo sabiedrības maksātnespēju.

Aplūkojamajā lietā, lai novērtētu prasītājas sabiedrības finansiālo spēku, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādina prasītājas juridisko formu un tās akcionāru sastāvu un norāda, ka tās administrators – kopā ar prasītāju – arī ir atbildīgs Komisijai par summu, kas tai ir noteikta apstrīdētajos lēmumos. No šiem apstākļiem viņš secina, ka veids, kādā prasītāja pieder pie šīs grupas, un šīs grupas raksturojums, it īpaši šīs grupas rīcībā esošās finansiālās iespējas kopumā, ir būtiski elementi, lai izvērtētu pagaidu noregulējuma pieteikuma steidzamību.

Ņemot vērā prasītājas norādītos skaitliskos datus, ir skaidrs, pirmkārt, ka grupai, kurā ietilpst prasītāja, piederošo aktīvu kopsomma ir ievērojami mazāka par Komisijas pieprasīto summu, kas

⁶¹⁴ Par strīda faktisko un tiesisko ietvaru skat. 2022. gada 20. oktobra rīkojumu **PB/Komisija** (T-407/21 R, [EU:T:2022:655](#)), kas izklāstīts šajā pašā sadaļā 271. lpp.

⁶¹⁵ Līgumi attiecīgi ar numuriem TACIS/2006/101-510 un CARDS/2008/166-429.

pārsniedz 5 000 000 EUR. Otrkārt, neatkarīga revidenta atzinums apliecina, ka grupas, pie kuras pieder prasītāja, divu sabiedrību aktīvu apķīlāšana var tikt uzskatīta par faktoru, kas varētu apdraudēt šo sabiedrību uzņēmējdarbības nepārtrauktību un tādējādi izraisīt to iespējamo likvidāciju. Vispārējās tiesas priekšsēdētājs secina – lai izvairītos no būtiska un neatgriezeniska kaitējuma prasītājas interesēm, ir jānosaka, ka apstrīdēto lēmumu izpilde tiek apturēta un ka šī apturēšana rada iedarbību pirms nolēmuma pieņemšanas pamatlietā.

Otrām kārtām, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs pārbauda *fumus boni juris* nosacījumu un šajā ziņā izvērtē to iebildumu pirmšķietamu pamatotību, kurus prasītāja ir izvirzījusi pamatlietā celtās prasības atbalstam, un tādējādi pārbauda, vai vismaz kāds no šiem iebildumiem ir pietiekami nopietns, lai attaisnotu tā nenoraidīšanu pagaidu noregulējuma tiesvedībā.

Runājot par prasības pamatu, kas attiecas uz Komisijas kompetences pieņemt apstrīdētos lēmumus neesamību, par juridiskā pamata neesamību un par tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka ir taisnība, ka Finanšu regula var veidot juridisku pamatu ⁶¹⁶, lai Komisija pieņemtu lēmumus, kas ir izpildāmi dokumenti ⁶¹⁷, pat ja attiecīgajām finanšu saistībām ir līgumisks raksturs. Tomēr, pirmkārt, Savienības tiesai nav kompetences izskatīt atcelšanas prasību, ja prasītāja tiesiskais stāvoklis iekļaujas tikai līgumattiecībās, kuru juridisko režīmu regulē līgumslēdzēju pušu norādītās valsts tiesību normas, un, otrkārt, Komisija nevar pieņemt lēmumu, kas būtu uzskatāms par izpildāmu dokumentu, tādu līgumattiecību ietvaros, kurās nav ietverta šķīrējklauzula par labu Savienības tiesai un kuras tādējādi ietilpst dalībvalsts tiesu jurisdikcijā. Tāpēc Komisijas pilnvaras pieņemt lēmumus, kas ir izpildāmi dokumenti, līgumattiecību kontekstā ir jāierobežo, tās attiecinot tikai uz līgumiem, kuros ir ietverta šķīrējklauzula, ar ko piešķir kompetenci Savienības tiesai.

Konkrētajā lietā, lai gan apstrīdētie lēmumi ir pamatoti ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību un Finanšu regulu, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs konstatē, ka konkrētajos publiskajos līgumos nav ietverta šķīrējklauzula, kas piešķirtu kompetenci Savienības tiesai.

Tādēļ viņš secina, ka, neskarot nolēmumu, ko Vispārējā tiesa pieņems pamatlietā, prasītājas izvirzītais prasības pamats *prima facie* nešķiet acīmredzami nepamatots. Tātad par šo prasības pamatu būtu jāveic padziļināta pārbaude, ko nevar veikt pagaidu noregulējuma tiesnesis, jo tas jādara pamattiesvedībā.

Trešām kārtām, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs izsver riskus, kas saistīti ar katru no iespējamiem risinājumiem. Šajā ziņā attiecībā uz prasītājas interesēm panākt apstrīdēto lēmumu izpildes apturēšanu viņš konstatē, ka konkrētās lietas apstākļos ir pilnīgi iespējams, ka apstrīdēto lēmumu izpilde izraisītu prasītājas saimnieciskās darbības izbeigšanos. Runājot par ieinteresētību apstrīdēto lēmumu tūlītējā izpildē, viņš norāda, ka Komisija šajā ziņā nesniedz nekādus paskaidrojumus un ka tā, šķiet, pati uzskata, ka aplūkojamajā gadījumā būtu vēlama apstrīdēto lēmumu izpildes apturēšana. Tāpēc Vispārējās tiesas priekšsēdētājs secina, ka interešu līdzsvars ir par labu apstrīdēto lēmumu izpildes apturēšanai.

Ņemot vērā iepriekš minēto, pieteikums par pagaidu noregulējumu tiek apmierināts.

⁶¹⁶ Atbilstoši 100. panta 2. punktam Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES, Euratom) 2018/1046 (2018. gada 18. jūlijs) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES un atceļ Regulu (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (OV 2018, L 193, 1. lpp.).

⁶¹⁷ LESD 299. panta izpratnē.

2022. gada 30. maija rīkojums OT/Padome (T-193/22 R, nav publicēts,
[EU:T:2022:307](#))

Pagaidu noregulējums – Kopējā ārpolitika un drošības politika – Ierobežojoši pasākumi attiecībā uz Krievijas darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība – Līdzekļu iesaldēšana – Pieteikums par pagaidu pasākumu noteikšanu – “Fumus boni juris” neesamība – Steidzamības neesamība

Pēc Krievijas Federācijas (turpmāk tekstā – “Krievija”) militārās agresijas pret Ukrainu, kas sākusies 2022. gada 24. februārī, Eiropas Savienības Padome 2022. gada 15. martā pieņēma Lēmumu (KĀDP) 2022/429 un Īstenošanas regulu (ES) 2022/427⁶¹⁸, ar kuriem prasītāja vārds un uzvārds tika iekļauts Padomes kopš 2014. gada pieņemtajos to personu, vienību un struktūru sarakstos, kuras atbalsta darbības, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība.

OT Eiropas Savienības Vispārējā tiesā cēla prasību, lūdzot atcelt Padomes pieņemtus aktus. Viņš iesniedza arī pieteikumu par pagaidu noregulējumu, lūdzot apturēt minēto aktu izpildi un piemērot dažādus pagaidu pasākumus.

Ar 2022. gada 30. maija rīkojumu Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraida OT pieteikumu par pagaidu noregulējumu, pamatojoties uz to, ka nav izpildīti *fumus boni juris* un steidzamības nosacījumi.

Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vērtējums

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs vispirms pārbauda, vai ir izpildīts *fumus boni juris* nosacījums, izvērtējot prasītāja pamatlietā izvirzīto iebildumu pirmšķietamu pamatotību. Šajā ziņā prasītājs izvirza dažādus prasības pamatus, lai pierādītu Padomes pret viņu pieņemto aktu prettiesiskumu.

Pirmām kārtām, pārbaudot prasītāja argumentu par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atgādina, ka saistībā ar sākotnējo iekļaušanu minētajos sarakstos tiesību uz aizstāvību un tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā ievērošana nozīmē, ka kompetentajai Savienības iestādei – konkrētajā gadījumā Padomei – jāpaziņo attiecīgajai personai šīs iestādes rīcībā esošā informācija, lai ļautu šai personai aizstāvēties, attiecīgā gadījumā vērsties Savienības tiesā un lietderīgi paust savus apsvērumus par motīviem, kas ir vērsti pret šo personu. Tomēr, lai nodrošinātu, ka minētie pasākumi rada pārsteiguma efektu un tos varētu piemērot nekavējoties, Padomei nav noteikts pienākums paziņot attiecīgajai personai motīvus, kas uz to attiecas, pirms šīs personas sākotnējās iekļaušanas sarakstos, bet Padomei tas jā dara tikai attiecīgā lēmuma pieņemšanas laikā vai uzreiz pēc tā pieņemšanas.

Konkrētajā gadījumā, tā kā prasītāja adrese nebija publiski zināma, Padome 2022. gada 16. martā *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicēja paziņojumu⁶¹⁹, kurā informēja prasītāju par Padomes lēmumu, ar kuru viņam piemēro ierobežojošus pasākumus, norādot, ka iekļaušanas sarakstā pamatojums ir izklāstīts attiecīgo tiesību aktu pielikumā, kā arī par prasītāja tiesībām iesniegt Padomei lūgumu pārskatīt šo lēmumu. Tāpat lēmuma pamatojums jau kopš tā laika ir paziņots prasītājam.

⁶¹⁸ Padomes Lēmums (KĀDP) 2022/429 (2022. gada 15. marts), ar kuru groza Lēmumu 2014/145/KĀDP par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2022, L 871, 44. lpp.), un Padomes Īstenošanas regula (ES) 2022/427 (2022. gada 15. marts), ar kuru īsteno Regulu (ES) Nr. 269/2014 par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (OV 2022, L 871, 1. lpp.).

⁶¹⁹ Paziņojums to personu, vienību un struktūru ievērībai, kurām piemēro ierobežojošos pasākumus, kas paredzēti Padomes Lēmumā 2014/145/KĀDP, kuru groza ar Padomes Lēmumu (KĀDP) 2022/429, un Padomes Regulā (ES) Nr. 269/2014, kuru īsteno ar Padomes Īstenošanas regulu (ES) 2022/427, par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas [teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība] (OV 2022, C 121 I, 1. lpp.).

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs secina, ka pirmšķietami ar to, ka attiecīgais lēmums nav individuāli paziņots prasītājam, viņa tiesības uz aizstāvību nav pārkāptas.

Turklāt, tā kā ir uzskatāms, ka nelabvēlīgs akts ir pietiekami pamatots, ja tas ir pieņemts kontekstā, kas attiecīgajai personai ir zināms un kas tai ļauj saprast pret to veiktā pasākuma tvērumu, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka aplūkojamajā lietā ir grūti apstrīdēt, ka prasītājs pilnībā nebūtu apzinājies kontekstu, kādā pieņemti pasākumi pret viņu. Proti, pirmšķietami ir konstatējams, ka pamatojums ir pietiekami skaidrs un precīzs, lai prasītājs varētu saprast iemeslus, kuru dēļ viņa vārds un uzvārds tika iekļauts attiecīgajos sarakstos, un ka Padome prasītājam ir sniegusi visu pierādījumu kopumu, kas uz viņu attiecas.

Otrām kārtām, attiecībā uz prasītāja izvirzīto prasības pamatu par pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka prasītājs īstenībā apstrīd to motīvu pamatotību, kurus Padome izvirzījusi pret viņu. Šajā ziņā no lietas materiāliem izriet, ka pierādījumi, kurus Padome ņēmusi vērā, pirmšķietami veido pietiekami konkrētu, precīzu un saskanīgu netiešu pierādījumu kopumu, lai prasītājam piedēvētos faktus varētu kvalificēt kā darbības, ar kurām tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība, un lai tādējādi atbalstītu viņa iekļaušanas sarakstos motīvus. Tā kā Padomes norādītie fakti ir norisinājušies pirms Krievijas iebrukuma Ukrainā un neattiecas uz šo konfliktu un tā kā prasītājs nav iesniedzis nekādus papildu pierādījumus par pretējo, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs uzskata, ka nav pamata pirmšķietami apšaubīt Padomes norādīto faktu ticamību.

Attiecībā uz prasītāja trešo prasības pamatu par samērīguma principa pārkāpumu Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka pamattiesībām Savienības tiesībās nav absolūtas aizsardzības, bet tās ir jāapskata kopsakarā ar to funkciju sabiedrībā. Tādējādi šīs pamattiesības var tikt ierobežotas ar nosacījumu, ka šie ierobežojumi atbilst Savienības vispārējo interešu mērķiem un – no sasniedzamā mērķa skatpunkta raugoties – nav uzskatāmi par nesamērīgu un nepieņemamu iejaukšanos, kas aizskar garantēto tiesību pašu būtību. Konkrētajā gadījumā, ņemot vērā civiliedzīvotāju aizsardzības pamatmērķi, prasītājam piemērotā līdzekļu iesaldēšana un aizliegums ieceļot Savienības teritorijā nešķiet nepiemērots. Vispārējās tiesas priekšsēdētājs konstatē arī, ka alternatīvi un mazāk ierobežojoši pasākumi nebūtu tikpat efektīvi, lai sasniegtu izvirzīto mērķi, proti, izdarītu spiedienu, kas vērsts pret atbalstu tādām darbībām, ar kurām tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība, it īpaši, ņemot vērā iespēju apiet noteiktos ierobežojumus. Tādējādi, ņemot vērā starptautiskā miera un drošības uzturēšanas ārkārtīgi svarīgo nozīmi, attiecīgie ierobežojumi pirmšķietami ir attaisnoti ar vispārējo interešu mērķi un nav nesamērīgi ar sasniedzamajiem mērķiem.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs secina, ka ar argumentiem, ar kādiem prasītājs pamatojis pieteikumu par pagaidu noregulējumu, nav pierādīta *fumus boni juris* esamība.

Vispārējās tiesas priekšsēdētāja ieskatā šis risinājums saskan ar nosacījuma par pieprasīto pasākumu steidzamību novērtējumu.

Aplūkojamajā lietā prasītājam, kurš lūdz noteikt pagaidu pasākumus, jo apstrīdētie akti liedzot viņam brīvi pārvietoties un tikties ar ģimeni, bija iespēja steidzamu humānu apsvērumu dēļ lūgt attiecīgās dalībvalsts iestādēm atkāpi no viņam piemērotā aizlieguma. Tomēr viņš nav pierādījis, ka būtu izsmēlis visas iespējas iegūt šādu atkāpi. Tāpat viņš nav pierādījis, ka pastāv būtisks un neatgriezenisks kaitējums, kas attaisnotu nepieciešamību pēc viņa atkalapvienošanās ar ģimeni. Visbeidzot, prasītājs ir lūdzis atbloķēt noteiktus iesaldētos līdzekļus, kā to pieļauj apstrīdētie akti, un tāpēc Vispārējās tiesas priekšsēdētājs uzskata, ka šajā ziņā panāktās atkāpes ļauj prasītāja ģimenei dzīvot normālu dzīvi. Tātad Vispārējās tiesas priekšsēdētājs secina, ka nav izpildīts steidzamības nosacījums un ka tādēļ pieteikums par pagaidu noregulējumu ir noraidāms.

2022. gada 8. jūnija rīkojums Ungārija/Komisija (T-104/22 R, nav publicēts,
[EU:T:2022:351](#))

Pagaidu noregulējums – Piekļuve dokumentiem – Regula (EK) Nr. 1049/2001 – Eiropas strukturālie un investīciju fondi – Regula (ES) Nr. 1303/2013 – Dalībvalstī izdoti dokumenti – Pieteikums par izpildes apturēšanu – “Fumus boni juris” – Steidzamība – Interesu izsvēršana

Pēc tam, kad Komisijai tika iesniegts pieteikums par piekļuvi dokumentiem, kas attiecas uz saraksti starp Komisiju un Ungārijas iestādēm saistībā ar uzaicinājumu iesniegt piedāvājumus, kas finansēts dalītas pārvaldības ietvaros⁶²⁰, Komisija sākotnēji atteica piekļuvi un pēc tam, kad tika iesniegts atkārtots pieteikums, galu galā nolēma piešķirt trešai personai – pieteikuma iesniedzējam – daļēju piekļuvi attiecīgajiem dokumentiem, neraugoties uz Ungārijas valdības iebildumiem.

Izskatot pieteikumu par pagaidu noregulējumu, ko Ungārija iesniegusi vienlaikus ar prasību atcelt pēdējo minēto Komisijas lēmumu, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs apmierina šo pieteikumu un uzdod Komisijai apturēt šā lēmuma izpildi, ciktāl ar to tiek piešķirta piekļuve Ungārijas iestāžu izdotajiem dokumentiem.

Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs atzīst *fumus boni juris* esamību, jo abi Ungārijas izvirzītie argumenti pirmšķietami nav acīmredzami nepamatoti, tāpēc par šiem argumentiem būtu jāveic padziļināta pārbaude, ko nevar veikt pagaidu noregulējuma tiesnesis, jo tas jādara pamattiesvedībā.

Šajā ziņā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs vispirms atgādina, ka, lai gan dalībvalsts var lūgt iestādei atteikt piekļuvi dokumentam, kas ir izdots minētajā dalībvalstī, bez tās iepriekšējas piekrišanas⁶²¹, attiecīgajai dalībvalstij netiek piešķirtas vispārīgas un beznosacījumu veto tiesības, kas tai ļautu – tīri diskrecionāri un nepamatojot savu lēmumu – iebilst pret jebkāda iestādes rīcībā esoša dokumenta izpaušanu tādēļ vien, ka šis dokuments ir izdots šajā dalībvalstī. Tālāk – iestādei ir jāpārbauda, vai, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus un piemērojamās tiesību normas, motīvi, kurus dalībvalsts ir minējusi, lai pamatotu savu iebildumu, pirmšķietami attaisno šādu atteikumu. Visbeidzot Komisijai šī pārbaude jāveic tāda lojāla dialoga ietvaros, kas raksturīgs lēmumpieņemšanas procesam, kurš izveidots ar tiesisko regulējumu par piekļuvi iestādes rīcībā esošiem dalībvalstī izdotiem dokumentiem.

Attiecībā uz pirmo argumentu, ka izņēmums, kas saistīts ar to, ka dokumenta izpaušanas gadījumā var tikt nopietni apdraudēts iestādes lēmumpieņemšanas process⁶²², ir piemērojams dalītas pārvaldības gadījumā, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs konstatē, ka šajā lietā aplūkotajā dalītajā pārvaldībā dalībvalstis un Komisija ir kopīgi atbildīgas par programmu pārvaldību un kontroli un ka Komisijas pienākums ir it īpaši uzraudzīt, ka dalībvalstis likumīgi un pareizi izmanto Eiropas strukturālos un investīciju fondus. Tādēļ Vispārējās tiesas priekšsēdētājs secina, ka pirmšķietami nevar izslēgt, ka šajā lietā aplūkotus dokumentus varētu uzskatīt par tādiem, uz ko attiecas Savienības lēmuma pieņemšanas process, it īpaši tāpēc, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru dalībvalsts tiesības lūgt

⁶²⁰ Saskaņā ar 74. un 125. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 (OV 2013, L 347, 320. lpp.).

⁶²¹ Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1049/2001 (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.) 4. panta 5. punktu.

⁶²² Saskaņā ar Regulas Nr. 1049/2001 4. panta 3. punkta pirmo daļu.

iestādi atteikt piekļuvi dokumentam, kas ir izdots minētajā dalībvalstī, bez tās iepriekšējas piekrišanas "ir norma, kas veltīta Kopienu lēmumu pieņemšanas procesam".

Attiecībā uz otro argumentu, saskaņā ar kuru Komisijai lojāla dialoga ietvaros bija jāpaskaidro iemesls, kura dēļ tā ir mainījusi savu iepriekšējo praksi, un, ņemot to vērā, bija jānodrošina Ungārijai iespēja norādīt uz citiem iespējamiem atteikuma iemesliem, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka apstrīdētais lēmums ir lēmums par atkārtotu pieteikumu un tas atšķiras no Komisijas sākotnējā atteikuma lēmuma. Tādējādi, ņemot vērā īpašo šīs lietas kontekstu, nav izslēgts, ka Komisijai pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas būtu bijis jānodrošina Ungārijai iespēja labāk paskaidrot savus motīvus vai atsaukties uz citiem iespējamiem atteikuma pamatiem. Turklāt viņš norāda, ka Komisija pēc savas ierosmes varēja pārbaudīt, vai uz attiecīgo piekļuves pieteikumu attiecas citi paredzētie izņēmumi no tiesībām piekļūt dokumentiem.

Otrām kārtām, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs uzskata, ka šajā lietā ir izpildīts steidzamības nosacījums, jo risks, ka Ungārijai radīsies nopietns un neatgriezenisks kaitējums, ir juridiski pietiekami pierādīts. Proti, viņš norāda, ka apgalvotais kaitējums izriet no apgalvoti konfidenciālas informācijas izpaušanas un ka šī informācija attiecas uz uzaicinājuma iesniegt piedāvājumus, kuram ir sacīkstes raksturs, organizēšanu un tajā ir paredzēts piedalīties vairākām ieinteresētajām pusēm. Šī uzaicinājuma procedūras pienācīga norise tātad varētu tikt apdraudēta informācijas izpaušanas gadījumā. Tādēļ Vispārējās tiesas priekšsēdētājs secina – tā kā strīdīgajiem dokumentiem, kā to apgalvo Ungārija, varētu būt konfidenciāls raksturs, to izpaušana būtu pretrunā izņēmumam, kas attiecas uz nopietnu apdraudējumu iestādes lēmumpieņemšanas procesam, un šo dokumentu raksturu – proti, ka tie ir dokumenti, kas nav publiski, – nevarētu atjaunot, kaut arī galu galā tiktu apmierināta pamatprasība.

Trešām kārtām, attiecībā uz iesaistīto interešu līdzsvarošanu, kurā ir nosakāms, vai puses, kura lūdz noteikt pagaidu pasākumus, interese ir vai nav svarīgāka par strīdīgā akta tūlītējas izpildes interesi, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs pārbauda nosacījumu, ka ar rīkojumu par pagaidu noregulējumu radītajai tiesiskajai situācijai jābūt atgriezeniskai. Šajā ziņā viņš konstatē, ka šajā lietā spriedums par lēmuma atcelšanu kļuvis iluzors un tam tiktu atņemta lietderīgā iedarbība, ja Ungārijas pieteikums par pagaidu noregulējumu tiktu noraidīts, jo šāda noraidījuma sekas būtu tādas, ka Komisijai tiktu ļauts nekavējoties izpaust strīdīgos dokumentus un tādējādi *de facto* iepriekš noteikt topošo nolēmumu par lietas būtību, proti, atcelšanas prasības noraidījumu. Turklāt viņš atgādina, ka pati Komisija neiebilst pret apstrīdētā lēmuma izpildes apturēšanu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, pieteikums par pagaidu noregulējumu tiek apmierināts.

2022. gada 20. oktobra rīkojums PB/Komisija (T-407/21 R, nav publicēts, [EU:T:2022:655](#))

Pagaidu noregulējums – Publiski pakalpojumu līgumi – Līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras pārkāpumi – Nepamatoti izmaksātu summu atgūšana – Lēmums, kas ir izpildāms – Pieteikums par pagaidu pasākumu noteikšanu – Steidzamība – "Fumus boni juris" – Interešu izsvēršana

Pēc tam, kad Eiropas Savienība izsludināja divus uzaicinājumus iesniegt piedāvājumus, kuru mērķis bija noslēgt, pirmkārt, TACIS līgumu par tehniskās palīdzības pakalpojumu sniegšanu Ukrainas iestādēm saistībā ar Ukrainas tiesību aktu tuvināšanu Savienības tiesību aktiem un, otrkārt, CARDS līgumu par spēju stiprināšanas, ekspertīzes un atbalsta pakalpojumu sniegšanu Serbijas Tieslietu ministrijai, tiesības piešķirt šos abus publiskos līgumus tika piešķirtas ⁶²³ konsorcijs, ko koordinēja privāta sabiedrība, kuras direktors bija prasītājs PB.

⁶²³ Līgumi attiecīgi ar numuriem TACIS/2006/101-510 un CARDS/2008/166-429.

Pamatojoties uz Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (OLAF) analīzes ziņojumu, Komisija vispirms apturēja attiecīgi TACIS un CARDS līgumu izpildi, pamatojoties uz to, ka to piešķiršanā ir pieļautas būtiskas kļūdas vai pārkāpumi vai pieļauta krāpšana. Pēc tam Komisija pieņēma lēmumu par administratīvā pasākuma piemērošanu prasītājam, atsaucot saskaņā ar minētajiem līgumiem nepamatoti saņemtus maksājumus un atzīstot prasītāju par solidāri – kopā ar sabiedrību, kuras direktors viņš bija, – atbildīgu par attiecīgo summu samaksu. Visbeidzot Komisija pieņēma lēmumu, kas ir izpildāms dokuments, par nepamatoti iekasēto summu atgūšanu, ar kuru prasītājam tika noteikta solidāra – kopā ar sabiedrību, kuras direktors viņš bija, – atbildība par attiecīgās summas samaksu.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs, izskatot pieteikumu par pagaidu noregulējumu, ko prasītājs iesniedzis vienlaikus ar prasību atcelt minēto lēmumu, apmierina šo pieteikumu un uzdod Komisijai apturēt minētā lēmuma izpildi.

Vispārējās tiesas priekšsēdētāja vērtējums

Pirmām kārtām, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs iesākumā pārbauda nosacījumu par lūgto pagaidu pasākumu steidzamību. Šajā ziņā viņš uzskata, ka šis nosacījums ir izpildīts, jo īpašajos lietās apstākļos prasītāja apgalvotais nopietnais un neatgriezeniskais kaitējums ir jāatzīst par pierādītu, tāpēc ka nespēju ilgstoši nodrošināt savu pamatvajadzību apmierināšanu nevar kompensēt ar vēlāku finansiālu kompensāciju.

Protī, ņemot vērā prasītāja situācijas apstākļus, nešķiet, ka apstrīdētā lēmuma izpildes gadījumā prasītājam būtu ienākumi, kas ļautu viņam segt visus izdevumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu viņa pamatvajadzību apmierināšanu līdz nolēmuma pieņemšanai pamatlietā.

Otrām kārtām, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs pārbauda *fumus boni juris* nosacījumu un šajā ziņā izvērtē to iebildumu pirmšķietamu pamatotību, kurus prasītājs ir izvirzījis pamatlietā celtās prasības atbalstam, un tādējādi pārbauda, vai vismaz kāds no šiem iebildumiem ir pietiekami nopietns, lai attaisnotu tā nenoraidīšanu pagaidu noregulējuma tiesvedībā.

Runājot par prasības pamatu, kas attiecas uz Komisijas kompetences pieņemt lēmumu, kas ir izpildāmi dokumenti, neesamību, par juridiskā pamata neesamību un par acīmredzamu kļūdu vērtējumā, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs norāda, ka ir taisnība, ka Finanšu regula var veidot juridisku pamatu⁶²⁴, lai Komisija pieņemtu lēmumus, kas ir izpildāmi dokumenti⁶²⁵, pat ja attiecīgajām finanšu saistībām ir līgumisks raksturs. Tomēr, pirmkārt, Savienības tiesai nav kompetences izskatīt atcelšanas prasību, ja prasītāja tiesiskais stāvoklis iekļaujas tikai līgumattiecībās, kuru juridisko režīmu regulē līgumslēdzēju pušu norādītās valsts tiesību normas, un, otrkārt, Komisija nevar pieņemt lēmumu, kas būtu uzskatāms par izpildāmu dokumentu, tādu līgumattiecību ietvaros, kurās nav ietverta šķīrējklauzula par labu Savienības tiesai un kuras tādējādi ietilpst dalībvalsts tiesu jurisdikcijā. Tāpēc Komisijas pilnvaras pieņemt lēmumus, kas ir izpildāmi dokumenti, līgumattiecību kontekstā ir jāierobežo, tās attiecinot tikai uz līgumiem, kuros ir ietverta šķīrējklauzula, ar ko piešķir kompetenci Savienības tiesai.

Vispārējās tiesas priekšsēdētājs precizē, ka, pirmkārt, Regula par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību⁶²⁶ pati par sevi nevar būt atbilstošs juridiskais pamats, lai pieņemtu administratīvos

⁶²⁴ Atbilstoši 100. panta 2. punktam Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES, Euratom) 2018/1046 (2018. gada 18. jūlijs) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES un atceļ Regulu (ES, Euratom) Nr. 966/2012 (OV 2018, L 193, 1. lpp.).

⁶²⁵ LESD 299. panta izpratnē.

⁶²⁶ Padomes Regula (EK, Euratom) Nr. 2988/95 (1995. gada 18. decembris) par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību (OV 1995, L 312, 1. lpp.).

pasākumus nepamatoti saņemto summu atgūšanai, un, otrkārt, šīs regulas noteikumos, kuros definēti administratīvie pasākumi ⁶²⁷, nav minēts, ka šie pasākumi var tikt piemēroti citām personām vai organizācijām, nevis saņēmējam, it īpaši – pieprasot trešai personai atlīdzināt summas, kuras šis saņēmējs ir nepamatoti saņēmis.

Konkrētajā lietā, lai gan Komisijas pieņemtie administratīvie pasākumi ir pamatoti ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību, Finanšu regulu un Regulu par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs konstatē, ka līgumos, kas noslēgti ar sabiedrību, kuras direktors ir prasītājs, nav ietverta šķīrējklauzula, ar kuru Savienības tiesai tiek piešķirta kompetence.

Tādēļ viņš secina, ka, neskarot nolēmumu, ko Vispārējā tiesa pieņems par pamatprasību, prasītāja izvirzītais prasības pamats par Komisijas kompetences pieņemto lēmumus, kas ir izpildāmi dokumenti, neesamību, juridiskā pamata neesamību un acīmredzamu kļūdu vērtējumā pirmšķietami nav acīmredzami nepamatots. Tātad par šo prasības pamatu būtu jāveic padziļināta pārbaude, ko nevar veikt pagaidu noregulējuma tiesnesis, jo tas jādara pamattiesvedībā.

Trešām kārtām, Vispārējās tiesas priekšsēdētājs izsver riskus, kas saistīti ar katru no iespējamajiem risinājumiem. Šajā ziņā saistībā ar prasītāja interesi izvairīties no attiecīgo summu tūlītējas piedziņas Vispārējās tiesas priekšsēdētājs konstatē, ka, ņemot vērā lietas apstākļus, apstrīdētā lēmuma izpilde, visticamāk, izraisītu prasītājam nespēju apmierināt savas pamatvajadzības. Runājot par Savienības finanšu interesēm, viņš norāda, ka Komisija šajā ziņā nesniedz nekādus paskaidrojumus un ka tā, šķiet, pati uzskata, ka aplūkojamajā gadījumā būtu vēlama apstrīdētā lēmuma izpildes apturēšana. Tādēļ Vispārējās tiesas priekšsēdētājs secina, ka interešu līdzsvars ir par labu prasītājam.

Ņemot vērā iepriekš minēto, pieteikums par pagaidu noregulējumu tiek apmierināts.

⁶²⁷ Šajā gadījumā – Regulas Nr. 2988/95 4. pantā.